

ספר הזהר

על חמשה חומשי תורה

מהתנא האלקי

רבי שמעון בן יוחאי ז"ל

עם הפירוש

דרך אמת

ועם הביאורים הנפלאים

הסולם

מבאר ומתרגם כל דברי הזהר במלואם. אחת בלי פירוש. ומלבד אותם המקומות החל מענינים הפשוטים עד המקומות הסתומים ביותר, ואינו מניח אף מלה הרי הוא ביאור שוה לכל נפש.

מראות הסולם

הוא מלוי אל ביאור הסולם:

אותם המקומות, שצריכים לאריכות יתרה, הוקבע מקומם במראות הסולם.

חלופי גרסאות

מביא כל השינויים שבאו בדפוסים תקודמים משנת שי"ח עד הנת.

מסורת הזהר

מראה מקומות לענין המדובר, שנמצא בג' חלקי זהר, וזהר חדש ותקונים חדשים.

לוח השוואת הדפים

משה הדפים בתקוני זהר, וזהר חדש ותק"ח של דפוסים שונים, להדפיס שב, מסורת הזהר" (נמצא בחלק א')

כדי להקל על המעיין להבין הביאורים במקומות שעוסקים בחכמת הקבלה, הוספנו בחלק א' הספר

פתיחה לחכמת הקבלה

חלק ח

פרשיות: שמות, וארא, בא, בשלח

כל אלו הם מחבר הספרים המפורסמים, פנים מסבירות, פנים מאירות, על עץ חיים מהארז"ל, תלמוד עיטר ספירות, ט"ז חלקים, בית שער לכונות, וספר האילן הקדוש.

האדמו"ר רבי יהודה לייב הלוי אשלג זצוק"ל

בעיה"ק ירושלים תובב"א

לוח ראשי תבות וקיצורים

א.

בוצינא דקרננותא. בחי' בחינה. בחי"א :
 בחינה א' בחי"ב בחי"ג בחי"ד : בחינה ב'
 גידל. בי"ע : בריאה, יצירה, עשיה. בכ"מ :
 בכל מקום ; בכמה מקומות. במ"א : במקום אחר.
 במ"ר : במדרש רבה. ב"נ : בר נש. ב"ן :
 מספר (שם הוי"ו במילוי ההי"ן). ב"ס : בספר.
 בס"ד : בספרא דצניעותא ; בסיעתי דשמיא.
 בסו"ה : בסוד הכתוב. ב"ע : בריאות עולם.
 בע"א : בענף א' ; בע"ה : בעזרת השם.
 בעוה"ב : בעולם הבא. בעוה"ז : בעולם
 הזה. בעוה"ר : בעונותינו הרבים. בעה"ח :
 בעץ החיים. בע"כ : בעל כרחו. בע"מ : בעל
 מנת. בע"ש : בערב שבת. בעש"ק : בערב
 שבת קודש. בע"ת : בעל תשובה. ב"פ : ב'
 פעמים. בפ"ע : בפני עצמו. ברהמ"ו : ברכת
 המזון. בר"ת : בראשי תיבות. ב"ש : ב'
 שלישים ; בית שמאי. בשכמל"ו : ברוך שם
 כבוד מלכותו לעולם ועד. בת"ת : בתפארת.

ג.

ג"א : גירסא אחרתא. גרסא אחרת נוסח אחר) ;
 ג' אלפים ; ג' אמצעיות. גו"ע : גולגלתא ועינים.
 ג"י : גימטריה, (צרופי האותיות למספרן). ג"ט
 קר"ע פ"ח : (ו' תיקוני רישא) גולגלתא לבנה,
 טלא דבדולחא, קרמא דאירא, רעיא דמצחא,
 עמר נקא, פקחו דעיני, חוטמא. ג"ע : גן עדן ;
 גלוי עריות. ג"ע אח"פ : גולגלתא, עינים, אוזן,
 חוטם, פה. ג"פ : ג' פעמים. ג"ר : ג' ראשונות.
 ג"ש : גזרה שוה. ג"ת : ג' תחתונות.

ד.

ד' : דף. ד"א : דבר אחר ; דרך אמת. ד"ה :
 דברי תימים ; דבור המתחיל. דהו"ג : דהוד
 וגבורה. דו"נ : דבר ונוקבא. דו"ק : התכוון
 הישב ; דייק. ד"ו : דפוס זולצבך. דחז"ל : דברי
 חכמינו זכרם לברכה. דט"ר : דש' ראשונות.
 דכ"ו : דכל זה. דלפי"ז : דלפי זה. ד"מ :
 דפוס מנטבא ; דרך משל ; דיני ממונות ; דבר
 מצוה. ד"נ : דיני נפשות ; דם נדה. דנת"א :
 דנקודות, תגיף, אותיות. דע"כ : דעל כן ; דעל
 כרחק. דע"ס : דעשר ספירות. דעסמ"ב :
 דע"ב ס"ג מ"ה ב"ן. דפו"י : דפוס ישן. דצח"מ
 דומם צומח, חיי מודר. ד"ק : דפוס קרימונה.
 ד"ש : דרכי שלום. ד"ת : דברי תורה ; דין
 תורה. דת"י : דעת, תפארת, יסוד.

א"א : אברהם אבינו ; אי אפשר ; אריך אנפין ;
 ארך אפים. אב"א : אחר באחר. אב"ג : אבא
 בכח גדולת. אבי"ע : אצילות, בריאה, יצירה,
 עשיה (ד' עולמות העליונים). א"ג : אין גורסים ;
 ארבע גלויות. א"ד : אינו דומה ; איכא דאמרי
 (יש אומרים). אדה"ר : אדם הראשון. אדל"ג :
 אפשר דלא גרסינן. א"ה, א"ה, א"ה : אדה"ע :
 אומות העולם. אה"ל : אור הלבנה. אר"א :
 אבא ואמא ; אחד ואחד. אר"ח : אור חזרה.
 אר"י : אור ישר. א"י : ארץ ישראל. אר"מ :
 אור מקיף. אר"נ : אריך ונוקבא. אר"פ : אור
 פנימה. אהב"פ : אחר בפנים. אח"ז : אחר זה.
 אחז"ל : אמרו חכמינו זכרם לברכה. אח"כ :
 אחר כך ; אחרי כן. אח"פ : אוון חוטם פה.
 א"כ : אם כן ; אינו כדאי ; אין כאן. א"ל :
 אמר ליה. א"ה : ג' אותיות משם אלהים.
 אמ"ר : אור מים רקיע. אנ"כ : אורות נוצצין
 כלים. א"ס : אין סוף. אע"ג : אף על גב.
 אע"פ : אף על פי. אעפ"כ : אף על פי כן.
 א"צ : אינו צריך. אצ"ל : אין צריך לומר.
 א"ק : אדם קדמון (שם עולם) ; אין קץ ; אמר
 קרא (כתוב במקרא). אקב"ו : אשר קדשנו
 במצותיו וצונו. א"ר : אמר רב ; אל רחום.
 ארגמ"ן : אוריאל, רפאל, גבריאל, מיכאל,
 גוראל (שמות מלאכים). ארמ"ע : אש, רוח,
 מים, עפר (ארבע יסודות העולם). אשל"י :
 אדום, שחר, לבן, ירוק. א"ת : אם תאמר ; אל
 תאמר ; אל תקרא ; אי תימא. א—ת (האותיות
 מן א עד ת). אתב"ש : אחד מצרופי אותיות
 הא"ב (הראשונה עם האחרונה, השניה עם זו
 שלפני האחרונה וכן הלאה). את"ל : אם תמצא
 לומר. אתעד"ל : אתערותא דלעילא. אתעדל"ה
 אתערותא דלתתא.

ב.

ב"א : בראשית א' ; בין אדם ; בגין אב ; ברוך
 אתה. בא"ד : באמצע הבור. באבי"ע : באצילות,
 בריאה, יצירה, עשיה. באד"ר : באדרא רבא.
 באדר"ו : באדרא נושא. בא"י : ברוך אתה ה'.
 ב"ב : בראשית ב'. בג"ד : בגין דא. בג"ה :
 בינה, גבורה, הוד. בג"כ : בגין כך. ב"ד : בית
 דין. בד"א : במה דברים אמורים ; בדרך אחרת.
 בדר"ו : בדחילו ורחימו. ב"ה : בית הלל ; ברוך
 הבא ; בית המקדש ; בין השמשות. בהכ"נ : בית
 הכנסת. ביהמ"ק : בית המקדש. בוצד"ק :

ה.

הי"ע : השם ירחם עלינו. האר"י : האלקי רבינו יצחק. ה"ג : ה' גבורות. ה"ה : הוא הדין ; הרי הוא ; הלא הוא. ה"ד : הלא הוא דכתיב. ה"ח : ה' חסדים. ה"י : היה. ה"ם : הוד, יסוד, מלכות. (ג' אותיות משם אלהים). ה"ל : הוי ליה למימר. ה"מ : ה' מקיפים ; הני מילי ה"נ : הכא נמי. ה"נ : הנוכר. ה"נ"ל : הנוכר לעיל ; הנוכר למעלה. ה"ס : הוא סוד. ה"פ : הכי פשיטו ; ה' פעמים ; ה' פרצופין ; הכי פירושו ; הברה פשוטה. ה"ק : הקדוש. ה"ק : הכי קאמר. הקב"ה : הקדוש ברוך הוא. ה"קס"ז : הקדמת ספר הנהר. ה"ר : ה' ראשונות ; ה' ראשונה. הרמ"ק : האלקי רבינו משה קורדוביטור. השי"ת : השם יתברך. ה"ת : ה' תתאה. התפ"א : ההתפשטות א'. התפ"ב : התפשטות ב'.

ו.

ואכ"מ : ואין כאן מקומו. ואכמ"ל : ואין כאן מקום להאריך. ואל"כ : ואם לא כן ; ואהבת לרעך כמוך. ובעוה"ר : ובעונותינו הרבים. ובש"י : ובשער. וגוי : וגומר (ראה וכו'). ודו"ק : דייק (כמו התבונן היטב, לדייק בשעת העיון ולא בקרוב). וד"ל : ודי למבין. ודל"ב : ודי לחכימא ברמיזא. והמ"י : והמשכיל יבין. וזה"ד : וזה הדין. וז"ל : וזה לשונו. וכה"א : וכן הוא אומר. וכו' ; וכולה ; וכולי. (כמו וגומר, סימן להמשיך את המאמר או המספר עד הסוף, אף אם אין סופו נזכר בכתב). ול"נ : ולי נראה. ונלע"ד : ונראה לפי ענינות דעתה. וע"ד : ועל דא. ועד"ז : ועל דרך זה. ועכ"ז : ועם כל זה ; ועל כל זה. וק"ו : וי קצות. וש"נ : ושם נסמן. ו"ת : ו' תחתונות. ותי"י : ותיקונים.

ז.

ז"א : זעיר אנפין ; זכות אבות ; זה אומר. זאה"ל : זכור אותו האיש לטוב. זא"ז : זה אצל זה ; זה אל זה ; זה את זה ; זה אחר זה (וכן זר). זב"ז : זה בזה. זזה"ז : זמן הזה. זזה"ש : זה הוא שאמר. זז"ן : זעיר ונוקבא. ז"ח : זהו חוש. זכ"ל : ז' כוכבי לכת. ז"ל : זה לשונו ; זכרו (זכרוננו) לברכה. זל"ז : זה לזה. זלמ"ז : זה למטה מזה ; זה למעלה מזה. ז"מ : ז' מלאכים. זמ"ז : זה מזה. זמ"ן נק"ט : סדר ששת סדרי המשנה ; זרעם, מועד, נשים, נזיקין,

קדשים, טהרות. ז"ס : זה סוד. ז"ע : זה ענין. זעה"א : זקני עם הארץ. זע"ז : זה על זה. ז"פ : ז' פעמים ; זצ"ל : זכר צדיק לברכה. ז"ק : זרע קודש ; זקה קטן. ז"ש : זה שכתב ; שאמר. ז"ת : ז' תחתונות. זת"ז : זה תוך זה ; זה תחת זה. זת"ח : זקני תלמידי חכמים.

ח.

ח' : חלק ; חדש. ח"א : חלק א' ; חכמים אומרים ; חד אמר. ח"ב : חלק ב'. חב"ד : חכמה, בינה, דעת. ח"ג : חלק ג' ; חסד דין רחמים. ח"ה : חלק חלק ד'. חד"ר : חסד דין רחמים. ח"ה : חלק ה' ; חלול ה'. חה"ש : חלול השם. חה"מ : חול המועד. ח"ו : חלק ו' ; חסר ואו ; חס ושלום. חו"ג : חסדים וגבורות. חו"ד : חוקר ודורש חלב ודבש. חוה"מ : חיל המועד. חוהמ"ס : חול המועד סכות. חוהמ"פ : חול המועד פסח. חו"ל, ח"ל : חוץ לארץ. ח"ו : חלק ז' ; חדש זה. חז"ל : חכמינו זכרם לברכה. חח"ן : חכמה חסד נצח. חכ"א : חכמים אומרים. חל"ה : חלק לעולם הבא. חנ"ה : חנוכת הבית. חנכ"ל שצ"ם : שבעה כוכבי הלכת ; חמה, נגה, כוכב, לבנה, שבתאי, צדק, מאדים. ח"ס : חכמה סתימאה. ח"ע : חיי עולם ; חתימת עדים. חע"ה : חיי עולם הבא. ח"ש : חצי שעה ; חלול שבת. חש"ו : חרש, שוטה וקטן. חש"ח : חולם, שורק, חיריק.

ט.

ט"א : טור א' ; טעם אחר. טו"ר : טוב ורע. ט"מ : טומאת מת ; טעמא מאי ; טעמי מקרא. טנת"א : טעמים, נקודות, תיגין, אותיות. ט"ס : טי ספירות. ט"ר : טי ראשונות. טש"ת, סא"ב, מע"ק, גד"ד : י"ב המזלות ; טלה, שור, תאומים, סרטן, אריה, בתולה, מאוניס, עקרב, קשת, גדי, דלי, דגים, ט"ת : טי תחתונות.

י.

י"א : יש אומרים ; יש אוסרים ; ירא אלהים ; ירחמנו אל. יא"י : ישוב ארץ ישראל. יא"ל : יש אם למקרא ; יש אם למסורת ; יזכרם אלהים לטובה. י"ג : יש גורסים ; יין גפן ; מספר. י"ד : יש דורשים. י"ה : (ב' אותיות הראשונות משם הוי"ה). יה"כ, יוהכ"פ : יום הכפורים. יה"ר : יהי רצון. יו"כ : יום כפור. יו"ש :

ימין ושמאל. יחנר"ן : יחידה, חיה, נשמה, רוח, נפש. י"ט : יצר טוב; יש טעם; יום טוב. יו"ט : יום טוב. יול"א : יתברך ויתעלה לעולם אמן. יט"ל : יש טעם לדבר. י"י : רמו על יחוד הוי"ה ואדני. יכ"ק : יום כפור קטן. י"ל : יש לומר. י"מ : יש מפרשים; יש מקומות; יציאת מצרים. י"ס : יוד ספירות; יש ספרים; יש סוברים. יס"ג : יש ספרים גורסים. יצה"ט : יצר הטוב. יצה"ר : יצר הרע. יש"א : ימין, שמאל, אמצעי. ישסו"ת : ישראל סבא ותבונה. ית' : יתברך; יתעלה. ית"ש : יתברך שמו.

כ.

כי : כבוד. כ"א : כי אם; כל אחד; כך אמר; כתוב אחד; כלל אחד. כ"א"א : כתוב אחד אומר. כ"א"ו"א : כל אחד ואחד; כל איש ואיש. כ"א"ל : כל אומה ולשון. כ"אחז"ל : כך אמרו חכמינו זכרם לברכה. כ"ב : אותיות התורה. כ"ג : כהן גדול. כ"ד : כדי דבור; כל דבר; כך דרשו. כד"א : כמו דאת אמר; כדא דאת אמרת. כד"ש : כדרך שאמרו. כ"ה : כתוב הכא. כה"א : כן הוא אומר. כה"ג : כהן גדול; כהאי גונא. כהמ"ג : כל המוסף גורע. כה"נ : כן היא נוסחת. כה"ק : כתבי הקודש. כוי וכו' : וכולה; (לאמור) על הקורא לגמור כל הפסוק או המאמר, שהובא רק חלק ממנו). כו"כ : כך וכך. כו"פ : כלל הפרט. כופו"כ : כלל הפרט וכלל כ"ז : כל זה; כל זמן; כף זכות; כלי זיין. כ"ח : כלי חיצון; כתר חכמה. כח"ב : כתר, חכמה, בינה. כתר, חכמה, בינה, דעת. כח"ב תו"מ : כתר, חכמה, בינה, תפארת ומלכות. כ"י : כנסת ישראל; כתב יד; כן ירבו. כ"כ : כל כך; כמו כן; כתוב כאן. כל"ז : כלי זיין. כל"י : כהן, לוי, ישראל. כ"מ : כל מה; כל מקום; כן מצאתי; כן משמע; כן מוכתב. כמד"א : כמה דאת אמרת. כמו"ש : כמו שכתוב. כמש"א : כמו שאתה אומר. כמש"ה : כמו שאמר הכתוב. כ"ג : כן ואמרו. כנה"ג : כנסת הגדולה. כנז' : כנוכר. כנ"י : כנסת ישראל. כנ"ל : כנוכר לעיל; כן נראה לי. כנלע"ד : כן נראה לפי ענינות דעת. כסח"כ : כסא הכבוד. כ"ע : כולי עלמא; כתר עליון. כ"פ : כלי פנימי; כל פנים; כך פרשו. כצ"ל : כן צריך לאמרה ולהיות יבאר. כ"ק : כלי קודש. כ"ש : כל שכן; כבוד שמו; כל שעה; כבוד שבת. כש"ד : כללו של דבר. כש"כ : כל שכן. כשו"ש : כל שעה ושעה; כל שנה ושנה. כש"ט : כתר שם טוב. כש"ש : כמו שכתבתי שם. כ"ת : כתר תורה. כתה"ק : כתבי הקודש. כתחז"ל : כתקון חכמינו זכרם לברכה.

ל.

ל"א : לשון אחר. לא"א : לא אמרו אלא. ל"ב : מספר. לבנ"ה : ל"ב נתיבות החכמה. ל"ג : לא גרסינן; לשון גמרא. ל"ד : לאי דוקא; לפי דעת; לא דמי. לד"א : לדעת אחרים; לדבר אחר. לד"ה : לדברי הכל. ל"ה : לבנת הספיר; למען השם. לה"פ : לחם הפנים. לו"ל : לפני הפנים. לו"ז : לשון זכר. לועז"צ : לזכר עולם יהי צדיק. ל"כ : לא כתוב; לא כן. לכאו"א : לכל אחד ואחד. לכנ"ל : לכן נראה לי. לכ"ע : לכולי עלמא. לכ"ש : לא כל שכן. ל"מ : לא מצאתי. למה"ד : למה הדבר דומה. ל"ב : לי נראה; לשון נקבה. לנ"ל : לכן נראה לי. לע"ע : לעת עתה. לעסמ"ב : לעיב, ס"ג, מ"ה, ב"ן. לעת"ל : לעתיד לבוא. לפ"א : לפרט גדול. לפמש"ה : לפנים משורת הדין. לפ"ע : לפי ענינו. לפע"ד : לפי עניות הדעת. לפ"ק : לפרט קטן. לפ"ש : לפי שעה. ל"צ : לא צריך. ל"ש : לא שנו; לא שנא; לא שייך; ליל שמורים. לשה"ר : לשון הרע. לש"ש : לשם שמים. ל"ת : לא תעשה.

מ.

מ"א : מקום אחר; מקום אחד; מדרש אגדה; מלכים א'; מים אחרונים; מנהג אבותינו. מאה"ג : מאור הגדול; מאור הגולה. מארו"ל : מאמר רבותינו זכרם לברכה. מ"ב : שם מ"ב אותיות; מה בכך; מתן בסתר. מב"ד : מיתת בית דין; משיח בן דוד. מב"ו : מלך בשר ודם; מתנת בשר ודם. מב"י : משיח בן יוסף. מ"ג : מחזור גדול (כ"א שנים); מסורה גדולה; מלת גוף. מג"מ : מצות גוררת מצוה. מ"ד : מין דוכרין; מאן דאמר; מאי דכתיב; מי דמי; מה דעתך; מי דבש. מד"א : מאן דאמר; משום דרכי אמריה. מדה"ד : מדת הדין. מדה"ג : מדרש הנעלם. מדה"ר : מדת הרחמים. מד"ש : מפני דרכי שלום. מ"ה : מספר הויה במילוי אלפין משום הכי; מלך העולם. מה"ד : מדת הדין. מהל"ל : מה הוה ליה למימר. מה"מ : מלאך המות; מלך המשיח; מנא הני מילי. מה"נ : מדרש הנעלם. מה"ש : מלאכי השרת. מו"ל : מוציא לאור. מול"מ : מטי ולא כטי. מו"מ : מעלה ומטה; משא ומתן; מגע ומשא. מו"ס : מוחא סתימאה. מוצי"ט : מוצאי יום טוב. מוצש"ק : מוצאי שבת קודש. מו"ש : מוצאי שבת. מ"ז : משנה זו. מחז"ל : מאמר חכמינו זכרם לברכה. מ"ט : מקח טעות. מטטרו"ן : שם מלאך. מ"י : ב' אותיות משם אלהים. מכ"ש : מכל שכן. מ"ל : מנא לך. מלה"ד :

משל למה הדבר דומה. מלח"ש : מלאכי השרת.
 מל"ת : מצות לא תעשה ; מסיח לפי תומו.
 מ"מ : מכל מקום ; מארי מתניתין ; מארי
 מתבתא ; מאי משמע ; מראה מקום ; מת מצוה ;
 משנה מקום. ממ"ה : מלך מלכי המלכים.
 ממ"ן : ממה נפשך. מ"ן : מין נוקבין. מנ"מ :
 מאי נפק מינה ? מ"ס : מדת סוהם ; מר סבר ;
 מוחא סתימאה. מסה"ז : מסורת הזהר. מ"ע :
 מצות עשה ; מראית עין ; מצות ערוב. מע"ה :
 מעלה עליו הכתוב. מע"ט : מעשים טובים.
 מעל"ע : מעת לעת (יום שלם). מ"צ : משיח צדק.
 מצפ"ץ : שם תורה באתיות א"ת ב"ש. מרע"ה :
 משה רבינו עליו השלום. מ"ש : מה שכתוב ;
 מאי שנא. משא"כ : מה שאין כן. מש"כ : מה
 שכתוב כאן. מ"ת : משנה תורה ; מתן תורה.
 מת"ל : מה תלמוד לומר.

נ.

נ"א : נוסחא אחרת ; נביאים אחרונים. נא"כ :
 נאמר כאן. נג"ע, ר"ע : נפילים, גבורים, ענקים,
 רפאים, עמלקים. נגה"ד : נגמר הדין. נ"ה :
 נמי הכי ; נר הברלה. נה"ז : נצה, הור, יסוד.
 נה"מ : נצה, הור, יסוד, מלכות. נו"ב : נע
 ונד ; נעשה ונשמע. נוקי : נוקבא. נה"ש :
 נדוי, חרם, שמתא. נ"ל : נראה לי. נ"מ : נפקא
 מינה. נ"ב : נח נפש. נ"ע : נוקבי עינים ; נשמתו
 עדין ; נחחו עין. נ"צ : נחמת ציון. נקי : נקרא.
 נ"ר : נפש רוח ; נחת רוח ; נביאים ראשונים.
 נר"ן : נפש, רוח, נשמה. נרנח"ל : נפש, רוח,
 נשמה, חיה, יחידה. נש"ב : נ' שערי בינה.
 נת"א : נקודות, תנין, אותיות.

ס.

ס"א : ספרים אחרים ; סטרא אחרא ; סתרי
 אותיות. ס"ב : סימן ברכה. ס"ג : (הוי"ה במילוי
 יודין ואלף בואו) ; סנהדרין גדולה. ס"ד : סוף
 דבר ; סלקא דעתך. סד"א : סלקא דעתך אמינא.
 סו"ה : סוד הכתוב. סו"ס : סוף סוף. ס"י :
 סימן. ס"י : ספרים ישנים ; ספר ישן ; סימן
 יפה ; ספר יצירה. ס"ל : סח לי ; סבירה ליה.
 ס"מ : סטרא מסאבותא. ס"נ : סכנת נפשות.
 ס"ע : סדר עבודה. ס"פ : סוף פסוק. ספ"י :
 ספר פנים יפות. ספ"י : ספירה. ס"ת : ספר
 תורה ; סתרי תורה ; סוף תיבה.

ע.

ע' : עיין. ע"א : ענף א' ; עמוד א' ; ענין אחר ;
 על אודות. עאכו"כ : על אחת כמה וכמה.

ע"ב : (הוי"ה במילוי יודין) ; שם ע"ב. עבג"מ :
 עור, בשר, גידין, עצמות, מוחא. ע"ג : ענף ג' ;
 עבודת גלולים ; על גב. ע"ד : על דבר ; על דרך ;
 על דעת. עד"ה : על דרך הכתוב ; על דרך
 האמת. האמור. עד"ז : על דרך זה. עד"מ :
 על דרך משל. עד"ר : על דרך רמז. ע"ה : עליו
 השלום ; עשרת הדברים ; עם הארץ ; עין הרע ;
 עבר ה'. עה"ב : עולם הבא. עה"ז : עולם הזה.
 עה"ח : עץ החיים. עה"ר : עין הרע. עה"ש :
 עליו השלום. עו"א : עובדי אלילים. עוה"ב :
 עולם הבא. עוה"ז : עולם הזה. עומ"ש : עול
 מלכות שמים. עו"ג : עתיק ונוקבא. ע"ו : עבודה
 זרה ; על זה ; עם זה ; עבר זמנו. ע"ח : עין
 חיים. ע"ט : על טעם ; עצה טובה ; עין טובה.
 ע"י : עיין ; עילאין. ע"י : על ידי ; על יד.
 עי"א : על ידי אחרים. עיה"ק : עיר הקודש.
 עיו"ט : ערב יום טוב. עיו"כ : ערב יום כפור.
 עי"ז : על ידי זה. עי"מ : עבור, יניקה, מוחין.
 עיקת"ו : עיר קדשנו תבנה ותסונן. ע"כ : על
 כן ; עד כאן ; עד כמה ; עבודת כוכבים ; עבר
 בענין. עכאו"א : על כל אחד ואחד ; עם כל
 איש ואיש. עכ"ד : עד כאן דבריו. עכ"ז : עם
 כל זה. עכו"ם : עבודת כוכבים. עכ"ל : עד
 כאן לשונו. עכ"פ : על כל פנים. ע"ל : עין
 לעיל. ע"מ : על מנת ; על משקל ; עשר מאמורות ;
 על מה ; על מחצה ; עשר מצות. עמוד"א :
 עמודא דאמצעייתא. עמ"ש : עין מה שכתבתי ;
 עד מאה שנים. ענ"ב : עקודים, נקודים ברודים.
 ע"ס : עשר ספירות ; על סמך. עסמ"ב : ע"ב
 ס"ג מ"ה בין. עע"ז : עובדי עבודה זרה.
 עעכו"ם : עובדי עבודת כוכבים ומזלות.
 ע"פ : על פי. עצה"ד : עץ הדעת. עצה"ט :
 על צד היותר טוב. עצה"ד : עץ הדעת. ע"ק :
 עתיקא קדישא. ע"ר : ערב רב. ער"ה : ערב
 ראש השנה. ער"ח : ערב ראש השנה. ע"ש :
 עין שם ; ערב שבת ; על שם ; על שלחן.
 עש"א : עד שיבוא אליהו. עש"ה : עין שם
 היטב. עש"מ : על שום מה. ע"ת : ערב
 תחומים ; על תנאי.

פ.

פ"א : פרק א' ; פעם אחת ; פרוש אחר. פא"פ :
 פנים אל פנים ; פה אל פה ; פעם אחר פעם.
 פ"ב : פרק ב'. פב"א : פנים באחור. פב"פ :
 פנים בפנים. פ"ג : פרק ג'. פ"ד : פסק דין ;
 פרק ד'. פד"ה, פדה"ב : פדיון הבן. פו"א :
 פנים ואחור. פו"ח : פנימיות וחיצוניות. פו"כ :
 פרט וכלל. פו"ר : פריה ורבייה. פ"י פירוש.
 פ"י : פושעי ישראל ; פועל יוצא. פלו"י : פלוני.
 פלחה"ק : פתיחה לחכמת הקבלה. פמ"א :

ש.

ש' : שורה, שעה. ש"א : שמואל א' ; שלישי
אמצעי ; שלישי א. ש"ב : שמואל ב' ; שער ב.
שב"ד : שליח בית דין. שב"ה : שמחת בית
השואבה. שביה"כ : שבירת הכלים. ש"ג :
שער ג' ; שיעור ג'. שג"ע : של גן עדן.
שה"ש : שיר השירים. שוא"ת : שב ואל
תעשה. שוי"ט : שבת ויום טוב. שו"ש : ששון
ושמחה. שו"ת : שאלות ותשובות. ש"ח :
שנאת חנם ; שבת חנכה. שי"ל : שיש לאכר ;
שיש לברך. ש"כ : מספר. שכ"א : שכל אחד.
שכא"א : שכל אחד ואחד. שמרשב"י : שער
מאמרי רבי שמעון בן יוחאי. ש"נ : שם נסמן.
שנגל"ה : שורש, נשמה, גוף, לבוש, היכל.
שנא"ן : (ד' חיות המרכבה) שור, נשר, אריה,
אדם. שס"ה : מספר. ש"ע : שלישי עליון ;
שמנה עשרה ; שמיני עצרת. ש"צ : שליח צבור.
שצ"מ חנכ"ל : (ו' כוכבי לכת) שבתאי, צדק,
מאדים, תמה, נוגה, כוכב, לבנה. ש"ר : שלישי
רגלים ; שם רע. ש"ש : שם שמים. ש"ת :
שמחת תורה ; שלישי תחתי.

ת.

ת"א : תרגום אונקלוס ; תרוץ אחר. תא"מ :
תהלים, איוב, משלי. ת"ד : תיקונא דיקנא.
תה"ד : תפלת הדרך. תה"ר : תהומא רבא.
תה"ש : תפלת השחר. ת"ו : תם ונשלם.
תובב"א : תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן.
תובי"ל : תם ונשלם ברוך ה' לעולם. תוה"ק :
תורתנו הקדושה. תו"מ : תפארת ומלכות ;
תרומות ומעשרות ; תיכף ומיד. ת"ו, שלב"ע :
תם ונשלם שבח לאל בורא עולם. תושב"כ :
תורה שבכתב. תושבע"פ : תורה שבעל פה.
ת"ז : תקוני זהר. ת"ח : תא חזי ; תקונים
חדשים ; תלמוד חכם. תחה"מ : תחית המתים.
ת"כ : תורת כהנים. תכ"ב : תלת כלילן בתלת.
תכ"ב : תוך כדי דבור. ת"ל : תלמוד לומר ;
תרי לישני (שתי גוססאות) ; תהלה לאל. ת"מ :
תפלת מנחה. תע"ס : תלמוד עשר ספירות.
ת"ע : תפלת ערבית. תרי"ג : (מספר) תרי"ג
מצות. ת"ש : תפלת שחרית ; תא שמע. תש"י :
תפילין של יד. תש"ר : תפילין של ראש.
ת"ת תפארת.

פנים מאירות. פמ"ס : פנים מסבירות. פ"נ :
פקוח נפש. פס"ד : פסק דין. פ"פ : פתחון פה.
פ"ק : פרק קמא ; פורים קטן ; פרט קטן.
פר"א : פרקי רבי אליעזר. פרד"ס : פשט, רמז,
דרוש, סוד. פ"ש : פסח שני ; פרשת שקלים ;
פרוץ שבויים.

צ.

צא"ל : צריך אתה לדעת. צ"ג : ציון ג' ; צום
גדליה. צ"ד : ציון ד' וכדומה. צח"מ : צומח,
חי, מדבר. צ"ל : צריך לומר ; צריך להיות.
צ"ע : צריך עיון. צעב"ח : צער בעלי חיים.
צע"ג : צריך עיון גדול.

ק.

ק' : קדוש ; קמא ; קהל ; קטן. ק"א : קונטרס
אחרון. קב"ה : קודשא בריך הוא. קבו"ש :
קודשא בריך הוא ושכינתיה. קה"מ : קריאת
המגילה. קה"ק : קדש הקדשים. קה"ת : קריאת
התורה. ק"ו : קל וחומר. קו"ח : קל וחומר.
קושי"י : קוצו של יוד. קכ"ד : קדם כל דבר.
קלי"י : קליפות. קמ"ל : קא משמע לן. ק"פ :
קרבו פסח. ק"ק : קדש קדשים ; קדשים קלים.
קק"ק : קדוש, קדוש, קדוש. ק"ש : קריאת
שמע ; קבלת שבת.

ר.

ר"א : רבי אבא ; רבי אלעזר. ראב"ד : ראש
בית דין. ר"ג : ראש גלותא. רדל"א : רישא
דלא אתידע. ר"ה : ראש השנה. רה"י : רשות
היחיד. רה"ק : רוח הקדש. רה"ר : רשות
הרבים. ר"ח : ראש חדש. רח"ו : ר' חיים
וויטאל. ר"י : רבי יהודה ; רבי יצחק ; רבי יוסי.
רי"ו : מספר. ר"ל : רחמנא לשויבן ; רחמנא
ליצלן ; ראייה לדבר ; רצוני לומר. ר"מ : ראש
מתיבתא ; רעיא מהימנא ; ריש מתיבתא.
רמ"ח : מספר. רמ"ק : ר' משה קורדובירו.
רע"מ : רעיא מהימנא. רפ"ח : מספר.
רשב"י : ר' שמעון בן יוחאי. רשר"ד :
ראייה, שמיצה, ריח, דבור. ר"ת : ראשי תיבות.
ר"ת"ס : ראש, תוך, סוף.

פרשת שמות

(א) ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו, והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד והמשכילים: א אלין אינון דמסתכלי ברזא דחכמתא. ב יזהירו: נהירו, ונצצין בזיוא דחכמתא עלאה. כזהר: נהירו נציצו דנהרא דנפיק מעדן. ודא איהו רזא סתימא, דאקרי ג [א] רקיע. ביה קיימין כוכביא ומזלי שמשא וסיהרא, וכל אינון בוצינין ד דנהורא.

מסורת הוזהר
(א) ח"ב ב: ג. ד: ה: יד: טו: ז: (דניאלי"ב) ב"א ד' צ"א. א אלין אינון מארין דמארין דמשתדלו ברזא דחכמתא (הרמ"ק) ב ל"ג יזהירו; יזהירו דנצצין ברזא דחכמתא ג הרקיע. ד דנהרא. דרך אמת אין פני יסוד.

חלופי גרסאות

מאמר

הסולם

ד"ה והענין עש"ה שבחזרתה לראש א"א נעשתה לחכמה (כמ"ש שם בדף ט"ז ד"ה ואגליף ע"ש כל ההמשך) וחכמה זו שבה נבחנת רק לזיו החכמה כנ"ל, וע"כ נאמר עליה **כזהר**, שהיא לשון זיו כנ"ל.

(א) ואלה שמות בני ישראל וגו': הוקשה לו, שהכתוב מתחיל בישראל וגומר ביעקב, וכן מה ענין גלות מצרים בפנימיות. ועל זה מביא הכתוב, והמשכילים יזהירו וגו', שעם ביאור הכתוב הזה יובנו השאלות הנ"ל. והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע

ודא איהו רזא וכר': וזה הוא סוד הסתום שנקרא **רקיע**, שה"ס המסך של צמצום ב' המוציא את הבינה לחוץ מראש דא"א, ע"י עלייתו למקומה, וכן מחזירה לראש דא"א ע"י חזרתו למטה למקום המלכות דראש א"א (כמ"ש בהקטה"ז דף ט"ז ד"ה ואגליף ע"ש). וזשה"כ **כזהר הרקיע**, היינו הכלים והמוחין המתגלים ע"י הרקיע, כי בו נמצאים הכוכבים, שהם ג"ר דמוחין, והמזלות שה"ס ו"ק דמוחין, שמשא, שהוא ז"א, וסיהרא, שהיא הנוקבא, וכל אלו נרות המאירים, שהם כל האורות שבבי"ע, כי כל האורות שבז' עולמות אבי"ע הם יוצאים על המסך דצמצום ב' שנקרא רקיע. (ע"י לעיל בראשית א' דף ז' ד"ה והמשכילים).

וגו': והמשכילים, הם אותם המסתכלים בסוד החכמה, כלומר, אותם שהשיגו סוד החכמה, כי חכמה מכונה אור העינים, והשגתה מכונה הסתכלות. יזהירו, הוקשה לו למה לא כתוב יאירו. ואומר, שפירושו, שמאירים ומתנוצצים בזיוה של החכמה העליונה, כי עצם חכמה עליונה, אינם יכולים להשיג, אלא רק מבינה שחזרה להיות חכמה, על ידי חזרתה לראש א"א, שזה נחשב רק לזיו החכמה העליונה, שנבחן רק לזוהר, ולא עצם אור החכמה. וע"כ נאמר יזהירו, ולא נאמר יאירו. כזהר, פירושו, הארה והתנוצצות של הנהר היוצא מעדן, שה"ס בינה הנ"ל, שיצאה מראש דא"א שהוא חכמה הנקראת עדן (כמ"ש בהקטה"ז דף ט"ו

(ב) זהר דהאי רקיע נהיר בנהירו על גנתא. וְאֵילֵנָא דְחַיִּי קִיִּים בְּמַצִּיעוֹת גַּנְתָּא. וְדַעֲנָפוּי חֲפִיִּין ז' עַל כָּל אֵינוֹן דְּיוֹקְנִין וְאֵילֵנִין וְבוֹסְמִין. דְּבַגְנָתָא, בְּמֵאֵינוֹן דְּכַשְׂרָן. וְתַטְלֵלִין תַּחְתּוּתָהּ כָּל חַיּוֹת בְּרָא. וְכָל צַפְרֵי שְׂמַיָּא יְדוֹרוֹן תַּחְתּוֹת אֵינוֹן עֲנָפוּי.

(ג) זהר איבא א דאילנא, יהיב חיינ לכלא. קיומיה לעלם ולעלמי עלמין סטרא אחרא לא שריא ביה, אלא סטרא דקדושה. זכאה חולקיהון אינון דטעמין מניה, כ אינון קיימין לעלם ולעלמי עלמין. אליון אקרון משכילים, וזכאן חיינ בהאי עלמא, וחיים בעלמא דאתי.

(ד) זהר אילנא דא, זקפא לעילא לעילא. חמש מאה פרסי הלוכיה, שתין ג רבוא איהו, בפשיטותיה. בהאי אילנא, קיימא חד מ זהרא, ד כל גוונין קיימין ביה אינון גוונין סלקין ונחתין, לא מתישבי בדוכתא אחרא בר בהווא אילנא. (ה) כד נפקי מניה לאתחזאה בגו זהר דלא נהרא, מתישבן ולא מתישבן, קיימו ולא קיימו, בגין דלא מתישבן באתר אחרא. מאילנא דא ס נפקי תריסר שבטין. דמתחמן ביה, ואינון נחתו ע בהאי זהר דלא נהרא, לגו גלותא דמצרים, בכמה משיריין עלאין, הה"ד ואלה שמות בני ישראל וגו'.

חלופי גרסאות

ה ל"ג ואילנא דחיי קיים במציעות גנתא; אילנא דגנתא ענפוי. ו ענפוי. ז עליה; ועליה: אליה. ח ל"ג דבגנתא ט ומטללין. י יהיבן. כ קיימין אינון. ל אליון אקרון חיים להאי עלמא וחיים לעלמא דאתי ול"ג משכילים וזכאן מ זהרא. ג מוסיף זהר כל; הוא זוהר כל. ס נפקו; דאינון י"ב שבטים דבני ישראל סבא דהווי נהתינ עמיה בכמה חילין ומשריין הה"ד את יעקב. ע הוא.

דרך אמת ב' הוי"ה. ג' ו' קצוות. ד' ע' לעל ריש פ' לך לך מזה ודף כ"ו ע"ב בפ' וירא עיין שם.

מאמר הסולם ואלה שמות

(ב) זהר דהאי רקיע וכו': הזהר של רקיע הזה, מאיר בהארתו על הגן, שהוא מלכות, ועין החיים, שהוא ת"ת, עומד באמצע הגן, דהיינו בקו האמצעי, וענפיה דהיינו ספירותיו, מכסים על כל הצורות שהם הנפשות, ואילנות, שהם הרוחות, ובשמים, שהם הנשמות, שבגן, בכלים ישרים, כלומר שמתוקנים בג' הקוין ימין שמאל ואמצע, ובצלו מסתופפים כל חיות השדה, שהם מלאכים החיצונים, וכל עוף השמים, דהיינו מלאכים הפנימיים, ישבו תחת ענפיו.

(ג) זהר איבא דאילנא וכו': זהר הפירות של האילן, שהם הנשמות הנוולדות חמנו, נותן חיים לכל. קיומו הוא לעולם ולעולמי עולמים. צד האחר של הטומאה אינו שורה בו, כלומר שאין לס"א שום יניקה בעץ החיים, שהוא ז"א בגדלות, אלא צד הקדושה בלבד. אשרי חלקם של הטועמים ממנו, שהם חיים לעולם ולעולמי עולמים. כמ"ש, ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם. הם נקראים משכילים, וזוכים בחיים בעולם הזה ובעולם הבא.

(ד) זהר אילנא דא וכו': זהר אילן הזה, שהוא ז"א, מתנשא למעלה לישסות (דפ"י דף ב' ע"א)

ולמעלה לאו"א כשמתנשא לישסות, שהם בינה, חמש מאות פרסאות הילוכו, כי מקבל חג"ת נ"ה מבינה שספירותיה בסוד מאות. אבל יסוד אין לה. כי אמא עד הוד אתפשטותה. וכשמתנשא לאו"א ישמאיר בהם הארת עתיק, הוא ששים רבוא בהתפשטותו, שמתפשט בו היסוד ומקבל חג"ת נה"י מהארת עתיק, שספירותיו כל אחת מאה אלף, וע"כ הוא ששים רבוא באילן הזה; נמצאת הארה אחת, שהיא מלכות שבגופו, שכל הצבעים לבן אדום ירוק, שה"ס אורות חג"ת, נמצאים בה. אלו הצבעים עולים באו"י ויורדים באו"ת, ואינם מתישבים במקום אחר חוץ מבאילן הזה. מטעם שה"ס קו אמצעי. (ה) כד נפקי מניה וכו': כשהאורות יוצאים ממנו, מן האילן, להראות בתוך הזהר יצאנו מאיר, שהוא מלכות הכוללת, שמבחינת מחזה וקמטק דז"א, שבה עצמה יש זו"ן, שהם זו"ן הקטנים הנקראים יעקב ורחל. האורות פעם מתישבים, ופעם אינם מתישבים בה, נמצאים ואינם נמצאים, משום שאינם מתישבים במקום אחר, חוץ מבאילן הזה, שהוא מבחי' מחזה ומעלה דז"א, הנקרא ישראל. מאילן הזה

(ו) רבי שמעון פתח, ה' היה דבר ה' ה' היה תרי * זמני אמאי. ותו אית לשאלה, אי יחזקאל נביאה מהימנא הוה, אמאי גלי כל מה דחמא, מאן דמלכא [אעיל ליה בהיכליה אית ליה לגלאה רוין דחמי. אלא ודאי יחזקאל נביאה מהימנא הוה, וכל מה דחמא במהימנותא איהו, וברשותא דקב"ה גלי כל מה דגלי, וכלא אצטריך.

(ז) אמר ר"ש, מאן צ דרגיל למסבל צערא אע"ג דאתי לפום ק שעתא צערא, סביל מטלנוי, ולא חייש, אבל מאן דלא ר רגיל ש בצער, ת והוה כל יומי בתפנוקין ועידונין, ואתי ליה צערא, דא איהו צערא שלים, ועל דא אצטריך למבכי.

(ח) כך ישראל, כד נחתו למצרים, רגילין ב בצערא הוה, דהא כל יומי דההוא זכאה אבוהון בצערא ג הוה, ועל דא סבלו גלותא כדקא יאות. אבל גלותא דבבל ההוא הוה צערא שלים, ההוא הוה צערא דעלאין ותתאין בכאן עליה.

(ט) עלאין: דכתיב, (ד) הן אראלם צעקו חוצה וגו'. תתאין: דכתיב, (ה) על נהרות בבל שם ישבנו וגו' ד כלהון בכו על גלותא דבבל. מ"ט. בגין דהוה בתפנוקי מלכין דכתיב (ו) בני ציון היקרים וגו'.

מסורת זוהר
 (ג) (יחזקאל א') לך ס"ט צ"א. (ד) (ישעיה ל"ג) נח י"ח
 (ה) (תהלים קל"ז) ח"ב קצה: ח"ג ריג: (ו) (איכה
 חלופי גרסאות
 וואר: ות"ח צ דארגיל בצערא ול"ג למסבל. ק ל"ג
 שעתא. ר ארגיל. ש בצערא. ת והוי. א ל"ג כך. ב הו
 בצערא. ג הוה. ד כלא.
 דרך אמת ה' לקמן ה' א' פ"ב א' לך לך פ"ה ע"א ויצא קמ"ח ע"א, ו' בתמיה.

מאמר הסולם היה היה דבר ה'

הזה יוצאים י"ב שבטים שתחומיהם בו, שה"ס י"ב אורות המכונים י"ב גבולי אלכסון, המבוארים היטב לעיל (לך דף ח' ד"ה ומכה. ובפרשת ויחי דף ר"ו ד"ה ת"ח ע"ש) והם ירדו בוהר הזה שאינו מאיר, לתוך גלות מצרים בכמה מחנות עליונים. ז"ש ואלה שמות וגו', כי עכשיו מובן היטב, מה שהכתוב מתחיל ב'ישראל', דהיינו ואלה שמות בני ישראל. שהוא משום ששורש אורות של י"ב השבטים באים מן האילן הנקרא 'ישראל', דהיינו מחזה ולמעלה דו"א, וכן מה שגומר ב'יעקב', שאומר, הבאים מצרימה את יעקב, כי עברו מבחי ישראל לבחינת יעקב שמחזה ולמטה דו"א, ששם י"ב אורות של השבטים אינם יכולים להתישב כמ"ש לעיל, וזהו הבאים מצרימה, שהוא לשון מצר, וע"כ שלטו בהם המצרים. (ועי' מ"ש לך מ"ד ד"ה ויהי) ששם נתבאר עצם הצורך של גלות מצרים.

מאמר היה היה דבר ה'
 (ו) ר' שמעון פתח וכו': רש"פ, היה היה דבר ה'. ושואל, היה היה ב' פעמים למה לי, ועוד יש לשאול, אם יחזקאל היה נביא נאמן, למה גלה כל מה שראה, מי שהמלך הכניסו (דפו"י דף ב' ע"ב) * דף ב' ע"ב

(י) ה דתנן אמר רבי יצחק, מאי דכתיב ז על ההרים אשא בכי ונהי. אלא, אלין אינון טוריא רמיא דעלמין. ומאן אינון טוריא רמיא, אינון, בני ציון היקרים המסולאים בפז והשתא הוו נחתין ו בגלותא, בריחיא על קדליהון וידיהון מהדקן ז לאחורא. וכד ז עאלו בגלותא ח בבבל, חשיבו דהא לית להו ט קיומא לעלמין, דהא קב"ה שביק לון, כ ולא ישגח בהון לעלמין.

(יא) ותנינן, ז אמר רבי שמעון, ח בההיא שעתא קרא קודשא בריך הוא לכל פמליא דיליה, נ וכל רתיכין קדישין, וכל חיליה ומשרייתיה, ורברבנוי, וכל חילא דשמיא, ואמר לון, ס מה אתון עבדין הכא, ומה בני ט רחימאי בגלותא דבבל, ואתון הכא, קומו חותו כלכון פ לבבל, ואנא עמכון. הדא הוא דכתיב (ח) כה אמר ה' למענכם שלחתי בבלה וגו'. למענכם שלחתי בבלה, דא קודשא בריך הוא. והורדתי בריחים כולם, אלין כל רתיכין ומשריין עלאין.

(יב) כד ז נחתו לבבל, אתפתחו שמיא, ושראת רוח ק נבואה קדישא עז יחזקאל, וחמא כל מה דחמא, ה ואמר לון לישראל, הא מאריכון הכא, ש וכל חילי שמיא ת ורתיכו, דאתו למידר ביניכון. לא הימנוהו, עד דאצטריך לגלאה כל מה אדחמא, וארא ב כך, וארא ג כך. ואי גלי יתיר, ד מה דגלי ה כלא אצטריך. כיון דחמו ישראל כך, חדו. וכד שמעו מלין מפומיה דיחזקאל, לא חישו על גלותהון כלל, דהא ידעו דקב"ה לא שביק לון. וכל מה דגלי ברשותא גלי.

(יג) ו ותנינן בכל אתר ז דישראל גלו, תמן שכינתא ח גלתה עמהון, והכא בגלותא דמצרים מה כתיב, ואלה שמות בני ישראל וגו'. כיון דכתיב בני ישראל,

מסורת הזהר
 (ז) (ירמיה ט"ז) פ"א איכה צ"ב ט"ג ש"מ"ו (ח) (ישעיה מ"ג)
 ח לופי גרסאות
 ה ל"ג מן דתנן עד והשתא, ו לגלותא. ז מוסף הוי. ח ל"ג בבבל. ט קיימא. י והא. כ ל"ג ולא ישגח בהון ל ל"ג אמר ר' שמעון. ס בההוא. נ ל"ג מן וכל עד ואמר. ס ל"ג מן מה עד ומה. ע ל"ג רחימאי. פ ל"ג לבבל. צ בההוא שעתא אתגלי קב"ה ול"ג מן כד עד על יחזקאל. ק ל"ג נבואה. ר אמר. ש ל"ג מן וכל עד לא הימנוהו ת ורתיכו. א דגלי. ב ל"ג כך. ג ל"ג כך. ד ל"ג מה דגלי. ה וכלא. ו ואמר ר' שמעון בה שעתא חדו ישראל חדוואת שלימתא בסיעתא דמריהון דהוה עמהון וכל חד מנייהו עאל רעותא דלביה ברחימותא סגיא למומסר. [למיסר] נפשיה על קדושתא דמאריהון ובגין כך גלי יחזקאל כל מה דגלי. ז דגלו ישראל ח אתגליא; גלתא. דרך אמת ז פ"ו קשורים

ה ס ו ל ם
 אמר ר' יצחק וכו': שלמדנו, אר"י, מהו שכתוב, על ההרים אשא בכי ונהי. אלא הם אלו ההרים הרמים שבעולם. ומי הם אלו הרים הרמים, הם, בני ציון היקרים המסולאים בפז. ועתה הם יורדים בגלות, וריחים על ערפס, וידיהם קשורים לאחור. וכשבאו לגלות בבל, חשבו שאין להם קיום לעולם, כי הקב"ה עזב אותם ולא ישגיח עוד בהם לעולם.

(יא) ותנינן, אמר ר"ש וכו': ולמדנו, אר"ש, באותה שעה קרא הקב"ה לכל החבורה שלו, וכל המרכבות, והמחנות, ושריו, וכל צבאות השמים, ואמר להם, מה אתם עושים כאן, ומה בני אהובי בגלות בבל ואתם כאן, קומו רדו כלכם לבבל ואני עמכם. זהו שכתוב, כה אמר ה' וגו', למענכם שלחתי בבלה, זהו (דפו"י דף ב' ע"ב)

היה היה דבר ה' הקב"ה. והורדתי בריחים כולם, אלו הם כל המרכבות והמחנות העליונים.

(יב) כד נחתו לבבל וכו': כשירדו לבבל נפתחו השמים, ורוח נבואה הקדושה שרתה על יחזקאל, וראה כל מה שראה ואמר להם לישראל, הרי אדוניכם כאן, וכל צבאות השמים והמרכבות, שבאו לדור עמכם. לא האמינוהו, עד שנצרך לגלות כל מה שראה: וארא כך, וארא כך. ואם גלה ביותר, כל מה שגלה נצרך כולו. כיון שראו ישראל את זה, שמחו. וכשמעו הדברים מפי יחזקאל, לא פחדו על גלותם כלל, כי ידעו שהקב"ה לא יעזוב אותם. וכל מה שגלה גלה ברשות.

(יג) ותנינן בכל אתר וכו': ולמדנו, בכל ימים שגלו ישראל, גלתה עמהם השכינה. וכאן

מהו את יעקב, הבאים אתו אצטריך למימר. אלא, אלה שמות בני ישראל אינון רתיכין ומשריין עלאין, דנחתו עם יעקב, בהדי שכינתא, בגלותא דמצרים. (ד) ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו. רבי חייא פתח (י) אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי תשורי מראש אמנה מראש שניר וחרמון ממעונות אריות מהררי נמרים. האי קרא על כנסת ישראל אתמר, בשעתא דנפקו ישראל ממצרים, וקריבו לטורא דסיני לקבלא אורייתא, אמר לה קודשא בריך הוא, אתי מלבנון: מן ההוא עדונא עלאה קא אתאת. כלה: שלימתא, כהאי סיהרא (ט) דאשתלימת מן שמשא בכל נהורא ונציצוי, *) אתי מלבנון תבואי, בגין לקבלא בניך אורייתא. (טו) תשורי מראש אמנה, תשורי: כד"א, (ז) ותשורה אין להביא. תקביל תקרובתא על בניך. מראש אמנה: מראשיתא דעאלו במהימנותא עלאה, ואמרו (ז) כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, והווי במתקלא (ח) חדא כמלאכין עלאין, דהכי כתיב בהו, (ח) ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו. כדון קבילת כנסת ישראל תשורה.

(טז) מראש שניר וחרמון: דא טורא דסיני, דקריבו לגביה, ואתעתדו תחותיה. דכתיב, (ז) ויתיצבו בתחתית ההר. ממעונות אריות: אלין בני שעיר דקב"ה זמין לון באורייתא, ולא בעו לקבלה, מהררי נמרים: אלין בני ישמעאל,

מסורת הזהר
 (ט) לעל דף א' ציון א' י' (שה"ש ד') היי שרה נ"ו צ"ב.
 (כ) (ש"א ט') ויהי רמ"א צ"ב. (ל) (שמות כ"ד) לך ע"ד
 צ"א. (כ) (תהלים ק"ג) הקסה"ו קס"ו צ"ד. (ג) (שמות י"ט) ח"ב פב: ר"ו: ח"ג קכה.
 דרך אמת (ח) פ"י והיו במשקל אחד במדריגה אחת.

מאמר ה ס ו ל ם אתי מלבנון כלה

וכאן בגלות מצרים מה כתוב, ואלה שמות בני ישראל וגו', ושואל. כיון שכתוב, בני ישראל, למה כתוב את יעקב, היה צריך לומר, הבאים אתו. ומשיב, אלא, אלה שמות בני ישראל, הם המרכבות ומחנות עליונים, שירדו עם יעקב ביחד עם השכינה בגלות מצרים. ובזה מיושב מ"ש היה היה ב' פעמים, כי היה הא' הוא, בגלות מצרים, והיה ב' בגלות בבבל.

מאמר אתי מלבנון כלה

(ד) ואלה שמות וגו': ר' חייא פתח, אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי וגו'. מקרא זה על כנסת ישראל נאמר, שהיא המלכות, בשעה שיצאו ישראל ממצרים, וקרבו אל הר סיני לקבל התורה, אמר לה הקב"ה, אתי מלבנון, שפירושו, מן עדן העליון הוא, שהוא חכמה, הנקראת לבנון. היא באה. כלה, פירושו שלמה, כלבנה זו הגשלת מן השמש בכל האור וההתנוצצות, שהם אור ישר ואור חוזר. אתי מלבנון תבואי, כדי שבניך יקבלו התורה. כי מסרם שהמלכות מקבלת החכמה הנקראת

(דס"י דף ב' ע"ב *) דף ג' ע"א

לבנון, לא יוכלו ישראל לקבל התורה, מחמת שחסרים ג"ר.
 (טו) תשורי, כד"א וכי: תשורי, פירושו כמו שאתה אומר ותשורה אין להביא, כן תשורי, פירושו, תקבל מתנה בשביל בניך. מראש אמנה, פירושו, מראשית שבאו באמונה עליונה, ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, והיו במשקל אחד עם מלאכים העליונים, שכן כתוב בהם, ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו. אז קבלה כנסת ישראל מתנה, שעליה נאמר תשורי מראש אמנה, כנ"ל. שפירושו תוספת מוחין.
 (טז) מראש שניר וחרמון: זהו הר סיני, שקרבו אליו, ונועדו מתחתיו. שכתוב, ויתיצבו בתחתית ההר. ממעונות אריות, אלן הם בני שעיר, שהקב"ה הזמין אותם לקבל התורה, ולא רצו לקבלה. מהררי נמרים, אלן הם בני ישמעאל, שכתוב, ה' מסיגי בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתא מרבבות קדש. ופארן הם בני ישמעאל.

דכתיב (ז) ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתא מרבבות קדש.

(ז) מאי ואתא מרבבות קדש. דתנינו, כד בעא קב"ה למיהב אורייתא לישראל, אתו משריין דמלאכין עלאין, פתחו ואמרו, (ט) ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים, בעאן דיתיהיב לון אורייתא.

(ח) אמר לון קב"ה, וכי אית בכון מותא, דכתיב, (ט) אדם כי ימות באהל.

(י) וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת. חטא אית בנייכו, כ וכי אתון בעאן לדינין. אית בנייכו גזל, או גנבה, דכתיב, (ק) לא תגנוב. אית בנייכו נשין דכתיב, (ר) לא תנאף. אית בנייכו שקרא, דכתיב, (ש) לא תענה ברעך עד שקר. אית בנייכו חמדה, דכתיב, (ת) לא תחמד. מה אתון בעאן אורייתא. מיד פתחו ואמרו, ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ. ואלו אשר תנה הודך על השמים לא כתיב. וע"ד ואתא מרבבות קדש, כדין מימינו אש דת למו.

(יט) ר' יוסי אוקים להאי קרא, כד נחתא שכינתא בגלותא דמצרים. ור"ש אמר, האי קרא, על רזא דיחודא דמהימנותא אתמר, אתי מלבנון כלה, קול אמר לדבור אתי, בגין דהא קול אתי לדבור. מ ומדבר לה בהדיה, למהוי כחדא בלא פרודא כלל. בגין דקול איהו כלל, דבור איהו פרט. וע"ד כלל

חלופי גרסאות

(ס) (דברים ל"ג) ויצא ג' צ"ה. (ע) (תהלים ח) הקסה"ו י"ד צ"ב ז"ח מ"ז ט"ג שמי"ד. ס"א ט"ד ש"ו. (פ) (במדבר י"ט) ח"א רס: ח"ב קיז: קנת: ח"ג כט. צח. קנט. רעט. ת"ז תכ"א סג. תס"ו צ"ה. ז"ח צ"ז ט"ד שית. (צ) (דברים כ"א) ח"ג ג. ק) (שמות כ') ח"ב פד: צ. צג: ח"ג יב: פד: ז"ח כ"ז ט"ג ש"ב. (ד) (שם) עם המימ מלבד ח"ב פד. ת"ז תכ"ו עב. תל"ו עב. ז"ח כ"ז ט"ב שייט מ"ד ט"ג שימ קי"ו ט"ב שט"ו. (ש) (שם) עם המימ ת"ז תניט צ"ג. ז"ח ט"ג שיט. מ"ד ט"ג שמיט מ"ד ט"ד שייט, ש"ג. (ת) (שם) עם המימ ח"ג עה: ז"ח ט"ג שכ"ד. מ"ד ט"ג שמיט. מ"ד ט"ד שכ"ב.

מסורת הזוהר

אתי מלבנון כלה

ה ס ו ל מ

מאמר

שעיר וישמעאל לא רצו לקבלה עליהם, והמלאכים לא יכלו לקבלה, מפני שאין בהם דין. (יט) ר' יוסי אוקים וכי: ר"י מפרש את הכתוב הזה, בעת שירדה השכינה בגלות מצרים. והיינו משום קושיית ר' אבא (להלן אות ט"ג) שהקשה וכי מלבנון אתת, והלא ללבנון עולה ע"ש. והיה צריך לומר אתי ללבנון תעלה. וע"כ מפרש לה בעת שירדה השכינה ממקום לבנון, שהוא בינה שחזרה להיות חכמה, אל גלות מצרים, וע"כ כתוב, מלבנון תבואי.

ור"ש אמר וכי: ור"ש אמר, לישב את הקושיא הנ"ל, למה אינו אומר, ללבנון תעלה. מקרא זה על סוד יחוד האמונה, שהיא המלכות, נאמר, אתי מלבנון כלה. קול, שהוא ז"א, אמר לדבור, שהוא מלכות, אתי, משום שהקול בא לדבור ומנהיגו עמו, להיות כאחד בלי פרוד כלל. משום שהקול הוא כלל, כי הוא אור חסדים שישנו בכל המדרגות, דבור הוא פרט, שהוא אור החכמה שבקו שמאל דבינה, שאינו אלא

(ז) מאי ואתא מרבבות קדש: למדנו, כאשר רצה הקב"ה לתת התורה לישראל, באו מחנות מלאכים העליונים, פתחו ואמרו ה' אדונינו וגו' אשר תנה הודך על השמים. ובקשו שינתן להם התורה ולא לישראל.

(ח) אמר לון קב"ה וכי: אמר להם הקב"ה, וכי יש בכם מות, שכתוב בתורה, אדם כי ימות באהל. וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת. יש בכם חטא, שאתם צריכים לדינים. יש בכם גזל או גנבה, שכתוב לא תגנוב. יש בכם נשים, שכתוב, לא תנאף. יש בכם שקר, שכתוב לא תענה ברעך עד שקר. יש בכם חמדה, שכתוב, לא תחמד. למה אתם מבקשים התורה. מיד פתחו ואמרו ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ, ואלו אשר תנה הודך על השמים לא כתוב. וע"כ נאמר, ואתא מרבבות קדש, דהיינו שבא ממשא ומתן עם המלאכים. אז נאמר, מימינו אש דת למו, שהוא התורה, ונמשלה לאש מפני הדין שבה, שמשום זה, (דפ"י דף ג' ע"א)

אצטריך לפרט, ופרט אצטריך לכלל. דהא לית קול בלא דבור, ולית דבור בלא קול. וע"ד אתי מלבנון כלה וגו', דעקרא דתרוייהו מלבנון קא אתיין.

(כ) תשורי מראש אמנה: דא איהו גרון, דמתמן נפקא רוחא לאשלמא נ כלא, מרזא דלבנון סתים וגניז: מראש שניר וחרמון: דא איהי לישנא רישא ואמצעיתא, ם דמחכתא לדבור. ממעונות אריות: אלין אינון שינים. מהררי נמרים: אלין אינון שפון, שלימו דאשתלים בהו דבור.

(כא) ואלה שמות בני ישראל. רבי חייא פתח, א אל תלחם את לחם רע עין ואל תתאו למטעמתיו. אל תלחם את לחם רע עין, בגין דנהמא או הנאה דההוא בר נש דהוי רע עין, לאו איהו כדאי למיכל ולאנתהני מניה. דאי כד נחתו ישראל למצרים, לא יטעמון נהמא דמצראי, לא אשתבקו בגלותא, ולא יעיקון לון מצראי.

(כב) אמר ליה רבי יצחק, והא גזרא אתגזר. א"ל, כלא איהו כדקא יאות, דהא לא אתגזר ם במצרים דווקא, דהא לא כתיב ב כי גר יהיה זרעך בארץ מצרים, אלא בארץ לא להם, ואפילו בארעא אחרא.

(כג) אמר ר' יצחק, מאן דאיהו בעל נפש, ם דמיכליה יתיר משאר בני נשא, או מאן דהוא אזיל בתר מעוי, אי אערע ם בההוא רע עין, יכוס ם גרמיה ולא ייכול מנהמא דיליה, דלית נהמא בישא בעלמא, בר מההוא ם לחם רע עין, מה כתיב

מסורת הזהר
 (א) (משלי כ"ג) תולדות ע' צ"ו. ב) (בראשית פ"ו) וישב נ כלה. ם דמתחכתא; דמתחכתא. ע ל"ג במצרים דווקא.
 נ"ט צ"ב. ז"ח ל"א ט"א ש"ד. ם מוסיף לא ייכול עם ב"נדמיכליה. צ בהו; בהו. ק ל"ג לחם.

דרך אמת טו פי יסחוט.

מאמר ה ס ו ל ם אל תלחם את לחם רע עין

נמרים, אלו הם שפתים, שהם מלכות. וכל אלו הספירות שהם של ז"א, הם השלמות שנשלם בהן הדבור. שהיא מלכות הנוקבא דז"א.

מאמר אל תלחם את לחם רע עין

(כא) ואלה שמות בני וגו': ר' חייא פתח, אל תלחם את לחם רע עין ואל וגו'. אל תלחם את לחם רע עין, משום שהלחם או הנאה מאותו בן אדם שהוא רע עין, אינו כדאי לאכול ולהנות ממנו. ואם כשירדו ישראל למצרים, לא היו טועמים את לחם המצרים, לא היו נעזבים בגלות במצרים ולא היו יכולים להרע להם.

(כב) אמר ליה רבי יצחק וכי: א"ל ר"י, והרי גזירה נגזר על ישראל להיות בגלות שהיה מוכרח להתקיים אפילו לא אכלו אר לחמם. אמר לו הכל נכון הוא, שהרי לא נגזר הגלות במצרים בדיוק, כי לא כתוב, גר יהי זרעך בארץ מצרים, אלא בארץ לא להם. ויכול להיות אפילו בארץ אחרת.

(כג) אמר ר' יצחק וכי: א"ל, מ שהוא בעל נפש, שאוכל יותר משאר בני אדם

אלא במלכות לבדה. (כנ"ל בראשית ב' דף קמ"ו ד"ה ומהכא ובפ' תולדות דף פ' אות קפ"ד) ועל כן כלל צריך לפרט, כי אין לז"א גר זולת אור חכמה שבמלכות, ופרט צריך לכלל, כי אור החכמה שבמלכות אינו מאיר זולת בהתלבשותו באור החסדים שמקבל מן הז"א שהוא כלל. כי אין הקול שלם בלי דבור ואין הדבור שלם בלי קול. ועל כן אתי מלבנון כלה, כי עיקרם של שניהם באים מלבנון, שהוא בינה, ושיעור הכתוב, אתי מלבנון תבואי, היינו שתבא אליו לחבור וליחוד, ובזה מיושב הקושיא, שאמר הכתוב, מלבנון תבואי, ולא אמר, ללבנון תעלי.

(כ) תשורי מראש אמנה: זה הוא גרון, שהוא בינה המקבלת מחיד שה"ס חכמה, שמשם יוצא הרוח, שהוא ז"א, להשלים הכל, מסוד הלבנון הסתום והגנוז, שז"א פותח אותה בסוד קו האמצעי, (כנ"ל ב"א דף רפ"ז ד"ה תלת) מראש שניר וחרמון, זהו ראשו ואמצעיתו של הלשון, שה"ס ת"ת, וראשו ה"ס דעת, המחכתים את הדבור. ממעונות אריות: אלו הם שינים, שהם נצח והוד. מהררי

(דפו"י דף ג' ע"א)

א כי לא יוכלון המצרים לאכל את העברים לחם כי תועבה היא למצרים, הא לך
 ב לחם רע עין,

כד) תלתא אינון דדחיין שכינתא מעלמא, וגרמין, דדיריה דקודשא
 בריך הוא לא הוי בעלמא, ובני נשא צווחין ולא אשתמע קליהון. ואלין אינון
 ט מאן * דשכיב בנדה, בגין דלית מסאבו תקיף בעלמא בר מסאבו דנדה.
 ת מסאבו דנדה קשיא מכל מסאבו דעלמא, אסתאב איהו, וכל א דמתקרבין
 בהדיה יסתאבון עמיה, בכל אתר דאזלין אתדחייא שכינתא מן קמייהו.
 כה) ולא עוד, אלא דגרים מרעין בישין על גרמיה, ועל ההוא זרעא
 דיוליד, דכיון דיקרב ב"נ לגבי נדה, ההוא מסאבו דליג עלוי, ב וישתאר בכל
 שייפין דיליה, זרעא דיוליד בההוא ג שעתא, משכין עלוי רוח מסאבו. וכל
 יומי יהא במסאבו, דהא בנינא ויסודא דיליה איהו במסאבו רב ותקיף מכל
 ד מסאבא דעלמא, דמיד דקריב ב"נ לגבי נדה, ההוא מסאבו דליג עלוי, דכתיב,
 ט ותהי נדתה עליו.

כו) מאן דשכיב בבת אל נכר, דאעיל ברית קודש ו ואת קיימא ברשו
 אחרא, דכתיב, ה) ובעל בת אל נכר. ותנינו, לית קנאה קמי קב"ה, בר קנאה
 דברית קדישא, דאיהו קיימא דשמא קדישא, ורזא דמהימנותא. מה כתיב ו) ויחל
 העם לזנות אל בנות מואב מיד ויחר אף ה' בישראל.
 כז) רישי עמא ז דידעו ולא מחו בידיהו, אתענשו בקדמיתא, דכתיב,
 ט) קח את כל ראשי העם והוקע אותם לה' נגד השמש. רבי אבא אמר, מאי

מסורת הזהר
 (ג) (בראשית מ"ג, ד) (ויקרא ט"ו, ה) (מלאכי ב) חיי
 ב ויסתאב. ג מוסיף שעתא מסאבו. ד מסאבו. ה מוסיף
 תניינא מאן. ו ואתקיימא. ז דידעי.
 ר ל"ג לחם. ש מוסיף ראשונה מאן, ת מסאבי. א דמקרבין
 ז"ח ליד ט"א ש"ל.

מאמר ה ס ו ל מ ג' אינון דדחיין שכינתא

כיון שהאדם קרב אל הנדה, טומאה היא
 קופצת עליו, ונשארת קבועה בכל האיברים
 שלו, הזרע שמוליד בשעה ההיא מושך רוח
 הטומאה. וכל ימיו יהיה בטומאה, משום שהבנין
 והיסוד שלו, של הנולד, גדול וחזק מכל טומאות
 העולם. ומיד שהאדם קרב אל הנדה טומאה
 היא קופצת עליו, שכתוב, ותהי נדתה עליו.
 כו) מאן דשכיב וכו' : ב) מי ששוכב עם
 בת אל נכר, דהיינו גויה, שמכניס ברית קדש
 ואות הברית ברשות אחרת, שכתוב, ובעל בת אל
 נכר, ולמדנו שאין קנאה לפני הקב"ה זולת קנאת
 הברית, שהוא ברית של השם הקדוש וסוד
 האמונה. מה כתוב, ויחל העם לזנות אל בנות
 מואב, מיד, ויחר אף ה' בישראל.
 כז) רישי עמא דידעו וכו' : ראשי העם,
 שיודעים זה ואינם מוחים בהם, נענשו תחילה,
 שכתוב, קח את כל ראשי העם והוקע אותם לה'
 נגד השמש. רבי אבא אמר, מהו, נגד השמש,
 היינו נגד הברית שנקרא שמש, ועליו נאמר כי
 שמש

או מי שהולך אחר מעיו, דהיינו שדרכו למלאות
 בטנו בתענוגים, אם פגש באותו רע עין, ישחוט
 עצמו ולא יאכל מלחמו, כי אין לחם רע בעולם
 זולת הלחם של רע עין. מה כתוב, כי לא יוכלון
 המצרים לאכל את העברים לחם כי תועבה
 היא למצרים. כלומר, שלא יכלו לראות
 כשהעברים אוכלים. הנה לך לחם רע עין.
 מאמר תלתא אינון דדחיין שכינתא
 כד) תלתא אינון דדחיין וכו' : שלשה
 הם הדוחים את השכינה מן העולם, וגורמים,
 שדירתו של הקב"ה לא יהיה בעולם. ובני אדם
 זועקים בתפלה ולא נשמע קולם. ואלו הם,
 מי ששוכב עם נדה, שאין טומאה חזקה בעולם
 זולת טומאת הנדה. טומאת הנדה קשה מכל
 טומאות העולם, הוא השוכב, נטמא, וכל
 הקרבים אליו נטמאים עמו. בכל מקום שהולכים
 נדחית השכינה מפניהם.
 כה) ולא עוד וכו' : ולא עוד אלא שגורם
 מחלות רעות על עצמו ועל הזרע שיוליד, כי
 (דפו"י דף ג' ע"א *) דף ג' ע"ב

נגד השמש. נגד הברית דאקרי שמש, ן ועליה אתמר ן כי שמש ומגן ה' ן אלהים. ן שמש ומגן: דא ברית קדישא. מה שמש זרח ואנהיר על עלמא, אוף הכי ברית קדישא זרח ואנהיר גופא דב"נ. מגן: מה מגן איהו לאגנא עליה דב"נ, אוף הכי ברית קדישא מגן עליה דב"נ, ומאן דנטיר ליה, לית נוקא בעלמא, דיכיל למקרב בהדיה ודא הוא נגד השמש.

(כח) רישי עמא, יתפסון בכל דרא ודרא בחובא דא, אי ידעין: ולא מקנאין ליה. בגין דחובא דא עליהו, לקנאה ליה לקב"ה בהאי ברית, מאן דאעיל קדושה דא ברשותא אחרא, עליה כתיב ן לא יהיה לך אלהים אחרים על פני. לא תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי ה' אלהיך אל קנא וכלא קנאה חדא. וע"ד אתדחייא שכינתא מקמיה. מאן דמשקר בברית קדישא דחתים בבשריה דב"נ, כאילו משקר בשמא דקב"ה, מאן דמשקר ן חותמא דמלכא, משקר ביה במלכא, לית ליה חולקא באלהא דישראל, אי לא בחילא דתיובתא ן תדיר. (כט) ר' יוסי פתח ואמר, ן וישכחו את ה' אלהיהם וגו', ויעזבו את ה'. מאי ן וישכחו ויעזבו. דדחו מנייהו ברית קיימא קדישא, הוּו גזרין ולא פרעין, עד דאתת דבורה ונדיבת בהאי לכל ישראל כמה דכתיב, ן בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה'.

(ל) מאן ן דקטיל בנוי, ההוא ן עוברא דמתעברא אתתיה, וגרים לקטלא ליה במעהא, דסתיר בניינא דקב"ה ואומנותא דיליה. אית מאן דקטיל ב"נ, והאי קטיל בנוי.

מסורת הזהר

(ת) (תהלים פ"ד) ח"ב קטו: רכז: רל. ח"ג יב. כב: ה ועלייהו: ועלה. ט מוסיף אלקים צבאות. י ל"ג ולא מקנאין ליה. כ בחותמא. ל יתיר. מ ויעזבו בני ישראל את ה' וגו' (ד"א) כ ל"ג וישכחו. ס מוסיף תליתאת נאמן. ע ל"ג עוברא ויחי קצ"ג צ"ב ז"ח כ"ז ט"ג ש"ג מ"ד ט"ב שט"ו. ע"ה ט"ג ש"א ט"ד ש"ו. ו) (ש"א י"ב) ח"ג כב: ב) (שופטים ה') לך ק"ל צ"א.

דרך אמת יו צ"ע פקודי רכ"ד ב' ומגן דא רוא דשמא קדישא דאיקרי אלהים. ובסייא טעניו וזיל וזיל שצ"י שמא קדישא.

מאמר

ה כ ו ל ב

ג' אינון דדחין שכינתא

מפניו. מי שמשקר בברית הקדוש החתום בבשרו של אדם הוא כאלו משקר בשם הקדוש, כי מי שמשקר בחותם המלך שהוא ברית הקדוש משקר במלך עצמו, וע"כ אין לו חלק באלקי ישראל, אם לא בכח תשובה תמידית.

(כט) ר' יוסי פתח וכו': רי"פ ואמר וישכחו את ה' אלקיהם וגו' ויעזבו את ה', ושואל מהו וישכחו ויעזבו, ומשיב, שדחו מעצמם אור ברית קודש, שהיו מלים ולא פרעים, עד שבאו דבורה, והתנדבה בזה, דהיינו שהנהיגה הפרישו בכל ישראל. כמו שכתוב, בפרוע פרעות בישראל בהתנדב וגו'.

(ל) מאן דקטיל בנוי וגו': ג) מי שהורו את בנוי, דהיינו לאותו עובר שאשתו נתעברו בו, כי בא עליה ביום צ' לעבורה, שאז חמיו

העובר

שמש ומגן ה' אלקים, שמש ומגן, זהו ברית הקדוש, מה השמש זורח ומאיר על העולם אף ברית הקדוש זורח ומאיר גופו של אדם. ונקרא מגן מה המגן הוא להגן על האדם, אף ברית הקדוש מגין על האדם, ומי ששומר אותו אין לו נזק בעולם שיוכל לקרב אליו. וזהו נגד השמש.

(כח) רישי עמא יתפסון וכו': ראשי העם נתפסים בכל דור ודור בשביל חטא הזה, אם יודעים ואינם מקנאים אותו. משום שחוב זה מוטל עליהם לקנאות, בשביל הקב"ה בברית הזה, את כל מי שמביא קדושה זו ברשות אחר. עליו כתוב, לא יהיה לך אלהים אחרים על פני לא תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי ה' אלקיך אל קנא. והכל קנאה אחת. הן הבא על הגויה, והן העובד עבודה זרה, וע"כ נדחתה השכינה

(דפו"י דף ג' ע"ב)

לא) תלתא בישין עביד דכל עלמא לא יכיל למסבל, ועל דא עלמא מתמוגגא זעיר זעיר, ולא ידיע, וקב"ה אסתלק מעלמא, וחרבא וכפנא ומותנא ב אתיין על עלמא. ואלין אינון: קטיל בנוי, סתיר בניינא דמלכא. ז דחיא שכינתא, דאזלא ומשטטא בעלמא, ולא אשכחתי נייחא. ועל ר אלין, ט רוחא דקודשא ת בכיה. ועלמא אתדן בכל הני דינין. וזי לההוא ב"נ, וזי ליה טב ליה דלא יתברי בעלמא.

לב) זכאין אינון ישראל, דאע"ג דהוו בגלותא דמצרים, אסתמרו ב מכל הני תלתא, מנדה, ומבת אל נכר, א ומקטול זרעא, ואשתדלו ב בפרהסיא בפריה ורביה. דאף על גב דגזרה אתגורת ז כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, לא אשתכח ביניהון ג מאן דקטיל עוברא במעהא דאתתא, כ"ש לבתר. ובזכותא דא נפקו ד ישראל מן גלותא.

לג) מנדה: דתני רבי חייא מאי * דכתיב ז ועש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת במראות הצובאות. מפני מה זכו נשין להאי, בגין דאסתמרו גרמייהו בגלותא ה דמצרים, דלבתר דאתדכיין הוו אתיין מתקשטן ומסתכלן במראה בבעליהון, ומעוררן לון בפריה ורביה.

לד) מבת אל נכר, דכתיב, ו יצאו כל צבאות ה' וגו'. וכתיב ט שבטי יה עדות לישראל. עדות לישראל ודאי. ואלה שמות בני ישראל. שבטי בני ישראל. דבר אל בני ישראל.

מסורת הוהר

ז (שמות א) ח"ג קנג: תק"ח צ"ה ט"ב של"ו.
 ח (שמות ל"ח). ג (שמות י"ב). ט (תהלים קכ"ב)
 ויצא צ"ו צ"ה.

חלופי גרסאות

ס אתיין. צ רמ"א. ק נשמח. ר דא. ש רוחין. ת מוסיף
 עביד בכיה. א ל"ג ומקטול זרעא. ב ל"ג בפרהסיא. ג ל"ג
 מאן. ד ל"ג ישראל. ה מוסיף דמצרים מנדה.

דרך אמת כ פ"י היו שומרים עצמם במצרים מכל אלו שלשה.

מאמר

ה ס ו ל מ

ג' אינון דדחיין שכינתא

העובר וגורם להרוג אותו במעיה או שעושה איזה פעולה הגורמת שתפיל העובר. שסותר בנינו של הקב"ה ואומנותו. יש מי שהורג אדם, וזה הורג בניו.

לא) תלתא בישין וכר': ג רעות עשה (כמו שמפרש להלן). שהעולם כולו אינו יכול לסבל, וע"כ העולם מתמוטט מעט מעט, ולא ידוע למה הוא, והקב"ה מסתלק מן העולם, וחרב ורעב ומות באים על העולם. ואלו הם, ג רעות שעשה, הורג בניו, סותר בניו המלך, דהיינו שמבטל העיבור, שהוא בניו הקב"ה, ודוחה את השכינה, שהולכת ומשוטטת בעולם ואינה מוצאת מנוחה. ועל אלו, רוח הקודש בוכה. והעולם נידון בכל אלו הדינים. אוי לאותו האדם, אוי לו, מוטב לו שלא היה נברא בעולם.

לג) מנדה, דתני וכר': נשמרו במצרים מנדה. כי ר' חייא למד, מהו שכתוב, ועש וגו' במראות הצובאות, מפני מה זכו הנשים לכך, להביא את מראות הצובאות למשכן, הוא משום ששמרו את עצמן בגלות מצרים, שלאחר שנשמרו מנדתן היו באות ומתקשטות ומסתכלות במראה בבעליהן ומעוררות אותם בפריה ורביה. הרי שנשמרו מנדה בגלות מצרים.

לד) מבת אל נכר: נשמרו במצרים מבת אל נכר דהיינו מנשים נכריות. שכתוב, יצאו כל צבאות ה'. וכתוב, שבטי יה עדות לישראל

לב) זכאין אינון ישראל וכר': אשרי הם ישראל, שאע"פ שהיו בגלות מצרים, נשמרו מכל ג' אלו, מנדה ומבת אל נכר, ומלהרוג את (דפ"י דף ג' ע"ב *). דף ד' ע"א)

לה) ו ואי תימא והא כתיב והוא בן איש מצרי. הא ודאי חד הוה, ופרסמו קרא, דכתיב, ^ט והוא בן איש מצרי וגו' ושם אמו שלומית בת דברי למטה דן. פריה ורביה דכתיב ^ט ובני ישראל פרו וישרצו וירבו וגו'. ומכל הני אסתמרו ישראל. בני ישראל עאלו, בני ישראל נפקו, הה"ד ואלה שמות בני ישראל וגו'.

לו) ואלה שמות בני ישראל. רבי אלעזר ורבי יוסי הוו אזלי באורחא, עד דהוו אזלי, אמר רבי אלעזר לרבי יוסי, אפתח פומך, ז וינהרון מילך אמר ליה ניחא קמיה דמר, דאשאל מלה חדא דקשיא לי, הא שמענא ^ז מבוצינא קדישא, דהוה אמר, ואלה שמות בני ישראל, ישראל סבא. כל אינון חילין ומשריין דהוו נחתין לגלותא בהדי יעקב, דכתיב, את יעקב. מהו דכתיב איש וביתו באו. אמר ליה, ודאי הכי הוא. אלא הא תנינן, כל דמקבל מאחרא, איהו ביתא מההוא דיהיב, ועל דא איש וביתו באו.

לז) פתח רבי אלעזר ואמר, ^ח ויהי ככלות שלמה לבנות את בית ה' ואת בית המלך וגו'. וכי כיון ^ח דאמר את בית ה', מהו ואת בית המלך, אי בגין שלמה אתמר, לאו הכי, אלא את בית ה' דא בית המקדש, ואת בית המלך דא קדש הקדשים.

לח) בית ה' דאיהו בית המקדש כגון: עזרות ולשכות ובית האולם

מסורת הוהר

ע) ויקרא כ"ד ח"ג קה: ט) שמות א) ויהי ר"ז צ"ד. ז) ל"ג מן ואי תימא ער ודאי. ז) ונהרון מלך. ח) דאחמר צ) (מ"א ט).

דרך אמת לו פ"י מרשב"י שנקרא בן ור"ל ניצוץ קדוש.

איש וביתו באו

הסולם

מאמר

הקדוש, שהיה אומר, ואלה שמות בני ישראל, פירושו, ישראל סבא. הבאים מצרימה פיריטו, כל אלו הצבאות ומחנות מלאכים שהיו יו"דים לגלות עם יעקב, שכתוב, את יעקב, ולפיריז קשה, מהו דכתיב, איש וביתו באו. הלא במלאכים אינו נוהג בית. אמר לו, ודאי שכן הוא. שהמלאכים באו איש וביתו, כי כך למדנו, כל המקבל מאחר נחשב לבית אל הנותן. ונמצא איש וביתו פירושו, נוחן ומקבל, הנוהג גם במלאכים.

לז) פתח ר' אלעזר וכו': פ"א ואמר, ויהי ככלות שלמה לבנות בית ה' ואת בית המלך וגו', שואל וכי כיון שאמר את בית ה' מהו בית המלך, ואם תאמר שבשביל שלמה נאמר בית המלך, אינו כן. אלא בית ה', זהו בית המקדש, ואת בית המלך זהו קדש הקדשים.

לח) בית ה' דאיהו וכו': ומפרש דבריה, בית ה', שהוא בית המקדש, דהיינו עזרות ולשכות בית האולם והדביר, זהו בית המקדש, דהיינו המלכות, ודאי שנקרא בית ה', בית המלך, זהו קדש הקדשים שהוא פנימי

לישראל, ודאי, שאין בהם תערובת מאומה נכריה, וכתוב, אלה שמות בני ישראל. שבטי בני ישראל. דבר אל בני ישראל. שכל זה יורה, שאין בהם תערובת נכריות.

לה) וואי תימא והא וכו': ואם תאמר, הרי כתוב, והוא בן איש מצרי, ומשיב, הנה ודאי אחד היה ופרסמו, הכתוב, שכתוב, והוא בן איש מצרי וגו'. נשמרו במצרים לקיים פריה ורביה, שכתוב, ובני ישראל פרו וישרצו וגו'. הרי שמכל אלו, מנדה, גבת אל נכר, ומלהרג הבנים, נשמרו ישראל במצרים, וע"כ באו בני ישראל למצרים ויצאו בני ישראל לחירות, ז"ש ואלה שמות בני ישראל הבאים וגו'. כי באו משמע, שלא להשתקע, אלא שיצאו משם, והיינו בזכות שמירת ג' דברים הנ"ל.

מאמר איש וביתו באו

לז) ואלה שמות וגו': ר' אלעזר ור' יוסי היו הולכים בדרך, בעוד שהיו הולכים אמר ר' אלעזר לר' יוסי, פתח פיך ויאירו דבריך. אמר לו, אם טוב לפני אדוני, שאשאל לך דבר אחד שקשה לי, הנה שמעתי מן המאור ^ל (דפו"י דף ד' ע"א)

והדביר, דא בית המקדש, ם ודאי אקרי בית ה'. בית המלך: דא קדש הקדשים, דאיהו פנימאה דכלא, המלך סתם. ן מלך ך דא, אע"ג דאיהו מלך עלאה, איהו נוקבא לגבי נקודה עלאה, סתימא דכלא. ואע"ג דאיהו נוקבא, איהו דכורא לגבי מלך דלתתא, ובגין כך כלא כגוונא דא ועל דא, תתאי, ברזא דא כתיב בהו, איש וביתו באו.

לט) ואלה שמות, רבי ן יוסי פתח ואמר, ק) גן נעול אחותי כלה גל נעול מעין חתום. גן נעול: דא כנסת ישראל שהיא גן נעול. דאמר רבי אלעזר, מה הגן ן הזה צריך ם לשמור, לעדור, ולהשקות, ם ולזמור. כך כנסת ישראל, צריכה לעדור, ולשמור, ולהשקות, ם ולזמור, ונקראת גן, ונקראת כרם, מה הכרם הזה צריך לעדור ולהשקות ולזמור ולחפור, כך ישראל, הדא הוא דכתיב, ן כי כרם ה' צבאות בית ישראל וכתיב, ם ויעזקהו ויסקלהו וגו'.

תוספת א

מ) מתניתין: אמר רבי שמעון, אנו פתחין עיננא חמאן, גלגלי רתיכתא קדישתא נטלין ן במטלנוי, וקל שירתא בסימא ם לאודנין, יאה ללבא, סלקא

מסורת הוזהר (שה"ש ד') ב"א ר"א צ"א. ר) (ישעיה ה') ח"ב קכ: ם וראי ן דא מלך. ל מוסיף דא עלאה. ם אלעזר ת"ז תס"ט קה. ת"ו בהשמטות קמו. ז"ח ע"י ט"ב שליח. ן ל"ג הוזה. ם ל"ג לשמור. ע ל"ג ולזמור. ם ל"ג ולזמור. ז) (שם) לך קמו. ן דרך אמת ן פ"י נוסעים במסעיהם.

מאמר הסולם איש וביתו באו

לעדור להשקות ולזמור, כך ישראל, כלומר בית ישראל, שהיא הנוקבא, זהו שכתוב, כי כרם ה' צבאות בית ישראל, וכתוב ויעזקהו ויסקלהו וגו'.

תוספתא

מאמר גלגלי רתיכתא קדישא

מ) מתניתין אמר ר' שמעון וכי: אר"ש, אנו פותחים עינינו, רואים, גלגלי מרכבה הקדושה נוסעים במסעיהם, וקול שירד מתוק לאזנים, שהן בינה, יפה ללב, שהוא מלכות, העולה ויורד והולך ואינו נוסע מזדעזעים אלף אלפים, היינו סדר המשכת חכמה ומשום שנמשכת ע"י קו שמאל ששם דינים נבחן כמדועזעים. והחכמה ספירותיה באלפים וכשנכללים זמ"ז, הם אלף אלפים. ורבו רבון הם חסדים שמקורם מעתיק שספירותיו בסוד רבוא. ופותחים בשירת החכמה ממטה למעלה פירוש. הבינה ה"ס המרכבה, הגלגלים שלה ה"ס ג' קוין, שה"ס הגלגל רביעי ה"ס המלכות שמחזה ולמעלה המקבלת מהם וכשנכללים הגלגלים זה בזה, יש בכל אחד מהם ג' קוין, שהם י"ב. שעל ידי קוין הללו רוכב מלך העליון שהוא חכמה במרכבתו שהוא הבינה. (כמ"ש לעיל ק"א דף רמ"ג ד"ה וש"ו רתיכו). ונסיעה, פירושו הארת הקוין בזה אחר

פנימי מכל, דהיינו הבינה, שנקראת מלך סתם. מלך זה, אע"פ שהוא מלך עליון הוא נוקבא כלפי נקודה העליונה הסתומה מכל, שהיא חכמה, ואע"פ שהיא נוקבא, מכל מקום היא זכר כלפי המלך שלמטה, שהוא ז"א, כלומר שמדרגה עליונה נחשבת תמיד לזכר אל התחתונה, והתחתונה לנקבה, ועם זה כלפי התחתונה של התחתונה נחשבת גם התחתונה לזכר. וכן תמיד, וע"כ הכל הוא כעין זה. ועל כן התחתונים דהיינו המלאכים שבאו עמ' יעקב למצרים (כנ"ל באות ל"ו). כתוב בהם איש וביתו באו, אע"פ שאין בית נוהג בהם, כי איש וביתו פירושו, זכר ונקבה, שכל מדרגה עליונה שבהם נחשבת לזכר כלפי התחתונה, וכל מדרגה תחתונה נחשבת לנקבה כלפי עליונה, וזכר כלפי התחתונה שלה.

לט) ואלה שמות וגו': ר' יוסי פתח ואמר, גן נעול אחותי כלה וגו'. גן נעול, זה היא כנסת ישראל, דהיינו הנוקבא, שאמר ר' אלעזר, מה הזה צריך לשמור לעדור להשקות ולזמור כך כנסת ישראל צריכה לעדור לשמור להשקות ולזמור, דהיינו עבודת הצדיקים, להעלות מ"ן ולזמור כל הקליפות הסובבים את הנוקבא. וע"כ היא נקראת גן, וכן נקראת כרם, כי מה הכרם הזה צריך (דפו"י דף ד' ע"א)

ונחתא, אזלא ק ולא נטלא, מזדעזעין אלף אלפין, ורבוא רבבן ופתחין שירתא מלרע לעילא.

מא) לקל נעימותא ההוא, קיימין ו מאן דקיימין, ומתכנפין בכנופיא לסטרא דימינא, ארבע ש מאה וחמשין אלפין מארי דעיינין. חמאן ולא חמאן. קיימין בקיומיהון. תרין סטרין אחרנין ת אתחורור בגיניהון. ולסטרא דשמאלא מאתן וחמשין אלפין.

חלופי גרסאות ק ונטלא וליג ולא. ר ל"ג מאן. ש ל"ג מאה. ת אתחורור: אתחור: אתחורו.

מאמר ה ס ל ב גלגלי רתיכתא קדישא נטלין

ומחצה, שהם חצי ת"ת התחתון ונצח והוד, שהם ר"ג, הם מחזה ולמטה. והארת קו ימין להיותה חסדים בעיקרה, מאירה גם מחזה ולמטה, עד חצי הספירה התחתונה שהיא הוד, כי להיותה בחינת מלכות, כנודע, שחג"ת נ"ה הם בחינת כח"ב תו"מ, ע"כ אינה מאירה רק ממטה למעלה, דהיינו מחזה ולמעלה, וע"כ נמצא הארת קו הימין תופשת ארבע ספירות וחצי, שהם חג"ת ונצח וחצי הוד, שהם ארבע מאות וחמשים. וזה נתבאר היטב לעיל (בראשית ב' אות רס"ט ע"ש בכל ההמשך) אמנם הארת קו השמאל אינה מאיר כלל ממעלה למטה, אלא ממטה למעלה כמ"ש בדבור הסמוך, ופותחין שירתא מלרע לעילא. שפירושו מחזה ולמעלה. ונמצא שאינה מאירה רק ב' ספירות וחצי, שהם חסד וגבורה וחצי ת"ת, שהם מאתים וחמשים בלבד.

וזה אמרו לסטרא דימינא, ארבע מאה וחמשין אלפין מארי דעיינין, כי להיותם בעיקר אור החסדים הם מאירים גם מלמעלה למטה, דהיינו עד חצי ספירת ההוד, שהם ארבע ספירות חג"ת ונצח וחצי ספירת ההוד עד החזה כנ"ל, ולהיותם מבינה, שספירותיה בסוד מאות, הן ארבע מאות וחמשים. ולהיותם ממשיכים החכמה אל קו השמאל, שספירת החכמה הוא בסוד אלפים, הם ת"נ אלפין, וגם משום זה נכונים, מארי דעיינין, כי החכמה נקראת עינים כנודע. אמנם, אע"פ שהם משפיעים חכמה אל קו השמאל, הימין לעצמה, אינו מקבל חכמה, וע"כ אומר, חמאן ולא חמאן, כי שתי הבחינות נבחנו בהם, כי מצד משפיעים חכמה לשמאל, מכונים חמאן, כי ראייה ה"ס חכמה, ומצד שאינם מקבלים לעצמם חכמה, כי הם בסו"ה כי חפץ חסד הוא, ע"כ נבחנו, ולא חמאן, שאין בהם חכמה, אלא חסדים. ונודע שב' קוין שמאל ואמצע, מתלבשת החכמה שבהם בחסדים של הימין וז"ש תרין סטרין אחרנין אתחורור בגיניהון, דהיינו מחמת שמקבלים החסדים מן הימין הזה, והוסר האודם שבהם, שה"ס הדינים, ונעשו לבן וזה

מאמר אחר זה כסדר יציאתם בסוד חולם שורק חירק (כנ"ל ויחי דף קנ"ט ד"ה קל גלגלא). והשגת הארת החכמה מכונה פתיחת עינים. וזה אמרו, אנן פתחין עינא, היינו בעת שמשגיגים הארת חכמה, המכונה פתיחת עינים חמאן גלגלי רתיכתא קדישא נטלין במטלנוי, דהיינו ע"ד הגלגלים של הבינה שהם חג"ת ומלכות, כנ"ל, והחכמה מושגת רק במטלנוי, בדרך נסיעה מקו לקו בסוד ג' הנקודות חלם שורק חירק כנ"ל. ואז קל שירתא בסימא לאודנין, שנשמע הארת החכמה לאזנים, שהן בינה, בעיקר, ע"י קו אמצעי שהוא ת"ת הנקרא קול. וממנו מושפעת אל הלב, הוא המלכות, וז"ש יאה ללבא, וכשמקבלת הארת החכמה המושפעת רק ממטה למעלה היא סלקא, וכשמקבלת אור החסדים המושפע ממעלה למטה, היא נחתא. ונתבאר לעיל סוד הנסיעה, שהיא הארת ג' הקוין בזה אחר זה וכן חזור חלילה. אבל במלכות אין נסיעה, כי היא רק מקבלת מן נסיעת ג' קוין, וז"ש, אזלא ולא נטלא, כי היא אינה משתתפת עם ג' הקוין בפעולת ההארה אלא מקבלת מהם בלבד. ונמצא שאינה נוסעת עמהם, וז"ש, ופותחין שירתא מלרע לעילא, כי השירה שה"ס החכמה אינה מאירה ממעלה למטה, כנ"ל (בראשית ב' נ"ח ד"ה עמודא ע"ש).

מא) לקל נעימותא ההוא וכו': לקול נעימות ההיא, מנסיעת הגלגלים כנ"ל, עומדים, מי שעומדים, ומתקבצים בקבוצה אחת, לצד ימין, ארבע מאות וחמשים אלף בעלי עינים. רואים ואינם רואים, ונמצאים בכל הקוים שלהם. שני הצדדים האחרים, שהם שמאל ואמצע, מתלבנים, בשבילם, כלומר שדיניהם, שה"ס אדום, נעברים, מחמת שמקבלים חסדים מן ימין, ולצד שמאל מאתים וחמשים אלף. פירוש. בכל קו יש חמש ספירות, חג"ת נ"ה, ולהיותם מבינה, שספירותיה בסוד מאות, הם חמש מאות, ומתחלקים במקום החזה, ב' ספירות ומחצה שהם ר"ג דהיינו חסד וגבורה וחצי ת"ת הם מחזה ולמעלה, וב' ספירות (דפווי דף ד' ע"א)

מב) אינו מאריהו דיבבא, מיבבין ומיללין מאתר בית מותביהו, פתחין « בדינא ומסיימין בדינא. מיבבין תניינות, ודינא יתיב, וספרין פתיחו. ביה שעתא, סליק מאריה דדינא, דקאים עליהו, ויתיב בכורסייא דדינא, ושירתא אשתכך, עד לא תסתיים דינא.

חלופי גרסאות א ב דינא. ב תסתיים וליג לא.

מאמר הסולם גלגלי רתיכתא קדישא נטלין

הם פותחין להמשיך החכמה בדין, מפאת חסרון לבוש החסדים, כנ"ל, ועד שמסיימים ברצונם המשכת החכמה, נמצאים באותו הדין. וז"ש, **מיבבים תניינות**, דהיינו בפעולה השניה להמשיך חכמה, ודינא יתיב וספרין פתיחו, שהדין האחר של מסך דחירק מתגלה, שהוא הנושא למדת הדין במלכות, שהחכמה מסתלקת בגללה, כנ"ל (לך דף י"ג ד"ה ונתבאר ע"ש). וז"ש **ביה שעתא סליק מאריה דדינא**, דקאים עליהו, שבעל הדין העומד עליהם, שהוא ז"א הנושא למסך דחירק, עולה ויתיב בכורסיא דדינא, דהיינו המלכות דמת הדין המרחקת אור החכמה, וע"כ, ושירתא אשתכך, שאור החכמה שנקרא שירה, נפסקת מלהאיר, עד לא תסתיים דינא, כלומר, שלא יכלו יתיב פעולת המשכת החכמה, שנמשכת בדין הא' שנקרא יבבא, מפני שהחכמה כבר נסתלקה מסבת הדין הב' שנתגלה בסוד מסך דחירק.

וצריך שתדע, שמסכת המסך דחירק שהז"א, שה"ס קו האמצעי, מגלה, הוא נקרא בג' כינוים, (א) מטרים שאור העליון נזדווג על המסך דחירק, נקרא מארי דדינא, כי אז מרבה דינים בלבד. (ב) אחר שנזדווג אור העליון על המסך דחירק ביסוד שלו שנקרא חי העולמים, שאז, ממשיך אור החסדים מקו ימין, ומלביש עמהם את החכמה שבקו שמאל, אשר אז, נמשכה שוב הארת החכמה, ומחמת שנתלבשה בחסדים היא מאירה בשלמות בלי דינים, כנ"ל (לך דף י"ג ד"ה ונתבאר ע"ש), ואז נקרא ז"א בשם פטרונא, דהיינו שמגין על החכמה שתוכל להאיר בלי דינים. (ג) אחר שמתגבר להמשיך י"ג מדות הרחמים מדיקנא דא"א, אז נקרא ז"א, סבא פטרונא דכלא, סבא נקרא, על שם א"א, ופטרונא דכלא נקרא, על שם שכולו רחמים בלי דין כלל, כי אז מרבה להמשיך חסדים מרובים מאד מעתיקא קדישא, שכולו רחמים, ומתוך שהחסדים הללו עדיפים מחכמה, כי עתיקא הוא למעלה מא"א, שממנו החכמה נמצא שגם החכמה נמשכת עמהם מאליה, ונמצא שהוא פטרונא דכלא כי מגין, הן על ריבוי החכמה הן על ריבוי החסדים.

סחרן

מאמר

וזה אמרו, ולסטרא דשמאלא מאתן וחמשיין אלפין. כי קו השמאל ששם מאיר החכמה בעיקר, אינו מאיר אלא ממטה למעלה. דהיינו ב' ספירות וחצי שמחזה ולמעלה, שהם חסד וגבורה וחצי ת"ת העליון, כנ"ל שלהיותם גמשכים משמאל דבינה שספירותיה בסוד מאות, הם, מאתן וחמשיין, ולהיותם באור החכמה שספירותיה בסוד אלפין, הם מאתן וחמשיין אלפין.

מב) אינו מאריהו דיבבא וכו': הם, ר"נ אלפין הנ"ל, בעלי הבכי, מיבבים ומיללים ממקום בית מושביהם, דהיינו ממקום יציאתם, פותחים בדין ומסיימים בדין. מיבבים שנית, והדין נתגלה, והספרים פתוחים, להסתכל בדינים שבהם, בו בשעה, עולה בעל הדין, שהיה קם עליהם ויושב על כסא הדין, והשיכה שככה מטרים שנסתיים הדין.

ביאור הדברים. כי רוצה לבאר כאן, ענין ב' מצבים שונים הנוהגים בכל קו מג' הקוין ימין שמאל ואמצע, אשר מצב הא' הוא, במקום יציאתו במקורו, ומצב הב' הוא, שלא במקום יציאתו, ובמצב הא', פועל כל קו לפי מדרגתו להמשיך החכמה, ובמצב הב', פועל כל קו להרבות את החסדים, ועוזב את פעולת המשכת החכמה. ומתחיל בקו שמאל משום שהוא עיקר הפועל להמשכת החכמה, דהיינו בסוד נקודת השורק, (כנ"ל ב"א דף ט"ו ד"ה ההיא).

וכבר ידעת שהמשכת החכמה נקרא שירה, וזהו רק בחיבור כל ג' הקוין, אבל המשכת החכמה שבקו שמאל בלבד, נקראת לפעמים, יבבא, משום שבו נמצאת החכמה בלי חסדים, ואי אפשר לסבול את החכמה כשאינה מלובשת בחסדים, ומחמת דין זה מיבבים ומיללים, כל המקבלים ממנו, דהיינו ר"נ אלפין הנז', ויש עוד דין אחר, שהוא דין של המסך דחירק (כנ"ל לך דף ט"ו ד"ה עוד).

וזה אמרו, אינו מאריהו דיבבא, דהיינו ר"נ אלפין הנמשכים מקו שמאל, שהארת החכמה שלהם מכוונה יבבא, וז"ש מאתר בית מותביהו פותחין בדינא ומסיימין בדינא, כי בפעולה הראשונה במקום יציאתם, (דפ"י דף י' ע"א)

(מג) סחרן מארי דעיינין דלסטרא ימינא, ועמהון * תמניסר אלפין אחרנין תקעין, ולא מיבבין ד ולא מיללין פתחין שירתא, מזדעזען מאתן וחמשין אלפין מארי דיבבא.

(מד) תקע תניינות ה ולא ו מיבבין נטיל פטרונא, מההוא כורסייא ויתיב בכורסייא דוותרנותא. ביה זמנא ז הוא מדכר שמא קדישא עלאה רבא, דבההוא שמא חיים לכלא.

(מה) פתח ואמר זמנא ח חדא יר"ד ה"א ט וא"ו ה"א כד"א ת ויקרא בשם יהוה. פתחין ט כקדמיתא מארי גלגלי קדישין. ואלף אלפין, ורבוא רבבון, ואמרי שירתא, משבחין ואמריין, בריך יקרא דה' מאתר בית שכינתיה. (מו) אתיא ההוא גנתא, דאיהי טמירא במאתן כ וחמשין ל עלמין, הוא

חלופי גרסאות
ג לא מיללין ולא מיבבין, ד ל"ג ולא מיללין, ה מוסף
ולא מיבבין ולא מיללין, ו מיללין, ז הוה, ח קמאה,
ט וי"ו: וי"ו, י דהות, כ ושבעין ל עלאין.

מסורת הזהר
ת) (שמית ליד) ח"ג נט.

דרך אמת נו פי' נוסע האב הקב"ה בכסא דין לבסא רחמים שכן תרגום של אב פטרונא.

ה ס ו ל ם גלגלי רתיכתא קדישא נטלין מאמר

אמצע הכלולים בז"א. והא אחרונה, היא הנוקבא המקבלת מהם. כמש"א, ויקרא בשם הויה, פותחים כבתחילה בעלי הגלגלים הקדושים שבמרכבת, ואלף אלפים, שה"ס חכמה, ורבוא רבבות, שה"ס חסדים המלבישים אותם, ואומרים שירה (כמ"ש לעיל אות מ' ע"ש) משבחים המלאכים ואומרים, ברוך כבוד ה' ממקום שכינתו. שהשכינה תתברך מז"א, ותקבל ממנו חכמה מלובשת בחסדים.

(מו) אתיא ההוא גנתא וכי: אז בא אותו הגן, היינו השכינה, שהוא חבוי במאתים וחמשים עלמין, דהיינו בלמעלה מחזה דז"א, ששם ב' ספירות, חסד וגבורה דז"א וחצי ספירת ת"ת דז"א, שלהיותם נמשכים מבינה הן בסוד מאות, והם מאתים וחמשים, ונקראים עלמין מפני שהחכמה שבהם מתלבשת ונעלמת בחסדים, היא השכינה היקרה, בזיו החכמה שלה, היוצא מזיו החכמה ומתלבש ונעלם בזיו החסדים. והזיו נמשך ממנה לדי הרוחות חו"ג תו"מ, שהם ד' ראשים כדי לקיים אותם במוחין, דהיינו בסו"ה ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים וגו'. להזיו נמשך ממנה לכל התחתונים, והיא הנקראת גן עדן.

ומה שאומר, שהיא חבויה בר"ן עלמין, שפירושו למעלה מחזה דז"א כנ"ל, הענין הוא, מפני שאין שם מקומה האמתי, כי היא מתחלת רק מחזה ולמטה דז"א, אלא כדי שתוכל לקבל חכמה עלתה למעלה מחזה, ולפיכך היא צריכה להיות שמה חבויה, כדי שלא יקטרגו עליה החיצונים, שאז לא היה אפשרות שתקבל חכמה

(מג) סחרן מארי דעיינין וכי: כאן מבאר ב' הפעולות שבקו ימין, ואומר, מסבבים בעלי העינים מצד ימין, שעמהם שמונה עשר אלף אחרים, דהיינו המסך דחירק שביסוד ז"א הנקרא ח"י, שהוא בגי' שמונה עשר, ולהיותו הגורם להמשיך חסדים שבתוכם מאיר החכמה, ע"כ, נקרא ח"י אלפין, כי החכמה מכונה אלפין, כנ"ל בדיבור הסמוך. תוקעים, דהיינו המשכת חסדים המכונה תקיעה, קול פשוט זאו לא מיבבים ולא מיללים, אלו המקבלים חכמה מקו ימין. פותחים בשירה, דהיינו בהמשכת חכמה, מזדעזעים ר"נ אלף בעלי היבבא. פירוש, שגם ר"נ אלף שבקו שמאל המכונים מארי דיבבא, מקבלים עתה ג"ם הם הארת החכמה, ואע"פ שכבר נפסקה היבבא והיללה מכל מקום הם עוד מזדעזעים מאימת הדין שקרה להם לפני שקבלו החסדים מקו הימין.

(מד) תקע תניינות וכי: תקע והמשיך חסדים בפעם השניה, דהיינו פעולה השניה שבקו ימין, שאין שם יבבא, כנ"ל, נוסע הפטרון, דהיינו ז"א בזמן גילוי החסדים שבמסך כנ"ל, מכסא ההוא של דין ויושב בכסא הרחמים. להמשיך חסדים מרובים, בו בזמן הוא, דהיינו הז"א, מזכיר שם הקדוש הגדול העליון, שהוא שם הויה במילוי מ"ה, יוד הא ואו הא, כמ"ש לפנינו. שבשם הזה נמשך חיים לכל.

(מה) פתח ואמר זמנא וכי: כאן מבאר ב' הפעולות שבקו אמצעי, פתח ואמר, ז"א, שהוא קו האמצעי פעם אחת, יוד הא ואו הא, שיוד הא ואו ה"ס ג' הקו"ג ימין שמאל (דפרי"ך ד' ע"א) (דף ד' ע"ב)

שכינתא יקרא ^ח בזיוה, דנפיק מזיוא לזיוא, ^נ וזיוה נגיד מניה, לד' סטרין רישין, ^ס לקיימא, מההוא זיוא ^ע אתמשך לכלהו דאינון לתתא, ^פ וההיא אקרי גנתא דעדן.

(מו) פתח תניינות ההוא סבא, פטרונא דכלא ומדכר שמיה יו"ד ה"א וא"ו ה"א, וכלהו פתחי בתליסר מכילין דרחמי. מאן חמי כל אלין ^{סו} תקיפין, ראמין דראמין, תקיפין דתקיפין, רתיכין קדישין, ^צ ושמיא, וכל חילהון, מזדעזעין ומתחלחלן באימתא ^ק סגיא, משבחן שמא קדישא, ואמרין שירתא. זכאין אינון נשמתהון דצדיקייא, דאינון בההוא עדונא, וידעין דא, על האי ^ר איתמר ^ה מי לא ייראך מלך הגוים כי לך יאתה וגו'. (ע"כ תוספתא)

(מח) אמר רבי שמעון, כד ^ט נחתת שכינתא למצרים, ^ת נחתת חיה חדא, דשמה ישראל, בדיוקנא דההוא סבא, וארבעין ותרין שמשין ^א קדישין עמיה, וכל חד וחד את קדישא עמיה, משמא ^ב קדישא, וכלהו ^ג נחתן עם יעקב למצרים, הדא הוא דכתיב, ^{טו} ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב. א"ר יצחק, ^ד ממשמע דקאמר בני ישראל, ואחר כך את יעקב, ולא נאמר אתו. (מט) שאל רבי יהודה לרבי אלעזר בר"ש, ^ה כיון דשמעת מאבדו, פרשת

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(א) (ירמיה י') הקסתי קל-א צ"א ז"ח א"ט"ב ש"ב. ס בויוא. נ ל"ג זוויה. ס לקדמאי. ע נפק. ס וההוא צ מוסיף ושביא דלתתא. ק סגיא. ר אתקרי. ש נחתא. ת נחתא. א עמיה קדישין. ב מוסיף עלאה קדישא. ג נחתו. ד משמע. ה מוסיף א"ל כיון.

דרך אמת ^{סו} חוקף של כל תוקפים וחוק של כל חוקים: (ע) (טעם לשם מ"ב כאן שיש בסטוק זה מ"ד. אותיות והם שכינתא ויעקב ומ"ב שמשין ושמא דא חליק ולא נחית עיין קל"ב בן גז ואלה עולה מ"ב).

מאמר

ה ס ו ל ם

גלגלי רתיכתא קדישא נטלין

אותו סבא הנ"ל בדבור הסמוך, שהוא ז"א, ומ"ב משמשים קדושים עמה, דהיינו מ"ב מלאכים, וכל אחד ואחד מהם היה את קדוש עמו מן השם הקדוש מ"ב. כלומר, שמלאכים אלו המשמשים את החיה ששמה ישראל מכונים בני ישראל ונמשכים מן השם מ"ב שה"ט הג"ר שבאותה החיה. וכולם ירדו עם יעקב למצרים, וזה שכתוב, ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב, אמר ר' יצחק, שזה משמע, כי אמר בני ישראל, ואח"כ את יעקב, ואינו אומר, אתו. פירושו. שהיה צריך לומר הבאים מצרימה אתו, ולא להכפיל את השם יעקב, אלא בהכרח, שהשם ישראל אינו השם של יעקב, אלא של החיה העליונה שבמרכבה, ששמה ישראל, ובני ישראל, הם מ"ב משמשים שלה, כמבואר.

(מט) שאל ר' יהודה וכו': שאל ר"י את ר' אלעזר בן ר' שמעון, כיון ששמעת מאבדו, פרשת ואלה שמות שפירש אותה בסוד העליון, דהיינו שבני ישראל הם מ"ב מלאכים קדושים כנ"ל בסמוך, וא"כ מהו שאומר, איש וביתו באו, הרי במלאכים אינו נוהג בני

חכמה. ונתבאר פעולה הראשונה שבקו האמצעי, שהוא להמשכת ההכמה.

(מו) פתח תניינות ההוא וכו': פתח

שנית אותו הסבא, דהיינו ז"א, שאחר שעלה לא"א נקרא סבא כמותו. וזהו פעולה השניה של קו אמצעי דהיינו ז"א. המגין על הכל, דהיינו הן להמשכת החכמה, והן להמשכת החסדים (כמ"ש לעיל אות מ"ב ע"ש) ומזכיר שמו יוד הא ואו הא, וכולם פותחים בהמשכת האורות מ"ג מדות הרחמים, שנמשכים אז מ"ג תיקונים שבדיקנא דא"א. (כמ"ש לעיל אות מ"ב ע"ש) מי ראה כל אלו אורות העוים רמים שברמים, עוים שבעוים, ממרכבות הקדושות, ושמים וכל צבאם מזדעזעים ומתחלחלים באימה גדולה, ומשבחים את השם הקדוש ואומרים שירה. אשרי הם הנשמות של הצדיקים, שהם נמצאים בעדון הזה, ויודעים זה. על-זה נאמר, מי לא ייראך מלך הגוים כי לך אתה וגו'. (ע"כ התוספתא).

(מח) אמר ר' שמעון וכו': אר"ש, כשירדה השכינה למצרים ירדה חיה אחת, מד' חיות שבמרכבה ששמה ישראל, בצורתו של (דפ"י דף ד' ע"ב)

ואלה שמות ברזא עלאה, מאי קאמר איש וביתו באו. אמר ליה, ההוא מלה דהוה אמר אבא, אינון הוו מלאכין עלאין, דאינון לעילא על תתאי מנהון, היינו דכתיב איש וביתו באו, והכי אמר אבא, כל אינון מלאכין דבדרגא עלאה, ו אקרונ גוברין ז דוכרין, ואינון דבדרגא תתאה מנהון, אתקרון ך נוקבתא ם בית, דאתתא נוקבא דמקבלא מן דכורא.

ג) רבי יצחק הוה קאים קמיה דרבי אלעזר . בר רבי שמעון, אמר ליה כ שכינתא נחתת למצרים ל עם יעקב. א"ל ולא, והא ם כתיב ם אנכי ארד עמך. אמר ליה תא חזי, שכינתא נ נחתת למצרים את יעקב ושית מאה אלפין רתיכין קדישין ם עמה, והיינו דכתיב כשש מאות אלף רגלי, ם תנינן שית מאה אלפין רתיכין קדישין נחתו עם יעקב למצרים, וכלהו סליקו מתמן, כד נפקו ישראל ממצרים. הדא הוא דכתיב, א ויסעו בני ישראל מרעמסס סכותה כשש מאות אלף רגלי וגו'. שש מאות לא נאמר, אלא כשש מאות, כגוונא דנפקו אלין, כך נפקו אלין.

גא) ותא חזי רזא דמלה, בעדנא דנפקו אלין רתיכין ם קדישין, משירייתא ז קדישתא, חמו ישראל וידעו, דהוו ך מתעכבין בגיניהון, וכלהו בהילו דעבדו ישראל, בגיניהון הוה, והיינו דכתיב ד) ולא יכלו להתמהמה, הוה ליה למימר ולא רצו להתמהמה אבל לא כתיב אלא ולא יכלו. ך ואתידעו ממש, ם דכלהו בני ישראל, הוו בני ישראל דרקיעא, והיינו דכתיב, בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב, ועל ת דא לא נאמר ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה אתה.

חלופי גרסאות

מסורת הוהר

ב) (בראשית מ"ו) ויחי ל"ט צ"ב. ג) (שמות י"ב) ח"א רסב. ו אתקרון. ז דוכרין. ח ל"ג נוקבתא. ט ל"ג בית דאתתא רסה: ת"ז תי"ח לה: ד) (שמות י"ב) ח"ב מ: ח"ג רנד: נוקבתא דמקבלא מן דכורא. י בן ערך. כ ל"ג מן שכינתא עד ולא. ל דכתיב ול"ג מן עם עד כתיב. ם דכתיב נ ירה. ם אחרנין ע דתנינן. ם ל"ג קדישין. צ קדישא. ק מעכבין. ר ואתידע; וא' תנדע. ש כלהו. ת כן.

את יעקב איש וביתו באו

הסולם

מאמר

ויסעו בני ישראל מרעמסס סכותה כשש מאות אלף רגלי וגו', שש מאות לא נאמר, אלא כשש מאות, זהו רומז, כעין שיצאו אלו שש מאות אלף שלמטה כך יצאו אלו שש מאות אלף מרכבות קדושות שלמעלה שהיו עמהם. גא) ותא חזי רזא וכי: ובוא וראה סוד הדבר, בעת שיצאו אלו המרכבות הקדושות והמחנות הקדושים, ראו ישראל וידעו, שהם מתעכבים מלצאת בשבילם מחמת שהם אינם יוצאים, וכל החפזון שעשו ישראל היה בשבילם, והיינו שכתוב, ולא יכלו להתמהמה, שהיה לו לומר, ולא רצו להתמהמה, אבל לא כתוב אלא ולא יכלו, שהוא בהכרח משום מחנות המלאכים שהיו מתעכבים בשבילם, ונודע ממש מכאן, שבני ישראל שכתוב, כולם בני ישראל של הרקיע, דהיינו מלאכים, והיינו שכתוב, בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב, ולא נאמר ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה אתה, אלא ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה

בית. אמר לו ר' אלעזר, הדבר שאמר אבי פירוש, מלאכים עליונים, שהם גבוהים מן התחתונים שבהם, והיינו שכתוב איש וביתו באו, אשר מלאך העליון נקרא איש והתחתון לו נקרא ביתו. וכך אמר אבי כל אלו המלאכים שבמדרגה העליונה נקראים גברים זכרים, ואלו שבמדרגה תחתונה מהם, נקראים נקבות, ונקראים בית, שאשה נקבה מקבלת מן הזכר והיא כמו בית אליו.

ג) ר' יצחק הוה וכי: ר' יצחק היה עומד לפני ר' אלעזר בר"ש, אמר לו, וכי השכינה ירדה למצרים עם יעקב. אמר לו, ולא, כלומר, התוכל לומר שלא ירדה, והרי כתוב, אנכי ארד עמך. אמר לו, בוא וראה, השכינה ירדה למצרים את יעקב, ושש מאות אלף מרכבות קדושות עמה. והיינו שכתוב, כשש מאות אלף רגלי, ולמדנו שש מאות אלף מרכבות קדושות ירדו עם יעקב למצרים, וכולם עלו משם כשישראל יצאו ממצרים. זהו שכתוב,

אלא ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב, הבאים מצרימה בקדמיתא ועם מי את יעקב.

(גב) א"ר יהודה, ק"ו, ומה ב כד אשתזיב יעקב מלכו, כתיב, ה) ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים. ג כד ד נחת בגלותא, וקודשא ב"ה אמר, ה אנכי ארד עמך מצרימה, * ו לאו דינא, הואיל ופטרונא נחתא דייחתון שמשוי עמיה, פ) היינו דכתיב הבאים מצרימה את יעקב. רבי יעקב דכפר חנון אמר משמיה דר' אבא, מאן אינון בני ישראל דהכא. אינון דאתקרוון בני ישראל ממש. (נג) ר' אבא פתח ואמר, ה) לכו חזו מפעלות יי' אשר שם שמות בארץ. אל תקרי שמות. אלא שמות. ואולא הא כהא דאמר ר' חייא, כגוונא דרקיעא, עבד קב"ה בארעא ברקיע אית שמהן קדישין, בארעא ז אית שמהן קדישין.

(נד) אמר ה רבי יהודה ט בההוא יומא דנחת יעקב למצרים, נחתו צמיה שתין רבוא דמלאכי עלאי. ר' יהודה י פתח, ז) הנה מטתו שלשלמה ששים

חלופי גרסאות

א א"ר יצחק; א"ר יוסי. ב כשנצל. ג כשירד לצאה אל הגלות. ד מוסיף נחת לפיסק. ה ל"ג אנכי ו אינו דין. ז ל"ג אית. ח ר' יוסי ט בו ביום שירד מלאכי השרת. י מוסיף פתח ואמר.

מסורת הוזהר

ה) (בראשית ל"ב) וירא קניב צ"ג. ויצא קמיה צ"א. ו) (תהלים מ"ו) ב"ב רכיב צ"ד. ז) (שה"ש ג) ב"א שמי"ג צ"א. יעקב למצרים ירדו עמו ששים רבוא של

דרך אמת פ) שמות יו ע"א. צ) ויהי רכה ב.

הסולם

את יעקב איש וביתו באו

מאמר

מפתח, המפתחות מסובבים במקומו של התנעול. המנעולים הם בספירה השביעית שהיא מלכות. והם חקוקים בספירה הששית, שהיא יסוד. והוא שכתוב, ששים גבורים סביב לה. קוזמיטין, פירושו לפי הענין, מנעולים קלדיטא, פירושו מפתח, מלשון כל אקלידי מכר וכו' (גיטין כו). פירוש הדברים, תמצא לעיל בהקדמת ספר הוזהר, (במאמר מנעולא ומפתחא דף מ"ז אור מ"ד ובהסולם שם בכל ההמשך). ונתבאר שנ שהמלכות עצמה אין בה אלא חג"ת נה" ומסתיימת ביסוד שנקרא מפתחא, וחסר ממלכות דמלכות, וז"ש כאן, קוזמיטין דגליפא בקלדיטא, המנעולים שהם מלכו החקוקים בהתאם למפתח, סחרן בדוכתיך הם מסבבים במקומו של המפתח, שהוא יסוד קוזמיטין בשביעאה, אע"פ שעצם המנעול הוא מלכות הכלולה מ' ספירות חג"ת נה"י שלפי"ז היה צריך לומר שמטתו שלשלמה שה"ס המלכות, שבעים גבורים סביב לה, שהג' ספירות שכל אחת כלולה מעשר, אמנם הג' גליפין בשתיאחה, דהיינו שמסתיימין ביסוד המכונה מפתחא, ואין בה אלא הג' נה"י, שהם ששה ספירות שכל אחת כלול מעשר, שהם ששים. וז"ש, ששים גבורים סביב לה, ולא שבעים.

את יעקב, שפירושו, הבאים מצרימה מתחילה דהיינו המלאכים כנ"ל, ועם מי באו, את יעקב. (גב) א"ר יהודה ק"ו וכו': אר"י, קל וחומר הוא. ומה בשעה שנצל יעקב מלכו, כתוב, ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלקים. וכשירד למצרים אמר הקב"ה, אנכי ארד עמך מצרימה, ואם האדון ירד אינו דין, כלומר כל שכן הוא, שירדו משמשיו עמו, היינו שכתוב הבאים מצרימה את יעקב, ולא כתוב, אתו. ר' יעקב מכפר חנון אמר, בשם ר' אבא, מי הם בני ישראל שבכאן, ואמר, אלו הם שנקראים בניישראל ממש. דהיינו השבטים. (נג) ר' אבא פתח וכו': ר"א פתח ואמר, שחביא ראה לדבריו, לכו חזו וגו' אשר שם שמות בארץ, אל תקרי שמות, בש' פתוחה, אלא שמות בש' צרויה. וזה הולך כמו שאמר ר' חייא, כעין שעשה הקב"ה ברקיע, כן עשה בארץ, שיש שמות הקדושים ברקיע, ויש שמות הקדושים בארץ. דהיינו שמות השבטים, שעליהם נאמר ואלה שמות בני ישראל וגו'.

(נד) אמר ר' יהודה וכו': אר"י, ביום ההוא שירד יעקב למצרים, ירדו עמו ששים רבוא מלאכים עליונים ר' יהודה פתח, להביא ראה לדבריו, הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב וגו': מנעולים החקוקים לקבל (דפו"ז דף ד' ע"ב * דף ה' ע"א)

גבורים סביב וגו' ק] קוזמיטין דגליפין > בקלדיטא, מ סחרן נ בדוכתיה קוזמיטין בשביעאה, גליפין בשתיאתא. הה"ד, ששים גבורים סביב לה. (נה) הנה מטתו: דא איהי שכנתא. שלשלמה: מלכא דשלמא דיליה. ששים גבורים סביב לה: אלין אינון שתין רבוא דמלאכי עלאי, דאינון מחילא דשכנתא, דנחתת עם יעקב למצרים. מגבורי ישראל: ישראל דלעילא, הה"ד ואלה שמות בני ישראל וגו', איש וביתו באו: אינון ונימוסיהון.

(נו) ר' חייא הוה אזיל מאושא ללוד, והוה רכיב ע על חמרא. והוה ר' יוסי עמיה, נחית ר' חייא, ושקליה בידוי לר' יוסי, א"ל, אי בני עלמא ידעין יקרא סגיאה דיעקב. בשעתא דא"ל קב"ה. אנכי ארד עמך מצרימה. הוה מלחכי עפרא, תלת פרסי פ קריב לקבריה, דהכי מפרשי מרנא רברבי עלמא, מאריהון דמתניתא, כתיב מ ויצא משה לקראת חותנו, אהרן ז חמא למשה דנפק, ונפק עמיה, ואלעזר ונשיאי וסבי נפקו עמיה, ראשי אבהו, ומערעי כנשתא, וכל ישראל נפקו עמהון, אשתכחו דכל ישראל כלהו, נפקו לקבליה דיתרו, מאן חמא למשה דנפיק ולא יפוק, לאהרן ולרברבי דנפקי, ולא יפוק. אשתכח.

מסורת הזהר

(ה) (שמות י"ח).

חלופי גרסאות

ב קוזמיטים ל בקנדיטא. ב סחרה. ג בדוכתיהון; בתוכיה. ב מוסיף ד"א הנה; ד"א הנה מטתו שלשלמה הנה

זו היא השכינה שלשלמה המלך שהשלום שלו ששים גבורים סביב לה אלו ששים רבוא של מלאכי השרת שהם מחיל השכינה שירדו עם יעקב למצרים. ע בחמרא ור' יוסי. פ ל"ג קריב. צ חמי; ראה למשה יוצא ואלעזר והנשיאים והזקנים יצאו עמו ראשי האבות קרואי העדה ושאר כל ישראל יצאו אחריהם נמצאו כל ישראל כלם ישיצאו לקראת יתרו מי ראה למשה יוצא ואינו יוצא לאהרן ונשיאים ואינו יוצא נמצאו שבשביל משה יצאו כלם ומה אם בשביל משה כך בשביל קב"ה כשאמר אנכי ארד עמך מצרימה עאכו"כ.

דרך אמת קו שרים שליט"ב שכן בב"ר רדף אחר ד' מלכים קוזמיטורין ואמר כאן שהשרים החקוקים בקלדיטא שהוא העיגלום והם טובבים במקומם סביב סביב וחקוקים בשתיאתא והיינו ששה אורות חקוקים בעיגול אחד סביב השבעה קוזמיטין ומאלו הששה מתנהרין ששים גבורים.

מאמר

הסולם

את יעקב איש וביתו באו

הגדול של יעקב, בשעה שאמר לו הקב"ה, אנכי ארד עמך מצרימה, היו מלכים העפר שבג' פרסאות הקרב לקברו, שכן מפרשים מורינו גדולי העולם, בעלי המשנה, כתוב ויצא משה לקראת חותנו, ופרשו, שאהרן ראה שיצא משה ויצא עמו, ואלעזר והנשיאים והזקנים, יצאו עמו, וראשי האבות וקרואי העדה וכל ישראל יצאו עמהם, ונמצא שכל ישראל כולם יצאו לקראת יתרו, כי מי ראה את משה שיצא ולא יצא עמו, ומי ראה את אהרן והנשיאים שיצאו ולא יצא, נמצא, שבשביל משה יצאו כולם, ומה, אם בשביל משה היה כך, בשביל הקב"ה כאשר אמר, אנכי ארד עמך מצרימה, על אחת כמה וכמה. שירדו עמו כל הפמליא של מעלה. ומישוב בזה מה שבתחילה אמר הקב"ה אנכי ארד עמך מצרימה שמשמע הוא לבדו, ואח"כ ואלה שמות בני ישראל וגו'. שפירשו כל הפמליא של מעלה כנ"ל. שכן במשה כתוב ויצא משה, וכל ישראל יצאו עמו.

נה) הנה מטתו: וממשיך עם הנ"ל לבאר כל המקרא, ואומר, הנה מטתו, זו היא השכינה הנקראת מטה. שלשלמה, המלך שהשלום שלו שהוא ז"א, הקו האמצעי, העושה שלום בין ימין לשמאל. ששים גבורים סביב לה, אלו הם ששים רבוא מלאכים עליונים שהם מצבא השכינה שירדה עם יעקב למצרים. והטעם שהם במספר ששים הוא מפני שהשכינה רשומה במפתחא (כנ"ל ב"א דף רס"ו, ד"ה מניה) מגבורי ישראל, היינו ישראל של מעלה, שהוא ז"א, שהגבורה נמשכת אליהם ממנו. ז"ש, ואלה שמות בני ישראל וגו'. איש וביתו באו פירוש, הם ודרכיהם. כי ביתו פירושו מנהגיו ודרכיו. כי לכל מלאך יש פעולה מיוחדת שעל שמה נקרא כנודע.

(נו) ר' חייא הוה וכו': ר"ח היה הולך מאושא ללוד, והיה רוכב על חמור, ור' יוסי היה עמו. ירד ר' חייא ונענע בידוי לר' יוסי, ואמר לו, אם בני העולם היו יודעים הכבוד (דפ"י דף ה' ע"א)

דבגין משה נפקו כולהון. ומה, אי בגין משה כך, בגין קב"ה, כד אמר אנכי ארז עמך מצרימה, עאכ"ו.

(נו) עד דהוו אזלי, פגע בהו ר' אבא. א"ר יוסי, הא שכינתא הכא, דחד ממאריהון ק דמתניתין עמנא. אמר ר' אבא, במאי עסקיתו. א"ר יוסי, בהאי קרא, דכתיב אנכי ארז מצרימה וגו'. ר כד נחת יעקב למצרים, דכתיב, ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה, ט את אוליף, דכלהו נחתו עם יעקב למצרים. נח) א"ל ר' אבא, ודא לחוד הות. פתח ואמר ט היה היה דבר י"י אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים על נהר כבר. תלת פלוגתן ת הכא. חדא. דתנינו, אין שכינה שורה בחוצה לארץ. וחדא, דלא הוה מהימן כמשה, דכתיב ביה, כ כל ביתי נאמן הוא, והוא, גלי ופרסם כל גנזייה דמלכא. וחדא, דאתחזי כמאן דלא שלים בדעתיה.

(נט) אלא הכי אסיקנא במתניתא דילן, ח"ו דהא יחזקאל נביאה שלימא הוה, א וברשותא דקב"ה גלי כל מה דגלי. וכלהו אצטריך ב דיגלי ר ג ופרסם. על חד תרין ממה דגלי, דהכי תנו, מאן דרגיל למסבל ה צערא וכו'. ו וכלא

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ס) (יחזקאל א) לעיל ג צ"ג. י) (במדבר י"ב) וירא ק דמתניתא. ר ל"ג מן כד עד את. ש מלמד שכלם ירדו עם יעקב במצרים. ת היו. א ברשותא. ב דגלי. ג ופרסם; ויפרסי; ופרסא. ד ל"ג על. ה צערא ומאן דלא רגיל למסבל צערא

ואתי צערא לתרווייהו ממאן צערא שלימתא יתיר הוי אומר ממאן דלא רגיל למסבל צערא כך כשירדו ישראל למצרים הוו רגילין בצערא כל יומיהון ולפיכך נשאו עול הגלות אבל הצער הגדול לא היה לישראל כמו גלות בבל דכתיב בהו בני ציון היקרים המסולאים בפו דתנו א"ר יצחק על ההרים אשא בכי ונהי מאי על ההרים אלו הן ההרים הרמים שבעולם ומי הם ההרים הרמים הוי אומר בני ציון היקרים והוו אתיין ברהוקין ונ"א ברתוקין על צואריהון וידיהון מהדקן לאחוריהון כד עאלו לבבל חשיבו דהא לא יקומן לעלמין דהא קב"ה שביק לון ולא ישגת לון לעלמין תניא אמר ר"ש ביה שעתא קרא קב"ה לכל פמליא דיליה וכל רתיכין קדישין וכל חיליה וכל רברבנוהי וכל הילא דשמייה אמר להון מה אתון עבדין הכא ומה בני רחימי בגלותא דחקין ואתון הכא קומו חותו כלכון לבבל ואנא עמכון הה"ד כה אמר ה' למענכם שלחתי בבלה והורדתי בריחים כלם כד נחתו אתפתחו שמייה ושרתא רוח הקדש ביחזקאל אמר להו לישראל הא מאריכון הכא וכל היילי שמייה ורתיכו דאתו למידר ביניכון לא הישגתו עד דאמר כך מה דחמא ואר. כך ואמר ר"ש ביה שעתא הדו ישראל חדותא שלימתא בסיעתא דמאריהון דהוה עמהון וכל חד מנייהו רעותא עאל בלביה ברחימותא סגיאה למיסר נפשיהון על קדושה דמאריהון ובגין כך גלי יחזקאל כל מה דגלי. ו דלא דרך אמת ר' ויגלה כפליים ממה שהיה לו לגלות להם.

מאמר

ה ס ו ל ם

היה היה דבר ה'

(נו) עד דהוו אזלו וכו': בעוד שהיו הולכים, פגש אותם ר' אבא. א"ר יוסי, הנה השכינה כאן, כי אחד מבעלי המשנה עמנו. א"ר אבא, במה אתם עוסקים. אמר ר' יוסי, במקרא הזה, שכתוב, אנכי ארז עמך מצרימה וגו'. כשירד יעקב למצרים, שכתוב, ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה וגו', אתה למד, שכולם ירדו עם יעקב למצרים. משמע שכל המרכבות והצבאות ירדו עם יעקב למצרים ולא הקב"ה לבדו כמו שמשמע מהכתוב אנכי ארז עמך מצרימה וגו'.

נח) א"ל ר' אבא וכו': א"ל ר' אבא, וזה לבד היה. פתח ואמר, היה היה דבר ה' אל יחזקאל וגו'. ג' קושיות כאן. אחת, שלמדנו, אין שכינה שורה בחוץ לארץ. ונבואתו של יחזקאל היה בארץ כשדים. ואחת, שלא היה נאמן כמשה, שכתוב בו, בכל ביתי נאמן הוא, והוא, יחזקאל, גילה ופרסם כל אוצרות המלך, יותר ממה. ואחת, שנראה שלא היה שלם בדעתו. שאם היה שלם בדעתו לא היה מגלה כל כך.

(נט) אלא הכי אסיקנא וכו': ומשיב, אלא

(דפו"י דף ה' ע"א)

אצטרך, ומעלמין לא שביק קב"ה לישראל בגלותא, עד דהוה אתי למידר
 דיוריה עמהון, כל שכן ביעקב, דהוה נחית בגלותא, וקב"ה ושכינתיה,
 וקדישין עלאין, ורתיכין, דנחתו כלהו עם יעקב, הה"ד הבאים מצרימה את יעקב.
 (ס) כ' ר' אבא פתח ואמר, [ש] א' אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבאי ל' ת"ח
 ווי לון לבני נשא, דלא ידעין, ולא משגיחין בפולחנא דמאריהון, דתניא א"ר
 יצחק, בכל יומא ויומא, בת קול נפקת מטורא דחורב, ואמר, ווי לון לבני נשא
 מפולחנא דמאריהון, ווי לון לבני נשא מעלבונה * דאורייתא. דאמר ר' יהודה,
 כל מאן דאשתדל באורייתא בהאי עלמא, ומסגל עובדין טבין ירית עלמא
 שלימא. וכל מאן דלא אשתדל באורייתא בהאי עלמא, ולא עביד עובדין
 טבין, לא ירית לא האי ולא האי. והא תנן, אית מאן דירית עלמיה כפרם אתריה,
 וכפרם מה דחזי ליה. מ' א"ר יצחק, לא תנן, אלא מאן דלית ליה עובדין טבין כלל.
 (סא) נ' א"ר יהודה, אלמלי הוו ידעין בני נשא, רחימותא דרחים קב"ה

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ז ומעלמא, ה בגלותא לישראל. פ דיורא. י נוסף עלאין
 ותתאין כ ד-א ר' אבהו. ל תנן א"ר יצחק אוי להם לבריית

(כ) (שה"ש ד') לעיל ה' צ"ב.

שאינם יודעים ואינם משגיחים בעבודת בוראם דתנן א"ר יצחק בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר הורב ואומרת אוי להם לבריית
 מעבודת בוראם מה להם לבריית מעלבונה של תורה דא"ר יצחק כל מי שעוסק בתורה בעולם הזה ומסגל מעשים
 טובים נוהל עולם מלא וכל מי שאינו עוסק בתורה בעולם הזה ואינו מסגל מעשים טובים אינו נוהל לא זה ולא
 זה והא תנן יש מי שנוהל עולמו כפי מקומו וכפי הראוי לו א"ר יצחק לא תנן אלא מי שאין בו מעשים
 טובים כלל. ס מוסף אלא א"ר (הרמ"ק). נ' א"ר יהודה אלמלא היו יודעים הבריות תביבנות דרחים קב"ה לישראל
 הוו משגיחים ככפירים לרדוף אהריו דתניא בשעתא דירד קב"ה למצרים קרא (קב"ה) לפמליא של מעלה אמר להם כלכם
 רדו למצרים ואני ארד עמכם אמרה השכינה רבש"ע יש צבאות בלא מלך ונ"א צבאות דאנא מלכא עליהון אמר לה אתי
 מלבנון כלה מלבנון ממקום העדן המלובן בכל עניניו כלה זו השכינה שהיא כלה בחופה ואולא הא כהא דתניא א"ר
 יהודה מאי דכתיב ויהי ביום כלת משה כלת כתיב ביום שנכנסה כלה להופה השכינה היא הכלה.

דרך אמת [ש] לעיל ב' ע"ב.

אתי מלבנון כלה

הסולם

מאמר

וראה, אוי להם לבני אדם שאינם יודעים ואינם
 נזהרים בעבודת בוראם. כי למדנו, אמר ר'
 יצחק בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר הורב,
 ואומרת, אוי להם לבני אדם שמזלזלים בעבודת
 בוראם אוי להם לבני אדם מחלול כבודה של
 התורה. כי אמר ר' יהודה, כל מי שעוסק בתורה
 בעולם הזה ורוכש מעשים טובים, יורש עולם
 שלם, וכל מי שאינו עוסק בתורה בעולם הזה,
 ואינו עושה מעשים טובים אינו יורש לא זה ולא
 זה, דהיינו לא את עולם הזה ולא את עולם
 הבא. ושואל אתה אומר, או שירוש עולם שלם
 או שמפסיד ב' העולמות, והרי למדנו, יש מי
 שירוש עולמו כפי מקומו וכפי מה שראוי לו.
 הרי שיש מדה אמצעית. א"ר יצחק, לא למדנו
 שאין לו ב' העולמות אלא מי שאין לו מעשים
 טובים כלל. אבל אם יש לו מעשים טובים
 ואפילו שאינם בשלמותם, יורש עולמו כפי
 הראוי לו, הן בעולם הזה והן בעולם הבא.

(סא) א"ר יהודה וכו': אר"י, אם בני
 אדם

אלא כך ביארנו במשנה שלנו, חס ושלום,
 שגילה יותר משצריך, כי יחזקאל נביא שלם
 היה, שהיה שלם בדעתו, וברשות הקב"ה גילה
 כל מה שגילה, והכל נצרך שיגלה על אחת
 שתים ממה שגילה. כי כך למדנו, מי שרגיל
 לסבול צער וכו', כחובא לעיל בדברי הזהר,
 מאות ז' עד אות י"ד והכל נצרך, ומעולם
 לא עזב הקב"ה את ישראל בגלות מטרם שבא
 לשכון שכינתו עמהם. כל שכן ביעקב, שהיה
 יורד בגלות, שהקב"ה ושכינתו וקדושים עליונים
 והמרכבות ירדו כולם עם יעקב, זהו שכתוב,
 הבאים מצרימה את יעקב. ובה מיושב קושית
 ר' יוסי לעיל, כי אנ"פ שאמר אנכי ארד עמך
 מצרימה, אין המשמעות הוא לבדו, אלא עם
 שכינתו וצבאו והמרכבות שלו, שכן דרך
 הקב"ה בכל הגליות, כמו שגילה יחזקאל בגלות
 בבל.

מאמר אתי מלבנון כלה

(ס) ר' אבא פתח וכו': ר"א פתח ואמר,
 אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי. בוא
 (דפו"י דף ה' ע"א *) דף ה' ע"ב.)

לישראל, הוּו שאגין ככפיריא למרדף אבתריה. דתניא, בשעתא דנחת יעקב למצרים, קרא קב"ה לפמליא דיליה אמר להון, כלכון חותו למצרים, ואנא איחות עמכון. אמרה שכינתא רבונא דעלמא, אית צבאות בלא מלכא, אמר לה אתי מלבנון כלה, מלבנון: מאתרא דעדן, דמלובן בכל עובדוי. כלה: דא שכינתא, דהיא כלה בחופה. ואזלא הא כהא דתניא א"ר יהודה, מאי דכתיב ^ז ויהי ביום כלת משה, כלת כתיב, ביומא דעאלת כלה לחופה, ושכינתא דא היא כלה.

סב) אתי מלבנון תבואי, ס מאתר בי מקדשא דלעילא. תשורי מראש אמנה, מרישא דמאן. מראשיהון דבני מהימנותא. ומאן נינהו. יעקב ובניו. מראש שניר וחרמון, דאינון עתידין לקבלא אורייתא דילי, מטורא דחרמון, ולאגנז עלייהו בגלותהון. ממעונות אריות: אלין אינון עמין עעכו"ם, דדמיי לאריותא ונמרין, דמענין להון בכל פולחנא דקשיו.

סג) ר' אבא אמר, אתי מלבנון כלה וגו'. וכי מלבנון ס אתת, והלז ^ז ללבנון עולה. אלא א"ר אבא ק בשעתא דנחתת שכינתא למצרים, נחתו בהדו שתין רבוא של מלאכי השרת, וקב"ה בקדמייתא הה"ד ^ח ויעבור מלכם לפנייהו וה' בראשם.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ל) (במדבר ד) ויהי קצין צ"ב, כו) (מיכה ב) וישלח ס ממקום מקודש של מעלה תשורי מראש אמנה מראש של בני אמנה ומאן נינהו יעקב ובניו מראש שני וחרמון שהם עתידים לקבל תורת משה חרמון ולהג עליהם בגלותם ממעונות אריות הם אנשי האמונה הדומים לאריות ונמרים המענים לבני בכל עבודת פרו ע בני נשא דמהומותיה. ס באת. צ מלבנון: לבנון, ק בשעה שירדה שכינה למצרים ירדו עמה שתין רבו דמלאכי השרת.

אתי מלבנון כלה

הסולם

כאמר

אמנה, שואל, מראש של מי, ומשיב, מראי בעלי האמונה, ומי הם, יעקב ובניו. **מראש שניר וחרמון**, שהם עתידים לקבל התור שלי מהר **חרמון**, דהיינו הר סיני שנקר חרמון. ולהגן עליהם בגלותם, המכונה חרמו מלשון חרם. **ממעונות אריות**, אלו הם עמי העובדים עכו"ם, הדומים לאריות ונמריני שמענים את ישראל בכל עבודה קשה. סג) **ר' אבא אמר** וכו': רא"א, או מלבנון כלה, ושואל, וכי מלבנון באה והל ללבנון עולה, כי השכינה היא למטה מחו דו"א והיא עולה ללבנון לקבל חכמו והיה צריך לומר אתי ללבנון תעלה. אלא אמ ר' אבא, בשעה שירדה השכינה למצרים, ירו עמה ששים רבוא של מלאכי השרת, והקב" בתחילה, זהו שכתוב, ויעבור מלכם לפנייהו ח בראשם.

אדם היו יודעים האהבה שאהב הקב"ה לישראל, היו שואגים כאריות לרדוף אחריו להתדבק בו. כי למדנו, בשעה שירד יעקב למצרים, קרא הקב"ה להבורת המלאכים שלו, אמר להם, כלכם רדו למצרים ואני ארד עמכם. אמרה השכינה, רבוץ העולם וכי יש צבאות בלי המלך, כי השכינה נבחנת מלך כל המלאכים, מפני שכולם נמשכים ממנה. אמר לה, אתי מלבנון כלה, גם את תבאי אתי, **מלבנון**, כמקום העדן, הוא חכמה, המלובן בכל פעולותיו. **כלה**, זו השכינה, שהיא כלה בחופה, וזה הולך כזה שלמדנו, א"ר יהודה מהו שכתוב, ויהי ביום כלות משה, **כלת** כתוב, בלי ו', שפירושו, ביום שנכנסה כלה לחופה, ו**כלה** זו היא השכינה, שהיא בבית המקדש, כלה בחופה.

סב) **אתי מלבנון תבואי**: היינו ממקום בית המקדש של מעלה. **תשורי מראש**

(דפו"י דף ה' צ"ב)

(סד) ר' יצחק אמר, אתי מלבנון כלה, דא איהי שכינתא. ר' אתי מלבנון תבאי, מאתר ט' בי מקדשא דלעילא. תשורי מראש אמנה, מאתר ת' בי מקדשא דלעילא, ומאתר בי מקדשא דלתתא א' דאמר ב' ר' יהודה, מעולם לא זזה שכינתא מכותלי ז' דמערבא, ה' דבי מקדשא, דכתיב, ו' הנה זה עומד אחר כתלנו. הוא ראש אמנה ו' לכל עלמא. מראש שניר וחרמון מאתרא דאורייתא נפקת לעלמא, ולמה. לאגנא על ישראל, ממעונות אריות: ז' אליו עמין עעכו"ם. ח' ר' יודן אומר, ממעונות אריות: אליו אינון ת"ח, דעסקי באורייתא ט' במעונות המדרשות, ובבתי כנסיות, דאינון אריון ונמרים באורייתא.

(סה) י' ר' חייא הוה יתיב קמיה דר"ש, א"ל, מה י' חמת אורייתא לממני בניו דיעקב, דאינון תריסר בקדמיתא, ולבתר כן שבעים דכתיב ט' כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים. י' ומ"ט שבעים ולא יתיר. א"ל, ט' לקביל ע' אומין, דאינון בעלמא, ואינון י' הוה אומה יחידאה לקבל כלהון.

(סו) ותו א"ל, ת"ח, ה' קלדיטין דנהרין ט' ענפין יתבין ע' במטלניהון, ממנון

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(נ) (שה"ש ב') ח"ב נס: קינו רבו: רנא. ח"ג קיד: ר' ל"ג אחי. ש קודשא ולי"ג ב' ת קודשא דמלרע ולי"ג מן בי עד דאמר. א ואמר. ב ר' חייא. ג מכותלא. ד ל"ג (בראשית מ"ו) וירא קמ"ג צ"ב. דמערבא. ה דבית. ו ואמונה. על ז אינון אומיא. ה ר' יהודה. ט במעינייא דמדרשייא ובבתי כנסתאי. י ר' חזקיה. כ ראתה תורה למנות בני יעקב שהם שנים עשר תחלה ואח"כ שבעים שנאמר. ל מ"ט. ס כנגד שבעין אומין. נ ל"ג הוה. ס גוברין: אנסין. ע במטלניהון: בותבניהו במחוניהון: במתגניהון.

דרך אמת - ה' העגלים המאירים מאלה קומוטים וגלופים אנשים יושבים במושבם ממונים על שבעים אומות יוצאים מ"ב חקוקי אורות קטורים שהם י"ב צרופי הו"יה לכל צד ג' כאומר דאסתהרן שמסובבים בספיעהם למשקל ד' רוחות שכן היה נסיעת הדגלים כנודע.

הסולב

מאמר

שבעים אומות שהם בעולם, שהם היו אומה אחת כנגד כולם.

(סו) ותו א"ל, ת"ח וכו': ועוד אמר לה. בוא וראה, מפתחות המאירים, דהיינו מלכות הממותקת המסתיימת ביסוד הנקראת מפתחא (כנ"ל באות נ"ד ע"ש) ענפים שלהם יושביכ במסעיהם, היינו בעת שמאירים במסע ג' הקוין. (כנ"ל אות מ') והם ממונים על טבעים אומות. שיוצאים מ"ב חקיקות וקשרים המסובבים במסעיהם, בסדר ג' הקוין, במשקל לארבע רוחות העולם שהם חו"ג תו"מ. פירוש, אע"פ שמסעיהם הם רק על ג' קוין שהם חג"ה, ענ זה, הם מאירים בד' רוחות שהם חג"ה ומלכו וריינו רק ג' בכל אחת שהם ג' הקוין, וד' פעמיני ג' הם י"ב ומתוך שמאירים גם במלכות, יכו"די לשלוט על שבעים אומות. היינו שכתוב, יצו גבולות עמים למספר לבני ישראל, דהיינו מספו י"ב שבבני ישראל מאיד אל ע' אומות, כנ"ל והיינו שכתוב, כי כארבע רוחות השמים פרשת אתכם, שג' הקוין יאירו בכל ד' רוחות חו"מ תו"מ, להורות שהם מתקיימים בשביל ישראל שהם

(סד) ר' יצחק אמר וכו': ר"א אתי מלבנון כלה, זו היא השכינה. אתי מלבנון תבאי, היינו ממקום בית המקדש של מעלה, שהוא בינה, תשורי מראש אמנה, היינו ממקום בית המקדש שלמעלה, וממקום בית המקדש של מטה. כי אמר ר' יהודה, מעולם לא משה השכינה מכותל המערבי של בית המקדש, שכתוב הנה זה עומד אחר כתלנו. והוא ראש אמנה לכל העולם. מראש שניר וחרמון, היינו ממקום שהתורה יצאה לעולם, דהיינו הר סיני המכונה חרמון. ולמה זה, הוא כדי להגן על ישראל. ממעונות אריות, אלו הם עמים העובדים עכו"ם. ר' יודן אומר, ממעונות אריות, אלו הם תלמידי חכמים, העוסקים בתורה במעונות המדרשות ובבתי כנסיות, שהם אריות ונמרים בתורה.

(סה) ר' חייא הוה וכו': ר"ח, היה יושב לפני ר' שמעון, אמר לה, מה ראתה התורה לספור בניו של יעקב, בתחלה, שהם י"ב, ואחר כך, שהם שבעים, שכתוב כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים. ומהו הסעם שהיו שבעים ולא יותר. אמר לו ר"ש, הוא כנגד (דפו"י דף ה' ע"ב)

גל שבעין עממין. נפקין פ מתריסר גליפין ז קטורין דאסתחרן במטלניהון. למתקלן ה לארבע רוחי ו עלמא, הה"ד, ט) יצב גבולות עמים למספר בני ישראל. והיינו דכתיב, ט) כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם, ת לאחזאה דאינון קיימין * בגין ישראל. בארבע לא נאמר, אלא כארבע. ב כמה דאי אפשר לעלמא בלא ארבע רוחות, כך אי אפשר לעלמא בלא ישראל.

סז) ויקם מלך חדש. ר' אבא פתח ז) אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור, זכאין אינון ישראל, דקב"ה אתרעי בהו מכל שאר עמין, וקריב לון לגביה, דכתיב, ה) ובך בחר יי' להיות לו לעם סגולה וגו', וכתיב ו) כי חלק יי' עמו יעקב חבל נחלתו, ישראל מתדבקין ביה בקב"ה, דכתיב ת) ואתם הדבקים ביי' אלהיכם חיים כולכם * היום.

סח) וע"ד זכאין אינון קמיה, בגין דאינון זרעין על כל מים. מאי על כל מים. זורעין לצדקה. ומאן דזרע לצדקה, ג כתיב ביה ר) כי גדול מעל שמים דחסדך. מעל שמים: על כל מים איהו הוי, ומאן איהו מעל שמים. דא עלמא דאתי. וישראל זרעי זרעא על כל מים.

סט) בספרא דרב ייבא סבא הכי אמר, כתיב א) בגזרת עירין פתגמא ומאמר קדישין שאלתא, כל דינין דהאי עלמא, וכל גזרין, וכל שאלתין, כלהו קיימי בחד היכלא, דתמן ע"ב סנהדרין מעיינין בדינין דעלמא. והוא היכלא אקרי היכל זכותא, בגין, דכד דיינין דינא, מהפכין בזכותא דבר נש בקדמיתא.

מסורת הזהר

ע) (דברים לב) וישלח ע"א צ"א. ז"ח נ"ה ט"א שי"ג. ב) (זכריה ב.א) (צ) וישב ל"ג צ"א. ק) (ישעיה ל"ב) ח"ב ו. סד: ז"ח קצא ט"ד שי"ד. ר) (דברים י"ד) ויצא קל"ט צ"ב. ז"ח קכ"א ט"א שלי"ב. ש) (שם ל"ב) ב"א קצ"ד צ"ד. ת) (דברים ד) ב"ב ק"ו צ"א. א) (תהלים נ"ז) ויהי נ"ז צ"ה. ב) בחי"ג (תהלים ק"ח) וירא פ"ג צ"ג. ג) (דניאל ד) ויצא קל"ח צ"ב, צ"ג

חלופי גרסאות

פ מתליסר. צ קטורין. ר דארבע. ש ל"ג עלמא. ת להורות. א בשביל. ב כשם שאי. ג מוסף כתיב. ביה ב) כי גדול עד שמים על כל מים הה"ד. ד ל"ג חסדך.

הסולם

מאמר

משלחי רגל השור והחמור

כי בלי המוחין היא נקראת צדק בלי ה. ומי שזרע לצדקה, כתוב בו, כי גדול מעל השמים חסדיך, מעל השמים, הוא מכונה גם כן, על כל מים, ומהו מעל השמים, זהו עולם הבא, שהיא בינה, שהיא מעל ז"א הנקרא שמים, וישראל זורעים זרע, דהיינו שמעלים מ"ו, על כל מים, שהיא בינה, כדי להמשיך מוחין אל המלכות, שתהיה נקראת צדקה.

סט) בספרא דרב ייבא סבא אמר כן, כתוב, בגזירת עירין פתגמא ומאמר קדישין שאלתא. כי כל דינין שבעולם הזה וכל הגזירות וכל השאלות, כולם נמצאים בהיכל אחד, ששם ע"ב סנהדרין מעיינים בדינים של העולם. (כמ"ש לעיל בראשית ב' מאות ק"ב עד אות קט"ו ע"ש) והיכל ההוא נקרא היכל הזכות, משום כשנינים

שהם י"ב השבטים. כנ"ל. בארבע לא נאמר, אלא כארבע, כי כמו שאי אפשר לעולם בלי ד' רוחות, כך אי אפשר לעולם בלי ישראל.

סז) ויקם מלך חדש: ר' אבא פתח. אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור. אשרי הם ישראל, שהקב"ה רצה בהם יותר מכל העמים וקירב אותם אליו שכתוב, ובך בחר ה' וגו', וכתוב כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. וישראל מתדבקים בהקב"ה, שכתוב, ואתם הדבקים בה' אלביכם וגו'.

סח) וע"ד זכאין אינון וכו': ועל כן הם צדיקים לפניו, מפני שהם זורעים על כל מים. ושואל, מהו על כל מים. ואומר, שהם זורעים לצדקה, כלומר שהם מעלים מ"ו להמשיך מוחין להמלכות שתהיה נקראת צדקה. (דפו"י דף ה' ע"ב * דף ו' ע"א)

(ע) מה דלאו הכי, בדרגא דההוא סטרא אחרא, דתמן איהו אתר דאקרי חוב"ה, בגין דכל עובדוי דההוא אתר, דנחש אשת זנונים, לא איהו אלא למהפכא בחובה דב"נ, ולמלשן עבדא ה למאריה.

(עא) אינון דהיכלא דזכותא, אקרון מים מתוקים, מים צלולין. אינון דהיכלא דחובה, אקרון מיין מרירין, מי המרים המאררים. בההוא היכלא דזכותא, לא קיימי אלין תלת: בני, חיי, ומזוני. ולא בההוא אתר דחובה, לא במים מתיקן וצלילין, ולא במים מרירין מלטטין.

(עב) ועל דא, ישראל זרעי על כל מים, זרעא קדישא דאולידו על כל מים, איהו, דהא לאו נכון זרעא דילהון אלא לעילא. וע"ד אוקמוה מ"מ, בני חיי ומזוני, לאו בזכותא תליא מלתא, אלא במזלא קדישא תליא מלתא, ואתר דא על כל מיא איהו.

(עג) משלחי רגל השור והחמור, דלא אית לון בההוא סטרא בישא כלום, ומשדרן מנייהו כל חולקין בישין, ומתדבקין בההוא סטרא טבא, דכל קדושין עלאין, שור וחמור כד מזדווגן כחדא, תרין פגעין בישין אינון לעלמא. שור: סטרא דדינא קשיא איהו, ואתדבקתא דסטרא קדישא איהו. חמור: כד אזדווג בהדיה, דאיהו מסטרא אחרא, תרין פגעין בישין אינון לעלמא.

חלופי גרסאות

ה ל"ג מה, ו בההוא דרגא. ז לאן: ח בנאריה.
ט תקין: תקון. י דכלהו. כ ל"ג מן וע"ד עד במולא.
ל ל"ג ואתר דא.

מסורת הזהר

(ד) (בסדר ה')

משלחי רגל השור והחמור

הסולם

מאמר

תלוי במול הקדוש, שהיא דיקנא קדישא דא"א, שהיא בחינת בינה שלו שיצאה לחוץ, (כמ"ט בתלמוד עשר ספירות בשיעור י"ג דף אלף פ"ב ד"ה והנה) ומקום זה הוא, על כל מים.

(עג) משלחי רגל השור והחמור: שלא יש בהם בצד ההוא, שבקליפות שור וחמור, כלום, ששלחו מהם כל החלקים הרעים ומתדבקים בצד הטוב ההוא של כל קדושים עליונים. שור וחמור כשמתחברים יחד הם שני פגעים רעים לעולם. שור, הוא צד הדין הקשה, והוא מדביקות דצד הקדושה. חמור, כשנתחבר עמו, שהוא מצד האחר, של הקליפות, הם שני פגעים רעים לעולם.

פירוש, יש ב' בחינות דינין, א) דין קדוש שה"ס נקודת השורק, דהיינו סו שמאל מטרם שנזדווג עם קו ימין, שאו נמשכים ממנו דין קשה וזה אינו מטעם הפגם שבו, אלא מטעם חסרון חסדים להתלבשות החכמה. ב) דין שאינו קדוש שהוא נמשך ממסך נקודת החירק מטרם שנזדווג עמו אור עליון, (כמ"ש לעיל, לך דף י"ג ד"ה ונתבאר, בסוד פעולה הא', ע"ש) שהוא פגם ממש, הממעט ג"ר דשמאל.

ודין

כשדנים דין, מהפכים בזכות האדם בתחלה. (ע) מה דלאו הכי וכו': מה שאין כן במדרגה של הסטרא אחרא, ששם יש מקום שנקרא חובה, משום שסל מעשיו שבאותו המקום שהוא של הנחש אשת זנונים, אינם אלא להפך בחוב האדם, ולהלשין על העבד לפני אדוניו.

(עא) אינון דהיכלא וכו': אלו שבהיכל הזכות נקראים מים מתוקים, מים צלולים. אלו שבהיכל החוב, נקראים מים המרים, מי המרים המאררים. בהיכל הזכות הוא אינם נמצאים שלשה אלו, בנים, חיים ומזונות, ולא באותו מקום החוב, לא במים מתוקים וצלולים, ולא במים המרים המאררים.

(עב) ועל דא ישראל וכו': ועל כן ישראל זרעים על כל מים זרע קדוש, דהיינו שמעלים מ"ן עד בינה העליונה הנקראת על כל מים (כנ"ל באות ס"ח) ומולידים על כל מים, הם, שאין זרע שלהם נכון אלא למעלה, בבניה, ועל כן בארו בעלי המשנה, בנים, חיים, ומזון, אינם תלויים בהיכל הזכות, אלא הדבר

(דפו"י דף ו' ע"א)

עד) ועל דא, שמעון תוקפא דדינא קשיא הוה ביה, וכד * מזדווגן כחדא, לא יכיל עלמא למסבל, ובגין כך, (ה) לא תחרוש בשור ובחמור יחדו. ועל דא, שדר יעקב לעשו מלה דא, דכתיב, (ו) ויהי לי שור וחמור. ואי לאו דמאיך יעקב גרמיה, דחילו סגיא נפל ביה בעשו.

עה) * ויקם מלך חדש על מצרים. בספרא דרב המנונא סבא הכי אתמר, מאי דכתיב ויקם מלך חדש על מצרים, ת"ח, כל עמין דעלמא, וכל מלכין דעלמא, לא אתתקפו בשולטניהון. אלא בגיניהון דישראל, מצרים לא הוו שלטין על כל עלמא, עד דאתו ישראל, ועאלו תמן בגלותא, כדין אתתקפו על שאר עמין דעלמא. בכל לא אתתקפו על כל עמין דעלמא, אלא בגין דישראל * דלהויין בגלותהון. אדום לא אתתקפו על כל עמין דעלמא אלא בגיניהון דישראל, דלהויין בגלותהון. דהא * עמין אלין בשפלותא הוו בשאר עמין, ומאיכין הוו מכלהו, ובגין ישראל אתתקפו.

עו) מצרים: דכתיב (י) מבית עבדים. עבדים אקרון ממש, דהא מצרים בשפלותא דשאר עמין הוו. בכל: דכתיב, (יא) הן ארץ כשדים זה העם לא היה. אדום: דכתיב (יב) הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד.

עז) וכלהו לא נטלו תוקפא אלא בגיניהון דישראל. דכד ישראל בגלותהון מיד מתתקפי על כל שאר עמין דעלמא. מ"ט. בגין דישראל אינון בלחודייהו, לקבל כל עמין דעלמא. כד עאלו ישראל בגלותא דמצרים, מיד הוה קימה למצרים, ואתתקף שולטנותא דלהון לעילא על כל שאר עמין, דכתיב

חלופי גרסאות

ה (דברים כ"ג) וישלח ד' צ"ה. ו) (בראשית ל"ב) וישלח ד' צ"ה. ז) (שמות כ) לך פיה צ"ב. ח) (ישעיה כ"ג) ח"ב טב. ט) (עבריה א') וישלח ע' צ"ב.

מסורת הזוהר

ה (דברים כ"ג) וישלח ד' צ"ה. ו) (בראשית ל"ב) וישלח ד' צ"ה. ז) (שמות כ) לך פיה צ"ב. ח) (ישעיה כ"ג) ח"ב טב. ט) (עבריה א') וישלח ע' צ"ב.

ויקם מלך חדש

הסולם

מאמר

היו שולטים על כל העולם, עד שבאו ישראל ונכנסו שם בגלות, אז נתגברו על כל העמים שבעולם, בכל לא נתחזקו על כל העמים שבעולם, אלא בשביל ישראל, שיהיו בגלות אצלם. אדום לא נתחזקו על כל העמים שבעולם, אלא בשביל ישראל שיהיו בגלות אצלם. כי העמים האלו היו בשפלות בין שאר העמים, והיו ירודים מכולם ובשביל ישראל נתחזקו. (עו) **מצרים דכתיב וכר:** מצרים, היו שפלים מכל העמים, שכתוב בהם, מבית עבדים, עבדים ממש נקראים, כי המצרים היו שפלים מכל העמים. בכלל, היו שפלים, שכתוב, הן ארץ כשדים זה העם לא היה, **אדום**, היו שפלים שכתוב, הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד.

(עז) וכלהו לא נטלו וכר: וכולם אינם מקבלים תוקף אלא בשביל ישראל. כי כשישראל בגלות אצלם, הם מתחזקים מיד על כל

דין הא נקרא שור. ודין הב' נקרא חמור. הא' הוא דקדושה. הב' דס"א.

עד) ועל דא שמעון וכר: תוקף דין הקשה היה בו, שהיה מבחי' שור (כמ"ש לעיל בראשית א' דף ס"ב ד"ה ואי תימא) וכשמתחברים יחד, לא יכול העולם לסבול, ומשום זה, לא תחרוש בשור וחמור יחדיו. ועל כן שלח יעקב לעשו דבר זה, שכתוב, ויהי לי שור וחמור, דהיינו שכבש אותם אל הקדושה, ואם לא היה יעקב משפיל את עצמו, פחד גדול היה גופל על עשו. מחמת שהיה בכחו לכבוש ב' דינין הללו.

מאמר ויקם מלך חדש

עה) ויקם מלך חדש וכר: בספרו של ר' המנונא סבא, כתוב כך, מהו שכתוב ויקם מלך חדש על מצרים, בוא וראה, כל העמים שבעולם וכל המלכים שבעולם, לא נתחזקו בממשלתם אלא בשביל ישראל. מצרים לא

(דפרי דף ו' ע"א).

ויקם מלך חדש על מצרים, ויקם: קימה הוה לון, דאתתקף וקם ההוא ממנא שולטנא דמצרים, ואתייהיב ליה תוקפא ושלטנותא. ^פ על כל ממנן דשאר עמין דהא בקדמיתא אית שולטנותא לההוא ממנא דלעילא, ולבתר לעמא ^צ דיליה (* דלתתא. ובגין כך, ויקם מלך חדש על מצרים, דא הוא ממנא דלהון, חדש הוה, דעד יומא הדין לא הוה ליה שולטנא על שאר עמין, והשתא אתקם לשלטאה על כל שאר עמין דעלמא, וכדין אתקיים ^ה תחת שלש רגזה ארץ תחת עבד כי ימלך.

עח) ר' חייא אמר, תלתין יומין עד לא ייתי תוקפא לעמא בארעא, או עד לא יתתי תבירו לעמא בארעא, מכרזי בעלמא ההוא מלה, ולזמנין דאתמסר ההוא מלה בפומא דרבייא, ולזימנין ^ק לאינון בני נשא דלית בהו דעתא ולזמנין דההוא מלה אתמסר בפומא ^ר דעופי ומכרזי בעלמא, ולית מאן דישגח ^ו בהו. כד עמא זכאין, אתמסר ההוא מלה לאינון רישין זכאין דעלמא, בגין ^ש דיודיעו לון, ויתובון למאריהון, וכד לאו אינון זכאין, ^ת הוי כדקאמרן.
עט) ^א ר' אלעזר, הוה יתיב יומא חד אתרעא דלוד, והוה יתיב עמיה רבי אבא, ורבי יהודה, ורבי יוסי. א"ר יוסי אימא לכו, מה דחמית יומא דא ^ב בצפרא

מסרת הוהר

(ו) (משלי ל') ב"א ר"ל צ"ג.

חלופי גרסאות

פ על כל שאר עמין. צ ל"ג דיליה. ק באינון. ר בה.

ש דיודיעו: דנימא לון לעלמא. ת ל"ג הוה. א ר' אלעזר

ור' חייא ור' יצחק ור' יוסי הוו קיימי יומא חד אבבא דתרעא דלוד א"ר יוסי. ב ל"ג בצפרא.

דרך אמת א' ויהי ר"ה ע"ב.

הסולם

מאמר

ויקם מלך חדש

מי שיקשיב אליהם. וכשהעם צדיקים, נמסר דבר ההוא אל הראשים צדיקי העולם, כדי שיודיעו לעם וישובו לאדונם. ואם העם אינם צדיקים, הוא כמו שאמרנו.

עט) ר' אלעזר הוה וכו': ר"א היה יושב ביום אחד בשער העיר לוד, והיה יושב עמו ר' אבא ור' יהודה ור' יוסי. אמר ר' יוסי, אומר לכם מה שראיתי ביום הזה בבוקר, קמתי לאור היום, ראיתי עוף אחד, היינו מלאך, שהיה מעופף, הרים את עצמו למעלה שלש פעמים, והשפיל עצמו למטה פעם אחת. והיה אומר עליונים עליונים, ביום הזה פורחים רקיעים, דהיינו שהמדרגות משיגים הג"ר שלהן ע"י פריחת הרקיע, בסוד מגדל הפורח באויר, (כנ"ל ב"א דף מ"ד ד"ה אור) שלשה ממונים זקופים, מושלים על הארץ, ואחד יושב ואינו יושב, שגם הוא רוצה לעמוד ולא לשבת, העבירו אותו באש דולק, מעבירים את קיומו ומעבירים ממשלתו. ושלשה עומדים מושלים עליונים עומדים על העולם.

ביאור הדברים. עופא, ה"ס מלאך המשמש לזווג ז'ו"ן, בסו"ה, ועוף השמים יוליך את הקול

כל העמים שבעולם. מהו הטעם, משום שישראל בלבדם הם כנגד כל העמים שבעולם. כשנכנסו ישראל בגלות מצרים, מיד היתה קימה למצרים, ונתחזקה ממשלתם למעלה מכל העמים, שכתוב ויקם מלך חדש על מצרים. ויקם. פירושו קימה היתה להם, שנתחזק וקם אותו מלאך הממונה לממשלת מצרים, וניתן לו תוקף וממשלה על כל הממונים של שאר העמים. כי מתחילה ניתן ממשלה לאותו הממונה של מעלה, ואחר כך לעם שלו של מטה. ומשום זה אומר הכתוב, ויקם מלך חדש על מצרים, זהו הממונה שלהם, חדש היה, כי עד היום הזה לא היה לו ממשלה על שאר העמים, ועתה הוקם למשול על כל העמים שבעולם. ואז נתקיים תחת שלש רגזה ארץ תחת עבד כי ימלך. כי המצריים היו עבדים (כנ"ל באות ע"ו).

עח) ר' חייא אמר וכו': רח"א, שלשים יום טרם שבא תוקף לעם בארץ, או מטרם שבא משבר לעם בארץ, מכריזים דבר זה בעולם, ולפעמים נמסר הדבר בפי הילד, ולפעמים לאנשים האלו שאין בהם דעת, ולפעמים נמסר הדבר בפי העופות והם מכריזים בעולם, ואין

(דפו"י דף ו' ע"א * דף ו' ע"ב)

ב] **קמית בנהורא**, ג **חמית חד עופא**, ד **דהוה טאיס ה** זקף לעילא תלת זמני, ומאיך חד, והוה אמר, ו **עלאי עלאי**, ז **ביומא דא ג** ח **טסי ט** רקיעין תלת כ ממנן זקפין שלטנין על ארעא, ט] חד יתיב דלא יתיב, אעברו ליה בנורא דדליק, מעברין קיימיה, מעברין שלטניה, תלת סמכין ז **שליטין עלאין**, קיימין על עלמא.

פ] ה] **רמינא לההוא עופא קלא**, אמינא ליה עופא עופא, אימא לי ח תלת דקיימין ממנן, וחד דמעברין שלטניה, מאן אינון. רמא לי נ תלת ט גירין אליו מגדפא ע **ימינא**, פ **ודין ז** חד משמאלא, ולא ידענא מאי ק **רמיזא**. פא) ר **נסיב להו רבי אלעזר**, נחית להו לנחירו, נפק דמא מנחירו.

חלופי גרסאות

ג וחמית. ד טאי. ה ל"ג מן זקף עד והוה. ו עלאין עלאין. ז ל"ג ביומא דא. ה טאי. ט דקיקין; דקיקים י מיסיף לימינא תלת; ל"ג מן תלת עד חד. כ זקפין ממנן. ל שלטין. ט ההיא מעברין קימיה ואינון שולטנין דקיימי על עלמא מאן אינון. ג מגדפא [מגדפוי] דימינא תלת גרפין אליו ומגדפי שמאלא חד. ט ל"ג גירין ע לימינא; דימינא. ט ומגדפא שמאלא חד. צ ל"ג חד. ק איהו. ר נטיל לון ר' אלעזר וארח בהו ארח בההוא חד אמר שלטנא דמצרים אעדיאו ארח באינון אחרנין ואמר תלת שלטנין ממנן קיסרין קיימין על עלמא ואינון לסטר רומאי וזמינן למעבד גזרין בישינן לישראל בכה ר' אלעזר עד דהוו יתיב עברו תלת ינוקי פתח חד ואמר ואבדה חכמת מצרים פתח אידך ואמר וארץ מצרים תהיה שממה פתח תליתאה ואמר והיתה ארץ מצרים לשמה נאם ה' א"ר אלעזר האי דעופא והאי דדרוקי כלא איהו חכמתא שלים ובעא קב"ה לגלאה רזין סתימן לבני נשא ודאי שלטנותא דמצרים אעדיאו וזמן חד מלכא מאינון תלת דקאמרן למשלט בה וסתיר בה בנין ובני בנין א"ר יוסי כלא איהו חכמתא וחכמתא דר' אלעזר יתיר מכלהו ובעא קב"ה לגלאה לון רזין סתימן לבני נשא דאיהו עביד דכתיב כי לא יעשה ה' אלקים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים חכם עדיף מנביא דהא נביא שארי עליה רוח קדשא לפום שעתא והכס לא אעדי מניה רוח קדשא לעלמין.

דרך אמת ב] פ"י עמדתו לאור היום. ג] עליונים שמעופפים תחת הרקיע. ד] אחד ישב ואחד אינו יושב בשרירותו אחרו מעבירים עתה באש אוכלת והיינו שר אומה אחת כמ"ש בסמוך שהורד מגדולתו למעלה ובמקומו מקימים ג' עמודים שלטונים בעולם. ה] גערתי בעוף ההוא ואמרתיו עופא עופא וכו'.

ויקם מלך חדש

הסולם

מאמר

שהיא שמאל, ועל כן, **תלת ממנן זקפין שלטנין על ארעא**. רק ג' ממונים המשכיב מחג"ת הם שולטים על הארץ, וממונה אחד הנמשך מבחינת עצם הנוקבא, דהיינו השמאל. הוא צריך לישוב, דהיינו למעט קומתו בדרך משל אל אדם היושב הממעט שלישי קומתו. דהיינו הג"ר שלא ימשיך אותם ממעלה למטה. וכיון שהוא ית"ב דלא יתיב, כלומר שאינו רוצה לשבת, אלא להקים קומת הג"ר שלו הנמשכת ממעלה למטה, ע"כ, **אעברו ליה בנורא דדליק**, ועל ידי זה נעבר קיומו ונעבר ממשלתו, ונמצא שרק **תלת סמכין שליטין עלאין קיימין על עלמא**. דהיינו רק הנמשכין מחג"ת בלבד.

פ) **רמינא לההוא עופא וכו'**: השלכתי גוש עפר לאותו העוף, ואמרתיו לו, עוף עוף. אמור לי, שלשה הנמצאים ממונים והאחד שהעבירו ממשלתו, מי הם. השליך לי שלשה חצים אלו מכנף הימני, שה"ס ז"א, ואחד הזה משמאל שה"ס הנוקבא, ואיני יודע למה הוא רמוז. כלומר, איני יודע החידוש שרצה ללמדני. פא) **נסיב להו וכו'**: לקח אותם, החצים

וגו' (כמ"ש היטב בפרשת לך דף קכ"א ד"ה הרי ע"ש). וקומת הוויג שנמשך מזו"ן, אינו אלא בסוד ג' קוין, שנקראים חג"ת דו"א. שה"ס ימין, וגם הנוקבא מקבלת חג"ת הללו מז"א בסוד הוויג, אבל בחינתה עצמה שה"ס שמאל, שדרכו להאיר ממעלה למטה, הוא חשך ואינו מאיר כלום (כמ"ש כל זה בפרשת לך קכ"א ע"ש) שז"ס שהנוקבא אין לה מעצמה כלום רק מה שנתן לה בנרלה ז"א.

וזה אמרו **קמית בנהורא**, שקבל האור מז"א שנק' בוקר ואור היום. וז"ש, **חמית חד עופא דהוה טאיס**, דהיינו המלאך המשמש לזווג ז"א ונוקביה, זקף לעילא ג' זמני ומאיך חד, דהיינו שרמו לו שרק ג' קוין דז"א הנק' חג"ת המה המאירים בהארת חכמה, מפני שז"א הוא בחינת הימין. אבל קו שמאל שבנוקבא שדרכו להאיר ממעלה למטה הוא שפל שאינו מאיר, ואחר כך פירש לו את הרמוז ואמר, **עלאי עלאי, ביומא דא**, דהיינו באור ז"א שנקרא יום, טסי רקיעין, הרקיעים מגלים הארת החכמה בסוד הפריחה באויר (כנ"ל אות א') ולא בבחינת הנוקבא (דמו"י דף י' ע"ב)

אמר, ודאי תלת שלטני עממין קיימין ^ט ברומי בארעא, וזמינין למעבד גזרין בישין לישראל, ^ת מסטרא דרומאי. נסיב ההוא ^א גירא ^ב דמגדפא שמאלא, ארת, ונפק אשתא אוכמא מניה, אמר שלטנא דמצראי אעדיאו, וזמין חד מלכא ^ג דרומאי, לאעברא בכל ארעא ^ד דמצרים, ולמנאה ^ה במצרים רברבי תריסין, וסתיר בנין, ובני ^ו סתירין. רמא לון ^ז ר' אלעזר לארעא, נפלו אלין תלת על חד ^ז דמסטרא שמאלא.

(פב) עד ^ח דהוו יתבי, אעבר חד ינוקא, והוה קארי ^ט משא מצרים הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים. אעבר תניינא חבריה, ואמר, וארץ מצרים תהיה שממה. אעבר תליתאה חבריה, ואמר, ואבדה חכמת מצרים. חמו ההוא גירא דגדפא שמאלא דאתוקד, ותלת אחרנין דהוו עליה לא אתוקדן.

(פג) א"ר אלעזר, האי דעופא, והאי דדרדקי, כלא ^ט הוא חד, וכלא נבואה עלאה הוא, ובעא קב"ה לאחזאה לן, סתרי עלאי דהוא עביד, הה"ד, ^ז כי לא יעשה ה' אלהים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר (ישעיה י"ט) ח"א רסו. ח"ב ו: ז. מג. ח"ג קע ת"ז תכ"ב סו. תני"ח צב: תק"ח צ"ו ט"ד שכי"ה. קייג ט"ב ש"ג. קכ"א ס"א שמ"ד. (ז) (עמוס ב') וירא נ"ה צ"א.

ש ל"ג ברומי. ת ל"ג מסטרא דרומאי; מסטרא רומא א ל"ג גירא. ב דבגדפא. ג ל"ג דרומאי; במצרים, מאינון תלת דקאמרן למשלט בה וסתיר בה בנינא ובני בה בנינא. ד ל"ג דמצרים. ח ל"ג במצרים; ו בנין; סתירן בנין; בנין סתירן (ד"א). ז דלסט. ח דהוה. ט ל"ג

הוא חד וכלא: איהו ברזא דחכמרא; איהו חכמתא שלימ.

ויקם מלך חדש

הסולם

מאמר

החצים שמצד ימין נתקיימו, כמ"ש לפנינו. כי הארת הימין אפשר להמשיכו ממעלה למטה (כנ"ל אות ע"ט) ועשה זה כדי שיבחנו באמיתיות רמזי העוף הנ"ל.

(פב) עד דהוו וכי: בעוד שהיו יושבים עבר ילד אחד והיה קורא משא מצרים הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים. עבר השני חברו, ואמר, וארץ מצרים תהיה שממה. עבר השלישי חברו ואמר ואבדה חכמת מצרים. ראו את החץ שמכנף השמאל, כי הוא נשרף, ושלשה חצים האחרים שהיו עליו לא נשרפו.

(פג) אמר ר' אלעזר וכי: אריא, זה של העוף, וזה של הילדים הכל דבר אחד הם, שגם הילדים בפסוקים שלהם אמרו, שמצרים. שהוא קו שמאל המאיר ממעלה למטה, עתיד להיות שממה ועתיד להאבד. והכל נבואה עליונה היא, שניתנה לעופות ולילדים, ורצה הקב"ה להראות אותנו סתרים העליונים שהוא עושה, שלחם אלינו, זהו שכתוב, כי לא יעשה ה' אלקים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים.

החכימי

ר' אלעזר, והורידם אל נחיריו, ויצא דם מנחיריו, הרומז לדינים בגוון אדום, אמר, ודאי שלשה שליטים בעמים, עומדים בעיר רומי בארץ, משום שנמשכים מחג"ת דז"א, ועתידים לגזור גזירות רעות על ישראל. מצד הרומיים. כלומר, מצד הפגם שישראל פגמו בחג"ת, ונתנו כח אל הרומיים לחרוב את ביהמ"ק ולגזור גזירות רעות. לקח אותו החץ, שהעוף השליך מכנף השמאלי, הריח בו, ויצא אש שחור ממנו. שהוא צבע השמאל המיוחד לנוקבא, שאינו נכלל בג' גווני הקשת, לבן אדום ירוק הבאים מג' הקוין חג"ת, ואין בהם שחור. אמר, שהסירו את ממשלת המצרים, הממשיכים אור השמאל ממעלה למטה. ועתיד מלך אחד רומי לעבור בכל ארץ מצרים, ולמנות במצרים שרים ובעלי מלחמה. והורס בנינים שנבנו ונמשכו מצד השמאל, ובונה הריסות, שנהרסו מטעם שהם מימין שאין למצרים חפץ בהם. זרק ר' אלעזר אותם החצים לארץ, היינו שהמשיך את הארתם ממעלה למטה. נפלו ג' החצים על האחד שמצד השמאל. ואותו שמצד שמאל נשרף, (מטעם הנ"ל אות ע"ט) וג' (דמויי דף ו' ע"ב)

(פד) וחכימי עדיפי מנביאי . בכל זמן, דהא לנביאי לזמנין שרת עלייהו רוח קודשא, ולזמנין לא, וחכימין לא אעדי מנהון רוח קודשא אפילו רגעא חדא, כ דידעין מה די לעילא ותתא, ולא בעו לגלאה. א"ר ג יוסי כלא חכמתא, וחכמתא דר' אלעזר יתיר מכלהו. רבי ה אבא אמר, אלמלא לא הוו חכימיו, לא הוו ידעין בני נשא, מהו אורייתא, ומה פקודי דמארי עלמא, ולא אתפרשא רוחא דבני נשא, מרוחא דבעירא.

(פה) א"ר יצחק, כד אייתי קב"ה דינא על עמא, בקדמיתא עביד דינא, בההוא ממנא דממנא עלייהו לעילא, דכתיב ה) יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה.

(פו) ג במאי דינא אתדן ההוא ממנא דלעילא. אעברו ליה בההוא ו) נהר דינור דנגיד ונפיק, וכדין אעדיו ההוא שולטנותא דיליה, ומיד מכריזי עליה ברקיעא, שולטנותא דממנא פלניא אעדיו מניה, * עד דמטי ההוא קלא בכל אינון רקיעין עד דמטי באינון דשלטין בהאי עלמא, ונפיק קלא ואכריזי בכל עלמא, עד דמטי לעופי ולינוקי, ולאינון טפשין דבני נשא דלא ידעין.

(פז) ויקם מלך חדש. רבי חייא אמר, מלך חדש, ה חדש ממש ע הוה. רבי יוסי אמר דהוה מחדש גזירין, דלא חדש מלכא אחרא מקדמת דנא. אשר לא ידע את יוסף. כל ההוא טיבו, דעבד יוסף בארעא דמצרים, דכתיב, ויבא יוסף את כל הכסף ביתה פרעה. וקיים לון בשני כפנא, כל האי לא דכיר, ועבד גרמיה דלא ידע ביה.

חלופי גרסאות

י בכלא ולי"ג זמן. ב מוסיף חדא זעיר. ג יהודה. ד אבהו. ה במאי. ו ל"ג חדש. ז ע ל"ג הוה ר' יוסי אמר.

מסרת הזהר

מ) ישעיה כ"ד) נח ע"ה צ"ג. נ) (בראשית מ"ז) מקץ כ"ג.

דרך אמת וז בשלח מט: נב: ופקודי רלט: ורמז: ורנב:

ויקם מלך חדש

(פו) במאי דינא אתדן וכו': שואל, באיזה דין נידון הממונה שלמעלה. ומשיב, מעבירים אותו בנהר דינור הנמשך ויוצא מלפני ה' ואז הוסרה הממשלה שלו. ומיד מכריזים עליו ברקיע, הממשלה של פלוני הממונה הוסרה ממנו, עד שמגיע קול ההוא בכל הרקיעים, ועד שמגיע לאלו המושלים בעולם הזה, התלזים באותו המחוננה. ויוצא הקול ומכריז בכל העולם עד שמגיע לעופות ולילדים, ולאלו הכסילים שבבני אדם, שאינם יודעים מה שאומרים.

(פז) ויקם מלך חדש וכו': ר' חייא אמר מלך חדש, פירושו, חדש ממש היה, דהיינו כפשוטו. ר' יוסי אמר, שפירושו, שהיה מחדש גזירות, שלא חדש מלך אחר מקודם לכן. אשר לא ידע את יוסף, פירושו, שלא ידע כל טוב ההוא שעשה יוסף בארץ מצרים, שכתוב, ויבא

הסולם

מאמר

(פד) וחכימי עדיפי מנביאי וכו': חכמים, חשובים יותר מנביאים בכל זמן, כי נביאים, פעמים שורה עליהם רוח הקודש ופעמים לא, וחכמים לא הוסר מהם רוח הקודש אף רגע אחד, והם יודעים מה שהוא למעלה ולמטה ואינם צריכים לגלות. אמר ר' יוסי, הכל הוא חכמה, וחכמת ר' אלעזר עולה על כולם. ר' אבא אמר, אם לא חכמים לא ידעו אנשים תורה מה היא, ומה הן המצוות של רבון העולם, ולא היה הפרש מרוחו של האדם אל רוח הבהמה.

(פה) אמר ר' יצחק וכו': אר"י, כשמביא הקב"ה דין על עם, מתחלה עושה דין בממונה הממונה עליהם למעלה. שכתוב, יפקד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה. תחלה בצבא המרום דהיינו על מלאך המחוננה, ואח"כ על מלכי האדמה. (דפ"י דף ר' ע"ב * דף ז' ע"א)

פח) רבי יוסי ורבי יהודה, הווי יתבי ולעאן באורייתא קמיה דר"ש, אמר רבי יהודה, האי דכתיב ויקם מלך חדש על מצרים, ותנינן, דאיהו קם מגרמיה, מה דהוה שפל פ קם, ולא אתחזי למלכא, ז ובעותרא קם. אמר רבי שמעון, כלא הכי הוא, כגוונא פ דאחשורוש דלא אתחזי למלכא, וקם מגרמיה, ד וקם בעותרא, ובעא לאובדא לישראל מעלמא, אוף הכא, האי לא אתחזי למלכא, וקם מגרמיה, ובעא לאובדא לישראל מעלמא, דכתיב ויאמר אל עמו וגו', הבה נתחכמה לו וגו', וכד הוה קם מלכא לעילא, קם מלכא לתתא.

פט) רבי אלעזר ורבי אבא ורבי יוסי, הווי אזלי מטבריא לצפורי, עד דהווי אזלי, פגע בהו ח דודאי, פתח ואמר, ט משא מצרים הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים ונעו אלילי מצרים מפניו. ת"ח. כל מלכין דעלמא, וכל עמין דעלמא, לא חשיבי כלום קמי קב"ה, דכתיב, ט וכל דיירי ארעא כלא חשיבין וכמצביה עביד בחיל שמיא. והכא במצרים, אף על גב דכל אינון גבוראן, ודרעא מרממא גלי קודשא ב"ה במצרים, מה כתיב הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים. מאי שנא, בכל עמין דעלמא, דלא הוה הכי, דהא קב"ה גזר גזרה ואתעביד, והכא איהו אתא, דכתיב ובא מצרים. וכתיב, ט ועברתי בארץ מצרים וגו' אני ה'.

צ) אלא, בגין דמלכא הוה אתי, לאפקא למטרוניתא דהוות תמו. ובגין יקרא דמטרוניתא הוה אתי. ועל דא הוה קב"ה בעי ביקרה, ואתי לגבה לאקמא

מסרת הזהר

ט) (שעיה י"ט) לעיל אית פ"ב. י"ג) (דניאל ד') מקץ ז וקם. ז ולעותרא. ק דהוה אחשורוש. ר ל"ג וקם בעותרא. ז ל"ג מן רבי אלעזר עד פתח ואמר. ת חותא י"ב צ"ה. ט) (שמות י"ב) וירא ל"ג צ"ב.

חלופי גרסאות

משא מצרים

הסולם

זאמר

ור"א ור"י יוסי, היו הולכים מטבריא לצפורי, בעוד שהיו הולכים פגש אותם יהודי אחד, פתח ואמר, משא מצרים, הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים וגו'. בוא וראה, כל המלכים שבעולם וכל העמים שבעולם, אינם חשובים כלום לפני הקב"ה, שכתוב, וכל דיירי ארעא כלא חשיבין וכמצביה עביד בחיל שמיא. וכאן במצרים, אעפ"י שכל אלו הגבורות, ויד הרוממה שגלה הקב"ה במצרים, מה כתוב, הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים, מה השינוי שכל העמים שבעולם לא היה כן, אלא שהקב"ה גזר גזירה והיא נעשית, וכאן במצרים הוא עצמו בא, לעשות שפטים בהם, שכתוב, ובא מצרים. וכתוב ועברתי בארץ מצרים וגו' אני ה'.

צ) אלא בגין דמלכא וכו': ומשיב, אלא משום שהמלך היה בא להוציא את המטרוניתא, שהיתה שם, ומשום כבודה של המטרוניתא, שהיא השכינה שירדה עמהם בגלות, היה בא. ועל זה שהיה רוצה הקב"ה בכבודה, בא אליה להקים

ויבא יוסף את כל הכסף ביתה פרעה, והחזיה אותם בשני הרעב, כל זה לא זכר, ועשה עצמו כאלו לא ידע את כל זה.

פח) ר' יוסי ור' יהודה וכו': ר"י ור"א, היו יושבים ועוסקים בתורה לפני ר' שמעון. אמר ר' יהודה, זה שכתוב, ויקם מלך חדש על מצרים, ולמדנו שהיה קם מעצמו, מי שהיה שפל קם למלוך, אעפ"י שלא היה ראוי למלוכה, ובכח העשירות קם. אמר ר' שמעון, הכל כן הוא, כעין אחשורוש, שלא היה ראוי למלוכה, וקם למלוך מעצמו, וקם בכח העשירות, ורצה להאביד את ישראל מן העולם. אף כאן בפרעה, לא היה ראוי זה למלך וקם למלוך מעצמו, ורצה להאביד את ישראל מן העולם. שכתוב, ויאמר אל עמו וגו' וכשקם מלך למעלה, דהיינו מלאך הממונה, קם מלך למטה.

זאמר משא מצרים

פט) ר' אלעזר ור' אבא וכו': ר"א (דפ"ד ד' ו' צ"א)

לה, ולמיהב לה ידא, א ולזקפא לה, כמה דזמין קב"ה למעבד בסוף גלותא דאדום.

צא) אמר רבי ייסא, אי הכי, דבגין דמטרוניתא הוה, הא בגלותא דכבל, מטרוניתא תמן ב הות, אמאי לא הוה כך. אמר ליה, הא תנינן, דחטאה גרם, דנטלו נשים נכריות, ואעילו ברית קיימא קדישא ברשותא אחרא. ובגין כך אתאבידו מנהון נסין, ג ואתוון, דאתחזי למעבד להו, מה דלא הוה הכי בגלותא דמצרים, דכלהו הוה שבטי יה, בני ישראל עאלו בני ישראל נפקו.

צב) בגלותא דאדום, בעי קב"ה לאתיקרא בעלמא, ולמיתי איהו לאקמא למטרוניתא, ולנערא לה מעפרא. ווי למאן דיערע תמן קמיה, בשעתא דיימא צ) התנערי מעפר קומי שבי ירושלים התפתחי מוסרי צוארך. מאן הוא מלכא ועמא דייקום קמיה.

צג) ונעו אליילי מצרים מפניו, אליילי מצרים, לאו על אבניו ואעיו אתמר, אלא על כל אינון דרגין ממנן עלאיין, ועל אינון פולחנין תתאיין דלהון. ובכל אתר דגלו ישראל, קודשא בריך הוא בעי עלייהו, ואתקביל מאינון עמין. צד) ת"ח, מה כתיב, ה) כה אמר ה' מצרים ירד עמי בראשונה לגור שם ואשור באפס עשקו, תורעמא דאתרעם קודשא בריך הוא על אשור, ואמר, חמו מה עבד לי אשור, דהא מצרים דאנא עבדית בהו כל אינון דינין, וועמי ה נחתו תמן, לדיירא ביניהון, וקבלום מצראי בינייהו, ויהבון לון שפר ארעא ארץ

מסרת הוזהר

צ) (ישעיה נ"ב) תולדות י"ז צ"ה. ק) (ישעיה י"ט) א ל"ב ולזקפא לה. ב הוה. ג אחיין. ד עמי. לעיל אות פ"ב. ו) (ישעיה נ"ב)

חלופי גרסאות

ה אינון נחתו.

משא מצרים

הסולם

מאמר

על האבנים ועצים, שעשו מהם אלילים, אלא על כל אלו מדרגות הממונים העליונים, ועל עבודות התחתונים אליהם. הם נעים ונענשים. ובכל מקום שגלו ישראל, הקב"ה מבקש אותם ומתקבלים מאלו העמים.

צד) ת"ח מה כתיב וכי: בוא וראה מה כתוב, כה אמר ה' מצרים ירד עמי בראשונה לגור שם ואשור באפס עשקו. זהו תרעומת שהתרעם הקב"ה על אשור, ואמר, ראו מה עשה לי אשור. שהרי מצרים, שעשיתי בהם כל אלו הדינין, ועמי ירד שם לגור ביניהם, והמצרים קבלו אותם ביניהם, ונתנו להם מיטב הארץ שהוא ארץ גושן, ואע"פ שענו אותם בגלות, לא הסירו הארץ מהם, שכתוב רק בארץ גושן וגו'. ומיטב ארץ מצרים היתה, שכתוב, במיטב הארץ בארץ רעמסס שהיתה בגושן. ועוד שלא החסירו מהם כלום, שכתוב וממקנה בני ישראל וגו'. הרי שלא גזלו את המקנה שלהם. ועם כל זה נדונו בכמה דינים.

אבל

להקים אותה ולתת לה יד לזקוף אותה, כמו שעתיד הקב"ה לעשות בסוף גלות אדום.

צא) אמר ר' ייסא וכי: אמר ר"י, אם כן, שבשביל המטרוניתא היה בא הקב"ה למצרים, הרי בגלות בבל המטרוניתא היתה שם, למה לא חיה כן. אמר לו הרי למדנו, שהחטא גרם, כי נטלו נשים נכריות, והכניסו ברית הקדוש ברשות אחר, ומשום זה נאבדו מהם הנסים ואותות שהיה ראוי לעשות להם. מה שלא היה כן בגלות מצרים, שכולם היו שבטי יה. בני ישראל באו לגלות, ובני ישראל יצאו מגלות, כלומר, בלי חטא.

צב) בגלותא דאדום וכי: בגלות אדום רוצה הקב"ה להתכבד בעולם, ולכא בעצמו להקים את המטרוניתא ולנערה מעפרה. אוי למי שיהיה שם לפניו, בשעה שיאמר התנערי מעפר קומי שבי ירושלים התפתחי מוסרי צוארך מי הוא המלך והעם שיקום לפניו.

צג) ונעו אליילי וכי: כתוב ונעו אליילי מצרים מפניו, אליילי מצרים, אינו נאמר

(דפו"י דף ו' ע"א)

גושן, ואע"ג דאעיקו לון בגלותא, לא אעדו ארעא מנהון, דכתיב, (ט) רק בארץ גושן אשר שם בני ישראל וגו'. ומיטב ארעא דמצרים הוה, דכתיב (ח) במיטב הארץ בארץ רעמסס. ותו, דלא אעדו מדלהון כלום, דכתיב (ז) וממקנה בני ישראל וגו'. ועכ"ד אתדנו בכמה דינין.

צה) אבל אשור באפס עשקו, אטיל (* לון בארעא דסייפי עלמא, ונטל לון ארעא דלהון. ומה מצראי, דעבדי כל הני טבאן, לישראל, אתדנו בכל אינון דינין. אשור ואדום ושאר עמין, דמעיקין לון, וקטלין לון, ונטלין לון ממוניהון, עאכו"ד קב"ה בעי ליקרא שמיה עלייהו, דכתיב (א) והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי. התם במצרים במלכא חד, והכא בכל מלכין דעלמא.

צו) רבי שמעון זקף ידוי ובכה, ואמר, ווי מאן דיוזמן בההוא זמנא, וזכאה חולקיה מאן דיוזמן וישתכח בההוא זמנא, ווי מאן דיוזמן בההוא זמנא, בגין דכד ייתי קודשא בריך הוא לפקדא לאילתא, יסתכל מאן אינון דקיימין בהדה, בכל אינון דמשתכחי עמה, בכל עובדוי דכל חד וחד, ולא ישתכח זכאי. דכתיב, (ב) ואביט ואין עוזר. וכמה עקתין על עקתין לישראל.

צז) זכאה מאן דיוזמן וישתכח בההוא זמנא, בגין דההוא דיתקיים בבההוא זמנא במהימנותא, יזכה לההוא נהירו דחדוה דמלכא. ועל ההוא זמנא כתיב, (ד) וצרפתים כצרוף את הכסף ובחנתים כבחון את הזהב וגו'. צח) לבתר דאינון עקתין מתערי על ישראל, וכל עמין ומלכיהון יתייעטון כחדא עלייהו, ומתערי כמה גזירין בישין, כלהו סלקי בעיטא חדא

מסורת הזהר
 (שמות ט') (ת) (בראשית מ"ו). (א) (שמות ט'). ו בישראל. ו עאכו"כ וקטלין לון ונטלין לון ממוניהון
 (ב) (יחזקאל ל"ח) ח"ב נו. קער. רע. ג) (ישעיה ס"ג) דקב"ה. ח לשנאיהון דישראל. ב ל"ג בההוא זמנא.
 (ד) (זכריה י"ג) תולדות ל' צ"ג. י ל"ג סלקין; סלקן.

חלופי גרסאות

הסולם

מאמר

שהיא השכינה, יסתכל מי הם העומדים עמה, ובכל אלו הנמצאים עמה, ויסתכל בכל המעשים של כל אחד ואחד, ולא יהיה נמצא צדיק, שכתוב, ואביט ואין עוזר. וכמה צרות על צרות יהיו לישראל.

צז) זכאה מאן דיוזמן וכי: אשרי מי שיקרה וימצא באותו זמן, משום שאותו שיתקיים בזמן ההוא באמונה, יזכה לאור ההוא של שמחת המלך: ועל זמן ההוא כתוב, וצרפתים כצרוף את הכסף ובחנתים כבחון את הזהב וגו'.

צח) לבתר דאינון עקתין וכי: אחר שהצרות האלו מתעוררות על ישראל, וכל העמים ומלכיהם יתייעצו יחד עליהם ומעוררים כמה גזירות רעות, וכולם בעצה אחת באים עליהם, ותבאנה צרות על צרות, והאחרונה משכחת את הראשונה. או יתראה עמוד האש עומד

צה) אבל, אשור באפס עשקו: שהשליך אותם בארץ שבסוף העולם, ולקח את הארץ שלהם. ומה המצרים שעשו כל אלו טובות לישראל נדונו בכל אלו הדינין, אשור ואדום ושאר העמים המצירים להם והורגים אותם ולוקחים את כספיהם, על אחת כמה וכמה: שהקב"ה ירצה לכבד את שמו עליהם, שכתוב והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי. שם במצרים היה זה במלך אחד, וכאן בגאולה השלמה העתידה, יהיה זה בכל המלכים שבעולם.

מאמר ביאת המשיח

צו) רבי שמעון וכי: ר"ש נשא את ידיו ובכה, ואמר אוי למי שיקרה באותו זמן, ואשרי חלקו של מי שיקרה ויוכל להמצא באותו זמן. ומפרש, אוי למי שיקרה באותו זמן. הוא, משום כשיבא הקב"ה לפקוד את האילה, (דסו"י דף ז' ע"א י) דף ז' ע"ב)

עלייהו - וייתון עקתא על עקתא, בתרייתא משכחן קמייתא. כדין יתחזי חד עמודא דאשא, קאים מעילא לתתא, ארבעין יומין, וכל עמין דעלמא חמאן ליה. צט) בההוא זמנא, יתער מלכא משיחא, ^ח לנפקא מגו גנתא דעדו, מההוא אתר דאתקרי קין צפור, ויתער בארעא דגליל, וההוא יומא דיפוק לתמן, יתרגז כל עלמא, וכל בני עלמא מתחבאין גו מערתי וטנרי, דלא יחשבון לאשתזבא. ועל ההוא זמנא כתיב, ^ה ובאו במערות צורים ובמחלות עפר מפני פחד ה' ומהדר גאווו בקומו לערוץ הארץ.

ק) מפני פחד ה', דא ההוא רגיוזו דכל עלמא. ומהדר גאווו דא משיח. בקומו לערוץ הארץ, כד יקום ויתגלי בארעא דגליל, בגין דאיהו הוא אתר קדמאה - דאתחרבא בארעא קדישא, ובג"כ, יתגלי תמן קדמאה לכל אתר, ומתמן יתער קרבין לכל עלמא.

קא) לבתר ארבעין יומין, דעמודא יקום מארעא לשמיא, לעיניהון דכל עלמא, ומשיח יתגלי, יקום מסטר מזרח, חד כוכבא מלהטא בכל גונוין, ושבעה כוכבין אחרנין דסחרן לההוא כוכבא, ויגיחון - ביה קרבא - בכל סטריין, תלת זמנין ביומא, עד - שבעין יומין, וכל בני עלמא חמאן.

קב) וההוא כוכבא, יגיח בהו קרבא, ^ז בטיסין דנורא, מלהטין מנצצין - לכל עבר, ובטש בהו, עד דבלע לון, בכל רמשא ורמשא, וביומא אפיך לון, ויגיחון קרבא לעיניהון דכל עלמא, וכן בכל יומא, עד שבעין יומין. לבתר שבעין יומין, יתגניז ההוא כוכבא, ויתגניז משיח, עד תריסר ירחין, ויתהדר ההוא עמודא דאשא כמלקדמין, וביה יתגניז משיח, וההוא עמודא לא יתחזי.

מסורת הזהר

ה) (ישעיה ב') וירא קב"א צ"ג.

חלופי גרסאות

כ ייתון, ל יומא, ח דנפקא, כ לחרבא, ס בה, ע לכל
ז שבעה, צ בכל.

ידך אמת זו בנצוצי אש וירש"ב מ"ו ולמידים בוערים.

מאמר

הסולם

ביאת המשיח

הקודש ע"י אשור, שמשום זה יתגלה שם תחילה לכל מקום, ומשם יעורר מלחמות על כל העולם. קא) לבתר ארבעין וכר: ואחר ארבעים יום שהעמוד יקום מארץ לשמים לעיני כל העולם והמשיח יתגלה, יקום מצד מזרח כוכב אחד המלהט בכל הצבעים, וז' כוכבים אחרים מסבבים לכוכב ההוא, ויעשו עמו מלחמה בכל הצדדים ג' פעמים ביום עד שבעים יום וכל בני העולם רואים.

קב) וההוא כוכבא יגיח וכר: ואותו כוכב יעשה עמהם מלחמה בלפידי אש הלוהטים ומנצצים לכל צד, ומכה בהם עד שכולע אותם בכל ערב וערב, וביום חוזר ומוציא אותם, והם עושים מלחמה לעיני כל העולם. וכן בכל יום ויום, עד שבעים יום. לאחר שבעים יום, יתגנו ככב ההוא, ויתגנו משיח עד י"ב חודש ויחזור

עומד ממעלה למטה ארבעים יום. וכל העמים שבעולם יראו אותו.

צט) בההוא זמנא יתער וכר: בזמן ההוא יתעורר מלך המשיח לצאת מן גן העדן, ממוקם ההוא שנקרא קין צפור, ויתגלה בארץ הגליל. וביום ההוא שהמשיח יצא לשם, יתרגו כל העולם, וכל בני העולם יתחבאו בתוך מערות ובבקעות שבאבנים, ולא יחשבו להנצל. ועל זמן ההוא כתוב, ובאו במערות צורים ובמחלות עפר מפני פחד ה' ומהדר גאווו בקומו לערוץ הארץ.

ק) מפני פחד ה': ומפרש, מפני פחד ה' זה הוא הרגזה של כל העולם. ומהדר גאוונו, זהו משיח. בקומו לערוץ הארץ הוא כאשר יקום המשיח, ויתגלה בארץ הגליל, משום, שהוא מקום הראשון שנחרב בארץ (ישעיה דף ז' ע"ב)

קג) לבתר תריסר ירחין, יסלקון ליה למשית, בהוא עמודא, לגו רקיעא, ותמן יקבל תוקפא ועטרא דמלכותא. וכד נחית, יתחזי ההוא עמודא דאשא כמלקדמין, לעיניהון דכל עלמא, ויתגלי לבתר משיח, ויתכנשון לגביה עמין סגיאין, ויתער קרבין בכל עלמא. ובההוא זמנא יתער קודשא בריך הוא גבורתיה לכל עמין דעלמא, ומלכא משיחא יתידע בכל עלמא, וכל מלכין דעלמא יתערון לאתחברא לאגחא קרבא ביה.

קד) וכמה מפריצי יהודאין יתהפכו לאהדרא לגבייהו, וייתון עמהו, לאגחא קרבא על מלכא משיחא. כדין יתחשך כל עלמא חמש עשרה יומין, וסגיאין מעמא דישראל יהון מתין בההוא חשוכא. ועל דא כתיב, כי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאומים.

קה) פתח ואמר (ט כי *) יקרא קן צפור לפניך בדרך בכל עץ או על הארץ אפרוחים או ביצים והאם רובצת וגו', שלח תשלח את האם וגו', האי קרא אוקימנא ליה, ואיהו חד מפקודי אורייתא ו גניזין, ואנן אית לן ה ביה רזי דאורייתא גניזין, שבילין וארחין ידיען * לחברייא, באינון תלתין ותריין שבילין דאורייתא.

קו) אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בריה, אלעזר, בזמנא דיתער מלכא משיחא, כמה אתין ונסין אחרנין יתערון בעלמא. תא חזי, בגנתא דעדן ב דלתתא, אית אתר חד גניז וטמיר דלא אתידע, ואיהו מרקמא בכמה גוונים, וביה גניזין אלף היכלין דכסופין. ולית מאן דעייל בהו, בר משיח, דאיהו קאים תדיר בגנתא דעדן.

קז) וכל גנתא מסחרא ג ברתיכין סגיאין דצדיקיא, ומשיח קאים

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ו) (ישעיה ס') ויחי ט"ז צ"ב. ז"ח ס"ט ט"ד שי"ב. ק מוסיף וכמה עמין. ר ל"ג מן ועל דא עד פתח. ש ל"ג גניזין. ת גורכויסי אורייתא. א גו חברייא ב לתתא ג בכתיבין. ז) (דברים כ"ב) ויצא צ"ו צ"ט.

מאמר

הסולם

ביאת המשיח

ויחזור עמוד האש כמקודם לכן, ובו יתגנו המשיח, ועמוד ההוא אינו נראה.

קח) פתח ואמר וכו': פתח ואמר, כי יקרא קן צפור לפניך וגו'. מקרא זה בארנו אותו, והוא אחד ממצות התורה הגנוזים, ואנן יש לנו בו סודות התורה גנוזים, שבילים וארחים הידועים לחברים באלו ל"ב שבילים של התורה.

קו) אמר ר' שמעון וכו': אר"ש לר' אלעזר בנו, אלעזר, בזמן שיתעורר מלך המשיח, כמה אותות ונסים אחרים יתעוררו בעולם. בוא וראה, בגן עדן התחתון, יש מקום אחד גנוז ונעלם שלא נודע והוא מרוקם בכמה גוונים, ובו גנוזים אלף היכלות נחמדים, ואין מי שיכנס בהם מלבד המשיח, שהוא עומד תמיד בגן העדן.

קז) וכל גנתא מסחרא וכו': וכל הגן מסובב ממרכבות רבות של הצדיקים, משיח

קג) לבתר תריסר ירחין וכו': לאחר י"ב חדשים, יעלו את המשיח בתוך עמוד ההוא, הנ"ל, אל הרקיע, ושם יקבל תוקף ועטרת המלכות, וכשירד לארץ, יתראה שוב אותו עמוד האש, כמקודם לכן, לעיני כל העולם. ואחר כך יתגלה המשיח, ויקבצו אליו עמים רבים, ויעשה מלחמות בכל העולם. ובזמן ההוא יתעורר הקב"ה בגבורתו לכל עמי העולם, ומלך המשיח יהיה נודע בכל העולם וכל מלכי העולם יתעוררו להתחבר יחד לעשות עמו מלחמה.

קד) וכמה מפריצי יהודאין וכו': וכמה מפריצי ישראל יתהפכו לחזור אל הגוים ויבואו עמהם לעשות מלחמה על מלך המשיח. אז יחשך כל העולם חמשה עשר יום. ורבים מעם (דפו"י דף ז' ע"ב *) דף ח' ע"א)

ו עלייהו, ועל כמה חילין ומשיריין דנשמתינ דצדיקיא ה תמן, ו ובראשי ירחי, ובזמני, ובשבת, משיח עאל בההוא אתר לאשתעשעא בכל אינון היכלין. קח) לגו לגו מכל אינון היכלין, אית אתר אחרא טמיר וגניז דלא אתידע כלל, ואקרי עדן. ולית מאן דיכיל למנדע ביה, ומשיח ז אגניז לבר, סחרניה דההוא אתר, עד דאתגלי ליה חד אתר, דאקרי קן צפור, ואיהו אתר דכריז עליה ההוא צפור, דאתער בגנתא דעדן בכל יומא. קט) ובההוא אתר, מרקמן דיוקנין דכל שאר עמין, דאתכנשו עלייהו דישראל לאבאשא לון, עאל בההוא אתר, זקיף עינוי, וחזי אבהן, דעאלין בחרבן בית אלהא, עד דחמי לרחל ה דדמעהא באנפאה, וקודשא בריך הוא מנחם לה, ולא צביאת לקבלא תנחומין, כמה דאת אמר, מאנה להנחם על בניה, כדין. משיח ארים קליה ובכי, ואזדעזע כל גנתא דעדן, וכל אינון צדיקיא דתמן געו ובכו ה עמיה.

קי) געי ובכי זמנא תניינא, ואזדעזע ההוא רקיע דעל גבי גנתא, אלף וחמש מאה רבוא משריין עלאין, עד דמטי לגו כרסייא עלאה, כדין, קודשא בריך

חלופי גרסאות

ד על כמה ולי"ג עלייהו, ה לי"ג תמן, ו לי"ג ובראשי ירחי, ז אתגלי, ח דמעהא, ט לי"ג עמיה געי וב

ביאת המשיח

ה ס ו ל ב

מאמר

נקרא קן צפור, צפור, היא שם החכמה שבמלכות, וקן, היא המקום שמשם נגלה החכמה, וז"ש, דאתגלי ליה חד אתר דאקרי קן צפור, ואיהו אתר דכריז עליה ההוא צפור דאתער בגנתא דעדן בכל יומא, השפעת החכמה ביחוד, נקרא כרוז ולא דבור, משום הדינין הנמשכים ממנה, כי החכמה אינה מתגלית אלא בבחינת גזרא דדינא, כנ"ל (פ' וירא דף ט"ה ד"ה פירוש ע"ש) וכשמתלבשת בחסדים מתגלה החכמה לצדיקים שבגן עדן בכל יום, וז"ש דאתער בגנתא דעדן בכל יומא.

קט) ובההוא אתר מרקמן וכי: ובמקום ההוא, שנק' קן צפור, מרוקמים בבגד המכונה פורפירא דמלכא, (כנ"ל ב"ב דף ל"ז ד"ה היכלא רביעאה ע"ש) צורות שלכל העמים שנאספו על ישראל להרע להם, נכנס המשיח במקום ההוא, ונושא עינוי ורואה את האבות שנכנסו בבית אלקים החרב, עד שרואה את רחל שדמעתה על לחיה, והקב"ה מנחם אותה ואינה רוצה לקבל תנחומים, כמ"ש א מאנה להנחם על בניה, או המשיח, מרים קולו ובוכה ומזדעזע כל גן העדן, וכל אלו הצדיקים שהם שם, גועים ובוכים עמו.

קי) געי ובכי זמנא וכי: געה ובכה פעם שנית, ונזדעזע הרקיע שעל הגן, ואלף וחמש מאות רבוא מחנות מלאכים עליונים, עד

משיח עומד עליהם, ועל כמה צבאות ומחנות של נשמות הצדיקים אשר שם, ובראשי חדשים ובימים טובים ובשבתות נכנס המשיח במקום ההוא, שבו אלף היכלין דכסופין, להשתעשע בכל היכלות האלו, קח) לגו לגו מכל וכי: לפני ולפנים מכל אלו, אלף היכלות דכסופין, יש מקום אחד נעלם וגניז שאינו נודע כלל, ונקרא עדן, ואין מי שיכול להשיג אותו, והמשיח נגנז בחוץ, סביב לאותו מקום, עד שנגלה לו מקום אחד שנקרא קן צפור, והוא מקום שמכריז עליו צפור הזה, המתעוררת בגן עדן בכל יום, פירוש, ג' חכמות הן, א) ה"ס חכמה עליונה דאור ישר, שחכמה זו נסתמה מששת ימי בראשית, וע"כ אין בה שום ידיעה ומושג, ועליה אומר כאן, אית אתר אחרא טמיר וגניז וכי ומשיח אגניז לבר סחרניה דזקורא אתר, כי במקום זה אין שום מושג אפילו למשיח, ב) ה"ס בינה שחזרה ונעשה חכמה, שמחכמה זו נמשכים כל המוחין, ובה עצמה אין השגה, רק למשיח בלבד, ועליה אומר כאן (אות ק"ו), אית אתר חד גניז וטמיר וכי, וביה גניזין אלף היכלין דכסופין ולית מאן דעייל בהו, בר משיח, ג) היא חכמה שבמלכות, וחכמה זו בלבדה היא המושגת אל הצדיקים הגדולים שבעולם, והיינו רק מכללות ג' קוין שבה וקו שמאל שבה, שהוא שורש כל החכמה שבה, (רפויי דף ה' ע"א)

הוא רמיז לההוא צפרא, ועאל כ לההוא קן דילה, ויתבא לגבי משיח, וקרי מה דקרי, ואתער מה דאתער.

קיא) עד דמגו כרסייא קדישא, אתקרי תלת זמנין ההוא קן צפור, ומשיח, וכלא סלקין לעילא, ואומי לון קודשא בריך הוא, לאעברא מלכו כ חייבא מן עלמא, על ידא דמשיח, ולנקמא נקמין דישראל. וכל אינון טבוון, דזמין קודשא בריך הוא למעבד לעמיה. ותב ההוא קן צפור ומשיח כ לדוכתיה. ותב משיח ואתגניו גו ההוא אתר כמלקדמין.

קיב) ובזמנא דיתער קודשא בריך הוא לאתקנא כ עלמין, ואתנהירו אתוון דשמיא בשלימו, יו"ד בה"א, ווא"ו בה"א, למהוי כלא בשלימו חד. כדין יתער חד ככבא כ דחילא, באמצע רקיעא, כגון ארגוונא, להיט ונציץ ביממא לעיניהון דכל עלמא.

חלופי גרסאות

ימכרין כ בההוא ל אחרא. ס מוסיף ביה לדוכתיה. ג וסף; וטב; ושוי. ס ל"ג עלמין ואתנהירו. ע מוסיף לאתקנא וא"ו. ס ל"ג דחילא.

ביאת המשיח

הסולם

זאמר

פעמים היינו ג' הקוין בזה אחר זה, אותו קן צפור והמשיח, וכולם עולים למעלה, לבינה, והקב"ה משיב אותם, להעביר מלכות הרשעה מן העולם על ידי המשיח, ולנקום נקמת ישראל, וזה המשיך כל הטוב שעתיד הקב"ה לעשות לעמו, וחוזרים אותו קן צפור והמשיח למקומם, וחוזר המשיח ונגנו בתוך מקום ההוא, קן צפור, כמקודם.

ועד עתה ביאר ר' שמעון בחינת המשיח בזמן הגלות, ואומר ששורשו הוא מסביבת העדן ששם נגנו תחילה, וכשנתקנו העולמות והקן צפור, שהוא המלכות מבחינת החכמה ומבחינת הגזרא דיניא כנ"ל, נגנו המשיח בו, ובשבתות ויו"ט, עולה המשיח עם קן צפור אל הבינה, ומקבלים ג' קוין דבינה וכו' ומכאן ואילך מתחיל לבאר סדר התגלות המשיח כשבא לגאול את ישראל. כי אינו ראוי לגאול את ישראל בטרם שימשיך הג"ר דג"ר, החסרים בקן צפור וחסרים לעצמו, המכונות נשמה חיה יחידה, שמתוך שישראל אינם כדאים לגאולה, נמשכים לעולם, בכל פעם שימשיך הקן שמאל, דינים קשים ומרים. כי אין לך אור שלא יהיה נמשך בג' קוין, כנודע. ועתה מתחיל לבאר סדר הגילוי של אור נשמה מג"ר דג"ר, ומאות קט"ו ואילך מבאר סדר הגילוי של אור החיה, ומאות קכ"א ואילך סדר הגילוי של אור היהודה, ואח"כ מבאר סדר התגלות המשיח לתחתונים.

קיב) ובזמנא דיתער קב"ה וכו': ובזמן שיתעורר הקב"ה לתקן העולמות, שיאירו אותיות השם בשלימות, יוד של השם, שהוא חכמה, תאיר בה' שהיא בינה, ואו של השם

עד שמגיע המשיח לכסא העליון, או רומז הקב"ה לאותו צפור, ונכנסת אל הקן שלה, ויושבת אצל המשיח וקוראת מה שקוראת, ונעור מה שנעור.

פירושו. כי יש ב' מיני קול, א) מבחינת המסך דמלכות, שאינו ממותק בבינה וזהו שאומר כאן, משיח ארים קליה ובכי וכיון שהוא ממת הדיו ע"כ אומר, ואודעזע כל גנתא דעדן, דהיינו אפילו בקו ימין שבג"ע, ב) שכבר מסך המלכות ממותק בבינה, שאז יוצא הסיים החדש דצמצום ב', הנקרא רקיע, וב' קולות הללו מבוארים לעיל פ' נח דף צ"ג ד"ה ביאור ע"ש). והוא בכיה השניה שאומר, געי ובכי זמנא תנינא, וע"כ לא נזדעזעו כאן כל הגן אלא קו שמאל, וחצי השמאלי דקו האמצעי לבד המכונה אלף, וחמש מאות רבוא כנ"ל (אות ח' ע"ש) אלף נקראים מטעם היותם חכמה, ורבוא להיותם מלובשים בחסדים, ואז עולה משיח אל הבינה, וז"ש עד דמטי לגו כורסיא עלאה, שהיא בינה. כדין קב"ה רמיז לההוא צפרא ועאל להיא קן דילה, כלומר שהקב"ה ממשיך לה הארת החכמה הנבחן שהצפור, שהוא מוחין דהבינה חוזרת אל הקן שלה, ויתבא לגבי משיח, כדי להשפיע בו החכמה, ואז וקרי מה דקרי כדי להמשיך החכמה, דהיינו בקול דבינה, ואתער מה דאתער דהיינו שנעורו המוחין דחכמה.

קיא) עד דמגו כרסייא וכו': עד שיתקן כסא הקדוש, שהוא בינה נקרא ג' (הפ"י דף ח' ע"א)

קיג) ויקום חד שלהובא דאשא מסטרא דצפון, גו רקיעא, ויקום דא לקבל דא ארבעין יומין ויתבהלון כל בני עלמא. לסוף ארבעין יומין, יגחון קרבא, ככבא ושללהובא, לעיניהון דכלא, ויתפשט ההוא שלהובא ביקידו דאשא, מסטרא דצפון, גו רקיעא, ויחשוב למבלע ההוא ככבא, וכמה שליטין ומלכין ואומיא ועממא, יתבהלון מהאי.

קיד) כדין יסתלק ההוא ככבא לסטר דרום, וישלוט על ההוא שלהובא, וההוא שלהובא יתבלע זעיר זעיר ברקיעא, מקמי ההוא ככבא, עד ז דלא יתחזי כלל. כדין, ההוא ככבא יעביד אורחין ברקיע. ק בתריסר תחומין, וקיימין אינון נהורין ברקיעא תריסר ה יומין.

קטו) לבתר תריסר ש יומין יזדעזעון כל בני עלמא, ויתחשך שמשא בפלגות יומא, כמה דאתחשך יומא דאתחבר בי מקדשא, עד דלא יתחזון שמיא וארעא. ויתער חד קלא ברעם וזיקין, ואתחלחלא ארעא מההוא קלא, וכמה חילין ומשיריין ימותון מניה.

קטז) וההוא ת יומא, יתער בקרתא x דרומי רבתא, חד שלהובא דאשא,

חלופי גרסאות

צ לא. ק ל"ג מן בתריסר עד תריסר. ר מוסיף יומין אחרנין. ש מוסיף יומין אחרנין. ת מוסיף יומא כמש. א ל"ג דרומי.

ביאת המשיח

הסולם

מאמר

כנ"ל. וכמה שליטים ומלכים ואומות ועמים יבהלו מזה. דהיינו מהתגברות השלהבת. קיד) כדין יסתלק ההוא וכי: או יעלה הככב לצד דרום, שהוא קו ימין ואור החסד, ויחזרו החסדים להאיר בעולם, שבוה וישלוט על השלהבת, והשלהבת תהיה נבלע מעט מעט ברקיע, מפני הככב, עד שלא תהיה נראה כלל. אז יעשה הככב אורחות ברקיע בי"ב גבולים, דהיינו שימתיק המסך במדת הרחמים שנקרא אורח. (כנ"ל בראשית א' ונ"א ד"ה נחית ע"ש), וכשג' קוין שבו יכללו בכל אחת מחו"ב תו"מ, הנה ג' פעם ארבע הוא י"ב אורחין, ויעמדו אלו האורות ברקיע י"ב יום. כי אפילו המלכות עצמה אינה מאירה רק בג' קוין חג"ת, אבל מלכות שבה אינה מאירה, וע"כ אינם אלא י"ב אורות. ובוה נשתלם המשיח בנשמה דג"ר.

קטו) לבתר תריסר יומין וכי: כשירצה להמשיך הארתם לאחר י"ב יום, דהיינו לבחינת המלכות (כנ"ל בדבור הסומן) יחרדו כל בני העולם מחדת הדין שבמלכות, ויחשך השמש בחצי היום, כמו שנחשך ביום שנחרב בית המקדש, עד שלא יהיו נראים שמים וארץ. ויתעורר קול אחד ברעם וזיקים, דהיינו קול מחדת הדין שבמלכות, ותתחלחל הארץ מאומי הקול, וכמה צבאות ומחנות ימותו מחמתו.

קטז) וההוא יומא וכי ויום ההוא שהוא

שהוא ת"ת, יאיר בה' אחרונה שהיא מלכות, ויהיה י"ה בשלמות אחד עם ו"ה. כלומר, יתעורר כוכב אחד נורא. דהיינו ת"ת המכונה נורא, בסוד המסך דחירק שבו, באמצע הרקיע, שהוא להיותו קו אמצעי כעין ארגמן, שכולל כל הצבעים כן הוא כולל כל ג' הקוין, לוחט ונוצץ ביום דהיינו באור החסדים הנקרא יום, לעיניהם של כל העולם, דהיינו גם באור החכמה המכונה עינים.

קיג) ויקום חד שלהובא וכי: ויקום שלהבת אש אחת מצד צפון, דהיינו מקו שמאל, שבשעה שחמשיך החכמה מלמעלה למטה נהפך אורו לשלהבת אש. בתוך הרקיע ויעמדו זה כנגד זה ארבעים יום, כי השלהבת שהיא מקו שמאל מפריד עצמו מכל אחת שבחו"ב תו"מ, שבקו האמצעי. שכל אופת כלולה מע"ס, והם ארבעים. ויבהלו כל בני העולם. לסוף ארבעים יום, דהיינו בספירה הסופית מהם שהיא מלכות דמלכות, יעשו מלחמה הככב והשלהבת לעיני כל, ותתפשט השלהבת בשרפת אש בתוך הרקיע מצד צפון, כלומר, שתתפשט להמשיך חכמה מקו שמאל גם במלכות דמלכות שעוד לא נמתקה במדת הרחמים, שמשם מקבל הקו האמצעי, שהוא הככב, את המסך דנקודת החירק שלו. ונמצא בוה שחושבת לבלוע את הככב לגמרי. דהיינו שתבטל את המסך שלו ויתבטל הקו האמצעי (דפו"י דף ח' ע"א)

בהוא קלא דיתער בכל * עלמא. ויוקיד כמה מגדלין, וכמה היכלין, וכמה מגדלין יפלון, וכמה הן פרדשכי ורברבי יפלון בהוא ב יומא וכלהו, ג יתכנשוו עלה לביש. וכל בני עלמא לא ד יכלין לאשתזבא.

קיז) מההוא יומא, עד תריסר ירחין, יתיעטון כל מלכיא, ויגזרון כמה ה גזרות, וכמה שמדות על ישראל, ויצלחון ו בהון, כמה דאתמר זכאה איהו מאן דיערע תמן, וזכאה איהו מאן דלא יערע תמן וכל עלמא יהא בערבוביא סגיא. קיח) לסוף תריסר ירחי, יקום שבט מישראל, דא מלכא משיחא, דיתער גו גנתא דעדן. וכל אינון צדיקיא יעטרון ליה תמן, ויחגרון ליה מאני זיינא, באתון רשימן דמאני דשמא קדישא.

קיט) וקלא יתפוצץ בענפי אילנין דגנתא, קרי בחיל, ואמר, אתעררו קדישי עליוניו, קומו מקמי משיחא, הא עדנא לאתחברא ז איתתא בבעלה, ובעלה בעי לנקמא לה נוקמין דעלמא, ולאקמא לה, ה ולאנערה לה מעפרא.

קכ) כדין יקומון כלהו, ויחגרון ליה כמלקדמין מאני זייניה, אברהם מימיניה, יצחק משמאליה, יעקב קמיה, משה רעיא מהימנא, על כל אליון צדיקיא, אזיל ורקיד גו גנתא דעדן.

קכא) כיון ה דאתקן משיח, על ידא דצדיקיא בגנתא דעדן. יעול בההוא דוכתא דאקרי ק"ן צפור"ר כמלקדמין, וחמי תמן ההוא דיוקנא דחרבן בית מקדשא.

חלופי גרסאות

ב מוסיף זמנא ויומא. ג יתנבאון. ד יחשבון. ה ל"ג גזרות וכמה. ו ביה. ז אילתא. ח ל"ג ולאנערה לה. ו לאנערה ול"ג לאקמא. ט דאתתקן.

דרך אמת חו פי שרים.

הסולם

מאמר

ביאת המשיח

י"ב חדש, דהיינו אחר שיתוקנו י"ב האורות במלכות (כנ"ל באות קי"ד) יקום שבט מישראל, שזוהו מלך המשיח שיתעורר בתוך הגן עדן, וכל הצדיקים יעטרו אותו שם, ויחגירו אותו כלי זיין באותיות רשומות של כלי השם הקדוש.

קיט) וקלא יתפוצץ וכר: וקול יתפוצץ בענפי העצים שבגן, וקורא בכח ואמר, התעוררו קדושים עליונים, קומו מפני המשיח, הנה הזמן להתחבר אשה בבעלה, דהיינו ת"ת ומלכות, ובעלה, ת"ת, רוצה לנקום בשבילה נקמות בעולם, ולהקים אותה ולנער אותה מעפר.

קכ) כדין יקומון כלהו: אז יקומו כולם ויחגירו אותו כלי זיינו כמקודם, אברהם מימינו, יצחק משמאלו, יעקב מלפניו, משה רועה הנאמן, מעל כל אלו הצדיקים, הולך ורוקד בגן עדן. ובוה נשתלם המשיח באור החיה דג"ר.

קכא) כיון דאתקן משיח וכר: כיון שהמשיח נתקן על ידי הצדיקים בגן עדן, יכנס כמקודם במקום זה שנקרא קן צפור, ורואה

שהוא מלכות כנ"ל, יגרום שיתעורר בעיר רומי הגדולה שה"ס בינה דקליפות, שלהבת אש שהיא מדינין דשמאל, בקול ההוא שיתעורר בכל העולם, שהוא ממות הדין שבמלכות, כלומר, שאלו ב' מיני דינים יתחברו יחד.

וישרוף הרבה מגדלים והרבה היכלות וכמה מגדלים יפלו וכמה רחנים ושרים יפלו ביום ההוא, וכולם, דהיינו כל הדינים, יתקבצו עליה להרע. וכל בני העולם לא יוכלו להנצל. וכל זה הוא הכנה להשתלמות המשיח באור החיה דג"ר. כנודע, שהאזורים קודמים לפניו.

קיז) מההוא יומא עד וכר: מיום ההוא עד י"ב חדש, כלומר, עד שיתוקנו הארת י"ב גבולים גם במלכות. כי בוא נקראים י"ב יום, ובמלכות נקראים י"ב חדש. יתיעצו כל המלכים ויגזרו כמה גזירות וכמה שמדות על ישראל ויצליחו בהם. כמו שלמדנו, אשרי הוא פי שיקרה שם, היינו בימות המשיח, אשרי ופא מי שלא יקרה שם, שינצל מהדינים הללו. וכל העולם יהיו במבוכה גדולה.

קיח) לסוף תריסר ירחי וכר: לסוף (דפו"י דף ח' ע"א * דף ח' ע"ב)

וכלהו צדיקיא דאתקטלו ביה. כדין נטיל מתמן עשר, לבושי, ו אינון אקרונו. עשר לבושי קנאה. ויתגניז תמן ארבעין יומין, דלא אתגליא כלל.

קכב) לסוף ארבעין יומין, קלא חד יתער, ויתקרי מגו כורסייא עלאה, ההוא ק"ן צפור במלכא משיחא דאתגניז ביה. וכדין סלקין ליה לעילא, וקודשא בריך הוא חמי ליה למלכא משיחא, מתלבש בלבושא נוקמא, וחגיר מאני זייני נטיל ליה, ונשיק ליה על רישיה.

קכג) כדין, מזדעזעו ג' מאה ותשעין רקיעין, ו ארמיז קודשא בריך הוא לחד רקיעא, מאינון דהוה גניז מששת ימי בראשית, ואפיק מחד היכלא דבההוא רקיעא חד כתרא גליפא, מחקקא בשמהן קדישין. בההוא עטרא אתעטר קודשא בריך הוא, כד עברו ישראל ית ימא, למיטל נוקמין מכל רתיכי פרעה ופרשו, ואעטר ליה למלכא משיחא.

קכד) כיון דאתעטר ואתתקו בכל הני תקונין, נטיל ליה קב"ה ונשיק ליה כמלקדמין. מאן חמי, רתיכין קדישין, ומשריין עלאין, דסחרין ליה, ויהבין ליה מתנן ונבזבזון סגיאין, ויתעטר מכלהו.

קכה) עאל תמן בחד היכלא, וחמי כל אינון מלאכי עלאי, דאקרונו אבלי

חלופי גרסאות

י ל"ג עשר. ב ואקרונו ולי"ג ואינון. ל ל"ג עשר. ב ואומין; אומין. ג באינון.

מאמר

ורואה שם צורת חרבן בית המקדש, ואת כל הצדיקים שנהרגו בו. אז לוקח משם עשרה לבושים, והם נקראים עשרה לבושי קנאה, ויהיה נגנו שם מ' יום שאינו מתגלה כלל.

קכב) לסוף ארבעין יומין וכו': לסוף ארבעים יום, יתעורר קול אחד ויקרא מתוך כסא העליון, שהוא בינה, את קן צפור עם מלך המשיח שנגנו בו. ואז מעלים אותו למעלה. והקב"ה רואה את מלך המשיח, שמתלבש בלבושי נקם וחוגר כלי זיינו, לוקחו ונושק אותו על ראשו.

קכג) כדין מזדעזעין וכו': אז נרעדים ג' מאות ותשעים רקיעים, ורומז הקב"ה לרקיע אחד מהם, שהיה נגנו מששת ימי בראשית, והוציא, מהיכל אחד שברקיע ההוא כתר אחד מפותח וחקוק בשמות הקדושים. בעטרה זו נתעטר הקב"ה, כשעברו ישראל את הים, לקבל נקמה מכל רכבי פרעה ופרשיו, והעטיר את הכתר למלך המשיח.

ביאור הדברים. כי המסך הממותק בבינה מכונה רקיע, ולהיותו נמשך מבינה, יש בו ד' בחי' חו"ב תו"מ שבכל אחת מאה ספירות, אמנם כיון שהמלכות חסרה מהם, (כנ"ל באות קי"ד) ע"כ אין בהם אלא ש"צ רקיעים, ועשרה רקיעים שבמלכות נגנו ומששת ימי בראשית, כלומר מעת שנתקן התקון דצמצום ב', (כמ"ש בהקדמת ספר הזהר דף נ"ד ד"ה וענין ע"ש).

(דפ"י דף ע"ב)

הסולם

ביאת המשיח

וזה אמרו, כדין מזדעזעו ש"צ רקיעין, דהיינו מחמת שהגיע התקון למלכות דמדת הדין, ומפחדים מפני דיני המלכות. וז"ש, וארמיז קב"ה לחד רקיעא מאינון דהוה גניז מששת ימי בראשית, דהיינו לרקיע המלכות דמדת הדין, שנגנוה מששת ימי בראשית, כנ"ל. ועתה, ואפיק וכו' חד כתרא, כי חסרון מלכות שבכלים גורם חסרון אור הכתר באורות (תע"ט שיעור ד' דף רכ"א ד"ה וזה סבה) ועתה שנתקנה המלכות חזר אור הכתר לרקיע, ובעת קריעת ים סוף שרצה הקב"ה להטביע קליפת מצרים, באופן שלא יוסיפו ישראל לראותם עוד עד עולם, נתעטר הקב"ה במלכות במדת הדין הזו. וז"ש בההוא עטרא אתעטר קב"ה וכו' ועתה שמלכות זו נתקנה, ונגלה אור הכתר שבה, נטלה הקב"ה ואעטר ליה למלכא משיחא. ובוזה נשתלם מלך המשיח באור היהודה דג"ר, אבל רק בויק דיחידה.

קכד) כיון דאתעטר ואתתקו בכל וכו': כיון, שהמשיח נתעטר ונתתקן בכל אל"ר התקונים, לקח אותו הקב"ה ונשקו כמקודם. מי ראה, המרכבות הקדושות ומחנות מלאכים העליונים שמסבבים אותו ונותנים לו מתנות ומחמדים רבים והוא יתעטר מכולם.

קכה) עאל תמן בחד היכלא, ורואה כל המלאכים העליונים בהיכל אחד, והוא כל המלאכים העליונים הנקראים

ציון, אינן דבכו על חרבן בי מקדשא, ובכאן תדיר, ואינן יהבין ליה חד פורפירא סומקא, למעבד נוקמין. כדין, קודשא בריך הוא גניז ליה בהוא קן צפור, ואתכסי תמן תלתין יומין.

קכו) לבתר ם תלתין יומין, בהוא קן צפור, יחות מעטר בכל אינן תקונין מעילא ומתתא, כמה משריין קדישין סחרניה, ויחמון כל עלמא, חד נהירו, תלי מרקיעא לארעא, ויקום שבעה יומין, וכל בני עלמא יתמהון ויתבהלון, ולא ינדעון כלל, בר אינן חכימין, דידיעין ברזין ם אלין, זכאה חולקהון.

קכז) וכל אינן שבעה יומין ם יתעטר בארעא, בהוא ק"ן צפור. באן אתר. בדרך, דא קבורת רחל, דאיהי קיימא בפרשת אורחין. ויבשר לה, וינחם לה, וכדין תקבל תנחומין, ותקום ותנשיק ליה.

קכח) לבתר יקום ההוא נהירו מהוא אתר, ן ושרי ביריחו קרתא דאילני. בכל עץ דא יריחו. או על הארץ, דא ירושלים. ויהא גניז בהוא נהירו דק"ן צפור תריסר ירחי.

קכט) בתר תריסר ירחי, יזדקף ההוא נהירו בין שמיא וארעא, וישרי בארעא דגליל, דתמן הוה שרותא דגלותא דישראל. ותמן יתגלי מההוא נהירו דקן צפור, ם ותב לאתריה. וההוא יומא יזדעזע כל ארעא כמלקדמין, מסייפי שמיא עד * סייפי שמיא, וכדין ם יחזון כל עלמא, דהא אתגלי מלכא משיחא, בארעא דגליל.

חלופי גרסאות

ם ליג תלתין יומין. ם מוסיף עלאין אלין. ם יתעתד; יתער. ם ויתבי. ק ינדעון.

דרך אמת טו פי' יהיה שורה אור ההוא ביריחו עיר התמרים.

מאמר

הסולם

ביאת המשיח

הנקראים, אכלי ציון. הם הבוכים על חרבן בית המקדש ובוכים תמיד, והם נותנים לו לבוש מלכות אדום, (עי' לעיל ב"ב דף י"ד אות י"ט) לעשות נקמות. או הקב"ה גונז אותו באותו קן צפור, ונסתר שם שלשים יום. שהוא הכנה לקבל בחינת ג"ר דיחידה.

קכו) לבתר תלתין יומין וכי: לאחר שלשים יום שנעלם באותו קן צפור, ירד מעוטר בכל התקונים מלמעלה ומלמטה, כמה מחנות קדושים סביבו, ויראו כל העולם אור אחד תלוי מן הרקיע לארץ. ויעמוד שבעה ימים, בסוד חג"ת נה"מ שבמלכות שנמצא מאיר אפילו במלכות שבמלכות. וכל בני העולם יתמהו ויבהלו ולא ידעו כלל, חוץ מאלו החכמים שידעו בסודות אלו, אשרי חלקם.

קכז) וכל אינן שבעה וכי: וכל אלו שבעת הימים יתעטר בארץ, שה"ס המלכות, באותו קן צפור, שזו"ה, כי יקרא קן צפור לפניך, שסובב על מלך המשיח המתעטר בקן צפור, באיזה מקום הוא, בדרך, זו היא קבורת רחל, שהיא עומדת בפרשת דרכים. ומתון

(דפ"י דף ח' ע"ב י' דף ט' ע"א)

קל) ויתכנשון ליה כל אינון דלעאן באורייתא, ואינון זעירין בעלמא, ובזכות ינוקי דבי רב, יתתקף חיליה לאתגברא, ורזא דא אפרוחים. ואי לא ישתכחון אליו, הא ינוקי דיתבין בתוקפא דאמהון וינקי, כד"א, (ח) גמולי מחלב עתיקי משדים. והיינו או ביצים, דבגין אליו, שריא שכינתא עמהון דישראל בגלותא.

קלא) דהא חכימין זעירין אינון דישתכחון בההוא זמנא, והיינו (ט) והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים, לא תקח האם על ר הבנים (ט) ויתעכב עד תריסר ירחין אחרנין. לבתר, ייתי בעלה, ויוקים לה מעפרא, כד"א, (י) אקים את סוכת דוד הנופלת.

קלב) בההוא יומא, מלכא משיחא שארי ויכנוש גלותא, מסייפי עלמא עד סייפי עלמא, כד"א (י) אם יהיה נדחך בקצה השמים וגו'. מההוא יומא, כל אתין ונסין וגבוראן דעבד קב"ה במצרים, יעביד לון לישראל, כד"א (ז) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

קלג) אר"ש, אלעזר ברי, כל אליו מלין תשכח ברזא (י) דתלתין ותרין שבילין (כ) דבשמא קדישא, ועד דנסין אליו לא יתערוו בעלמא, לא ישתלם רזא דשמא קדישא, ולא תתער לאהבה, כד"א (ח) השבעתי אתכם בנות ירושלים

מסורת הזוהר

(ח) (ישעיה כ"ח) ז"ח פ"ד ט"ב שמ"ד. (ט) (דברים כ"ב) ר' מוסיף הבנים דהא ביה לא קיימא מלה לאפקא לה ויצא צ"ו צ"ט. (י) (עמוס ט') נח ק"ב צ"ה ז"ח הקת נ"א ט"ד שכ"ה. (כ) (דברים ל') ח"ב יו. קפת: ל) (מיכה ד) ח"א בהשמות רסא: ח"ב לח: נג. נד. קכ. ח"ג נב. קעו. רמב: רעו: רעה: ת"ז תייג כה: תכ"ב סו. תל"ז עה: ז"ח כ"ו ט"ב שייז ש"ל. ט' ט"א ש"ד. (ט) (שה"ש ב') ויהי חי צ"ב.

דרך אמת י' תרומה קע"ד ע"א. כו נ"א ל"ב מדות שהתורה נדרשת בהם דהא לעיל ח' ע"א דאלין תלתין ותרין שבילין דאורייתא וקרי להו ל"ב שבילין דשמא קדישא משום דאורייתא היא שמו של הקב"ה.

הסולם

מאמר

ביאת המשיח

או על הביצים, לא תקח האם על הבנים, כי בנים אינם נמצאים אז, ולכן לא תקח אשה שהיא השכינה, והמשיח יתעכב עד י"ב חדשים אחרים, ואחר כך יבא בעלה, שהוא ז"א, ויקים אותה מעפר, כמש"א אקים את סוכת דוד הנופלת.

קלב) בההוא יומא מלכא וכו': ביום ההוא יתחיל מלך המשיח ויקבץ הגלות מסוף העולם עד סוף העולם, כמש"א, אם יהיה נדחך בקצה השמים וגו'. מיום ההוא, כל האותות והנסים והגבורות שעשה הקב"ה במצרים, יעשה לישראל, כמש"א, כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

קלג) אר"ש אלעזר ברי וכו': אמר ר' שמעון: בני אלעזר, כל אלו הדברים תמצא בסוד של שלשים ושנים שבילי החכמה של השם

המשיח מאותו האור של קן צפור, ושב למקומו, ובאותו יום תרעד כל הארץ מקודם, מסוף השמים עד סוף השמים, ואז יראו כל העולם שנגלה מלך המשיח בארץ הגליל.

קל) ויתכנשון ליה כל וכו': ויתקבצו אליו כל אלו שעסקו בתורה, והם שנקראים בכחוב, בנים. והם מעטים בעולם, ובזכות תנוקות של בית רבן, יתחזק כחו של משיח, להתגבר, וזה סוד אפרוחים שבכחוב, ואם לא נמצא אלה, הנה היונקים שיושבים בחיק אמותם ויונקים, כמש"א, גמולי מחלב עתיקי משדים, והיינו או ביצים שבכחוב, כי בשביל אלו שורה השכינה עם ישראל בגלות.

קלא) דהא חכימין זעירין וכו': כי חכמים הנקראים בנים, מעטים המה הנמצאים בעת ההוא, והיינו והאם רובצת על האפרוחים

(דפו"י דף ט' ע"א)

בצבאות. בצבאות: דא מלכא n משיחא דאקרי צבאות. או באילות השדה שאר חילין ומשריין דלתתא. אם תעירו ואם תעוררו את האהבה: דא ימינא דקב"ה, דאקרי n אהב"ה. עד שתחפץ ההיא דשכיבת לעפרא, ויהא רעותא דמלכא בה. זנאה איהו מאן דיזכי לההוא דרא, זנאה איהו בעלמא דין, וזנאה איהו בעלמא דאתי.

קלד) ר' שמעון ארים ידוי בצלו לקב"ה, וצלי צלותיה, לבתר דצלי צלותיה, אתו ר' אלעזר בריה, ור' אבא ויתבו קמיה. עד דהוו יתבי קמיה, חמו חד נהירו דיממא דאתחשך, ואשתקע חד x צנורא דשלהובא דאשא גו ימא דטבריה, ואזדעזע כל ההוא אתר.

קלה) אר"ש, ודאי השתא הוא עדנא, דקב"ה אדכר לבנוי, ואחית תרין m דמעין לגו ימא רבא. וכד נחתין, פגעין בהאי צנורא דשלהובא n דאשא, וישתקעו דא בדא בימא. בכה ר"ש ובכו חברייא.

קלו) אר"ש, הא אתערנא ברזי דאתוון דשמא קדישא, בסתרא דאתערותא דיליה, לגבי בנוי, אבל השתא, אית לי לגלאה, מה דלא אתיהיב רשו לב"נ אחרא לגלאה. אלא זכו דדרא דא, יקיים עלמא עד דייתי מלכא משיחא. אר"ש לר' אלעזר בריה ולרבי אבא, קומו בקיומייכו. קמו ר' אלעזר ור' אבא. בכה ר"ש זמנא אחרא, אמר ווי מאן יקום במה d דחמינא גלותא יתמשך מאן יכיל למסבל.

חלופי גרסאות

n ל"ג משיחא. א צנורא. m ל"ג דאשא. n ל"ג אתערנא. באתוון ול"ג אתערנא ברזי. d דאמינא.

דרך אמת לו שם קמיו ע"ב. m ומוריד שתי דמעות לים הגדול (ועיין שמות י"ח ע"א י"ט ע"ב שלה לך ק"ב ע"א).

מאמר

הסולם

ביאת המשיח

נשקע בתוך הים של טבריה, וכל מקום ההוא נודעוץ.

קלה) אר"ש ודאי וכו': אמר ר' שמעון, ודאי שעתה הוא הזמן, שהקב"ה זוכר את בניו, ומוריד שתי דמעות לתוך ים הגדול, (ע"י בהקדמת ספר הזהר דף נ"ד ד"ה ואזריד) וכשיורדות פוגעות בצנור הזה של אש לוהט וישקעו זה בזה יחד בים. בכה ר"ש ובכו החברים.

קלו) אר"ש הא אתערנא וכו': אמר ר"ש, הרי הערותי בסוד האותיות של השם הקדוש בסוד ההתעוררות שלו, של הקב"ה, אל בניו. אבל עתה יש לי לגלות, מה שלא ניתן רשות לאדם אחר לגלות, אלא זכות של דור הזה יקיים העולם עד שיבוא מלך המשיח. אמר ר"ש לר' אלעזר בנו ולר' אבא, קומו על רגליכם קמו ר' אלעזר ור' אבא. בכה ר"ש פעם שנית ואמר, אי מי יקום אז, במה שאני רואה שהגלות יהיה נמשך, מי יכול לסבול.

איך

השם הקדוש. וכל עוד שניסים אלו לא יתעוררו בעולם, לא יהיה נשלם סוד השם הקדוש, ולא התעורר האהבה, כמש"א, השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות וגו'. **בצבאות** זהו מלך המשיח שנקרא צבאות. או באילות השדה, זהו שאר הצבאות והמחנות שלמטה, אם תעירו ואם תעוררו את האהבה, זהו ימינו של הקב"ה, דהיינו ספירת החסד, שנקרא אהבה. עד שתחפץ ההיא שהיא ששוכבת לעפרא, שהיא השכינה שבגלות, שיהיה רצון המלך בה. צדיק יהיה מי שיוכה לאותו הדור, צדיק הוא בעולם הזה, צדיק הוא בעולם הבא.

קלד) ר' שמעון ארים ידוי וכו': ר"ש הרים את ידיו בתפילה לפני הקב"ה והתפלל תפלה, לאחר שהתפלל תפלתו באו ר' אלעזר בנו ור' אבא וישבו לפניו, בעוד שהיו יושבים לפניו, ראו אור אחד של היום שנחשך, וצנור אחד של אש לוהט, כלומר קילוח של אש לוהט.

(דפו"י דף ט' ע"א)

קלז) אופ איהו קם ואמר ה' אלהינו בעלנו אדונים זולתך לבד בך
 נזכיר שמך האי קרא אוקמוה. אבל בהאי קרא אית רוא עלאה, גו מהימנותא.
 ה' אלהינו: דא ה הוא ב שירותא דרוזין עלאין, אתר דמתמן נפקין כל נהירו
 דשרגין כלהו לאדלקא. ו ותמן תליא כל רוא דמהימנותא, ו שמא דא שליט
 על כלא.

קלח) בעלנו אדונים זולתך, דהא ז עמא דישראל, לית מאן דשליט עליה
 בר שמא עלאה דא. והשתא בגלותא שליט עליה סטרא אחרא.
 קלט) לבד בך ה נזכיר שמך. רוא דשמא קדישא, כללא דעשרין ותריין
 אתוון, וכנ"י לא מתברכא אלא מגו שמא דא דאקרי בך, כד"א ה אשר נשבעת
 להם בך. ו בך יברך ישראל. ה כי בך ארוץ גדוה. ובזמנא דשלימו אשתכח,
 לא הוה מתפרש דא מן דא. ואסיר * לאפרשא דא מן דא, אתתא מבעלה, לאו
 ברעיוני, ולאו בדכירו, בגין דלא לאחזאה פרודא, והשתא בגלותא ה פרודא
 אשתכח, דמגו עאקו דכל זמנא וזמנא, אנן עבדין פרודא, לאדכרא ההוא שם,
 בר מבעלה, בגין דאיהי שכיבת לעפרא, והיינו לבד בך נזכיר שמך.

חלופי גרסאות

מסורת הוהר

ג) (ישעיה כ"ו) ח"ג רלח: ז"ח מ"ו ט"ב ש"ו ה האי ו שמא. ז שמא. ח ל"ג נזכיר שמך. פ אשהכח
 תק"ח קי"ט ט"ג ש"י. ס) (שמות ל"ב) ח"ב קצ: ח"ג מגו עקו ול"ג פרודא.
 י: רלח. ז"ח ט"ב. ט"ב שלי"ב. ת"ז ת"ע קלב:
 ע) (בראשית מ"ח) ויהי קנ"ג צ"א. ז"ח ט"ה ט"ב שלי"ד תק"ח קי"ט שכי"ו. פ) (תהלים י"ח) ת"ז ת"ע קלב:

דרך אמת ג) פ"י אע"פ ששם הוי"ה תלוי בת"ת הנה שרשו בחכמה כמו שבא בפרשת האזינו רפ"ט א' ס' משפטים
 צ"ח ע"א יתרו ס"ח ב' ויצא קני"ד ע"ב ובהאזינו רי"ן ע"א נראה משם שמדליק בהכמה ופאיר לשבעה
 נרות כדאימא בפ' נה ילך לך פ"ח ע"א ויקרא ז' ע"ב ל"ד ע"א.

ביאת המשיח

הסולם

באמר

וכנסת ישראל, שהיא הנוקבא, אינה מתברכת
 אלא מתוך שם הוה, הנקרא בך, דהיינו ז"א,
 שכולל בתוכו ג"כ כ"ב אותיות כמספר בך,
 כמש"א, אשר נשבעת להם בך. וכן בך יברך
 ישראל. וכו', כי בך ארוץ גדוה, שכל אלו רומזים
 על ז"א. ובזמן שהשלימות נמצא לא היו נפרדים
 ז"א ונוקבא זה מן זה, ואסור להפרידם זה מן
 זה, אשה מבעלה, לא בהרהורים ולא בהזכרה,
 בשביל שלא להראות פירוד, ועתה בגלות נמצא
 פירוד, כי מתוך הצרות הבאות עלינו בכל עת
 ועת אנו עושים בזה פירוד להוכיח שם ההוא,
 דהיינו הנוקבא, לחוץ מבעלה, שהוא ז"א, משום
 שהיא שוכבת לעפר. והיינו לבד בך נזכיר שמך.
 פירושו. הנהגת העולם היא תמיד על ידי
 הנוקבא, וכשמחוברת עם בעלה ז"א, יש לה
 ממנו כל ענג וכל טוב להשפיע לעולם. ואז
 נבחן שהתחתונים, הזכאים לשפע הוה, גורמים
 זווג הנוקבא עם בעלה ז"א. אבל בזמן הגלות,
 כשאין התחתונים ראויים לשפע הגדול, אלא
 מקבלים מהנהגת הנוקבא צרות ועגוים קשים,
 נבחן

קלז) אופ איהו קם וכו': אף הוא ר"ש
 קם ואמר, ה' אלקינו בעלנו אדונים זולתך לבד
 בך נזכיר שמך. מקרא זה בארוהו. אבל במקרא
 הוה יש סוד עליון בסוד האמונה. ה' אלקינו,
 זה הוא ההתחלה של סודות העליונים, דהיינו
 חכמה ובינה, שמשם כל האורה יוצאת להדליק
 את כל הנרות. כלומר שכל המוחין דזו"ן ובי"ע
 יוצאים מחו"ב הללו הנקראים הויה אלקינו,
 ושם תלויה כל סוד האמונה, שהיא הנוקבא,
 דהיינו בסו"ה ויבן ה' אלקים, שה"ס חו"ב. את
 הצלע שה"ס הנוקבא, הנקראת אמונה.
 קלח) בעלנו אדונים זולתך: פירושו,
 כי עם ישראל אין מי שישלוט עליו רק שם
 העליון הוה, ה' אלקינו, כנ"ל, ועתה בגלות
 שולט עליו צד האחר. וז"ש בעלנו אדונים
 זולתך.

קלט) לבד בך נזכיר שמך, פירו' שסוד
 השם הקדוש, דהיינו הנוקבא, היא כלל של כ"ב
 אותיות, ועל כן היא נקראת את, שרומז על כ"ב
 האותיות מא' עד ת', (כנ"ל בראשית א' אות י"א)

(דפו"י דף ט' ע"א * דף ט' ע"ב)

בהוא זמנא כתיב, ב והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

קנא) לסוף שתין ושית שנין אחרנין, דאינון מאה ותלתין ותרין שנין, יתחזון אתוון בשמא קדישא, גליפן בשלימו, עילא ותתא כדקא יאות. ורוא דא ה"ה עלאה ותתאה, וכל אינון שבילין, דאינון תלתין ותרין שנין דכלילן ברזא דאת ר"ה, ר"ה, ט רוא דשלימו דמאה ותלתין ותרין.

קנב) לסוף מאה ותלתין ותרין שנין אחרנין, יתקיים, לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה. ויתדכי ארעא קדישא. וקב"ה יתער מתייא דארעא קדישא, ויקומון חיילין חיילין ש בארעא דגליל.

קנג) וכדין יתער סתימו דנביעו עלאה את י', ויתקיימו תלתין ותרין שבילין ת בשלימו, לנגדא לתתא, א ויתקיימו אתוון ב דשמא קדישא כלהו בקיומיהו ידו"ד, דעד כען לא יהון בשלימו.

קנד) עד זמן דינגיד ויתמשך ההוא נביעו עלאה, בחבורא דאתוון, גו ג ה' בתראה, ודא איהו לסוף תשלום מאה וארבעין וארבעה שנין אחרנין דישתלמו. ויתערון שאר מתי ישראל דבשאר ארעאן.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ב) (זכריה י"ד) ביא ע"ד צ"א. ז"ח כ"ד ט"ב שכו"ו. ק ל"ג שנין. ר יוד וה"ה; יהו"ד (ד"א) ש ל"ג בארעא ס"ג ט"א שניא תק"ח ק"ט ט"ד ש"כ. ק"ט ט"א שניא. דגליל. ת ל"ג בשלימו. א ויתקיימו. ב ל"ג דשמא קדישא כלהו. ג ו"ה.

דרך אמת עו (פי' יו"ד עשרים היא היא י"ב הרי ל"ב הוא רוא דשלימו דקל"ב שהם כלולים באותיות יה"ה עם הוי"ה ואמנם הואו כבר נדרש למעלה בסוד ששים ושש).

מאמר

הסולם

ביאת המשיח

קנב) לסוף מאה ותלתין ותרין וכו': לסוף מאה ושלישים ושנים שנים אחרות, כי אותן קל"ב שנשלמו בת"ת ונוקבא, שהם ו"ה דהויה צריכים ג"כ שיאירו בחכמה ובינה, שהם י"ה דהויה, יקוים הכתוב, לאחוז בכנפי הארץ וינערו רשעים ממנו ויטוהר הארץ הקדושה, והקב"ה יחיה המתים שבארץ הקדושה, ויקומו מחנות מחנות בארץ הגליל.

קנג) וכדין יתער סתימו וכו': ואז יתקון הסתימה שבמבוע העליון של הוי"ה, דהיינו אות י', שהוא חכמה, ויתקיימו ל"ב שבילים שבחכמה בשלימות להשפיעם למטה, ויתקיימו האותיות של השם הקדוש, כולם בשלמות, דהיינו השם י"ה ו"ה שעד עתה לא היו בשלמות.

קנד) עד זמן דינגיד וכו': עד הזמן שיהיה נוזל וימשוך מבוע העליון של הוי"ה, תוך בחיבור האותיות ה"ן שהם בינה ות"ת, תוך ה' אחרונה, דהוי"ה שהיא הנוקבא. וזה הוא לסוף השלמת מאה וארבעים וארבע שנים אחרות

זו היא ה' אחרונה דהוי"ה, דהיינו הנוקבא שנקראת ארץ. בזמן ההוא כתוב, והיה ה' למלך על כל הארץ וגו'. קנא) לסוף שתין ושית וכו': לסוף ששים ושש שנים אחרות, שהם ביחד עם הששים דשש הנ"ל, מאה ושלישים ושנים שנים, יתראו האותיות בשם הקדוש מפותחים בשלימות הששים ושש, למעלה בת"ת, ולמטה בנוקבא, כראוי. וז"ס, ה"ה עליונה ותחתונה שיש במילואה של ה' תתאה, כמו ו"ן, שיש במילוי ו' כנ"ל אשר ו' העליונה, משפעת סוד ששים לה' העליונה, וז' התחתונה משפעת סוד שש לה' התחתונה. וכל אלו השבילים, שהם ל"ב שנים מן קל"ב הנ"ל, הכלולים בסוד אות ו"ה ו"ה, אשר ו"ה הראשונות הן ב' פעמים ששים, וז"ה השניות הן ב' פעמים שש כנ"ל, שהם יחד קל"ב, הנה מספר ל"ב שבהן רוח אל סוד השלימות של מאה ושלישים ושנים, דהיינו שנעשה בהן הכנה לקבל ל"ב שבילים של החכמה מן ה' דהויה, כמ"ש לפנינו.

(דפו"י דף י' ע"א)

באין סוף, כדין אינון ע' שנין לא הוה נהירין, ר בגין ההוא נהירו דאתמנע. ר ודא הוה ודאי גלותא דע' שנין.

קמד) כיון דאעדיאו שלטנו דבבל, ו שריאת ה"א תתאה לאנהרא. ישראל כלהו, לא אהדרו ת לאדכאה למהוי סגולה שלימתא כמלקדמין, אלא זעיר א זעיר, ב וכיון דשלימו לא אשתכח, ג כדין, י' נביעו עלאה לא נחית כ"כ לאנהרא, כמה דהוה כמלקדמין, אלא זעיר זעיר בערבוביא, ד דלא הוה ה דכיין ו כמלקדמין כמה דאתחזי, ועל כך נביעו עלאה, לא נביע, ולא נהיר, אלא דאהדר לאנהרא זעיר זעיר, מגו דחקא ז דשמא.

קמה) וע"ד, אתגרו בהו בישראל קרבין סגיין, ח עד דהחשך יכסה ארץ, וה' תתאה אתחשך, ונפלת לארעא, ונביעו עלאה אסתלק כמלקדמין, בגין דמלכות אדום אתתקף, וישראל אהדרו לסרחנייהו.

קמו) וע"ד, ה' בית שני אתחרב, וכל אינון תריסר שבטין דילה, כחושבו משריין דלהו, אינון בגלותא דמלכות אדום. ונביעו עלאה, אסתלק = מההוא נביעו, דקיימא עלה, כד"א, ר הצדיק אבד, אבד ההוא נביעו דמקורא עלאה, דהוה נגיד ומשיך מלעילא.

קמז) וכדין הוה פרודא בה"א, בית שני, ואיהי בגלותא דאדום, בכל אינון

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ק בההוא ול"ג בגין ה' ה' ויהא י' ל"ג ושריאת ה"א תתאה לאנהרא. ת לאורכא י' לשלטא ר לאתרסא

ק (ישעיה נ"ז) נח ס"ג צ"ב.

א מוסף זעיר בערבוביא. ב וכדין כד. ג מוסף ושריאת ה"א תתאה לשלטא כדין. ד ולא ה בכיון. ז ל"ג כמלקדמין. ז דשמאלא דגלותא ודינא: ל"ג דשמא (ד"א) ח ומלכות יון שלטא עליהו לבתר דאהדרו במיובתא אתתקפו עליהו ואתכפיו לון ובגין דישראל אהדרו לסרחנייהו מלכות אדום אתתקף ובית שני אתחרב וה"א תתאה אתתשכת ונפלת לארעא ונביעו עלאה אסתלק מההוא מבוטא דקיימא עלה כד"א צדיק אבד אבד ההוא נביעו דמקורא עלאה דהוה נגיד ומשיך עליה מלעילא מ"ט בגין דהחשך יכסה ארץ. ט ההוא י ל"ג דאדום.

ביאת המשיח

הסולם

מאמר

ונפלה לארץ, ומבוע העליון, שהוא י' דהויה, נסתלק כמקודם, משום שמלכות אדום נתחזקה, וישראל חזרו לסורם.

קמו) וע"ד ה' בית שני וכי: ועל כן ה' תחתונה, שהיא בית שני נחרבה, וכל אלו י"ב שבטים שלה, של ה' תחתונה, כמספר המחנות שלהם, של ישראל, שהם י"ב שבטי יה, הם בגלות של מלכות אדום. ומבוע העליון שהוא י' דהויה, ז"א, נסתלק מאותו מבוע שהוא המשפיע אליו, שהוא יסוד דז"א, כמו שאתה אומר, הצדיק אבד, שהוא יסוד, שאבד אותה הנביעה של מקור העליון, שהיה נזול ומושך מלמעלה.

קמז) וכדין הוה פרודא וכי: ואז היה פרוד ב"ה' שהיא בית שני, שנפרדה מן י' דהויה, שהוא ז"א, והיא באה בגלות אדום בכל אלו י"ב שבטים והמחנות שלהם, של ישראל. י"ב שבטים עולים למספר גדול, כמ"ש לפנינו, ומשום

ההיא של ה' שנמנעת להאיר אל ה'ו. וזה היה ודאי גלות של ע' שנים, של הבניה, שה"ס בית ראשון.

קמד) כיון דאעדיאו שלטנו וכי: כיון שהוסרה ממשלת בבל, והתחילה ה' תחתונה דהויה להאיר, ישראל כולם, לא חזרו להטהר להיות סגולה שלמה כמקודם, אלא מעט מעט, חזרו מגלות בבל לארץ ישראל, וכיון שלא נמצא שלמות, אז י' העליונה דהויה, לא ירדה להאיר כל כך כמו שהיתה מאירה לפנים, אלא מעט מעט בלי סדר, כי ישראל לא היו טהורים כראוי כמקודם. ועל כן מבוע העליון, שה"ס י' דהויה, לא היה נובע ולא האיר, אלא שחזר להאיר מעט מעט מתוך הדחק של השם.

קמה) וע"ד אתגרו בהו וכי: ועל כן התגרו בישראל מלחמות רבות עד שהחשך יכסה ארץ, וה' תחתונה, שהיא הנוקבא, נחשכה

תריסר כ שבטין ומשריינ דילהון, תריסר שבטין סלקין לחושבן סגני, ז ועל דרזא דה' מ הוה בהו, בכל ההוא ז חושבנא, גלותא אתמשך.

קמח) רזא דרזין לחכימי לבא ס אתמסר. י' שבטין אלף שנין, תרין שבטין מאתן שנין. שארו דמעין למנפל, פתח ואמר, ה) בכה תבכה בלילה ודמעתה על לחיה. לסוף תריסר שבטין דגלותא, ליליא יתחשך לישראל, עד דיתער וא"ו, לזמן שתין ושית שנין.

קמט) לבתר תריסר שבטין, דאינון אלף ומאתן שנין דגלותא, ולבתר שתין ושית שנין ז בחשוכא דליליא, כדין, ו) וזכרתי את בריתי יעקב. דא אתערותא דאת ר', דאיהו נפש דבית יעקב. ורזא דא, ת) כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה וגו' ששים ושש, ואיהו פ ר', נפש דבית שני, רזא דה' תתאה, ודא ר' רזא דששים ושש, ששים: לאתערותא דיעקב. ושש: לאתערותא דיוסף. וע"ד איהו ר"ו, דאנון תרין בחבורא חדא, ורזא חדא.

קנ) מתמן ולהלאה, יתער קב"ה לאינון נסין ואתין * דקאמרו, ויתערוו על ישראל אינון עקתין דקאמרו, וכדין, ז ואף את בריתי יצחק. ולבתר כד יגיה מלכא משיחא קרבין בכל עלמא בימינא דקב"ה, כד"א ר) ימינך ה' נאדרי בכח. כדין, ואף את בריתי אברהם אזכור, ולבתר והארץ אזכור, דא ה' בתראה.

חלופי גרסאות

כ מוסיף שבטין דילה. ל וע"ד רזא; ועל רזא דא; וע"ד רזא דהו בכל. כו ל"ג הוה; ל"ג הוה בהו. ז השוכא. ס אתהיבת. ק דהשוכא. פ ל"ג ר. ז ורזא דא.

מסרת הוהר

ר) (איכה א) ש) (ויקרא כ"ו) וירא הו צ"א. ז"ח נ"א ס"ד שכ"ט. נ"ב ט"א שכ"ט. ת) (בראשית מ"ו) וירא קמ"ג צ"ב. א) (שמות ט"ו) לך פ"א צ"ה. ז"ח ע"ד ס"ד ש"ב.

ביאת המשיח

הסולם

מאמר

יעקב. שהוא ת"ת. זהו התעוררות אות ה' דהיינו ת"ת, שהוא ו' דהויה, שהיא נפש דהיינו הפנימיות, של בית יעקב, שהיא הנוקבא הנקראת בית של יעקב, וזה סוד, כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה ששים ושש, שהוא ו' שהוא הנפש של בית שני, שה"ס ה' תחתונה, ו' זו הוא סוד של ששים ושש, ששים להתעוררותו של יעקב, שהיא תפארת, ושש להתעוררותו של יוסף, שהוא יסוד, ועל כן הוא במלואו ו"ו, שרומז על ת"ת ויסוד, שהם שנים בחבור אחד וסוד אחד, כי יסוד ות"ת נחשבים כאחת, וע"כ מרומזים בב' ויום שבמילוי ה', שהם אות אחת. (כמ"ש בדבור הסמוך).

ומשום שסוד הו' היה בכל מספר הזה ע"כ נמשך הגלות, זמן רב. קמח) רזא דרזין לחכימי וכו': סוד הסודות לחכימי לב נמסר. י' שבטים הם אלף שנים, שני שבטים מאתים שנה. כי י"ב אורות של הנוקבא, הנקראים שבטים, הם נמשכים מבינה, שספירותיה בסוד מאות, וע"כ הם י"ב מאות. התחילו דמעות לנפול, כלומר שר"ש התחיל לבכות, פתח ואמר, בכה תבכה בלילה ודמעתה על לחיה, לסוף י"ב שבטים של הגלות, דהיינו לסוף אלף ומאתים כנ"ל, הלילה יחשך לישראל עד שתעורר ה' לזמן ששים ושש שנים. פירוש. כי ו' במילואו דהיינו כפי שנשמע במבטא הוא וו, אשר ו ראשונה ה"ס ת"ת שספירותיו בסוד עשיריות והם ששים. ו' השניה ה"ס יסוד, ספירותיו בסוד יחידות והם שש וז"ס שהו' דהויה ה"ס ששים ושש. כמ"ש לפנינו.

קנ) מתמן ולהלאה יתער וכו': משם ולהלאה, יעורר הקב"ה אלו הנסים והאותות, שאמרנו לעיל, ויתעוררו על ישראל אלו הצרות שאמרנו. ואז נאמר, ואף את בריתי יצחק, כי יצחק ה"ס גבורה ודין, ואחר כך, כשיערוך מלך המשיח מלחמות בכל העולם בימינו של הקב"ה, שהוא חסד, כמ"ש ימינך ה' נאדרי בכה. אז נאמר, ואף את בריתי אברהם אזכור, כי אברהם ה"ס חסד, ואחר כך ואת הארץ

קמט) לבתר תריסר שבטין וכו': לסוף י"ב שבטים, שהם אלף ומאתים שנים של הגלות ולסוף ששים ושש שנים בחשכת הלילה, שהיא הגלות, אז, וזכרתי את בריתי (דפו"י דף ס' ע"ב י' דף י' ע"א)

בהוא זמנא כתיב, ^א והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

קנא) לסוף שתין ושית שנין אחרנין, דאינון מאה ותלתין ותרין שנין, יתחזון אתון בשמא קדישא, גליפן בשלימו, עילא ותתא כדקא יאות. ורוא דא ה"ה עלאה ותתאה, וכל אינון שבילין, דאינון תלתין ותרין ^ב שנין דכלילן ברוא דאת ^ה ו"ה, ו"ה, ^ט רוא דשלימו דמאה ותלתין ותרין.

קנב) לסוף מאה ותלתין ותרין שנין אחרנין, יתקיים, לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה. ויתדכי ארעא קדישא. וקב"ה יתער מתיא דארעא קדישא, ויקומו חילין חילין ^ו בארעא דגליל.

קנג) וכדין יתער סתימו דנביעו עלאה את ^ז, ויתקיימו תלתין ותרין שבילין ^ח בשלימו, לנגדא לתתא, ^א ויתקיימו אתון ^ב דשמא קדישא כלהו בקיומיהו ידו"ד, דעד כען לא יהון בשלימו.

קנד) עד זמן דינגיד ויתמשך ההוא נביעו עלאה, בחבורא דאתון, גו ^ג ה' בתראה, ודא איהו לסוף תשלום מאה וארבעין וארבעה שנין אחרנין דישתלמו. ויתערון שאר מתי ישראל דבשאר ארעאן.

חלופי גרסאות

מסרת הוזהר
^ב (וכריה יד) ב"א ע"ד צ"א. ז"ח כ"ד ט"ב שכ"ו. ק ל"ג שנין. ר יוד והיה; יהו"ד (ד"א) ש ל"ג בארעא
 ס"ג ט"א שניא תק"ח ק"ט ט"ד ש"כ. ק"ט ט"א שניא. דגליל. ת ל"ג בשלימו. א ויתקיימו. ב ל"ג דשמא קדישא
 כלהו. ג ו"ה.

דרך אמת עו (פ"י יו"ד עשרים היא היא י"ב הרי ל"ב הוא רוא דשלימו דקל"ב שהם כלולים באותיות יה"ה עם הוי"ה ואמנם הוא"ו כבר נדרש למעלה בסוד ששים ושש).

הסולם

מאמר

ביאת המשיח

קנב) לסוף מאה ותלתין ותרין וכו':
 לסוף מאה ושלישים ושנים שנים אחרות, כי אותן קל"ב שנשלמו בת"ת ונוקבא, שהם ו"ה דהויה צריכים ג"כ שיאירו בחכמה ובינה, שהם י"ה דהויה, יקום הכתוב, לאחוז בכנפי הארץ וינערו רשעים ממנו ויטוהר הארץ הקדושה, והקב"ה יחיה המתים שבארץ הקדושה, ויקומו מחנות מחנות בארץ הגליל.

קנג) וכדין יתער סתימו וכו': ואז יתוקן הסתימה שבמבוע העליון של הוי"ה, דהיינו אות ^ז, שהוא חכמה, ויתקיימו ל"ב שבילים שבחכמה בשלימות להשפיעם למטה, ויתקיימו האותיות של השם הקדוש, כולם בשלמות, דהיינו השם י"ה ו"ה שעד עתה לא היו בשלמות.

קנד) עד זמן דינגיד וכו': עד הזמן שיהיה נוזל וימשוך מבוע ההוא העליון שהוא ^ז, בחיבור האותיות ה"ו שהם בינה ות"ת, תוך ה' אחרונה, דהויה שהיא הנוקבא. וזה הוא לסוף השלמת מאה וארבעים וארבע שנים אחרות

הארץ אזכר, זו היא ה' אחרונה דהויה, דהיינו הנוקבא שנקראת ארץ. בזמן ההוא כתוב, והיה ה' למלך על כל הארץ וגו'.

קנא) לסוף שתין ושית וכו': לסוף ששים ושש שנים אחרות, שהם ביחד עם הששים זשש הנ"ל, מאה ושלישים ושנים שנים, יתראו האותיות בשם הקדוש מפותחים בשלימות הששים ושש, למעלה בת"ת, ולמטה בנוקבא, כראוי. וז"ס, ה"ה עליונה ותחתונה שיש במילואה של ה' תתאה, כמו ו"ו, שיש במילוי ו', כנ"ל אשר ו' העליונה, משפעת סוד ששים לה' העליונה, ו' התחתונה משפעת סוד שש לה' התחתונה, וכל אלו השבילים, שהם ל"ב שנים מן קל"ב הנ"ל, הכלולים בסוד אות ו"ה ו"ה, אשר ו"ה הראשונה הן ב' פעמים ששים, ו"ה השנייה הן ב' פעמים שש כנ"ל, שהם יחד קל"ב, הנה מספר ל"ב שבהן רומז אל סוד השלימות של מאה ושלישים ושנים, דהיינו שנעשה בהן הכנה לקבל ל"ב שבילים של החכמה מן ה' דהויה, כמ"ש לפנינו.

(דפו"י דף י' צ"א)

קנה) דישתכח כל דא בחשבון ד ח"ת, ה דאתיישיב עלמא ויתבסם, ויתעבר
 1 סטרא אחרא מעלמא. וה"א תתאה תתמלי מגו נביעו עלאה, ותתעטר ותתנהיר
 בשלימו. וכדין כתיב, א והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים.
 קנו) עד דיהא שבת לה, לאלקטא נפשינ בתענוגי ד קדושא, כל ההוא אלף
 שביעאה, ודא איהו ה אתערותא דרוחין קדישין, דעמא דישראל, לאתלבשא לבתר
 שבת, בגופין אחרנין קדישין, לאתקרי קדישין, דכתיב, ד והיה הנשאר בציון
 והנותר בירושלם קדוש יאמר לו. עד כאן מלין דרוזין סתימין.
 קנו) ויקם מלך חדש. ר' יוסי אמר, בכל יומא, קודשא בריך הוא עביד
 מלאכין שליחן על עלמא, דכתיב, ה עושה מלאכיו רוחות. עשה לא כתיב, אלא
 עושה, בגין דכל יומא ויומא עושה. ובההוא זמנא אתמנא ממנא חד על מצרים,
 ודא איהו דכתיב ויקם מלך חדש, חדש ודאי.
 קנח) אשר לא ידע את יוסף: דהא מאתר דפרודא הוו, כד"א, ו) ומשם יפרד
 וקדמאה מההוא פרודא, נהרא דמצרים איהו. ובגין כך אשר לא ידע את יוסף,
 אתר דכל יחודא שריא ביה, דאקרי צדיק.

חלופי גרסאות

ד חית. ה דיתיישיב. ו חויא בישא. ז מוסיף קהושה דא
 ה' בתראה. ח תענוגי.

מסרת הזהר

ג) (ישעיה ל') ביא שייב צ"א. ד) (ישעיה ד') לך קל"ח
 צ"ב. ה) (תהלים ק"ד) ביב כ"ו צ"ג. ז"ח י" ט"א ש"ס.
 ש"י"ט. פ"א ט"א ש"י"ו. תק"ח צ"ט ט"ג של"א.
 ו) (בראשית ב') ביא רי"ב צ"ה.

ביאת המשיח

הסולם

מאמר

שכתוב, והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים
 קדוש יאמר לו. עד כאן דברי סודות הסתומים.

מאמר ב' ויקם מלך חדש

קנו) ויקם מלך חדש: ר' יוסי אומר
 בכל יום עושה הקב"ה מלאכים שליחים לעולם,
 שכתוב, עושה מלאכיו רוחות. עשה לא כתוב,
 אלא, עושה, לשון הוה, משום שבכל יום ויום
 עושה. ובעת ההיא נתמנה מלאך ממונה אחד
 על מצרים, והוה שכתוב ויקם מלך חדש, חדש
 ודאי, שהוא הממונה, שהקב"ה עשהו עתה.

קנח) אשר לא ידע את יוסף: כי
 הממונה, ממקום הפרוד היה, כמ"א, ומשם
 יפרד, והיה לארבעה ראשים, והראשון מפרוד
 ההוא היה נהר מצרים, כמ"ש ושם האחד פישון,
 שהוא נהר מצרים, ומשום זה לא ידע את יוסף,
 שהוא המקום שכל היחוד שורה בו, שנקרא
 צדיק. כי יוסף ה"ס יסוד שנקרא צדיק שכל
 יחודי ז"א ונוקבא נעשים עמו. והפרוד לא
 ירצה לידע את היחוד.

אחרות שישלמו. שהם סוד קל"ב שלישיים עם
 י"ב שבטים שבנוקבא, שהם ביחד מאה
 וארבעים וארבע שנים, ויקוצו שאר המתים
 שבשאר הארצות, דהיינו מתי חוץ לארץ.

קנה) דישתכח כל דא וכר': שימצא
 כל זה במספר ח"ת שהם ב' פעמים קל"ב ומאה
 וארבעים וארבע, שהם ביחד ת"ח. ויתישב
 העולם ויבושם, ויעבר צד האחר מן העולם.
 וה' תחתונה, שהיא הנוקבא, תתמלא מן מבוע
 העליון, שהוא י' דהויה, וסוד החכמה. ותתעטר
 ותאיר בשלמות. ואז כתוב והיה אור הלבנה
 כאור החמה וגו'.

קנו) עד דיהא שבת וכר': עד שיהיה
 שבת לה, ללקוט נפשות בתענוג הקדושה,
 דהיינו להמשיך נפשות יתרות בסוד הזוג
 העליון. בכל אלף השביעי, שהוא כולו שבת,
 וזה הוא התעוררות הרוחות הקדושים, של עם
 ישראל להתלבש אחר השבת, דהיינו אחר אלף
 ה', בגופות אחרים קדושים, להקרא קדושים.

(דפ"י דף י' ע"א)

קנט) ר' אלעזר ור' יוסי הוו אזלי באורחא, וקדימו בנהורא למיזל. חמו חד כוכבא דהוה רהיט מסטרא דא, וכוכבא אחרא מסטרא דא. א"ר אלעזר, השתא מטא זמנא דכוכבי בקר לשבחא למאריהון, ורהטי מדחילו ואימתא דמאריהון, לשבחא ולזמרא ליה, הה"ד, (1) ברן יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים. בגין דכלהו ביחודא חדא קא ט משבחן ליה.

קס) פתח ואמר, (2) למנצח על אילת השחר מזמור לדוד. אילת השחר: דכד נהירו אנפוי דמזרח, ואתפרשא חשוכא דליליא, חד ממנא אית לסטר מזרח, ומשיך חד חוטא דנהירו דסטר דרום, עד דאתי ונפיק שמשא, ובקע באינון כוי רקיעא, ואנהיר עלמא, וההוא חוטא אפריש חשוכא דליליא.

קסא) כדין אילתא דשחרא אתי, ואתי נהירו אוכמא בקדרו, לאתחברא ביממא, ונהיר יממא. ונהירו דיממא, כליל ושאייב בגויה, לההוא אילתא ועל האי אילתא, כד אתפרש מיומא, לבתר דכליל לה, אמר דוד שירתא, דכתיב למנצח על אילת השחר.

קסב) ומאי קא אמר * אלי אלי למה עזבתני. דהא אתפרש אילתא דשחרא,

חלופי גרסאות
ט משבחאן. י מאינון.

מסרת הזוהר:

(1) איוב ל"ח ב"ב כ"ט צד. (2) (תהלים כ"ב) ח"ב
מו. ח"ג כא: כה: המג. ת"ן ת"יג כח: ז"ח
ר' ט"א שמ"ו. שמ"ט.

אילת השחר

הסולם

מאמר

מאמר אילת השחר

מתגבר הקו האמצעי בכח המסך דחירק שבו ומושך חוט אחד של אור החסדים מצד דרום שהוא ימין עד שמתלבשת החכמה שבנוקבא בחסדים שאור השמש שהוא קו אמצעי משפיע לה בעת שליטתו שהוא היום, ואז נשלמת הנוקבא בסוד הזווג של יום. וענין הממונה המושך החוט, היינו המין ומסך דחירק העולים לקו אמצעי שהוא ז"א. (ע"י לעיל דף י"ד ד"ה וצריך שתדע.)

קסא) כדין אילתא דשחרא וכו'. ואז באה אילת השחר, דהיינו שבאה אור שחר בחשכה, שהוא הנוקבא בסוד אילת השחר, להתחבר ביום, שהוא ז"א, והיום מאיר. ואור היום כולל ושואב בתוכו את האילה ההוא, שהוא הנוקבא. ועל האילה הזה כשנפרדת מן היום אחר שכבר כלל אותה, אמר דוד שירה, שכתוב למנצח על אילת השחר.

קסב) ומאי קא אמר וכו'. ומה אמר לה, דוד, אלי אלי למה עזבתני, כי נפרדה אילת השחר שהיא הנוקבא מאור היום שהוא ז"א, וע"כ אין לה אז מה להשפיע ועזבה אותה. בעוד שהיא

קנט) ר' אלעזר ור' יוסי וכו'. ר' אלעזר ור' יוסי היו הולכים בדרך, והקדימו ללכת לפני אור היום. ראו ככב אחד שהיה רץ מצד זה, וככב אחר שהיה רץ מצד זה. אמר רבי אלעזר, עתה הגיע הזמן הככבי בקר לשבח לאדונם, והמה רצים מפחדו ואימתו של אדונם, לשבח ולזמר לפניו. ז"ש ברן יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלקים. כי כל הכוכבים ביחוד אחד משבחים לפניו.

קס) פתח ואמר למנצח על אילת וגו'. אילת השחר, פירושו, כי כשהאיר פני המזרח וחשכת הלילה התפשטה, יש ממונה אחד לצד מזרח, שה"ס קו אמצעי, שמושך חוט אחד של אור מצד דרום, שהוא קו ימין, עד שבא ויוצא השמש, ובוקע באלו חלוני הרקיע, ומאיר העולם, ואותו החוט, שמושך מצד דרום, מעביר את חשכת הלילה.

פירושו. כשהנוקבא היא בבחינת השמאל בלבד, אין החכמה שבת יכולה להאיר, מפאת חסרון החסדים, ונמשך ממנה חשכת הלילה. ואז (דפו"י דף י" ע"א *) דף י" ע"ב)

מנהירו דיממא. עד דהו אזלי, נהיר יממא, ומטא עידן צלותא, א"ר אלעזר, נצלי צלותא וניזיל, יתבו וצלו לבתר קמו ואזלו.

קסג) פתח ר' אלעזר ואמר (ט) יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים וגו' אמרתי שגם זה הבל. האי קרא אוקמוה ואתמר, אבל יש הבל, שלמה מלכא עבד ספרא דא, ואוקים ליה על שבעה הבלים, דעלמא קיימא עלייהו.

קסד) ואינון שבעה עמודין סמכין דעלמא, לקבל שבעה רקיעים, ואלין אינון: וילוין. רקיע. שחקים. זבול. מעוין. מכוין. ערבוות. ולקבליהו כ הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל.

קסה) כמה דאינון שבעה רקיעין, ואית אחרנין דדבקי בהו, ומתפשטי ונפקי מנייהו, הכי נמי אית הבלים אחרנין, דמתפשטי ונפקי מאלין, וכלהו אמר שלמה. קסו) והכא רזא דחכמתא אית ביה. יש הבל, דנפקא מאינון הבלים עלאין, דעלמא קיימא עלייהו, ודא נעשה על הארץ, ואתקיים בקיומיה, ואתתקף בתוקפיה בעובדי ארעא, ובסליקו דסלקא מארעא, ודא אתמנא על ארעא, וכל תוקפא וקיומא דיליה, באינון נשמתין דצדיקיא, דאתלקיטו מארעא, כד אינון זכאין, עד

חלופי גרסאות

כ ל"ג מן הבל עד הבל.

מסרת הזהר

(ט) (קהלת ח') ב"ב ר"א צ"ה. ז"ח ה' ט"ג שמ"ה.

צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים

הבליים. כי הבל הבליים הם ג', ועוד פעם, הבל הבליים הם ששה, והבל שבסוף הפסוק הם שבעה.

קסה) כמה דאינון שבעה וכו': כמו שאלו הם ז' רקיעים ויש רקיעים אחרים הדבקים בהם ומתפשטים ויוצאים מהם, שהם ז' רקיעים שבנוקבא, כן יש הבלים אחרים, דהיינו של הנוקבא. המתפשטים ויוצאים מאלו ז' הבליים דז"א, וכולם אמר שלמה. בספרו קהלת.

קסו) והכא רזא דחכמתא וכו': וכאן יש בו סוד החכמה. דהיינו בהכתוב יש הבל, שהוא בחינת יסוד שבהבליים שיוצא מאלו הבליים העליונים הנ"ל, שהעולם, שהיא הנוקבא עומד עליה, וזה שכתוב, נעשה על הארץ, דהיינו על הנוקבא הנקראת ארץ, ונעשה פירושו, שהיסוד מתקיים בקיומו, ומתחזק בתוקפו, בעובדי הארץ שהם הצדיקים ובעלית מ"ן שלהם העולים מן הארץ, וזה היסוד, נתמנה להשפיע אל הארץ וכל תקפו וקיומו הוא בנשמות הצדיקים שנלקטו מן הארץ, דהיינו שמתו, כשהם צדיקים טרם שחטאו, בעוד שנתנו

הסולם

שהיו הולכים האיר היום, והגיע זמן תפלה. אמר ר' אלעזר נתפלל התפלה ונלך. ישבו והתפללו. ואח"כ קמו והלכו.

מאמר

מאמר צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים קסג) פתח ר' אלעזר וכו': פתח ר"א ואמר. יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים וגו' שגם זה הבל. מקרא זה בארוהו, אבל מ"ש, יש הבל, הוא, כי שלמה המלך עשה את ספר הזה, ויסד אותו על שבעה הבלים שהם ז' ספירות דז"א שהוא אור הרוח ח"ס דרוח מכונות הבליים, אשר העולם, שהוא הנוקבא עומד עליהם שז"ס שלה מתקיימות מן ז"ס חג"ת נהי"מ דז"א, כי הנוקבא ה"ס דבור, ואין דבור בלי הבל, המכה על ה' מוצאות הפה, כנודע.

קסד) ואינון שבעה עמודין וכו': ואלו ז' הבליים הם נקראים שבעה עמודים הסומכים את העולם, שהוא הנוקבא, והם כנגד ז' רקיעים, רקיע ה"ס הפרטא דז"א והוא כולל בתוכו ז' רקיעים, כנגד ז"ס חג"ת נהי"ס שבפרטא. ואלו הם, וילוין, רקיע, שחקים, זבול, מעון, מכוון, ערבות. וכנגדם הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל. שיש כאן ז' (דפו"י דף י' ע"ב)

לא סרחו, [9] בעוד דיהבי ריחא טב, כגון חנוך, דכתיב ביה, ^א ואיננו כי לקח אותו אליהם. ונטל ליה עד לא מטא זמניה, ואשתעשע ביה, וכן שאר זכאין דעלמא. קסז) דתנינן, על תרין מלין, צדיקיא מסתלקי מעלמא, עד לא ימטי זמנייהו, חד, על חובי דרא, דכד אסגיא חייביא בעלמא, אינון זכאין דמשתכחי בינייהו, אתפסון בחוביהון. וחד ^ב כד אתגלי קמי קב"ה דיסרחון לבתר, סליק לון מעלמא, עד לא מטא זמנייהו, הה"ד, ^א אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים, מטי עלייהו דינא דלעילא, כאילו עבדו חובין ועובדין דרשיעייא.

קסח) דהא זמנא חדא, שאיל רבי יוסי ב"ר יעקב, איש כפר אונן בזמנא דרבי עקיבא וחברוי אסתלקו מעלמא, ומיתו ^א בההוא גוונא, ^ב לרבי מאיר, אמר ליה, וכי כתיב דא בכל אורייתא כלה, אמר ליה ולא, והא אמר שלמה, אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים. ^א מטי עלייהו דינא ^ב מלעילא, כאילו עבדו חובין ועובדין דרשיעייא. ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים, יתבי בשקט ושלם בהאי עלמא, דינא לא מטא עלייהו, כאילו עבדו עובדין דצדיקייא. קסט) אמאי, ^א אי בגין דאתגלי קמי קודשא בריך הוא, דיתובין בתיובתא, או דיפוק מנייהו זרעא, דיהא קשוט בעלמא, כגון תרח דנפק מניה זרעא דקשוט, אברהם. אחז, דנפק מניה חזקיהו. ושאר חייבין דעלמא. ובגין כך, בסטרא דא, ובסטרא דא, הבל דקאמרן, נעשה ואתתקף על הארץ, כדאמרן.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

^א (בהאשית ה') בי"א שמי"ן צ"א. ב"ב רי"א צ"ג. ^ב (קהלת ח') לעיל אות קס"ג. ^א ל דאתגלי ול"ג כה. מ ובהיא. נ רבי. ט ל"ג מן מטי עד ויש. ע דלעילא; לעילא (ד"א). פ ל"ג אי.

דרך אמת [9] פ"י קודם שחטאו.

הסולם צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים

מאמר

מן העולם, ומתו באופן ההוא, דהיינו שנהרגו ע"י המלכות, ואמר לו וכי כתוב כזה בכל התורה כולה דהיינו שיגיע לצדיקים יסורים כאלו. אמר לו ר' מאיר, ולא כתוב כזה, והרי אמר שלמה אשר יש צדיקים וגו' מגיע אליהם הדין מלמעלה כאלו עשו עברות ומעשים של רשעים. ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים, יושבים בשקט ושלום בעולם הזה והדין לא הגיע אליהם, כאלו עשו מעשים של צדיקים. קסט) אמאי, אי בגין דאתגלי! שואל למה מגיע להם כצדיקים, ומשיב, או משום שגלוי לפני הקב"ה שישונו בתשובה, או שיצא מהם זרע שיהיה צדיק בעולם. כמו תרח שיצא ממנו זרע אמת אברהם, אחז שיצא ממנו חזקיהו. וכן שאר הרשעים שבעולם. ומשום זה בצד זה ובצד זה, דהיינו הן בצדיקים והן ברשעים, נעשה הבל שאמרנו, ומתחזק על הארץ כמו שאמרנו.

שנתנו ריח טוב, כגון חנוך, שכתוב בו, ואיננו כי לקח אותו אלקים, שלקחו מטרם שהגיע זמנו למות, והשתעשע בו. וכן שאר צדיקי העולם.

קסז) דתנינן על תרי וכו'; שלמדנו על שני דברים הצדיקים מסתלקים מן העולם מטרם שמגיע זמנם, אחד, על חטאי הדור, כי כשמתרבים רשעים בעולם, הצדיקים הנמצאים ביניהם נתפסים בעונותיהם. ואחד, כאשר גלוי לפני הקב"ה שיחטאו אחר כך. מעביר אותם מן העולם מטרם שיגיע זמנם. זהו שכתוב, אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים, שמגיע אליהם הדין שלמעלה כאלו עשו עברות ומעשה הרשעים.

קסח) דהא זמנא חדא וכו'; כי פעם אחת שאל ר' יוסי ב"ר יעקב איש כפר אונן את ר' מאיר בזמן שר' עקיבא וחברוי נסתלקו ת"ת.

קע) ד"א יש הבל אשר נעשה על הארץ, כדקאמרן ^ז דאתתקף על עלמא. במאי, בגין דיש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים, מטאן לידייהו כאינון עובדין דחייביא, כגון בת עע"ז, או חד מאינון עובדין, דאינון ממעשה הרשעים, ואינון קיימי בקיומיהו, מדחילו דמאריהו, ולא בעאן לאסתאבא, כגון כמה זכאי קשוט דמטו לידייהו כעובדין אלין, ואינון גבורי כח, דעבדי רעותא דמאריהו, ולא חטאו. ועל דא, הבל נעשה על הארץ ואתתקף בתוקפיה.

קעא) ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים, מטי לידייהו חד מצוה, דאיהו עובדא דצדיקא, וזכאן בה, ועבדין יתה. כגון לסטים מקפחא הוה ^ק משתכח בטוריא, בהדי אינון ^ר לסטים עע"ז, וכד הוה יודאי אעבר תמן, הוה משזיב ליה, ונטר ליה מנייהו, והוה קרי עליה רבי עקיבא, יש רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים.

קעב) וכגון ההוא חייבא, דהוה * בשבבותיה דרבי חייא, דלייליא חד פגע בה בהיא אתתא דהות אזלת לבי ברתה. בעא למתקף בה, אמרה ליה, במטו מינך, אוקיר למרך, ולא תחטא גבאי. שבקה ולא חב בה. הוי אומר, ויש רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים אמרתי שגם זה הבל, כמה דאתתקף ההוא הבל, בהדי אינון צדיקא, דמטו לידייהו עובדי דחייביא, ולא חטאן. אוף הכי, אתתקף בהדי אינון חייביא, דמטי לידייהו עובדי דאינון צדיקא, ועבדי להו. קעג) דתנינן עבד קודשא בריך הוא צדיקים ורשעים בעלמא. וכמה דאתיקר איהו בעלמא, בעובדי דצדיקא, הכי נמי אתיקר איהו ברשיעיא, כד

חלופי גרסאות

צ מוסיף דאתתקף ואתתקף. ק משכחא; משתכחא; משדודא. ר ל"ג לסטים.

מאמר	הסולם	צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים
<p>קע) ד"א יש הבל אשר וגו'; פירוש אחר על הכתוב יש הבל וגו', כמו שאמרנו שפירושו שהוא מתחזק על העולם. במה. משום שיש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים, דהיינו שמגיע אליהם מעשה של עוברי עבירה, דהיינו בת עובד עבודה זרה או מעשה אחר מאלו המעשים שהם מעשים של רשעים, ועומדים על קיומם ואינם חוטאים, מפחד רבונם ואינם רוצים להטמא. כמו כמה צדיקי אמת שהגיע לידיהם כמעשים האלו, והם גבורי כח, שעשו רצונו של אדונם, ולא חטאו. ועל זה כתוב, הבל נעשה על הארץ, ונתחזק בתקפו.</p> <p>קעא) ויש רשעים וגו' כמעשה הצדיקים! הוא כשמגיע להם מצוה אחת שהוא מעשה הצדיקים, וזוכים בה ועושים אותה. כמו שהיה לסטים רוצח יהודי. נמצא בהרים עם לסטים עובדי ע"ז, וכשהודי היה עובר שם</p> <p>(דפו"י דף י"ב ע"ב * דף י"א ע"א)</p>	<p>היה מציל אותו ושומר אותו מהם. והיה ר' עקיבא קורא עליו, יש רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים.</p> <p>קעב) וכגון ההוא חייבא וכו': וכמו אותו רשע שהיה שכנו של ר' חייא, שלילה אחד פגש באשה שהיתה הולכת לבית בתה. רצה לאנוס אותה. אמרה לו בבקשה ממך, תכבד את אדונך ואל תחטא עמי, עזבה ולא חטא בה. הוה אומר, ויש רשעים וגו'. שגם זה הבל, דהיינו, כמו שהבל הוא מתחזק אצל הצדיקים שמגיע אליהם מעשה הרשעים ואינם חוטאים, אף כן מתחזק אצל הרשעים שמגיע אליהם מעשים של צדיקים, ועושים אותם.</p> <p>קעג) דתנינן עבד קב"ה וכו': שלמדנו, עשה הקב"ה צדיקים ורשעים בעולם וכמו שהוא מתכבד בעולם במעשה הצדיקים, כן הוא מתכבד ברשעים כשעושים מעשה טוב בעולם</p>	<p>צ מוסיף דאתתקף ואתתקף. ק משכחא; משתכחא; משדודא. ר ל"ג לסטים.</p>

עבדי עובדא טבא בעלמא. כמה דאת אמר, ^ו את הכל עשה יפה בעתו. ווי לחייבא, כד עביד גרמיה רע, ואתתקף בחוביה, כמה דאת אמר, ^ז אוי לרשע רע וגו'. קעד) תו פתח ואמר, את הכל ראיתי בימי הבלי וגו'. האי קרא אוף הכי אוקמוה חברייא, אבל כד אתיהיב חכמה לשלמה, חמא כולא, בזמנא דשלטא סיהרא, יש צדיק ^ח דא עמודא דעלמא. אובד : כד"א, ^ט הצדיק אבד, בזמנא דגלותא בצדקו : בגין דהיא שכיבת לעפרא, צדק דא, כל זמנא דישראל בגלותא, איהי עמהון בגלותא, ובגין כך, ^י צדיק אובד בצדקו. דהא לא מטאן לגביה אינון ברכאן עלאין.

קעה) ויש רשע מאריך ברעתו, דא סמאל, דאוריך שקט ושלוח לאדום, במאי ברעתו. בההיא ^{יא} רעה ^{יב} אתתיה, נחש תקיפא, דהא לא מטא עלייהו שקט ושלוח, אלא בגין דאתדבק ^{יג} בההיא נוקבא. כגוונא דא לשאר מלכוון, עד דקב"ה יקים מעפרא, לההיא סוכת דוד הנופלת, דכתיב ^{יד} אקים את סוכת דוד הנופלת. קעו) ^{טו} וילך איש מבית לוי. רבי יוסי פתח ^{טז} דודי ירד לגנו לערוגת הבושם וגו'. ^{יז} לגנו : דא כנסת ישראל, בגין דהיא ערוגת הבושם, ^{יח} דאיהי כלילא מכל ^{יט} זיני בוסמין וריחין דעלמא ^י דאתי. בשעתא דקודשא בריך הוא נחית לגנתא

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

ש עמודא דא. ת אשה רעה אשת זנונים. א אתתא דנחש. ב בההוא. ג מוסף דודי ירד לגנו. ד ל"ג דאיהי. ה ססרי. ו ל"ג דאתי.

י) קהלת ג) מקץ ט"ו צ"ג. כ) ישעיה ג) ב"ב קצ"ב צ"ה. ז) ישעיה ג) לעיל אות קמ"ו. ח) קהלת ז) ח"ב לח : לט. ח"ג מו. רצא : נ) (עמוס ז') לעיל אות קל"א. ס) ח"ב יא : יח : יט. ח"ג קעד. רנ : ט) (שה"ש י') ב"ב רי"ב צ"א.

מאמר

הסולם

צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים

סמאל, שמאריך השקט והשלוח לאדום, במה עושה זה, ברעתו על ידי רעה אשתו, כי הוא רע, ואשתו נקראת רעה, שהיא נחש חוק. כי אינם מקבלים שקט ושלוח, אלא משום שסמאל נתדבק בנוקבא ההיא, והנוקבא שלו משפיע להם זה, כעין זה הוא משפיע לשאר המלכים, שישראל אצלם בגלות, עד שהקב"ה יקים מעפר אותה סוכת דוד הנופלת, שהיא הנוקבא הנופלת בזמן הגלות, שכתוב, אקים את סוכת דוד הנופלת.

מאמר וילך איש מבית לוי

קעו) וילך איש מבית לוי : ר' יוסי פתח, דודי ירד לגנו לערוגת הבושם. לגנו, זהו כנסת ישראל, דהיינו הנוקבא, משום שהיא ערוגת הבושם, להיותה כלולה מכל מיני בשמים וריחות של עולם הבא, שהוא בינה. בשעה שהקב"ה יורד לגן זה, שהיא הנוקבא, כל נשמות הצדיקים מתעטרים שם, דהיינו שמקבלים מוחין והארות, כולם נותנים ריח, כש"א

בעולם. כש"א. את הכל עשה יפה בעתו וגו'. אוי לרשע, כשעושה רעה לעצמו ומתחזק בחטאיו. כש"א. אוי לרשע רע וגו'.

קעד) תו פתח ואמר וכו' : עוד פתח ואמר, את הכל ראיתי בימי הבלי. מקרא זה גם כן בארוהו החברים. אבל כשניתנה חכמה לשלמה, ראה הכל, בזמן ששלטה הלבנה, שהיא הנוקבא, בעת שהיא במילואה, מפני ששלמה היה מקבל ממנה. יש צדיק, זהו עמוד העולם, דהיינו יסוד שהעולם עומד עליו כנ"ל אות קמ"ו) אובד, הוא כש"א, הצדיק אבד, שהיא בזמן הגלות, שאין לו למי להשפיע ונחשב כנאבד. בצדקו, דהיינו הנוקבא שנק' צדק, משום שהיא שוכבת לעפר, אין לו לצדיק למי להשפיע וע"כ הוא אובד בצדקו. צדק זה, כל זמן שישראל בגלות, היא עמהם בגלות ומשום זה, צדיק אובד בצדקו כי הברכות העליונות אינן מגיעות אליו.

קעה) ויש רשע מאריך וכו' : זהו

(דפו"י דף י"א ע"א)

ז דא כל אינון נשמתהון דצדיקיא, ח מתעטרן תמן, כלהו יהבי ריחא, כמד"א ט וריח שמניך מכל בשמים, אלין אינון נשמתהון דצדיקיא, דאמר רבי יצחק, כל אינון נשמתין דצדיקיא, דהו בהאי עלמא, וכל אינון נשמתין, דזמינין לנחתא להאי עלמא, כלהו בגנתא כ דא קיימין.

קעז) ג בגנתא די בארעא, ח כלהו קיימין בדיוקנא וציורא דהו קיימין בהאי עלמא, וסתר א ורזא דא אתמסר לחכימי. רוחא דנחית לבני נשא, דאיהו מסטרא

חלופי גרסאות

ז דעזן. ח המתעטרן. ט וריח אפך כתפוחים. י כלא. כ דא קיימין בגנתא. ל ל"ג בגנתא. מ ל"ג כלהו. נ ל"ג ורזא.

הסולם

וילך איש מבית לוי

מאמר

זה מזה, כי בחינת לבר, של בליטת הת"ת מתקן בבחי' לגו של המלכות, ובחי' השקוע שבמלכות מתתקנת בהחסדים שבבליטת הת"ת ונכללים שניהם מחכמה וחסדים.

ונודע, שסוד קו השמאל שורשו בבינה, ומקום גילוי שלו הוא במלכות. וע"כ נבחנות שתיהן בבחינת שקועה לפנים, ות"ת נבחן בבחינת בולט לחוץ, להיותו בחינת קו אמצעי וחיצוניות. ועד"ז ג' עולמות ב"ע, שהם נמשכים מבינה ות"ת ומלכות, הם נחתמים זה מזה כבחיתום, אחד שקוע ואחד בולט. עולם הבריאה הוא שקועה, והיצירה בולט. והעשיה שקועה. ועל דרך זה נר"ן דצדיקים שהם נמשכים מבי"ע, הנפש שבעשיה היא שקועה, הרוח שביצירה הוא בולט, הנשמה שבבריאה, הוא שוב שקועה.

אמנם בעולם הזה, הנפש והרוח של האדם המתלבשים בגופו הנה הנפש הארתה קלושה, והיא נכללת ברות, באופן שהרוח היא פנימיות אדם, והגוף היא חיצוניותו. ולפיכך הרוח שקוע כמו חותם, להיותו הפנימיות, והגוף בולט להיותו החיצוניות, וכשהאדם נפטר, הגוף נקבר והנפש לא תוכל לעלות לג"ע אלא נשארה חופפת על הקבר סמוך הגוף (ע"י ויחי את שמ"ן ואות ש"ט וש"י) והרוח עולה לגן עדן הארץ, ששם יש ג"כ ג' מדרגות, בינה ת"ת ומלכות, והרוח מתלבש שם במדרגתו, שהוא במדרגת ת"ת אשר שם, הנקרא אורא דגן עדן. ולפיכך חוזר הרוח להיות בולט כמו האור שבג"ע. שהוא ת"ת.

וזה אמרו, רוחא וכו' : דאיהו מסטרא דנוקבא, דהיינו הרוח המלוש בגופו של אדם בעולם הזה מתגלפא וכו' : כהאי חותם, דהיינו ששקועה לפנים כאותיות השקועות שבהותם

כש"א, וריח שמניך מכל בשמים, שהם נשמות הצדיקים, המכונים בשמים, ועל שמם נקראת הנוקבא ערוגת הבושם. שאמר ר' יצחק כל אלו נשמות הצדיקים, שהיו בעולם הזה, וכל אלו הנשמות העתידות לרדת לעולם הזה, כולם עומדים בגן הזה, שהיא הנוקבא.

קעז) בגנתא די בארעא וכו' : בגן עדן הארץ, כולם עומדים בדמות וצורה שהיו נמצאים בעולם הזה, והסתר והסוד הזה נמסר לחכמים. הרוח היורד לבני אדם שהוא מצד הנקבה, הוא תמיד נחקק בחקיקה כחותם הזה, שאותיותיו שקועות. כי ציור הגוף בעולם הזה בולט לחוץ, והרוח נחקק לפנימיותו. כשנתפשט הרוח מן הגוף ועולה לג"ע הארץ, רוח ההוא בולט בגן עדן הארץ, בצורתו ודמותו של הגוף ממש שבעולם הזה, משום שהוא תמיד כחותם.

ביאור הדברים. כי אור החסדים, נבחן שהוא בולט לחוץ, כי בליטה יורה שני דברים, א) שהשפע מרובה כל כך עד שבולט לחוץ. ב) שהיא מבחינת חיצוניות, כי נמשך מקומת קו אמצעי היוצא על מסך דחירק כנ"ל (פרשת לך י"ג ד"ה ונתבאר, ע"ש) שהוא בחינת ו"ק וחיצוניות. וז"ש בליט לבר, והו בחינת ת"ת שהוא קו אמצעי. והמלכות להיותה נמשכת בעיקר מן קו שמאל דבינה שה"ס חכמה בלי חסדים, שאז גם החכמה אינה יכולה להאיר. היא נבחנת שהיא שקועה וחקוקה לפנים. וגם זה מב' טעמים, א) שהיא חסרה מאור, כי השקיעה אין האור יכול להאיר שם. ב) שהיא בחינת פנימיות, כי הארת החכמה היא בחי' ג"ר ופנימיות, אלא שאינה יכולה להאיר מסבת חסרון חסדים. וז"ש, אתגליף לגו, וכשהת"ת ומלכות מתחברים, נשלמים שניהם (דפו"י דף י"א ע"א)

דנוקבא, מתגלפא תדיר בגלופא כהאי חותם. ציורא דגופא דבר נש בהאי עלמא, בליט לבר, ורוחא אתגליף לגו. כד אתפשט רוחא מן גופא, ההוא רוח בליט בגנתא דארעא, בצירא ודיוקנא ם דגופיה ממש דבהאי עלמא, בגין דהוה תדיר כחותם. קעח) ועל דא אמרה ן איהי, ן שימני כחותם, מה חותם גליף בגלופא לגו, ואתצייר בצירא ן בליטא לבר. אוף הכי איהי ן רוחא, דהוה מסטרא דילה, כהאי גוונא ממש בהאי עלמא, גליף בגלופא לגו, ן וכד אתפשט מן גופא, ועאל בגנתא ן דארעא, אירא דתמן בליט ההוא גלופא לאתציירא לבר, ואתצייר בצירא ן בליטא לבר, כגוונא דצירא דגופא בהאי עלמא.

קעט) ן נשמתא, דאיהי מאילנא דחייא, ת אתצייר תמן לעילא, בההוא צרורא דחיי, לאתענגא בנועם יי, כמה דאת אמר ן לחזות בנועם יי ולבקר בהיכלו. קפ) וילך איש מבית לוי, ן דא גבריאל, כמד"א ן והאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון וגו'. מבית לוי: דא כנ"י, דאתיא מסטרא דשמאלא. ויקח את בת לוי דא נשמתא.

חלופי גרסאות

מסרת הוזהר

ס ל"ג דגופיה ; ממש בגופיה בהאי עלמא. ן ל"ג איהי. ן בלטא. ן רוח. ן כד. ן בלטא. ן מוסיף לעילא נשמתא. ת אתצירי. א מוסיף איש דא

ן שה"ש ח' ויחי רל"ב צ"א. ן תהלים כ"ז תולדות נ"ח צ"ב. ז"ח ס"ב ט"א ש"ל. פ"ה ס"א שלייה. ן דניאל ט' ב"ב ק"ז צ"ב.

דרך אמת ן ויקרא קס"ו ב' אירא דגן עדן.

וילך איש מבית לוי

הסולם

מאמר

בולטת לחוץ, כן הוא הרוח שהוא מצד שלה, הוא באותו אופן ממש בעולם הזה, שחוקק בחקיקה לפנים. כמ"ש לעיל בדבור הסמוך. וכשמתפשט מן הגוף ונכנס בגן עדן הארץ, באויר אשר שם, דהיינו שמתדבק שם במדרגתו שהוא הרוח שבג"ע, בולט מחקוקה ההיא שבפנימיותו אשר שם, להצטייר לחוץ, ומצטייר בצורה בולטת לחוץ כמו שהיתה צורת הגוף בעולם הזה. (וכבר נתבאר לעיל בדבור הסמוך).

קעט) נשמתא דאיהי מאילנא וכו' ; הנשמה של האדם שהיא נולדה מעץ החיים, מו"א, מצטיירת שם למעלה באותו צרור החיים, שהוא מלכות, להתענג בנועם ה'. כמ"ש א. לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו.

קפ) וילך איש מבית לוי וכו' ; זהו גבריאל, כש"א, והאיש גבריאל וגו'. מבית לוי, זו היא כנסת ישראל, דהיינו מלכות, הבאה מצד השמאל, כי גבריאל הוא מצד השמאל, ויקח את בת לוי, זו היא הנשמה.

דתנינן

שבחותם. משום שהיא פנימיות הגוף. ציורא דגופא וכו' ! בליט לבר, להיותו בחינת חיצונית, וע"כ אין בו רק אור ו"ק, כנ"ל, ורוחא אתגליף לגו. כי הרוח היא בחינת פנימיות הגוף, והוא שקוע, שיורה שיש בו חכמה אבל אינה מאירה כנ"ל. כד אתפשט רוחא מן גופא, ההוא רוח בליט בגנתא דארעא וכו' ! כי שם עולה לבחינת הרוח שבגן עדן הארץ, שהוא ת"ת אשר שם, שהיא חיצונית בג"ע, וע"כ נעשה בולט כמוהו. וז"ש בגנתא די בארעא כלהו קיימין בדיוקנא וצירא דהו קיימין בהאי עלמא. כי הרוחות העולים שמה יש להם אותה הצורה כמו הגוף בעולם הזה, דהיינו שבולט לחוץ. וז"ש, בגין דהוה תדיר כחותם. וע"כ בגוף שהוא בולט נעשה הוא שקוע. להיותו פנימיותו. ובג"ע שנעשה לחיצונית חזר להיות בולט. כמ"ש והולך.

קעח) ועל דא אמרה וכו' ; ועל כן היא אמרה, שימני כחותם, מה חותם חוקק בחקיקה לפנים, והנחתם ממנו מצטייר בצורה (דפו"י דף י"א ע"א)

קפא) דתנינן, בשעתא דאתייליד גופא דצדיק, בהאי עלמא, * קודשא בריך הוא קרי ליה לגבריאל, ונטיל ההיא ב נשמתא די בגנתא, ונחתא נ לה להאי גופא דצדיקא, דאתייליד בהאי עלמא, ואיהי אתפקד עלה ונטיר לה. קפב) ואי תימא, ההוא ד מלאכא דאתמנא על רוחיהון דצדיקא, לילה שמיא, ואת אמרת דאיהו גבריאל. הכי הוא ודאי, בגין דאתי מסטרא דשמאלא, וכל מאן דאתי מסטרא דשמאלא הכי אקרי.

קפג) וילך איש: דא עמרם. ויקח את בת לוי: דא יוכבד. ובת קול נחתת ואמרת ליה לאזדווגא בה, דהא קריב זמנא דפורקנא דישראל, על ידא דברא ה דאתייליד מנייהו.

קפד) וקב"ה סייע ביה, דתנינן, שכינתא שריא על ערסייהו ורעותא דלהון בדבקותא חדא, הוה בה בשכינתא, וע"ד, לא אתעדי שכינתא, מההוא ברא דאולידו לקיימא, דכתיב ה והתקדשתם והייתם קדושים. ב"נ ו דמקדש גרמיה מלרע, קב"ה מקדש ליה לעילא, כמה דרעותא דלהון הוה בדבקותא דשכינתא. הכי אתדבקא שכינתא, בההוא עובדא ממש דעבדו.

קפה) א"ר יצחק, זכאין אינון צדיקא דרעותא דלהון בדבקותא דקב"ה תדיר, וכמה דאינון מתדבקין ביה תדיר, הכי נמי איהו אתדבק בהו, ולא שביק לון לעלמין. ווי לרשיעיא, דרעותא דלהון, ודבקותא דלהון, מתרחקא מניה. ולא די להו דמתרחקן מניה, אלא דמתדבקן בסטרא אחרא. תא חזי, עמרם דאתדבק ביה

חלופי גרסאות

ב מוסיף נשמתא דצדיק. ג ליה. ד מלאך הממונה על ההריון לילה שמיא והוא גבריאל. ה דיתיליד. ו מקרש.

מסרת הזהר

ה (ויקרא י"א) ויצא ע"ח צ"ג.

הסולם

וילך איש מבית לוי

מאמר

קפד) וקב"ה סייע ביה וכו': והקב"ה עזרו, שלמדנו, השכינה שרתה על מטתם, והכונה שלהם בדבקותם יחד היתה בשכינה, ועל כן לא הוסרה השכינה מאותו הבן שהולידו לקיים מה שכתוב, והתקדשתם והייתם קדושים, שהאדם המקדש עצמו מלמטה, הקב"ה מקדש אותו מלמעלה. כמו שכוונתם היתה בדבקות השכינה, כן התדבקה השכינה באותו המעשה ממש שעשו.

קפה) א"ר יצחק זכאין וכו': אר"י, אשריהם הצדיקים, שרצונם הוא בדבקות הקב"ה תמיד, וכמו שהם דבקים בו תמיד, כן הוא דבוק בהם, ואינו עוזב אותם לעולם. אוי לרשעים, שרצונם ודבקותם מתרחקים ממנו, מהקב"ה, ולא די להם שמתרחקים ממנו, אלא עוד מתדבקים בצד האחר דהיינו בצד הטומאה.

בוא

קפא) דתנינן בשעתא דאתייליד וכו': שלמדנו בשעה שנולד גופו של צדיק בעולם הזה, קורא הקב"ה לגבריאל, שהוא לוקח נשמה ההיא אשר בגן, שהוא המלכות, ומורידה לגופו של הצדיק שנולד בעולם הזה. והוא, גבריאל, נפקד עליה ושומרה.

קפב) ואי תימא ההוא וכו': ואם תאמר, הלא אותו המלאך הממונה על רוחות הצדיקים, שמו לילה, ואתה אומר שהוא גבריאל, הנה כן הוא ודאי ששמו לילה, משום שבא מצד שמאל וכל הבא מצד שמאל נקרא כן, לילה. אבל שמו בעצם הוא גבריאל.

קפג) וילך איש: זה עמרם. ויקח את בת לוי זו היא יוכבד. ובת קול ירדה ואמרה לו לעמרם, שיזדווג בה, כי הזמן קרוב לגאולת ישראל על ידי הבן שיולד מהם.

(דפו"י דף י"א ע"א * דף י"א ע"ב)

בקב"ה, נפיק מניה משה, דקודשא בריך הוא לא אעדי מניה לעלמין, ושכינתא אתדבקת בהדיה תדיר, זכאה חולקיה.

קפו) ו) ותהר האשה ותלד בן ותרא אותו כי טוב הוא. מאי כי טוב הוא. אמר רבי חייא, דאתייליד מהול. בגין, דרזא דברית, טוב אקרי, דכתיב (ח) אמרו צדיק כי טוב.

קפו) רבי יוסי אמר, נהירו דשכינתא דנהיר ביה חמאת, דבשעתא דאתיליד אתמליא כל ביתא נהורא, דכתיב ותרא אותו כי טוב הוא, (י) וכתב (כ) וירא אלהים את האור כי טוב. ועל דא כי טוב הוא (ל) כתיב, וכלא הוה.

קפח) ותצפנהו שלשה ירחים, ג' ירחים מאי קא מיירי. אמר ר' יהודה, רמז הוא דקא רמו, (ט) דלא אשתמודע משה בזהרא עלאה, עד ג' ירחים. דכתיב (א) בחדש השלישי, דהא כדין אתיהיבת תורה על ידוי, ושכינתא אתגליא, ושריא עלוי לעיניהון דכלא, דכתיב (ב) ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו יי, (ג) ולא יכלה עוד הצפינו, דעד ההוא שעתא, לא אשתמודע מלוליה בקודשא ב"ה, וכתב משה ידבר והאלהים יעננו בקול.

קפט) ותקח לו תבת גומא, רמז על הארון, דלוחות קיימא עאלין בגויה, תיבת גומא, ארון הברית איהו. ותחמרה בחמר ובזפת (ד) דהא הארון הוה מחופה מלגו ומלבר. רבי יהודה אמר, דא היא אורייתא, דהחמירה קב"ה במצות עשה ובמצות לא תעשה.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ש) ב"א ר"פ צ"א. ח"ב יט. ח"ג פג. קלח. קעד. קפו : ז ל"ג וכתב. ח ל"ג כתיב. ט מוסיף עד דלא. י ל"ג רסא : ת"ז תסיס קט"ז : ז"ח ל"ה ט"א ש"ב. שכ"ג. ושריא. כ נהיאי תבה. דאיהו ארון. תק"ח צ"א ט"א שט"ו. ק"ב ט"ד שט"ז קי"ח ט"ב שכי"ד. (ח) (ישעיה ג') ב"א רס"ז צ"א. (א) (בראשית א') ב"א ג' צ"א. (ב) (שמות י"ט) ח"ב סא. עת : ז"ח ל"ה ט"א ש"ד. (ג) (שמות י"ט) ח"ב עח : עט. : פ. קכה : רו : ח"ג רנו. ת"ז ת"ד יט. (ד) ח"ב יב. ח"ג קעד. ז"ח ל"ה ט"א ש"י. תק"ח צ"ח ט"ב שמ"ב. קי"ב ט"ד של"ז.

מאמר

הסולם

ותצפנהו שלשה ירחים

קפח) ותצפנהו שלשה ירחים : שואל, ג' ירחים, מהו הוראתם. אמר ר' יהודה, רמז הוא שרומז, שלא הוכר מעלת משה בזהר העליון עד ג' ירחים, שכתוב בחדש השלישי וגו', כי אז ניתנה התורה על ידו, והשכינה נתגלתה ושרתה עליו לעיני כל, שכתוב, ומשה עלה אל האלקים ויקרא אליו ה'. ח"ש, ולא יכלה עוד הצפינו, כי עד אותה שעה לא נודע דבורו עם הקב"ה, ואז כתוב, משה ידבר והאלקים יעננו בקול.

קפט) ותקח לו תבת גומא : רמז על הארון שלוחות הברית באו בתוכו. תיבת גומא, הוא ארון הברית. ותחמרה בחמר ובזפת, כי הארון היה מחופה מבפנים ומבחוץ. ר' יהודה אמר, זו התורה, שהחמירה הקב"ה במצות עשה ובמצות לא תעשה.

ותשם

בוא וראה, עמרם שנתדבק בהקב"ה, יצא ממנו משה שהקב"ה לא סר ממנו לעולם, והשכינה נתדבקה בו תמיד, אשרי חלקו.

קפו) ותהר האשה וגו' כי טוב הוא : שואל, מה כי טוב הוא. אמר ר' חייא, שפירושו שנולד מהול, כי סוד הברית נקרא טוב, שכתוב, אמרו צדיק כי טוב, וצדיק ה"ס הברית.

קפו) ר' יוסי אמר וכו' : ר"א אור השכינה שהאיר בו, ראתה, שבשעה שנולד נתמלא כל הבית אור, שכתוב, ותרא אותו כי טוב הוא, וכתוב, וירא אלקים את האור כי טוב, וכמו שטוב ההוא טובב על אור, כן טוב שבכאן טובב על אור. ועל זה כתוב כי טוב הוא. והכל היה בו : שחיה בו אור השכינה, וכן מ"ש לעיל, שנולד מהול.

(דפו"י דף י"א ע"ב)

קצ) ותשם בה את הילד, אלו ישראל, כד"א ט) כי נער ישראל ואהבהו. ותשם בסוף דלא הוּו פקודי אורייתא ז חומרא למעבד, עד סוף, דעאלו ישראל לארעא, לסוף ארבעין שנין. על שפת היאור: על מימרא דאינון דמורים אורייתא וחוקה לישראל.

קצא) מ ד"א ק) וילך איש, דא קודשא בריך הוא, דכתיב ו) יי איש מלחמה. מבית לוי, דא קב"ה, אתר דחכמה עלאה, וההוא נהר, מתחברן כחדא, ולא מתפרשין לעלמין. מבית לוי נ דאשרי לוינתן ס לחידו ע בעלמא, הה"ד, ו) לוינתן זה יצרת לשחק בו. ויקח את בת לוי, דא קב"ה, אתר דנהירו פ דסיהרא נהיר.

קצב) ותהר האשה ותלד בן. האשה ודאי, כד"א ח) לזאת יקרא אשה. בקדמיתא בת ז לוי, והכי הוא ודאי, וכי בת לוי בקדמיתא, * והשתא אשה. אלא הכי ק הוא ודאי, והכי אוליפנא, אתתא עד לא אדווגת, אתקריאת בת פלוני, בתר דאדווגת ר אתקריאת אשה. והכא, בת, ואשה, ו) וכלה, חד דרגא איהו.

קצג) ותצפנהו שלשה ירחים. אלין תלת ירחין, דדינא קשיא שריא בעלמא

חלופי גרסאות

ל תומרי. מ ד"א; ר' תוקיה אמר הכי אוליפנא; בדיק ל"ב מכאן עד אות ר"א. נ דא שארי לוינתן בלחודוי בעלמא; דא גבורה דא שארי. ס כל חידו. ע לעלמא. פ דסיהרא. צ ל"ג מן לוי עד והשתא. ק ל"ג הוא ודאי והכי. ר אשה אתקריאת. ש כלא.

מסרת הזהר

ה) (הושע י"א) ויחי פ"ט צ"ה. ז"ח מ"ג ט"ג ש"י שכ"ט. צ"ב ט"ב שכ"ח. ו) (שמות ט"ז) נח ד' צ"ה. ז) (תהלים ק"ד) ב"א שט"ו צ"א. ח) (בראשית ב') ב"א ר"ח צ"ב. ט) ב"א ר"פ צ"א.

דרך אמת [ק] נדפס שלח לך קמ"ד ע"א.

ותצפנהו שלשה ירחים

הסולם

מאמר

קצב) ותהר האשה וגו'! האשה ודאי כלומר השכינה נקראת אשה. כמשיא לזאת יקרא אשה, חאת, הוא שם השכינה. בתחילה היתה בת לוי, שהוא יסוד דאריא הנקרא לוינתן כנ"ל. וכן הוא ודאי, כי אריא בנו את הנקבא. (כנ"ל ב"א דף רל"א ד"ה בהווא) ולפי זה שואל, וכי מתחילה היא בת לוי, ועתה אשה. ומשיב, אלא כן הוא ודאי, וכן למדנו, אשה מטרים שנשאת נקראת בת פלוני, דהיינו על שם אריא שלה. ואחר שנשאת נקראת אשה. על שמה עצמה. וכאן, בת, אשה, וכלה, מדרגה אחת היא, דהיינו השכינה.

קצ) ותשם בה את הילד: הוא ישראל, כמו שאתה אומר, כי נער ישראל ואהבהו. ותשם בסוף, שלא היה חיוב לעשות את מצות התורה עד סוף, שבאו ישראל לארץ. לסוף ארבעים שנה, על שפת היאור, היינו על פי הדבור של המורים תורה וחוקה לישראל. ששפת הוא כמו שפה ודבור, והיאור, הוא לשון מורה.

קצא) ד"א, וילך איש, וכו': פירוש אחר. וילך איש, זהו הקב"ה, שכתוב בו ה' איש מלחמה. מבית לוי, זהו הקב"ה שהלך מן המקום ששם חכמה עליונה, שהוא אבא עלאה, ואותו הנהר, שהיא אמא עלאה, מתחברים יחד ואינם נפרדים לעולם, דהיינו שהלך ממקום היסוד דאריא עלאין, מבית לוי, הוא מלשון לוינתן, שפירושו יסוד, שהשרה הלוינתן לשמחה בעולם. שהוא השכינה, כמשיא. לוינתן זה יצרת לשחק בו ויקח את בת לוי, זהו הקב"ה, דהיינו המקום שאור הלבנה מאיר, שהוא השכינה.

(דפ"ל דף י"א ע"ב * דף י"ב ע"א)

קצג) ותצפנהו שלשה ירחים: אלו הם שלשה ירחים שדין קשה שורה בעולם, ומי הם, הם תמת אב טבת, שאין בהם גילוי השכינה, מחמת הדינים שבעולם. ושואל, מה משמיענו, ומשיב, שמשמענו, שמטרים שירד משה לעולם, היה נמצא למעלה, עם השכינה, ועל כן נתחברה עמו השכינה מיום שנולד. מכאן

ומאי נינהו. ת תמוז, אב, טבת, א מאי משמע. דעד לא נחת משה לעלמא, שכיח הוה איהו לעילא, ועל דא אזדווגת ביה שכינתא, מיומא דאתיליד. מכאן אמר רבי שמעון, רוחיהון דצדיקיא, שכיחין אינון לעילא, עד לא יחתון לעלמא.

קצד) וְלֹא יִכְלֶה עוֹד הַצְּפִינֵנוּ וְגוֹי. מאי ותקח לו תבת גומא. דחפת ליה בסימנהא, למהוי נטיר מאינון נוני ימא, דשאטין ב בימא רבה, דכתיב וְשָׁם רָמַשׁ וְאִין מִסְפָּר. והיא חפת ליה, למהוי נטיר מנייהו, ג בחפו ד יקרא, דתרין גונוין חוור ואוכס, ה ואנח ליה למשה ו בינייהו, דישתמודע עמהון, בגין דזמין לסלקא בינייהו זמנא אחרא, לקבלא אורייתא.

קצה) וְתָרַד בַּת פְּרַעֲהַ לְרַחוּץ עַל הַיָּאֹר. דא איהי דאתיא מסטרא דשמאלא דדינא קשיא, כמה דאת אמר, לרחוץ על היאור, על היאור דייקא, ולא על הים. קצו) וְאִי תִימָא, והא כתיב, ו) ומטך אשר הכית בו את היאור, ומשה לא מחא אלא ימא, וקרייה יאור. אלא יאור ז הוה דמחא אהרן עיי דמשה, ושוויה קרא דאיהו עביד.

קצז) כַּהֲגֵ, וימלא שבעת ימים אחרי הכות ה' את היאור. ואהרן הכהן. אלא על דאתא מסטרא דקודשא בריך הוא, קרייה קרא אחרי הכות ה', לבתר

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

י) לעיל אות קפ"ח. כ) (תהלים ק"ד) ב"א ס"ה צ"ד. ב"ב פ"ג צ"ד ז"ח מ"ן ט"א ש"ח. ג) ז"ח ליה שמ"ה. ד) (שמות י"ז) ח"ב סה. ח"ג קעד: ז"ח ל' ט"ב ש"ה. תק"ח צ"ה ט"ד ש"ב. ו) (שמות ז') ח"ב כח: ח"ג קעד:

ת תמוז אב ושבת; תמוז טבת שבט. א מוסיף מאי קא משמע. ב בין ימא רבא ובין ימא. ג בחפוי דסטרא דנובלא; דטיסת רובלא; דטיסת רובילא. ד ל"ג יקרא; אקרי. ה ואחו לה למשט בינייהו ול"ג מן האנח עד זמנא. ו ל"ג בינייהו. ז ל"ג הנה.

מאמר

הסולם

ותצטננו שלשה ירחים

מכאן אמר ר' שמעון, הרוחות של הצדיקים נמצאים למעלה בג"ע, מטרם שירדו לעולם.

כמש"א. לרחוץ על היאור, על היאור הוא בדיוק, ולא על הים. כי הים רומז על המלכות דקדושה, אבל היאור הוא בחינת דין הקשה שמצד שמאל, שהמצרים עשו אותו לע"ז שלהם, (כמ"ש בפרשת וארא דף כ"ט ע"א בדפוס ישן) וכיון שבת פרעה רחצה שם, נמצאת גם היא מדין הקשה ההוא.

קצד) וְלֹא יִכְלֶה עוֹד הַצְּפִינֵנוּ וְגוֹי; שואל, מהו ותקח לו תבת גומא ומשיב, שצפתה איתו בסימנים, שיהיה נשמר מאלו דגי הים השטים בים הגדול, דהיינו הקליפות והמזיקים, שכתוב שם רמש ואין מספר. והיא צפתה אותו להיות נשמר מהם, עיי צפוי יקר של שני צבעים, לבן ושחור, שהחמר לבן, וה"ס קו ימין, והזפת שחור, שה"ס קו שמאל המעורב במלכות דמדת הדין, שאז נהפך האדום שבו לשחור, בסוד דחז"ל, האי שחור אדום הוא אלא שלקה. והגיחה את משה, שה"ס קו אמצעי, ביניהם, שיהיה נודע עמהם, בסוד הדעת שהוא קו אמצעי, כי עתיד לעלות ביניהם בזמן אחר, לקבל התורה.

קצו) וְאִי תִימָא וְהָא וְכֹי; ואם האמר הרי כתוב, ומטך אשר הכית בו את היאור, ומשה לא כהה רק את הים, והכתוב קוראו גם יאור. הרי שיאור אינו בדיוק, ומשיב, אלא יאור, הוא שהכה אהרן על ידי משה, והשוה הכתוב כמו שהוא עצמו עשה זה.

קצה) וְתָרַד בַּת פְּרַעֲהַ וְכֹי; זה בת פרעה היא באה מצד שמאל של דין הקשה. (דפו"ז דף י"ב ע"א)

קצז) כַּהֲגֵ, וימלא שבעת ימיו; כעין זה כתוב, וימלא וגו' אחרי הכות ה' את היאור, אע"פ שאהרן הכהן, אלא על שבא מצד הקב"ה, קראו הכתוב, אחרי הכות ה'. כן אח"כ קראו על שם משה, משום שאהרן עשה על פיו, ונעדרתיה

קרייה בשמא דמשה. ונערותיה הולכות על יד היאור, אלן שאר משריין דאתיין מסטרא דא.

קצח) ותפתח ותראהו את הילד. ותראהו, ותרא מבעי ליה. מאי ותראהו. אמר רבי שמעון, לית לך מלה באורייתא, דלית בה רזין עלאין ויקירין. אלא הכי אוליפנא, רשימא דמלכא ומטרוניתא אשתכח ביה, ואיהו רשימא דואי דא"י. ומיד ותחמול עליו וגוי. עד כאן לעילא, מכאן ולהלאה לתתא, בר מהאי קרא.

קצט) ותתצב אחותו מרחוק וגוי. ותתצב אחותו, אחותו דמאן. אחותיה, דההוא דקרא לכנסת ישראל אחותי. כמה דאת אמר, פתחי לי אחותי רעיתי. מרחוק: כמה דאת אמר, מרחוק הי נראה לי.

ר) משמע, דאינון זכאין, כ עד לא נחתו לעלמא, אשתמודעאן אנון לעילא, לגבי כלא, וכל שכן משה. ומשמע נמי, דנשמתהון דצדיקיא, אתמשכו מאתר עלאה, כמה דאוקימנא. ורזא דמלה אוליפנא, דמשמע, דאב ואם אית לנשמתא, כמה דאית אב ואם לגופא בארעא, ומשמע, דבכל סטריק, בין לעילא, בין לתתא, מדכר ונוקבא אתיין כלא ומשתכחי. והא אוקמוה רזא, דכתבי, תוצא הארץ נפש חיה. הארץ: דא כנסת ישראל. נפש חיה: נפשא דאדם קדמאה עלאה, כמה

חלופי גרסאות

ז ותראה. ס מלתא. י מסיף מאי משמע; ל"ב משמע דאינון. כ דלא וליג עד. ל אתמשכו. מ ל"ב דמשמע. נ דאב ואם עביד לגופא וליג מן אית עד בארעא.

מסרת הזהר

ט ח"ג קעד: ת"ז תריאכו: תי"ב כו. תכ"א נח: ז הקסה"ז ע"ב צ"ג ז"ח ל"ה ט"א שמי"ב. ט (שה"ש ה') וירא ק"ב צ"ה. צ (ירמיה ל"א) הקסה"ז ע"ב צ"ב ז"ח ע"ו ט"א שמי"ו ש"ל.

ותתצב אחותו מרחוק

נראה לי. כלומר, שאין השמירה בגלוי אלא בסתר, מרחוק.

ר) משמע דאינון זכאין וכו': משמע שהצדיקים מטרם ירידתם לעולם הם גודעים למעלה, וזהו לכל הצדיקים וכל שכן משה, שע"כ נאמר עליו ותראה"ו עם ה"ו, שה"ס הרושם דמלכא ומטרוניתא כנ"ל. וכן משמע, שנשמות הצדיקים נמשכו ממקום עליון, כמו שבארנו בהכתוב וילך איש מבית לוי, שהוא יסוד דחוי"ב (כנ"ל אות קצ"א) שהוא מקום עליון. וסוד הדבר למדנו שנשמע מכאן, שיש אב ואם לנשמה, שה"ס ז"א ונוקבא, כי איש זה ז"א. ובת לוי, זו היא הנוקבא, כמו שיש אב ואם לגוף בארץ. ונשמע, שבכל הבחינות, בין למעלה ובין למטה, בא"ם הכל ונמצאים מוכר ונוקבא, וכן ביארנו סוד הכתוב, ותוצא הארץ נפש חיה. הארץ, זו היא כנסת ישראל. שהיא הנוקבא נפש חיה, היינו הנפש של אדם הראשון כמו שבארנו. (עלאה ל"ג) כי ז"א ונוקבא הם אב ואם של אדם הראשון כנ"ל. בא ר' אבא ונשקו

הסולם

מאמר

ונערותיה הולכות על יד היאור, הם שאר המחנות הבאים מצד ההוא של היאור.

קצח) ותפתח ותראהו את הילד: שואל, כתוב, ותראהו, ותרא. היה צריך לומר, מהו ותראהו. אמר ר' שמעון, אין לך דבר בתורה שאין בו סודות עליונים ויקרים. אלא כך למדנו, שרושם של המלך והמלכה, דהיינו ת"ת ומלכות, נמצא בו, שהוא רושם של ו' ה', שו' הוא ת"ת וה' הוא מלכות, וע"כ נאמר ותראהו, עם ה' ו' יתרות, ומיד, שראתה את זה, ותחמול עליו וגוי. עד כאן מדבר הכתוב למעלה בעולמות עליונים, מכאן והלאה מדבר למטה, חוץ מבכתוב הזה, ותתצב וגוי.

קצט) ותתצב אחותו מרחוק וגוי: שואל, ותתצב אחותו, אחותו של מי, ומשיב, אחותו של מי שקרא את כנסת ישראל, אחותי. דהיינו ז"א כמו שאתה אומר, פתחי לי אחותי רעיתי דהיינו השכינה נצבה על משה לשמרו. ומה שאומר, מרחוק הוא כמש"א, מרחוק הי

(דפו"י דף י"ב ע"א)

דאתמר. אתא רבי אבא ונשקיה. אמר ודאי שפיר קאמרת, והכי הוא ודאי זכאה חולקיה דמשה נביאה מהימנא, על כל שאר נביאי עלמא. ^ס

(רא) ^ט ד"א ותתצב אחותו דא היא חכמה, כמה דאת אמר, ^פ אמור לחכמה אחותי את. אמר רבי יצחק, מעולם לא ^ק אתעדיאת גזרת דינא מעלמא, דהא בכל שעתא דהווי ישראל טטאן, הוה דינא מקטרגא עמהון, וכדין, ותתצב אחותו מרחוק. ^צ כמה דאת אמר מרחוק ה' נראה לי. ^ק

(ב) ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור. בשעתא דהווי פסקי ישראל ^ר מאורייתא, מיד ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור. הות נחתת מדת הדין, ^י לאסתחאה מדמא דישראל, על עלבונה דאורייתא. ונערותיה הולכות על יד היאור, ^ש אלין אומיא, דאינון אזלין ורדפין אבתרייהו, על יד היאור, על סבת עלבונה דאורייתא, ואינון ^ת דמורים בה, דרפו ידייהו ^ז מינה.

(ג) א"ר יהודה, כל מלין דעלמא, תליין בתשובה, ובצלוחתא דצלי ב"נ לקביה, וכל שכן, מאן דאושיד דמעין בצלותיה, דלית לך תרעא, דא עאלין אינון דמען. מה כתיב ותפתח ותראהו את הילד. ותפתח, דא שכנתא, דקיימא עלייהו דישראל, כאימא על בנין, ^ב והיא פתחה תדיר בזכותיהון דישראל.

(ד) כיון שפתחה, ותראהו את הילד, ^ה ילד שעשועים. דאינון ישראל, ^ו דמתחטאן קמי ^ה מלכיהון בכלא, ומיד ^ה דמתחננן קמי קביה, ^ו הדרי ^ז בתשובה,

מסרת הנהר

חלופי גרסאות

(ק) (משלי ז') לך מ"ו צ"א. (ר) (ירמיה ל"א) לך ע"ג צ"ב. ^ס מוסיף ע"כ. ע ל"ג ד"א; סתרי תורה. ^פ אתער. ^צ מוסיף ד"א מרחוק כד"א. ^ק מוסיף ע"כ. ^ר באורייתא. ^ש אלו הן האומות. ^ת דמיכין. ^א מניה. ^ב הוא. ^ג דתטאן; דמתחטאן. ^ד מאריהון. ^ה דמתחננן קמי קביה. ^ו מהדרן; ^ז הדרין; ^ח בתשובה ומתחננן קמי קביה.

מאמר

הסולם

ותרד בת פרעה

ונשקו. אמר ודאי יפה אתה אומר, וכן הוא ודאי. אשרי חלקו של משה נביא הנאמן, מכל שאר נביאי העולם. (רא) ד"א ותתצב אחותו: זו היא חכמה, היינו הנוקבא. שנקראת חכמה התחתונה. כמו שאתה אומר, אמור לחכמה אחותי את. אמר ר' יצחק, מעולם לא הוסרה גזרת הדין מן העולם. כי בכל שעה שהיו חוטאים ישראל היה הדין מקטרג עליהם, ואו, ותתצב אחותו מרחוק, שנתרחקה השכינה מהם, כמש"א מרחוק ה' נראה לי.

מאמר ותרד בת פרעה

(ב) ותרד בת פרעה וגו': היינו בשעה שפסקו ישראל מן התורה, מיד ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור, שמדת הדין, שנקרא בת פרעה, היתה יורדת להתרחץ, מן הדם של ישראל, דהיינו מפגם שלהם על (דפו"י דף י"ב ע"א *) דף י"ב ע"ב)

עלבונה של התורה כי יאור פירושו תורה. ונערותיה הולכות על יד היאור, הן האומות שהולכים ורודפים את ישראל, על יד היאור, על סבת עלבונה של התורה, שאלו שלומדים בה הרפו את ידיהם ממנה. (ג) אמר ר' יהודה וכו': א"ר, כל הדברים שבעולם תלויים בתשובה ובתפילה שהארם מתפלל להקביה, וכל שכן מי שמריד דמעות בתפלתו, שאין לך שער שאלו הדמעות לא תבאנה בו, מה כתוב, ותפתח ותראהו את הילד, ותפתח, זו היא השכינה, העומדת על ישראל כאם על הבנים, והיא פותחת תמיד בזכותם של ישראל.

(ד) כיון שפתחה ותראהו את הילד, דהיינו ילד שעשועים, שהם ישראל, שמתחטאים לפני מלכם תמיד, ומיד שמתחננים לפני הקביה, חוזרים בתשובה ובוכים

ובכאן קמיה, ככרא דבכי קמי אבוי, מה כתיב, והנה נער בוכה. כיון דבכי, ח אתעדו כל גזרין בישין דעלמא, מה כתיב ותחמול עליי, אתער עלוי ברחמים, ומרחם ליה.

(רה) ותאמר מילדי העברים זה, דאינון רכי לבא, ולא מילדי העכו"ם, דאינון קשי קדל, וקשי לבא. מילדי העברים רכי לבא מאבהן ומאמהן לאתבא קמי מאריהון. ותקרא את אם הילד. שהיתה בוכה, הה"ד, קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו', הוא בוכה ואם הילד היא בוכה. (רו) א"ר יהודה, לזמנא דאתי מה כתיב, בבכי יבואו ובתחנונים וגו'. מהו בבכי יבואו. בזכות בכי דאם הילד, שהיא רחל, יבואו ויתכנסון מן גלותא. ואמר רבי יצחק, פורקנא דישראל לא תליא אלא בבכי, כד ישתלמון ויכלון, בכי דמעו דבכה עשו קמי אבוי, דכתיב וישא עשו קולו ויבך. ואינון דמעו אחיתו לישראל בגלותיה. כיון דיכלון אינון דמעין בבכיה דישראל, יפקון מגלותיה, הה"ד בבכי יבואו ובתחנונים אובילם.

(רי) ויפן כה וכה. חמא באלין ון אתוון, דמיחדין ליה ישראל בכל יומא, שמע ישראל פעמים, דאית בהון כ"ה תרי זמני, ולא חמא ביה. ויפן כה וכה וגו'. כה וכה, אמר רבי אבא, כה חמא, אי הוו ביה עובדין דכשרין. וכה אי זמין

חלופי גרסאות

ח מתבר ; מתברי ; מתתברי. ט ל"ג דאינון רבי לבא. י קשי קדל. כ הארמות עעיו. ל ל"ג קשי קדל. מ קשי ; ל"ג קשי לבא מילדי. נ דכי. ס ל"ג ואמהן ; ומן אמהן ; אברהם העברי. ע מוסיף א"ר יוסי אותו בכי דבכה. צ ג. ק ל"ג חמא. ר מוסיף זמין ליה.

מסרת הזהר

(ט) (ירמיה ל"א) חי שרה פיה צ"א. (ח) (ירמיה ל"א) מקץ ס"א צ"ב תק"ח ק"ג ס"ב שלי"ד. (א) (בראשית כ"ז) (ב) ב"א הל"א צ"ד. עשו ואינון. פ ל"ג מן ויפן עד ויפן.

ותרד בת פרעה

יבואו ויתקבצו מן הגלות. ואמר ר' יצחק, גאולת ישראל אינה תלויה אלא בבכיה, דהיינו כשתשלמנה ותכלינה בכי הדמעות שבכה עשו לפני אביו אז יגאלו. שכתוב, וישא עשו את קולו ויבך, ואלו הדמעות הורידו את ישראל לגלות, לכן כיון שתכלינה אלו הדמעות על ידי הבכיה של ישראל, יצאו מן הגלות. ז"ש בבכי יבואו ובתחנונים אובילם.

מאמר ויפן כה וכה

(רו) ויפן כה וכה ; כי ראה באלו בני אותיות שישראל מיתדים בכל יום, שמע ישראל, פעמים שיש בהם כ"ה אותיות. בבי פעמים, ולא ראה בו במצרי שיאמר אותם. ויפן כה וכה, אמר ר' אבא כה, ראשון הוא שראה אם היה בו מעשים טובים. וכה השני, הוא, שראה, אם עתיד לצאת ממנו בן צדיק. מ"ד

מאמר

ובוכים לפניו כבן הבוכה לפני אביו. מה כתוב, והנה נער בוכה, כיון שבכה הוסרו ממנו כל גזרות קשות שבעולם. מה כתוב, ותחמול עליי, שנתעוררה עליו ברחמים, ותחמל עליו.

(רה) ותאמר מילדי העברים זה ; שהם רכי לב, ולא מילדי העכו"ם, שהם קשי עורף וקשי לב. מילדי העברים, שהם רכי לב בזכותם של האבות והאמהות לשוב לפני אדונם. ותקרא את אם הילד היינו רחל אמנו, שהיתה בוכה, ז"ש קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו'. הוא בוכה, דהיינו ישראל, ואם הילד בוכה, שהיא רחל.

(רו) א"ר יהודה וכו' ; אר"י לעתיד לבא מה כתוב, בבכי יבואו ובתחנונים וגו'. שואל, מהו בבכי יבואו, ומשיב, בזכות הבכיה של אם הילד, אמר של ישראל, שהיא רחל, (דפו"י דף י"ב ע"ב)

לנפקא מניה ברא מעליא, מיד וירא כי אין איש. חמא ברוח קודשא, ם דלא זמין לנפקא מניה ברא מעליא.

רח) דאמר רבי אבא, כמה חייבין אינון בעלמא, דמפקי בני ת מעליא, יתיר מאינון זכאין. וההוא ברא מעליא דנפק מן חייבא, איהו א מעליא ב יתיר, למהוי טהור מטמא. נהורא מגו חשוכא. חכמתא ג מגו טפשותא. ודא איהו מעליא מכלא. רט) וירא וירא דהכא, כלא ז ברוח קודשא אסתכל וחמא, ובגין כך אסתכל ביה וקטל ליה, ה וקב"ה ו סבב כלא, למהך ז לההוא בירא, כמה דאזל יעקב לגבי ההוא בירא, דכתיב, ה וישב על הבאר. ביעקב כתיב, ז וירא והנה באר. במשה כתיב, וישב בארץ מדין וישב על הבאר. בגין דמשה ה ויעקב, אעיג דבדרגא חדא הוו, אסתלק משה בהאי, יתיר מניה.

רי) רבי יוסי ורבי יצחק הוו אזלי באורחא. אמר רבי יוסי, ההוא באר דחמא יעקב, וחמא משה, ם אי . דא הוה ההוא בירא, דחפר אברהם ויצחק. כ א"ל לאו.

תלופי גרסאות

מסרת הזהר

ש דלית, ת מעליא. א משתבת. ב ל"ג יתיר. ג מן. ד ברוחא קדישא. ה דקב"ה. ו סבר. ז ל"ג לההוא בירא. ח ל"ג ויעקב. ט ל"ג אי דא. י ל"ג דא. כ אי לאו א"ל.

ג) ויצא מ"ח צ"א. ד) (בראשית כ"ט) ויצא מ"ד צ"ב. תק"ח ר"ז ט"ב ש"ז.

וישב על הבאר

הסולם

מאמר

הדעת שבפנימיות ת"ת, וסוד הבאר, הוא המלכות בת זוגו של הת"ת, וכיון שמשה היה פנימיות הת"ת, ע"כ נאמר בו וישב, וביעקב רק וירא בלבד.

מיד, וירא כי אין איש, ראה ברוח הקודש שאינו עתיד לצאת ממנו בן צדיק.

רי) ר' יוסי ור' יצחק וכו' : ר"י ור"י היו תולכים בדרך. אמר ר' יוסי אותה הבאר שראה יעקב וראה משה, אם זו היא הבאר שחפרו אותה אברהם ויצחק, שהם, ב' הקוין ימין ושמאל דז"א.

רח) דא"ר אבא כמה וכו' : שאר"א כמה רשעים הם בעולם, שמולידים בנים טובים, יותר מן הצדיקים. ואותו בן הטוב שיוצא מן הרשע הוא טוב ביותר, להיותו טהור מטמא, אור מתוך החושך, חכמה מתוך הטפשות, וזה טוב יותר מכל.

מאמר וישב על הבאר

פ"י המלכות נקראת באר ומתחילה מקודם בריאת העולם, היתה במדת הדין ולא היתה ראויה לקבל שום אור, עד שחפרוה אברהם ויצחק, שפירשו שהעלוי לבינה, שה"ס מדת הרחמים, ונתקנה שם, ותקון זה געשה בעת בריאת העולם, כמ"ש להלן, וה"ס החפירה, לעשותה בית קבול, והסויה, באר חפרוה שרים וגו', ושואל ר' יוסי, אם זו היא מצב הבאר שראו יעקב ומשה, למה לא נאמר בהם שחפרו אותו או תקון אחר, אלא וישב על הבאר. בלי תקון מוקדם.

רט) וירא וירא דהכא וכו' : שואל, מהו רומז שתי פעמים וירא שנאמר כאן, שאומר, וירא איש מצרי וגו' וירא כי אין איש, ומשיב, הכל ברוח הקדש הסתכל וראה, ומשים זה הסתכל בו והרג אותו, כלומר שהרגו בהסתכלותו בו, וע"כ נאמר פעם שני וירא, והקב"ה סבב הכל כדי שמשה ילך אל אותו באר כמו שהלך יעקב אל אותו הבאר שכתוב, וישב על הבאר. שואל, ביעקב כתוב וירא והנה באר, במשה כתוב, וישב בארץ מדין וישב על הבאר, וביעקב לא אמר וישב אלא וירא בלבד. ומשיב, הוא משום שאעי"פ משה ויעקב היו במדרגה אחת דהיינו בקו אמצעי, מכל מקום נתעלה משה בזה יותר ממנו, כי יעקב הוא בחינת ת"ת, ומשה היא בחינת (דמוי דף י"ב ע"ב)

א"ל לאו וכו' : אמר לו אין הבאר דיעקב ומשה במצב הבאר שחפרוה אברהם ויצחק, אלא משעה שנברא העולם, נברא באר הזו, כלומר שכבר היתה במצב, שלאחר התקון, ובערב

אלא, בשעתא דאתברי עלמא, ג אתברי האי בירא. ובערב שבת בין השמשות, מ אתברי פומא דליה, והאי איהו באר דחמו יעקב ומשה.

ריא) מתניתין. אינון ג דרדפי קשוט, אינון דתבעו רזא דמהימנותא. אינון דאתדבכו בקשורא מהימנא. אינון דידיעין אורחוי דמלכא עלאה. קריבו שמעו. ריב) כד סליקו תריין, ס ונפקו לקדמות חד, מקבלין ליה בין תריין ע דרועין. תריין פ נחתא ז לתתא תריין אינון, חד ק בינייהו. ד תריין אלין מותבא ו דנביאי ינקין בהו. חד בינייהו, חבורא איהו ת דכלא, איהו נטיל א מכלא.

חלופי גרסאות

ל אברי. מ אברי. נ רדפי. ס ונפקי. ע דרעין; תרעין. פ נחתין. צ לתלתא. ק מנייהו; מסיף בינייהו, חקלא. דתפוחין קדישין איהו מהאי בירא [יתבין]. ד ל"ג תריין; תריין יתבי. ש בנוי; דגרטי. ת דלכלא. א לכלא.

יישב על הבאר

הסולם

מאמר

מקום גילוי החכמה (כנ"ל ויצא דף נ"א ד"ה והנ"ו) אז תוכל המלכות לקבל מהם הג"ר שהיא רק נה"י דג"ר בלבד. ועל שם קבלת הג"ר מנה"י הללו נקראת המלכות בשם בא"ר, שז"ס והנה באר בשדה וג' עדרי צאן שהם נה"י, רובצים עליה. ונקראת ג"כ שדה תפוחים הקדושים, כי ע"ש נה"י נקראת שדה תפוחים, וע"ש המוחין דח"ב שבהם, הם נקראים קדושים.

ריב) כד סליקו תריין וכ"ו: כשעולים ויוצאים שני הקוין ח"ב לקראת קו האחד האמצעי הם מקבלים אותו בין שתי הזרועות, שהם חסד וגבורה, שמחמת קבלתם את קו האמצעי ירדו ח"ב ונעשו חסד וגבורה, כי נסתלקו מהם הג"ר דג"ר, אמנם עוד המלכות אינה יכולה לקבל חכמה מהם, כי שם שליטת אור החסדים והחכמה מכוסה שמה, עד שהשנים שהם חו"ג, יורדים למטה, דהיינו שנעשים נצח והוד, הם שנים, עיקר המוחין הם שנים ימין ושמאל, שנעשים לנצח והוד, ואחד בינייהם, כלומר שצריכים בהכרח לקו האמצעי שיכריע ביניהם והוא יסוד. כי המכריע בין חו"ג נקרא ת"ת, והמכריע בין נו"ה נקרא יסוד. ומבאר דבריו, שנים הללו, שירדו למטה, הם מושב שהנביאים יונקים מהם, דהיינו נצח והוד, אחד שביניהם, שהוא יסוד, הוא המתחבר בכל, הן בקו ימין והן בקו שמאל, הוא לוקח מכולם, הן חכמה והן חסדים, כי להיותו קו האמצעי המקיים הארתם ע"כ מקבל הארתם גם לעצמו. כי זה הכלל, כל האורות שהתחתון גורם להתקיים בעליונים זוכה בהם בשלמותו גם הוא.

ההוא

ובערב שבת בין השמשות נברא פי הבאר, דהיינו היסוד שלה, על ידי עלייתה אז לבינה, ובמצב הזה אינה צריכה עוד לתקון, וזו היא הבאר שראו יעקב ומשה, וע"כ נאמר בו וישב על הבאר בלי שום תקון מוקדם.

תוספתא

ריא) מתניתין. אינון דרדפי וכ"ו: משנה. אלו רודפי צדק, שרודפים לתקון המלכות שנקראת צדק, על ידי ג' קוין, ימין שמאל ואמצעי, שבז"א. הם התובעים בזרוע סוד האמונה, שה"ס המשכת קו שמאל למלכות שנקראת אמונה. הם שהתדבכו בקשר האמונה, שהוא הקשר שבקו ימין. הם שיודעים דרכי מלך העליון, שהוא ז"א, סוד קו האמצעי, ולאילו קורא בעל התוספתא, ואמר להם, קרבו שמעו. כלומר, אותם הרודפים לתקן את המלכות ולהאירה בג' קוין, שמעו סדר היחוד הזה, כיצד נעשה.

ודע שתוספתא זו היא ביאור על הכתוב וירא והנה באר בשדה ושלישה עדרי צאן רובצים עליה. ומובאה לעיל (ויצא דף נ' אות ק"ו). ושם ביארתי באורך ע"ש. ותמציתה היא, כי בא"ר, הוא שם המלכות בעת שמקבלת ג"ר וג"ר אלו אינה מקבלת מג"ר דג"ר אלא מנה"י דג"ר. שהוא מטעם, שח"ב דג"ר נעלמים עם הכרעת קו אמצעי ביניהם, (כנ"ל ויצא דף נ"א ד"ה כד) ויורדים ונעשים לב' זרועות, שהם חסד וגבורה, וקו אמצעי היא ת"ת, שהם מכונים ו"ק דג"ר. אמנם גם מחג"ת לא תוכל המלכות לקבל חכמה, כי בהם שולטים רק החסדים, (כנ"ל ב"א דף רצ"ט ד"ה ר"ח) אלא אחר שב' הקוין יורדים לנצח והוד, שבהם

(דפ"י דף י"ב ע"ב)

ריג) **ההוא בירא קדישא, קאים תחותייהו, חקלא דתפוחין ב קדישין איהו**
מהאי בירא אתשקין ב עדרייא, כל אינון רתיכין, כל אינון מארי דגדפיין. תלת
קיימין רביעין על האי בירא. האי בירא מנייהו אתמלי. אדני אתקרי, על דא
כתיב, (ח) אדני יי אתה החלות וגוי. וכתבי (ו) והאר פניך על מקדשך השמם למען
אדני, אדון כל הארץ, הה"ד (ג) הנה ארון הברית אדון כל הארץ. ביה גניז חד
מקורא קדישא, דנביע ביה תדיר, ואמלי ליה, יי צבאות אקרי. בריך הוא לעלם
ולעלמי עלמין. (ע"כ תוספתא)

ריד) **ולכהן מדין שבע בנות ותבאנה ותדלנה וגוי. א"ר יהודה, אי בירא דא,**
איהו בירא דיעקב, הא כתיב ביה, (ח) ונאספו שמה כל העדרים וגללו וגוי. והכא
בנות יתרו לא אצטריכו להאי. אלא ותבאנה ותדלנה בלא טורח אחרא.

רטו) **א"ר חייא, יעקב אעדי ה"ה מן בירא, דהא כתיב, כד מתכנשי תמן כל**
עדרייא, והשיבו את האבן. וביעקב, לא כתיב וישב את האבן, ד דהא לא אצטריך
לכתר כן, דהא בקדמיתא מיא לא הוו סלקין, כיון דאתא יעקב, סליקו מיא
לגביה, וההוא אבנא, לא הוה על פום בירא, ובגין כך ותבאנה ותדלנה.

רטז) **ר' אלעזר ור' אבא הוו אזלי מטבריא לצפרי. עד דהוו אזלי, פגע בהו**
חד יודאי, אתחבר בהדיהו, א"ר אלעזר, כל חד לימא מלה דאורייתא.

מסרת הוהר

(ה) (דברים ג') ויצא גיב צ"א. (ו) (דניאל ט') ויצא
 גיב צ"ב. (ז) (יהושע ג') הקסה"ז כ"א צ"א. (ח) (בראשית
 כ"ט) ויצא מ"ה צ"ד.

חלופי גרסאות

ב ל"ג קדישין. ג מוסיף עדרייא דרעי משה
 במדברא מהאי בירא אתשקין עדרייא דבריר
 יעקב כד בריר [אתבריר] לון לגו חולקיה. ד ל"ג
 דא. ה ליה. ו מתרגשי. ז דלא ול"ג דהא. ח מוסיף
 לגביה ומשה אוף הכי סליקו מיא לגביה.

מאמר

הסולם

וישב על הבאר

(כנ"ל אות ר"ט) הרי כתוב ביעקב, ונאספו
 שמה כל העדרים וגללו את האבן מעל פי
 הבאר, וכאן בנות יתרו לא נצרכו לנה, אלא
 ותבאנה ותדלנה בלי טרחה אחרת, דהיינו לגול
 את האבן מעל פי הבאר.

רטו) **א"ר חייא וכו' ! והשיבו ר' חייא,**
יעקב הסיר את האבן מן הבאר. כי כתוב,
כשנאספו שם העדרים, והשיבו את האבן על
פי הבאר, אבל ביעקב לא כתוב וישב את האבן,
כי לאחר מכאן לא היו צריכים עוד אל האבן,
כי מתחילה המים לא היו עולים, כיון שבא
יעקב עלו לקראתו המים, כי נתרבו המים,
וע"כ אבן ההוא לא היה על פי הבאר, שלא
היו צריכים לשמירה, ועל כן נאמר בבנות יתרו,
ותבאנה ותדלנה. בלי טרחה לגול את האבן.

רטז) **ר' אלעזר ור' אבא וכו' ! ר"א**
ור"א היו הולכים מטבריא לצפרי. בעוד שהיו
הולכים פגש בהם יהודי אחד. נתחבר עמהם.
א"ר אלעזר, כל אחד יאמר דבר תורה.

פתח

ריג) **ההוא בירא קדישא וכו' ! באר**
ההוא הקדוש שהיא מלכות, במחין דג"ר כנ"ל,
עומדת תחתיהם, דהיינו תחת נצח הוד יסוד
הנ"ל, והיא שדה תפוחים הקדושים, כמ"ש לעיל
בדיבור הסמוך. מבאר ההוא ישקו העדרים,
שהם כל אלו המרכבות של מלאכים, וכל אלו
המלאכים בעלי כנפים, ג' נמצאים רובצים על
באר הזו, שהם ג' ספירות נה"י כנ"ל, ובאר
הזו מתמלא מהם, באור הג"ר, והיא נקראת
אדני. על זה כתוב, אדני ה' אתה החילות וגוי,
וכתוב, והאר פניך וגוי למען אדני אדון כל
הארץ, כי כשיש לה ג"ר נקראת בלשון זכר
אדון. ז"ש, הנה ארון הברית אדון כל הארץ.
בה גנוז מקור אחד קדוש, דהיינו יסוד הנובע
בה תמיד וממלא אותה, שנקרא ה' צבאות.
ברוך הוא לעולם ולעולמי עולמים. (ע"כ
תוספתא).

ריד) **ולכהן מדין שבע בנות וגוי !**
אמר ר' יהודה אם באר הוה היא באר של יעקב,

(דפ"י דף י"ג ע"א)

ריז) פתח איהו ואמר, ויאמר אלי הנבא בן אדם הנבא אל הרוח ואמרת אל הרוח וגו'. מהאי קרא ידענא, אתר דהרוח נפקא מניה, וכי יכיל הוה יחזקאל לנבאה על הרוח, והא כתיב י אין אדם שליט ברוח לכלוא את הרוח. אלא, בר נש לא יכיל לשלטאה ברוח, אבל קודשא בריך הוא איהו שליט בכלא, ועל מימריה הוה מתנבי יחזקאל. ותו דהא ב רוח ל הוה בגופא בהאי עלמא, ובגין כך אתנבי עליה, מארבע רוחות בואי הרוח, מההוא אתר דאתחם בסמכוי בארבע סטרין דעלמא.

ריח) דליג ההוא יודאי קמיה, אמר ליה רבי אלעזר, מאי חמית. אמר מלה חמינא. אמר ליה מאי היא. אמר ליה רוח בני אדם, אי אתלבש ב בג"ע בלבושא דדיוקנא בגופא ב דהאי עלמא, הוה ב ליה למכתב, כה אמר ה' מג"ע בואי הרוח, מהו מארבע רוחות.

ריט) א"ל, רוחא לא נחתא להאי עלמא, עד דסלקא מגנתא דארעא, לגו כורסייא, דקיימא על ארבע סמכין. כיון דסלקא תמן, אשתאבא מגו ההוא כורסייא דמלכא, ונחתא להאי עלמא, גופא אתנטיל מארבע סטרי עלמא, רוח אוף הכי ב אתנטיל מארבע סטרי דכורסייא, דמתקנא עלייהו.

רכ) אמר ב ליה ההוא בר נש, דליגא דקא דליגנא קמייכו, מלה חמינא מהאי סטרא. בגין דיומא חדא הוינא אזיל במדברא, וחמינא אילנא חד דמרגג למחזי,

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

ט) (יחזקאל ל"ז) תולדות כ"ט צ"ה. י) (קהלת ח') ט מוסיף ועל דא. י מנבי ול"ג יחזקאל. כ מוסיף ההוא רות. ז ל"ג הוה. ח ל"ג בג"ע. ט מוסיף כנחנא דהאי. ט ל"ג ליה. ע בטיל. פ לה.

מאמר

הסולם

מארבע רוחות בואי הרוח

ר' אלעזר, מה ראית. אמר, דבר ראיתי. אמר לו מהו. אמר לו, הרוח של בני אדם, אם התלבש בגן עדן בלבוש צורת הגוף שבעולם הזה (כנ"ל אות קע"ז) ונמצא שם, היה לו להכתוב לכתוב, כה אמר ה' מגן עדן בואי הרוח, מהו מארבע רוחות.

ריט) א"ל, רוחא לא וכר': אמר לו, הרוח אינו יורד לעולם הזה, עד שעולה מגן עדן הארץ אל הכסא, שהוא המלכות, העומד על ארבעה עמודים, שהם חו"ג תו"מ, כיון שהרוח עלה שם, שואב לתוכו מתוך כסא ההוא של המלך, ויורד לעולם הזה. הגוף לוקח מארבע רוחות העולם, שהם ד' יסודות אש רוח מים עפר, הרוח לוקח גם כן מארבע רוחות של הכסא, שהם חו"ג תו"מ, שהוא מתתקן עליהם.

רכ) אמר ליה ההוא וכר': אמר לו האיש ההוא הקפיצה שקפצתי לפניכם, הוא משום שראיתי דבר מענין הזה. כי יום אחד הייתי

ריז) פתח איהו ואמר וכר': פתח ר"א ואמר, ויאמר אלי הנבא בן אדם וגו' ואמרת אל הרוח וגו'. ממקרא הוה אני יודע את המקום שהרוח יוצא ממנו, כי איך היה יכול יחזקאל לנבא על הרוח, והרי כתוב, אין אדם שליט ברוח לכלוא את הרוח. אלא, אדם אינו יכול למשול על הרוח, אבל הקב"ה הוא שולט על הכל ועל פיו היה מתנבא יחזקאל. ועוד, כי הרוח כבר היה בגוף בעולם הזה, כי מתים היו שם במערה, שהחיה אותם. ועל כן התנבא עליו, מארבע רוחות בואי הרוח, דהיינו ממקום ההוא שנגבל בעמודיו בארבע רוחות העולם, שה"ס כסא התחתון, שהוא מלכות, שהיא כסא לז"א, ויש לה ד' עמודים בסוד ד' רוחות העולם, שהם חו"ג תו"מ. ששם עומד הרוח, מטרם שחזור אל הגוף בעולם הזה.

ריח) דליג ההוא יודאי וכר': קפץ לפניו אותו היהודי, שנתחבר עמהם. אמר לו (דפרי"ך דף י"ג ע"א)

וחד מערתא תחותיה, קריבנא גביה וחמינא ההיא מערתא, דסלקא ריחין מכל זיני ריחין דעלמא. אתתקפנא בגרמאי ^צ ואעילנא בההיא מערתא, ונחיתנא בדרגין ידיען בגו דוכתא חדא, דהוו ביה אלנין סגיאין וריחין ובוסמין, דלא יכילנא למסבל.

רכא) ותמן חמינא חד בר נש, ושרביטא חד בידיה. והוה קאים בחד פתחא, כיון דחמא לי, תוה וקם לגבאי. אמר לי, מה את הכא, ומאן את, אנא דחילנא סגיא, אמינא ליה, מארי מן חברייא אנא, כך וכך חמינא במדברא, ועאלנא בהאי מערתא, ונחיתנא הכא.

רכב) אמר לי, הואיל ומן חברייא אנת, טול האי ^ק קיטרא דכתבא, והב ליה לחבריאי, אינון דידיעין רזין ^ר דרוחיהון דצדיקיא, * בטש בי בההוא שרביטא, ודמיכנא. אדהכי, חמינא כמה חילין ומשיריין גו שינתא, דהוו אתיין באורחא, ^ט לההוא דוכתא. וההוא גברא בטש בההוא שרביטא, ואמר באורחא דאילני זילן. אדהכי דהוו אזלי, פרחי באוירא וסלקי, ולא ידענא לאן אתר. ושמענא קלין דמשיריין סגיאין, ולא ידענא ^ת מאן איהו. אתערנא, ולא חמינא מידי, ודחילנא בההוא אתר.

רכג) אדהכי, חמינא לההוא בר נש, אמר לי, תמית מידי, אמינא ליה, חמינא גו שינתא כך וכך. אמר, בההוא אורחא אזלי רוחיהון דצדיקיא, גו גנתא דעדן, לאעלא תמן. ומה דשמעת מנייהו, הוא, דקיימי בגנתא בדיוקנא דהאי עלמא, וחדאן ברוחיהון דצדיקיא דעאלין תמן.

חלופי גרסאות

^צ ל"ג ואעילנא. ^ק קנסא; קטרא. ^ר לרוחיהון. ^ט בההוא. ^ת מאי הוא; לאן אתר.

מארבע רוחות בואי הרות

הסודות של רוחות הצדיקים. הכה אותי באותו השרביט שבידו, ונרדמתי. בתוך זה, ראיתי בשנתו, הרבה צבאות ומחנות שהיו באים בדרך למקום ההוא. ואותו האיש הכה בשרביט ואמר להם, בדרך האילנות לכו. בעוד שהיו הולכים, פרחו באויר ועלו, ולא ידעתי לאיזה מקום. ושמעתי קולות של מחנות רבות ולא ידעתי מי המה. הקיצוטי ולא ראיתי כלום. ופחדתי במקום ההוא.

רכג) אדהכי חמינא לההוא וכו'; בינתיים, ראיתי לאותו האיש, אמר לי, ראית משהו. אמרתי לו, ראיתי בשנתי כך וכך. אמר, בדרך ההוא הולכים רוחות הצדיקים אל גן העדן להכנס שם. ומה שמעתי מהם, דהיינו הקולות של מחנות רבות. הוא, להיוחס עומדים בגן בצורות שלהם מעולם הזה, והם שמחים ברוחות הצדיקים הבאים שם.

וכמה

הסולם

מאמר

הייתי הולך במדבר, וראיתי אילן אחד נחמד למראה, ומערה אחת תחתיו. קרבתי אליו, וראיתי מערה היא. שהיא מעלה ריחות מכל מיני ריחות שבעולם. התחזקתי ונכנסתי באותה המערה, וירדתי במדרגות ידועות במקום אחד, שהיו בו הרבה אילנות וריחות ובשמים, שלא יכולתי לסבול.

רכא) ותמן חמינא וכו'; ושם ראיתי איש אחד ושרביט בידו, והיה עומד בפתח אחד. כיון שראה אותי, תמה, ועמד אצלי. אמר לי, מה אתה עושה כאן, ומי אתה. אני פחדתי מאד, אמרתי לו, מורי, מן החברים אני, כך וכך ראיתי במדבר, ונכנסתי במערה הזו וירדתי כאן.

רכב) אמר לי הואיל וכו'; אמר לי, מאחר שאתה מן החברים, קבל צרור הזה של כתבים, ותן אותו לחברים, לאותם שידעו (דפויי דף י"ג ע"א * דף י"ג ע"ב)

רכד) « וכמה דגופא אתבני בהאי עלמא, מקטורא דארבע יסודי, ואתצייר בהאי עלמא. אוף הכי רוחא, אתצייר בגינתא, מקטורא דארבע רוחין דקיימא בגנתא, וההוא רוחא, אתלבשת תמן, ומתציירת מנייהו, בציורא דדיוקנא דגופא, דאתצייר בהאי עלמא. ואלמלא אינון ארבע רוחין, דאינון אירין דגנתא, רוחא לא מתציירא בציורא כלל, ולא אתלבשא בהו.

רכה) אינון ד' רוחין, קטירין אלן באלין כחדא, וההוא רוח אתצייר ואתלבש בהו, כגוונא דגופא אתצייר בקטורי, דד' יסודי עלמא. ובגין כך, מארבע רוחות בואי הרוח, מאינון ארבע ב רוחין דג'ע, דאתלבשא ואתציירת בהו, והשתא טול האי ג קיטרא דכתבא, וזיל לאורחך, והב ליה לחברייא.

רכו) אתא רבי אלעזר, ואינון חברייא, ונשקוהו ברישיה, א"ר אלעזר, בריך רחמנא, דשדרך הכא, דודאי דא הוא ברירא דמלה, וקב"ה אומין לפומי האי קרא. ירב לון ההוא ה קיטרא דכתבא, כיון דנטל ליה רבי אלעזר, ופתח ליה, נפק אפותא דאשא, ואסחר ליה, חמא ביה מה דחמא, ופרח מן ידוי.

רכז) בכה ר' אלעזר, אמר מאן יכול לקיימא בגנוזיא דמלכא, ה' מי יגור באהלך מי ישכון בהר קדשך. זכאה האי אורחא, וההיא שעתא דאערענא בכך. ומההוא יומא הוה חדי רבי אלעזר, ולא אמר כלום לחברייא, עד דהווא אזלי, פגעו בחד בירא דמיא, קיימו עליה, ושתו מן מיא.

חלופי גרסאות

א כמה ב ל"ג רוחין דג"ע. ג קינסא :
קיטרא ד ואזיל. ה קנסא.

מסרת הוזהר

כ (תהלים ט"ו) וירא ט' צ"ד.

מארבע רוחות בואי הרוח

רכו) אתא ר' אלעזר וכו': בא ר"א והחברים ונשקו אותו בראשו. אמר ר' אלעזר, ברוך הרחמן ששלחך כאן. כי זה הוא ודאי בירור של הדבר, והקב"ה הזמין לפי את מקרא הוזה, מארבע רוחות, כדי שתגלה לי סודו. נתן האיש להם צרור הכתבים. כיון שלקחו ר' אלעזר ופתח אותו, יצא בית של אש וסבב אותו. ראה בצרור הכתבים מה שראה, והצרור פרח מידי.

רכז) בכה ר' אלעזר וכו': בכה ר"א. אמר מי יכול לעמוד בסודות המלך, כמ"ש, ה' מי יגור באהלך ישכון בהר קדשך. אשרי הדרך הוזה, ואותה השעה שפגשנו כך, ומיום ההוא היה ר' אלעזר שמת ולא אמר כלום לחברים. מה שראה בצרור הכתבים. בעוד שהיו הולכים, פגעו בבאר אחת של מים, עמדו עליו, ושתו מן המים.

אמר

הסולם

מאמר

רכד) וכמה דגופא אתבני וכו': וכמו שהגוף נבנה בעולם הזה מקשר של ארבעה יסודות, אש רוח מים עפר, ומצטייר מהם בעולם הזה, כך הרוח מצטייר בגן העדן מד' רוחות העומדים בגן, שהם בחי' חו"ג תו"מ, והרוח מתלבש שם ומצטייר מהם בצורת דמות הגוף שנוצטייר בעולם הזה, ואלמלא ארבע רוחות אלו, שהם אירדים שבגן, דהיינו חו"ג תו"מ מאור החסדים שנקרא אור, לא היו מצטיירים בציור כלל, ולא התלבש שם הרוח.

רכה) אינון ד' רוחין וכו': אלו ד' הרוחות קשורות זו בזו יחד, והרוח הצטייר והתלבש בהן, כמו שהגוף הצטייר בקשר של ד' יסודות העולם, ארמ"ע. ומשום זה אמר יחזקאל, מארבע רוחות בואי הרוח, דהיינו מאלו ארבע רוחות שבגן עדן, שהתלבש והצטייר בהם. ועתה קבל צרור זה של כתבים ולך לדרכך ותן אותו לחברים.

(דפו"י דף י"ג ע"ב)

רכח) א"ר אלעזר, זכאה חולקהון דצדיקיא, יעקב ערק מקמי אחוי, ואזדמן ליה בירא, כיון דבירא חמא ליה, מיא אשתמודעו למאריהון, וסלקין לגביה, וחדו בהדיה, ותמן אזדוגת ליה בת זוגיה. משה ערק מקמי פרעה, ואזדמן ליה ההוא בירא, ומיין חמו ליה, ואשתמודעו למאריהון, וסלקו לגביה, ותמן אזדוגת ליה בת זוגיה.

רכט) מה בין משה ליעקב, יעקב כתיב ביה, ויהי כאשר ראה יעקב את ויגרשום ויקם משה ויושיען וגו'. בודאי ידע הוה משה, כיון דחמא מיא דסלקין לגביה, דתמן תזדמן ליה בת זוגיה. ותו, דהא רוח קודשא, לא אתעדי מניה לעלמין וביה הוה ידע, דצפורה תהוי בת זוגיה. אמר משה, ודאי יעקב אתא להכא, ומיא סליקו לגביה, אזדמן ליה בר נש דאכניש ליה לביתיה, ויהב ליה כל מה דאצטרך. אנא אוף הכי.

רל) אמר ההוא בר נש, הכי אוליפנא, דיתרו כומר לכר"ם הוה. כיון דחמא דכר"ם לית בה ממשו. אתפרש מפולחנא דילה. קמו עמא ונדוהו. כיון דחמא בנתיה, הוו מתרכן לון, דהא בקדמיתא אינון הוו רעאן עאניה. כיון דחמו משה ברוח קודשא, דעל מלה דכר"ם הוו עבדי, מיד ויקם משה ויושיען וישק את צאנם. ואתעביד קנאה לקודשא בריך הוא בכלא.

רלא) אמר ליה רבי אלעזר, אנת לגבן, ולא ידענא * שמך. אמר, אנא יועזר

חלופי גרסאות

ו ל"ג משה.

מסרת הוזהר

(בראשית כ"ט) ויצא מ"ז צ"ה.

באר דמשה ויעקב

הכולם

מאמר

משה, ודאי כשיעקב בא לכאן והמים עלו לקראתו, נזדמן לו אדם שאספו לביתו ונתן לו כל מה שצריך. גם לי יהיה כן.

רל) אמר ההוא בר נש וכר' : אמר אותו האיש כך למדתי, שיתרו כומר לע"ז היה, כיון שראה שאין ממש בע"ז, נפרד מעבודתה. קם העם והחרימו אותו. כיון שראו בנותיו באו להשקות את צאנו, היו מגרשים אותן, כי מתחילה היו הם עצמם רועים את צאנו. להיותו כומר שלהם, כיון שראה משה ברוח הקודש, שעל דבר הע"ז היו עושים לו את זה, מיד, ויקם משה ויושיען וישק את צאנם. ונעשה הכל מחמת קנאה אל הקב"ה.

רלא) אמר ליה ר' אלעזר וכר' : א"ל ר"א, אתה אצלנו, ואין אנו יודעים את שמך. אמר, אני יועזר בן יעקב. באו החברים ונשקוהו. אמרו, ומה אתה אצלנו ולא היינו יודעים אותך.

הלכו

רכח) אמר ר' אלעזר וכר' : אר"א, אשרי חלקם של הצדיקים, יעקב ברח מפני אחיה, ונזדמן לו באר, שה"ס הנוקבא, כיון שהבאר ראתה אותו, המים הוכרו לבעליהם, ועלו אליו, בסוד מ"ן. ושמוחו עמו. ושם נתחבר עמו בת זוגו רחל. משה ברח מפני פרעה, ונזדמן לו באר ההיא, והמים ראו אותו והוכרו לבעליהם ועלו אליו, בסוד מ"ן. ושם נתחברה עמו בת זוגו, צפורה.

רכט) מה בין משה ליעקב וכר' : מה בין משה ליעקב. כלומר שאין הפרש בין משה ליעקב. יעקב, כתוב בו, ויהי כאשר ראה יעקב את רחל וגו' ויגל את האבן וגו'. משה מה כתוב בו, ויבואו הרועים ויגרשום ויקם משה ויושיען וגו'. בודאי היה יודע משה אחר שראה את המים עולים אליו, ששם תזדמן לו בת זוגו. ועוד, שהרי רוח הקדש לא פסק ממנו לעולם, ובו היה יודע, שצפורה תהיה בת זוגו. אמר

(דס"י דף י"ג ע"ב *) דף י"ד ע"א)

בן יעקב. אתו חברייה ונשקוהו, אמרו, ומה את לגבן, ולא הוינן ידעין בך. אזלו כחדא כל ההוא יומא ליומא אחרא אזפוהו [ט] תלת מילין, ואזיל לאורחיה.

רלב) וְתֹאמְרוּן אִישׁ מִצְרֵי הַצִּילָנוּ. רבי חייא אמר, הא אוקמוה חברייה, דנצנצא בהו רוח קודשא, ואמרו, ולא ידעו מה ז אמרו. לבר נש, דהוה יתיב במדברא, והווי יומין דלא אכל בשרא. יומא חד אתא דובא לנטלא חד אימרא, ערק אימרא, ודובא אבתריה, עד דמטו לגבי ההוא בר נש למדברא, חמא אימרא, ואתקיף ביה ושחטיה ואכל בשרא.

רלג) ד"א וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. רבי יהודה פתח ואמר, [ט] שחורה אני ונאווה וגוי, שחורה אני ונאווה, דא כנסת ישראל, דהיא שחורה מן גלותא, [ט] ונאווה, דהיא נאווה באורייתא, ובפקודין, ובעובדין דכשרן. בנות ירושלם, דעל דא, זכאין לירתאה ירושלם דלעילא. כאהלי קדר, [ט] אף על גב דהיא קודרת בגלותא, בעובדין היא כיריעות שלמה, כיריעות, דמלכא דשלמא כלא דיליה.

רלד) רבי חייא רבא, הוה אזיל לגבי מאריהון דמתניתא, למילף מנייהו.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ז מוסיף אמרו. מצרי שהרג משה הוא הצילנו. ח ל"ג ונאווה. ט ואף.

ח) הקסתיז פ"ה צ"ה. ו לעיל דף א' אות א'. ט) (שה"ש א') ב"ב קל"ד צ"ו.

דרך אמת [ט] עשו לו לוייה עד מהלך ג' מילין.

שחורה אני ונאווה

הסולם

מאמר

שחורה מן הגלות, ונאווה, שהיא נאווה בתורה ובמצות ובמעשים טובים שישראל עושים. בנות ירושלם, הן הנשמות, שעוסקים בתורה ובמצות, שבשביל כך הן זוכים לרשת את ירושלם של מעלה, שהיא השכינה. כאהלי קדר, אע"פ, שהיא קודרת בגלות, עכ"ז במעשים היא כיריעות שלמה, דהיינו כיריעות, שה"ס האורות, של המלך שהשלוש שלו שהוא ז"א. פירושו, כיון שב' בחינות הן בגלות, שמצד עצם הגלות יש דינים וקטנות, ומצד המעשים טובים שהצדיקים עושים בגלות הם נאים ומעלים את השכינה ליריעות שלמה. וע"כ מבחינת המעשים טובים נאמר בני ישראל הבאים מצרימה, שהוא שם של גדלות, ומבחינת עצם הגלות נאמר את יעקב איש וביתו באו, שהוא שם של קטנות.

מאמר ברח דוד

רלד) ר' חייא רבא וכו': ר' חייא הגדול, היה הולך לבעלי המשנה ללמוד מהם. הלך אל ר' שמעון בן יוחאי, וראה מסך של אש שהיה פוסק בבית. ור"ש ותלמידיו היו מהמסך

הלכו יחד כל אותו היום. למחר ליוו אותו ג' מילין והלך לדרכו.

רלב) וְתֹאמְרוּנָה אִישׁ מִצְרֵי הַצִּילָנוּ: ר' חייא אמר, הרי באורוהו החברים שנצנץ בהן רוח הקדש, במה שאמרו איש מצרי הצילנו, ואמרו ולא ידעו מה שאמרו. משל לאדם שהיה יושב במדבר, ועברו ימים שלא אכל בשר. יום אחד בא דוב לחטוף כבש אחד, וברח הכבש והדוב רדף אחריו, עד שהגיעו לאותו האדם שבמדבר. ראה את הכבש, והחזיק בו ושחטו, ואכל בשר. נמצא שהזאב גרס שאותו אדם יאכל בשר. אף כאן, המצרי שנהרג על ידי משה גרס שמשנה יברח ויבא למדין אל הבאר, וע"כ אמרו איש מצרי הצילנו, ברוח הקודש. דהיינו המצרי שמשנה הרגו.

רלג) ד"א וְאֵלֶּה שְׁמוֹת וּגְרֵי: הוקשה לו הלא ישראל הוא שם הגדלות (כנ"ל ויחי אות רמ"ט) א"כ, למה נזכר שם זה בבאס לגלות מצריט. ולמה חזרו אח"כ, את יעקב, שהוא שם הקטנות. ולתרוץ זה, ר' יהודה פתח ואמר, שחורה אני ונאווה וגוי, שחורה אני ונאווה, זו היא כנסת ישראל, דהיינו השכינה, שהיא (דברי"ד דף י"ד ע"א)

אזיל לגבי רבי שמעון בן יוחאי, וחמא פרגוד חד, דהוה פסיק בביתא. תוה רבי חייא, אמר, אשמע מלה מפומיה מהכא.

רלה) שמע דהוה אמר, ט ברח דודי ודמה לך לצבי או לעופר האילים. כל כסופא דכסיפו ישראלי מקב"ה הוה, דאר"ש, תאותם של ישראל, שיהיה להקב"ה לא הולך ולא מתרחק, ואלא בורח כצבי או כעופר האילים.

רלו) מ"ט, אר"ש, אין חיה בעולם עושה כמו הצבי או כעופר האילים, בזמן שהוא בורח הולך מעט מעט, ומחזיר את ראשו למקום שיצא ממנו, ולעולם תמיד הוא מחזיר את ראשו לאחוריו. כך אמרו ישראל, רבש"ע, אם אנו גורמים שתסתלק מבינינו, יהי רצון, שתברח כמו הצבי או כמו עופר האילים, שהוא בורח ומחזיר את ראשו למקום שהניח, הה"ד, ט ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם. ט ד"א, הצבי ע כשהוא ישן, הוא ישן בעין אחת, והאחרת הוא נעור, כך אמרו ישראל להקב"ה, עשה כמו הצבי, שהנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל.

רלז) שמע רבי חייא ואמר, אי עלאין צ עסקין בביתא, ואנא יתיב אבראי, בכה. שמע ר"ש ואמר, ודאי שכינתא לברא, מאן יפוק. אמר רבי אלעזר בריה,

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

ט) (שה"ש ח'.) ט) (ויקרא כ"ו) וירא קב"ח צ"א. י מקמיה דקב"ה. כ הוא. ל בורח; מוסיף הקב"ה בורח (ד"א). ז ולא. נ מוסיף אלא בורא. ט ל"ג מן ד"א עד שמע. ע בזמן שהוא. פ אחד והאחר. צ פסקין ול"ג בביתא.

מאמר

הסולם

ברח דודי

מהמסך ולפניו. תמה ר' חייא, אמר, אשמע דבר מפיו מכאן מאחורי מסך האש.

רלה) שמע דהוה אמר וכו': שמע קול של אחד מן התלמידים של ר"ש, שהיה אומר, ברח דודי ודמה לך לצבי או לעופר האילים. כל ההשתוקקות שהשתוקקו ישראל אל הקב"ה, הוא, כמו שאמר ר"ש, תאותם של ישראל, שיהיה הקב"ה לא הולך ולא מתרחק, אלא בורח כצבי או כעופר האילים.

רלו) מ"ט, אר"ש וכו': מהו הטעם, אמר ר"ש, אין חיה בעולם עושה כמו הצבי או עופר האילים, שבזמן שהוא בורח הולך מעט מעט ומחזיר את ראשו למקום שיצא ממנו, ולעולם תמיד, הוא מחזיר את ראשו לאחוריו. כך אמרו ישראל, רבונו של עולם, אם אנו גורמים שתסתלק מבינינו, יהי רצון שתברח כמו הצבי או כמו עופר האילים שהוא בורח, ומחזיר את ראשו למקום שעזב אותו, דהיינו למקום שחיה בו מקודם ועזבו וברחו (דפו"י דף י"ד ע"א)

רלז) שמע ר' חייא וכו': שמע ר"ת, ואמר, הן העליונים עוסקים בתורה בפניו הבית, ואני יושב מבחוץ. בכה. שמע ר"ש, ואמר ודאי שהשכינה היא מבחוץ, דהיינו עם ר' חייא, מי יצא ויכניסנו. אמר ר' אלעזר בנו, אם אשרף, ביציאתי דרך המסך של אש, לא אהיה נשרף, כי השכינה היא מחוץ ממנו, אצל ר' חייא, תכנס השכינה, ותהיה האש של המסך בשלמות. שמע ר' אלעזר קול שאמר, עוד לא נסמכו העמודים, שה"ס ג' קוין, ועוד לא נתקנו השערים, דהיינו ג' שערי בינה, ומקטני הבשמים שבעדן הוא עתה, דהיינו מקטני הנשמות המכוננות בשמים כלומר שעוד לא זכה ר' חייא למדרגות שבעולם התקון שהם בעיקר תקון ג' קוין ונש"ב, וע"כ אינו ראוי להכנס

שמות

עג

ק אי אנא ת] ר קלינא, לא ט קלינא, דהא שכינתא א] ברא מננא, ליעול שכינתא, ותיהוי אשתא שלימתא. שמע קלא דאמר, עד לא ת סמכין אסתמכו, ותרעין לא אתתקנו, ומוזטרי ב] דבוסמיא דעדן ב דכען הוא, לא נפיק ר' אלעזר.

רלח) יתיב רבי חייא, בכה ג ואתגנת, פתח ד ואמר, ט) טוב דמה לך דודי לצבי או לעפר האילים. ה אתפתח תרעא דפרגודא, לא עייל רבי חייא, זקיף רבי שמעון עינוי ואמר, ו ש"מ ז אתיהיב רשותא למאן דאיהו אבראי ואנן לגו. קם רבי שמעון, אזל אשא מדוכתיה, עד דוכתא דרבי חייא, אמר רבי שמעון, ג] קוּוּטִיפֵא דנהורא ח דקליטרא לבר, ואנא הכא ד] לגו, אתאלם פומיה דרבי חייא.

רלט) כיון דעאל לגו, מאיך עינוי, ולא זקיף ט רישיה. אמר רבי שמעון לרבי

מסרת הזהר

ז) (שה"ש כ') וירא י"ד צ"א

חלופי גרסאות

ק ל"ג אי. ר קלילא כחולא; קלינא לא בחיל קלינא. ט ל"ג קלינא. ת סמיכך. א ומזוטרי. ב כען; עד כען. ג ואתנת. ד מוסיף ואמר ר"ת לעצמו. ה מוסיף עד שלא היה ראוי וע"י שנצטער זכה אתפתח. ו ל"ג ש"מ; שמא. ז דאתיהיב. ח דקליטרא. ט ל"ג רישיה.

דרך אמת ת] אני הוא קל אבל לא כחול שהוא עוף אחד כנודע. א] חוץ ממנה. ב] חנות ואוהל של בוסמי עדן. ג] ניצוץ אור המתפשט ומאיר אשר הוא קלוט לחוץ מבית המדרש. ד] לפניו.

מאמר

להכנס מבפנים למתן. וע"כ לא יצא ר' אלעזר להכניסו.

רלח) יתיב ר' חייא וכו': ישב ר' חייא. בכה ונאנה. פתח ואמר, טוב דמה לך דודי לצבי או לעופר האילים, דהיינו ע"פ הפירוש שטמע מר"ש, שאע"פ שבירח הוא מחזיר ראשו לאחוריו ואינו מתרחק (כנ"ל אות רל"ה) או נפתח שער המסך, אבל ר' חייא לא נכנס. נשא ר"ש עינוי, וראה שנפתח שער המסך, אמר, משמע שניתן רשות למי שהוא מבחוץ, ואנחנו לפנים, ולא נכניסו. קם ר"ש, הלך האש ממקומו עד מקומו של ר' חייא. אמר ר"ש, ניצוץ אור הקליטה כבר נתפשט לחוץ, לר' חייא, ואני כאן מבפנים, ולא אכניסנו. נאלם פיו של ר' חייא מחמת האש שנתפשט אליו.

רלט) כיון דעאל לגו וכו': כיון שנכנס ר' חייא לפנים השפיל עינוי, ולא הרים ראשו. אמר ר"ש לר' אלעזר בנו, העביר ירך על פיו של ר' חייא, שאינו יודע בוה, כי אינו רגיל בו, ואינו יודע לשיח עצה בנפשו. קם ר' אלעזר, והעביר ידו על פיו של ר' חייא. פתח ר' חייא את פיו, ואמר, עינוי ראה מה שלא ראיתי מעודי, וקומתי הודקף, שלא חשבתי כל כך מעולם, טוב למות באש זהב הטוב הבווער.

פנימיות הדברים. כי נודע שיש מוחין

(דפו"י דף י"ד ע"א)

הסולם

ברח דודי

דאחורים וחיצוניות. הנמשכים מקו שמאל בלי ימין, בסוד יציאת נקודת השורק, שה"ס בינה שחורה לראש א"א. והראש דא"א, יש בו אור חכמה בלי חסדים וחכמה בלי חסדים מאירה רק בג"ר ולא בזו"ן ובי"ע, וע"כ גם החכמה אינה מאירה בהם בהיותם שמאל בלי ימין. ונבחנו משום זה למוחין דאחורים וחצוניות. ואין השמאל מתחבר בימין אלא ביציאת קו אמצעי בבחינת המסך דנקודת החירק, שבכח המסך וקומת החסדים הוא מכניע את קו השמאל ומחברו בימין, ומתלבשת החכמה דשמאל בחסדים שבימין, ואז יכולה החכמה להאיר בשלמות. וזכור כאן סוד ג' הנקודות חולם שורק חירק, שנתבאר לעיל (ב"א דף ט"ו ד"ה ההוא עש"ה) ומוחין הללו הבאים בהכרעת קו אמצעי, בכח המסך דחירק, גקראים מוחין דפנים ופנימיות, ויש מעלה בקו שמאל, שאינה בקו אמצעי כי הקו שמאל מושך חכמה מן הראש דא"א שהוא ג"ר דג"ר, אע"פ שאינם מאירים בו כנ"ל. ויש מעלה בקו אמצעי שאינה בקו שמאל, כי קו אמצעי מאיר בכל השלימות מחמת התלבשות החכמה בחסדים, אמנם אין בו אלא ח"ק דג"ר, כי כח המסך דחירק ממעטו מג"ר דג"ר. (כמ"ש שם, וכמ"ש פ' לך דף י"ג ד"ה ונתבאר, עש"ה), ואין כאן המקום להאריך.

ותנה

אלעזר בריה, קום אעבר ידך אפומיה, דלא ידע בהאי, כ דלא רגיל ביה. קם רבי

חלופי גרסאות

י דלא רגיל בהאי. כ ולא; ל"ב דלא רגיל ביה.

מאמר

הסולם

ברח דודי

הבריחה של הקב"ה תחזיר את ראשו שהוא הג"ר, למקום שהניח. שהוא קר שמאל, שמשם נסתלק כנ"ל.

וז"ש, (באות רל"ד) ד"א הצבי כשהוא ישן הוא בעין אחת והאחרת הוא נעור, כך אמרו ישראל וכו' פ"י עינים ה"ס חכמה ויש בהם ע"ס, שהג"ר באחת ובאחרת ז"ת, ושניה הוא הסתלקות המוחין, והתפללו ישראל שהסתלקות זו לא תשלוט אלא בעין אחת, שהוא ג"ר דחכמה, ולא בשניה שהוא ר"ק דחכמה, שהם צריכים להתקיים אח"כ, ע"י קו האמצעי, ויס"ה הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל, אלא עינו פתוחה ומאירה חכמה לישראל.

וכ"ז אמר תלמיד אחד של ר"ש, לר"י חייא, להודיע לו מעלת רשב"י, שאעפ"י שמשמש בקו האמצעי ובמסך דחירק שלו, מ"מ הוא מקבל אור החכמה מקו שמאל, בכל שלימות הארתה, אלא מבחינת ר"ק דחכמה, אבל ר"י חייא הגם שנאחו בקו שמאל בלי מסך, שהוא יכול להמשיך ג"ר דחכמה, אבל מה יועיל לו זה, בשעה שאינה מאירה לו כלום, והקב"ה היא בהסתלקות מן השכינה בסבתו, והוא כביכול ישן.

וז"ש שמע ר"י חייא שהבין דבריו שהצדק עמו, ואמר, אי עלאין עסקין בביתא, ואנא יתיב אבראי, ככה, שעתה הכיר שהעליונים שהם רשב"י וחבריו הם בבית, שה"ס חכמה, והוא יושב בחיצוניות החכמה, כי אינה מאירה לו, וע"כ ככה, שמע ר"ש ואמר ודאי שכינתא לברא, שגם ר"י חייא מרגיש כבר, שהשכינה היא ודאי בחיצוניות מסיבתו, וע"כ מאן יפוק, להמשיך לו מוחין דפנים, אמר ר' אלעזר בנו, להשמיע לר"י חייא, אי קלינא ע"י המסך דחירק שבקו אמצעי, דהיינו שנסתלקו ממנו הג"ר דג"ר, לא קלינא, כלומר, איני מחשיב את זה לשריפה, שהרי השכינה היתה מחוץ ממנו, שהיתה בחיצוניות כנ"ל, ליעול שכינתא, לפנים בפנים עם ז"א, ע"י שקבלתי את המסך דחירק שבקו אמצעי, ותהוי אשתא שלימתא ותהיה האש של המסך שלמה, מכח שגרמה תזווג של הקב"ה והשכינה פנים בפנים, ובדברים

והנה ר' חייא היה במדרגת מוחין דאחוריים הנ"ל, הבאים מקו שמאל מטרם הכרעת קו האמצעי, וזה אמרו, (באות רל"ד) ר' חייא רבא וכו' למילף מנייהו, שהיה דרכו תמיד ללמוד אצל בעלי המשנה, איך הולכים במדרגות מחיל אל חיל, אזיל לגבי רשב"י, וחמא פרגוד חד דהוה פסיק בביתא.

פירושו, שהרגיש בר"ש בן יוחאי את המסך דחירק שבקו אמצעי, שממנו מקבל ר"ש המוחין דפנים שלו, אשר מסך זה פוסק את המוחין דחכמה המכונה בית, דהיינו שמסלק ממנו הג"ר דג"ר ואינו מאיר אלא בו"ק דג"ר, כנ"ל. תוה ר' חייא, כי נדמה לו שהוא קטן ממנו, כי ר' חייא, אף על פי שהיה במוחין דאחוריים, היה לו ג"ר דג"ר, כדרך קו שמאל, כנ"ל, ור"ש בן יוחאי אין לו אלא ר"ק דג"ר, מסבה שמשמש בקו אמצעי, כנ"ל, וע"כ חשב ר"י את המוחין של עצמו יותר פנימים מן המוחין של רשב"י.

מפומיה מהכא, דהיינו מבחינת ר"ק דג"ר, שמע וכו' תאותם של ישראל שיהי הקב"ה לא הולך ולא מתרחק אלא בורח כצבי וכו' הוא מחזיר את ראשו לאחוריו, שבשעה שישאל אחוים בקו

שמאל, בורח הקב"ה מהם ואינו מאיר להם כנ"ל, אמנם אין בריחה זו ענין של הסתלקות ח"ה, אלא להיפך, כי רוצה להאיר להם בחינת ראש, דהיינו חכמה, אלא משום שחסר להם חסדים, ואין הראש יכול להאיר להם בלי התלבשות בחסדים, ע"כ בורח מהם, עד שמקבלים המסך דחירק, שעליו יוצא קו אמצעי, ואז מאיר הראש שלו באחוריו, דהיינו בקו שמאל הנקרא אחוריים, משום שעתה ע"י קו אמצעי מתלבשת החכמה בחסדים ומאירה בשלמות, אלא בו"ק דג"ר כנ"ל, והו נבחן, שבורח כצבי, שמחזיר ראשו לאחוריו, והו שהתפללו ישראל, אם אנו גורמים שתסתלק מבינינו, דהיינו, משום שנאחזו בקו שמאל שהחכמה אינה מאירה מחמת חסרון חסדים, וע"כ גרמנו שהקב"ה הסתלק מבינינו, יהי רצון שתברח כמו הצבי או כמו עופר האילים שהוא בורח ומחזיר את ראשו למקום שהניח, כן

(דפו"י דף י"ד ע"א)

אלעזר, אעבר ידיה : אפומיה דרבי חייא, פתח פומיה רבי חייא, ואמר, חמא

חלופי גרסאות

ל בפומיה. מ רמאן.

ברת דודי

הסולם

מאמר

המסך כנ"ל, ונחשב לנתינת רשות לכנוס לפנים. ואנן לגו ולא נעזור לו להכנס. קם ר"ש. אזל אשא מדוכתי, שהלך אש המסך, ממקומו של ר"ש. שהוא מסך הממותק דצמצום ב', עד דוכתא דרבי חייא. וקבל ר"ח בזה מן ר"ש את המתקת המסך דצמצום ב', או אמר ר"ש קוזטיפא דנהורא דקליטרא לבר ואנא הכא לגו, שניצוץ אור הקליטה בחוץ אצל ר' חייא, דהיינו שכבר קבל בחי' קטנות דמוחין ע"י זווג על המסך דצמצום ב', שאע"פ שהיא עוד בקטנות כמו ניצוץ, אמנם היא אור הקליטה, שכבר הפנימיות קולט אותו ויכול לכנוס לשם. והוא ראוי לקלוט אח"כ המוחין דגדלות (כנ"ל ב"א דף ז' ד"ה וכו') כי קטנות זה בהיותו מאמא מכשרתו לקבל הגדלות דאמא, כמ"ש שם.

ח"ש אתאלם פומיה דר' חייא, כי קטנות זה שקבל, מכונה אלם דאלקים. הרומו שחסר לו י"ה דאלקים, שה"ס ג"ר. שזו"ה מ' שם פה לאדם, שהבינה הנקרא מ' משם, מ"י, שה"ס בינה, משפעת מוחין דקטנות שהפה מתאלם בסוד אלם דאלקים, שחסר ג"ר שה"ס י"ה דאלקים, כיון דעאל לגו, מאיך עינוי ולא זקיף רישיה, משום שהיה לו משם רק מוחין דקטנות, כנ"ל, והיה חסר ראש. א"ר שמעון לר' אלעזר בריה קום אעבר ידך אפומיה, דלא ידע בהאי דלא רגיל ביה, יד, פירושו כח וחיל, וא"ל ר"ש לר"א שיעביר ידו על פיו של ר"ח, ויעזור לו להעלות מ"ן להמשכת הג"ר, ויתגלה לו המוחין דג"ר, שגילויים מכונה פה. קם ר"א אעבר ידיה וכו', פתח פומיה ר"ח. דהיינו שהשיג המוחין דג"ר דפנימיות שגילויים מכונה פתיחת פה. ואמר, חמי עינא מה דלא חמינא, ראיא הי"ס שפע החכמה, כי עיניו הי"ס חכמה, ואמר ר"ח כי עתה שהשיג המוחין דג"ר דפנימיות הוא ר"א דהיינו שעתה השיג אור החכמה מה שלא ראה, כי מקודם לכן היה בחיצוניות, ואע"פ שהיה יונק מג"ר דג"ר שבקו שמאל, אכן החכמה זו לא האירה לו כלל, מטעם חסרון לבוש החסדים, כנ"ל, אבל אלו ג"ר דפנימיות שהשיג עתה, מאירה בהם החכמה

ובדברים אלו חשב ר"א לפעול אצל ר' חייא שיפרוש מקו שמאל ויקבל את קו אמצעי. שמע קלא דאמר, עד לא סמכין אסתמכו. עוד לא נסמכו אצל ר' חייא, הקוין דימין ושמאל עם המסך דחירק, ותרעין לא אתתקנו, ושערים עוד לא נתקנו במסך דצמצום א'. (כמ"ש להלן), ומזוטרי דבוסמיא דעדן, דכען הוא, ומשום זה לא יקבל ר"ח ממנו, לא נפיק ר' אלעזר, כי הבין שר' חייא לא יוכל לקבל דבריו, וסוד יציאה זו פירושו, להתדבק במדרגתו של ר' חייא שהיא חיצונית, כי אי אפשר להגביה את מדרגת חבירה, אלא אם ירד וישתוו עם מדרגתו, וע"כ היה ר"א צריך לצאת מפנימיות לחיצוניות. יתיב ר' חייא בכה ואתגנה, הרבה בתפילה לזכות למוחין דפנימיות, פתח ואמר, טוב דמה לך דודי לצבי וגו'. זה רזמו שזכה להשיג את מסך דחירק הממעט את הג"ר דקו שמאל ונשאר בו"ק בלי ראש, וע"כ בקש מהקב"ה שיחזיר ראשו לאחוריו כצבי (כנ"ל באות רל"ו) אתפתח תרעא דפרגודא, כלומר, שעוד לא זכה למסך עצמה, שעליו יוצא קו האמצעי, אלא שזכה רק לשער שלו בלבד, והטעם הוא, (כמ"ש באורן בפ' לך דף י"ג ד"ה ונתבאר) כי מתחילה יוצא המסך דחירק במסך דצמצום א' שבכחו מכניע הקו שמאל תחת קו הימין, ובבחינה זו עוד אינו ראוי לזווג עליון להמשיך אור הפנים, כי המסך דצמצום א' אינו מקבל לתוכו אור, ולפיכך צריכים להמתיק את המסך הזה בצמצום ב', ואז ראוי להמשיך ולקבל אור הפנים. (עש"ה בכל ההמשך) וע"כ המסך דצמצום א' אינו נחשב למסך ממש אלא לשער המסך, כלומר, שהוא סבה למסך הממותק דצמצום ב', ונולדת לא היה נכנע הקו שמאל, כמו שנתבאר שם באורן, וח"ש כאן אתפתח תרעא דפרגודא, ח"ש, לא עייל רבי חייא, משום שמסך דצמצום א' אינו ראוי להמשיך אור הפנימיות, כנ"ל וע"כ עוד לא יכול להכנס לפנימיות. ח"ש, זקיף ר"ש עינוי ואמר שמע מנה, אתיהיב רשותא למאן דאיהו אבראי, דהיינו שר"ש הרגיש בו שכבר זכה במסך דחירק מצמצום א', שהוא רק שער

(דפו"י דף י"ד ע"א)

נ עינא מה דלא חמינא, אודקף דלא חשיבנא, טב למימת באשא דדהבא טבא דליק. רמ) ה] באתר דשביבין זרקין לכל עיבר, וכל שביבא, ושבבא, סליק לתלת מאה * ושבעין רתיכין. וכל רתיכא, אתפרש לאלף אלפין, ורבוא רבוון, עד דמטו לעתיק יומין, דיתיב על כרסייא, וכרסייא מזדעזעא מניה, למאתן ושתיין עלמין. רמא) עד דמטא לאתר עדונא דצדיקייא, עד דאשתמע בכל רקיעין, וכל עלאין ותתאין, וכלהו בזמנא חדא, תוהין ואמרין, הדין הוא רבי שמעון בן יוחאי, דהוה מרעיש כלא, מאן יכיל למיקם קמיה. דין הוא רשב"י, דבשעתא דפתח פומיה למרעי באורייתא, צייתין לקליה, כל כרסוון וכל רקיעין וכל רתיכין, וכל אינון * דמשבחי למריהון.

רמב) לית דפתחין, ולית דמסיימין, ו] כלהו * משתכחין, עד פ * לא אשתמע בכל * רקיעיא דלעילא * ותחת פטרא. כד מסיים רבי שמעון למלעי באורייתא, מאן חמי שירין, מאן חמי חדותא, דמשבחי למריהון, מאן חמי קלין דאזלין בכלהו

חלופי גרסאות

נ ל"ג עינא מה. נ ל"ג ושבבא. ס דמשבחי. ע משתכחין. פ דלא; דלשמע. צ רקיעא. ק ותתא.

דרך אמת ה] במקום שניצוצי שלהבת זורקין ומתפשטין לכל צד. ו] כולם הם נשקטים מלומר שירה עד שלא נשמע בכל הרקיעים שום פתחון פה כלל.

מאמר

הסולם

ברח דודי

לעתיק יומין שספירותיו בסוד רבבות והם רבוא רבבן, שהוא יושב על כסא, שה"ס ז"ס תחתונות דעתיק, שהג"ר יושבות עליהם, והכסא מזדעזע ממנו למאתים וששים עולמות. שהכסא מזדעזע מלקבל מן הג"ר עשר הויות שהם בגימטריא ר"ס, שהסו"ה, ס"ר לראות. וכל מדרגות האלו ישנן בר' שמעון בן יוחאי. רמא) עד דנטא לאתר עדונא וכו'; עד שרשב"י מגיע למקום העדן של הצדיקים, עד שנשמע בכל הרקיעים מעלת רשב"י, וכל העליונים ותחתונים כולם בזמן אחד, תמהים ואומרים, הוה הוא ר' שמעון בן יוחאי, שהכל היה מרעיש. מי יכול לעמוד לפניו. זה הוא ר"ש, שבשעה שפיתח פיו להתחיל לעסוק בתורה, מאזינים לקולו, כל הכסאות, וכל הרקיעים, וכל המרכבות, וכל אלו שמשבחים לאדונם.

רמב) לית דפתחין ולית וכו'; אין מי שיפתח לומר שירה, ואין מי שיסיים שירתו, כלומר אותם שעומדים באמצע השירה אינם גומרים שירתם, כי כולם נמצאים, להקשיב לקולו של רשב"י, עד שלא נשמע, בכל הרקיעים של מעלה ושל מטה, פתחון פה, כשגמר ר"ש לעסוק בתורה, מי ראה שירים, מי ראה שמחה, של המשבחים לאדונם, מי ראה

החכמה בשלימות כי יש לה חסדים להתלבשות, אלא שמאירה בו"ק דג"ר. כנ"ל. אודקף דלא חשיבנא. ראשי נודקף, דהיינו שהשיג ג"ר הנקראים ראש שלא חשבתי שיעוד אשיגם פעם. טב למימת באשא דדהבא טבא דליק הסתלקות ג"ר דג"ר מחמת המסך דחירק שקבל, מכונה מיתה. ובינה מכונה זהב טוב. ואמר שכדי להשיג הג"ר של זהב הטוב, הבויער, מחמת המסך דחירק, כדאי למות. דהיינו להפסיד הג"ר דג"ר.

רמ) באתר דשביבין זרקין וכו'; במקום של ר"ש בן יוחאי, שהוא זורק ניצוצין לכל צד. דהיינו המוחין דקטנות שר"ש זרק לו (כנ"ל אות רל"ח) שה"ס ניצוץ אור הקליטה. וכל ניצוץ וניצוץ עולה לשלש מאות ושבעים מרכבות, דהיינו שכל ניצוץ מקבל הגדלות מבינה, שספירותיה בסוד מאות, וד' הספירות חויב תו"מ עולים ארבע מאות, ומשום שחסרים מג"ר דג"ר חסרים שלשים ספירות מן החכמה, והם רק ש"ע רתיכין. וחסר שלשים לארבע מאות. ואח"כ כשזוכים יותר, עולים לאו"א עלאין ולא"א שספירותיו בסוד מאה אלף, וע"ס שלו הם אלף אלפין, ואז כל מרכבה ומרכבה מפורשת לאלף אלפין מצד שכל אחת מהן משגת מוחין דא"א ורבוא רבבן עד דמטי (דפו"י דף י"ד ע"א * דף י"ד ע"ב)

רקיעין, אתיין כלהו בגיניה דר"ש, וכרעין וסגדין קמי דמריהון, סלקין ריחין דבוסמין דעדן, עד עתיק יומין, וכל האי בגיניה דר"ש.

רמג) פתח רבי שמעון פומיה ואמר, ר שית דרגין נחתו עמיה דיעקב למצרים וכל חד וחד עשרה אלף רבוא. ולקבליהון שית דרגין לישראל. ולקבליהון שית דרגין לכרסייא דלעילא. ולקבליהון שית דרגין לכרסייא דלתתא. דכתיב (ז) שש מעלות לכסא. הה"ד (ח) רבבה כצמח השדה נתתיך וגו', הרי שית. ולקבליהון כתיב, ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו וגו'.

רמד) ת"ת, כל חד וחד סליק לעשרה, ט והווי שתיין, ואינון שתיין גברין דבסחרני שכינתא, ואינון שתיין רבבן, דנפקו עם ישראל מגלותא, ודעאלו עם יעקב בגלותא.

רמה) ת א"ל ר' חייא, והא א הווי שבעה, וסלקין לשבעין, א"ל ר' שמעון, ב שבעין לאו מהכא, ואי ס"ד שבעה, הא כתיב ט וששה קנים יוצאים מצדיה שלשה קני

חלופי גרסאות

ר שש מעלות ירדו עם יעקב למצרים וכל אחת ואחת עשרה אלף רבוא וכנגדן עשרה מעלות לישראל וכנגדם ששה מעלות לכסא של מעלה וכנגדן שש מעלות לכסא של מטה שנאמר שש מעלות לכסא הה"ד רבבה וגו' הרי שחא וכנגדן כתיב ובני ישראל. ט והיינו שתיין גברין. ת אמר. א תנין; ב המינן. ב ל"ג שבעין.

מסרת הזהר

ק (מ"א י') ח"ב פה. ח"ג מה. קל: ת"ו תי"ח לא: תס"ט קד. ר (יחזקאל ט"ו). ט (שמות כ"ה) ח"ב קנח.

ברח דודי

הסולם

מאמר

רמד) ת"ח כל חד וכו': בוא וראה, כל אחת ואחת, שבויק הנ"ל, עולה לעשרה דהיינו מהארת ז"א עצמו, שספירותיו בסוד עשרות, כנ"ל בדבדב הסמוך, ונעשו, הוי"ק, ששים. ואז, הן ששים גבורים שמסביב השכינה, כמ"ש הנה מטתו לשלמה, שהיא השכינה הנקראת מטתו, ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל. והן ששים רבוא, כשמקבלת הארת החסדים מעתיק כנ"ל בסמוך, שיצאו עם ישראל מן הגלות, ושבאו עם יעקב אל הגלות.

ראה הקולות ההולכים בכל הרקיעים. ובשביל ר"ש, כולם באים, דהיינו כל הנשמות והמלאכים, וכורעים ומשתחוים לפני אדונם, ומעלים ריחות הבשמים שבעדן שהים הארת החכמה, עד עתיק יומין, וכל זה בשביל ר' שמעון.

רמג) פתח ר"ש פומיה וכו': פתח ר"ש פיו ואמר, שש מדרגות ירדו עם יעקב למצרים, שהם חג"ת נה"י, וכל אחת ואחת מחפשת עד עשרה, כשהם בהארת ז"א לבד, ואז הן ששים, והן אלף כשמקבלות הארת חכמה שהיא בסוד אלפים, והן ששים אלף. ועד רבוא כשמקבלות הארת החסדים מעתיק, והן ששים רבוא. וכנגדן שש מדרגות לישראל. כי מישראל יורדות ליעקב, (כנ"ל דף ג' ד"ה כ'). וכנגדן שש מדרגות לכסא העליון, שהוא חג"ת דז"א הכלול מנה"י. וכנגדן שש מדרגות לכסא התחתון, שהיא המלכות, שהן חג"ת נה"י. שכתוב, שש מעלות לכסא. ז"ש רבבה כצמח השדה נתתיך, היא מדרגה א', ותרבי היא ב', ותגדלי היא ג', ותבאי בעדי עדימ, היא ד', שדים נכונם היא ה', ושערך צמח, היא ו' וכנגדן כתוב, ובני ישראל פרו היא א', וישרצו היא ב', וירבו היא ג', ויעצמו היא ד', במאד היא ה', מאד היא ו' (דפו"י דף י"ד ע"ב)

רמה) א"ל ר' חייא וכו' א"ל ר"ח והרי שבעה הם, חג"ת נה"י ומלכות, וכשכל אחת נעשית לעשרה הן עילות לשבעים, ולא ששים, אמר לו ר' שמעון, שבעים, אינם שייכים לכאן. כי כאן המדובר הוא ממדרגות המאירות, ומדרגת המלכות אינה מאירה מעצמה, ואם יעלה על דעתך לומר שבעה, דהיינו לחשוב גם את המלכות עם הוי"ק, הרי כתוב, וששה קנים יוצאים מצדיה שלשה קני מנורה וגו'. שהם כנגד חג"ת נה"י, וקנה האחד האמצעי, שהוא מלכות, אינה באה בחשבון, שכתוב אל מול פני

מנורה וגו'. וקנה האחד ג האמצעי לאו בחשבנא, דכתיב (ח) אל מול פני המנורה יאירו וגו'.

רמו) עד דהוו יתבי, אר"א לרבי שמעון אבוי, מה חמא קב"ה, לנחתא ד ישראל, למצרים בגלותא. א"ל חדא שאלתא את שאיל, או תרין. א"ל תרין. גלותא למה. ולמצרים למה. א"ל תרין אינון ואתחזרו לחד. א"ל קום בקיומך, בגינך יתקיים לעילא, משמך האי מלה, אימא ברי ה אימא.

רמז) פתח ואמר (ק) ששים המה מלכות ושמונים פילגשים. ו ששים המה מלכות, אינון גבריא דלעילא (י) מחילא דגבורא (ז) דאתאחדן (ח) בגליפין, (ט) דחיותא קדישא דישאל. ושמונים פילגשים, ממנן . בגליפוי (כ) דתחותוי. (ל) ועלמות אין מספר, כד"א (א) היש מספר לגדודיו. ועם כל דא כתיב, (ג) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה, דא (ט) היא שכינתא קדישא (ח) דנפקא (ז) מתריסר זיהרא, (ו) דזהרא דנהיר לכלא, ואיהי אתקרי אמא.

רמח) כגוונא דא עביד קב"ה בארעא, זריק לכל עמין לכל עיבר, ומני עליהן ע רברבי, הה"ד (ד) אשר חלק ה' אלהיך אותם לכל העמים, והוא נסיב לחולקיה פ כנישתא דישאל, הה"ד, (ה) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. וקרא לה אחת

מסרת תוהר

חלופי גרסאות

ג ל"ג האמצעי. ד לישראל. ה ל"ג אימא. ו ועלמות אין מספר ששים המה מלכות המה הגבורים של מעלה מכת גבורה. ז דאתחזרו ; דאתחוק. ח מקליפין ; בקליפין. ט דרוחא. י בקליפו ; בקליפות. כ תחותוי. ל מוסיף בחזרא [נ"א בתד] תד ממאה ועלמות. ט ל"ג היא. נ בתריסין. ס דזהרא ; דזיהרא. ע רברביא. פ לכנישתא.

(ח) (במדבר ח') ח"ב קסו. ח"ג כח : קמח : קמס : קע. ת"ז תי"ג כז : א) (שה"ש ר') ויצא ק"ד צ"ב. ב) (איוב כ"ה) ויצא ק"ד צ"ה. ג) (שה"ש ר') חיי שרה מ"ג צ"ב. ד) (דברים ד') ח"ג סד : תק"ח קכ"א ס"א שלי"ב. ה) (דברים ל"ב) ב"א קצ"ד צ"ד.

דרך אמת ז) הששים גבורים הם מצד הקדושה שבגבורה תוקף הדין שבו ושמונים פילגשים הם מדרגות תיזונים קליפות הממונים על העולם ולהם אחיזה תחת אלו ששים גבורים. ח) העשרה שהיא יוצאה מבעלי תריסין המזוהרים ומאירים.

מאמר

הסולם

גלותא למה ולמצרים למה

פני המנורה יאירו וגו'. כי המלכות אינה מאירה מעצמה, רק מקבלת מששת הנרות. רמו) עד דהוו יתבי וכו' : בעוד שהיו יושבים, אמר ר' אלעזר לר"ש אביה מה ראה הקב"ה להוריד את ישראל למצרים בגלות. אמר לו, שאלה אחת אתה שואל, או שתי שאלות, א"ל ר"א, שתיים, אני שואל, הגלות למה, ולמה דוקא למצרים. א"ל ר"ש, שתיים הן, והן חזרות לאחת. א"ל ר"ש, קום בקיום שלך, דהיינו במדרגתך, בשבילך יתקיים למעלה, במתיבתא דרקיני, דבר זה על שמך. אמור בני, אמור.

רמו) פתח ואמר, ששים המה מלכות ושמונים וגו' : ששים המה מלכות, הם גבורים של מעלה שמצד הגבורה, הנאחזים (דפו"י דף י"ד ע"ב)

רמח) כגוונא דא עביד וכו' : כעין זה עשה הקב"ה בארץ, זרק כל העמים לכל צד, ומינה

היא יונתי תמתי אחת היא לאמה, דא היא שכינת יקריה, דאשרי ביניהון, ז אחת היא ק ומיוחדת ליה. ראוה בנות ויאשרוה, כד"א (א) רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה. מלכות ופילגשים ויהללוה, אלין רברבי עמין דאתפקדן עלייהו. רמט) ועוד רזא דמלה היא דתנן בעשרה מאמרות נברא העולם, וכד תסתכל תלתא אינון, ועלמא בהו אתברי, (א) בחכמה ובתבונה ובדעת, ועלמא לא אתברי אלא בגיניהון דישראל, כד בעא לקיימא עלמא, עבד לאברהם ברזא דחכמה. ליצחק, ברזא דתבונה. ליעקב ברזא דדעת. (ב) ובהאי אתקרי, (ג) ובדעת חדרים ימלאו. ובהאי שעתא אשתכלל כל עלמא. ומדאתילידו * (ד) ליעקב תריסר שבטין, אשתכלל כל, כגוונא דלעילא.

(ג) כד חמא קב"ה חדוותא סגיאה דהאי עלמא תתאה, (ה) דאשתכלל כגוונא דלעילא, אמר, דילמא ח"ו יתערבון בשאר עממין, וישתאר פגימותא בכלהו עלמין. מה עבד קב"ה, טלטל לכלהו מהכא להכא, עד דנחתו (ה) למצרים, למידר דיריהון בעם קשי קדל, דמבזין נמוסיהון, ומבזין להון לאתחתנא בהו, ולא תערבא

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ז ל"ג אחת היא. ק ומיוחדת לה. ר והיינו דכתיב. ש אשתכלל. ת ל"ג למצרים ; במצרים.

(1) (משלי ל"א) ב"ב קל"ח צ"א. ז) (שמות ל"א) ח"ב ק"ו. ח"ג קסו. ת"ז בהקדמה יד : ח) (משלי כ"ד) ח"ב קכג. ח"ג נד : קלו. רפט : רצו. ת"ז תכ"א מט.

גלותא למה ולמצרים למה

הסולם

מאמר

(ג) כד חמא קב"ה וכו': כשראה הקב"ה את השמחה הגדולה של עולם הזה כשנשתכלל כעין של מעלה. אמר, פן ח"ו יתערבו י"ב השבטים, בשאר העמים, וישאר פגם בכל העולמות. מה עשה הקב"ה. טלטל את כולם מכאן לכאן, עד שירדו למצרים לשבת בדירותיהם בתוך עם קשי עורף המבזים מנהגיהם ומבזים אותם מלהתחתן בהם, ומלהתערב עמם, וחשבו אותם לעבדים. הזכרים מאסו בהם והנקבות מאסו בהם. עד שנשתכלל הכל בזרע קדוש, בלי תערובת עם נכר, ובינתים נשלם עונם של העמים. שנאמר כי לא שלם עון האמורי עד הנה. וכאשר יצאו יצאו צדיקים קדושים, שכתוב שבטי יה עדות לישראל. בא ר"ש ונשקו בראשו. אמר לו עמוד בני בקיום שלך, דהיינו במדרגתך, כי השעה עומדת לך.

ומינה עליהם ממונים, ז"ש, אשר חלק ה' אלקיך אותם לכל העמים. והוא דהיינו הקב"ה, לקח לחלקו את כנסת ישראל. ז"ש כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. וקרא לה, אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה; זו היא שכינת כבודו שהשרה ביניהם, אחת היא ומיוחדת לו. ראוה בנות ויאשרוה הוא כמש"א רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה. מלכות ופילגשים ויהללוה, אלו הם שרי העמים שנתמנו עליהם.

רמט) ועוד רזא דמלה וכו': ועוד, סוד הדבר הוא. שלמדנו בעשרה מאמרות נברא העולם, וכשתסתכל הם רק שלשה, שהעולם נברא בהם. דהיינו בחכמה ובתבונה ודעת. והעולם לא נברא אלא בשביל ישראל. וכשרצה הקב"ה לקיים את העולם, עשה לאברהם, בסוד החכמה, ליצחק בסוד התבונה, ליעקב בסוד הדעת, שבוה נקרא ובדעת חדרים ימלאו. ש"ס שחג"ת, שהם אברהם יצחק ויעקב, עלו ונעשו חב"ד. ובאותה שעה נשתכלל כל העולם. וכשנולדו ליעקב י"ב שבטים, שהם סוד י"ב גבולי אלכסון (כנ"ל דף ב' ד"ה כד) נשתכלל הכל, בעולם הזה, כעין של מעלה. באציולות.

ובזה מיושבים ב' השאלות ששאל לעיל (אות רמ"ג). למה נגלו ישראל, ולמה למצרים דוקא. כי מפחד שלא יתערבו השבטים בשאר האומות, שהיו מוקירים את ישראל, הגלה אותם למצרים שהיו בעלי גאה ומבזים ומאסים בישראל, והיו שם עד ששלם עון אמורי ובאו לארצם

(דפו"י דף י"ד ע"ב * דף ט"ו ע"א)

בהדייהו, וחשיבו להון עבדין. גוברין ^ט געלן בהון, נוקבתא געלן בהון עד דאשתכלל כלא בזרעא קדישא, ובין כך ובין כך שלים חובא דשאר עמין, דכתיב ^ק כי לא שלם עון האמורי עד הנה. וכד נפקו, נפקו זכאין קדישין, דכתיב ^ר שבטי יה עדות לישראל. אתא ר' שמעון ונשקיה ברישיה, א"ל קאים ברי בקיומך, דשעתא קיימא לך.

רנא) יתיב ר' שמעון, ור' אלעזר בריה קאים ומפרש מלי דרזי דחכמתא, והוון אנפוי נהירין כשמשא. ומלין * מתבדרין וטאסין ברקיעא. יתבו תרין יומין דלא אכלו ולא שתו, ולא הוו ידעין אי הוה יממא או ליליא. כד נפקו, ידעו דהוון תרין יומין דלא טעמו מידי. קרא על דא רבי שמעון, ^ט ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל וגו'. ומה אי אנן בשעתא חדא כך, משה, דקרא אסהיד ביה, ויהי שם עם ה' ארבעים יום וגו', עאכ"ו.

רנב) כד אתא רבי חייא קמיה ^ב דרבי, וסח ליה עובדא, תוה ^ג רבי, ואמר ^ד ליה ר' שמעון בן גמליאל אבוי, ברי, ר' שמעון בן יוחאי אריא, ורבי אלעזר בריה אריא, ולא ר' שמעון כשאר אריוותא, עליה כתיב ^ה אריה שאג מי לא יירא וגו'. ומה עלמין דלעילא מזדעזעין מיניה, אנן עאכ"ו. גברא דלא גזר תעניתא לעלמין על מה דשאל ובעי, אלא הוא גזור, ^ה קב"ה מקיים. קב"ה גזור, ואיהו מבטל. והיינו דתנו, מאי דכתיב ^ו מושל באדם צדיק ^ז מושל יראת אלהים, ^ז הקב"ה מושל באדם, ומי מושל בהקב"ה, צדיק. דאיהו גזור גזרה, והצדיק מבטלה.

חלופי גרסאות

א מתברכין. ב דר' גמליאל. ג ל"ג הכי ד ל"ג ליה ;
ל"ג מן ליה עד ברי ; ואמר רבן גמליאל רשביי.
ה הקב"ה. ו ל"ג מושל ביראת אלקים. ז קב"ה הוא.

מסרת הזהר

ק) (בראשית ט"ו) נח י"ט צ"א. ר) (תהלים קכ"ב) ויצא
צ"ו צ"ה. ט) (שמות ל"ד) תולדות י"ט צ"ג. ת) (עמוס
ג) ח"ב ית. ח"ג קנד. רע. ת"ז חכ"ב סד. תכ"ו עב.
א) (שמואל ב' כ"ג) הקסה"ו קל"ג צ"ג.

דרך אמת ^ט מחזיקים אותם מיאוס ומאוס מבלי להתחזק עמהם ועי"ז נשאר ישראל זרע כשר שלא נתערבו בהם.

מאמר

הסולם

לחם לא אכל ומים לא שתה

רנב) כד אתא ר' חייא וכו' ; כשבא ר' חייא לפני רבי וסיפר לו המעשה, תמה רבי. ואמר לו ר' שמעון בן גמליאל אבוי, בני ר' שמעון בן יוחאי הוא אריה, ור' אלעזר בנו אריה, ואין ר' שמעון כשאר אריות, עליו כתוב, אריה שאג מי לא יירא וגו'. ומה העולמות של מעלה מזדעזעים ממנה, אנו על אחת כמה וכמה. הוא איש, שלא גזר תענית מעולם על מה ששאל והתפלל, אלא הוא גזור והקב"ה מקיים. הקב"ה גזור, והוא מבטל. והיינו שלמדנו, מה שכתוב, מושל באדם צדיק מושל יראת אלקים, הוא, כי הקב"ה מושל באדם, ומי מושל בהקב"ה צדיק, שהוא גזור גזרה, והצדיק מבטלה.

לארצם הם, שאין עוד פחד מפני תערובות בשאר העמים.

רנא) יתיב ר"ש ור"א וכו' ; ישב ר' שמעון, ור' אלעזר בנו עומד ומפרש דברי סודות החכמה, והיו פניו מאירות כשמש. והמלות מתפוררות ומעופפות ברקיע. ישבו שני ימים שלא אכלו ולא שתו. ולא היו יודעים אם היה יום או לילה. כשיצאו, ידעו שכבר חלפו שני ימים שלא אכלו כלום. קרא על זה ר"ש, ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל וגו'. ומה אם אנו שזכינו לדבקות עם ה' שעה אחת, היה כך, שחלפו עלינו באור ה' ב' ימים, שלא ידענו היכן אנו, משה שהכתוב מעיד עליו, וידי שם עם ה' ארבעים יום וגו' על אחת כמה וכמה.

(דפו"י דף ט"ו ע"א)

רנג) תנן, אמר ר' יהודה, אין לך דבר בחביבותא קמי קב"ה, כמו תפלתן של צדיקים, ואף על גב דניחא ליה, זמנין דעביד בעותהון, זמנין דלא עביד. רנד) ת"ר, זמנא חדא הוה עלמא צריכא למטרא, אתא רבי אליעזר, וגזר ארבעין תעניתא, ולא אתא מטרא, צלי צלותא, ולא אתא מטרא. אתא רבי עקיבא, וקם וצלי, אמר משיב הרוח, ונשב ה זיקא, אמר ומוריד הגשם, ואתא מטרא. חלש דעתיה דרבי אליעזר, אסתכל רבי עקיבא באנפוי. רנה) קם רבי עקיבא קמי עמא ואמר, אמשול לכם משל, למה הדבר דומה, רבי אליעזר דמי לרחימא דמלכא, ׀ דרחים ליה יתיר, וכד עאל ׀ קמי מלכא, ניחא ליה, ולא בעי למתן ליה בעותיה בבהילו, כי היכי דלא ׀ ליתפרש מניה, דניחא ליה ׀ דלישתעי בהדיה. ואנא דמי לעבדא דמלכא, דבעא בעותיה ׀ קמיה, ולא בעי מלכא דליעול לתרעי פלטרין, וכ"ש ׀ דלישתעי בהדיה, אמר מלכא, הבו ליה בעותיה בבהילו, ולא ליעול ׀ הכא. כך רבי אליעזר ׀ איהו רחימא דמלכא, ואנא עבדא, ובעי מלכא לאשתעי בהדיה כל יומא, ולא יתפרש מניה. ואנא, לא בעי מלכא ׀ דאעול תרעי דפלטרין. נח דעתיה דרבי אליעזר. רנו) א"ל, עקיבא, תא ואימא לך מלתא, ׀ דאתחזיא לי בחלמא ׀ האי פסוקא,

חלופי גרסאות

ח רוחא ט דחביב. י קמיה דמלכא. כ יתפרש. ל דישתעי. מ לקמיה. נ למשתעי. ׀ להאי. ע ל"ג איהו. פ דאיעול לתרעי פלטרין. ׀ דאתחזיא; ׀ דאתחזיא. ׀ הא כתיב.

דרך אמת י] מצאתי כתוב טכאן עד סוף הפרשה הוא ממדרש הנעלם.

י"ב טורי אפרסמונא

הסולם

מאמר

ומכל שכן לדבר עמו. אמר המלך, תנו לו בקשתו מיד ולא יכנס כאן. כך ר' אליעזר הוא אוהבו של המלך, ואני עבד, ורוצה המלך לדבר עמו כל יום ולא יפרד ממנו. ואני, אין המלך רוצה שאבא לשערי ההיכל. ע"כ נתן לי בקשתי מיד. נח דעתו של ר' אליעזר.

רנו) א"ל, עקיבא, תא וכ"ו: אמר לו ר' אליעזר: עקיבא, בוא ואמור לך דבר, שנראה לי בחלום פסוק הוה, שכתוב, ואתה אל תתפלל בעד העם הזה וגו'. הרי שמסבת עונם של הדור אין התפלה מתקבלת בעדם, ומכל מקום נאמר, ואתה אל תתפלל עליהם. שמשמע שאחרים יכולים להתפלל, וע"כ אני לא נענית, ואתה נענית. ויותר מזה, יש בחינות שאין צדיק בעולם, שיוכל להתפלל עליהן. בוא וראה, י"ב הרים אפרסמונא שהם חגית' דבינה הנקראת אפרסמון, הכלולים זה מזה, שכל אחד מהם כולל מן חגית' והם י"ב, אבל המלכות אינה מאירה אפילו במלכות (כנ"ל ב"א דף פ"ה ד"ה ולפיכך) מטרים גמר התקון. נכנס העלה מ"ן אותו הלושב

רנג) תנן אמר ר' יהודה וכ"ו: למרנו אמר ר"ה, אין לך דבר שיהיה אהוב לפני הקב"ה, כמו תפלתם של צדיקים, ואע"פ שרצוי לו, פעם עושה בקשתם ופעם אינו עושה.

רנד) ת"ר זמנא חדא וכ"ו: תנו רבנן, פעם אחת היה העולם צריך מטרא. בא ר' אליעזר וגזר ארבעים תעניתים, ומטר לא בא. התפלל תפלה ולא בא מטרא. בא ר' עקיבא, ועמד והתפלל, אמר, משיב הרוח, ונשב רוח עז וקשה. אמר, ומוריד הגשם, ובא מטרא. חלש דעתו של ר' אליעזר. הסתכל ר' עקיבא בפניו והרגיש חולשת דעתו.

רנה) קם ר' עקיבא וכ"ו: עמד ר"ע לפני העם ואמר, אמשול לכם משל למה הדבר דומה, ר' אליעזר דומה לאוהבו של מלך, שאוהב אותו ביותר, וכשבא לפני המלך, הוא רצוי לו, ואינו רוצה לתת לו בקשתו במהרה, כדי שלא יפרד ממנו, כי רצוי לו שידבר עמו. ואני דומה לעבדו של המלך, שמבקש לפניו בקשה, והמלך אינו רוצה שיכנס לשערי ההיכל,

(דפו"י דף ט"ו ע"א)

דכתיב, ^א ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי. תא חזי, ^ב תריסר טורי ^ג אפרסמונא, עאל. ההוא דלביש חושנא ואפודא, ובעא מן קודשא בריך הוא, למיחס על עלמא ועד האיזנא תלי איהו. ^ד אי הכי אמאי חלש דעתיה דרבי אליעזר. משום בני נשא, דלא ידעין בהאי. ^ה רנז) אמר רבי אליעזר תמני טורי ^ו אפרסמונא עלאין, עאלין נשמתהון דצדיקיא, וארבעין ותשעה ריחין, סלקין * (בכל יומא, עד ההוא אתר דאתקרי עדן, ^א די לקבל דא, אתיהיבת אורייתא, במ"ט פנים טמא, ובמ"ט פנים טהור. מ"ט אתוון ^ב בשמהן דשבטי. מ"ט יומין לקבלא אורייתא. מ"ט ^ג יומין קדישין עלאין ^ד קיימין, למיטל רשותא בכל יומא מאבנין זהירין, ^ה דגליפאן בההוא חושנא. ^ו רנח) וההוא דלביש חושנא, יתיב בכרסייא קדישא יקרא, דארבע ^ז סמכין קיימין מסתכלין בחושנא, על מימריה עלאין, ועל מימריה נפקין, זקפן עינין

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ר מוסיף אפרסמונא דכיא. ש ל"ג אי הכי. ת מוסיף אפרסמונא דכיא. א ל"ג די. ב בשמהון; בשמההון דשבטיין. ג ל"ג יומין. ד מוסיף יתבין קיימין, ה גליפאן. ו ל"ג סמכין.

ב (ירמיה ז').

דרך אמת ^כ י"ב גבולי אלכסון מ"י"ב צרופי השם יהוה ונכנס החסד שהוא כהן גדול ב"י"ב הרים אלו וביקש מהקב"ה שיהיה מרחם וחס על כל העולם. ^ל אפרסמון טהור והוא כנוי אל שפע הכתר ע"י החכמה יבינה ועיין לקמן בריש פרשת תרומה.

י"ח טורי אפרסמונא

הסולם

מאמר

גיתנה התורה במ"ט פנים טמא ובמ"ט פנים טהור, שמחמת חסרון שער הני יצאו מ"ט פנים טמא, בסו"ה זה לעומת זה עשה האלקים. וכן מ"ט אותיות שבשמות השבטים. וכן מ"ט ימים של הספירה כדי לקבל התורה, שבהם מ"ט ימים העליונים של ז"ו, עומדים לקבל רשות דהיינו להתקן בכל יום, ממ"ט ימים אלו, מאבנים המזהירים הממולאים בחקיקות של אותו החשן, ש"יב הללו מקבלים מ"יב טורי דאפרסמונא כנ"ל בסמוך, שבוה מתוקנות ז"ת של ז"וין הכלולים מז', ע"י ספירות העומר.

רנח) וההוא דלביש חושנא וכו':

ואותו הלוּבש את החושן, שהוא ז"א, במוחין דגדלות, יושב בכסא הקדוש היקר, דהיינו שמאיר במלכות הנקראת כסא, שארבע עמודים של כסא הזה, שהם מיכאל גבריאל אוריאל רפאל, עומדים ומסתכלים בחושן, דהיינו שמקבלים מ"יב אבנים המאירים בו, על פיו של לובש החושן, יבוא, ועל פיו יצאו, שכל האורות והתקונים נמשכים מ"יב האורות שבחושן, הנמשכים מ"יב אורות שבכינה. נושאים עיניהם ומסתכלים למעלה, רואים את הציץ שלהט בשש מאות ועשרים צדדים.

רמז

הלוּבש חשן ואפוד, שהוא ז"א, שת"ת שלו נקרא חשן והמלכות נקראת אפוד ש"יב אבנים שבחשן מקבלים מ"יב אורות הנ"ל דבינה, וי"ב של האפוד מקבלים מ"יב של החשן, וגם בהם אין עצם המלכות מאירה כמו בבינה, והתפלל אל הקב"ה, שהעלה מ"ן לבינה, לרחם על העולם, דהיינו לגמור התקון גם במלכות עצמה, שתהא מאירה כמו החג"ת, ועד עתה עדיין תפלתו תלויה, שעוד לא נתקבלה. הרי גיש בחינות, שאין התפלה נשמעת עליהן, ושואל, אם כן, למה חלשה דעתו של ר' אליעזר, כיון שראה בחלומו, ואתה אל תתפלל גו', שמתוכו נשמע, שאחר יכול להתפלל, כנ"ל. ומשיב, שהוא משום האנשים שאינם יודעים מזה, וחשבו שמעלתו קטנה ממעלת ר"ע.

רנז) אמר ר' אליעזר וכו': אר"א, שמונה עשר הרי אפרסמון עליונים, שהוא יסוד דבינה, שיש בו ט' ספירות של אור וט"ס של אור חודר, שהם י"ח הרים. נכנסים שמעלים מ"ג, נשמות הצדיקים, שהם מרכבה ליסוד, וארבעים ותשעה ריחות, שה"ס נ"שערי בינה חסר אחת, עולים בכל יום מבינה עד מקום ההוא שנקרא עדן, שהוא חכמה. שכנגד זה

(דפו"י דף ט"ו ע"א * דף ט"ו ע"ב)

ומסתכלין לעילא, חמאן ציצא, דלהיט בשית מאה ועשרין עיבר, ושמא קדישא
עלאה, גליף עלוי, מזדעזען ומתחלחלן. קטירי בסטרוי דימינא קדישא, דשמאלא
נטיל בידוי סמכי שמיא, ז עליל לון, וגלי לון. הדא הוא דכתיב, א ונגולו כספר
השמים.

רנט) א"ל ר' עקיבא, מהו דכתיב, ט אל גנת אגוז ירדתי. א"ל תא חזי, ח ההוא
גנתא נפקא מעדן, ודא היא שכינתא. אגוז: דא היא רתיכא ו עלאה קדישא,
דאינון ארבע רישין. דנהרין, דמתפרשן מן גנתא, כ כהאי אגוזא, דאינון ארבע
רישין. קדישין לגו. ומאי דאמר ירדתי, ט כמה דתנן, ירד פלוני למרכבה.
רס) א"ל ר' עקיבא, אי הכי, נ הוה ליה למימר, לאגוז ירדתי, מהו אל גנת
אגוז ירדתי. ט א"ל, משום דהיא שבחא דאגוזא. מה אגוזא, טמירא וסתימא מכל
סטרוי, כך רתיכא דנפקא מגנתא, ט סתימא מכל סטרוי. מה אינון ארבע קרישין
די באגוזא, ט מתחברן בהאי גיסא, ומתפרשן מהאי גיסא. כך רתיכא, מתחברן

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ג) (ישעיה ל"ד) ח"ב ית. ד. (שה"ש ו') ב"א ק"א צ"ב. ז ל"ג עליל לון. ח הגנה היא. ט ל"ג עלאה.
י מוסיף קדישין דנהרין. כ ל"ג כהאי אגוזא. ל ל"ג
קדישין. מ כד"א. נ היה לו לומר ירדתי. ט ל"ג א"ל. ע סתים. פ ל"ג מן אתחברן עד באחדותא.

אל גנת אגוז ירדתי

הסולם

מאמר

שה"ס ד' הפנים, פני אריה, פני שור, פני נשר,
פני אדם, כאגוז הזה, שיש לו ד' ראשים
קדושים בפנים, דהיינו בהפרי שלו, ויש לו
ג"כ ד' קליפות החופפים על הפרי, הרומזים
על ד' קליפות, שהם: רוח סערה, וענן גדול,
ואש מתלקחת, ונוגה, כמו המרכבה העליונה.
ומה שאמר ירדתי, דהיינו אל גנת אגוז ירדתי,
הוא כמו שלמדנו ירד פלוני למרכבה.

רומז לכתר שהוא בגי' תר"כ, כי הוא קשור
על המצח ועל הגלגלת שה"ס הכתר. ושם
הקדוש העליון, חקוק עליו, והם מזדעזעים
ומתחלחלים, קשורים העמודים הנ"ל, בצד ימין,
שהוא ז"א, והשמאל שהיא המלכות, לוקחת
בידיה עמודי השמים, שה"ס ג' קוין שבז"א
הנקרא שמים, מברר אותם ומגלה אותם. זהו
שכתוב, ונגולו כספר השמים.

רס) א"ל ר' עקיבא וכו'! אם כן, היה
לו לומר לאגוז ירדתי, שהיא המרכבה, מהו
שאומר, אל גנת אגוז ירדתי. אמר לו, משום
שהגנה, שהיא המלכות, הוא כל השבח
שבאגוז, שצומחים ויוצאים מן הגנה הזו שהיא
המלכות, וע"כ מזכיר את הגנה בעיקר. וממשיך
לפרש דבריו, למה נרמזה המרכבה באגוז. מה
אגוז צפון וסתום מכל צדדיו, בתוך קליפתו,
כך המרכבה היוצאת מן הגן שהיא מלכות,
סתומה מכל צדדיה. מה אלו ארבעה ראשים
שבאגוז מתחברים בצד זה, דהיינו במרכזם,
ומתפרדים מצד זה, כלפי חוץ, כך המרכבה,
הד' פנים שלה, מתחברים באחדות בחדוה
ובשלמות, ונפרדים כל אחד לבחינתו, על מה
שנתמנה, והו שכתוב, הוא הסובב את כל ארץ
החזילה, וכן, הוא ההולך קדמת אשור, וכן כולם.
פירוש

פירוש, ההוא דלביש חושנא, שהוא ז"א,
יושב על הכסא של ארבעה עמודים דהיינו על
המלכות שיש לה ד' עמודים חו"ג תו"מ, ואלו
ארבעה עמודים קשורים בז"א שהוא נוטה
לימין, דהיינו שמאיר להם, בחסדים מכוסים
שאינם מגולים בהארת החכמה, אמנם המלכות
שהיא בחינת שמאל, היא מבררת אותם ע"י
המשכת החכמה, ומגלית אותם ע"י התלבשות
החכמה בחסדים. ואז נעשים ד' העמודים ח"ג
תו"מ לדי' סמכין שבכל אחת הג"ת, המאירים
בחסדים מגולים, בסו"ה ונגולו כספר השמים.
ועל שם זה נקראת המלכות עלמא דאתגליא.

רנט) א"ל ר' עקיבא וכו'! א"ל ר"ע,
מהו שכתוב, אל גנת אגוז ירדתי. א"ל בוא
וראה, גנה זו יוצאת מעדן, וזו היא השכינה,
אגוז, זה היא, מרכבה העליונה הקדושה שהיא
ארבעה ראשים של הנהרות הנפרדים מן הגן,
(דסו"י דף ט"ו ע"ב)

באחדותא ^צ בחדוותא ^ק בשלימותא, ומתפרש כל חד ^ר בעברוי, על מה דאתמני, הה"ד, ^ה הוא הסובב את כל ארץ החוילה הוא ההולך קדמת אשור, וכן כולם. (רסא) אמר רבי עקיבא, האי לכלוכא דהיא בקליפוי דאגוזא, למאי רמיזא. אמר ליה, אע"ג דאורייתא לא גלי ליה, בהאי גלי.

(רסב) ת"ח ^ט שקדים, מנהון מרירן, ומנהון מתיקן, ורמיזא אית לון, אית מארי דדינא ^ה קשיא, ואית מארי דשירותא, אבל כל רמיזא דגלי באורייתא ^א חזינן דדינא הוי, והכי הוא לירמיהו, אחזו ליה בדינא, דכתיב, ^א מקל שקד אני רואה. מאי שקד. ^ב שקדים ממש. וכן ^ג במטה אהרן, ^ד ויגמול שקדים. ומן ^ה תיבותא ממש, אשתמע, דהוא דינא קשיא. דכתיב, ^ה וישקוד ה' על הרעה. וכן ^ו שקד אני על דברי, וכן כולם. אמר ^ה ליה ר' עקיבא, משמע כל מה דעבד קודשא בריך הוא, למילף מניה חכמתא סגיא, דכתיב ^ו כל פעל ה' למענהו, ר' אלעזר אמר מהכא, דכתיב, ^ז וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. ^ח מהו מאד. למילף מניה חכמתא עלאה.

חלופי גרסאות

צ בשלימותא בחדוותא. ק מוסף בשלימותא בשלימו. ר בעובדוי. ש ל"ג שקדים. ת מוסף קשיא, ואית מארי דרחמנותא. א חזינא דהוא דינא. ב שקד; שקד. ג בבליעת קרח. ד תיבתא. ה ל"ג ליה. ו מא.

מסרת זוהר

(ה) (בראשית ב') חיי שרה מ"ד צ"א. (ו) (ירמיה א'). (ז) (במדבר י"ז) ח"ב רלה. (ח) (דניאל ט') ח"ג נד. (י) (משלי ט"ז). (כ) (בראשית א') כ"א ג' צ"א.

אל גנת אגוז ירדתי

ויש מהם שהם מתוקים, ויש להם רמו, ויש כעלי דין הקשה, שעליהם רומזים שקדים המרים, ויש בעלי שרות, המשרתים לקדושה, שעליהם רומזים שקדים המתוקים, אבל כל רמו המגולה עליהם בתורה, אנו רואים, שהוא דין, ואינה מדברת מן הטוב שבהם, שהם המתוקים. וכן הוא בירמיהו, שהראו לו הדין שבהם, שכתוב מקל שקד אני רואה. מהו שקד. שקדים ממש ונאמר לה, כי **שקד** אני על דברי וגו', דהיינו לנטוש ולנתוש ולהאביד וגו'. וכן במטה אהרן, כתוב, ויגמול שקדים, שנעשה לאות לבני מרי. הרי שהתורה מדברת מבחינת הדין שבהם בלבד. ומן המלה עצמה שנקראים שקדים, נשמע, שהוא דין קשה, שכתוב, **וישקוד ה' על הרעה**, וכן **שוקד** אני על דברי, וכן כולם. הרי שהמלה שקד יורה על דין קשה. אמר לו ר' עקיבא, משמע שכל מה שעושה הקב"ה, הוא ללמוד ממנו חכמה רבה. שכתוב כל פעל ה' למענהו. ר' אלעזר אמר מכאן, שכתוב, וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. מהו מאד, הוא שטוב ללמוד ממנו חכמה עליונה.

א"ר

הסולם

מאמר

פירוש שבמרכוז נמצאים ד' הפנים, מיוחדים זה בזה, והארת ג' הקוין, דהיינו **האחדות** שמקו ימין ו**השמחה** שבקו שמאל, והשלמות שבקו אמצעי, נמצאים בכל אחד ואחד מהם בלי הפרש משהו, ומבחינה זו הם מחוברים. אבל מבחינת תפקידם להשפיע לתחתונים הם נפרדים שכל אחד מגביר את בחינתו, ופני אריה שהוא ימין משפיע חסדים בעיקר, ופני שור שהוא שמאל, משפיע חכמה בעיקר, ופני נשר שהוא אמצעי, משפיע בעיקר שפע ממוזג. ופני אדם, תפקידו בעיקר לגלות החסדים בהארת החכמה כנ"ל בדבור הסמוך. ומבחינה זו, כל אחד נפרד מחבירו.

(רסא) אמר ר' עקיבא, **האי וכו'**! אר"ע לכלוך זה, שהוא בקליפת האגוז, דהיינו בד' קליפות הסובבים עליו, למה הם רומזים. אמר לו, אע"פ שהתורה לא גילתה אותה, כי מדברת רק בבחינת הטוב שבאגוז, גילתה אותו בזה, דהיינו בשקדים, כמיש והולך, שהתורה מדברת מן ד' קליפות שבשקדים דוקא הרומזות על דין, ולא מבחינת הטוב שבהם.

(רסב) ת"ח **שקדים וכו'**! בוא וראה, שקדים, יש מהם שהם מרים, מחמת קליפותיהם, (דמ"ז דף ט"ז ע"כ)

רסג) א"ר יהודה, מאי דכתיב, (2) גם את זה לעמת זה עשה האלהים. כגוונא דרקיעא, עבד קב"ה בארעא, וכלהו רמיזא למה דלעילא. דכד הוה חמי ר' אבא, חד [n] אילנא, t דאביה אתעביד n עופא דפרח s מניה, הוה בכי ואמר, אי הוה בני נשא ידעי למאי . רמיזאן, הוה מבועזן כ מלבושיהון עד טבוריהון, למאי y דאתנשי חכמה מנהון. כ"ש בשאר מה דעבד קב"ה בארעא.

רסד) n כדאמר ר' יוסי, אלנין, אינון דאתחזי מנהון חכמתא, כגון חרובא, n דקל, פסתוקא, וכדומה לון, כלהו בחד n רכיבא אתרכבו. כל אינון דעבדין פירין, בר מתפוחין, רזא חדא אינון, s בר שבילין דאתפרשן.

רסה) כל אינון דלא עבדין פירין, ואינון רברבין, בר מערבין דנחלא, דאית e להו רזא בלחודוי f כגוונא דלעילא, מחד יניקא יניקו, z וכל חד מאינון דאינהו זוטרי, בר מאזובא, מאימא חדא אתילידו.

רסו) כל עשבין דארעא, דאתמני עליהון רברבין תקיפין בשמיא. כל חד וחד רזא בלחודוי, כגוונא דלעילא, ובגין כך כתיב, n שדך לא תזרע כלאים. דכל חד וחד עאל בלחודוי, ונפיק בלחודוי, הה"ד, o הידעת חקות שמים אם תשים משטרו בארץ. וכתב *) o לכלם בשם יקרא. ומה q בכל מה, דבעלמא רזא בלחודוי

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

z (קהלת ז') ח"א רסג. רסד : ח"ב רסה. ח"ג כט :
מוז : נד. : רפב. ת"ז תק"ע קכ"ה : ז"ח ל"ג ט"ג של"ד.
m (ויקרא י"ט) ח"ב ל : ח"ג פו : ריא. ת"ז תס"ו
זו : תס"ט קט. n (איוב ל"ח) ח"א רנא. ז"ח ח' ט"ב
ש"ה. o (ישעיה מ') הקסה"ז כ"ג צ"א.

דרך אמת n פ"י אילן גדול שבו מגדל עופות כי יש אילן מגדל עופות. n פ"י גרעני פרי שקורין גלגלש.

גם את זה לעומת זה

הסולם

מאמר

חוץ השבילים, שבהם הם נפרדים, כי לכל אילן יש שביל מיוחד, שמאיר בו.

רסה) כל אינון דלא עבדין וכו' :
כל אלו האילנות שאינם עושים פירות, והם גדולים, חוץ מערבי נחל, שיש להם סוד בפני עצמם כעין של מעלה, שהם נו"ה, מיניקה אחת הם יונקים, דהיינו שיונקים מחיצוניות בסוד אל אחר, שאינו עושה פירות. וכל אחד מן האילנות הקטנים, חוץ מאוב הרומז על יסוד, מאם אחת נולדו. דהיינו מנוקבא.

רסו) כל עשבין דארעא וכו' : כל עשב הארץ, שנתמנה עליהם שרים חזקים בשמים, שאין לך כל עשב ועשב בארץ שאין לו כוכב ומזל ברקיע שמכה אותו ואומר לו גדל (כמ"ש להלן תרומה קע"א ד"י ב"ר פ"י) כל אחד ואחד מהם יש לו סוד בפני עצמו, כעין של מעלה, כמו שיש להם למעלה ממונים מיוחדים, ומשום זה כתוב, שדך לא תזרע כלאים

רסג) א"ר יהודה וכו' : אר"י, מה שכתוב, גם את זה לעומת זה עשה האלקים. יורה, כעין שיש ברקיע עשה הקב"ה בארץ, וכל מה שיש בארץ, כולם רומזים למה שיש למעלה, ברקיע. כי כשראה ר' אבא אילן אחד, שפריו נעשה עוף הפורח ממנו, היה בוכה, ואמר, אם אנשים היו יודעים למה הם רומזים, היו קורעים לבושיהם עד הטבור שלהם, על מה שגשכחה החכמה מהם. כל שכן בשאר דברים מה שעשה הקב"ה בארץ.

רסד) כדאמר ר' יוסי וכו' : כמו שאמר ר"י, האילנות, שחכמה נראית מהם, דהיינו, חרוב, ודקל, ופסתוקא, שהוא מין עץ אגוז, וכדומה להם, כולם ברכב אחד נרכבו, כי כל אלו האילנות שעושים פירות, חוץ מתפוחים, שהם נה"י, סוד אחד הם, שרומזים לת"ת, (דפו"י דף ט"ו ע"א *) דף ט"ו ע"א)

ולא בעא קב"ה לגלאה לון, ה ולערבבא לון, וקראן בשמהן. בני יעקב דאינון שבטין קדישין, דאינון קיומא דעלמא, על אחת כמה וכמה, הה"ד ואלה שמות בני ישראל. רסז) ר' יוסי בר' יהודה אמר, אילו נאמר אלה שמות, משמע דהכי הוא. השתא דכתיב ואלה שמות, משמע דעל הראשונים מוסיף, מה הראשונים בני יעקב, ט אף כאן בני יעקב.

רסח) א"ר יהודה, ח"ו, בשעתא ה דאמר קב"ה, ט אנכי ארד עמך מצרימה, ס"ד דשכינתא תיחות עמיה בההיא שעתא ב ממש, אלא, בשעתא דהות ירידה ג לבנוהי, נחתת שכינתא, הה"ד, אנכי ארד עמך מצרימה, ואנכי אעלך גם עלה, ד כל זמנא דיהוי לך ה עלייה, כביכול ו עלייה אית לי, ובשעתא ז דיהוי לך ירידה, כביכול אנכי ארד עמך. ועד דמית יוסף וכל אחיו, והות לון ירידה, קמת שכינתא ונחתת עמהון, כמה דנחתו אלין, כך נחתו אלין.

חלופי גרסאות

ה ולערבבא ול"ג לגלאה לון, ט אוף, ת שאמר הקב"ה.
א שהשכינה ירדה עמו באותה שעה. ב מוסיף א"ל
והא כתיב אנכי ארד עמך מצרימה עמך ממש. ג לפני ירדה שכינה. ד כל זמן שיש לך עליה כביכול עליה
יש לי ובשעה שיש לך ירידה כביכול אנכי ארד עמך ועד שמת יוסף וכל אחיו והיתה להם ירידה עמדה
שכינה וירדה עמהם כשם שירדו אלה כך ירדו אלה. ה עלייהו. ו עלייהו. ז דיהבי.

מסרת הזהר

(בראשית מ"ו) ויחי ל"ט צ"ב.

בני ישראל בני יעקב

יהודה חולק עליה. מטעם תוספת הו' שנאמר ואלה, שזה יורה שמחובר לכתובים הקודמים, ועומד כבר אחר מיתת יעקב ויוסף והשבטים, שאז באו לירידת המדרגה, ונקראים בני יעקב. ואע"פ שהכתוב אומר בני ישראל, אין זה משום חשיבות כי מבחינת המדרגה כבר נפלו למדרגת בני יעקב. אלא מטעם אחר, דהיינו לכבודו של יעקב.

הסולם

רסח) א"ר יהודה ח"ו וכו': אר"י, לר' יוסי בר' יהודה, חס ושלום, בשעה שאמר הקב"ה אנכי ארד עמך מצרימה, שיעלה על דעתך שהשכינה ירדה עמו בשעה ההיא ממש. שר' יהודה חשב, שכונת ריבר"י, הוא, שמיד בבואם מצרימה, היו בבחינת בני יעקב, דהיינו בירידה, אלא בשעה שהיתה ירידה לבניו ירדה השכינה, ז"ש, אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה, שפירושו, כל זמן שתהיה לך עלייה, כביכול, יש גם לי עליה ובשעה שתהיה לך ירידה, אנכי ארד עמך. ואחר שמת יוסף וכל אחיו, והיה להם ירידה, עמדה השכינה וירדה עמהם, כמו שירדו אלו, דהיינו בני ישראל, כך ירדו אלו, דהיינו השכינה ומרכבותיה.

אמר

מאמר

כלאים. כי כל אחד ואחד נכנס לבדו ויוצא לבדו, שאין ממונה מתערב בחברו, והזורע כלאים, מערב שליטתם זה בזה, ז"ש, הידעת חוקות שמים אם תשים משטרו בארץ. וכתוב, לכולם בשם יקרא. ומה לכל מה שבעולם יש סוד בפני עצמו, ולא רצה הקב"ה לגלותו ממקומו ולערבו באחר, וקראם בשמות לכל אחד מהם, בני יעקב, שהם שבטים קדושים, שהם קיומו של עולם, על אחת כמה וכמה. ז"ש ואלה שמות בני ישראל.

רסז) ר' יוסי בר' יהודה וכו': ריב"י אמר, אלו נאמר אלה שמות, היה משמע שכן הוא, כמ"ש ר' יהודה, אשר, ואלה שמות בני ישראל, הוא על חשיבותם של השבטים מקיימי העולם, עתה שכתוב ואלה שמות, עם ו' נוספת משמע שעל הראשונים מוסיף, מה הראשונים בני יעקב אף כאן בני יעקב.

פירושו. כי השם ישראל יורה על עליה וחשיבות והשם יעקב יורה על ירידה, (כנ"ל ויחי דף ב' אות ה') וכיון שכתוב כאן בני ישראל פירש ר' יהודה בדבור הסמוך, שהוא נאמר על חשיבות השבטים. אבל ר' יוסי בר' (דפו"י דף ט"ז ע"א)

רסט) אמר ה' יוסי ברי יהודה, מה כתיב ל' לעיל מניה, וימת יוסף בן מאה ועשר שנים וגו', בההיא שעתא דמית יוסף, וכלהו שבטין, והוה לון ירידה, נחתו בני ישראל בגלותא, ושכינתא ומלאכי עלאי נחתו עמהון, הה"ד, ואלה שמות בני ישראל, דאינון אתוספו על קדמאי למיחת ל בגלותא.

רע) א"ל, אי הכי, יעקב הוה מית או לא. א"ל מית. א"ל, ומהו דכתיב הבאים מצרימה את יעקב, אי בחיי, אימא את יעקב, ואי בתר דמית, אפיק מתמן את יעקב. אלא תא חזי, לא אמר קרא היורדים מצרימה את יעקב, דעד כען לא הות ירידה ליעקב, אלא הבאים, אוליפנא דאתו עמיה דיעקב, ואזלו להון, עד דנחתו אלין בגלותא, נחתו אלין עמהון, הה"ד ואלה שמות וגו'.

רעא) ר' דוסתאי אמר, בכל יומא ויומא הוה אתיין, ואזלין לון, הה"ד הבאים מצרימה, ולא כתיב אשר באו, והיינו דכתיב הבאים מצרימה בקדמיתא את יעקב. ולבתר כד הות לון ירידה איש וביתו באו. ות"ח, בני יעקב כלהו הוה מתין בהווא זמנא ונחתו אלין ואלין.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ח ר' יהודה, ס למעלה מן הענין. י באותה שעה ירדו בני ישראל לגלות מהשכינה ומלאכי השרת עמהם הה"ד ואלה שמות בני ישראל שהם הוסיפו על הראשונים לרדת בגלות. כ ל"ג מן דמית עד נחתו. ל לגלותא. מ ל"ג א"ל. נ ומה. ס בחייו. ע א"ל. פ שעדיין לא היתה ירידה ליעקב אלא הבאים עמהם הה"ד ואלה שמות בני ישראל שהם הוסיפו על הראשונים לרדת בגלות. כ ל"ג מן דמית עד והולכים להם הה"ד הבאים מצרימה ולא כתיב אשר באו והיינו דכתיב הבאים בתחלה את יעקב ולאחר כשהיתה להם ירידה איש וביתו באו. ק מיתין. ר מוסיף ואלין נחתו.

9) (בראשית ג') ויחי ו' צ"א.

בני ישראל בני יעקב

הסולם

מאמר

היתה ירידה ליעקב, אלא הבאים, כתוב, ולמדנו שהשכינה וי"ב השבטים שבה, באו עם יעקב למצרים, והלכו משם, עד שירדו לגלות, דהיינו אחר מיתת יעקב והשבטים, ואז ירדו אלו עמהם. דהיינו השכינה וי"ב השבטים שבה, וע"כ הכתוב, ואלה שמות בני ישראל הוא נאמר על גודל מעלתם וחשיבותם. להיותו טובב על ימי העליה ולא על ימי הירידה.

רסט) אמר ר' יוסי ברי יהודה וכו': אמר לו ר' יוסי, מה כתוב למעלה ממנה, וימת יוסף בן מאה ועשר שנים וגו', באותה שעה שמת יוסף וכל השבטים, והיה להם ירידה, ירדו בני ישראל בגלות, והשכינה ומלאכים העליונים ירדו עמהם, דהיינו כמו שאמר ר' יהודה, וזה שכתוב, ואלה שמות בני ישראל, שה' של ואלה מוסיף על הראשונים, שלאחר מיתת יוסף ואחיו, לרדת בגלות, וע"כ הם בהכרח בני יעקב, דהיינו בירידה.

רעא) ר' דוסתאי אמר וכו': בכל

יום ויום היו באים, השכינה וי"ב השבטים שבה, והלכו להם. זהו שכתוב, הבאים מצרימה, לשון הוה, ולא כתוב, אשר באו, לשון עבר. והיינו שכתוב מתחילה הבאים מצרימה את יעקב, שמדבר מטרם הירידה, ואח"כ כשהיתה להם ירידה, כתוב, איש וביתו באו, שהוא לשון עבר. ובוא וראה, בני יעקב כולם כבר מתו באותו זמן, וירדו אלו ואלו לגלות.

רע) א"ל, אי הכי וכו': אמר לו ר' יהודה, אם כן, יעקב היה מת או לא. אמר לו מת. א"ל ומהו שכתוב, הבאים מצרימה את יעקב, אם בחייו, יתכן שיאמר, את יעקב, אבל אם הכתוב מדבר אחר שמת, הוצא משם את יעקב, שהרי כבר מת. מטעם שה' מוסיף על הראשונים. אלא בוא וראה, לא אמר הכתוב, היורדים מצרימה את יעקב, כי עד עתה לא

רעב) ו רבי יוסי ורבי אלעזר אמרו, האי פרשתא מלין עלאין אית בה, דתנו, בשעתא דנחתו אלין ת רתיכין א ומשריין קדישין, דיוקניהון דשבטין, דגליפין לעילא, כלהו ב עאלן למידר עמהון. הה"ד, איש וביתו באו, וכתוב ראובן שמעון לוי.

רעג) ג ד"א ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב וגו'. אתחזר פרשתא דא, למה דא"ר יוסי ברבי יהודה, וכלא הוה.

רעד) ו ת"ח, רבי אלעזר בן ערך, כד ד הוה מטי להאי פסוק, הוה בכי, דתניא, א"ר אלעזר בן ערך, בשעתא ה דאזלי ישראל בגלותא, אתכנשו כלהו נשמתהון דשבטין, למערתא דכפלתא, צווחו ואמרו: סבא סבא, כאבא דבנין לאו בלאותא דעלמא דין, בניך כלהו משתעבדין בקשיו, עם אחרן עבדין בהו נוקמין דעלמא.

רעה) ה בההיא שעתא, אתער רוחיה דההוא סבא, רשותא שאיל, ונחית, קרא קב"ה לכל רתיכו ומשרייתיה, ומלכיהון בראשיהון. ונחתו כלהו עם יעקב ועם שבטוהי. שבטין נחתו חיים עם אבוהון, ושבטין נחתו מתים עם אבוהון, הה"ד ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה וגו' וכתוב ראובן שמעון לוי וגו'. ות"ח, מתים

חלופי גרסאות

ש ר' אלעזר ור' יוסי. ת מאסיף קדישין. א ומשרייתא קדישא דדיוקנין. ב עאלו. ג ל"ג ד"א. ד מטי הוה. ה שנכנסו. ו בגלותא.

מאמר

הסולם

איש וביתו באו

ערך, בשעה שהלכו ישראל בגלות נתאספו כל הנשמות של השבטים למערת המכפלה, צעקו ואמרו: סבא סבא, הכאב של הבנים אין בעמל עולם הזה משלנו, בניך, כולם משתעבדים בעבודה קשה על ידי אחרים, עושים בהם כל נקמות שבעולם.

רעה) ה בההיא שעתא אתער וכו'! בשעה ההיא, נתעורר רוחו של סבא ההיא, דהיינו יעקב, בקש רשות, וירד למצרים. קרא הקב"ה לכל מרכבותיו והמחנות שלו, ומלכם, שהוא השכינה בראשם. וירדו כולם עם יעקב ועם השבטים שלו. השבטים ירדו חיים עם אביהם למצרים, וכן ירדו מתים עם אביהם מצרימה וגו', וכתוב, ראובן שמעון לוי וגו', ובוא וראה, עתה מתים היו כנ"ל, וירדו למצרים. וכתוב, ויוסף היה במצרים. כי רוחו לא נפרד ממצרים לאחר מיתתו, שיהיה צריך לחזור ולרדת, כמו שאר השבטים. אמר ר' אבא, בזה הוא יוסף, נקרא, כרחם אב על בנים. כי לא נפרד מהם גם לאחר פטירתו.

רעב) ו ר' יוסי ור' אלעזר וכו'! ר"י ור"א אמרו, פרשה זו דברים עליונים יש בה. שלמדנו, בשעה שירדו אלו המרכבות ומחנות הקדושים, שהם צורת י"ב השבטים החקוקים למעלה, בשכינה, כולם באו לגור עמם. ז"ש איש וביתו באו, שסובב על המלאכים שבאו לגור במצרים, עם בני ישראל, וכתוב, ראובן שמעון לוי וגו', שרומזים על צורת י"ב השבטים שבשכינה.

רעג) ד"א ואלה שמות בני ישראל וגו' את יעקב! שהקשה לו שפתח בני ישראל וסיים את יעקב, ואומר, שהחזרה פרשה זו מבני ישראל אל יעקב, הוא למה שאמר ר' יוסי ב"ר יהודה (לעיל אות רס"ז) שבני ישראל ירדו למדרגת בני יעקב, והכל היה, כלומר שכל הפשטים הם אמת.

רעד) ות"ח, ר' אלעזר בן ערך וכו'! ובוא וראה, ראב"ע כשהגיע לפסוק הזה, ואלה שמות וגו', היה בוכה. שלמדנו, אמר ר"א בן

הו, ונחתו, וכתוב ויוסף היה במצרים. אמר רבי אבא, בהאי אתקרי (ג) כרחם אב על בנים.

רעו) רבי יהודה בר שלום, הוה אזיל באורחא, ורבי אבא הוה עמיה, עאלו לחד אתרא, ובתו תמן, (ט) אכלו, כד בעו למשכב, שור רישיהון בההוא תלא (ט) דארעא, דהוה חד קברא : תמן, (פ) עד דלא דמיכו, קרא חד קלא מן קברא, אמר זרעא (ח) לארעא (ז) אזלא, תריסר שנין הוה * דלא אתערית, בר האידינא, דפרצופא דברי חמינא הכא.

רעו) א"ר יהודה, מאן את. א"ל יודאי (ט) אנא, ואנא יתיב (ק) נזיפא, דאנא לא יכילנא למיעל, בגין ההוא צערא דברי, דגנביה ההוא עכו"ם, כד איהו (כ) הוה זעירא, ואלקי ליה כל יומא, וצערא דליה דחי לי למיעאל בדוכתאי, ובהאי אתרא לא אתערית, בר האידינא.

רעח) אמר ליה ואתון ידעין בצערא דחיי. (ג) א"ל, שרי (ד) קברי, אי לאו בעותא דילן על חיי, לא יתקיימון פלגות יומא (ה) בעלמא, והאידינא אתערית הכא, דהו אמרין, (ו) לי כל יומא, (ז) דלעגלא ייתי ברי הכא, ולא (ח) ידענא אי בחיי אי במותא. רעט) א"ל רבי יהודה, מאי עבידתייכו בההוא עלמא. אתרגיש קברא, ואמר, אזילו קומו, דהאידינא ילקון לברי, תוהו, וערקו מתמן כפלגות מיל, יתבו עד

חלופי גרסאות

מסרת זוהר

ז ל"ג תמן. ח לזרעא. ט ל"ג אנא. י בעינא. כ ל"ג הוה. ל א"ל חייך דעלמא שרי קברא. מ ל"ג בעלמא ; לעלמא. נ ל"ג לי. ס מוסיף ידענא דינמא דין.

(ז) (תהלים ק"ג) ויחי פי צ"א.

דרך אמת (ט) פ"י והיו לנים שס. (ע) פ"י השכיבו ראשם על הר קטן שהיה שם קבר אחד. (פ) פ"י קודם שהתחילו לישן הרעיש הקבר ושמעו קול אחד מן הקבר. (צ) פ"י הזרע הלך לארץ ורמז על עצמו שהוא אל עפר ישוב ונקבר בארץ והנה זה שנים עשר שנה שלא נתעורר בקברו רק עתה שראה פרצוף בנו כמבואר בסמוך. (ק) פ"י אני יושב בנויפה ואיני יכול ליכנס לפרגוד מכח צער בני שגנבו עכו"ם אחד כשהיה קטן והיה מכה אותנו כל יום ויום. (ר) פ"י שר הקבר אם לא היו בקשתנו על החיים לא היה להם קיום חצי יום בעוה"ז. (ש) פ"י במהרה יבוא.

הסולם

המתים ידעון בצערא דחיי

מאמר

מלהכנס במקומי, ובמקום הזה לא נערתי רק עתה.

רעח) א"ל ואתון ידעין וכי ; אמר לו, ואתם יודעים בצער של החיים. אמר לו, נשבע אני בשר של קברי, אם לא התפלה שלנו על החיים, לא היו מתקיימים בעולם אפילו חצי יום. ועתה נערתי כאן, שהיו אמרים לי כל יום שבני יבא כאן במהרה, ואיני יודע אם בחיו או לאחר מיתתו.

רעט) א"ל ר' יהודה וכי ; א"ל ר"ה, מה אתם עושים בעולם ההוא. נרעש הקבר, ואמר, לכו קומו, כי עתה מכים את בני. תמהה וברחו משם כחצי מיל. ישבו, עד שהאיר הבוקר. קמו ללכת, ראו אדם אחד, שהיה רץ ובורח, מפני

רעו) ר' יהודה בר שלום וכי ; ריב"ש היה הולך בדרך, ור' אבא היה עמו, נכנסו למקום אחד ולנו שם. אכלו, כשרצו לשכב, הניחו את ראשם על תל של עפר, שהיה שם קבר. טרם ישנו, קרא קול אחד מן הקבר, אמר, זרע שלי הולך לארץ, כלומר הולך לאבוד, כבר שתיים עשרה שנים שלא נערתי, לבד עתה, שפני בני אני רואה כאן.

רעו) א"ר יהודה מאן וכי ; אר"י, מי אתה. אמר לו, יהודי אני, ואני יושב בבדידות, כמו מוחרם, כי איני יכול לכנס לגן עדן, בשביל הצער מבני, שגנבו עכו"ם בעוד היותו קטן, ומכהו בכל יום. והצער שלו דוחה אותי (דפו"י דף ט"ז ע"א *) דף ט"ז ע"ב)

דנהיר צפרא. קמו למיזל, חמו חד בר נש, דהוה רהיט וערק, והוה שתית דמא אכתפוי, אחדו ביה, וסח להו עובדא, אמרו ליה מה שמך. אמר להו, לחמא בר ליואי. אמרו, ומה ע ליואי בר לחמא הוה ההוא מיתא, ומסתפינא לאשתעווי יתיר בהדיה. לא אהדרו. אמר רבי אבא, האי דאמרו, דצלותהון דמתייא, מגינן על חיי. מנלן. דכתיב ^ק ויעלו בנגב ויבא עד חברון.

רפ) א"ר יהודה, ת"ח, תרין נדרין נדר קב"ה ליעקב. חד, דייחות עמיה ^פ למידר עמיה בגלותא, וחד דיסקיניה ^ת מקבריה, למחמי חדותא דסייעתא קדישא דדיירי עם בנוהי הה"ד, אנכי ארד עמך מצרימה אנכי ארד עמך בגלותא. ואנכי אעלך גם עלה, כד"א ^ח והעליתי אתכם מקברותיכם עמי. וכתיב ^ו ששם עלו שבטים וגו'.

רפא) ד"א ^ח ויקם מלך חדש על מצרים וגו', אר"ש, ^ז בההוא יומא, אתיהיב ^ק ליה רשותא ^ר לשרו של מצרים, על כל שאר עמין, דתנא, עד דלא מית יוסף, לא אתיהיב שלטנו לשלטנא דמצרים על ישראל, כיון דמית יוסף, ^ט כדין ויקם מלך חדש על מצרים, ויקם: כמאן דהוה מאיך ^ת וקם.

רפב) ^א רבי יצחק פתח, ^א עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. עד שהמלך:

חלופי גרסאות

ע מוסיף בר ליואי. פ ל"ג למידר עמיה. צ בו ביום נתנה רשות לשרו של מצרים על האומות דתנא עד שלא מת יוסף לא נתנה שררה לשרו של מצרים על ישראל כיון שמת יוסף ויקם מלך חדש על מצרים ויקם כלומר מאן דהוה מאיך קם. ק ל"ג ליה. ר ל"ג ויקם כלומר מאן דהוה מאיך קם. א מוסיף ויקםמלך חדש וכו' ר"ל.

מסרת הוזהר

ק) (במדבר י"ג) ח"ב לא. ח"ג קנח: קנט. קס. ר) (יחזקאל ל"ז) נח ע"ד צ"ה. ש) (תהלים קכ"ב) לעיל אות ר"ג וש"ג. ת) לעיל דף כ"ד ציון צ. א) (שה"ש א) ב"א רנ"ט צ"א.

לשרו של מצרים. ש ל"ג כרין. ת קם. א מוסיף ויקםמלך חדש וכו' ר"ל.

דרך אמת ^ת פ"י שיעלוהו מקברו.

עד שהמלך במסבו

הסולם

מאמר

עמך מצרימה, שפירושו, אנכי ארד עמך בגלות. ואנכי אעלך גם עלה, היינו בשעת הגאולה, כי עליה, הוא לשון גאולה כמש"א והעליתי אתכם מקברותיכם עמי. וכתוב, ששם עלו שבטים וגו'.

רפא) ד"א ויקם מלך חדש וגו': פירוש אחר על הכתוב, ויקם מלך חדש. אמר ר"ש ביום ההוא ניתנה רשות לשרו של מצרים שיתחזק על כל שאר העמים. כי למדנו עד שלא מת יוסף, לא ניתנה שליטה לממשלת מצרים על ישראל, כיון שמת יוסף, אז, ויקם מלך חדש על מצרים. ויקם, פירושו כמי שהיה שפל וקם, כי ביום ההוא נתגדל שרו של מצרים כנ"ל.

מאמר עד שהמלך במסבו

רפב) ר' יצחק פתח וכו' ר"פ. עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. עד שהמלך, זהו

חפני רבו, כי ניצל ממנו בתפלת אביו המת. והיה נוהל דם מכתפיו. אחוז בו וסיפר להם המעשה שהנכרי שגנבו בהיותו קטן, הכהו עד זוב דם. אמרו לו, מה שמך, אמר להם, לחמא בר ליואי. אמרו, ומה ליואי בר לחמא, היה שמו של אותו המת, אנו יראים לדבר עמו יותר. לא חזרו אליו. אמר רבי אבא, זה שאמרו, שתפלות המתים מגינות על החיים. מאין לנו, הוא כי כתוב, ויעלו בנגב ויבא עד חברון, דהיינו להתפלל על קברם של האבות, שיתפללו בעדם.

רפ) א"ר יהודה ת"ח וכו' אר"י, בוא וראה, שני נדרים נדר הקב"ה ליעקב: אחד, שירד עמו לגור עמו בגלות. ואחד, שיעלה אותו מקברו, לראות השמחה של המחנה הקדושה של המרכבות והמלאכים, שגרו עם בניו בגלות, בשעת הגאולה. ז"ש, אנכי ארד ^(דפו"י דף ט"ו ע"ב)

ב דא קב"ה. הה"ד, ב) כה אמר ה' מלך ישראל. וכתוב ג) ויהי בישורון מלך. במסבו:
 בין כנפי הכרובים. נרדי נתן ריחו, ג) דגרמו לאסתלקא מביניהון.
 רפג) ד"א, עד שהמלך במסבו, בעוד ד) דקב"ה הוה יהיב אורייתא לישראל,
 ד) ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל וגו'. בעוד
 ה) דהוה כתיב אורייתא לישראל, שבקו ריחיהון טב, ואמרו אלה אלהיך ישראל.
 רפד) ד"א עד שהמלך במסבו, בעוד ו) דהוה קב"ה נחית על טורא דסיני,
 למיהב אורייתא לישראל, נרדי נתן ריחו, ד) כתיב ה) נעשה ונשמע.
 רפה) רבי תנחום אמר, כל אומה ואומה ז) אית ה) לה שר לעילא, וכד קב"ה
 יהיב שלטנותא לדין, אנחית לדין, וכד יהיב שלטנותא להווא שר, לית ליה
 שלטנותא, אלא ט) בגין ישראל, הה"ד ו) היו צריה לראש.
 רפו) רבי יצחק אמר, ישראל ו) אינון לקביל כל שאר אומין דעלמא, מה שאר
 עמין אינון שבעים, אוף ישראל אינון שבעים, הה"ד, ו) כל הנפש לבית יעקב הבאה
 מצרימה שבעים. ו) ומאן דשליט על ישראל, כאילו שליט על כל עלמא.
 רפז) רבי אבא אמר מהכא, ובני ישראל פרו וישרצו וגו', הא שבעה. ז) וכל
 דרגא ח) לעשרה, הא שבעים. מה כתיב ו) בתריה, ויקם מלך חדש על מצרים.

חלופי גרסאות

ב ל"ג דא קב"ה. ג שסבכו להסתלק מביניהם. ד שהיה
 הקב"ה נותן תורה לישראל. ה שהיה כותב התורה
 לישראל הניחו ריחם הטוב ואמרו. ו שהיה הקב"ה
 יורד על הר סיני לתת התורה. ז יש לה שר מלמעלה
 וכשהקב"ה נותן שרתה לזה מוריד לזה וכשנותנים
 שרתה לאותו שר אין לו שרתה זולתי בישראל הה"ד.
 ח ליה. ט על. י הם כנגד כל האומות שבעולם מה שאר
 האומות שבעולם דכתיב. כ ומי ששולט בישראל כאלו
 על כל העולם כולו. ל וכל מדרגה לעשרה הא שבעים.
 מ מוסיף סלקא לעשרה. נ אחריו.

מסרת זוהר

ב) (ישעיה מ"ד) הקסתיז קליג צ"ח. ג) (דברים ל"ג)
 ח"ב רלה. ח"ג פג. ח"ד תל"ז עה. ז"ח צ"ח ט"א ש"ט
 ד) (שמות ל"ד) תולדות י"ט צ"ג. ה) (שמות כ"ד) לך
 ע"ד צ"א. ו) (איכה א') ח"ג רלז: רעס. רפב:
 ז) (בראשית מ"ו) ת"ז תסיט ק.

הסולם

ישראל לקביל שאר אומין דעלמא
 נותן ממשלה לזה משפיל לזה, וכשנתן ממשלה
 לשר ההוא של מצרים, אין לו הממשלה אלא
 בשביל ישראל. ז"ש היו צריה לראש.
 רפו) ר' יצחק אמר וכו' : ר"א.
 ישראל הם כנגד כל שאר אומות העולם, מד
 שאר העמים הם שבעים אף ישראל הם שבעים.
 ז"ש כל הנפש לבית יעקב הבאים מצרימה
 שבעים. ומי שמושל על ישראל, הוא כאלו
 מושל על כל העולם.
 רפז) ר' אבא אמר וכו' : ר"א. מכאן
 נשמע שישראל הם שבעים. שכתוב: ובני
 ישראל, פרו, וישרצו, וירבו, ויעצמה, במאד
 מאד. הרי כאן שבע מדרגות, וכל מדרגה כוללה
 עשרה, הרי שבעים. מה כתוב אחר זה, ויקב
 מלך חדש על מצרים. שמחמת שליטתו על
 ישראל שהם כנגד שבעים אומות נבחן כמלך
 חדש.

מאמר

זהו הקב"ה. ז"ש. כה אמר ה' מלך ישראל.
 וכתוב, ויהי בישורון מלך. במסבו, היינו,
 בין כנפי הכרובים שעל ארון העדות נרדי
 נתן ריחו, היינו שגרמו שיסתלק הקב"ה
 מביניהם, ונתן ריחו, פירושו ריחם הרע.
 רפג) ד"א. עד שהמלך במסבו:
 היינו בעוד שהקב"ה היה נותן התורה לישראל.
 שכתוב, ויהי שם עם ה' וגו', בעוד שהיה כותב
 התורה לישראל, עזבו את ריחם הטוב ואמרו
 אלה אלהיך ישראל. ונתן, פירושו עזב.
 רפד) ד"א. עד שהמלך במסבו:
 היינו בעוד שהיה הקב"ה יורד על הר סיני
 לתת התורה לישראל. נרדי נתן ריחו, היינו
 כפשוטו, שנתן ריחו הטוב, שכתוב, שאמרו
 נעשה ונשמע.
 רפה) רבי תנחום אמר וכו' : רת"א.
 כל אומה ואומה יש לה שר למעלה, וכשהקב"ה
 (דפו"י דף ט"ז ע"ב)

רפח) אמר ^ו רב הונא, ^ז אמאי אשתעבידו ישראל בכל ^ח האומין, בגין דישתאר ^ט בהון ^י עלמא, דאינון לקביל כל עלמא, וכתוב, ^{יא} ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ^{יב} ומה הוא חד, אוף ישראל חד, דכתיב ^{יג} גוי אחד בארץ. ^{יד} מה שמיה חד, ונתפרש בעי, אוף ישראל חד, ונתפרש בשבעין.

רפט) רבי יהודה פתח, ^{טו} תחת שלש רגזה ארץ וגוי, תחת עבד כי ימלוך, דתניא ^{טז} לית לך אומא מכיכא וקלילא ^{יז} ונבזית קמי קודשא בריך הוא, כוותיהו דמצראי, ויהיב לון קודשא בריך הוא שלטנותא בגינייהו דישאל. ושפחה כי תירש גבירתה, דא הגר, דאולידת לישמעאל, ^{יח} שעשה כמה רעות לישאל, ושלט בהם, ועינה אותם בכל מיני ענויין, וגזר עליהם כמה שמדות, ^{יט} ועד היום הם שולטים עליהם, ואינם מניחים להם לעמוד בדתם. ואין לך גלות ^כ קשה לישאל כמו גלות ישמעאל.

רצ) ר' יהושע הוה סליק לירושלם, והוה אזיל באורחא, חמא חד ערבאה, דהוה אזיל באורחא, ובריה עמיה. פגעו ביודאי חד. אמר לבריה, האי יודאי געלא, דמאיס ביה מריה. ^{כא} הנוול ליה, ורקיך ליה בדיקניה ז' זמנין, דאיהו מזרעא דראמין, דאנא ידענא ^{כב} דמשעבדן בהו שבעין עממין, אזיל בריה ואחיד בדיקניה. אמר רבי

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ח) (זכריה י"ד) ב"א ע"ד צ"א. ט) (שמואל ב' ז') ח"ב נו. קכו. קפה: קסב: קסט: ח"ג פא. צא. צו. קג: רנח. י) (משלי ל') לעיל דף כ"ז ציון י.

בעי אף ישראל אחד ונתפרש בשבעים. ת אין לך להם הקב"ה שררה בשביל ישראל ושפחה כי תירש מן שעשה ער ר' יהושע. ג וענה. ד גדול. ה טול. ו ל"ג

מאמר

הסולם

תחת עבד כי ימלוך

שעשה כמה רעות לישאל, ומשל בהם, ועינה אותם בכל מיני עינויים וגזר עליהם כמה שמדות, ועד היום הם משתלטים עליהם, ואינם מניחים אותם לעמוד בדתם. ואין לך גלות קשה לישאל כמו גלות ישמעאל.

רצ) ר' יהושע הוה וכו': ר"י היה עולה לירושלים, והיה הולך בדרך, ראה ערבי אחד שהיה הולך בדרך ובנו עמו. פגעו ביהודי אחד. אמר הערבי לבנו, יהודי מגואל זה שמאס בו אדוני. לכלך אותו ורקק בזקנו שבע פעמים. שהוא מזרע עליונים דהיינו מאברהם יצחק ויעקב, ואני יודע ששבעים אמות משעבדים בהם. הלך בנו ואחז בזקנו של היהודי. אמר ר' יהושע עליונים עליונים, דהיינו שהתפלל בזכות אבות, גזר אני על העליונים, היינו על הערבי ובנו, שמחזיקים עצמם עליונים על היהודים

רפח) אמר רב הונא וכו': אר"ה, למה נשתעבדו ישראל בכל האומות, הוא, כדי שיתעלה על ידם העולם. כי הם כנגד כל העולם. וכתוב, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ומה הקב"ה הוא אחד אף ישראל הם אחד, שכתוב, גוי אחד בארץ. מה שמו של הקב"ה הוא אחד ונתפרש בשבעים שמות. (כנ"ל וירא אות רפ"א) אף ישראל אחד ונתפרשו בשבעים.

מאמר, תחת עבד כי ימלוך

רפט) ר' יהודה פתח וכו': ר"פ, תחת שלש רגזה הארץ וגוי, תחת עבד כי ימלוך. כי למדנו, אין לך אומה שפלה ונקלה ונבזה לפני הקב"ה, כמו המצרים, ונתן להם הקב"ה ממשלה בשביל ישראל, ושפחה כי תירש גבירתה, זו הגר, שהולידה את ישמעאל,

(דפו"י דף ט"ז ע"ב *) דף י"ז צ"א)

יהושע א] ראמין ב ראמין, גוזרנא על עלאין, ב דיחתון לתתא. עד לא סיים, אתבלעו באתריהון.

רצא) רבי יצחק פתח, ב עד שיפוח היום ונסו הצללים וגו', עד שיפוח היום, האי קרא על גלותא דישראל אתמר, דאינון ישתעבדון בגלותא, עד דיסתיים . ההוא יומא דשלטנותא דאומין. דתנו, א"ר יצחק, אלף שנין הוא שלטנותא ב דכל אומין כחדא, עלייהו דישראל. ולית לך אומה דלא ישתעבד בהון. ויומא חדא, הוא לקבליה דכתיב, ב והיה יום אחד הוא יודע ליי וגו'.

רצב) ד"א, עד שיפוח היום ב קדם דיפוח ב ההוא יומא דאומין. ונסו הצללים, אינון שולטנין דשלטו עלייהו. אלך לי אל הר המור, אמר קב"ה, אלך לי, לנערא האומות מירושלם דהוא הר המור, כמה דכתיב, בהר המוריה אשר בירושלם. ואל גבעת הלבונה, דא בי מקדשא די בציון, דכתיב ביה ב יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון וגו', ב כד"א, ב לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה. כהאי דאחיד בטלית, לנערא טנופא מנה.

רצג) א"ר יוסי, עתיד קב"ה ב לאתגלייא בירושלם דלתתא, ולדכאה יתה

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ב (שיר השירים ב') לעיל את ול"ח ציון צ"י. ג (זכריה י"ד) וירא ע"ד צ"א. ט (תהלים מ"ח) ויצא מ"ב צ"ג. ו (איוב ל"ח) וישב י"ז צ"ג.
 ח מוסיף ראמין ידענא. ט דיחתון. י אותו היום של מעלת האומות דתנו אמר ר' יצחק אלף שנין הוא מעלת כל האומות על ישראל ואין לך אומה שלא ישתעבד בהם ויום אחד הוא כנגדו דכתיב והיה היום יום אחד הוא יודע להי וגו'. כ דאומין ול"ג דכל אומין כחדא. ל ל"ג קדם דיפוח. מ אותו היום מן האומות ונסו הצללים הם השמים השולטים עליהם אלך לי אל הר המור אמר הקב"ה אלך לי לנער האומות מירושלים שהוא הר המור שנאמר בהר המור אשר בירושלים אל גבעת הלבונה מ בית המקדש אשר בציון. נ מוסיף א"ר יהודה כד"א. ס להתגלות על ירושלם של מטה ולטהר אותה מגלולי העמים קודם שיסתיים אותו היום של האומות דא"ר חייא אין שלטנות האומות בישראל אלא יום אי ממש נתנני שוממה כל היום דהו יום אי ממש ולא יתיר.

דרך אמת א] גבורים גבורים תדעו גוזרני על עליונים שירדו למטה.

עד שיפוח היום

הסולם

מאמר

קודם שיפוח יום ההוא של האומות, (כנ"ל בסמוך) ונסו הצללים. הם הממשלות ששלטו עליהם. אלך לי אל הר המור, אמר הקב"ה, אלך לי לנער האומות מירושלים, שהוא הר המור, כמ"ש בהר המוריה אשר בירושלים, ואל גבעת הלבונה. זהו בית המקדש אשר בציון, שכתוב בו, יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון וגו'. והיינו ג"כ, כדי לנער משס את הרשעים. כמ"ש לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנו. כמי שאיחו בשמלה לנער את הטנופת ממנו.

רצג) א"ר יוסי, עתיד וכו'; אר"י, עתיד הקב"ה להתגלות בירושלים של מטה ולטהר אותה מטנופת העמים, עד שלא נשלם יום

היהודים, שירדו למטה. עד לא גמר ר' יהושע דבריו נבלעו במקומם בתוך האדמה.

מאמר עד שיפוח היום

רצא) ר' יצחק פתח וכו'; ר"פ, עד שיפוח היום ונסו הצללים. עד שיפוח היום, מקרא זה על גלות ישראל נאמר, שהם יהיו משועבדים בגלות עד שיגמר יום ההוא של ממשלת האומות. שלמדנו, א"ר יצחק, אלף שנים הם ממשלת כל האומות ביחד על ישראל. ואין לך אומה שלא תשתעבד בהם. ויום אחד, הוא כנגד מה שכתוב, והיה יום אחד הוא יודע להי וגו'.

רצב) ד"א, עד שיפוח היום: היינו

(דפו"י דף י"ז ע"א)

מטנופי עממיא, עד דלא תשתלים ההוא יומא דאומין. דא"ר חייא, לית שולטנו דאומין עלייהו דישראל, אלא יומא חדא לחוד, ^ט דהוא יומו של הקב"ה, והוא אלף שנים. ^י הה"ד, ^י נתנני שוממה כל היום דוה. יומא חד לחוד, ולא יתיר.

רצד) א"ר יוסי, אי יתיר ישתעבדון, לא על פום גזרת מלכא הוא, אלא על דלא בעיין למיהדר לקבליה, וכתוב ^ט והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה וגו', וכתוב, ^י אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך וגו'.

רצה) ^י ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל. א"ר שמעון ת"ת, דהא על כל פנים מלאכא שלטונא דממנא על מצראי הוה, והכי הוא, דרובא דפרשתא לא אתמר, אלא מלך מצרים סתם, והיינו ^י ממנא רברבא על מצראי. פרעה מלך מצרים, פרעה ממש.

רצו) א"ר שמעון, לפיכך כתיב, ויאמר כלומר ^ק אכניס בלבהון מלתא דא, כד"א, ^ק כי י"י אמר לו קלל את דוד. מחשבת הלב בלבד. וכן ^ר ויאמר המן בלבו, וכן ^ט ויאמר בלבו הלבן מאה שנה. אוף הכא נמי, ^ר אכניס מחשבתא בלבהון, דאמרו רב ועצום ממנו. מאי ממנו. ר"ל ^ט ממנא דילהון, א"נון אמרו בלבייהו, דחילא ותוקפא דילהון, רברבא ותקיפא ממנו, משולטנא דילהון.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ט) איכה א' וירא קליב ציב. ט) (דברים ל') ח"ב קפת. פ) לעיל דף מ"ב ציון כ'. צ) לעיל אות פ"ח. ק) (שמואל ב' ס"ז) ח"ב קו: ה) (אסתר ז'). ט) (בראשית י"ז) ח"ב נג. קפ: כחם ועצום ממנו מהשר שלהם.

מאמר

הסולם

ויאמר אל עמו

יום ההוא של האומות. דא"ר חייא, אין ממשלת האומות על ישראל אלא יום אחד בלבד, והוא יומו של הקב"ה, שהוא אלף שנים. ז"ש נתנני שוממה כל היום דוה. יום אחד לבד, ולא יותר.

רצד) א"ר יוסי אי וכו': אר"י, אם ישתעבדו יותר מאלף שנים, הוא אינו על פי גזרת המלך, אלא על שאינם רוצים לשוב בתשובה לפניו. וכתוב, והיה כי יבואו עליך וגו' ושבתי עד ה' אלקיך וגו'. וכתוב אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך וגו'.

מאמר, ויאמר אל עמו

רצו) א"ר שמעון לפיכך וכו': אר"י, לפיכך כתוב, ויאמר אל עמו, כלומר, אכניס בלבם דבר זה, שיהיו חושבים כן. כמשי"א, כי ה' אמר לו קלל את דוד. שפירושו מחשבת הלב בלבד, שהכניס ה' בלבו. וכן ויאמר המן בלבו, וכן ויאמר בלבו הלבן מאה שנה. אף כאן גם כן, פירושו של ויאמר, הוא, אכניס מחשבה בלבם, שיאמרו בלבם, **רב ועצום ממנו**, מהו ממנו. רצונו לומר, מן הממונה שלהם, כי הם אמרו בלבם שאלקים והעצמה שלהם, של ישראל, גדול וחזק ממנה מן הממונה המושל של מצרים.

רצה) ויאמר אל עמו וגו': א"ר שמעון בוא וראה, כי על כל פנים מלאך מושל ממונה על מצרים היה, מי שאמר אל עמו, הנה בני ישראל וגו'. וכן הוא ברובו של הפרשה, שלא

(דפו"י דף י"ז ע"א)

רצז) ר' יצחק אמר, כל ת אומין א דעלמא, משכינ תוקפא משריהון, וישראל נגדין חיליהון מקב"ה, ואינון אתקרון עמא דיי, ולא עמא דשולטניא. ר' יהודה אמר, ב הכא אתקרון עמו, דכתיב ויאמר אל עמו, והתם כתיב, on ראה ראיתי את עני עמי, עמי ממש, ישראל ג אקרון עם יי, ושאר אומין אקרון, עמו דשולטנא דילהון דכתיב, or כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו ואנחנו נלך בשם יי אלהינו לעולם ועד.

רצח) אמר רבי אבא, האי פסוקא, הוה ליה למימר ד בני ישראל רב ועצום ממנו, ה מהו עם בני. אלא עם בני ישראל ממש, מההוא ישראל דלעילא, דחשיבו דעם בני ישראל הוה, ולא עם יי, וכתיב ב ויקוצו מפני בני ישראל, ולא כתיב מפני * עם בני ישראל, ו אלא מפני בני ישראל ממש.

רצט) רבי יוחנן הוה קאים קמיה דר' יצחק, אמר, מה ז חמא בלק ה למימר, ג הנה עם יצא ממצרים, ו ולא אמר הנה עם בני ישראל. א א"ל ר' יצחק, בלק מכשף גדול הוה, וכן דרך המכשפים לקחת כ הדבר שאין בו חשדא, וכן אין מזכירין לעולם שם אביו של אדם, אלא שם אמו, דבר שאין בו חשדא.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ת כל העולם כלו חוץ מישראל מושכים כח משריהם וישראל מושכים כחם מהקב"ה והם נקראים עם הי ולא עם השרים. א מוסיף דעלמא בר ישראל. ב והכא נקראים עמו דכתיב ג נקראו עם הי ושאר האומות עמו של השר שלהם דכתיב. ד הנה עם ישראל או בני ישראל; הנה עם ישראל או הנה בני ישראל. ו מוסיף אלא מהו. ז ראה ח לומר. ולמה לא י אלא אמר; אמר ולי"ג ליה. כ מוסיף בנה הדבר.

ת) (שמות ג) ח"ג קלז. א) (מיכה ד) וישלח עיני צ"א. תק"ח ק"כ ט"ג של"א. קכ"א ט"א של"ג. ב) (שמות א') ח"ב ית. סת. ח"ג שה. ג) (במדבר כ"ב) ח"ג קצב. קצנ. רו: שד. ז"ח ג"ג ט"ד של"ה שמ"ה ג"ד ט"א ש"ב.

ויאמר אל עמו

הסולם

מאמר

שהוא ז"א, אבל העם עצמו אינם מיוחסים לישראל של מעלה, וע"כ הוסיפו המלה עם. כי השבו שעם בני ישראל שלמטה הם, ולא עם הי, שהוא ז"א. וכתוב, ויקוצו מפני בני ישראל, ולא כתוב, מפני עם בני ישראל ממש, שהוא ישראל של מעלה כי לבסוף הכירו שהם בני ישראל של מעלה, דהיינו עם הי.

רצז) ר' יצחק אמר וכו'! ר"א: כל אומות העולם מושכים חזק מן השרים הממונים בשמים עליהם. וישראל מושכים כחותיהם מן הקב"ה. והם נקראים, עם הי, ולא עם של מושל ממונה. ר' יהודה אמר, כאן נקראים המצרים עמו של הממונה, שכתוב, ויאמר אל עמו ושם כתוב, ראה ראיתי את עני עמי. היינו עמי ממש. כי ישראל נקראים עם הי, ושאר האומות נקראים עמו של המושל הממונה שלהם. שכתוב, כי כל העמים ילכו איש בשם אלקיו, ואנחנו נלך בשם הי אלקינו לעולם ועד

רצט) ר' יוחנן הוה וכו'! ר"י היה עומד לפני ר' יצחק אמר, מה ראה בלק לומר, הנה עם יצא ממצרים, ולא אמר, הנה עם בני ישראל. אמר לו ר' יצחק בלק מכשף גדול היה, וכן דרך המכשפים לקחת הדבר שאין בו חשד. וכן אין מזכירים לעולם שם אביו של אדם, אלא שם אמו, שהוא דבר שאין בו חשד. וע"כ לא הזכיר בלעס, בני ישראל, שהוא שם האב.

רצח) אמר ר' אבא וכו'! אר"א: פסוק זה, היה לו לומר, בני ישראל רב ועצום ממנו, מהו עם בני. ומשיב, אלא עם בני ישראל ממש, דהיינו עם בני ישראל שלמטה שהוא ישראל הגשמי הנמשך מישראל ההוא של מעלה, (דפו"י דף י"ז ע"א *) דף י"ז ע"ב)

ש) דכן דרך השדים, דמעיינים בהוא מלה ז דקאמרי להו, אי איהו כדיבא, מודיעין ליה ם מלין כדיבין, ואי הוא קשוט, כל מה דאמרין לזמנא זעירא קושטא נ הוא, כל שכן למעבד עבידתא. רבי ם אחא אמר, בלק אורחא דקלנא נקט, הנה עם יצא ממצרים, כלומר, דלית אנן ידעין ממאן אינון.

שא) אמר רבי יוחנן, מפני מה עמא דרברבין נטירין, ועמא דקודשא בריך הוא לא נטירין. אמר רבי יצחק, לא דמי מסכנא לעתירא. מסכנא בעי לנטרא דיליה, עתירא לא נטיר ם דיליה, וכל שכן דישראל, אינון ממלכא דרחים קשוט ודינא. ודינא קדמאה עביד ם בגוברין דביתיה, דבעי דאינון להוון נטירין מחטאה יתיר מכלהו, הדא הוא דכתיב, ד) רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה וגו'. שב) רבי יוסי נפק לאורחא, והוה רבי ז אחא בר יעקב אזיל עמיה, עד דהוו אזלי ם שתיק רבי יוסי, והרהר במלי דעלמא. ורבי ך אחא הרהר ם במלי דאורייתא. ת) חמא רבי יוסי חד חוויא, דהוה רהיט אבתריה. ם אמר רבי יוסי ן לרבי אחא, חזית האי חוויא נ דרהיט אבתראי. אמר ליה רבי ד אחא, אנא לא חמינא ליה. רהט רבי יוסי וחוויא אבתרוי. נפל רבי יוסי, ודמא שתת ונחת מחוטמו, שמע דהוו אמרין, רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה וגו', אמר רבי יוסי, ומה על שעתא ן חדא כך, מאן דמתייאש ן מנה על אחת כמה וכמה.

חלופי גרסאות

ל דקאמרין ; דקאמרינן. מ ל"ג מלין. נ מוסיף הוא שנאמר מודיעים לחדשים אשר יבואו וכו'. ם אבא. ע ל"ג דיליה. פ בגוברי ביתיה. צ חוויא ק אשתיק. ר חוויא. ש באורייתא ול"ג במלי. ת מוסיף עד דהוו אזלי חמא. א א"ל. ב ל"ג לרי אחא. ג הוה רהיט. ד חוויא ה ל"ג חדא.

מסרת ההר

ד) (עמוס ב')

ויאמר אל עמו

הוא עושה באנשי ביתו. כי רוצה שיהיו שמורים מן החטא יותר מכל האומות. ז"ש רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה. וגו'.

הסולם

שב) ר' יוסי נפק וכו' : ר"י יצא לדרך, ור' אחא בר יעקב היה הולך עמו. בעוד שהיו הולכים, שתק ר' יוסי מדברי תורה. והרהר בדברי העולם. ור' אחא המשיך להרהר בדברי תורה. ראה ר' יוסי נחש אחד שהיה רץ אחריו. אמר ר' יוסי לר' אחא, אתה רואה את הנחש הזה הרודף אחרי. אמר לו ר' אחא, אני איני רואה אותו. רץ ר' יוסי והנחש אחריו. נפל ר' יוסי, והדם נוול ויורד מחטמו. שמע שהיו אומרים. רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה וגו'. כלומר, שבזכות זה ניצל מן הנחש. אמר ר' יוסי, ומה על שעה אחת שחדלתי מדברי תורה ופניתי לדברי העולם, עלתה לי כך, מי שהיית דעתו לגמרי מדברי תורה על אחת כמה וכמה.

פתח

מאמר

ש) דכן דרך השדים וכו' : שכן דרך השדים שמעיינים בדבר ההוא שנאמר להם, מפני המכשפים, אם הוא שקר, מודיעים להם דברי שקר. ואם הוא אמת, כל מה שאומרים להם הוא עכ"פ אמת לזמן קצר. כל שכן אם המכשפים רוצים מהם, שיעשו מעשה, ודאי שהם מדקדקים לומר אמת בלי חשד, וע"כ אין מזכירים שם אביו של אדם. ר' אבא אמר, בלק, דרך בזיון אחו, הנה עם יצא ממצרים, כלומר, שאין אנו יודעים ממי הם.

שא) אמר ר' יוחנן וכו' : אר"י, מפני מה עם שהוא תחת הנהגת השרים, נשמרים. והעם של הקב"ה אינם נשמרים. אמר ר' יצחק, העני אינו דומה לעשיר, העני צריך לשמור על שלו. מפני שבני אדם אינם מלהגרות בה. העשיר אינו שומר על שלו. משום שהכל ידאים להתגרות בו. וכל שכן, ישראל, שהם בהנהגת המלך האוהב אמת ודין. ודין הראשון (דפו"י דף י"ז ע"ב)

(ג) פתח ואמר, (ה) כי ה' אלהיך ברכך בכל מעשה ידך ידע לכתך וגוי המוליךך וגוי, נחש שרף ועקרב וגוי, נחש שרף למה הכא. אלא, לקחת עונשן מישראל, כל זמן שמתפרשין מן עץ החיים. ז דכתיב (ו) כי הוא חייך ואורך ימיך. (ד) תא חזי, אמר רבי חייא, כתיב (ז) חושך שבטו שונא בנו וגוי. וכתוב (ח) אהבתי אתכם אמר ה'. וכתוב, (ט) ואת עשו שנאתי. מהו שנאתי, דכתיב (י) חושך שבטו שונא בנו. כלומר שנאתי. אותו, ועל כן חשכתי שבט מהם, כל שכן וכל שכן תלמידי חכמים, דלא בעי קב"ה דיתפרשון מעץ החיים אפילו רגעא חדא. (שה) ויאמר אל כ. עמו. יהב להון עיטא, למעבד עמהון בישא. אמר רבי תנחום, ידעון הווי מצראי באצטגנינות דלהון, שסופן למלקי בגין ישראל, ולכך אקדים שולטנא דלהון, למעבד עמהון ביש.

(ש) רבי יצחק פגע בההוא טורא, וחמא חד בר נש דהוה נאים תחות חד אילן. יתיב תמן, ג אדהוה יתיב, חמא ב. ארעא דמתחלחלא, ואתבר ההוא אילנא, ונפל, וחמא בקיעין גומין בארעא, וארעא סלקא ונחתא. (שז) אתער ההוא גברא, צווח לקבליה דרבי יצחק, ואמר ליה יודאי יודאי, בכי ונהים, דהאידינא מקימין ב ברקיעא חד רברבא ממנא שלטנא עלאה, והוא זמין למעבד עמכון ביש סגי, והאי רגשא דארעא בגיניכון הוה. דכל זמנא ג דרגשא ארעא, כד קם ממנא, דיעיבד עמכון בישא.

תלופי גרסאות

ז וכתוב. ח א"ר חייא ת"ח. ט ל"ג חושך שבטו. י אותם. כ עמו וגוי נתן להם עצה לעשות עמהם רעה א"ר תנחום יודעים היו המצרים באצטגנינות שלהם שסופן ללקות על ישראל ולפיכך הקדים שר שלהם לעשות עמהם רעה. נ בארעא. נ רגשא. נ דמתרנשא.

מסרת הנהר

(ה) (דברים ב'). (ו) (דברים ל') לך ק"כ צ"ב. ז (משלי י"ג.) (ח) (מלאכי א') ח"ג לב. ג. סב : פו. קיד : קכת. רסו. ט) (שם) ח"ג לב.

דרך אמת ב] הארץ היתה רועשת ונשבר האילן וראה גומות בקיעות בארץ והארץ היתה עולה ויורדת.

ויאמר אל עמו

הסולם

מאמר

המצרים בחכמת הכוכבים שלהם, שסופם שיוכו בשביל ישראל. ולכן הקדים השר שלהם לעשות עמהם רעה. (ש) ר' יצחק פגע וכו' : ר' יצחק פגע בהר וראה איש אחד שהיה ישן תחת האילן, ישב שם ר"י. בעוד שהיה יושב, ראה הארץ שמתנודדת, ואותו אילן נשבר ונפל, וראה בקעים חורים בארץ, והארץ היתה עולה ויורדת. (שז) אתער ההוא גברא וכו' : נעור אותו האיש, צעק לעומת ר' יצחק, ואמר לו, יהודי יהודי, בכה ונהם, כי עתה מקימים ברקיע שר אחד, ממונה מושל עליה, והוא עתיד לעשות עמכם רעה רבה. ורעש זה של הארץ היה בשבילכם. כי כל זמן שהארץ רועשת הוא בעת שקם ממונה ברקיע, שיעשה עמכם רעה.

(ג) פתח ואמר, כי וכו' : פתח ואמר, כי ה' אלקיך וגוי המוליכך וגוי נחש שרף ועקרב. שואל, נחש שרף, למה היה כאן במדבר. ומשיב, אלא לקחת על ידו עונש מישראל, בכל זמן שמתפרדים מן עץ החיים. שכתוב בו, כי הוא חייך ואורך ימיך. (ד) תא חזי אמר וכו' : בוא וראה, אמר ר' חייא, כתוב, חושך שבטו שונא בנו וגוי. וכתוב, אהבתי אתכם אמר ה'. וכתוב, ואת עשו שנאתי. מהו שנאתי. היינו שכתוב חושך שבטו שונא בנו. כלומר, שנאתי אותו, וע"כ חשכתי שבט ממנו. כל שכן וכל שכן תלמידי חכמים, שאינו חושך שבטו מהם, שהקב"ה אינו רוצה, שיפרדו מעץ החיים אפילו רגע אחת. (שה) ויאמר אל עמו : נתן להם עצה לעשות להם רע. אמר ר' תנחום, יודעים היו

שח) תווה רבי יצחק ^ס ואמר, ודאי כתיב, ^י תחת שלש רגזה ארץ, ^ט וכתיב תחת עבד כי ימלוך. ממנא ^פ דהוה תחות שלטנא אחרא, ומליך, ויהיבין. ליה שלטנא, וכ"ש כד שליט בישראל.

שט) א"ר חמא בר גוריא, ^צ כד אנח לישראל תחות שלטנותא דאומין, יתיב ^ק וגעזי ובכי, הדא הוא דכתיב, ^כ במסתרים תבכה נפשי. אמר רבי יוסי, במסתרים ^ר דווקא.

שי) רבי יהודה עאל לגביה ^ש דרבי אלעזר, אשכחיה דהוה יתיב, וידיה בפומיה, והוה עציב. אמר ליה, במאי ^ת קא עסיק מר. אמר ליה ^א דכתיב, ^ז באור פני מלך חיים. אי ^ג טרנא עציב, וכ"ש דגעזי ובכי, ^ד שמשוי מאי ^ב עבדי, הדא הוא דכתיב, ^ה הן אראלם צעקו חוצה. ^ה מאי חוצה. מריהון בגו, ואינון לבר. מריהון בבתי גואי, ואינון בבתי בראי. בתי גואי ^ו מאי אינון. אמר רבי יצחק, אינון מעשרה כתרי מלכא.

שיא) מלאכי שלום מר יבכיון, וכי יש מלאכים שאינם של שלום. אמר ליה אין. תא חזי, אית מארי דדינא קשיא, ^ו ואית מארי דדינא דלא קשיא, ואית מארי

חלופי גרסאות

י) (משלי ל') לעיל אות רפ"ט. כ) (ירמיה י"ג).
 ז) (משלי ט"ז) ויחי ל"ה צ"ה. ח) (ישעיה ל"ג) לעיל.
 דף ג' ציון ד'.
 חוצה; ל"ג מן חוצה עד מלאכי שלום. ד מאן. ו ל"ג ואית מארי דדינא לא קשיא.

דרך אמת ג] פ"י השר שלנו כענין סרני פלשתים שתרגמו סורני פלשתאי. ד] פ"י שמטיס שלו.

מאמר

הסולם

הן אראלים צעקו חוצה

ומכל שכן אם הוא גועה ובוכה, מה עושים משמשיה זהו שכתוב, הן אראלים צעקו חוצה. מהו חוצה. היינו שאדונם בפנים, כמ"ש במסתרים תבכה נפשי, הם חוצה. אדונם בבתי הפנימים שהם באצילות, הם בבתי החיצונים, שהם בבי"ע. שואל, בתים הפנימים מה הם. אמר ר' יצחק הם מעשרה כתרי המלך. דהיינו מע"ס של ז"א באצילות.

שיא) מלאכי שלום מר יבכיון; שואל, וכי יש מלאכים שאינם של שלום. אמר לו כן. בוא וראה, יש מלאכים שהם בעלי דין הקשה, הנמשכים מספירת הגבורה. ויש שהם בעלי הדין שאינו קשה. הנמשכים ממלכות. ויש שהם בעלי דין ורחמים הנמשכים מת"ת. ויש בעלי רחמים שאין בהם דין כלל. הנמשכים מבינה, והם נקראים מלאכי שלום. ועל אלו המלאכים של מטה, שהם חיצונים, כתוב, אלביש

שח) תווה ר' יצחק וכו': תמה ר' יצחק ואמר, ודאי כתוב, תחת שלש רגזה ארץ, וכתוב, תחת עבד כי ימלוך, שפירושן ממונה שהיה מקודם משועבד תחת מושל אחר, ועתה מלך, ונתנו לו ממשלה, אומר הכתוב שרגזה הארץ, ומכל שכן כשממונה ההוא ימשול על ישראל, ודאי שהארץ רוגזת ורועשת.

שט) א"ר חמא בר גוריא וכו': ארחב"ג, כשהניח הקב"ה את ישראל תחת ממשלת האומות, ישב וגעה ובכה, ז"ש, במסתרים תבכה נפשי. אמר ר' יוסי, במסתרים, הוא בדיוק. דהיינו בעולם אצילות.

שי) ר' יהודה עאל וכו': ר"י, בא אל ר' אלעזר, מצאו שהיה יושב וידו בפיו, והיה עצב. אמר לו במה עוסק אדוני. אמר לו שכתוב, באור פני מלך חיים. אם האדון עצב, (דפ"י דף י"ז ע"ב י) דף י"ח ע"א)

ז דינא ורחמנותא. ואית מארי דרחמנותא דלית בהו דינא ככלל. ואלין ׀ אתקרון מלאכי שלום. ועל אינון דלתתא, כתיב, ׀ אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם. וכתיב ׀ ונמקו כל צבא השמים.

שיב) אי הכי, ׀ כל אינון שלטנין ׀ דממנן על שאר עמינן, כד חמאן למריהון עציב, ׀ למאי עבדין פרוכא ׀ לבנוהי. א"ר אלעזר, לא עבדי אלא מאי דאתפקדו, ורעותא דמריהון עבדין.

שיג) ר' דוסתאי אמר בעדנא דאתמסרן בנוי דקודשא ב"ה, לשלטני עממינן, מתכנפין תריסר בתי ׀ דינין, ׀ ומשתקען גו תהומא רבה, געי טרנא, ׀ געין,

חלופי גרסאות

ז דדינא ׀ מוסף דינא רפיא. ח ל"ג כלל. ט אינון. י על. כ ל"ג כל. ל ושאר ז"ל"ג דממנן על. ׀ כדין. נ לבנוי. ׀ דינא. ׀ ומשקעאן. ׀ געון.

ג) (ישעיה ג') וישב כ"ב צ"ג. ט) (ישעיה ל"ד) לעיל אית רבי"ח ציון ג'.

מסרת הוהר

ב' דמעין לשקיעו דימא רבא

דהיינו דין. ומתגלגלים עליונים למטה, ונבקעו התחתונים, וירדו מאתים וארבעים מדרגות. ז"ש, אריה שאג מי לא יירא.

פירוש. ר' דוסתאי מבאר כאן איך נעשה ירידתם של ז' ו"ן לבחי' ו"ק בלי ראש, בזמן שנמסרו ישראל לגלות בין העמים. וז"ש בעדנא דאתמסרן וכו' מתכנפין י"ב בתי דינין ומשתקען גו תהומא רבא. שאו עלתה המלכות לבינה הנקראת תהומא רבא, ועל ידי זה באה הבינה לקטנות, המכונה געי ובכה, ונעשה ב' מיני דינין במלכות המכונים דמעות כנ"ל. ומפרש יותר, ומתגלגלן עלאין לתתא, דהיינו שישסו"ת שהיה מחובר עם אר"א, ירדו עתה למטה מחמת המסך דמלכות שנתעלה בחצי הבינה, כי מחמת זה נתחלקה הבינה לבי' פרוצופין, הג"ר שבה נקראים אר"א שהם נשארו במעלתם להיותם מחצי הבינה שלמעלה ממסך, וישסו"ת שהם מחצי בינה שלמטה מן המסך דמלכות הב"ל, ירדו למטה, ונמצא שישסו"ת שהיו עלאין נתגלגלו למטה. ואח"כ נתבקעו גם כח"ב תר"מ של ישסו"ת ג"כ, מחמת עלית המלכות לבינה, שכתר חכמה וחצי בינה נשארו למעלה ממסך דמלכות, וחצי בינה ת"ת ומלכות ירדו למטה ממסך המלכות העומד בחצי בינה. וז"ש אתבקען תתאין, שישסו"ת שכבר יצאו מאר"א למטה, נתבקעו גם הם, ונחתן מאתן וארבעין דרגין, שהם חצי בינה ות"ת ומלכות, שהם מאתים וחמשים, כי ספירת ישסו"ת הם בסוד מאות, אלא משום שהמלכות דמלכות עלתה ונשארה למעלה באר"א עלאין, ע"כ לא נשארו במלכות דישסו"ת

מאמר

אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם. וכתוב, ונמקו כל צבא השמים.

שיב) אי הכי, כל וכו': שואל, אם כן כל אלו השרים הממונים על שאר העמים, כשרואים את אדונם עצוב, מחמת שעבוד ישראל, למה עובדים בפרך עם בניו. א"ר אלעזר, אינם עושים אלא מה שמוטל עליהם, ורצון אדונם הם עושים.

שיג) ר' דוסתאי אמר וכו': רד"א בשעה שבניו של הקב"ה נמסרו, למושלי העמים, מתאספים י"ב בתי דינין, דהיינו המלכות, שיש לה י"ב צירופי אדני, שהוא אותיות דינא, וכיון שנתבטל הוונג הו"יה אדני, שיי"ב צירופי אדני היו מקבלים מ"ב צירופי הו"יה, ע"כ נאספו י"ב צירופי אדני, ומשתקעים בתוך תהום הגדול, שהוא בינה, בכה האדון שהיא בינה, בכיות בהרמת קול הנקרא געיות, דהיינו שבינה ירדה מחמת עלית המלכות, לבחינת קטנות, המכונה בכיה, ורצות וירדות שתי דמעות מן נקבי עינים, שהיא בינה, לשקיעא דימא רבה, שהוא מלכות, דהיינו שנעשה במלכות ב' מיני דינין, אחת מבחי' בינה דמלכות, ואחת מבחי' מלכות דבינה (כנ"ל ב"ב דף ע"ה ד"ה מינה) ומתוך שנעשו ע"י עלית המלכות לבינה והתערבותם זו בזו, הן מכונות דמעות, שהוא מלשון מדומע (שבת קמא:) ועוד, משום שבינה זו הי"ס נקבי עינים, וכל הירוד ויוצא מנקבי עינים נקרא דמעות. זהו שכתוב, משפטיך תהום רבה, שהוא מחמת שהדין שבמלכות עלה לבינה, שנקראת תהום רבה, ונעשה בה משפטיים, (דמ"י דף י"ח ע"א)

[ה] ז ורהיטן [ו] ונחתין תרין דמעין ק לשקיעא דימא רבה, הה"ד ט משפטיך תהום רבה. ר ומתגלגלן עלאין לתתא, אתבקען תתאין, ונחתן מאתן ט וארבעין דרגין הה"ד ט אריה שאג מי לא יירא.

(שיד) תנא, בשעתא ה דמסר קב"ה לישראל א לשרא דמצראי, גזר עלייהו זי גזרות, ב שישעבדו בהון מצראי. הה"ד ט וימררו את חיהם בעבודה קשה בחומר, ובלבנים וגוי. ג ולקבליהון ד שבעה לטב, ובני ישראל פרו, וישרצו, וירבו, ויעצמו, במאד, מאד, ותמלא הארץ אותם.

(שטו) ק הבה נתחכמה לו. רבי יוסי אמר, אין הבה אלא לשון הזמנה, ה למעבד דינא. כמה דאת אמר, ה הבה נרדה. ט הבה תמים. ו אמר רבי יוחנן, הבה ז כולם, לשון הסכמה והזמנה. כמו ט הבה נבנה לנו עיר. ט הבו לכם עצה. ט הבו להי בני אלים.

(שטז) רבי יצחק אמר, הבה נתחכמה לו ט נהוי בהסכמת דינא לגביה. פן ירבה. ורוח הקדש אומרת כן ירבה, וכן יפרוץ. ט ומלאכי השרת הו להו לשכים

חלופי גרסאות

צ רהיטין ; תריסין. ק למשקועא ; לשקועא. ד מתגלגלן. ש מוסיף וארבעין ותמניא. ת שמסר. א לשרו של מצרים. ב עליהם זי גזירות שישתעבדו בהם המצרים. ג וכנגדם. ד ל"ג שבעה לטב. ה לעשות דין. ו ר' יוחנן אמר. ז לשון הסכמה כולם. ח והיה בהסכמת דין אצלה. ט ל"ג מן ומלאכי עד ויקוצו.

מסרת הזהר

ט (תהלים ל"ו) נח מ"ב צ"ג ח"ב קנז. רסת. : רעט. ח"ג כו. : כט. : מח. צא. קמו. רטו : ז"ח ב' ט"א ש"ט. ט (עמוס ג') לעיל אות רנ"ב ציון ת'. צ ב"א רכ"ב צ"ב. ק לעיל אות פ"ח. ר (בראשית י"א) ח"ג ר. ט (ש"א י"ד). ת (בראשית י"א) ב"א ר' צ"ג. א (שופטים כ'). ב (תהלים כ"ט) ב"א קע"ג צ"ב.

דרך אמת [ה] שמשין הרצוים. [ו] עי לקמן י"ט ט"א.

בי דמעין לשקיעא דימא רבא

עבודתם, אשר עבדו בהם בפרך. וכנגדן שבע לטוב, ובני ישראל פרו, וישרצו, וירבו, ויעצמו, במאד, מאד, ותמלא הארץ אותם.

מאמר, הבה נתחכמה

(שטו) הבה נתחכמה לו ; ר' יוסי אומר, אין הבה, אלא לשון הזמנה לעשות דין. כמשי"א, הבה נרדה. הבה תמים. אמר ר' יוחנן, הבה, כולם לשון הסכמה והזמנה כמו הבה נבנה לנו עיר. הבו לכם עצה. הבו להי בני אלים.

(שטז) ר' יצחק אמר וכי ; ר"א. הבה נתחכמה לו, פירושו נהיה אליו בהסכם הדין. פן ירבה, ורוח הקדש אומרת כן ירבה וכן יפרוץ. ומלאכי השרת היו להם לשכים ולצנינים. זהו שכתוב, ויקוצו מפני בני ישראל. שפירושו בני ישראל של מעלה שהם המלאכים כנ"ל

הסולם

מאמר

דישסו"ת, שהיא בסוד מאה, אלא צ' ספירות ראשונות שלה עד יסוד, ונמצא שאין בה אלא צ' ספירות, וע"כ נבחנו שירדו רק ר"מ מדרגות ולא ר"נ. ואלו ב' מדרגות וחצי שירדו מישסו"ת הם נתלכשו בו"ן, כנודע, והם בחי ו"ק בלי ראש, כי הג"ר שה"ס כתר חכמה וחצי בינה העליונה חסרות מהן, ומשום זה נשארו הזו"ן בלי זוג ובבחי ו"ק חסר ראש. עד שיגאלו ישראל מן הגלות, ואע"פ שיש זמנים ומועדים, ועל ידי התפלות, שזו"ן חוזרים ומשיגים ג"ר גם בימי הגלות, אמנם אין זה בקביעות, אבל בזמן הגאולה, יחזרו לג"ר בקביעות, כמו או"א שבימי הגלות.

(שיד) תנא בשעתא דמסר וכי ;

למדנו, בשעה שמסר הקב"ה את ישראל לשר מצרים, גזר עליהם זי גזירות, שישעבדו בהם מצרים. ז"ש, וימררו את חיהם, בעבודה קשה, בחומר, ובלבנים, ובכל עבודה בשדה, את כל (דפ"י דף י"ח ע"א)

שמות

קא

ולצנינים. הה"ד, ויקוצו מפני בני ישראל. דהו מתקצי ממלאכי השרת, כהני קוצי דמתקצי בהו אינשי.

שיז) א"ר כ יודאי ג א"ר יצחק, מ מה הוה מחשבתהון דמצראי, נ דמנע מישראל פריה ורביה, ושלטנא דמנא עליהון דאעיל בלבהון כך. אלא, אמר להון, הו ידעין, דזמין ברא חדא למיפק מישראל, דיתעביד דינא באלהיהון על ידיה.

שיח) ד אמר רבי יוחנן, בשעה שאמר משה, א ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים הלך דומה שרו של מצרים, ד' מאות פרסה. אמר ליה קב"ה, גזרה נגזרה לפני, דכתיב ד יפקד יי על צבא המרום במרום וגו'. באותה שעה נטלה השררה ממנו, ונתמנה דומה שר של גיהנם, לידון שם נפשות הרשעים. ורבי יהודה אומר על המתים נתמנה.

שיט) אמר רבי חנינא, כתיב ה ובאלהיהם עשה יי שפטים. וכי באלהי של כסף, ושל זהב, ושל עץ, ושל אבן, יש שפטים. אלא אמר רבי יוסי, של כסף ושל זהב פ היו נתכים מאליהם, ושל עץ מתרקבין.

שכ) אמר רבי אלעזר, אלוה של מצרים שה היה, וצוה הקב"ה לעשות ג בו שפטים, לשרוף אותו באש, כמה דאת אמר, א פסילי אלהיהם תשרפון באש. כדי

מסרת הוזהר

חלופי גרסאות

י בני נשא. כ יצחק. ל ל"ב א"ר יצחק. מ מה היתה מחשבתו של מצרים למנוע ישראל מפריה ורביה והשר הממונה עליהם שהכניס בלבם כך אמר להם הו יודעים שעתידי בן אחד להוליד לישראל ועתידי לעשות דין באלהיהם על ידו. נ למנע. ס ל"ב אלא. ע אמר. פ ל"ב הו; הוה. צ ל"ב בו.

ג) (שמות י"ב) לעיל דף ל"א ציון פ"ד (ישעיה כ"ד) לעיל דף ל"א ציון מ"ה (במדבר ל"ג) ח"א רנ"ו. ח"ב לת. ח"ג רנ"א: ו) (דברים ד') ח"א רנ"ו. ח"ג מב. קיא: רנ"א: ת"ז ת"ב בהשמטות קלט. ז"ח ע"ז ט"ג ש"פ.

מאמר

הסולם

בכל אלהי מצרים אעשה שפטים

נגזרה לפני ואין להשיבה, שכתוב יפקד ה' על צבא המרום במרום. באותה שעה הוסרה השררה ממנו ונתמנה דומה להיות שר של גיהנם לדון שם נפשות הרשעים. ור' יהודה אומר על המתים נתמנה.

(כנ"ל אות רצ"ח) שהיו נעקצים ממלאכי השרת. כאותם הקוצים שאנשים נעקצים מהם.

מאמר, בכל אלהי מצרים אעשה שפטים

שיז) א"ר יודאי וכר': אר"י א"ר יצחק, מה היה מחשבתם של המצרים, למנוע מישראל פריה ורביה. ומחשבתו של השר הממונה עליהם שהביא זאת בלבם. כי ויאמר אל עמו, פירושו השר שלהם (כנ"ל אות רצ"ה) ומשיב, אלא אמר להם, היו יודעים שבן אחד עתידי לצאת מישראל, שיעשה דין על ידו באלהיהם.

שיט) אמר ר' חנינא וכר': אר"ה, כתוב, ובאלהיהם עשה ה' שפטים. ושואל, וכי באלוה של כסף או של זהב ושל עץ ושל אבן, יש שפטים. אלא אמר ר' יוסי, של כסף ושל זהב היו נתכים מאליהם, ושל עץ נרקבים.

שכ) אמר ר' אלעזר וכר': אר"א, אלוה של מצרים שה היה, וצוה הקב"ה לעשות בו שפטים, לשרוף אותו באש. כש"א פסילי אלהיהם תשרפון באש. כדי שיהיה ריתו נודף. ועוד, ראשו על כרעיו ועל קרבו, בדרך בזיון. ועוד

שיח) ד אמר ר' יוחנן וכר': שאמר ר"י, בשעה שאמר משה, בכל אלהי מצרים אעשה שפטים, הלך דומה שרו של מצרים ד' מאות פרסה, חרוב פחד, אמר לו הקב"ה, גזרה (דפרי"ד דף י"ח ע"א)

שיהא ריחו נודף. ועוד, ^ז ראשו על כרעיו ועל קרבו. ועוד, שעצמותיו מושלכים בשוק, וזאת היתה למצרים קשה מכולן, והוא דכתיב, שפטים.

(שכא) אמר רבי יהודה באלהיהם ממש ^ק וזהו שר שלהם, לקיים, יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה. וכל זה היו יודעים החכמים שבהם, וכ"ש שר שלהם. ^ר על כן כתיב, הבה נתחכמה לו.

(שכב) רבי יוחנן אמר, הרבה ע"ז היו במצרים, ונילוס אלוה ^א שלהם ^ט היה, ובכלל אלהיהם ^ת היה הוא, ובכולם עשה ה' שפטים. אמר רבי אבא, הא דר' יוחנן דייקא, ופשיטא, משום דאלהיהם נלקים בתחלה, ואח"כ האומה, וכן נילוס נלקה בתחלה, והעצים והאבנים, הה"ד ^מ ויהי הדם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים, שהיו להם אלהות ממש. ^נ ואמר רבי יצחק, על צבא המרום במרום כתיב, ונילוס לא היה במרום. ^ב א"ר יוחנן, רוב מימיו כדוגמתן במרום. ^ג אמר רבי יצחק, שר שלהם נלקה בתחלה, ואח"כ שאר אלהיהם.

(שכג) רבי שמעון ^ד ברבי יוסי אומר, לקות אומה של מצרים ממש, לא היה אלא בימ, דכתיב, ^ט לא נשאר בהם עד אחד. וקודם זה, נעשה שפטים באלהיהם. וע"ד כתיב, הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה כי תקראנה. ונתנבאו על העתיד, כפי מה שאירע ^ה להם. ונוסף גם הוא על שונאינו, נבאו על מחנות עליונים,

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ז) (שמות י"ב) ח"א רנה ח"ב לט : רלו, ח"ג רנא : ק זהו ד ועל, ט ל"ג היה, ת ל"ג היה הוא, א מוסיק תנא ר' אליהו מה ת"ל בעצים ובאבנים אלא מלמד שאפילו ע"ז שלהם היה פולטים ומוצאים דם שנאמר אומרים לעץ אבי אתה. ב אלא ול"ג מן אמר ר' יוחנן עד שר. ג אלא ול"ג א"ר יצחק, ד בר ; ור"י אומרים. ה ל"ג להם.

מאמר

הסולם

בכל אלהי מצרים אעשה שפטים

ועוד, שעצמותיו מושלכים בשוק, וזאת היתה למצרים קשה מכולן, והוא שכתוב, שפטים.

(שכא) אמר רבי יהודה וכו' : אר"י באלהיהם ממש עשה שפטים, וזהו השר שלהם, לקיים יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה. וכל זה היו יודעים החכמים שבהם, וכל שכן השר שלהם. ע"כ כתוב, הבה נתחכמה.

(שכג) ר' שמעון ברבי יוסי וכו' : ר"ש בר"ל, אומר, הכאת האימה של מצרים ממש, לא היתה אלא בימ, שכתוב, לא נשאו בהם עד אחד, ומקודם לכן נעשה שפטים באלהיהם, וע"כ כתוב, הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה, שנבאו ע"י העתיד כפי מה שקרה להם, ונוסף גם הוא על שונאינו, נבאו על מחנות מלאכני העליונים שיהיו שרוים בתוכם (כנ"ל אור

שט"ז

(שכב) ר' יוחנן אמר וכו' : ר"א הרבה עבודה זרות היו במצרים, ונחר נילוס אלוה שלהם היה, והוא היה בכלל אלהיהם, ובכולם עשה ה' שפטים. א"ר אבא, דעה זו של ר' יוחנן, היא מדויקת וברורה, משום שאלהיהם מוכים תחלה ואחר כך האומה. וכן נילוס הוכה בתחילה והעצים והאבנים, שעבדו אליהם, ו"י

(דפו"י דף י"ח ע"א *) דף י"ח ע"ב)

ו שיהיו שרויים בתוכם. ונלחם בנו, נבאו על מה דכתיב ו ה' ילחם לכם וגו'. ועלה מן הארץ, כמה דאת אמר ו ובני ישראל יוצאים ביד רמה. שכד ו וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי. רבי אלעזר פתח, מ שיר השירים אשר לשלמה. תנא, כשברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, עלה בחפץ לפניו, וברא את השמים בימינו והארץ בשמאלו, ועלה בחפץ לפניו, לנהוג היום והלילה. וברא המלאכים ז הממונים בחסדו, ח ביום. וברא המלאכים הממונים לומר שירה בלילה. הדא הוא דכתיב, ט יומם יצוה יי חסדו ובלילה שירה עמי. אלו מימין, ואלו משמאל, ט אלו מקשיבים שירת היום, י שירתם של ישראל כ קדוש. רבי יצחק אמר, אותם י שאומרים שירה בלילה, מקשיבים שירתם של ישראל ביום, הדא הוא דכתיב, י חברים מקשיבים לקולך. שכה) אמר רבי שמעון, כת אחת, י כלולה משלש כתות, אומרת שירה בלילה. הה"ד, י ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה. שכו) אמר רבי אלעזר, עשרה דברים נבראו ביום ראשון, י מהם מדת לילה,

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ו שהיו ז מוסיף הממונים לומר שירה. ח מוסיף ביום לומר שירה ביום זמן החסד. ט ואלו י מוסיף ואלו מקשיבים שירת הלילה שירחם. כ קדושים. ל שמקשיבים. מ בלילה. נ ומהם.

י (שמות י"ד) ח"ב מו. : כ) (שמות י"ד) ח"ג קח : ת"ז ת"ה כ : תק"ח צ"ט ט"ד שמ"ב ז) לעיל אות קע"ו צ"פ. ט) (שה"ש א') ח"ב קמג : קמה : קמה. : ח"ג נו : רפד : ז"ח סי ט"ג שמ"ו. ט"א ט"ב של"ב ט"ד ט"א שמ"ב ט"ב ט"ג ש"ו, ש"ט, שכ"ח. ט"ג ט"א שמ"ה. ו) (תהלים מ"ב) לך נ"ד צ"א. ז"ג ויחי רס"ח צ"ה.

ט) (שה"ש ח') לך ד' צ"א. ע) (משלי ל"א) ב"א ס"ט צ"ג ויחי רס"ח צ"ה.

שיר השירים אשר לשלמה

הסולם

מאמר

היינו הממונים על השירה, ואלו שמימין, מקשיבים שירת היום, שירתם של ישראל קדושים. כי ישראל אומרים שירה ביום. רבי יצחק אמר, אותם שאומרים שירה בלילה, מקשיבים שירתם של ישראל ביום. זהו שכתוב, חברים מקשיבים לקולך.

שט"ז) ונלחם בנו. נבאו על מה שכתוב, ה' ילחם לכם. ועלה מן הארץ. הוא כש"א. ובני ישראל יוצאים ביד רמה.

מאמר, שיר השירים אשר לשלמה

שכה) א"ר שמעון וכו' : אר"ש, כת אחת, שהיא מבחינת קו שמאל, כלולה משלש כתות, דהיינו שכלולה מכל ג' הקוין, אומרת שירה בלילה. זהו שכתוב ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה.

שכד) וילך איש מבית לוי וגו' : ר' אלעזר פתח, שיר השירים אשר לשלמה. למדנה כשברא הקב"ה שהוא בינה את עולמו, עלה בחפץ לפניו, וברא את השמים, שהוא ז"א, בימינו, שה"ס החסדים, והארץ, שהיא הנוקבא, בשמאלו, שה"ס הגבורות. ועלה בחפץ לפניו לנהוג היום והלילה, שיבואו לידי זווג בסו"ה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. וברא המלאכים הממונים בחסדו, הנמשכים מז"א, ביום. וברא המלאכים והממונים לומר שירה בלילה. כי השירה ה"ס הארת חכמה הנמשכת ע"י הנוקבא הנקראת לילה. ז"ש יומם יצוה ה' חסדו, ע"י המלאכים הממונים על החסד, ובלילה שירה עמי. ע"י המלאכים הממונים על השירה, אלו מימין, היינו הממונים על החסד, ואלו משמאל, (דס"ח נף י"ח ע"ב)

פירוש. ר"ש משמענו, שאם הקו שמאל הוא לבדו, ואינו כלול מכל ג' הקוין, אין השירה נמשכת ממנו אלא להיפך שכל הדינין נמשכים אז ממנו. כנודע.

שכו) א"ר אלעזר וכו' : אר"א, עשרה דברים נבראו ביום ראשון, מהם מדת לילה, שהוא המלכות, ומדת יום, שהוא ת"ת ועל מדת לילה כתוב, ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה

ומהם מדת יום, ועל מדת לילה כתיב, ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה. כד"א,⁹ אפו טרף. וכתיב, ¹⁰ וטרף ואין מציל. וחק לנערותיה, כמה דאת אמר ¹¹ חק ומשפט. ¹² חקיו ומשפטיו. ¹³ כי חק לישראל הוא משפט וגוי. מכאן שמה"ד שולטת בלילה.

שכז) ותנא, אלו האומרים שירה בלילה, אלו הם שרים על כל בעלי שיר. וכשפותחין ¹⁴ החיים שירה, מוסיפים העליונים כה, לדעת ולהכיר ולהשיג מה שלא השיגו. שמים וארץ, מוסיפין כח בהאי שירה.

שכח) אמר רבי נחמיה, אשרי הזוכה לדעת באותו שיר, דתניא הזוכה באותו שיר, ¹⁵ ידע בענייני התורה והחכמה, ¹⁶ ויאזין ויחקור ויוסיף כח וגבורה במה שהיה, ובמה שעתיד להיות, ובזה זכה שלמה לדעת.

שכט) דתני רבי שמעון, דוד ע"ה, ידע בזה, ותקן שירים ותושבחות הרבה,

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

⁹ (איוב ט"ז), ¹⁰ (מסכה ה') ויחי צ' צ"א. ק) (שמות ט"ו) ד"א רנה : ח"ב מ. ס : קכה : רענ. ח"ג קכד : ב"א רכיג צ"ג צ"ד. ר) (תהלים קמ"ז) ח"ב סח : קיא : ח"ג עג. ט) (תהלים פ"א) ח"ב ס : ח"ג פו : קיג.

ס ל"ג החיים. ט ל"ג ידע בענייני ; ענייני הליג ידע. פ יאזין.

מאמר

הסולם

שיר השירים אשר לשלמה

אם לא יתגלו המוחין ההם מקודם בכל הפרצופים שבעולם האצילות ובי"ע שקדמו להם (כמ"ש באורך לעיל בפתיחה לחכמת הקבלה אות קס"א ע"ש) וי"ש וכשפותחים החיים שירה מוסיפים העליונים כח, לדעת ולהכיר וכי. כי כשהתחוננים פותחים בשירה, שהיא השגת המוחין דחכמה, הנה בהכרח שאותם המוחין כבר נתגלו בוז"ן ובמלאכים הקודמים להם. (כמ"ש שם.) שבדרך זה נמצאים התחוננים מוסיפים כח והארת מוחין בעליונים.

שכח) אמר ר' נחמיה וכי! אמר ר' נחמיה, אשרי הזוכה לדעת באותו שיר, דהיינו באלו המוחין דהארת החכמה, שלמדנה הזוכה באותו שיר, ידע בענייני התורה והחכמה, ויאזון ויחקור ויוסיף כח וגבורה במה שהיה ובמה שעתיד להיות. ובזה זכה שלמה לדעת.

שכט) דתני ר' שמעון וכי! שלמד ר"ש, דוד, עליו השלום, ידע בזה. דהיינו שהשיג את המוחין דחכמה בתוך הדעת. ועל כן, תקן שירות ותושבחות הרבה, ורמו בהם העתידות לבא. והוסיף כח וגבורה ברוח הקודש, שה"ט הנוקבא. בשעה שמתקבלת רוח מן הקדש, שה"ט חכמה, ידע בענייני

התורה

לביתה. שטרף הוא דינים, כמ"ש, אפו טרף, שפירותיו, אף ה' טרף אותי. וכתוב, וטרף ואין מציל. וחק לנערותיה, חק הוא ג"כ דינים, כמ"ש, חק ומשפט, חקיו ומשפטיו, כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב. מכאן נשמע, שמדת הדין שולטת בלילה.

שכז) ותנא אלו האומרים וכי: ולמדנה, אלו האומרים שירה בלילה, אלו הם שרים המתעלים על כל בעלי השיר, וכשפותחים החיים, דהיינו התחוננים, בשירה, מוסיפים העליונים כח, לדעת להכיר ולהשיג מה שלא השיגו, שמים וארץ, שהם זרין, גם הם מוסיפים כח על ידי שירה זו.

פירוש, שירה, ה"ס המשכת המוחין דהארת חכמה, ששורשה רק מקו שמאל, ומן הנוקבא הנקראת לילה. והיא נמשכת בסוד גורא דדינא (כנ"ל וירא אות רט"ז בסולם) וי"ש, אלו האומרים שירה בלילה, אלו הם שרים על כל בעלי השיר וי"ש ותקם בעוד לילה, שגילוי המוחין דהארת חכמה נקרא קימה, וקימה זו נוהג רק בלילה, שאז זמן הדינים בנוקבא. וי"ש ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה, כי טרף וחק משמעותם דינים. ונודע שאי אפשר שהתחוננים ימשיכו מוחין,

(דפו"י דף י"ת ע"ב)

ורמזו בהם העתידות לבוא, והוסיף כח וגבורה ברוח הקודש. ידע בענייני התורה והחכמה, ואזן וחקר והוסיף כח וגבורה בלשון הקודש.

של) ושלמה זכה יותר באותו השיר, וידע החכמה, ואזן וחקר ותקן משלים הרבה, ועשה ספר מאותו השיר ממש, והיינו דכתיב, ^ח עשיתי לי שרים ושרות. ^צ כלומר, קניתי לי לדעת שיר, מאותן השירים העליונים, ואשר תחתם. והיינו דכתיב, שיר השירים, כלומר, שיר, של אותם שרים של מעלה. שיר, שכולל כל ^ק ענייני התורה והחכמה, וכח וגבורה, במה שהיה, ועתיד להיות, ^ר שיר שהשרים של מעלה משוררים.

שלא) א"ר אלעזר, אלו השרים, עמדו, עד שנולד לוי, אבל משנולד לוי ואילך אמרו שיר. כיון שנולד משה ונמשח אהרן, ונתקדשו הלויים, נשלם השיר, ^ט ועמדו על משמרותם.

שלב) ואמר רבי אלעזר, באותה שעה שנולד לוי, פתחו למעלה ואמרו, ^ק מי יתנך כאח לי יונק שדי אמי * אמצאך בחוץ אשקך גם לא יבוזו לי. כיון

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ת) (קהלת ב') ב"א ק"א צ"ד. א) (שה"ש ח') וישב ^צ ל"ג כלימרי. ^ק ל"ג ענייני ר ל"ג שיר. ^ט ונשארו השרים ול"ג ועמדו. ל"ג צ"ה.

הסולם

שיר השירים אשר לשלמה

מאמר

עוד אינה בשלמות כי הקו אמצעי עצמו צריך להתחלק לימין ושמאל, שז"ס ששבת לוי נתחלק לכהנים בימין ולוים בשמאל, והלויים שה"ס החכמה שבקו שמאל, צריכים להתלבש באור החסדים של הכהנים שמימין, ואז מאירה החכמה בלויים, שז"ס שהלויים מתקדשים על ידי הכהנים, כי קדש ה"ס חכמה, ואז השירה שה"ס המשכת החכמה הוא בשלמות, כיון שהוא נמשכת ע"י קו שמאל שבקו אמצעי שהם הלויים, שהם מחוברים תמיד בכהנים, ונתונים אליהם, וזה שאומר, **כיון שנולד משה ונמשח אהרן**, שמשח הבדיל את שבת לוי לכהנים מבני אהרן והשאר ללויים שה"ס ימין ושמאל, ונתקדשו הלויים, מטעם שהחכמה שבהם נתלבשה בהארת החסדים שבכהנים, **נשלם השיר**, להיותו נמשך מבחינת השמאל שבקו אמצעי ולא מקו שמאל ממש כנ"ל, ואז **ועמדו**, השרים של מעלה, **על משמרותם**, דהיינו במשמרות שבליילה שהמלאכים אומרים בהם שירה. (כנ"ל אות שכ"ד).

התורה והחכמה, ואזן וחקר והוסיף כח וגבורה בלשון הקדש. שה"ס הנוקבא, בשעה שמקבלת דעת מן הקדש שה"ס חכמה. (כמ"ש בזהר אחרי מות דף ס"א ע"א ד"י ע"ש).

של) ושלמה זכה יותר וכו': ושלמה זכה יותר בשיר הזה וכו' (עד אות של"א) א"צ פירוש. ודע שכל הנאמר כאן בלשון הקודש, נעתיק ע"י מי מלשון תרגום של הזהר, ללשון הקדש.

שלא) א"ר אלעזר וכו': אר"א, אלו השרים דהיינו המשוררים של מעלה עמדו מלשיר שירה, עד שנולד לוי, אבל משנולד לוי ואילך אמרו שיר, אבל עוד לא היה בשלמות, כיון שנולד משה ונמשח אהרן ונתקדשו הלויים נשלם השיר, ועמדו השרים של מעלה, על משמרותם.

פירוש. ראובן שמעון לוי, ה"ס הגי'ת דהיינו ג' קוין ימין שמאל אמצע, ולכן אע"פ שנולד שמעון שה"ס קו שמאל שממנו נמשך השירה שה"ס הארת החכמה כנ"ל, מ"מ עמדו מלומר שירה, כי קו שמאל אינו יכול להאריך מטעם שהוא מחוסר חסדים, עד שנולד לוי שה"ס קו אמצעי המקיים את שניהם ומלביש החכמה שבשמאל בחסדים שבימין, הנה אז מאירה החכמה שבשמאל שה"ס השירה. אמנם (דפו"י דף י"ח ע"ב י) דף י"ט ע"א)

שלב) ואמר רבי אלעזר וכו': באותה שעה שנולד לוי, פתחו למעלה ואמרו, שהשכינה אמרה לז"א, **מי יתנך כאח לי**, דהיינו שתשפיע בי חכמה, כי מבחינת החכמה נקראים לוי

שִׁצְאוּ מִשְׁבֵּט לֹוֵי הַמְשׁוֹרְרִים שֶׁל מֹטֶה, וְנִתְקַדְשׁוּ כֹּלָם, ת וְעִמְדוּ עַל מִשְׁמְרוֹתָם, וְנִתְקַדְשׁוּ אֱלֹהֵי לְנוֹכַח אֱלֹהֵי חִבְרִים כְּאַחַד, וְהַעֲלֹמֹת אֶחָד, וּמֶלֶךְ אֶחָד שׁוֹכֵן עֲלֵיהֶם, בֹּא שְׁלֹמָה, וְעָשָׂה סֵפֶר מֵאוֹתוֹ שִׁיר שֶׁל אוֹתָם שְׁרִים, וְנִסְתָּם הַחֲכֵמָה בּוֹ.

שִׁלְגָּ (שִׁלְגָּ) אִרְיִי הַיְהוּדָה, לְמָה א נְקִרְאוּ הַשְּׁרִים שֶׁל מֹטֶה לֹוִים, עַל שְׁנֵלוֹים וְנַחְבְּרִים לְמַעְלָה כְּאַחַד. וְהַשּׁוֹמֵעַ, נִלְוֶה וְנִדְבַק נִפְשׁוֹ לְמַעְלָה. וְעִיכֵי אִמְרָה לֹאֵה, א יִלְוֶה אִישִׁי אֲלַי. רַבִּי תִנְחוּם אָמַר, שֶׁבְכָל נִלְוֶה זֶרַע לֹוֵי עִם הַשְּׁכִינָה, בְּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּמְרִים, וּבְכָל זֶרְעוֹ אַחֲרָיו, ב וְהֵם הַנְּלוֹים אֵל ה' לְשֵׁרְתוֹ.

שִׁלְדָּ (שִׁלְדָּ) תִתְּ, בְּשַׁעָה שֶׁעִמְדוֹ הַמְשׁוֹרְרִים לְמַעְלָה, לֹא עִמְדוּ עַל מִשְׁמְרָתָם, עַד שֶׁנִּלְדְּדוּ שְׁלֹשָׁה הָאֲחִים: מֹשֶׁה, אַהֲרֹן, וּמְרִים. תִּינַח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, מְרִים לְמָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הַהֲדָ, א וְשֵׁרוֹת. כִּדְ"א, א וְתַעֲזֵן לָהֶם מְרִים.

שִׁלְהָ (שִׁלְהָ) תֵּאֲנֵא, בְּאוֹתָהּ שַׁעָה שֶׁנִּלְדְּד לֹוִי, נִטְלוּ הַקְּבִ"ה, וּבַחֲרוּ מִכָּל אַחֲיוֹ, וְהוֹשִׁיבוּ בְּאַרְץ, וְהוֹלִיד לְקָהֵת, וְקָהֵת הוֹלִיד לְעֶמְרָם, וְהוּא הוֹלִיד לְאַהֲרֹן וּמְרִים. ג פִּידֵשׁ מֵאַשְׁתּוֹ, וְהַחֲזִירָה, בְּאוֹתָהּ שַׁעָה הִיוּ הַמְשׁוֹרְרִים שֶׁל מַעְלָה עוֹמְדִים וּמְשׁוֹרְרִים, גַּעַר בְּהֵם הַקְּבִ"ה, וְנִשְׁתַּכַּךְ הַשִּׁיר, עַד שֶׁנִּטְטָה קוֹ יִמִּינוֹ, וְהוֹשִׁיט לְעֶמְרָם. שִׁלוֹ (שִׁלוֹ) מִ"ט נִקְרָא עֶמְרָם. שִׁיִּצְא מִמֶּנּוּ עִם רֵם עַל כָּל רַמִּים, וְלֹא נֹזְכֵר שְׁמוֹ. מִ"ט לֹא נֹזְכֵר שְׁמוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר בְּשֵׁם רַבִּי אַבְהוֹ, מִפְּנֵי שֶׁבִצְנַעַא הֶלֶךְ, וּבִצְנַעַא חֹזֵר לְאַשְׁתּוֹ, כַּדִּי שֶׁלֹא יִכִּירוּ בּוֹ, הַהֲדָ וְיִלְךְ אִישׁ, וְלֹא נֵאֲמַר וְיִלְךְ עֶמְרָם בְּפִרְהִיסָא. וְיִקַּח אֶת בֵּת לֹוִי, אִף הֵא בִצְנַעַא חֹזֵרָה, וְלֹא נֹזְכֵרָה שְׁמָה.

חלופי גרסאות

ת היו על משמרתם ועמדו אלה נוכח אלה. א נקרא שיר השירים. ב ל"ג מן והם עד ת"ת. ג ונתפרש.

מסרת הזהר

ב (בראשית כ"ט) ויצא סי"ט צ"ב ג (קהלת ב') לעיל אות ש"ל. ד (שמות ט"ו).

שיר השירים אשר לשלמה

הסולם

מאמר

הלויים, חברים כאחד, כי מעשה התחתונים משלימים את העליונים (כנ"ל אות שכ"ז ד"ה ותנא) אז נעשו העולמות אחד, ומלך אחד שוכן עליהם. לאחור כל אלו התקונים, בא שלמה ועשה ספר. מאותו שיר של אותם שרים הנ"ל, ונסתמה החכמה בו.

שִׁלְגָּ (שִׁלְגָּ) אִרְיִי הַיְהוּדָה וְכוּ'! לְמָה נִקְרָאוּ הַשְּׁרִים שֶׁל מֹטֶה לֹוִים, הוּא עַל שְׁנֵלוֹים וְנַחְבְּרִים לְמַעְלָה כְּאַחַד. וְנִסְתָּם הַשּׁוֹמֵעַ, אִמְרָה לֹאֵה, יִלְוֶה אִישִׁי אֲלַי. רַבִּי תִנְחוּם אָמַר, שֶׁעִיכֵי נִקְרָא לֹוִי, מִטַּעַם שֶׁזֶרַע לֹוִי כֹּלּוֹ נִלְוֶה עִם הַשְּׁכִינָה, בְּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּמְרִים, וּבְכָל זֶרְעוֹ אַחֲרָיו, וְהֵם הַנְּלוֹים אֵל ה' לְשֵׁרְתוֹ.

שִׁלְדָּ (שִׁלְדָּ) תִתְּ, בְּשַׁעָה שֶׁעִמְדוֹ וְכוּ'! בּוֹא וּרְאֵה, בְּשַׁעָה שֶׁעִמְדוֹ וְכוּ' עַד אוֹת שִׁלְ"ו אִי"צ בִּיאור.

וילך

זו"ן אח ואחות. יונק משדי אמי, שאז יונקים שניהם מן הבינה, והם במדרגה אחת לא זה גדול מזה, אמצאך בחוץ אשקך, כי הארת החכמה בלי חסדים ה"ס חצוניות ובקשה ממנו שתוכל לנשקו ולהאיר ממנו גם בהיותה בחיצוניות. גם לא יכוזו לי, כי בחיצוניות מתעוררים הקליפות לבזות את השכינה, בסו"ה, לפתח חטאת רובץ, ובקשה ממנו שלא יוכלו לבזות אותה. וכל זה היה מטרם שקו האמצעי, שה"ס לוי, הכריע וקיים את שני הקוים ימין ושמאל, שמחמתם יורש גם הוא אותם ב"ה הקוים בעצמו, שה"ס כהנים ולוים. כיון שיצאו משבט לוי המשוררים של מטה, דהיינו אחר שנתחלקו לימין ושמאל, לכהנים וללויים כנ"ל, שאז נתקדשו כולם שחכמה שבלויים נתקדשה ע"י התלבשותם בחסדים שבכהנים כנ"ל בדבור הסמוך, ועמדו על משמרותם דהיינו השרים של מעלה, ונתקדשו אלה המלאכים כנגד אלה

(דפו"י דף י"ט ע"א)

שלז) וילך איש. רבי אבהו אמר, וילך איש, זה גבריאל. דכתיב, (ג) והאיש גבריאל. שהלך הוא והחזירה לעמרם. רבי יהודה אמר, עמרם ממש היה, ולא נזכר שמו, מפני שהליכה זו לא היתה ממנו להזדווג לאשתו, אלא מלמעלה.

שלח) רבי יצחק אמר, באהרן ומרים לא נאמר זיווג אבותם בתורה, ובמשה כתיב ויקח את בת לוי, להורות, שהשכינה נקראת על שם לוי. ולא היה עמרם ראוי להוליד למשה, עד שנטל חלק בשכינה, והוליד למשה. הדא הוא דכתיב, ויקח את בת לוי. ולפיכך כתיב, (ד) ותרא אותו כי טוב הוא.

שלט) רבי אלעזר אמר, זכה עמרם שיצא ממנו ד בן, שזכה לקול גדול, דכתיב (ה) והאלהים יעננו בקול. ועמרם זכה לבת ה קול, דכתיב ויקח את בת לוי. כלומר, בת קול. ולפיכך כתיב וילך. כלומר, שהלך למדרגה זו. תאנא, כשנולד משה, ייחד הקב"ה שמו עליו, דכתיב ותרא אותו כי טוב הוא. וכתיב, (ו) טוב ה' לכל. וכתיב, (ז) טעמו וראו כי טוב ה'.

שמ) ויהי בימים הרבים ההם. רבי יהושע דסכנין אמר, ויהי בימים הרבים ההם, סוף גלותם היה, שהיו ישראל משועבדים בכל עבודה. בימים הרבים ההם, שהיו רבים לישראל במצרים, וכיון שנשתלם קץ גלותם, מה כתיב, וימת מלך

חלופי גרסאות

מסרת הנהר

(ה) (דניאל ט') לעיל אות ק"ט צ"ש. ו) לעיל אות קפ"ו צ"א
(ז) (שמות י"ט. ח) (תהלים קמ"ה) ב"א רס"ו צ"ב.
(ט) (תהלים ל"ד) ח"ב ככג. ה"ג רצה: י) חיי שרה ע"ב צ"א. ח"ג קלה:

וילך איש

הסולם

מאמר

מאמר, וילך איש

ז"א, שכתוב, והאלקים יעננו בקול. ועמרם זכה לבת קול, שהיא המלכות, שכתוב, ויקח את בת לוי, כלומר, בת קול. ולפיכך כתיב וילך, כלומר, שהלך למדרגה זו. למדנו, כשנולד משה יחד הקב"ה שמו עליו, שכתוב, ותרא אותו כי טוב, וטוב הוא שמו של הקב"ה, שכתוב, טוב ה' לכל. וכתיב, טעמו וראו כי טוב ה'. הרי שהקב"ה נקרא טוב.

שלז) וילך איש: רבי אבהו אמר, וילך איש, זהו גבריאל, שכתוב, והאיש גבריאל. שהוא הלך והחזירה לעמרם. ר' יהודה אמר, עמרם ממש היה, ולא נזכר שמו, מפני שהליכה זו להזדווג לאשתו, לא היתה ממנו אלא מלמעלה. כי עצת הקב"ה הפעיל אותו, והלך.

מאמר, וימת מלך מצרים

שלח) ר' יצחק אמר וכו': רי"א, למה באהרן ומרים לא נאמר זיווג אבותם בתורה, ובמשה כתיב, ויקח את בת לוי, ומשיב, הוא להראות, שהשכינה נקראת על שם לוי, ולא היה עמרם ראוי להוליד את משה, עד שלקח חלק בשכינה, והוליד את משה. ז"ש ויקח את בת לוי, שהיא השכינה. ולפיכך כתיב, ותרא אותו כי טוב הוא. שפירושו ששרתה עליו השכינה.

שמ) ויהי בימים הרבים וכו': ר' יהושע דסכנין אמר, ויהי בימים הרבים ההם, סוף גלותם היה, שהיו ישראל משועבדים בכל עבודה. בימים הרבים ההם, שהיו רבים לשהיית ישראל במצרים, דהיינו שהגיע הקץ, וכיון שנשתלם קץ גלותם מה כתיב, וימת מלך מצרים. מהו הפירוש, הוא, שהורד שר מצרים ממעלתו ונפל מאותו, וע"כ אמר הכתוב, עליו, וימת מלך מצרים, כי הירידה נחשב לו כמיתה.

וכיון

שלט) ר' אלעזר אמר וכו': עמרם זכה שיצא ממנו בן שזכה לקול גדול, שהוא (דפו"י דף י"ט ע"א)

מצרים. מ"ט. שהורד שר מצרים ממעלתו, ונפל מגאותו. וכיון שנפל מלך מצרים, שהוא שר שלהן, זכר הקב"ה לישראל, ושמע תפלתם.

שמא) אמר רבי יהודה, בא וראה שכך הוא, שכל זמן שהשר שלהם נתנה לו שררה על ישראל, לא נשמע צעקתם של ישראל, כיון שנפל השר שלהם, כתיב וימת מלך מצרים, ומיד ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים. שעד אותה שעה לא נענו בצעקתם.

שמב) אמר רבי אלעזר, בא וראה רחמנותו של הקדוש ברוך הוא, כשהוא מרחם על ישראל, כופה למדה"ד, ומורידה, ומרחם עליהם. והיינו דתנן, שהקדוש ברוך הוא מוריד שתי דמעות לים הגדול. מאן אינון שתי דמעות. אמר רבי יוסי, לאו * מלה ברירא היא, דהא א"ל ז' לאובא טמיא, דהוא כדיב, ומליה ז' כדיבן.

חלופי גרסאות

ז דהוה ז ברין.

דרך אמת ז פ"י אוב וידעוני.

הסולם

שתי דמעות לים הגדול

מאמר

נעשה ג"כ במלכות. (כמ"ש בהקסתי"ז במאמר אמא אחיפת לברתא מאנהא דף כ' ד"ה ואמא ע"ש) ויוצאים מוחין דג"ר גם במלכות.

זה אמרו כשהוא מרחם על ישראל כופה למדת הדין שה"ס המלכות שעלתה לבינה ומורידה למקומה עצמה. ומרחם עליהם, שאז יוצאים הג"ר בבינה ובמלכות ובנשמות ישראל למטה והיינו דתנן שהקב"ה מוריד שתי דמעות. שהם ב' מיני דינים הנ"ל, המכונים בינה המעורבת במלכות ומלכות המעורבת בבינה. לים הגדול שהוא המלכות. ושואל מאן אינון שתי דמעות. כלומר, למה הן מכונות דמעות. אמר ר' יוסי לאו מלה ברירא היא, כלומר שהדין שבהם אינו ברור שהוא דין, מטעם התערובת של בינה במלכות ומלכות בבינה. ודמעות יורה על תערובת מלשון מעלים את המדומע (שבת קמ"א) ומביא ראיה לפירושו, שהדין שבהם אינו ברור, כי אפילו בעת הקטנות שאיר הבינה נעשה לאויר וכן אור הזו"ן נעשה מחמתם לאויר, והקליפה הנקראת אובא טמיא רוצה להאחז בדינים אומרים לו לאיבא טמיא דהיא כדיב ומליה כדיבן, כלומר, שמכחישים אותו ואומרים על ב' דינים אלו שאינם בחינת דין וזוה מרחיקים אותו מלהאחז בהם. (וע"י מס' ברכות דף נ"ט. ותבין.) הרי שאין הדין שבהם ברור כל כך, וע"כ נקרא דמעות מלשון תערובת דין שאינו ברור שהוא דין.

א"ר

וכיון שנפל מלך מצרים שהוא השר שלהם, זכר הקב"ה את ישראל ושמע תפלתם.

שמא) אמר רבי יהודה וכו' אר"י, בא וראה שכך הוא, כמו שאמר ר' יהושע דסכנין, כי כל זמן שניתנה להשר שלהם שררה על ישראל לא נשמע צעקתם של ישראל, כיון שנפל השר שלהם, כתוב וימת מלך מצרים, ומיד ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים. אבל עד אותה שעה לא נענו בצעקתם.

שמב) אמר ר' אלעזר וכו' אר"י בא וראה, רחמנותו של הקב"ה, כשהוא מרחם על ישראל, כופה למדת הדין ומורידה ומרחם עליהם. והיינו שלמדנו שהקדוש ברוך הוא מוריד שתי דמעות לים הגדול, ושואל מה המה שתי דמעות. אמר רבי יוסי, שאינם דבר ברור, כי אימרים לאוב השואל בעצמות המתים, שהוא שקר ודבריו שקרים. (כמ"ש במס' ברכות נ"ט.) פנימיות הדברים, כבר ידעת שבסוד צמצום ב' עלתה המלכות לבינה בסוד * שנכנסה באור ונעשה אויר שאור הבינה נהפך לאויר מחמת הדינין שבמלכות שנכנסו בה אויר פירשו ו"ק בלי ראש, ומחמת עלית המלכות נעשו שם בבינה ב' מיני דינים, א) המלכות המעורבת בבינה, ונודע, שלעת גדלות ע"י הארה מע"ב ס"ג חוזר ומוריד המלכות מן הבינה למקומה עצמה, ונמצא שה"ל יצאה מן אויר הבינה, וחירה הבינה להיות אויר, שפירושו ג"ר, ועד"ז שנעשה הקטנות והגדלות בבינה, (דפו"י דף י"ט ע"א *) דף י"ט ע"ב)

שמג) א"ר אלעזר, לאו בתר אובא טמיא אזלינן, דברירא דמלה הוא, דתנן, בעשרה ^ה כתרי מלכא, אית תרין דמעין ^ה לקביה, והן שתי מדות דין, שהדין בא משתיהן, כד"א, ^ו שתיים הנה קוראותיך. וכשהקביה זוכר את בניו, הוא מוריד אותם לים הגדול, שהוא ים החכמה להמתיקן, והופך מדת הדין למדת רחמים, ומרחם עליהו. א"ר יהודה, שתי דמעות, שמהם באים הדמעות, מהם בא הדין. שמד) א"ר יהודה, כתיב, ^ז והנה מצרים נוסע אחריהם. וא"ר יוסי זה שר של מצרים הוא, ואת אמרת וימת מלך מצרים, זה שר של מצרים. א"ר יצחק, האי מלה קא מסייע לה הוא דלעילא, כתיב הכא והנה מצרים, וכתיב התם וימת מלך מצרים. מלמד דעכשיו לא היה מלך, דהורידוהו מגדולתו. ולפיכך כתיב, והנה מצרים, ולא ^ח כתיב מלך מצרים. ומה דאמר וימת. כד"א ^ט כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

כ (ישעיה נ"א.) ז (שמות י"ד.) ח (שמות ד').

ח ל"ג לקביה. ט ל"ג כתיב.

דרך אמת ^ח פ"י בעשר ספירות אצילות המלך ית.

מאמר

הסולם

שתי דמעות לים הגדול

בשורשם בבינה המתהוות מחמת עלית המלכות אליה אינם דין ברור, אלא מהן נמשכות דמעות אחרות למקום המלכות ומדמעות האלו שבמלכות בא הדין. וז"ש שתי דמעות מהן באים הדמעות במלכות ומהן בא הדין. ומ"ש במשנה והן שתי מדות דין סובב על הדמעות שבמלכות.

שמד) א"ר יהודה כתיב וכו': א"ר, כתוב, והנה מצרים נוסע אחריהם. וא"ר יוסי, זהו השר של מצרים, משמע שעוד היה בתקומתו בעת יציאת ישראל ממצרים, ואתה אומר, וימת מלך מצרים, זהו השר של מצרים. שזה היה עוד לפני יציאת ישראל ממצרים. א"ר יצחק דבר זה של ר' יוסי, אינו סותר, אלא עוד הוא מחוק הפירוש בהכתוב שלמעלה, שהוא וימת מלך מצרים. כי כתוב כאן והנה מצרים וכתוב שם וימת מלך מצרים, זה מלמד, שעתה, לאחר יציאת מצרים, לא היה מלך, כי כבר הורידוהו מגדולתו. ולפיכך כתוב והנה מצרים, ולא כתוב והנה מלך מצרים. ומה שאמר וימת אין הפירוש שנתבטל לגמרי, אלא שהורידוהו מגדולתו ואינו יכול עוד להזיק, כמ"ש כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך, שפירושו שאינם יכולים עוד להזיק, אף וימת, שבכאן, פירושו שאינו יכול עוד להזיק, מחמת שירד מגדולתו.

שמג) א"ר אלעזר, לאו וכו': א"ר, אין אנו הולכים אחר קליפת אוב. כלומר אין אנו מביאים ראיה מקליפת אוב. שמתוך שאנו מכחישים לפניו לומר שאין בהם דין ומרחיקים אותו, הוא ראייה שהדין שבשתי דמעות אינו ברור, כנ"ל. אינו כך, אלא בירורו של הדבר הוא, כלומר, אלא שהדין שבשתי דמעות דבר ברור הוא. כי למדנו בעשר ספירות של המלך יש ב' דמעות להקביה והן שתי מדות דין. א) הנמשך מתערובת המלכות בבינה. ב) הנמשך מתערובת הבינה במלכות. כנ"ל בסמוך. שהדין בא משתיהן, כמ"ש שתיים הנה קוראותיך, הרי שהדין שבהם ברור הוא. וכשהקביה זוכר את בניו, הוא מוריד אותם לים הגדול, שהוא ים החכמה, שהוא המלכות, להמתיק אותם, שעי"ז יוצא קטנות הבינה במלכות, ואח"כ יכולה המלכות לקבל גם את הגדלות דאמא בסוד אמא אחיפת לברתא מאנהא כנ"ל בסמוך, ואז הופך מדת הדין שבמלכות למדת הרחמים, שמקבלת ג"ר, ומרחם עליהם. דהיינו על ישראל שמקבלים ג"ר גם הם.

אמר ר' יהודה וכו': א"ר, שתי דמעות שמהם באים הדמעות, מהם בא הדין, פירושו, ר"י חולק על ר' אלעזר, ואומר שאין ראיה מן המשנה שאומרת בעשרה כתרי מלכא וכו' ששתי דמעות הן דין, אלא שתי דמעות

(דפו"י דף י"ט ע"ב)

שמה) א"ר יצחק א"ר יהושע, בא וראה, כל מלכי מצרים פרעה שמם. ובכאן לא נאמר אלא מלך מצרים סתם. ובמקומו פרעה, והוא פרעה ממש. ת"ח, בעוד דאית שולטנותא דלעילא, אית שולטנותא בעמא דלתתא, אתעדי שולטנותא דלעילא, אתעדי שולטנותא דלתתא.

שמו) א"ר יוסי, כתיב ה הנה יום בא ליי וגוי והיה יום אחד הוא יודע ליי וגוי. וכי שאר יומין לאו אינון דיליה. אלא אמר רבי אבא, מלמד, ששאר הימים, נתנים לשרים, ואותו יום, אינו של השרים, אלא של הקב"ה, כדי לעשות דין בעכו"ם. מפני שבאותו יום, יפלו כל השרים ממעלתם. וע"ד כתיב, ה ונשגב ה' לבדו ביום ההוא. שאותו יום לא יהיה מעלה לשרים.

שמו) א"ר אבא, כשהקב"ה עושה דין בשרים של מעלה, מה כתיב, ה כי רותה בשמים חרבי. וכי חרב כ אית ליי. ג אלא אמר רבי יצחק, חרב מ אית ליה, ג דכתיב, ה חרב ליי מלאה דם. וכתיב ז ובחרבו את כל בשר.

שמח) א"ר אבא, החרב הזה הוא הדין שעושה, דכתיב, ה וירא את מלאך ה' עומד בין הארץ ובין השמים וחרבו שלופה בידו. וכי חרב ה שלופה היתה ביד המלאך, ה אלא, שהיתה הרשות נתונה בידו לעשות דין.

שמט) ה והא אמר ריב"ל, אמר לי מלאך המות, אי לאו דחייסנא ליקרא דברייתא, פרענא להו בית השחיטה, ככהמה. א"ר אבא, כלא משום דאתייהיב

חלופי גרסאות

י ר' יצחק וליג אמר. כ מוסיף אית ליה ג ל"ג אית. ז ל"ג אלא. מ ל"ג אית ליה. נ כתיב. ס ל"ג שלופה. ע ל"ג מן אלא עד אמר ריב"ל. פ ל"ג והא.

מסרת הוהר

ג (זכריה י"ד) ח"ג נה. ז"ח ח' ט"ד ש"י. ט (ישעיה ב') ויצא ק"מ צ"ו. ט (ישעיה ל"ד) ח"ג רעד: פ (שם) כ"ב קפ"ה צ"ב. צ (שם ס"ז). ק (ד"ה א' כ"א) נח ט"ו צ"ד.

וכי חרב אית לה'

הסולם

מאמר

ונשגב ה' לבדו ביום ההוא, כי ביום ההוא לא יהיה מעלה לשרים.

שמו) א"ר אבא וכו': אר"א, כשהקב"ה עושה דין בשרים של מעלה, מה כתוב, כי רותה בשמים חרבי, ושואל, וכי חרב יש לו לה'. אלא אמר ר' יצחק, יש לו חרב, שכתוב, חרב לה' מלאה דם. וכתוב, ובחרבו את כל בשר.

שמח) אמר ר' אבא וכו': אר"א החרב הזה הוא הדין שעושה, שכתוב, וירא דוד את מלאך ה' עומד בין הארץ ובין השמים וחרבו שלופה בידו. ושואל, וכי חרב שלופה היתה ביד המלאך. ומשיב, אלא שהיתה הרשות נתונה בידו לעשות דין, ורשות הזה מכונה חרב.

שמט) והא אמר ריב"ל וכו': ומקשה, והרי אמר ר' יהושע בן לוי, אמר לי מלאך המות

שמה) א"ר יצחק א"ר יהושע וכו': אר"י א"ר יהושע, בוא וראה כל מלכי מצרים פרעה שמם, ובכאן לא נאמר אלא וימת מלך מצרים סתם, ולא נאמר פרעה מלך מצרים. והוא מפני שהמדובר הוא בשרו של מצרים, כנ"ל, ואם היה כתוב במקומו פרעה, הוא פרעה ממש ולא השר של מצרים. בוא וראה, כל עוד שיש ממשלה למעלה, בשר של העם, יש ממשלה בעם שלמטה, הוסרה הממשלה שלמעלה מן השר של העם, הוסרה גם הממשלה שלמטה.

שמו) א"ר יוסי כתיב: אר"י, כתוב, הנה יום בא לה' וגוי והיה יום אחד הוא יודע לה' וגוי, ושואל, וכי שאר הימים אינם של ה', אלא אמר רבי אבא, מלמד ששאר הימים ניתנו לשרים, ויום ההוא אינו של השרים אלא של הקב"ה, כדי לעשות דין בעכו"ם, מפני שביום ההוא יפלו כל השרים ממעלתם. וע"כ כתוב, (דפו"י דף י"ט ע"ב)

רשותא בידיה, למעבד גמר דינא, הה"ד, ו) וחרבו שלופה בידו, הרשות נתונה בידו לעשות דין. אי הכי מאי ו) וישב חרבו אל נדנה. אמר רבי אבא, שנחזר הדין לבעל הדין, והרשות למי שהרשות שלו.

שנ) ויאנחו בני ישראל, ז) ויתאנחו לא כתיב, אלא ויאנחו, כלומר, ק) נתאנחו לו למעלה שהאנחה היתה בשבילם למעלה.

שנא) ר' ברכיה אמר, בני ישראל דלעילא הוו, ומאן אינון בני ישראל. אינון דאתקרון בני פולחנא. כלומר, אותם שהם מן העבודה של מעלה. ותעל שועתם אל האלהים, שעד אותה שעה לא עלתה שועתם לפניו.

שנב) ר' א"ר יצחק כד עביד קב"ה דינא בפמלייא של מעלה, ההוא דינא מאי הוי. אמר רבי ט) אלעזר, מעבר להו בההוא נהר דינור, ואעבר לון משלטניהון, ומני שולטנין אחרנין דשאר עמיין. א"ל והא כתיב ה) משרתיו אש ליהט. א"ל, אית אשא קשיא מאשא, ואית אשא ת) דדחיא אשא.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

צ) ויאנחו. ק) האניחו; נתאח; ונאנחו למטה; נאחו למטה. ר' ל"ג מן אמר ר' יצחק עד א"ר יצחק. ש אבא. ת) דחי.

ו) (יהושע ה') ח"ג נד: ט) (ד"ה אי ב"א). ת) (תהלים ק"ד) לעיל את קניו צ"ה.

ויאנחו בני ישראל

הסולם

מאמר

שנא) ר' ברכיה אמר וכו': רב"א, שהכתוב, ויאנחו בני ישראל, בני ישראל שלמעלה היו, דהיינו המלאכים. (כנ"ל אות רצ"ח) ומה שמסיים הכתוב, מן העבודה, הוא ללמד, מי המה בני ישראל, שבכתוב, אותם הנקראים בעלי עבודה, כלומר, אותם שהם מן העבודה של מעלה, דהיינו מלאכי השרת. וע"כ אין צורך ללמוד את זה ממה שלא כתוב ויתאנחו כדברי הזהר לעיל. ותעל שועתם אל אל האלקים, ללמד, שעד איתה שעה לא עלתה שועתם לפניו.

המות אם לא הייתי חס על כבוד הבריות, הייתי מגלה להם את בית השחיטה כבהמה. משמע, שיש חרב ממש בידי מלאך המות. א"ר אבא הכל, דהיינו בכל מקום שכתוב חרב בעליונים, פירושו, משום שניתנה הרשות בידו לעשות גמר הדין, ולא חרב ממש. ופרענא להם בית השחיטה, הוא, שהיה מגלה הסיבה של המות, דהיינו העון, שהיא כמו בית השחיטה שהיא סיבה למות הבהמה. ויש וחרבו שלופה בידו, שהרשות נתונה בידו לעשות דין. ושואל, אם כן מהו שכתוב, וישב חרבו אל נדנה, אמר ר' אבא, פירושו הוא, שהחזר הדין לבעל הדין, והרשות לפעול הדין, החזרה למי שהרשות שלו, דהיינו לה'.

שנב) אמר רבי יצחק וכו': אר"י, כשעושה הקב"ה דין בחברת המשרתים של מעלה דהיינו במלאכי השרת, ושרי ע"י אומות, דין ההוא מה הוא. אמר ר' אלעזר, מעביר איתם באיתו נהר דינור, ומסירם מממשלתם, וממנה שרים אחרים משאר העמים. אמר לו, והרי כתוב, משרתיו אש ליהט, ואיכ מה יגרע מהם, אט מעבירים אותם בנהר דינור. אמר לו, יש אש שהוא קשה מאש, ויש אש שדוחה אש, וע"כ אע"פ שהם אש, האש של נהר דינור קשה מהם, ונעשה שם הדין למלאכי אש.

מאמר ויאנחו בני ישראל

שנ) ויאנחו בני ישראל: שואל, ויתאנחו לא כתוב, שהיה משמע שנאנחו מחמת צרתם עצמם, אלא ויאנחו, שאפשר לפרש שנאנחו בשביל צרות של אחרים. ומשיב, כלומר, שנאנחו להם למעלה, שהאנחה היתה בשבילם למעלה. דהיינו שהמלאכים נאנחו בשביל ישראל.

שנג) א אמר רבי יצחק, תלת ענייני הכא: אנחה, שועה, צעקה. וכל חד מתפרשא מאחרא. אנחה: כתיב, ויאנחו בני ישראל. צעקה: דכתיב, ויצעקו. שועה: דכתיב, ותעל שועתם. וכל חד בלחודוי מתפרשא, וכלהו עבדו ישראל. אמר רבי יהודה, צעקה ושועה עבדו, אנחה לא עבדו, משמע מדכתיב ויאנחו ב ולמעלה היתה האנחה בשבילם.

שנד) צעקה ושועה במאי אתפרשן, אמר רבי יצחק, אין לך שועה, אלא בתפלה. שנאמר, שמעה תפלתי יי ושועתי האזינה. א אליך יי שועתי. שועתי אליך ותרפאני. צעקה שצועק ואינו אומר כלום. אמר רבי * יהודה, הלכך גדולה צעקה מכולן, שצעקה היא בלב. הה"ד, צעק לבם אל יי. צעקה וצעקה דבר אחד הוא, וזה קרובה להקב"ה, יותר מתפלה ואנחה, דכתיב ה כי אם צעוק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו.

שנה) אמר רבי ברכיה, בשעה שאמר הקב"ה לשמואל, נחמתי כי המלכתי את שאול למלך. מה כתיב, ויחר לשמואל, ויצעק אל יי כל הלילה. הניח הכל, ולקח צעקה, משום דהיא קרובה לקב"ה יתיר מכלהו, הה"ד, ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי.

שנו) ת"ר, האי מאן דצלי ובכי וצעיק, עד לא יכיל למרחש בשפוותיה, האי

מסרת הזהר

א (תהלים ל"ט) חיי שרה ע"א צ"ב. ב (שם פ"ח). ג (שם ל"ז). ד (איכה ב"י) ה (שמות כ"ב) ח"ג ט. ו (ש"א ט"ו) ח"ב קסו.

חלופי גרסאות

א בדיק ובזולבך גרס כאן כל הזהר דלעיל מן אות ע"ט עד אות פ"ה. ב מלמעלה; ג אגרו למעלה. ג תפלה.

מאמר

הסולם

אנחה שועה צעקה

פירושו. אנחה צעקה ושועה, הן בבחינת מחשבת קול דיבור, שהם בינה ז"א מלכות. וע"כ צעקה שאין בו דיבור הוא יותר מקובל לה' מתפלה בדבור, משום שהדבור שהוא בהתגלות, יש בו אחיזה למקטריגים. אבל צעקה שאין בו התגלות רק בלב הצועק, אין בו אחיזה למקטריגים. וגם הוא מקובל יותר מאנחה, שהוא מגולה רק במחשבת הנאנה, שהיא בחינת בינה ואין התחנות ביכולת להתדבק על ידה כראוי בה' וע"כ צעקה יותר מקובלת.

שנה) אמר ר' ברכיה וכו' אר"ב, בשעה שאמר הקב"ה לשמואל נחמתי כי המלכתי את שאול למלך. מה כתוב ויחר לשמואל ויצעק אל יי כל הלילה. הניח הכל, דהיינו אנחה ושועה, ולקח צעקה, משום שהיא קרובה להקב"ה יותר מכולן. ז"ש ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי.

שנו) תנו רבנן האי וכו' : תנו רבנן, זה מי שמתפלל ובוכה וצועק עד שאינו יכול עוד לנענע בשפתיו, זו היא תפלה שלמה שהיא בלב

שנג) אמר רבי יצחק תלת וכו' : אר"י שלשה ענינים כאן אנחה, שועה, צעקה. וכל אחד מתפרד מחבירו, שאינם דומים זה לזה. אנחה, שכתוב, ויאנחו בני ישראל. צעקה, שכתוב, ויצעקו. שועה, שכתוב, ותעל שועתם אל ה'. וכל אחד מתפרש בפני עצמו. וכולם עשו ישראל. אמר ר' יהודה, צעקה ושועה עשו ישראל אנחה לא עשו, וזה משמע ממה שכתוב, ויאנחו ולא ויתאנחו, ולמעלה היתה האנחה בשבילם (כנ"ל אות ש"ג).

שנד) צעקה ושועה במאי וכו' : שואל, צעקה ושועה במה הם נבדלים. א"ר יצחק, אין לך שועה אלא בתפלה. שנאמר שמעה תפלתי ה' ושועתי האזינה. וכן אליך ה' שועתי. וכן שועתי אליך ותרפאני. הרי ששועה פירושו דיבורי תפלה. צעקה פירושו, שצועק ואינו אומר כלום. דהיינו בלי דיבורים. אמר ר' יהודה, הלכך גדולה צעקה מכולן, שצעקה הוא בלב. ז"ש צעק לבם אל ה'. וזו קרובה להקב"ה יותר מתפלה ואנחה, שכתוב כי אם צעוק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו.

(דפו"י דף י"ט ע"ב * דף כ' ע"א)

שמות

קיג

צלותא שלימתא דהיא בלבא, ולעולם לא הדרא ריקניא. אמר רבי יהודה, גדולה צעקה, שקורע גזר דינו של אדם מכל ימיו.

שנו) רבי יצחק אמר, גדולה צעקה, שמושלת על מדת הדין של מעלה. רבי יוסי אמר, גדולה צעקה, שמושלת בעוה"ז ובעוה"ב. בשביל צעקה נוחל ד האדם העוה"ז והעוה"ב, דכתיב, (ז) ויצעקו אל ה' בצר להם ממצוקותיהם יצילם.

שנוח) (ח) ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו כהן מדין. רבי שמעון פתח, (ט) דודי לי ואני לו הרועה בשושנים. אר"ש, אוי להם לבריות, שאינם משגיחים ואינם יודעים, בשעה שעלה במחשבה לפני הקדוש ב"ה, לברא עולמו, כל העולמות עלו במחשבה אחת, ובמחשבה זו נבראו כולם, הה"ד, (י) כלם בחכמה עשית. ובמחשבה זו, שהיא החכמה, נברא העולם הזה, והעולם של מעלה.

שנט) נטה ימינו, וברא העולם של מעלה. נטה שמאלו, וברא העולם הזה, הה"ד, (יא) אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים. קורא אני אליהם יעמדו יחדו. וכלם ברגע אחת ה נבראו, ועשה העולם הזה, כנגד העולם של מעלה. וכל מה שיש למעלה, כדוגמתו למטה. וכל מה שיש למטה, כדוגמתו בים. והכל אחד. ברא בעליונים המלאכים, ברא בעוה"ז בני אדם, ברא בים לויתן, כד"א (יב) לחבר את האהל להיות אחד.

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

ד ליג האדם. ה ליג נבראו : מוסיף ובשעה אחת נבראו.

(ז) (תהלים ק"ו). (ח) ח"ב כ : כא. ט) (שה"ש ב') נח ליט צ"ב ז"ח ל"ו ט"ב שכ"ה. י) (תהלים ק"ד) תולדות ב' צ"ג. כ) (ישעיה מ"ח) ב"א רנ"ו צ"ג. (כ) (ישעיה מ"ח) ב"א רנ"ו צ"ג. (ל) (שמות ל"ו).

מאמר

הסולם

דודי לי ואני לו הרועה בשושנים

ובמחשבה זו נבראו כולם. ז"ש כולם בחכמה עשית. ובמחשבה זו, שהיא החכמה, נברא עולם הזה והעולם של מעלה.

בלב, ולעולם אינה חוזרת ריקנית, אלא שמתקבלת. א"ר יהודה, גדולה צעקה שקורע גזר דינו של אדם מכל ימיו.

שנט) נטה ימינו וברא וכו' : נטה ימינו וברא העולם של מעלה. שנוא ז"א, נטה שמאלו וברא עולם הזה, שהיא מלכות. ז"ש אף ידי יסדה ארץ שהיא מלכות, וימיני טפחה שמים, שהיא ז"א, קורא אני אליהם יעמדו יחדיו. וכולם ברגע אחת נבראו, ועשה עולם הזה כנגד העולם של מעלה, וכל מה שיש למעלה יצא כדוגמתו למטה, שאין לך דבר למטה שאין לו שורש בעולמות עליונים, וכל מה שיש למטה בארץ יש כדוגמתו בים, והכל אחד. ברא בעולמות העליונים המלאכים, ברא בעולם הזה בני אדם, ברא בים לויתן, כמש"א לחבר את האהל להיות אחד.

כתוב

שנו) ר' יצחק אמר גדולה וכו' : ר"א, גדולה צעקה שמושלת על מדת הדין של מעלה. ר' יוסי אמר, גדולה צעקה, שמושלת בעולם הזה ובעולם הבא. בשביל צעקה נוחל האדם העולם הזה והעולם הבא. שכתוב ויצעקו אל ה' בצר להם ממצוקותיהם יצילם.

מאמר דודי לי ואני לו הרועה בשושנים

שנוח) ומשה היה רועה וגו' : ר' שמעון פתח, דודי לי ואני לו הרועה בשושנים. אר"ש אוי להם לבריות שאינם משגיחים ואינם יודעים, בשעה שעלה במחשבה לפני הקב"ה לברוא עולמו, כל העולמות עלו במחשבה אחת, (דמו"ד דף כ"ז ע"א)

(שס) כתיב באדם, (ט) כי בצלם אלהים עשה את האדם. וכתיב, (ו) ותחסרהו מעט מאלהים. אי בני נשא, י יקירין, ז בעובדוי כל האי, ואינון [ט] מתאבדין [ח] מעפר דבירא, ס במה אתיין לשאבא מניה. ובחר בעליונים, ובחר ב ישראל, לעליונים לא קרא בנים, לתחתונים קרא בנים. הה"ד (ט) בנים אתם לה' אלהיכם. הוא קרא להם בנים, והם קראו לו אב, דכתיב (ט) כי אתה אבינו. וכתיב דודי לי ואני לו. הוא בחר בי, ואני בחרתי בו.

(שסא) הרועה בשושנים, הוא רועה בשושנים, אע"פ שהקוצים סביב להם, ואין אחר יכול לרעות בשושנים כמותו. ד"א הרועה בשושנים, מה שושן זה הוא אדום, ומימיו ל לבנים, כך הקב"ה, מנהיג עולמו, ממה"ד למה"ר. וכתיב (ט) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו.

(שסב) רבי אבא הוה אזיל באורחא, והוה עמיה רבי יצחק. אדהו אזלי, פגע באינון ורדים, נטל חד רבי אבא בידוי והוה אזיל. פגע בהו רבי יוסי, אמר ודאי שכנתא הכא, ואנא חמינא בידוי דרבי אבא, למילף חכמתא סגיא, דהא ידענא, דרבי אבא לא נטל האי, אלא לאחזאה חכמתא.

(שסג) אמר רבי אבא, תיב ברי ל תיב. יתבו. ארת רבי אבא בההוא ורדא,

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(מ) (בראשית ט"ז) נח צי צי"א. ז"ח נ"ט ט"ג שלי"ב. (תהלים חז) כ"ב רט"ז צי"א. ז"ח ט"ז ט"א ש"ג, ט"ג ש"י"ח. (ט) (דברים י"ד) לך נ"ג צי"ב. (ט) (ישעיה ט"ג) ויגש אי צי"א. (פ) (ישעיה א') ח"ב כז : קלה ח"ג מט. ב : סז. קכה רמח : רנה : ת"ל תכ"א נה תלי"ב עו : תק"ח קי"ז ט"ג שכי"ז.

דרך אמת [ט] פירוש על דרך הן גויים כמר מדלי הן אבדין יותר מאותה טיפה כששואבין מים מן הבור.

מאמר

הסולם

דודי לי ואני לו הרועה בשושנים

לבנים, כך הקב"ה מנהיג עולמו ממדת הדין הרמוז באדום למדת הרחמים הרמוז בלבן. שכתוב, אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו.

(שסב) ר' אבא הוה אזיל וכו': ר"א היה הולך בדרך, והיה עמו ר' יצחק. בתוך שהיו הולכים, פגעו באלו הורדים. לקח ר' אבא ורד אחד בידיו והיה הולך. פגע בהם ר' יוסי, אמר ודאי שהשכינה כאן. ואני רואה ורד בידיו של ר' אבא שהוא ללמוד ממנו חכמה רבה. כי אני יודע שר' אבא לא לקח את זה אלא להראות חכמה.

(שסג) אמר ר' אבא וכו': אר"א, שב בני שב. ישבו. הריח ר' אבא באותו ורד. אמר, ודאי אין העולם מתקיים אלא על הריח. שה"ס המוחין דהארת חכמה המאירים ממטה למעלה כדרך הריח. כי אני רואה שאין הנפש מתקיימת אלא

(שס) כתיב באדם וכו': כתוב באדם, כי בצלם אלקים עשה את האדם. וכתיב, ותחסרהו מעט מאלקים. אם בני אדם יקרים במעשיהם כל כך והם נאבדים מעפר הברא, דהיינו שנאבדים על ידי הקליפות הנאחזות בעפר המלכות שנקראת באר, אין יבואו לשאוב שפע מן הברא. ובחר בעליונים, במלאכים, ובחר בישראל, לעליונים לא קרא בנים, לתחתונים קרא בנים, ז"ש בנים אתם לה' אלקיכם. הוא קרא להם בנים, והם קראו לו אב, שכתוב, כי אתה אבינו. וכתיב, דודי לי ואני לו. הוא בחר בי ואני בחרתי בו.

(שסא) הרועה בשושנים: הוא רועה בשושנים אע"פ שהקוצים סביב להם, דהיינו הקליפות, ואין אחר יכול לרעות בשושנים כמותו. דבר אחר, הרועה בשושנים, מה שושן זה הוא אדום ומימיו שמוצקים ממנו הם (דפ"י דף כ"י ע"א)

שמות

קטו

אמר, ודאי אין העולם מתקיים אלא על הריח. דהא חזינא דלית נפשא מתקיימא אלא על ריחא. וע"ד, הדס במוצ"ש.

שסד) פתח ואמר דודי לי ואני לו הרועה בשושנים. מי גרם לי, שאני לדודי ודודי לי, מפני שהוא מנהיג עולמו בשושנים. מה שושן יש בו ריח, והוא אדום, מוצקין אותו, והוא מ מתהפך ללבן, ולעולם ריחו לא זז. כך הקב"ה, מנהיג עולמו בדרך זה, שאלמלא כן לא יתקיים העולם בשביל האדם החוטא. והחוטא נקרא אדום, כמה דאת אמר, אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג * ילבינו, מקריב קרבנו לאש שהוא אדום. ע זורק פ הדם, סביב למזבח שהוא אדום. מדת הדין אדום, צ מוצקין ק אותו, ועולה העשן כלו ר לבן, ואז האדום נהפך ללבן, נהפך מדת הדין למדת הרחמים.

שסה) ותא חזי, כל מדה"ד, אין צריך הריח שלו, אלא מצד ש אודם. והיינו דאמר רבי יהודה, מה דכתיב, ויתגודדו כמשפטם וגו' עד שפך דם עליהם. אלא היו יודעים, שלא ישיגו ממדת הדין כרצונם, זולתי באודם.

שסו) אמר רבי יצחק, ועוד, אודם ולבן נקרב לעולם, והריח עולה משתיהן. מה השושן אדום ולבן, כך ריח הקרבן. ה והקרבן, מאדום ולבן. בא וראה מריח הקטורת, א שהשמנים, מהם אדומים, ומהם לבנים, כגון הלבונה, שהוא לבן, מר

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

מ מהפך. נ ל"ג העולם בשביל. ס חוטא. ע וזורק. פ דם. צ מוציקין. ק הריח. ר ללבן. ש אדם. ת ל"ג והקרבן. א שהשמנים.

(צ) (מ"א י"ח).

מאמר

הסולם

דודי לי ואני לו הרועה בשושנים

מצד האודם, כי הריח, שה"ס הארת חכמה, אינו נמשך מצד הלבן שהוא קו ימין שכולו חסדים, אלא מצד האודם שהוא קו שמאל, שמשם החכמה, בסוד נקודת השורק כנודע. והיינו דא"ר יהודה, מה שכתוב ויתגודדו כמשפטם וגו' עד שפך דם עליהם, אלא שהיו יודעים שלא ישיגו ממדת הדין, שהוא מלכות, כרצונם, דהיינו להמשיך החכמה ממעלה למטה כרצון כל עובדי ע"ז, זולתי באודם, דהיינו ע"י קו שמאל שהוא אדום וע"כ התגודדו בחרבות עד שפך דם עליהם. כדי להמשיך האודם.

שסו) אמר רבי יצחק וכו': ועוד, אודם ולבן שהם שמאל וימין, נקרב לעולם והריח עולה משניהם, כי אין החכמה שבשמאל תוכל להאיר בלי התלבשות באור החסדים שבימין. וע"כ, מה השושן אדום ולבן, כך ריח הקרבן והקרבן עצמו מאדום ולבן. (כנ"ל באות שס"ד) בוא וראה מריח הקטורת, שהשמנים, מהם אדומים ומהם לבנים. דהיינו הלבונה, שהוא לבן, מר דרור, אדום, והריח עולה מאדום ולבן

אלא על הריח, ועל כן מריחים בהדס במוצאי שבת. כדי להמשיך המוחין דהארת חכמה שה"ס ריח כנ"ל.

שסד) פתח ואמר, דודי וכו': פתח ואמר, דודי לי ואני לו הרועה בשושנים. היינו, מי גרם לי שאני לדודי ודודי לי, מפני שמנהיג עולמו בשושנים. מה שושן יש בו ריח, והוא אדום, מוצקים אותו, והוא מתהפך ללבן, ולעולם ריחו לא זז, כך הקב"ה מנהיג עולמו בדרך זה, שאם לא כן לא היה מתקיים העולם משום האדם החוטא, והחוטא נקרא אדום, כש"א, אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו. וכן החוטא מקריב קרבנו לאש שהוא אדום, זורק הדם שהוא אדום סביב למזבח וכן מדת הדין הרמוז באדום. מוצקים אותו, היינו כשנשרף הקרבן על המזבח ועולה העשן כולו לבן. ואז האדום נהפך ללבן הרמוז שמדת הדין נהפך למדת הרחמים.

שסה) ותא חזי כל וכו': ובוא וראה, כל מדת הדין אינו צריך אל הריח שלו אלא (דפו"י דף כ' ע"א *) דף כ' ע"ב)

דרור אדום, ב והריח עולה מאדום ולבן. וע"כ מנהיג עולמו בשושנים, שהוא אדום ולבן. וכתוב (ר) להקריב לי חלב ודם.

שסז) כנגד זה, אדם מקריב חלבו ודמו, ומתכפר לו, זה אדום, וזה לבן. מה השושן שהוא אדום והוא לבן, אין מוצקין אותו לחזור כלו לבן, אלא באש. כך הקרבן אין מוצקין אותו ג לחזור כלו לבן, אלא באש. עכשיו, מי שיושב בתעניתו, ומקריב חלבו ודמו, אינו נצמק לחזור כלו לבן, אלא באש. דאר"י, מתוך תעניתו של אדם, מחלישין אבריו, וגובר עליו האש, ובאותה שעה, צריך להקריב חלבו ודמו באותו האש, והוא הנקרא מזבח כפרה.

שסח) והיינו ד דרבי אלעזר, כד הוה יתיב בתעניתא, הוה מצלי ואמר, גלוי וידוע לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שהקרבתי לפניך חלבי ודמי, והרתחתי אותם בחמימות חולשת גופי, יהי רצון מלפניך, שיהא הריח העולה מפי בשעה זו, כריח העולה מהקרבן באש המזבח, ותרצני.

שסט) נמצא, ה שאדם הוא מקריב בתעניתו החלב והדם, ו והריח שעולה ז מפיו, הוא מזבח כפרה, ולפיכך תקנו התפלה במקום הקרבן, ובלבד שיתכוין למה דאמרן. אמר רבי יצחק, מכאן ולהלאה כתיב, ח כל דבר אשר יבוא באש תעבירו באש וטהר. אמר רבי יוסי, כשהיה בית המקדש קיים, אדם מקריב קרבנו בענין זה, ומתכפר לו. עכשיו, תפלתו של אדם מכפר לו במקום הקרבן, כי האי גוונא.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ר) (יחזקאל מ"ד) ח"ב סב. (ו) (במדבר ל"א). ב מוסיף והריח שעולה מפיו. ג הכל לבן. ד דאר"י. ה באדם שהוא. ו מוסיף והאש והריח. ז ל"ג מפיו.

מאמר

הסולם

דודי לי ואני לו הרועה בשושנים

ולבן. וע"כ מנהיג עולמו בשושנים שהם אדום ולבן. וכתוב, להקריב לי חלב ודם. שהחלב לבן והדם אדום.

שסז) כנגד זה, אדם וכו' : כנגד זה, אדם מקריב חלבו ודמו ומתכפר לו. שזה אדום וזה לבן. מה השושן שהוא אדום והוא לבן, אין מוצקים אותו להחזירו כולו לבן אלא באש. כך הקרבן אין מוצקים אותו להחזירו כולו לבן אלא באש. (כנ"ל באות שס"ד) עתה, מי שיושב בתעניתו ומקריב חלבו ודמו אינו נצמק לחזור כולו לבן אלא באש. דאר"י, מתוך תעניתו של האדם, נחלשים אבריו וגובר עליו האש, ובאותה שעה צריך להקריב חלבו ודמו באותו האש, והוא הנקרא מזבח כפרה.

שסח) והיינו דרבי אלעזר וכו' : והיינו, דר"א כשהיה יושב בתענית, היה מתפלל ואמר, גלוי וידוע לפניך ה' אלקי ואלקי (דפו"י דף כ' ע"ב)

שסט) נמצא שאדם מקריב בתעניתו החלב והדם, והריח שעולה מפיו, הוא מזבח כפרה. ולפיכך תקנו התפלה במקום הקרבן, ובלבד שיתכוין למה שאמרנו. אמר רבי יצחק, מכאן ולהלאה כתוב, כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר. דהיינו (כנ"ל אות שס"ד) שע"י האש מוחזר להיות כולו לבן. אמר ר' יוסי כשהיה בית המקדש קיים, אדם מקריב קרבנו בענין זה, בסוד האדום והלבן והריח העולה מהם, וחזרתו לכולו לבן ע"י האש. כנ"ל. ומתכפר לו. עתה, תפלתו של אדם מכפר לו במקום הקרבן באותו הדרד, של כוונת הקרבן.

שע) דבר אחר, דודי לי ואני לו הרועה בשושנים. מה השושנים קוצין מצויין בתוכם, אף הקדוש ברוך הוא, מנהיג עולמו בצדיקים ורשעים. מה השושנים, אלמלא הקוצים, אין השושנים מתקיימין. כך אלמלא הרשעים, אין הצדיקים ניכרים. דאמר רבי יהודה, במה הצדיקים ניכרים, מתוך שיש רשעים, דאלמלא רשעים אין הצדיקים ניכרים. ד"א הרועה בשושנים, המנהיג עולמו בשש שנים, והשביעית שבת לה'. ד"א בשושנים, באותם ששנים בתורה.

שעא) ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו כהן מדין. רבי חייא פתח ואמר, מזמור לדוד יי' רועי לא אחסר. כלומר, יי' רועי: יי' הרועה שלי. מה הרועה מנהיג את הצאן, ומוליכם למרעה טוב, למרעה שמן, במקום נחלי מים, מישר הליכתו בצדק ובמשפט. אף הקדוש ברוך הוא, כתיב בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני נפשי ישובב.

שעב) אמר רבי יוסי, דרך הרועה, לנהוג בצדק את צאנו, להרחיקם מן הגזל, להנהיגם במישור, והשבט בידו שלא יטו ימין ושמאל. כך הקדוש ברוך הוא, הוא רועה את ישראל להנהיגם במישור, ובכל עת השבט בידו שלא יטו ימין ושמאל.

שעג) דבר אחר ומשה היה רועה, אמר רבי יוסי, תדע לך, שכל זמן שהרועה חכם לנהל את צאנו, הוא מוכן לקבל עול מלכות שמים. אם הרועה שוטה, עליו נקרא n תקוה לכסיל ממנו.

שעד) אמר רבי יהודה, משה חכם היה, ובקי לנהוג את צאנו. בא וראה, מדוד, שנאמר x והנה רועה בצאן. ללמדך שדוד * חכם גדול היה, והיה רועה צאנו כדין וכשורה. לפיכך, עשהו הקב"ה מלך על כל ישראל. ולמה צאן ולא

מסרת הזהר

o (תהלים כ"ג). ויצא קב"ו צ"ו. ת) (משלי כ"ו) ח"ג קנח. א) (ש"א ט"ז).

ומשה היה רועה

הסולם

מאמר

פתח ואמר, מזמור לדוד ה' רועי לא אחסר. ה' רועי, כלומר, הרועה שלי. מה הרועה מנהיג את הצאן ומוליכם למרעה טוב, למרעה שמן, במקום נחלי מים, מישר הליכתו בצדק ובמשפט, אף הקדוש ברוך הוא, כתוב, בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני נפשי ישובב.

שעב) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, דרך הרועה, לנהוג בצדק את צאנו, להרחיקם מן הגזל, להנהיגם במישור, ובכל עת השבט בידו שלא יטו ימין ושמאל.

שעג) דבר אחר ומשה וכו': מכאן ועד אות שע"ט אין צריך ביאור.

ויבא

שע) דבר אחר דודי וכו': פירוש אחר בפרש"י, דודי לי ואני לו הרועה בשושנים. מה השושנים קוצים מצוים בתוכם, אף הקב"ה מנהיג עולמו בצדיקים ורשעים. מה השושנים אלמלא הקוצים אין השושנים מתקיימים, כך אלמלא הרשעים אין הצדיקים ניכרים. דאמר ר' יהודה, במה הצדיקים ניכרים, מתוך שיש רשעים, כי אלמלא רשעים אין הצדיקים ניכרים. דבר אחר, הרועה בשושנים, המנהיג עולמו בשש שנים, כי שושנים אותיות שש שנים והשביעית שבת לה'. דבר אחר, בשושנים, פירושו באותם ששנים בתורה. כי שושנים הוא לשון שונה.

מאמר ומשה היה רועה

שעא) ומשה היה רועה וגו': ר' חייא (דפו"י דף כ' ע"ב *) דף כ"א ע"א)

בקר. אמר רבי יהודה, ישראל נקראים צאן. שנאמר, א ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם. וכת"ב, א כצאן קדשים כצאן ירושלים.

שעה) מה הצאן, ב כשיקריבו על המזבח, בשבילם זוכה לחיי העולם הבא. כך המנהיג לישראל כדין וכשורה, בשבילם זוכה לחיי העולם הבא. ועוד, הרועה את הצאן, כשהצאן ט יולדת, הרועה נוטל אותם טלאים בחיקו, כדי שלא ילאו ויגעו, ומוליכם אחרי אמותם, ומרחם עליהם. כך המנהיג לישראל, צריך להנהילם ברחמים, ולא באכזריות. וכן אמר משה, ד כי תאמר אלי, שאהו בחיקך וגו'.

שעו) מה הרועה את הצאן, כשהוא רועה טוב, מציל את הצאן מן הזאבים, ומן האריות. כך המנהיג לישראל, אם הוא טוב, מצילן מן העכורים. ומדין של מטה, ומדין של מעלה, ומדריכן לחיי העולם הבא. כך משה, רועה נאמן היה, וראה הקב"ה, שכדאי הוא לרעות את ישראל, באותו הדין ממש, שהיה רועה את הצאן, כ לכשבים, כפי הראוי להם. והנקבות, כפי הראוי להן.

שעז) ולפיכך כתיב, ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו, ולא שלו, ז דאמר רבי יוסי, וכי מ מה שנתן את צפורה בתו למשה, לא נתן לו צאן ובקר, והלא יתרו עשיר היה. אלא משה לא היה רועה את צאנו, כדי שלא יאמרו בשביל שהיה צאנו עמו, היה רועה איתן בטוב. ולכן כתיב את צאן יתרו חותנו, ולא את שלו. כהן מדין, רבי תנחום אמר, אף על גב שהיה עובד כו"ם, בשביל שעשה עמו חסד, היה רועה צאנו כדין וכשורה, במרעה טוב, ח שמן ודשן.

שעת) וינהג את הצאן אחר המדבר. רבי יוסי אמר, משה, מיום שנולד, לא זזה ממנו רוח הקודש. ראה ברוח הקודש, שאותו מדבר היה ט קדוש, ומוכן לקבל עול מלכות שמים עליו. מה עשה, הנהיג את הצאן אחר המדבר. רבי יצחק אמר, אחר המדבר עכ"פ, ולא במדבר, שלא רצה שיכנסו בתוכו, אלא ע הרחיקם אחר המדבר.

שעט) ויבא אל הר האלהים חרבה, הוא לבדו פ בלא צאן. אר"י, י האי אבנא, דמקבלא פרזלא, כד חמי ז ליה, מדלגא ר עליו. כך משה והר סיני, כשנראו זה עם זה, דלג עליו. הה"ד, ויבא אל הר האלהים חרבה.

מסרת הזהר

ב) (יחזקאל ל"ד) ב"א ק"ג צ"א ח"ב קבא. קסב : ח ל"ג כשיקריבו ; כשיקריבו. ט יולדות. י הוא. כ הזכרים. ל אמר. מ מי שנתן לו. נ ל"ג שמן ודשן. ס מוכן ול"ג קדוש. ע להרחיקם. פ ל"ג בלא צאן אר"י ; מוסיף בלא צאן שנאמר ההר אשר חמד אלקים לשבתו. ז לה ; מוסיף ליה מחטא ; ליה מיד היא. ק עלוי אות שני"ח ציון ח.

דרך אמת י' הוא אבן השואבת ודמיונו הוא במשה והר סיני כמבואר.

הסולם

מאמר שעט) ויבא אל הר האלקים חרבה ; הוא לבדו בא בלי הצאן. אר"י, אבן זה המושך ומקבל ברזל, כאשר רואה אותו הברזל קופץ (דפו"י דף כ"א ע"א)

שמות

קיט

שפ) א"ר אבא, מוכנים היו מששת ימי בראשית, זה עם זה. ואותו היום, נתרגש ההר למול משה. וכיון שראהו ר שנכנס לתוכו, ודלג בו, עמד ההר. מלמד. ששמחים היו זה עם זה.

שפא) א"ר ינאי, יודע היה משה, שאותו ה, הר, האלהים הוא. דכתיב ויבא אל הר האלהים. דתנן, מה ראה משה באותו הר, ראה עופות שהיו פורחים, ופורשים כנפיהם ולא היו נכנסים בו.

שפב) רבי יצחק אומר, ראה העופות פורחים וטסים משם, ונופלים לרגליו של משה, מיד הרגיש בענין, והעמיד את הצאן אחר המדבר, והא נכנס לבדו. שפג) וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה. רבי תנחום אומר, שעת המנחה היתה, ב שמדת הדין שולטת בו. רבי יוחנן אומר, והא כתיב, ה יומם יצוה יי חסדו. מדת חסד קאמר, ולא מה"ד. ג אמר רבי יצחק, משיוצא האור, עד שנוטה לרדת, נקרא יום, והוא מדת חסד. משנוטה לרדת, נקרא ערב, והוא מה"ד. והיינו דכתיב, ויקרא אלהים לאור יום.

שפד) א"ר יוחנן, ד שעת המנחה הוא, מו' שעות ולמטה. דתנא ר' יצחק אומר, מ"ד י בין הערבים תאכלו בשר ובבקר תשבועו לחם. בין הערבים, דהוא שעתא * דדינא תאכלו בשר. וכתיב, ו הבשר עודנו בין שניהם ואף יי חרה בעם. משום, דבין הערבים, דינא דמלכותא שליט. ובבקר תשבועו לחם, משום דאקרי חסד ההוא שעתא, וכתיב, חסד אל כל היום. וכתיב, ויקרא אלהים לאור יום. דאיהו מצפרא.

שפה) רבי תנחום אומר, ה דא סומק, ודא חוור. סומק : בין הערבים. דכתיב, ג בין הערבים תאכלו בשר. וחורא : בצפרא. דכתיב, ובבקר תשבועו לחם. רבי יצחק אומר, כתיב, ו שחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים וגו'. דהוא שעתא למעבד דינא. רבי יהודה ו אומר, ילפינן משני כבשים ז שבכל יום, האחד מתקרב כנגד ה מדת החסד, והב' כנגד מה"ד.

שפו) וא"ר יהודה, ט מ"ד, ו את הכבש האחד תעשה בבקר, ולא כתיב את הכבש הראשון, אלא את הכבש האחד, מיוחד, כנגד מדת החסד. דבכל מקום, שני, לא נאמר בו כי טוב.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ז) וירא ק"ט צ"ד. ח) (תהלים מ"ב) לך נ"ד צ"א. ט) (בראשית א') ב"א ג' צ"ג. י) (שמות ט"ז) ח"ג רעד. כ) (במדבר י"א) ח"ג רלב. רלו. ת"ז ת"ג בהשמות קמ : ז) (תהלים נ"ב) חיי שרה ע"א צ"ב. ח) (בראשית א') לעיל אות שפ"ג ציון ט"ו. ט) (שמות ט"ז) לעיל אות שפ"ד. ט) (שם י"ב) ח"ב לט : מ : מא. ו) (במדבר כ"ח) חיי שרה ע"ז צ"ב.

שפ) נכאן עד אות שפח אין צריך ביאור.

ת"ר

(דפו"י דף כ"א ע"א * דף כ"א ע"ב)

שפז) רבי תנחום אמר, לפיכך, יצחק תקן תפלת המנחה, שהוא כנגד מה"ד. א"ר יצחק, מכאן, (ט) אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב. כי פנה היום: זה מדת החסד. כי ינטו צללי ערב: שכבר גבר מה"ד. אברהם תקן תפלת שחרית, כנגד מדת החסד.

שפח) ת"ר, בההיא שעתא דעאל משה לטורא דסיני, מ"ט אתגלי ליה בשלהובי אשתא, דהוא דינא. א"ר יעקב כ כען שעתא ל הוה גרים. ר' יוסי אמר, כלא לחד גזעא אשתרשא. כתיב, ויבא אל הר האלהים חרבה. וכתוב, (ז) ובחרב הקצפתם את יי. וכתוב, וירא מלאך יי אליו בלבת אש מתוך הסנה. מתוך שהם עתידים להיות כסנה, (ח) כהאי דכתיב, (ט) קוצים כסוחים באש יצתו.

שפט) אמר ר' יהודה, מכאן למדנו, רחמנותו של מקום על הרשעים, דכתיב, והנה הסנה בוער באש, לעשות בהם דין ברשעים, והסנה איננו אוכל, (י) אין בהם כליה. בוער באש, עכ"פ רמוז, לאש של גיהנם. אבל הסנה איננו אוכל, להיות בהם כליה.

שצ) ד"א וירא מלאך יי אליו בלבת אש. מ"ט למשה בלבת אש, ולשאר נביאים לא. א"ר יהודה, לאו משה כשאר נביאים. דתנו, מאן דקריב לאשא ביה אתוקד, ומשה קריב לאשא ולא אתוקד. דכתיב, (יא) ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים. וכתוב, וירא מלאך יי אליו בלבת אש מתוך הסנה.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ט) (ירמיה ו') חיי שרה ע"א צ"ג. (ז) (דברים ט') ח"ג רפו: (ק) (ישעיה ל"ג). (ח) (שמות כ') נח נ"ג צ"ב. י ל"ג דסיני. כ כעין; כדן. ל מוסיף היה שעתא. מ ל"ג כהאי; האי. נ ל"ג אין; לעשות.

מאמר

הסולם

בלבת אש מתוך הסנה

למדנו רחמנותו של המקום, דהיינו הקב"ה, על הרשעים, שכתוב, והנה הסנה בוער באש, לעשות בה דין לרשעים, כנ"ל והסנה אינו אוכל, דהיינו שאין בהם כליה. בוער באש, הוא על כל פנים רמוז, לאש של גיהנם. כלומר, אע"פ שהאש נראה למשה שהוא צדיק, מכל מקום הוא רמוז לאש של גיהנם, שהיא לרשעים. אבל, הסנה אינו אוכל, שאינו עושה בהם כליה.

שצ) ד"א וירא וגו' בלבת אש וגו'; שואל מה הטעם שנגלה למשה בלבת אש, ולא לשאר הנביאים. א"ר יהודה, אין משה כשאר הנביאים, שלמדנו, כל מי הקרב לאש נשרף בה, ומשה קרב לאש ולא נשרף, שכתוב, ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים. וכתוב, וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה.

רבי

שפח) ת"ר בההיא שעתא וכו': תנו רבנן בשעה ההיא שנכנס משה להר סיני, מה הטעם שנגלה לו בשלהבת אש, שהוא דין. א"ר יעקב, או, השעה היה גורמת. כלומר, שהיה אז שעת הדין, דהיינו בשעת המנחה. ר' יוסי אמר, הכל, דהיינו לבת אש, והשם חורב, והסנה, לגזע אחד נשרש, כתיב, ויבא אל הר האלקים חורבה, וכתוב ובחרב הקצפתם את ה', וכתוב וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה, שפירושו, מתוך שהם עתידים להיות כסנה, כזה שכתוב, קוצים כסוחים באש יצתו. דהיינו שהמקום גרם, שהיו ישראל עתידים לחטוא שם, ולהיות כסנה. וע"כ נגלה בלבת אש שהיא דין, השורף את הרשעים, כמ"ש, קוצים כסוחים באש יצתו.

מאמר בלבת אש מתוך הסנה

שפט) א"ר יהודה וכו': א"ר, מכאן (דפו"י דף כ"א ע"ב)

שמות

קכא

שצא) רבי אבא אמר, האי דמשה, אית לאסתכלא ביה בחכמתא עלאה, ס על מה ע כתיב, כי מן המים משיתיהו. מאן דאתמשך מן פ מיא, לא דחיל מנורא. דתניא אמר רבי יהודה, מאתר צ דאתגזר מטה, ק לא אתגזר בר נש אחרא. א"ר יוחנן, בעשרה דרגין אשתכלל. דכתיב, (ט) בכל ביתי נאמן הוא. ולא ר נאמן ביתי. זכאה חולקיה דב"ג, דמריה אסהיד כדין עלוי.

שצב) אמר רב דימי, והא כתיב (ח) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. ואמר ריב"ל, בישראל לא קם, אבל באוה"ע קם, ומנו בלעם. א"ל, ודאי שפיר קאמרת, אשתיק. כד אתא רשב"י, אתו, שאילו קמיה האי מלה.

שצג) פתח ואמר, כ קוטיפא דקרנטי, אתערבא באפרסמונא טבא ח"ו. אלא, ודאי כך הוא, באוה"ע קם, ומנו בלעם. משה עובדוי לעילא, ובלעם לתתא. משה, אשתמש בכתרא קדישא דמלכא ט עלאה לעילא. ובלעם, אשתמש בכתרין תתאין דלא קדישין לתתא. ובההוא גוונא ממש כתיב, (ק) ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב. ואי סלקא דעתך יתיר, זיל שאיל לאיתניה. ל אתא רבי יוסי, ונשק ידוי, אמר, הא ת חמרא דלכאי נפק לבר.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ט) (במדבר י"ב) וירא ט"ז צ"א. ת) (דברים ל"ד) ס ל"ג על מה. ע דכתיב. פ מוסיף מיא דינא עלאה. הקסה"ז קל"ב צ"א. א) (יהושע י"ג) וישלח ז' צ"א. צ אתגזר. ק דלא. ר נאמר בביתי נאמן הוא. ש ל"ג עלאה. ת חמידא ; חמדא.

דרך אמת [כ] פ"י זפת הנוסף מכריתת עצי ארזים וריחו רע ננתערב באפרסמונא טבא ח"ו אף כאן היאך נדמה ענין משה שנרמז באפרסמונא לבלעם שנרמז בקוטיפא דקרנטי. ל] פ"י לאתון שולו והוא דרך הלצה ושחוק.

מאמר

הסולם

בלכת אש מתוך הסנה

שצא) רבי אבא אמר וכו' : רא"א. בענין הזה של משה, יש להסתכל בו בחכמה עליונה, כי למה כתוב מן המים משיתיהו, אלא ללמד, שמי שנמשך מן מים, שהוא חסד, אינו מתירא מאש, שהוא דין. כי למדנו, אמר ר' יהודה, ממקום שנגזר נשמת משה, לא נגזר אדם אחר. א"ר יוחנן בעשר מדרגות, דז"א, נשתכלל, שכתוב, בכל ביתי, שהיא הנוקבא, נאמן הוא, ולא כתוב נאמן ביתי, שהיה משמע נאמן של הנוקבא, אלא כתוב נאמן הוא, שפירושו נאמן של ז"א, שהיא למעלה מן הנוקבא. אשרי חלקו של אדם, שאדונו מעיד עליו כזה.

שצב) א"ר דימי וכו' : אר"ד. והרי כתוב, לא קם נביא עוד בישראל כמשה, ואמר ר' יהושע בן לוי, בישראל לא קם אבל באומות העולם קם, ומי הוא. הוא בלעם. ואיך אתה אומר שחמקום שנגזר משה לא נגזר אדם אחר. אמר לו ר"א, ודאי יפה אמרת. שתק. כאשר בא ר"ש בן יוחאי, באו ושאלו לפניו דבר הזה.

(דפו"י דף כ"א ע"ב)

דכא

שצד) דהכא משמע, דאית עלאין ותתאין, ימינא ושמאלא, רחמי ודינא, ישראל ועכו"ם. ישראל, משתמשין בכתרין עלאין קדישין. עכו"ם, בכתרין תתאין דלא קדישין. אלין דימינא, ואלין דשמאלא, ועכו"ם, מתפרשין נביאי עלאי מנביאי תתאי. נביאי דקודשא, מנביאי דלאו דקודשא.

שצה) אמר רבי יהודה, כגוונא דהוה (* משה, פריש מכל נביאי, בנבואה קדישא עלאה. כך הוה בלעם, פריש משאר נביאי וחרשי, בנבואה דלאו קדישא א לתתא. ועכו"ם משה הוה לעילא, ובלעם לתתא, וכמה דרגין ב ודרגין מתפרשין בינייהו.

שצו) ג אמר רבי יוחנן אמר רבי יצחק, משה הוה מהרהר ד ואומר, שמא ח"ו ישראל יכלו בהאי עבודה קשה, הדא הוא דכתיב, וירא בסבלותם. לפיכך, וירא מלאך יי' אליו בלבת אש וגו', וירא והנה הסנה בוער באש וגו'. כלומר, משועבדים הם בעבודה קשה, אבל והסנה איננו אוכל. זכאין אינון ישראל, דקודשא בריך הוא פריש לון מכל עמין, וקרא לון בנין, דכתיב ב בנים אתם להי' אלהיכם.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ב) לעיל אות ש"ס.

א תתאה. ב ל"ג ודרגין. ג ל"ג אמר. ד ואמר.

מאמר

הסולם

בלבת אש מתוך הסנה

שצד) דהכא משמע דאית עלאין וכו'! כי כאן מדברי ר"ש, משמע, שיש עליונים ותחתונים, ימין ושמאל, רחמים ודין, ישראל ועכו"ם. ישראל, משתמשים בכתרים עליונים הקדושים, עכו"ם, בכתרים התחתונים שאינם קדושים, אלו של ישראל, הם מימין, ואלו של עכו"ם, הם משמאל. ועכו"ם נבדלים נביאים העליונים שמישראל, לנביאים התחתונים של עכו"ם, נביאים של הקדושה מנביאים שאינם מן הקדושה.

שצו) א"ר יוחנן א"ר יצחק וכו': אר"י אר"י, משה היה מהרהר ואומר, אולי יכלו חס ושלום ישראל בעבודה קשה הזו. ז"ש וירא בסבלותם. לפיכך, וירא מלאך ה' אליו בלבת אש וגו', וירא והנה הסנה בוער באש וגו', כלומר, משועבדים הם בעבודה קשה, אבל, והסנה איננו אוכל. דהיינו שאינם כלים בגלותם כנ"ל. אשרי הם ישראל, שהקב"ה הבדיל אותם מכל העמים, וקרא אותם בנים. שכתוב בנים אתם להי' אלקיכם.

שצה) אמר ר' יהודה וכו': אר"י, כשם שהיה משה נבדל מכל הנביאים, בנבואה הקדושה העליונה, כך היה נבדל בלעם משאר הנביאים והמכשפים, שבנבואה שאינה קדושה, (דפו"י דף כ"א ע"ב * דף כ"ב ע"א)

:
:
: **פרשת וארא** :
:

א) וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני יי וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי וגו'. רבי אבא פתח, a בטחו ביי עדי עד כי ביה יי צור עולמים. בטחו ביי, כל בני עלמא b בעיין c לאתתקפא ביה בקודשא בריך הוא, ולמהוי רחצנו דלהון ביה.

ב) אי הכי מהו עדי עד. אלא, בגין דיהא תקפא דבר נש, באתר דאיהו קיומא וקשורא דכלא, ואקרי עד, והא אוקמוה, כמה דאת אמר, d בבקר יאכל עד. והאי עד, אתר דאחיד לכל סטרין, לסטרא דא, ולסטרא דא, לאתקיימא, ולאיתקשרא קשרא, די לא תעדי.

ג) והאי עד, תיאובתא e דכלא ביה, כמה דאת אמר, f עד תאות גבעות עולם. מאן אינון גבעות עולם. אלין g אינון תרין אמהן d נוקבי, יובל, ושמטה, דאקרון גבעות עולם. כמה דאת אמר, h מן העולם ועד העולם.

חלופי גרסאות

a לייג בעיין, b לייג דכלא, g לייג אינון d נוקבי דאקרון עולם כד"א מן העולם ועד העולם יובל ושמיטה כל חד (מנהון) אקרי עולם יאלין אקרון גבעות עולם.

מסורת הנהר

a וארא לך צ"ד צ"ג. b (ישעיה כ"ו) יחיי רניג צ"א. g (בראשית מ"ט) ויצא קב"ג צ"א. d (בראשית מ"ט) ב"ב קמ"ה צ"א. e (תהלים ק"ו) ויצא נ"ט צ"א.

א] להתחזק דרך אמת

הסולם יארא — באל שדי ושמי הוי"ה לא נודעתי להם

מאמר

שמאל זה בוח, להתקיים ולהתקשר, דהיינו שיתקיימו שני הקוים, ותקשרנה הארתם זה בזה. קשר בל ימוט.

g) והאי עד תיאובתא וכו': ועד הזה בו תאות הכל. כמשיא עד תאות גבעות עולם. מי הן גבעות עולם. אלו הן שתי אמהות. דהיינו בינה ומלכות, שהן נקבות, ונקראות יובל ושמטה, שהבינה נקראת יובל והמלכות שמיטה. והן נקראות גבעות עולם. שכל אחת מהן נקראת גבעת עולם. עולם הן נקראות. כמו שאתה אומר, מן העולם ועד העולם. שפירושן, בינה ומלכות, ששתיהן נקראות עולם.

א) וידבר אלקים אל משה וגו' באל שדי וגו': רבי אבא פתח, בטחו בה' עדי עד כי ביה הויה צור עולמים. בטחו בה' פירושו, כל בני העולם, צריכים להתחזק בהקב"ה ולהיות בטחונם בו.

ב) אי הכי מהו וכו': שואל, אם כן מהו פירושו של עדי עד. ומשיב, אלא צריך שיהיה תקפו של האדם במקום שהוא קיום וקשר של הכל, והוא נקרא עד, שהוא ז"א. כמו שאתה אומר בבוקר יאכל עד, (כמ"ש לעיל ויחי דף הנ"ד ד"ה ועל דא). ועד הוה הוא מקום המיוחד לצד זה ולצד זה, דהיינו שהוא קו האמצעי המיוחד צד ימין וצד

ותיאובתא

(דפו"י דף כ"ב ע"א)

ד) ותיאובתא דילהון בהאי עד, ה דאיהו קיומא ו דכל סטרין. ז תיאובתא דיובלא ה לגבי דעד, לאעטרא ליה, ולנגדא עליה ברכאן, ולארקא עליה מבועין מתיקין, הדא הוא דכתיב, ו צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו. תיאובתא דשמטה, לאתברכא מניה, ולאנתהרא מניה. ודאי האי עד תאות גבעות עולם איהו.

ה) בגין כך, בטחו ביי עדי עד, דהא מתמן ולעילא, אתר ט טמיר וגניז איהו, דלא יכיל לאתדבקה. אתר הוא, דמניה נפקו ואצטיירו עלמין, הדא הוא דכתיב, כי ביה יי צור עולמים. והא אתר גניז וסתים, ועד בטחו ביי עדי עד, עד הכא אית רשו לכל ב"נ לאסתכלא כ ביה, מכאן ולהלאה, לית ליה רשו לב"נ לאסתכלא ביה, דהא איהו גניז מכלא, ומאן איהו ל יה ידוד. דמתמן אצטיירו עלמין כלהו, ולית מאן דקאים על ההוא אתר.

ו) א"ר יהודה, קרא אוכח עליה, דכתיב ז כי שאל נא לימים ראשונים וגו'. עד הכא אית רשו לב"נ לאסתכלא, מכאן ולהלאה לית מאן דיכיל למיקם עליה. ז) ד"א בטחו ביי עדי עד, כל יומי דבר נש, בעי לאתתקפא ביה מ בקב"ה,

מסורת הזהר

ו) (שה"ש ג') ב"א ר"נ צ"א. ויחי רנ"ט צ"ב. ז) (דברים ז) ל"ג לגבי דעד. ט טמיר הוא; הנה וגניז ל"ג איהו. ח) כתיב. י) והוא. כ ל"ג ביה. ל ל"ג י"ה. מ מוסיף בקב"ה דהכי אמר דוד ז) אלקי בך בטחתי אל אבושה אל יעלצו איבי לי.

חלופי גרסאות

מאמר

הסולם

וארא — באל שדי ושמי הוי"ה לא נודעתי להם

וע"כ, אוה"כ, בטחו בה' עדי עד. ללמד, שעד כאן, עד ז"א שנקרא עד. יש רשות לכל אדם להסתכל בו, מכאן ולהלאה, אין רשות לאדם להסתכל בו, דהיינו בחו"ב כנ"ל, כי הוא גנוז מכל אדם, ומי הוא המקום שאסור להסתכל בו, הוא יה הוי"ה, שהם חו"ב, שמשם נצטיירו כל העולמות, ואין מי שיעמוד על אותו המקום. כדי להשיג מה.

ו) א"ר יהודה קרא וכו': אר"י, המקרא מוכיח עליה, על מניעת ההשגה למעלה מז"א, שכתוב, כי שאל נא לימים ראשונים וגו' מקצה השמים שהוא ז"א עד קצה השמים וגו', הרי מפורש בכתוב, שהשאלה וההשגה הוא רק במדרגת שמים, שהוא ז"א, מקצהו עד קצהו, שעד כאן יש רשות לאדם להסתכל, מכאן ולהלאה, דהיינו למעלה מז"א, אין מי שיכול לעמוד עליו.

פירושו, שבכל מדרגה ומדרגה יש בחינת ג"ר, ובהי' ז"ת שהוא ז"א, ואין השגה אלא בו"א של כל מדרגה, ואפילו בו"א דג"ר, שנקרא דעת, אבל בג"ר של כל מדרגה, אין מי שישג שם, ואפילו בג"ר של מדרגת עשיה.

ז) ד"א בטחו וכו': פירושו אחר, בכתוב בטחו בה' עדי עד. הוא, כי, בכל ימיו של

ד) ותיאובתא דלהון בהאי וכו': ותאותם היא בעד הזה, שהוא ז"א, שלהיותו קו האמצעי, הוא הקיום של כל הצדדים, דהיינו של צד ימין וצד שמאל. וע"כ, תאות היובל, שהיא בינה, אל העד, הוא להעטיר אותו בג"ר, ולהמשיך לו ברכות שה"ס שפע החסדים, ולהריק עליו מבועים מתוקים. שה"ס חכמה ממותקת בחסדים. זהו שכתוב, צאנה וראנה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו. מלך שלמה ה"ס המלך שהשלום שלו שהוא ז"א, אמו ה"ס הבינה. תאות השמטה, שהיא המלכות, אל עד שהוא ז"א, היא להתברך ממנו ולהאיר ממנו הרי כי ודאי הוא שעד הזה תאות גבעות עולם הוא. שהן בינה ומלכות, זו להשפיע וזו לקבל.

ה) בגין כך בטחו וגו': משום זה, אומר הכתוב, בטחו בה' עדי עד, שהוא ז"א, כי משם ולמעלה, דהיינו חכמה בינה, שהם למעלה מז"א, הוא מקום מכוסה וגנוז, שאין מי שיכול להשיג שם, הוא מקום, שמשם יוצאים ומצטיירים העולמות, שהן זו"ג, זהו שכתוב, כי ביה הוי"ה צור עולמים. יה הוא חכמה, הוי"ה, הוא בינה, והם המצייירים ומוציאים העולמים שהם זו"ג, וזהו מקום צפון וסתים,

(דפו"י דף כ"ב ע"א)

ומאן דשוי ביה, בטחוניה ותוקפיה כדקא יאות, לא יכלין לאבאשא ליה, כל בני נ עלמא. דכל מאן דשוי תוקפיה בשמא קדישא, אתקיים ^ו בעלמא.

ח מאי טעמא, בגין דעלמא, בשמיה קדישא אתקיים. הה"ד ^ח כי ביה יי* צור עולמים: צייר עלמין. דהא בתרין אתוון, אתברון ^ע עלמין, עלמא דין, ועלמא דאתי. עלמא דא, בדינא אתברי, ועל דינא קיימא, הה"ד, ^ט בראשית ברא אלהים מ"ט, בגין דיתנהגון בני נשא בדינא, ולא יפקון מאורחא לבר.

ט תא חזי, ^פ כתיב וידבר אלהים אל משה, גזירת דינא דקיימא עליה, מה כתיב לעילא, ^צ וישב משה אל ה', ויאמר אדני, באל"ף ^צ דל"ת נו"ן יו"ד. חמי תוקפא דמשה, בשירותא דנביאותיה, לא נח רוחיה בהאי אתר, אמר, אדני למה הרעתה לעם הזה וגו', ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך. ^ק מאן הוא דיימא כדן, אלא משה, ^ר דידע, דהא דרגא אחרא עלאה זמין ליה.

י אמר רבי יצחק, בשירותא דאתיהיב ליה ביתא, פקיד ^ש לה, כבר נש דפקיד ^ת לביתיה, ואמר כל מאן דבעי בלא דחילו. אוף הכי משה, לביתיה קאמר, ולא דחיל.

יא ^א דבר אחר וידבר אלהים, גזרת דינא, ^ב ויאמר אליו אני יי, דרגא אחרא דרחמי. והכא אתקשר כולא כחדא, דינא ורחמי. הדא הוא דכתיב, ויאמר אליו אני יי. אמר רבי ^ג שמעון אי כתיב וידבר אלהים אל משה אני ה',

מסורת הוזהר

חלופי גרסאות

ט (בראשית א') ב"א רס"ח צ"א. י (שמות ה') ויגש כ"ד צ"ב.
 נ מוסיף עלמא דהכי אמר דוד וגו' עד לי. ס ל"ג מן בעלמא עד הה"ד. ע עלמייא. פ ל"ג כתיב. צ דל"ת. ק ומאן. ר ידע. ש ליה. ת בלתייה. א ל"ג ד"א. ב מוסיף בג"כ ויאמר. ג יוסי.

מאמר

הסולם

וארא — באל שדי ושמי הוי"ה לא נודעתי להם

של האדם הוא צריך להתחזק בהקב"ה, ומי שמשים בו בטחונו ותוקפו בראוי, לא יוכלו להרע לו כל בני העולם, שכל מי וששם תקפו בשם הקדוש מתקיים בעולם.
 ח מאי טעמא בגין וכו': שואל, מהו הטעם, ומשיב, משום שהעולם מתקיים בשמו הקדוש. וזו שכתוב, כי ביה הויה צור עולמים. שפירושו, צייר עולמים, כי בשתי אותיות נבראו העולמים, עולם הזה ועולם הבא. עולם הזה נברא בדין, ועומד דהיינו שמתקיים, על דין ז"ש, בראשית ברא אלקים, ששם הזה רומז על דין. מהו הטעם, הוא, כדי שיתנהגו בני אדם על פי דין, ולא יצאו לחוץ מן הדרך.

י אמר ר' יצחק וכו': בתחלה כשניתן לו הבית, שהוא מלכות, שבהיותו מרכבה לז"א שהוא בעלה של המלכות, נמצא שזכה במדרגת המלכות שתהיה לביתו, כמו שהיא בית ז"א. ע"כ פקד עליה, כאדם הפוקד על ביתו, ואומר כל מה שרוצה בלי פחד. אף משה כן, לביתו אמר, שהוא מלכות ולא פחד.

יא דבר אחר, וידבר אלקים: הוא גזרת הדין, כי השם אלקים הוא דין, דהיינו המלכות, ויאמר אליו אני הויה, היא מדרגה

אחרת

מאמר
 ח מאי טעמא בגין וכו': שואל, מהו הטעם, ומשיב, משום שהעולם מתקיים בשמו הקדוש. וזו שכתוב, כי ביה הויה צור עולמים. שפירושו, צייר עולמים, כי בשתי אותיות נבראו העולמים, עולם הזה ועולם הבא. עולם הזה נברא בדין, ועומד דהיינו שמתקיים, על דין ז"ש, בראשית ברא אלקים, ששם הזה רומז על דין. מהו הטעם, הוא, כדי שיתנהגו בני אדם על פי דין, ולא יצאו לחוץ מן הדרך.

ט תא חזי כתיב וכו': בוא וראה, כתוב וידבר אלקים אל משה. השם אלקים, רומז על גזירת הדין שעומד עליו. מה כתוב למעלה, וישב משה אל ה' ויאמר אדני, באלף דלית נון יוד. שהוא שם המלכות. ראה תוקפו

ט (שמות ה') ויגש כ"ד צ"ב.
 ח מאי טעמא בגין וכו': שואל, מהו הטעם, ומשיב, משום שהעולם מתקיים בשמו הקדוש. וזו שכתוב, כי ביה הויה צור עולמים. שפירושו, צייר עולמים, כי בשתי אותיות נבראו העולמים, עולם הזה ועולם הבא. עולם הזה נברא בדין, ועומד דהיינו שמתקיים, על דין ז"ש, בראשית ברא אלקים, ששם הזה רומז על דין. מהו הטעם, הוא, כדי שיתנהגו בני אדם על פי דין, ולא יצאו לחוץ מן הדרך.

(דפריי דף כ"ב ע"א *) דף כ"ב ע"ב

הוינא אמר הכי. אלא לא כתיב, אלא וידבר אלהים אל משה בקדמיתא, ולבתר ויאמר אליו אני ה', דמשמע דרגא בתר דרגא.

(יב) ואמר רבי יוסי, משה, אלמלא דהוה מאריה דביתא, איש האלהים, אתענש על מה דאמר, אבל בגיני האי, לא אתענש. לבר נש דנפל ליה קטטה בדביתהו, ואמר לה מלין, שראת היא לאתרעמא, כיון ^ב דשארית מלה, הוה תמן מלכא, נטל מלכא מלה, והיא שתקת ^ב ופסקת למללא. אמר ליה מלכא, וכי לא ידעת דאנא ^ד הוא מלכא, ומקמאי מליית מלין אלין, כביכול אוף הכי משה, וישב משה אל יי ויאמר אדני למה הרעותה וגו'. מיד, וידבר אלהים אל משה, שארי לאתרעמא, מיד נטל מלכא מלה ויאמר אליו אני יי ולא ידעת דאנא הוא מלכא, ומקמאי מליית מלין אלין.

(ג) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי. אמאי שני שמא הכא, מאלין דלעילא. אלא למלכא, דהוה ליה ברתא, דלא אתנסיבת, והוה ליה רחימא. כד בעי מלכא למללא בהווא רחימא, משדר לברתיה למללא עמיה, והוה מלכא על ידא דברתיה, ממלייל עמיה. אתא זמנא דברתיה לאתנסבא, ההוא יומא דאתנסיבת, אמר מלכא, קרון לה ^ה לברתא, ^ו קרוספוניא מטרוניתא. ^ז ואמר לה, עד הכא, מליילנא ^ח על ירך, למאן דמליילנא, מכאן והלאה אנא אימא לבעליך, והוא יימא למאן דאצטריך. ליומין, אמר לה בעלה מלין קמי מלכא, עד דהיא שראת למללא, נטל מלכא מלה, אמר ^ט ליה, ולאו אנא מלכא, דעד יומא

חלופי גרסאות

ד הוה. ה לבתי; לברתי. ו קרן סופינא; קרוספינא. ז ל"ג ואמר לה. ח בידך. ט לה.

דרך אמת בן שמחלת לדבר. גן וארא כ"ה ע"ב.

וארא — באל שדי ושמי הוייה לא נודעתי להם

מאמר

ידעת שאני מלך, ולפני דברת דברים אלו. כביכול אף משה כן, שכתוב, וישב משה אל ה' ויאמר אדני למה הרעותה וגו', מיד וידבר אלקים אל משה, שהיא מדת הדין, כי הבת מלך התחילה להתרעם, מיד לקח המלך את הדבר, ויאמר אליו אני הוייה, הכי לא ידעת שאני מלך, ומלפני דברת דברים אלו.

(ג) וארא אל אברהם וגו' באל שדי:

שואל, למה שינה את השם כאן, מהשמות של מעלה שהם אדני הוייה אלקים, וכאן אמר אל שדי. ומשיב, אלא בדומה, למלך שהיה לו בת בלתי נשואה, והיה לו אוהב. כשרצה המלך לדבר עם האוהב שלח את בתו לדבר עמו, והיה המלך מדבר עמו על ידי בתו. הגיע זמנה של בתו להנשא. באותו יום שנישאה, אמר המלך, קראו לה מטרוניתא יקרה, ואמר לה, עד עתה דברתי על ירך למי שדברתי, מכאן ולהלאה, אני אומר לבעליך, והוא יאמר למי שצריך. לימים אמר לה בעלה דברי ריב לפני המלך, עד שהיא התחילה

לדבר

אחרת, דהיינו ז"א שהוא רחמים, ונקשר כאן הכל, דין ורחמים יחד, שהוא שלמות גדולה, זהו שכתוב, ויאמר אליו אני הוייה, שהוא מדת הרחמים. אמר ר"ש, אם היה כתוב, וידבר אלקים אל משה אני הוייה, הייתי אומר כך, שנקשרו בשבילו דין ורחמים יחד. אבל לא כתוב, אלא וידבר אלקים אל משה מתחילה, ואחר כך, ויאמר אליו אני הוייה, שמשמע שהם מדרגה אחר מדרגה, ואינם דין ורחמים מקושרים יחד.

(יב) ואמר ר' יוסי וכו': וארי, משה אם לא היה בעלו של הבית, כמיש עליו, תפלה למשה איש האלהים, היה נענש על מה שאמר לאדני, למה הרעות לעם הזה וגו'. אבל בשביל זה שהיה בעלו של הבית לא נענש. בדומה לאדם שנפל לו מריבה עם אשתו, שהיתה בת מלך, ואמר לה דברים שאינם הגונים, התחילה היא להתרעם, כיון שהתחילה לומר דבר, היה שם המלך, לקח לו המלך את הדבר, והיא שתקה ופסקה מלדבר. אמר לו המלך לבעלה, וכי לא

(דפו"י דף כ"ב ע"ב)

דא כלא מליך אינש עמי, אלא על ידא ד דברתי, ואנא יהיבנא לך ברתי, ומליכנא עמך באתגליא, מה דלא עבידנא לאחרא.

יד) כך, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי, כד איהי בביתי ולא אתנסיבת, ולא מליכו עמי אנפין באנפין, כמה דעבידנא לך. ואת, בשירותא דמלוך, מליכת נ לברתי קמאי מלין אלין, אלא בגיני כך, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי יי לא נודעתי להם, למלא עמהון בדרגא דא דעמך מליכנא.

טו) רבי ע יוסי פתח, כ לדוד מזמור ליי הארץ ומלוואה תבל ויושבי בה. הארץ: דא ארעא קדישא דישראל, דאיהי קיימא לאתשקייא מניה, ולא תברכא מניה בקדמיתא, ולכתר ז מנה ק אתשקייא עלמא כלא. תבל ויושבי בה: דא שאר ארעאן, דשתאן מניה, מנא לן. דכתיב, וזוהו ישפוט תבל בצדק.

טז) כי הוא על ימים יסדה, אלין * שבעה עמודים, דארעא סמיכא עליהו. ואינון שבעה ימים. וים כנרת שלטא עליהו. אר יהודה, לא תימא ד שלטא עליהו, אלא דאתמלייא מנייהו. ועל נהרות יכוננה, מאן אינון נהרות. אלא, כד"א, נשאו נהרות קולם ישאו נהרות דכים, אינון נהרות, כד"א, ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, ובגין כך, ועל נהרות יכוננה.

יז) תא חזי, האי ט ארץ, אקרי ת ארץ ישראל. יעקב דאיהו ישראל, אמאי

מסרת הזהר

כ) (תהלים כ"ד) נח ס"א צ"ב. ל) (תהלים ט"ו) ב"א ש"ב צ"א. מ) (תהלים צ"ג) ז"ח צ"ח ט"ב שמי"ח ט"ג ש"ה נ) (בראשית ב') ב"א ר"א צ"א.

חלופי גרסאות

י ל"ג דא. כ לא מלילית עם רחמיא. ל מוסיף דברתי עד לא אנסיבת; דברתי בזמנא דעד לא אתנסיבת מ נסיבת. נ בברתי. ט ל"ג אלא. ע ייסא. פ ל"ג הארץ. צ מניה. ק אתשקייא. ר שלטא. ש מוסיף ארץ ארץ ת ל"ג ארץ ישראל.

ישראל אקרי יעקב; ארץ ישראל אקרי יעקב.

מאמר

הסולם

וארא — באל שדי ושמי הוי"ה לא נודעתי להם

תבל ויושבי בה, זו היא שאר הארצות, השותים ממנו. מאין לנו זה, כי כתוב והוא ישפוט תבל בצדק.

טז) כי הוא על ימים יסדה: אלו הם שבעה עמודים, שהם ז"ס חג"ת נהר"מ דז"א, שהארץ נסמכת עליהם, והם שבעה ימים וים כנרת, שהוא המלכות, שולט עליהם. אר יהודה, אל תאמר ששולט עליהם, כי המלכות אינה שולטת על ז"ס דז"א, אלא שהים כנרת נתמלא מהם. כי המלכות מקבלת מהם. ועל נהרות יכוננה, שואל, מי המה הנהרות. ומשיב, אלא, כמש"א, נשאו נהרות קולם ישאו נהרות דכים שהם ספירות היסוד דז"א, שנקרא נהר, כמש"א, ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, וע"כ כתוב ועל נהרות יכוננה.

יז) תא חזי האי וכי: בוא וראה, ארץ זו שהיא מלכות, נקראת בעת שהיא פב"פ עם ז"א, הנקרא ישראל, בשם ארץ ישראל, ושואל, יעקב, שהוא ישראל, למה אינו מושל עליה

כמשה

לדבר, לקח לו המלך את הדבר, אמר לו, וכי איני המלך, אשר עד יום הזה לא דיבר איש עמי אלא על ידי בתי, ואני נתתי לך את בתי, ודברתי עמך בגלוי, מה שלא עשיתי לאדם אחר. יד) כך, וארא אל וגו' באל שדי: שהוא שם המלכות, מטרם שנודווגה עם ז"א פנים בפנים. ופירושו, וארא אל האבות באל שדי שהיא המלכות, כשהיתה בביתי ולא נשאה, ולא דברו עמי פנים בפנים כמו שעשיתי לך, ואתה בהתחלת דיבורך, אמרת לבתי בפני דברים כאלו. אלא על כך כתוב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי הוי"ה לא נודעתי להם, דהיינו לדבר עמהם במדרגה זו שדברתי עמך.

טו) ר' יוסי פתח וכי: רי"פ, לדוד מזמור להי הארץ ומלוואה תבל ויושבי בה. הארץ זו היא ארץ הקדושה של ישראל, שהיא עומדת להישקות ממנו מן הי' ולהתברך ממנו מתחילה, ואחר כך ממנה נשקה העולם כולו.

(דפו"י דף כ"ב ע"ב י) דף ב"א ע"א)

לא שליט על דא כמשה, דהא כתיב וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ולא יתיר.

(יח) אלא, יעקב הא אוקימנא, נטל ביתא דלתתא, ואשתביק מניה ביתא דלעילא. ועם ביתא דלתתא, אתקין ביתא דלעילא, בתריסר שבטין, בשבעין ענפין, והא אוקמוה. משה, נטל ביתא דלעילא, ושביק ביתא דלתתא. וע"ד, כתיב ביעקב באל שדי. באל שדי מליל עמיה קב"ה, ולא יתיר. ושמי יי לא נודעתי להם, למלא עמהון בדרגא דא דאיהו עלאה.

(יט) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב. א"ר חייא, תושבחן דאבהן יעקב הוה, דהוא שלימו דכלא. בכלהו כתיב, אל אברהם, אל יצחק, וביה אתוסף את חד, דכתיב, ואל יעקב. אתוסף ביה ו, לאחזאה דאיהו שלימא יתיר מכלהו. ועם כל דא, לא זכה לאשתמשא ביה כמשה.

(כ) וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען, בגין דאתגזרו. דכל מאן דאתגזר, ירית ארעא, דהא לא ירית ארעא, אלא צדיק, וכל מאן דאתגזר, אקרי צדיק. דכתיב וועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ, כל מאן דאתגזר, ונטיר האי את קיימא, אקרי צדיק, תא חזי מן יוסף, דכל יומי לא אקרי צדיק, עד דנטיר ההוא ברית, את קיימא קדישא. כיון דנטר ליה, אקרי צדיק, יוסף הצדיק.

(כא) רבי שמעון הוה יתיב יומא חד, ורבי אלעזר ג בריה, ד ורבי אבא עמיה. א"ר אלעזר, האי קרא דכתיב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו'. ה מהו וארא, ואדבר מבעי ליה. אמר ליה, אלעזר ברי, רזא עלאה איהו.

חלופי גרסאות

א דכתיב. ב ליעקב ול"ג ביעקב אל שדי. ג מוסיף בריה עמיה. ד ל"ג ור" אבא עמיה. ה ל"ג מהו וארא.

מסרת הזהר

ס ח"ב כו. ע (ישעיה ס') ב"א ר"ח צ"ד.

הסולם

מאמר

(יט) וארא אל אברהם וגו' : א"ר חייא, פאר האבות היה יעקב, שהוא השלימות של הכל, בכולם כתוב אל אברהם אל יצחק, ובו נתוספה אות אחת, שנאמר ואל יעקב, נתוספה בו ו, להורות, שהוא שלם יותר מכולם. ועם כל זה, לא זכה להשתמש בה, בהמלכות, כמו משה כנ"ל. (כ) וגם הקימותי את בריתי וגו' : הוא, משום שנמולו, שכל מי שנמול יורש הארץ, וע"כ אוה"כ לתת להם את ארץ כנען. כי הארץ אינו יורש אלא צדיק, וכל מי שנמול נקרא צדיק, שכתוב ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ. כל מי שנמול ושומר אות הברית נקרא צדיק. בוא וראה מיוסף, שכל ימיו לא נקרא צדיק עד ששמר ברית ההוא, אות ברית קדש, כיון ששמר אותו במעשה דאשת פוטיפר, נקרא צדיק, דהיינו יוסף הצדיק.

מאמר גזוין דמתחזין ודלא מתחזין
(כא) רבי שמעון הוה יתיב וכו' : יום אחד

כמשה, הלא גם הוא מרכבה לז"א הנקרא ישראל. שהרי כתוב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי, שהוא שם הנוקבא בטרם שמדווגת עם ז"א (נ"ל אות י"ד). ולא יותר. (יח) אלא יעקב הא וכו' : ומשיב, אלא יעקב, הרי העמדנו, (לעיל ב"א אות קנ"ד) שלקוח בית שלמטה, דהיינו בעולם הזה, וע"כ נעזב ממנו בית שלמעלה, שהיא מלכות, ועם בית שלמטה, דהיינו ד' הנשים, התקין בית העליון, שהוא המלכות, ב"ב שבטים, (כנ"ל ויחי אות תשצ"ח). בשבעים ענפים, היינו ע"י שמות שלה (כנ"ל וירא ע"ז ד"ה ב"ו) שה"ס ע"י נפש שבאו למצרים. וכבר העמדנוהו, משה לקח בית העליון, שהוא המלכות, ועזב בית התחתון, כי נפרש מאשתו. וע"כ כתוב ביעקב, באל שדי, כנ"ל, כי רק באל שדי דיבר עמו הקב"ה ולא יותר מזה. ושמי הויה לא נודעתי להם, דהיינו לדבר עמהם במדרגה זו של הויה, שהוא עליון. (דפו"י דף כ"ג ע"א)

(כב) תא חזי, אית גוונין דמתחזיין, ואית גוונין דלא מתחזיין. ואלין ו ואלין, אינון רזא עלאה דמהימנותא, ובני נשא לא ידעין ז ליה, ולא מסתכלין ח ביה ו ואלין דמתחזיין, לא זכה בהו בר נש, עד דאתו אבהן, וקיימו עלייהו. ועל דא כתיב וארא, דחמו, אינון גוונין דאתגליין.

(כג) ומאן גוונין דאתגליין. אינון דאל שדי, דאינון כ חיזו דגוונין עלאין, ואלין אתחזיין. וגוונין דלעילא, סתימין דלא אתחזיין, ז לא קאים איניש עלייהו, בר ו ממשה. ועל דא כתיב, ושמי יי לא נודעתי להם, לא אתגליתי לון בגוונין עלאין. ואי תימא, דאבהן לא הוו ידעי בהו. אלא הוו ידעי, מגו אינון דאתגליין. (כד) כתיב ו והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד. והמשכילים יזהירו, מאן אינון משכילים. אלא ו דא הוא, ההוא חכם דיסתכל מגרמיה מלין, דלא יכילין בני נשא למלא בפומא, ואלין אקרון

מסרת הוהר

(9) (דניאל י"ב) ב"א ז' צ"א

חלופי גרסאות

ו ל"ג ואלין. ז ל"ג ליה. ח ל"ג ביה. ט ומתחזיין וליג ואלין. י אינון אלין גוונין דאל שדי. כ גוונין בחיזו עלאה. ל ולא. מ משה. נ וכתביב. ס ל"ג דא הוא.

מאמר

הסולם

גוונין דמתחזיין ודלא מתחזיין

האירו ג' הצבעים שלהם אל המלכות, ושם במלכות נעשו גוונין דמתחזיין, ועל כן כתוב וארא, דחמו אינון גוונין דאתגליין, דהיינו אחר שנמשכו אל המלכות, שבה מתגלים ג' הצבעים בהארת החכמה. אבל בעודם בז"א הם סתומים ואינם נראים, כי החסדים שבו מכוסים מחכמה.

(כג) ומאן גוונין דאתגליין וכו': ומי המה הצבעים שנתגלו, הם של אל שדי, שהוא המלכות, שהם המראה של צבעים העליונים, שבחג"ת דז"א, ואלו הם צבעים הנראים. כלומר שיש בהם חכמה, והצבעים שלמעלה, שבחג"ת דז"א, הם סתומים שאינם נראים, דהיינו שאין בהם חכמה אלא אור החסדים בלבד כנ"ל, לא עמד איש עליהם להשיגם שם בז"א, חוץ ממשה. ועל זה כתוב, ושמי הוי"ה לא נודעתי להם, שפירושו, שלא נתגליתי להם בצבעים עליונים. שבחג"ת דז"א, הנקרא הוי"ה. ואם תאמר, שהאבות לא היו יודעים השם הוי"ה, שהוא חג"ת דז"א, שזה אי אפשר כלל, כי האבות הם מרכבה לחג"ת דז"א אלא היו יודעים מתוך אלו הצבעים שנתגלו במלכות. פירוש. שבחינת הידיעה והשגה שלהם לא היתה מחג"ת הסתומים שבז"א, אלא רק אחר שנמשכו המראות דחג"ת אל המלכות, ושם במלכות היתה ידיעתם והשגתם. כי שם הם מתגלים בהארת החכמה אבל במקומם עצמם, הרי הם סתומים. מחכמה. כמבואר.

(כד) כתיב והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע

אחד היה ר"ש יושב, ור' אלעזר בנו ור' אבא עמו. איך אלעזר מקרא זה שכתוב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו', מהו וארא, ואדבר היה צריך לומר. אמר לו ר"ש: אלעזר בני, סוד עליון הוא זה.

(כב) תא חזי אית וכו': בוא יראה, יש צבעים הנראים, ויש צבעים שאינם נראים, ואלו ואלו הם סוד עליון של האמונה, ובני אדם אינם יודעים אותו ואינם מסתכלים בו. ואלו צבעים הנראים לא זכה בהם אדם, עד שבאו האבות ועמדו עליהם, דהיינו שהשיגו אותם. ועל זה כתוב, וארא שראו אלו צבעים הנראים. פירוש. חג"ת דז"א שה"ס ג' קוין שלו, יש להם ג' צבעים, בסוד לבן אדום ירוק, (כנ"ל ב"א דף ע"ה אות ע"ב) וז"ס שאלו החג"ת מכונים גוונים. ומהם נמשכים ג' הקוין למלכות בהארת החכמה המכונה ראייה. אמנם החג"ת במקומם עצמם הם מכוסים ונעלמים מחכמה ואינם מאירים אלא באור החסדים, והוא מטעם כי חפץ חסד הוא, כי להיותו נמשך מבינה הוא אוהב החסדים יותר מחכמה. ונמצא שרק ג' הגוונים הנמשכים למלכות המה מאירים בהארת החכמה המכונה ראייה, וע"כ הם מכונים גוונין דמתחזיין, כלומר, שיש בהם חכמה, אבל ג' הגוונים שבמקומם עצמם בז"א הם גוונין דלא מתחזיין, כלומר שאין בהם חכמה המכונה ראייה.

ח"ש, ואלין דמתחזיין לא זכה בהו בר נש עד דאתו אבהן, שהם חג"ת דז"א הנקראים אבות, ועמדו עליהם שהאבות (דפו"י דף כ"ג ע"א)

משכילים. יזהירו כזהר הרקיע, מאן ע הוא הרקיע. דא פ הוא רקיע דמשה, דקיימא באמצעיתא, והאי זהר צ דיליה, איהו סתים, ולא אתגלייא ק מגוון דיליה ר קיימא ש על היא רקיעא ת דלא נהיר, דאתחזיין ביה גוונין, ואינון גוונין אע"ג דאתחזיין ביה, לא א זהרי כזהרא ב בגין דאינון גוונין סתימין.

כה) תא חזי, ארבע נהורין אינון. תלת מנייהו סתימין, וחד דאתגלייא: נהורא דנהיר. נהורא דזהרא. ג ואיהו ד נהיר ה כזהירו דשמיא בדכיו. נהורא דארגוונא, דנטיל כל נהורין. נהורא דלא נהיר ו אסתכל לגבי אלין, ונטיל לון. דאתחזיין אינון ז נהורין ביה, כעשישתא, ח לקבל שמשא.

כו) ואלין תלת דקאמרן, סתימין וקיימין על האי ו. דאתגלייא. ורזא דא ט עינא. תא חזי, בעינא אית כ תלת גוונין, דאתגליין רשימין ביה, וכלהו לא מזדהרי, בגין דקיימי בנהורא דלא נהיר. ואלין אינון כגוונא דאינון סתימין דקיימי עלייהו ואלין אינון ג דאתחזיין לאבהן, למנדע אינון סתימין דמזדהרין, מגו. אלין דלא מזדהרי. ח ואינון דמזדהרי ואינון סתימין, אתגליין למשה, בההוא רקיעא דיליה. ואלין קיימי, על אינון גוונין דאתחזיין ביה בעינא.

חלופי גרסאות

ע זהר. פ ל"ג הוא. צ ל"ג דיליה איהו. ק ל"ג מגוון דיליה. ר וקיימא. ש עד. ת ל"ג דלא נהיר. א מזדהרי. ב ל"ג בגין. ג ואינון. ד נהורין. ה כנהירו. ו אסתכל. ז ל"ג נהורין. ח לקבל. ט בעינא. י ל"ג ת"ח. כ ל"ג תלת. ל דאתחזיין. מ אינון.

מאמר

הסולם

גוונין דמתחזיין ודלא מתחזיין

שהוא ת"ת וקו אמצעי, הלוקח כל האורות, שקו אמצעי כולל הימין והשמאל. ד) האור שאינו מאיר, שהוא המלכות, שהוא מסתכל אל אלו ג' אורות הנ"ל, ולוקח אותם. ואלו האורות נראים בו, כמו העששית, ונחוא לח מתכת המבריקה, שעומדת כנגד השמש, והשמש נראה בה, כן נראים במלכות ג' אורות דז"א הנקרא שמש. ומבחינה זו נקראת המלכות עששית המקבלת משמש והשמש נראה בה.

כו) ואלין תלת דקאמרן וכו': ואלו ג' אורות שאמרנו לעיל, הם סתומים במקומם בז"א, ועומדים על אור זה הרביעי שנתגלה, שהוא המלכות. כלומר שג' האורות נמשכים לאור הדי ששם מתגלים ג' האורות, ומאירים בחכמה, וסוד הזה הוא העין.

תא חזי בעינא וכו': בוא וראה, בעין יש ג' צבעים, לבן אדום ירוק, שנתגלו בהארת חכמה ורשומים בו, דהיינו באור הדי שבו שהוא השחור שבעין, וכולם אינם מזהירים, משום שעומדים באור שאינו מאיר, כי עקרם הוא השחור שבעין, שהוא המלכות, והוא אספקלריא שאינה מאירה. ואלו ג' הצבעים שבעין, הם כמו אלו ג' צבעים דז"א הסתומים העומדים עליהם. כלומר שהם בחינת ג' קוין דז"א אלא שמאירים ומתגלים במקום המלכות. ואלו הם

שנראו

הרקיע: שואל, והמשכילים יזהירו, מי הם המשכילים. ומשיב, אלא זה הוא, אותו חכם שיסתכל מעצמו בדברים עליונים, שאין בני אדם יכולים לדבר בהם מרוב גבהם. והם הנקראים משכילים. יזהירו כזהר הרקיע, שואל מי הוא הרקיע. ומשיב, זהו רקיע של משה העומד באמצע, דהיינו ז"א שה"ס קו אמצעי הכולל גם את שני הקוין, ימין ושמאל. וזהר זה שלו הוא סתום ואינו מגולה בחכמה הנקי זהר, אבל האור שלו גדול. מצבע שלו, הכולל כל ג' הצבעים, עומד ומאיר על הרקיע שאינו מאיר, שהוא המלכות, שהצבעים נראים בו, דהיינו שמאיר בחכמה הנקראת ראה כנ"ל. ואלו הצבעים, אע"פ שנראים בו, אינם מאירים כזהר של אותם שהם בצבעים סתומים, שהם צבעים דז"א, הנקרא רקיע המאיר.

כה) תא חזי ארבע וכו': בוא וראה, ארבעה אורות הם שלשה מהם, דהיינו חג"ת, הם סתומים. ואחד דהיינו המלכות, הוא נגלה. ואלו הן, א) אור המאיר, שהוא חסד וקו ימין. ב) אור המזהיר, שהוא גבורה וקו שמאל, והוא מאיר כזהר השמים לטהר. וע"כ נקרא מזהיר, מפני ששורש החכמה הוא מקו שמאל, המקבל משמאל דבינה, והארת החכמה מכונה זהר, (כנ"ל שמות דף א' אות א') ג) אור ארגמן,

(דפו"י דף כ"ג ע"א * דף כ"ג ע"ב)

כז) ורזא דא נ סתים עינך, ואסחר גלגלך, ויתגליין אינון גוונין דנהרין, דמזדהרי, ולא אתייהיב רשו למיחמי, אלא בעיינין סתימין, בגין דאינון סתימין עלאין, ס קיימי על אינון גוונין דאתחזיין, דלא מזדהרי.
 כח) ועל דא קרינן, משה זכה באספקלריא דנהרא דקיימא על ההוא ע דלא נהרא. שאר בני עלמא, בההוא אספקלריא דלא נהרא. ואבהן הוו חמאן פ מגו אלין גוונין דאתגליין, אינון סתימין, דקיימי עלייהו ז דאינון דלא נהרין, וע"ד כתיב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי, באינון גוונין דאתחזיין. כט) ושמי יי לא נודעתי להם, אלין גוונין עלאין סתימין ק דזהרין, דזכה בהו משה לאסתכלא ג בהון. ורזא ט דא, דעינא סתים וגליא. סתים, חמי אספקלריא דנהרא. אתגלייא, חמי אספקלריא דלא נהרא. ועל דא, וארא, באספקלריא דלא נהרא, דאיהו באתגלייא, ביה כתיב ראיה. באספקלריא דנהרא ת דאיהו בסתימו, כתיב ביה ידיעה, דכתיב לא נודעתי. אתו רבי אלעזר ורבי אבא ונשקו ידוי. בכה רבי אבא, ואמר, ווי כד תסתלק מעלמא, וישתאר עלמא יתום מינך, מאן יכיל לאנהרא מלין דאורייתא.

חלופי גרסאות

נ סתום. ס דקיימי. ע ל"ג דלא; דנהרא ול"ג דלא פ גו. צ ל"ג דאינון. ק ל"ג דזהרין. ר ל"ג כהון. ש ל"ג דא. ת ל"ג דאיהו בסתימא.

מאמר הסולם גוונין דמתחזיין ודלא מתחזיין

הסתומים העומדים עליהם, ומאירים להם, שהם ג' קוין דז"א, שהם, דהיינו ג' הנראים במלכות, אינם מאירים, ונמצא שגם האבות השיגו את החג"ת דז"א, אבל לא ממקום בז"א, כמו משה, אלא מתוך החג"ת המקובלים במלכות ונראים שם. וע"כ כתוב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי, דהיינו באלו ג' צבעים הנראים, במלכות, הנקראת אל שדי.

כט) ושמי הוי"ה לא נודעתי להם: אלו הם צבעים העליונים הסתומים והמאירים שה"ס חג"ת דז"א הנקרא הוי"ה, שזכה בהם משה להסתכל בהם. וזה סודי, ושהעין הוא פעם סתומה ופעם פתוחה ומגולה, אם היא סתומה, היא רואה אספקלריא המאירה, שהוא חג"ת דז"א, ואם נתגלתה, רואה האספקלריא שאינה מאירה, שהיא המלכות כנ"ל. וע"כ, אה"כ, וארא, שהיא באספקלריא שאינה מאירה, שהיא בנגלה, שג' הצבעים נראים בה כנ"ל, בה כתוב ראיה. אבל, באספקלריא המאירה, שהיא ז"א, שהוא סתום, דהיינו שאין בו ראיה, כתוב בו ידיעה, שכתוב ושמי הוי"ה לא נודעתי ולא כתוב לא נראיתי. כי אין ראיה אלא במלכות. (עי' לעיל ב"א אות ס"ט) באו ר' אלעזר ור' אבא ונשקו ידיו של ר"ש, בכה ר' אבא, ואמר, איי כשתסתלק מן העולם וישאר העולם

שנראו אל האבות כדי לדעת ולהשיג אלו ג' הסתומים שבז"א המתגלים מתוך אלו שאינם מאירים, דהיינו הג' שבמלכות. ואלו המזדהרים והם סתומים שהם הג' שבמקום ז"א, נתגלו למשה ברקיע שלו. ואלו עומדים ומשפיעים על אלו ג' צבעים הנראים בעין, דהיינו על אלו הנראים אל האבות.

כז) ורזא דא סתים וכו': וזה סודי, שהרובה לראות ג' הסתומים שבז"א, אומרים לו, סתום עיניך, דהיינו שלא ימשיך חכמה המכונה עינים, ותסבב את גלגלך, שבעיך, על ג' דוכתי, חולם שורק חירק, הממשיכים ג' קוין חג"ת, כנ"ל ובוהו יתגלו אלו ג' גוונים דז"א המאירים בחסדים, שמזדהרים מזהר קו שמאל אבל הם סתומים ומכוסים, משום שלא ניתן רשות לראות אלא בעינים סתומים, כי הם ג' צבעים הסתומים העליונים שבז"א, העומדים ומשפיעים לאלו ג' צבעים הנראים במלכות, שאינם מאירים.

כח) ועל דא קרינן וכו': ועל זה למדנו, משה זכה באספקלריא דנהרא, שהם ג' קוין דז"א הנ"ל, העומדת ומאירה על אספקלריא ההיא שאינה מאירה, שאר בני העולם לא זכו, אלא באספקלריא ההיא שאינה מאירה, שהיא המלכות, והאבות היו רואים, מתוך אלו ג' צבעים המתגלים במלכות, את אלו ג' הצבעים

דפו"י דף כ"ג ע"ב

(ל) פתח רבי אבא ואמר, (ז) ואמרתם כה לחי ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום. ואמרתם כה לחי, וכי דוד לא הוה ידע ביה בנבל, דאיהו אמר « בגיניה, ואמרתם כה לחי. אלא, ההוא יומא, יומא טבא דר"ה הוה, וקב"ה יתיב בדינא על עלמא, ובגין קודשא בריך הוא קאמר, ואמרתם כה, לחי, לקשרא כה, לחי, דכל חיין ביה תליין. ואתה שלום, מאי ואתה אתה מבעי ליה. אלא, ואתה כלא לקב"ה קאמר, בגין לקשרא קשרא דמהימנותא וכדקא יאות. (לא) מכאן אוליפנא, דהא לבר נש חייבא, אסור לאקדמא ליה שלם, ואי אצטריך, יקדים נ ליה כדוד, דברוך ליה לקב"ה, ואתחזי דבגיניה קאמר. ואי תימא דרמאות הוה. לאו. דהא כל מאן דסליק ליה לקב"ה, ואתחזי דבגיניה קאמר, לאו רמאות הוא. ומאן דאקדים שלם לזכאה, כאילו אקדים ליה לקב"ה, כ"ש מר, דאיהו שלמא לעילא ותתא.

(לב) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי יי לא נודעתי להם. רבי חזקיה פתח, (ק) אשרי אדם לא יחשב ה' לו עון וגו'. כמה אינון בני נשא אטימין, דלא ידעין, ולא מסתכלן, על מה קיימין בעלמא. דהא קודשא ב"ה כד ברא עלמא, עבד ליה לבר נש בדיוקנא דיליה, ואתקין ליה בתקונו, ד בגין דישתדל באורייתא, ויהך באורחוי.

(לג) דהא כד אתברי אדם, מעפרא דמקדשא דלתתא אתתקן ה וארבע סטרי

מסורת הוהר (צ) (ש"א כ"ה) וישלח ליה צ"ו. ק (תהלים ל"ב) להלן א ליג בגיניה. ב ליג ואתה. ג ליג ליה. ד ליג מן אות נ"ח קכא : דרך אמת זן וישלח קע"א ע"ב.

מאמר
הסולם
גוונין דמתחזין ודלא מתחזין

העולם יתום ממך, מי יכול להאיר אז דברי תורה.

(ל) פתח ר' אבא וכו' : פרא ואמר, ואמרתם כה לחי ואתה שלום וגו'. שואל, כתוב, ואמרתם כה לחי, שפירושו כן ראוי להיות עושר וכבוד לאיש חי, דהיינו לאיש צדיק. וכי דוד לא היה ידע את נבל שהוא רשע, שהוא אמר בשבילו לומר לו כה לחי ומשיב, אלא, אותו יום, טוב של ראש השנה היה והקב"ה יושב בדין על העולם, ובשביל הקב"ה אמר, ואמרתם כה לחי, כדי לקשר כה שהיא המלכות, לחי, שהוא היסוד דז"א, שכל החיים תלויים בו. ואתה שלום, שואל מהו ואתה, אתה היה צריך לומר, למה לי כאן ו החיבור, ומשיב, אלא ואתה, הכל אמר להקב"ה כדי לקשר קשר האמונה, שהוא המלכות, הנקראת אתה בז"א שנקרא ו וכראוי להיות, ע"כ כתוב ואתה, עם ו'.

(לא) מכאן אוליפנא וכו' : מכאן אני לומד, אשר לאדם רשע אסור להקדים לו שלום. (דפו"י דף כ"ג ע"ב)

ואם הוא מוכרח להקדים לו שלום, יקדים לו שלום כמו דוד שברך את הקב"ה והיה נראה שבשביל נבל אמר. ואם תאמר שרמאות היתה, אינו כן, כי כל מי שמעלה דבריו אל הקב"ה, ונראה שבשביל האדם אמר, אינו רמאות. משום שכן זרכס של צדיקים, שמדברים לאדם, כפי הנדמה, אבל הם מעלים דבריהם אל הקב"ה. כדי לקיים הכתוב, שויתי ה' לנגדי תמיד. ומי שמקדים שלום אל צדיק, הוא שוה כמו שמקדים שלום אל הקב"ה. כל שכן אדוני, דהיינו ר"ש, שהוא השלום של מעלה ושל מטה.

מאמר ד' יסודין ארמ"ע

(לב) וארא אל אברהם וגו' : ר' חזקיה פתח, אשרי אדם לא יחשב ה' לו עון וגו'. כמה הם האנשים אטימים, שאינם יודעים ואינם מסתכלים על מה הם נמצאים בעולם. שהרי הקב"ה כשברא את העולם עשה את האדם בצלמה, והתקין אותו בתקונו, כדי שיעסוק בתורה וילך בדרכיו.

(לג) דהא כד אתברי וכו' : כי כשנברא אדם הראשון, הוא נתתקן מעפר בית המקדש שלמטה

דעלמא, אתחברו בהוא אתר ו דאקרי בי מקדשא. ואינון ז ארבע סטרין דעלמא, אתחברו בארבע סטרין, דאינון ח יסודין ט דעלמא, א"ש רו"ח ומי"ם ועפ"ר, ואתחברו ארבע סטרין אלין, בד' כ יסודין ג דעלמא, ואתקין מנייהו קב"ה חד גופא מ בתקונא עלאה. והאי גופא, אתחבר מתרין עלמין, מעלמא דא תתאה, ומעלמא דלעילא.

לד) אר"ש, ת"ח, ד' נ קדמאי אינון רזא דמהימנותא. ואינון אבהן דכלהו ט עלמין. ורזא דרתיכא עלאה קדישא. ואינון ע ד' יסודין: א"ש רו"ח ומי"ם ועפ"ר. אלין אינון רזא פ עלאה. ומאינון נפקין, זה"ב וחס"ף ונחש"ת וברז"ל. ז ותחת *

(לה) תא חזי. א"ש רו"ח ומי"ם ועפ"ר, אלין אינון קדמאי ושרשין דלעילא ותתא, ותתאין ועלמין קיימין. ואלין אינון ה ארבע, לארבע סטרי עלמא, וקיימין בארבע אלין: צפון, ודרום, ומזרח, ומערב. אלין אינון ט ארבע סטרין דעלמא, וקיימין בארבע אלין. א"ש לסטר צפון. רו"ח לסטר מזרח. מי"ם. לסטר ת דרום. עפ"ר לסטר מערב. וארבע אלין, בארבע אלין קטירין, וכלהו חד, ואלין עבדי ארבע מתכאן, דאינון זה"ב וחס"ף ונחש"ת וברז"ל הא אינון תריסר, וכלהו חד.

חלופי גרסאות

ו ל"ג דאקרי בי מקדשא. ז ל"ג ארבע סטרין אלין. ח יסודא. ט מוסיף דעלמא תתאה. י ל"ג ואתחברו ארבע סטרין אלין. כ סטרי; סטריין. ל עלמא; עלאין. מ תקונא. נ אינון קדמאי. ס עלמא. ע ל"ג ד' יסודין. פ מוסיף עלאה ואלין אינון אבהן דכלהו עלמין אב דכלא. צ ל"ג ותחת. ק מוסיף לון כנונא דאלין. ר ל"ג ארבע. ש ל"ג ארבע. ת מוסיף דרום בגין דדרום איהו חס ויבש מיס קרים ולחים.

ד' יסודין ארמ"ע

הסולם

מאמר

המקבלת מהם. והם סוד המרכבה העליונה הקדושה, דהיינו הבינה שהיא מרכבה אל החכמה. ואלו ד' היסודות, אש, רוח, מים, ועפר, אלו הם סוד עליון שבד' רוחות העולם, כלומר, שהם הפנימיות שבחורג תו"מ. ומאלו ד' יסודות ארמ"ע, יוצאים זהב וכסף נחשת וברזל, דהיינו מזווג ז"א ומלכות בשליטת האש מקו שמאל יוצאת הזהב, ומזווג ז"א ומלכות בשליטת המים מקו ימין יוצא הכסף, ומשליטת קו האמצעי יוצאת הנחשת. ומן המלכות כשהיא בלי זווג עם ז"א יוצא הברזל. ומתחת אלו הד', יש מתכות אחרות הדומים להם. כי ממתכת הזהב נולד סוספיתא ירוקה ומנותכת הכסף עופרת וכו', (כמ"ש להלן אות מ"ה) לה) ת"ח אש וכו': בוא וראה, אש רוח מים ועפר, אלו הם ראשונים ושרשים שלמעלה ומטה, ותחתונים ועליונים עימדים עליהם. פירוש כי ה"ס ג' הנקודות, חולם שורק חירק עם המלכות המקבלתם. וכמ"ש לעיל (ב"א אות ל"ח) דלית זרעא דאזרע בר ברזא דא של ג' הנקודות חלם שורק חירק. הרי שד' יסודות ארמ"ע הם שרשים לכל. ופירוש ג' הנקודות

שלמטה, שהוא המלכות שנקראת עפר, אבל ממלכות הממותקת בבינה, שנקראת עפר בית המקדש שלמטה. וארבע רוחות העולם שהם חורג תו"מ, התחברו במקום שהוא שנקרא בית המקדש, דהיינו במלכות הממותקת בבינה, ואלו ארבע רוחות העולם התחברו בארבע צדדים, שהם יסודות העולם, שהם אש רוח מים ועפר. שהם פנימיות חורג תו"מ. והתחברו ד' רוחות העולם, בד' יסודות העולם ותקן הקב"ה מהם גוף אחד בתקון העליון, שהוא בינה, כלומר, שהמלכות שבו היתה נמוטקת בבינה. ונמצא, שגוף הזה התחבר משני עולמות מעולם הזה התחתון שהוא מלכות, ומעולם העליון, שהיא בינה, וה"ס ב' נקודין שנתחברו יחד. (כמ"ש לעיל בהקדמת ספר הזהר דף צ"ט ד"ה ב' נקודין).

לד) אר"ש ת"ח וכו': אמר ר' שמעון, בוא וראה, ארבע הראשונות, שהם ד' רוחות העולם, ה"ס האמונה, שהיא הנוקבא שנתקנה בהן, הם אבות של כל העולמות, כי כל העולמות: בינה, ז"א ומלכות שבאצילות, וג' עולמות ב"ע נתקנו מחורג תו"מ אלו, שהם ג' קוין והמלכות (דפו"י דף כ"ג ע"ב * דף כ"ד ע"א)

לז) תא חזי, אש הוא בשמאלא, לסטר צפון, דהא אש, תוקפא דחמימותא ביה, ויבישו דיליה תקיף. וצפון בהפוכא דיליה הוא, ואתמזיג חד בחד ואיהו חד. מים לימינא, והוא לסטר א דרום. וקודשא בריך הוא, ב לחברא לון כחדא, עביד מזגא דא כמזגא דא.

לז) צפון איהו קר ולח, אשא חם ויבש. אחלף לון לסטר דרום. דרום, איהו חם ויבש. מים קרים ולחים. וקודשא בריך הוא מזיג לון כהז ג דנפקי מיא מדרום, ועאלין בגו צפון. ומצפון נגדי מיא. נפיק אשא מצפון, ועאל בתוקפא דדרום, ומדרום נפיק תוקפא דחמימותא לעלמא. בגין דקודשא בריך הוא אוזיף דא בדא, וכל חד ד וחד אוזיף לחבריה מדיליה כדקא חזי ליה. כגוונא דא רוח ה ומזרח, בגין דיוזיף כל חד לחבריה, ואתכליל ו דא בדא, לאתחברא כחד.

לח) ת"ח, אשא מסטרא דא, מים מסטרא דא. ואינון מחלוקת. עאל רוח בינייהו, ואחיד לתרין סטרין. הדא הוא דכתיב ורוח אלהים מרחפת על פני המים. דהא אשא קאים לעילא בסטרא דא. ומים ד קיימי. רוחא אעיל בינייהו,

חלופי גרסאות

א מוסיף דרום והיא המחנה שנית. ב לאחורא ג נפקי. ד ל"ג וחד. ה מזרח. ו ל"ג דא. ז מוסיף קיימי על אפי ארעא.

ד' יסודין ארמ'ע

הסולם

מאמר

והפוכו הוא הצפון, שהוא קר ולח, ונמוג אחד באחד והם אחד. המים, הם בקו ימין, והוא לצד דרום, שהוא חסד, והוא חם ויבש, כמיש לפנינו. והקב"ה כדי לחברם יחד, עשה מזג של זה כמזג של זה.

לז) צפון הוא קר ולח וכו': ומפרש יותר. הצפון שהוא קר ולח ניתן בו האש שהוא חם ויבש. וכן החליף אותם לצד דרום, הדרום, שהוא חם ויבש, ניתן בו המים, שהם קרים ולחים. ועתה מבאר ענין המיזוג שמוזגם יחד. ואומר, והקב"ה מזג אותם כאחד כי יוצאים מים מדרום ובאים בתוך הצפון, ונמשכים המים מצפון. וכן האש יוצאת מצפון ובאה בתוקפו של הדרום, ויצא תוקף החום לעולם מן הדרום. הרי שהצפון מוציא המים השייכים לדרום. והדרום מוציא החום השייך לצפון. משום שהקב"ה עשה, שישאילו זה מזה, וכל אחד ואחד השאיל לחבירו משלו כראוי לו. כעין זה, רוח ומזרח, שהם חם ולח. יש בהם ב' הפכים, כי החם נמשך מן האש שבצפון, והלח נמשך מן המים שבדרום. כדי שישאיל כל אחד לחבירו, ויכללו זה בזה להתחבר יחד. לח) ת"ח אשא מסטרא וכו': עתה

מבאר ההפכיות שיש ברוח ומזרח. ואומר, בוא וראה, האש הוא מצד זה מדרום, המים מצד זה מצפון. והם במחלוקת, שהאש רוצה לבער המים, והמים לכבות האש. בא תרות ביניהם

ואחז

הנקודות תמצא לעיל (ב"א דף ט"ו, ד"ה ההוא נקודה ע"ש).

ואלין אינון ארבע וכו': ואלו ד' יסודות ארמ'ע, הם ד' לארבע רוחות העולם, כי הם ביחס חיצוניות ופנימיות, וע"כ הם עומדים באלו הארבע: צפון, דרום, מזרח, ומערב, שאלו הם ארבע רוחות העולם, וד' יסודות ארמ'ע עומדים בהן: האש, עומדת בצד צפון, שהוא נקודת השרק, קו שמאל, וספירת הגבורה. הרוח, לצד מזרח, שהוא נקודת החירק קו אמצעי וספירת ת"ת. המים, לצד דרום, שהוא נקודת החולם, קו ימין, וספירת החסד. עפר, לצד מערב, שהוא ספירת המלכות המקבלת לתוכה, אלו, אש רוח ומים. ואלו הארבעה יסודות ארמ'ע קשורים בארבע הרוחות צפון דרום מזרח ומערב, וכולם אחד, אלא שמלובשים זב"ז על דרך חיצוניות ופנימיות. ואלו ארמ'ע עושים ארבע מתכות דהיינו ע"י זווג עם המלכות (כמיש להלן אות מ"ג) שהם זהב כסף נחשת וברזל. וביחד הם י"ב בחינות, וכולם אחד. דהיינו ג' קוין ומלכות המקבלתם. והם ג"פ ד' כי שמונה הראשונים הם פנימיות וחיצוניות, וד' מתכות הם תולדות הנולדות מהם כמיש לפנינו.

לז) ת"ח. אש הוא וכו': בוא וראה, האש, הוא בקו שמאל לצד צפון שהוא גבורה. כי האש, בה תוקף החום ותוקף היובש בו.

(דפו"י דף כ"ד ע"א)

ואחיד לתרין סטרין, ואפריש מחלוקת. עפר מיא קיימי עליה ורוחא ואשא ומקבלא מכלהו, ה בחילא דתלתא אלין דקיימי עליה.

לט) ט ת"ח, רוח ומזרח. מזרח, חם ולח, רוח, חם ולח. איהו, ובגיני כך, אחיד לתרין סטרין, דהא אש חם ויבש, ומים קרים ולחים, רוח איהו חם ולח, סטרא דאיהו חם, אחיד באשא. סטרא דאיהו לח, אחיד במיא. ועל דא כ אסכים בנייהו, ואפריש מחלוקת דאשא ומיא.

מ) עפר איהו קר ויבש, וע"ד מקבל עליה כלהו, וכלהו עבדי ביה עבדיתייהו, ומקבלא ז מכלהו, לאפקא בחיליהון מזונא לעלמא. בגין מ דבמערב אתאחיד עפרא, דאיהו קר ויבש. נ וסטרא דאיהו קר, אחיד בצפון דאיהו קר ולח, דהא קרירא אתאחיד בקרירא. בג"כ צפון אתאחיד במערב בסטרא דא. דרום דאיהו חם ויבש, ס בההוא יבישותא דיליה, אחיד ליבשותא דמערב ט בסטרא אחרא, ואתאחיד מערב בתרין סטרין.

מא) וכן אתאחיד דרום במזרח, דהא חמימותא דדרום, אתאחיד ביה

חלופי גרסאות

ה ובחילא דכלהו תלתא. ט ת"ח רוח ומזרח מזרח חם ולח רוח קר ויבש סטרא דאיהו יבישא אחיד באשא סטרא דאיהו קר אחיד במיא וע"ד; ת"ח רוח מזרח חם ולח רוח מערב [קר ויבש סטרא דאיהו יבישא אחיד] באשא סטרא דאיהו קר [נ"א לח] אחיד במיא וע"ד וגיב תמיהא במה דלמר רוח קר ויבש שאם כן עפר ורוח שוים בטבעם אבל י"א (היא סברת הרמב"ם ז"ל ריש פ"ד מהלכות יסודי התורה) כי רוח נ ל"ג וסטרא דאיהו קר

חם ולח [נ"א ויבש] (כמ"ש בתקונים ל"ה ב') [וא"כ] נוכל [נ"כ] לומר דאחיד רוח לתרין סטרין אש חם ויבש ורוח חם ולח סטרא דאיהו חם אחיד באש וסטרא דאיהו לח אחיד במיא ואפריש מחלוקת דאשא ומיא. עפר איהו קר ויבש ומים קרים ולחים וסטרא דקר אחיד בעפר בסטרא דקר אשתכח דעפר מקבל עליה כלהו בג' - אחיד לתרין סטרין דהא אש חם ויבש מים קר ולח ע"כ. י ל"ג איהו. כ אסהיד. ל לכלהו. מ דמעריב. אחיד. ט ההוא. ע סט...

מאמר הסולם די יסודין ארמי'ע

וע"כ הצפון נאחו מצד זה במערב. הדרום שהוא חם ויבש נאחו היבש שלו ביבש שבמערב שבצד האחר שבמערב. ונאחו המערב ב' הצדדים. (מא) וכן אתאחיד דרום וכו': וכן נאחו הדרום במזרח, כי החום שבדרום נאחו בחום שבמזרח. וכן נאחו המזרח בצפון כי הלח שלו נאחו בלח שבצפון עתה נמצא דרומית מזרחית כלומר שקשורים זה בזה על ידי החום שבשניהם. מזרחית צפונית. ע"י הלח שבשניהם. צפונית מערבית ע"י הקר שבשניהם. מערבית דרומית ע"י היובש שבשניהם. וכולם כלולים זה בזה, שמשתלשלים אחד בהברו. ביאור המאמר. הנה מובאים כאן ג' מיני כינויים אל ד' הבחינות חו"ג תו"מ, שהם ג' קוין הנמשכים מג' נקודות חולם שורק חירק, ומלכות המקבלת אותם. א) דרום, צפון, מזרח, ומערב. ב) אש, מים, רוח, ועפר. ג) חם ויבש, קר ולח, חם ולח, קר ויבש. וצריכים להבין פירושם וההפרש שביניהם. והנה כפי שמבואר בכל המקומות שבזהר, נחשב הדרום לחס"ה, שהוא מים. והצפון לגבורה שהוא אש. והמזרח לת"ת שהוא רוח. והמערב לעפר שהוא מלכות. וכן

מאמר האוחז ב' הצדדים יחד. שמקיים את שניהם. ז"ש ורוח אלקים מרחפת על פני המים. כי האש עומד למעלה בצד דרום. והמים בצד צפון. הרוח בא ביניהם ואוחז ב' הצדדים וביטל את המחלוקת. העפר, המים והרוח והאש עומדים עליה ובכה של ג' הללו שעומדים עליה. היא מקבלת מכולם. לט) ת"ח רוח ומזרח וכו': ומבאר יותר ואומר, בוא וראה. הרוח העומד בצד מזרח. הנה המזרח חם ולח. וכן הרוח הוא חם ולח. ומשום זה הוא אוחז ב' הצדדים, כי האש הוא חם ויבש, והמים קרים ולחים, נמצא הרוח שהוא חם ולח. שהצד החם שבו אוחז באש. והצד הקר שבו אוחז במים. ועל כן עשה שלום ביניהם וביטל את המחלוקת של אש ומים. מ) עפר א"ה קר וכו': עפר הוא קר ויבש וע"כ הוא מקבל עליו את כולם. דהיינו את האש והמים והרוח, וכולם עושים בו את עבודתם ומקבל מכולם כדי להוציא בכוחם מזונות לעולם. כי העפר נאחו במערב, שהוא קר ויבש כמו המערב. והצד שהוא קר בעפר, נאחו בצפון שהוא קר ולח, כי הקר נאחו בקר. (דפרי" דף כ"ד ע"א)

בחמימותא דמזרח. ומזרח אתאחיד בצפון דהא לחותא דיליה אתאחיד בלחותא

מאמר

הסולמ

ד' יסודין ארמיע

וכן אש הוא גבורה ודינים, ומים הוא חסד, ורוח הוא ממוזג מחסד ודין, ועפר הוא מלכות. ומוסיף כאן לבאר שבכל אחת מאש רוח מים ועפר יש שתי בחינות. האחת תורה על מדת הדין שבה השנייה תורה על דרך השפעה שלה. ונדוע שיש ב' בחינות דינים: א' דינין דנוקבא הבאים מחמת המסך שבמלכות המכונים חום. ב' דינין דדכורא הבאים מחמת המשכת הארת החכמה משמאל למטה, שמקפאים האורות ואינם נמשכים למטה. המכונים קר. בסו"ה מבטן מ"י יצא הקרת. (כח"ש בבראשית א' דף נ"ז ד"ה והיינו ע"ש). וכן ב' בחי' בדרך ההשפעה א' ממטה למעלה שהוא בחי' שפע של ו"ק חסר ג"ר, ונקרא יבש, שאינו נמשך למטה. ב' מלמעלה למטה, שהוא בחי' שפע של ג"ר, הנקרא לח, והיינו נוזלים הנמשכים ממעלה למטה.

וזהו (באות ל"ו) **דהא אש תוקפא דחמימותא ביה**, והיינו דינין דנוקבא הבאים מחמת המסך. ויבישו דיליה תקיף, היינו בחינת השפע שבו שהולך ממטה למעלה ואינו נשפע ממנו למטה, וכמו יבש הוא כלפי מטה. והמים הם קר ולח, כי הדינין שבהם אינם אלא דינים דדכורא המכונים קרן וקפאון. אבל כשמתוקנים כהלכתם הם מאירים מלמעלה למטה כמו נוזלים, וזה נקרא לח. והרוח הוא חם ולח, כי יש בו דינים דנוקבא המכונה חם, ומכל מקום השפע שלו הוא בחינת ג"ר, ונשפע ממעלה למטה המכונה לח. כלומר נוזלים. והעפר, הוא קר ויבש, שיש בו דינין דדכורא המכונה קר. ואינו מאיר אלא ממטה למעלה, ואינו נוזל כלום למטה המכונה יבש. שהוא הארת ו"ק כנ"ל. הרי שמבאר ב' בחינות, א' מבחינת הדין ב' מבחי' השפע, שיש בכל אחת מד' בחינות אש מים רוח ועפר. ויש להבין טעמם של הדברים, מי גרם להתחלקות הדינין הנשפע בין ארבע הבחינות, בשיעורים הנ"ל. הענין הוא. כי כבר ידעת שד' הבחינות דרום צפון מזרח מערב, או הפנימיות שלהם, שהם: אש, מים, רוח, ועפר, נמשכות מג' הנקודות: חולם שורק וחירק, ומלכות המקבלתם, היוצאות במדרגת הבינה, שכל המוחין דו"ן האצילות ובי"ע יוצאים משם בסדר הזה. כי תחילה צריכים להמתיק המלכות בבינה, ומעלים המלכות למקום בינה, ואז יוצאים שם הו"ק, והיינו הקטנות, כי אז נבקעת המדרגה לב' חצאים, אשר כתר וחכמה נשאר במדרגה, והמלכות שעלתה תחתיהם

(דפו"י דף כ"ד ע"א)

מסיימת את המדרגה, ובינה וו"ן של המדרגה נופלים לחוץ המדרגה, והיינו למדרגה שמתחתיה. וה"ס נקודת החולם, וה"ס כלים דפנים וצד ימין, שיש לה ב' כלים כתר וחכמה וב' אורות, רוח ונפש. וחסרה ג"ר. מחמת החסרון של ג' כלים, בינה וו"ן שנפלו מן המדרגה. ובעת ההיא היא נבחת לאש, שהיא חם, שפירושו דינין דנוקבא הנמשך מן המסך דמלכות שבקע המדרגה. וגם נבחת ליבש, שפירושו שהאורות נמשכים בה ממטה למעלה, ושכלפי מטה נחשבת ליבש כנ"ל. והנה נתבאר הטעם למה האש הנמשך מנקודת החולם הוא חם ויבש. וכן צד דרום. כמ"ש להלן. דף ט"ו ד"ה ועם זה תבין.

העתה נבאר נקודת השורק. והוא כי ע"י מ"ן נמשכת הארת ע"ב ס"ג הא"ק, שבהם שולטת המלכות דצמצום א' העומדת במקומה אחר סיום ז"א, והארה זו מורידה גם המלכות המסיימת שעלתה למקום בינה, ומחזירתה למקום המלכות. ואז אותם בינה וו"ן שנפלו מן המדרגה מחמת עלייתה, חוזרים להמדרגה כמקודם, וכיון שכבר נמצאו ה' כלים כח"ב וו"ן במדרגה, מתלבשים בהם ה' אורות נרנח"י, וחזרת המדרגה לבחי' ג"ר.

אמנם נקודת החולם, נשאר כמו שהיתה לפני ירידת המלכות למקומה ולא נשתנתה מחמת המשכת הג"ר, וכל המשכה חדשה הו"ו קבלו הבינה וו"ן שחזרו אל המדרגה אחר גפילתם. אלא שנעשו לב' קוין בתוך המדרגה, כי נקודת החולם, שבה כתר וחכמה, נעשתה לקו ימין. ונקודת השורק, שבה בינה וו"ן שחזרו לבחינת ג"ר, ע"י ירידת המלכות למקומה, נעשתה לקו שמאל.

עוד צריך שתדע. כי בנקודת השורק הו"ו, יש שני מיני המשכות. א' שהוא משמש להגדיל את החסדים, שמקבל מן החולם. ואז יש שלום גדול ביניהם. ב' שממשיך אור החכמה ממעלה למטה, אז נעשה מחלוקת ביניהם. כי נקודת השורק רוצה לבטל את נקודת החולם, וכן להיפך נקודת החולם רוצה אז לבטל את נקודת השורק. ואז נקפאים האורות שבשורק. וענין מחלוקת הו"ו נתבאר היטב. (לעיל בראשית א' דף נ"ז ד"ה וזה ע"ש). ואלו ב' מיני המשכות שבנקודת השורק, הבאנו לעיל במדרגות אברהם, בסוד קרינה למצרים ובסוד ירידה למצרים (בפרשת לך דף נ"ד ד"ה ויהי) ותדע, שמה שאומר הזוהר כאן, שצפון שהוא נקודת השורק, הוא בחינת מים שטבעו קר ולח

נאמר

דצפון. השתא אשתכח פ דרומיית מזרחיית. מזרחיית צפוניית. צפוניית מערביית. מערביית דרומיית וכלהו כליין דא בדא, לאשתלשלא חד בחד.

חלופי גרסאות פ מזרחית מזרחית צפונית צפונית מערבית מערבית דרומית דרומית.

די יסודין ארמייע	הסולם	מאמר
<p>אמנם החיצוניות שהם הכלים הנקראים דרום צפון, אינם משתנים כלום, ונשארים כמו שהיו במקום יציאתם מטרם הכרעת קו אמצעי, שהדרום היה ונשאר חם ויבש, והצפון היה ונשאר קר ולח. ומחמת זה נעשה הפניות בין המוחין והכלים כי הכלי דימין שהוא דרום, הוא תמיד חם ויבש, משא"כ המוחין שבו שלאחר הכרעת הקו האמצעי, הם קר ולח, כנ"ל. והכלי השמאל הנקרא צפון, הוא תמיד קר ולח, אבל המוחין שבו לאחר הכרעת קו ימין, הם חם ויבש. ובדברים הללו מתבארים כל דברי המאמר שלפנינו. ואביא רק איזה מקומות, שצריכים להסברה מיוחדת.</p>	<p>נאמר על ההמשכה של מין הא' הנ"ל, שאו הוא לח, והיינו שנמשך ממעלה למטה כמו נוזלים. ואו הוא קר, שפירושו שורש לדינין דכורא. ושום ימשיך ההמשכה חמין הב' תגבר קרירות הזו שבו, ויקפאו המים, אבל כל עוד שהוא בהמשכה חמין הא', אינם נקפאים אלא נוזלים, הם רק קרים, שהוא שורש לקפאון. והנה נתבאר למה המים הנמשכים מנקודת השורק הם קר ולח.</p>	
<p>והנה מה שאומר (באות ל"ה) אש לסטר צפון וכו' מים לסטר דרום, וכו' היינו לאחר הכרעת קו האמצעי, שכבר נתחלפו המוחין. וז"ש (באות ל"ו) תא חזי אש הוא בשמאלא לסטר צפון, היינו לאחר הכרעת קו האמצעי, דהא אש תוקפא דחמימותא ביה, דהיינו דינין דנוקבא שנקראים חם, כנ"ל. ויבישו דיליה תקיף, היינו שאינו משפיע כלום למטה אלא ממטה למעלה בלבד. וצפון בהפוכא דיליה הוא, כי הכלי שנקרא צפון אינו משתנה כלום מהמת ההכרעה דקו אמצעי, ונשאר קר ולח כמקודם, כנ"ל, ונמצא שהוא בהיפך מן המוחין המלוכשים בו, כי המוחין נשתנו מחמת הכרעת קו אמצעי שהמים באו בדרום והאש בצפון, שהוא חם ויבש, אבל הצפון שהוא הכלי, עודו נשאר בבחינת מים כמקודם ההכרעה, שהוא קר ולח. הרי שהצפון הוא בהיפך מן המוחין המלוכשים בו, שהם האש. מים לימינא והוא לסטר דרום, שהכלי הוא חם ויבש, והמוחין הם מים, שהם קר ולח. והם ג"כ הפוכים זה לזה. וז"ש צפון א"הו קר ולח נתלבש בו אשא חם ויבש, וכן אחלק לון לסטר דרום, דרום איהו חם ויבש, כי הכלי אינו משתנה, נתלבשו בו מים, קרים ולחים. שפאו מצפון לדרום כנ"ל.</p>	<p>ועם זה תבין ג"כ למה שינה כאן הזוהר משאר המקומות, לומר שדרום ה"ס אש, וצפון ה"ס מים. הוא מפני שהדרום נמשך מנקודת החולם, שהוא אש, דהיינו חם ויבש כמבואר לעיל. והצפון נמשך מנקודת השורק, שהוא מים, דהיינו קר ולח. כמבואר. ומ"ש, שדרום הוא חסד ובחיי מים, וצפון הוא דין ובחיי אש, יתבאר מיד לפנינו.</p>	
<p>ועוד יש לדעת, שמסבת התהפכות המוחין, אין המוחין נשלמים אלא על ידי הכלי, שהיה להם מקודם הכרעת קו האמצעי. וז"ש דנפקי מיא מדרום, ועאלין בגו צפון, משום שהכלי שהוא דרום, אינו יכול להשלים הג"ר שבמוחין חמים, עד שבאים בחזרה אל הכלי שלהם, שהוא צפון, ומצפון נגדי מיא, כי בצפון מקבלים</p>	<p>ועתה נבאר נקודת החירק, כי מטבע נקודת השורק, שאחר שהשלימה ההמשכה דמין הא' הנזכרת, היא ממשכה ההמשכה דמין הב' הנזכרת, המביאה אותה לידי מחלוקת עם נקודת החולם, שאז נקפאים בה האורות, ונסתמת. ואז ז"א עולה למ"ן לבינה, שיש בו מסך דבחי"א, המכונה מסך דחירק, אשר מסך זה ממעט את נקודת השורק מג"ר לר"ק, (כמ"ש בפ' לך דף י"ג ד"ה ונתבאר עש"ה) שע"ז נכנע נקודת השורק, תחת נקודת החולם, ונעשה שלום ביניהם, דהיינו שמקיים הארת שניהם, אלא שהימין שהוא דרום, יאיר ממעלה למטה והשמאל שהוא צפון, יאיר מטה למעלה בלבד. כמ"ש לעיל (ב"א דף ס' ד"ה מחלוקת ע"ש) ונמצא בזה שנתחלפו המוחין, כי המים שהיו בצפון בבחי' קר ולח באו עתה לדרום, שמשפיעים שם מלמעלה למטה, כנ"ל. והאש שהיתה בדרום באה לצפון, משום המסך דחירק שמיעט אותו מג"ר לר"ק, ויש בו דינין דמסך ואין המוחין שבו נוזלים ממעלה למטה, וע"כ הוא חם, מחמת הדינין דנוקבא שבמסך דחירק, והוא יבש, שאינו משפיע עוד מלמעלה למטה, אלא ממטה למעלה בלבד. הרי שמחמת הכרעת קו האמצעי, נתחלפו המוחין, שהאש שהיתה בדרום באה לצפון, והמים שהיו בצפון באו לדרום.</p>	
	<p>ותדע שהתחלפות הזה שאמרנו, הוא רק בפנימיות דהיינו במוחין שנקראים אש ומים.</p>	

(מב) ז כגוונא דא, צפון עביד דהבא. ק דמסטרא דתוקפא דאשא, אתעביד דהבא. והיינו דכתיב, מצפון יאתה. ר דאש אתאחיד בעפר, ואתעביד דהבא. והיינו דכתיב, ו) ועפרות זהב לו. ורזא דא, שנים כרובים זהב.
 (מג) מים אתאחיד בעפר, וקרירותא ת בלחותא עביד כסף, השתא & הא עפר אתאחיד בתרין סטרין, בזהב ובכסף, ואתייהיב בינייהו. רוחא אחיד למים, ואחיד * (לאש, ואפיק תרין כחד, דאיהו ת) עין נחשת קלל. ועפר דקאמרן, כד איהו בלחודו, ביבישו וקרירו דיליה, ב נפיק ברזל, וסימניך, & אם קהה הברזל וגו'.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ר) (איוב ל"ז) ח"ב קלה. ת"ו תנ"ה פת. ש) (איוב כ"ח) מקץ ל"ח צ"ד. ת) (יחזקאל א') ב"ב מ"ב צ"א. &) (קהלת י')

ז ל"ג כגוונא דא. ק סטרא. ר אש. ש ועביד. ת ולחותא. א הוא. ב נפקי.

הסולם

מאמר

די יסודין ארמ"צ

אבל ברוח ומזרח, יש הפרש בין מוחין לכלי, כי המוחין שבו הנקרא רוח מקבל מימין וישמאל הנקראים אש ומים שהם מוחין. כמ"ש (באות ל"ט) והכלי שבו הנקרא מזרח מקבל ומימין ושמאל דכלים הנקראים צפון ודרום, שהם כלים. כמ"ש (באות מ"א).

(מב) כגוונא דא צפון וכו': כעין זה עושה הצפון את הזהב. כי מצד תוקף האש, בעשה הזהב. והיינו שכתוב, מצפון זהב יאתה. כי האש נאחו בעפר ובעשה זהב. והיינו שכתוב, ועפרות זהב לו. וז"ס שנים כרובים זהב. פירוש כי האש ה"ס הדינים של הקטנות דבינה, וכשמתחברת האש הזו עם העפר יורד המסך ממקום בינה בחזרה למקומה ומתגלה החכמה בעפר, שה"ס המלכות. וה"ס הזהב, וז"ש מצפון זהב יאתה. כי שם מלוכשת האש. כנ"ל. וז"ס שנים כרובים זהב. והיינו שנמשכו בהם המוחין דחכמה הנק' זהב. אמנם בלי עפר אין זהב, כי אין החכמה מתגלה זולת במלכות. כנודע, וז"ש, ועפרות זהב לו.

(מג) מים אתאחיד בעפר וכו': מים נאחזים בעפר, וקרירות של העפר בלחות של המים עושה כסף, שה"ס אור החסדים שבדרום המושפע ממעלה למטה, וכשמתחבר עם הקר ויבש שבעפר, מתבטל היבש שבעפר, ונעשה לז. והיינו נזילים ממעלה למטה, ומדרגה זו של העפר נקרא כסף. עתה הרי העפר נאחו בבי' הצדדים, בזהב ובכסף, וניתן ביניהם. הרוח אוהו במים ואוהו באש, להיותו קי אמצעי כנ"ל, ומוציא את שניהם כאחד, שהזא נקרא עין נחשת קלל. ועפר, כשהוא בפני עצמו בקר ויבש שבו, סמו שאמרנו, יוצא ממנו ברזל. וסימניך אם קהה הברזל. והעפר שהיא המלכות, נקראת יד כהה. (מנחות לז.) כי המלכות ה"ס תפלה של יד, כנודע.

והאי

מקבלים שלמותם. וכן במוחין דאש שבכלי דצפון, נפיק אשא מצפון ועאל בתוקפא דדרום, כדי להשתלם שם. כי הדינין דנוקבא אין להם גילוי בכלי דדרום, משום שהמסך נמצא שם למטה מן הכלים דכתר וחכמה שהם הכלים דימין ודרום כנ"ל, ואין עוביות המסך יכול לפגום משהו למעלה ממקומו. וע"כ ומדרום נפיק תוקפא דחמימותא לעלמא. שבהיותם באים מדרום, אין בהם שום פגם כמבואר. בגין דקודשא בריך הוא, שה"ס קו אמצעי, אוזיף דא בדא, ושואל משלימות הדרום ונותן לצפון ושואל משלימות של צפון ונותן לדרום. וכן להיפך. ואכן רוח ומזרח וכן עפר ומערב, אין שום הפניות בהם בין אור לכלי, ומשום שבאים שניהם אחר הכרעת קו אמצעי, וע"כ אין ענין התהפכות המוחין נהוג בהם, ואין סבה שתהיה השתנות בין אור לכלי. ולפיכך, רוח ומזרח שניהם, חם ולח, כי להיותו קו אמצעי, הוא טרשא למסך דחירק, שבו דינין דנוקבא הנקראים חם. ויש בו הארת ג"ר שמושפעים ממעלה למטה. הנק' לח, משום שהשלים הג"ר בימין ושמאל דבינה, בסוד תלת נפקי מחד חד בתלת קיימא, כנ"ל (בראשית א') דף רפ"ז ד"ה תלת). ועפר ומערב, שניהם הם קר ויבש.

משום שהמלכות, הנקראת עפר ומערב, נבנית מקו שמאל דבינה, מבחינת הכלי שבו הנקרא צפון שהוא קר. ומשום שהיא נקבה, שיש בה דינין דנוקבא, היא צריכה לקבל מיתוק מבחינת הכלי שבימין דבינה, הנקרא דרום, שהוא יבש. וכאן בעפר ומערב אין הפרש בין מוחין לכלי כלל, כי שניהם מקבלים מבחינת דרום וצפון שהם כלים. (כמ"ש באות מ')

והוא מטעם שהמלכות היא רק בחינת כלי, והאור שבה אינה של עצמה אלא מו"א (דפ"י דף כ"ד צ"א *). דף כ"ד צ"ב)

מד) והאי עפר, אתאחיד בכלהו, וכלהו עבדין ביה כגוונא דלהון. ת"ח, בלא עפר, לית זהב וכסף ונחשת, דהא כל חד ג' וחד אוזיף לחבריה מדיליה, לאתקשרא דא בדא. ואתאחיד עפר בכלהו, בגין דתרין סטרין אחידן ליה, אשא ומיא. ורוחא אתקריב ביה, בגין אלין תרין ועביד ביה עבידתא.

מה) אשתכח, דכד אתחבר עפרא בהדיהו, עביד ואוליד עפרא ד' אחרנין, כגוונא דלהון. כגוונא דזהב, אוליד עפרא ה' סוספיתא ירוקא, דאיהו כגוונא דדהבא ממש. כגוונא דכסף, אוליד עופרת. כגוונא דנחשת ה' עילאה, אוליד ו' קסיטרא דאיהו נהשת זוטא. כגוונא דברזל, אוליד ברזל, וסימנך א' ברזל בברזל יחד.

מו) תא חזי, אש רוח מים ועפר, כלהו אחידן דא בדא, ואתקשרן דא בדא. ולא ו' הוי בהו פרודא. ועפר דא, כד איהו אוליד לבתר, לא מתקשרן דא בדא באינון עלאי, כמה דאת אמר, א' ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, באלין הוי פרודא. מז) בגין דהא עפר, כד איהו אוליד בחילא דתלת עלאי, אפיק ארבעה נהרין, דתמן משתכחי אבני יקר, ובאתר חד אינון, דכתיב שם הבדלח ואבן השהם. ואלין אבני יקר אינון תריסר, ואינון לארבע סטרי עלמא, לקביל תריסר שבטין, דכתיב ד' והאבנים תהיין על שמות בני ישראל שתים עשרה על שמותם. ואלין תריסר בקר, דאינון תחות ימא.

מסורת הזהר
 (א) (משלי כ"ו). ג) (בראשית ב') לעיל אות ט"ז צ"ג.
 ג' ל"ג וחד. ד' ואחרנין. ה' ל"ג עלאה. ו' הוי וליג בהו.
 (ז) (שמות כ"ח) ויחי קמ"ג צ"ג.
 דרך אמת ה' זוהם ו' טוג

מאמר
הסולם
 די יסודין ארבע
 חלופי גרסאות

מד) והאי עפר אתאחיד וכו': ועפר הנה נאחו בכלום, דהיינו באש רוח מים, וכולם עושים בו בחומה להם, שהאש מוציא בו זהב, שהוא דומה לו. וכן המים הוציאו בו כסף שהוא דומה לו. וכו'. בוא וראה, בלי עפר אין זהב כסף ונחשת, כי כל אחד ואחד משאיל לחבירו משלו, כדי להתקשר זה בזה. והעפר נאחו בכלום, משום ששני הצדדים אש ומים נאחזים בו, שהקר שבו נאחו במים והיבש שבו נאחו באש. והרוח שהוא ז"א בקרב אליו, משום שהוא כולל אלו השנים אש ומים, ועושה בו מעשהו. כי גם הרוח כולל אש ומים. שהחם שבו הוא מאש, הלח שבו הוא ממים.

מה) אשתכח דכד אתחבר וכו':
 נמצא כשהעפר התחבר עמהם, עם אש מים רוח, שהוציאו בו זהב וכסף ונחשת, השיג העפר כח, והעפר עשה והוליד מתכות אחרות בדומה להם, לזהב כסף ונחשת. וכעין הזהב, מוליד העפר פסולת הזהב, שהוא ירוק כמו זהב ממש. וכעין הכסף, הוא מוליד עופרת, הדומה לכסף. וכעין הנחשת העליון, הוא מוליד בדיל, הנקרא נחשת קטן. וכעין הברזל, הוליד ברזל אחר, (דפ"י דף כ"ר ע"ב)

מיני ברזל.
 (מו) תא חזי אש וכו': בוא וראה, אש רוח מים עפר, כולם אחוזים זה בזה ונקשרים זה בזה, ואין בהם פירוד. ולפיכך גם זהב כסף ונחשת שיצאו מהם אין בהם פירוד. אבל עפר זה, כשהוא מוליד אחר כך, דהיינו הסוספיתא דדהבא העופרת הבדיל והברזל, הם אינם מתקשרים זה בזה כאלו העליונים, דהיינו זהב כסף נחשת שיצאו מאש מים ורוח המחוברים בעפר, כמשיא, ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, ובאלו יש פירוד.

מז) בגין דהא עפר וכו': כי כשהעפר הוליד בכח ג' עליונים, כשהוא לעצמו, הוציא ארבעה נהרות, ששם נמצאים אבנים יקרות, ובמקום אחד הם, דהיינו בנהר פישון בלבד, שיצא מכח האש שבעפר, שכתוב שם הבדלח ואבן השהם. ואלו אבני יקר הן י"ב, והן לדי רוחות העולם, ג' לכל צד, כי כשנכללין זה בזה יש בהן רק ג' לכל אחד מאש מים רוח עפר, ולא ד' לכל צד, משום שהעפר אינו מאיר מעצמו כלום, אלא רק מקבל בלבד. והם כנגד י"ב

מח) תא חזי, כל ארבעה סטרינ עלאין דקאמרן, אף על גב דמתקשרן דא בדא, ואינון קיומא דלעילא ותתא, קיומא דעלמא יתיר רוח, בגין דכלא קיימא בגיניה, ונפשא לא קיימא אלא ברוחא, דאי גרע רוחא אפילו רגעא חדא, נפשא לא יכילת לאתקיימא, ורזא דא כתיב, (ח) גם בלא דעת נפש לא טוב. נפשא בלא רוחא לאו איהו טוב, ולא יכלא לאתקיימא.

מט) ותא חזי, אינון תריסר דקאמרן, דאינון תריסר אבנין, אינון תריסר בקר, דתחות ימא. בגין כך, נטלו ז אינון תריסר נשיאים, (ח) כל הבקור לעלה שנים עשר פרים וגו'. וכלא רזא עלאה הוא, ומאן דישגח במלין אלין, ישגח ברזא דחכמתא עלאה, (ח) דעקר דכלא ביה.

נ) אמר רבי שמעון, הא דאמר ר' חזקיה, דכד ברא קודשא בריך הוא לאדם, מעפרא דמקדשא דלתתא אתברי, מעפרא דמקדשא דלעילא אתייהיב ביה נשמתא. כמה דכד אתברי מעפרא דלתתא, אתחברו ביה תלת סטרא יסודי עלמא. הכי נמי כד אתברי מעפרא דלעילא, אתחברו ביה תלת סטרי יסודי עלמא, ואשתלים אדם. והיינו דכתיב, (ח) אשרי אדם לא יחשב יי לו עון ואין ברוחו רמיה. אימתי לא יחשב יי לו עון, בזמן דאין ברוחו רמיה.

נא) תא חזי, משה אשתלים יתיר מאבהו, בגין דמליל עמיה קודשא בריך הוא, מדרגא עלאה יתיר מכלהו, ומשה פנימאה דבי מלכא עלאה הוה, ועל דא כתיב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו', והא אוקימנא מלי.

מסורת הזוהר (ה) (משלי י"ט) ח"ג מט : ו) (במחבר ז') (תהלים ל"ב) לעיל אות ל"ב.
ז מוסיף כל אינון. ח דעקרא. ט סטרינ.
חלופי גרסאות

ד' יסודין ארמ"ע

הסולם

מאמר

השמאל, שנאמר לפני שור משמאל. ומשום זה לקחו אותם י"ב הנשיאים, שנאמר, כל הבקר לעולה שנים עשר פרים וגו'. והכל סוד עליון הוא. ומי שיסתכל בדברים אלו, יבין בסוד חכמה עליונה שבה עיקר הכל.

ג) אמר ר' שמעון וכו': אר"ש, זה שאמר ר' חזקיה, כשברא הקב"ה את האדם, דהיינו גופו, נברא מעפר בית המקדש שלמטה, שהוא המלכות, הנה מעפר בית המקדש של מעלה, שהיא הבינה, ניתנה בו הנשמה, וכמו כשנברא מעפר שלמטה נתחברו בו בעפר ג' בחינות יסודות העולם, שהם אש רוח מים של מטה, כך כשנברא מעפר של מעלה, נתחברו בו בעפר הנה ג' בחינות יסודות העולם, אש רוח מים של מעלה, והאדם נשלם בגוף ונשמה. והיינו שכתוב, אשרי אדם לא יחשב ה' לו עון ואין ברוחו רמיה, מתי לא יחשב ה' לו עון, בזמן שאין ברוחו רמיה, דהיינו שיש לו נשמה מבינה.

נא) תא חזי משה, וכו': בוא וראה, משה נשלם יותר מן האבות משום שדיבר עמו הקב"ה

י"ב שבטים, שכתוב, והאבנים תהיין על שמות בני ישראל שנים עשרה על שמותם. ואלו הם י"ב בקר העומדים תחת הים שעשה שלמה (מלכים א' ז' כ"ה).

מח) תא חזי, כל וכו': בוא וראה, כל ארבע בחינות שאמרנו, אף על פי שמקושרים זה בזה, והם קיומו של העולם, מכל מקום, קיום העולם בעיקר הוא הרוח, ומשום שהכל מתקיים בשבילו, והנפש אינה מתקיימת אלא ברוח, שאם יחסר הרוח ממנה, אפילו רגע אחד, אין הנפש יכולה להתקיים וזה סוד שכתוב, גם בלא דעת נפש לא טוב, והדעת הוא קו אמצעי שנקרא רוח. כי נפש בלא רוח אינה טובה, ואינה יכולה להתקיים.

מט) ותא חזי אינון וכו': וברא וראה, אלו י"ב שאמרנו שהם י"ב אבנים, הם שני עשר בקר שמתחת הים שעשה שלמה, כי הנוקבא נקראת ים, והיא עומדת על י"ב בקר שהם ארבע בקר הכלולים כל אחד מג', שבועולט הבריאה, ומכונים בקר, להיותם בעיקר בשליטת

(דפו"י דף כ"ד ע"ב)

(נב) ח לכן אמר לבני ישראל אני יי והוצאתי אתכם. רבי יהודה אמר, האי קרא אפכא הוא, דכתיב והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים בקדמיתא, ולבתר והצלתי אתכם מעבודתם, ולבתר וגאלתי אתכם, הוה ליה למימר מעיקרא וגאלתי אתכם, ולבתר והוצאתי אתכם. אלא, עקרא דכלא בקדמיתא, כ דבעא קב"ה לבשרא לון בשבחא דכלא בקדמיתא.

(נג) אמר רבי יוסי, והא שבחא דכלא, ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם * לאלהים, ז ואמר ליה לבתר. מ א"ל, בההוא זמנא, לית להו שבחא אלא יציאה. דחשיבי דלא יפקון מעבודתהון לעלמין, בגין דהוו חמאן תמן נ דכל אסירי דהוו בינייהו ס מקשרו לון בקשרא דחרשי, ולא יכלין לנפקא מבינייהו לעלמין. ובגין כך, מה דחביב עלייהו מכלא, אתבשרו ביה.

(נד) ואי תימא ע אע"ג דנפקו, הא דילמא פ יזלון בתרייהו לאבאשא לון, כתיב והצלתי אתכם מעבודתם. ואי תימא הא יפקון וישתזבון, ולא יהא לון פריקא, ת"ל וגאלתי אתכם בזרוע נטויה. ז ואי תימא לא יקבלם, הא כתיב ולקחתי. ואי תימא כשיקבלם לא יביאם לארץ, הא כתיב והבאתי אתכם וגו'.

ק ר ע י א מה י מ נ א

(נה) ט ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים וידעתם כי אני יי אלהיכם וגו' זן פקודא דא קדמאה דכל פקודין. ראשיתא קדמאה דכל פקודין, למנדע ליה לקב"ה בכללא. ר מאי בכללא. למנדע דאית שליטא עלאה, דאיהו

<p>י ואחר כך, כ בעא ל אמר מ אלא. נכל, ס מקשרי. ע דהא נפקו [ג"א יפקו] חלילהון בתרייהו. פ מוסיף יזלון חלילהון. צ ל"ג טו ואי תימא עד סוף האות. ק ל"ג רעיא מהימנא. ר ל"ג מאי בכללא.</p>	<p>מסורת הזוהר ח ח"ב בה. כו. ח"ג צה. ט ח"ב בד: כה. דרך אמת זן בהקדמת חלק ראשון י"ד ע"ב.</p>
---	---

הסולם מאמר
 והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי
 לכם לאלקים. ועם זה, אמר להם זה אחר כך. אמר לו, בזמן ההוא, לא היה להם דבר יפה יותר מיציאה, כי חשבו שלא יצאו מעבודתם לעולם, כי היו רואים שם, שכל האסורים שהיו ביניהם, היו מקשרים אותם בקשרים של כשפים, ולא יכלו לצאת מכיניהם לעולם, ומשום זה, מה שחביב עליהם יותר מכולם, נתבשרו בו תחלה.

(נד) ואי תימא אע"ג וכו': ואם תאמר אע"פ שיצאו ממצרים, יכול להיות, שילכו אחריהם להרע להם, על זה כתוב, וזו צלתי אתכם מעבודתם, ואם תאמר, שיכול להיות שיצאו וינצלו, אבל לא תהיה להם גאולה, תלמוד לומר, וגאלתי אתכם בזרוע נטויה. ואם תאמר שלא יקבלם לו לעם, על זה כתוב ולקחתי. ואם תאמר, כשיקבלם לעם לא יביאם לארץ
 (דפויי דף כ"ד ע"ב * דף כ"ה ע"א)

רבון עלמא, וברא עלמין כלהו, שמיא וארעא וכל חיליהון. ודא איהו בכללא. וסופא דכלא בפרט, למנדע ליה בפרט.

נו) וכלל ופרט איהו רישא וסופא רוא מן דכר ונוקבא ת כחדא, ואשתכח בר נש בהאי עלמא, דאתעסק בכלל ופרט, א בר נש בהאי עלמא איהו כלל ופרט. תקונא דהאי עלמא, איהו כלל ופרט. בג"כ, ראשיתא דכללא, למנדע ב דאית שליט ודיין ג על עלמא, ואיהו רבון כל עלמין. וברא ליה לבר נש מעפרא, ונפח באפוי נשמתא דחיי, ודא איהו באורח כלל.

נז) כד נפקו ישראל ממצרים, לא הוו ידעי ליה לקב"ה כיון דאתא משה לגבייהו, פקודא קדמאה ד דא אולייף לון, דכתיב, וידעתם כי אני יי אלהיכם המוציא אתכם וגו'. ואלמלא פקודא דא, לא הוו ישראל מהימנין, בכל אינון נסין וגבורין דעבד לון במצרים. כיון דידעו פקודא דא באורח כלל, אתעבידו להון נסין וגבורין.

נח) ולסוף מ' שנין, דקא אשתדלו בכל אינון פקודין דאורייתא, ה דאולייף לון משה, בין אינון ו דמתנהגי בארעא בין אינון ז דמתנהגי לבר מארעא כדין, אולייף לון באורח פרט, הה"ד ו וידעת היום והשבות אל לבבך, היום ה דייקא,

חלופי גרסאות
 ו ל"ג ופרט. ת ל"ג חדא. א ל"ג ברנש. ב מוסיק
 דאית לן. ג ל"ג על עלמא. ד דאולייף ה דאולייף. ו דמתנהגי
 ז דמתנהגי. ח דחוקא.

מסורת הוהר
 (דברים ד') הקסה"ז קס"א צ"ד.
 דרך אמת מן ויחיר רמ"ז ע"ב.

כלל ופרט

הסולם

באר

נו) כד נפקי ישראל וכו': כשיצאו ישראל ממצרים, לא היו יודעים את הקב"ה. כיון שבא אליהם משה, למר אותם מצוה ראשונה הוה, שכתוב, וידעתם כי אני ה' אלקיכם המוציא אתכם וגו'. ולולא מצוה הוה, לא היו ישראל נאמנים לה', גם אחר כל אלו הנסים והגבורות שעשה להם הקב"ה במצרים. לאחר שידעו מצוה זו בדרך כלל, נעשו להם נסים וגבורות שכבר היו בטוחים, שיאמינו בה' על ידיהם. כמ"ש וירא ישראל וגו' ויאמינו בה' ובמשה עבדו. (שמות י"ד ל"א).

נח) ולסוף מ' שנין וכו': ולסוף ארבעים שנה, שכבר השתדלו בכל המצות שבתורה שלמד אותם משה, בין אלו שנוהגים בארץ בין אלו שנוהגים בחוץ לארץ, או למד אותם בדרך פרט, ז"ש, וידעת היום והשבות אל לבבך, היום, בדיוק, מה שלא היה להם רשות לדעת מקודם לכן, כי הויה הוא האלקים, זהו ידיעה בדרך פרט. במלה זה פרט, כמה סודות וסתרים יש בה. וכתוב הוה, ה' הוא האלקים, עם כתוב זה שמקודם, דהיינו וידעתם כי אני ה' אלקיכם, הכל דבר אחד, אלא זה בכלל, וזהו בפרט.

ביאור

לארץ, ע"ז כתוב, והבאתי אתכם אל הארץ וגו'.

באר כלל ופרט

נה) ולקחתי אתכם וגו' אני ה' אלקיכם וגו': מצוה זו היא הראשונה לכל המצות, כי התחלה ראשונה של כל המצות, הוא, לדעת את הקב"ה בבחינת כלל. שואל, מהו כלל, ומשיב, הוא, לדעת שיש מושל עליון, שהוא אדון העולם, וברא כל העולמות, שמים וארץ וכל צבאם. וזה הוא כלל. וסוף הכל הוא בפרט, דהיינו לדעת אותו בפרט.

נו) וכלל ופרט איהו וכו': וכלל ופרט הוא ראש וסוף, והם סוד דכר ונוקבא, שהם ז"ן, כאחד. כי ז"א נקרא כלל, והנוקבא נקראת פרט. (כנ"ל אות י"ט, ע"ש בסולם) ונמצא האדם בעולם הזה, העוסק במצות, שעסק בכלל ופרט. שהם ראש וסוף של המצות ונמצא האדם בעולם הזה, שהוא כלל ופרט. כלומר, שצריך להשתלם בשניהם. ותקון עולם הזה הוא כלל ופרט, שהכלל שהוא ז"א, יהיה מיוחד בנוקבא, שהיא פרט, משום זה תחלת הכלל, לדעת שיש מושל ודיין בעולם, שהוא אדון כל העולמים, וברא את האדם מעפר, ונפח באפיו נשמת חיים, שזה הוא בדרך כלל.

(דע"ז דף כ"ה ע"א)

מה דלא הוה רשו מקדמת דנא. כי יי' הוא האלהים, דא באורח פרט, במלה דא, כמה רזין וסתרין אית ב. בה. ודא, וההוא דקדמיתא, כלא מלה חדא, דא בכלל, ודא בפרט.

נט) ואי תימא, הא כתיב, יראת יי' ראשית דעת. תירוץ, דא באורח פרט, למנדע מאן איהו יראת יי'. ואע"ג דאית ליה לבר נש לדחלא מניה, עד לא ינדע, אבל הכא כתיב ראשית דעת, למנדע ליה דהא איהו ראשיתא, למנדע ליה באורח פרט.

ס) בגין כך, פקודא קדמאה למנדע ליה לקב"ה בכלל ופרט, ג ברישא ובסופא. ורזא דא ג) אני ראשון ואני אחרון. אני ראשון בכלל, ואני אחרון בפרט. וכלא בכללא חדא, ורזא חדא. כיון דינדע דא בכלל, ישלים כל שייפוי. ומאן אינון. רמ"ח פקודין, דאינון רמ"ח שייפין דבר נש. כיון דאשתלים בהו

חלופי גרסאות

מסורת הזוהר

ט ביה. י ל"ג תירוץ. כ ל"ג ה'. ז וברישא.

כ (משלי א') הקסה"ו ק"ג צ"ה. ז (ישעיה מ"ד)

כלל ופרט

הסולם

מאמר

דקדמיתא, כלא מלה חדא. דא בכלל ודא בפרט, כי כאן נאמר וידעת היום וגו' כי ה' הוא האלקים וגו' ושם נאמר ג"כ אותו הלשון, דהיינו וידעתם כי אני ה' אלקיכם כי אין חילוק ביניהם. אלא מה ששם באה הידיעה מן הכלל, שהוא ז"א, וכאן באה הידיעה מן הפרט, שהוא המלכות, כמבואר. שם הוא התחלה, וכאן הוא הסוף והשלמות. נט) ואי תימא הא וכו': ואם תאמר, הרי כתוב, יראת ה' ראשית דעת. והמלכות שה"ס פרט, נקראת יראת ה', ועם זה נאמר בה ראשית. הרי שהפרט הוא ראשית, ולא הכלל. התירוץ הוא, שכאן המדובר בדרך פרט עצמו. כלומר בחי' ראשית של הפרט, שצריכים לדעת מתחילה מי הוא יראת ה'. אבל ראשית הכל הוא הכלל ולא הפרט. ואע"פ שיש לאדם לירא ממנו, מטרם שידע וישיג את יראת ה', ולמה כתוב יראת ה' ראשית דעת, שנושמע שצריכים תחלה לדעתו, ומשיב, אבל כאן כתוב ראשית דעת, שפירושו, שתחילה יש לירא מפניו וע"י יראה באים לראשית דעת. ולדעת אותו, כי יראת ה' הוא ראשית, לדעת אותו בדרך פרט. כנ"ל.

ס) בגין כך פקודא וכו': משום זה מצוה ראשונה היא לדעת את הקב"ה בכלל ופרט בראש וסוף. כמ"ש במצרים, וידעתם את ה' אלקיכם וגו' שהוא לשון עתיד, והוא נגמר בסוף מ' שנה בפרט. וזה סוד, אני ראשון ואני אחרון. אני ראשון, הוא בכלל, ואני אחרון, הוא בפרט. והכל נאמר בכלל אחד וסוד אחד. ואחר שידע זה בכלל, ישלים כל אבריו, ומי

המה

ביאור המאמר. כבר ידעת שז"א נקרא כלל, והמלכות נקראת פרט. (כנזכר לעיל עש"ה בסולם) והמוחין המקובלים מז"א הם אור החסדים. והמקובלים מהמלכות הם אור החכמה. (כמ"ש ש.ס.) ואומר הרע"א מהימנא, שמתחילה צריכים להמשיך מוחין מכל המדרגות דז"א שה"ס כלל, ולבסוף ממשיכים את החכמה מן הנוקבא. שה"ס פרט. אמנם פרט, אין הכוונה מן המלכות בלבדה, אלא כלל, פירושו מז"א לבדו, ופרט, פירושו מז"א ומלכות ביחד, דהיינו כלל ופרט ביחד. וז"ש כיון דאתא משה לגבייהו פקודא קדמאה דא אוליף לון, דכתיב וידעתם כי אני ה' אלקיכם וגו'. דהיינו שהמשיך לישראל מוחין דז"א מסוד הדעת, שעליו נאמר, וידעתם כי אני ה' אלקיכם שה"ס כלל, שהוא לשון עתיד, כי מוחין אלו הולכים ונמשכים תמיד בכל יום בכל תפלה ובכל מצוה עד שבאים על שלמותם, ואז אוליף לון משה באורח פרט, וידעת היום והשבות אל לבביך כי ה' הוא האלקים וגו'. דהיינו לשון הוה, ורק היום, אחר שבאתם על שלמותכם ולא מקודם לכן. וז"ש ואלמלא פקודא דא, דהיינו, לולא המוחין מדעת ז"א, שהמשיך אותם לישראל מתחילה, בסו"ה וידעתם כי אני ה' אלקיכם, לא הוו ישראל מהמנין בכל אלו נסין וגבורין. שהיו אומרים שמעשה כישוף הוא, וכדומה. אלא על ידי שהשיגו המוחין מדעת דז"א, הכירו בהנסים שמאת ה' הם באים, ובאו על ידיהם לאמונה שלמה. כמ"ש וירא וגו' ויאמינו בה' ובמשה עבדו. וז"ש, ודא, וההוא

(דפו"י דף כ"ה ע"א)

על האי בכלל, כדין ינדע באורח פרט, דדא איהו אסוותא לכלהו, וינדע כל יומי שתא, דמתחברן למיהב אסוותא לכל שייפין.

(סא) וואי תימא, כל יומי שתא, היך יהבין אסוותא לכל שייפין. ודאי הכי הוא עילא ותתא, שתא ויומי דיליה, יהבין אסוותא לכל שייפין עילא נ ותתא, דשייפין אריקו ברכאן ליומי שתא כדין אסוותא וחיין תליין ע עלן מלעילא, ואתמליין מכלא. מאן גרים לון. יומי שתא.

(סב) אוף הכי נמי לתתא. פ כד בר נש ישלים גופיה באינון פקודין דאורייתא לית לך כל יומא דלא אתייתא לאתברכא ז מניה, וכד אינון אתברכאן מניה, כדין חיין ואסוותא תליין עליה מלעילא. מאן גרים ליה. אינון יומי שתא. ק יומי שתא, כמה דאתברכאן מלעילא מרזא * דאדם. הכי נמי אתברכאן מתתא מרזא דאדם. (סג) זכאין אינון ישראל בהאי עלמא, באלין פקודין דאורייתא, דאקרון אדם, דכתיב. (ט) אדם אתם. אתם קרויים אדם, ר ועכו"ם לא אקרון אדם. ובגין דישראל אקרי אדם, ט אית לון לאשתדלא באינון פקודין דאורייתא, למהוי כלא חד, ברזא דאדם.

חלופי גרסאות

מ ל"ג מן ואי תימא עד ודאי. נ ל"ג ותתא. ס מוסיף בזמנא דשייפין. ע עאלין. פ ל"ג כד. צ מוסיף מניה שתא אינון חד. ר ושאר עמין. ש מוסיף אינון אית.

מסורת הזהר

(ח) (יחזקאל ל"ד)

יזהו ביומו תתן שכרו. ק ל"ג יומי שתא ; מוסיף יומי

הסולם

כלל ופרט

השלמות, ומשפיעים אותם אל הפרט, שהוא השנה. ואז מתגלים המוחין דפרט. מי גרם להם לאיברים שיתמלאו מכל השלימות, ימי השנה הם שגרמו לזה. כי האברים באו להשלימה, ואם לא היתה השנה צריכה תקון, לא היו האברים, שהם צנורות השפע של ז"א, מתמלאים בשפע, ע"כ נחשב כאלו ימי השנה נתנו הרפואה וחיים אל האיברים.

(סב) אוף הכי נמי וכו': אף כן הוא למטה, כשהאדם משלים עצמו באלו רמ"ח מצות עשה שבתורה, אין לך יום שלא יבא להתברך ממנו, מן האדם, וכשהם מתברכים ממנו, אז חיים ורפואה תלוים עליו מלמעלה, כלומר שאינם נמשכים אל המלכות, מטרם שהאדם משלים כל רמ"ח מצות עשה בשלימותם, ועד אז הם תלוים עליו מלמעלה, מי גרם לצנורות העליונים שהולכים ומתמלאים ברפואה וחיים, הם ימי השנה. כנ"ל. וע"כ נחשב כאלו ימי השנה נתנו להם הרפואה והחיים, כנ"ל. ימי השנה, כמו שמתברכים מלמעלה מסוד אדם, שהוא ז"א, כן הם מתברכים מלמטה מסוד אדם התחתון, ע"י המצות שהוא מקיים.

(סג) זכאין אינון ישראל וכו': אשרי הם ישראל, בעולם הזה, באלו המצות שהם מקיימים שנקראים משום זה אדם. שכתוב. אדם

זאמר

המה האברים. הם רמ"ח מצות עשה, שהם רמ"ח אברים של נשמת האדם. שכל מצות עשה מתקן אבר שכנגדו בנשמת האדם. אחר שנשתלם בהם בזה בכלל, אז ידע בדרך פרט, דהיינו שימשין הארת החכמה מן המלכות (כנ"ל בביאור המאמר) כי זה, דהיינו הפרט, הוא רפואה לכלם, וידע איך כל ימי השנה, דהיינו כל הספירות של המלכות שנקראת שנה, מתחברים לתת רפואה לכל האברים. שהם המצות, דהיינו שמשלימים אותם.

(סא) ואי תימא כל וכו': ואם תאמר, כל ימי השנה איך נותנים רפואה לכל האיברים. שהרי המלכות שה"ס השנה, אין לה מעצמה כלום. ולהיפך האיברים, שה"ס הכלל, דהיינו רמ"ח צנורות השפע של ז"א, הם המשפיעים הכל אל המלכות. ומשיב, ודאי כן הוא למעלה ולמטה, דהיינו בזו"ן ובאדם התחתון, שהשנה והימים שלה, שהם ספירותיה, נותנים רפואה לכל האיברים למעלה, בז"א, ולמטה, באדם, כי האברים משפיעים שפע ברכות לימי השנה, שהם ספירות המלכות שהיא הפרט, שבכל מצות עשה שהאדם מקיים ממשין שפע ברכות מאבר, שה"ס צנור אחד של ז"א, אל אחד מימי השנה, שה"ס פרט, ואז רפואה וחיים תלוים עלינו מלמעלה עד שהאיברים מתמלאים מכל (דפו"י דף כ"ה ע"א *) דף כ"ה ע"ב)

(סד) כד יהב קב"ה אורייתא לישראל על טורא דסיני, מלה קדמאה איהו אנכי, [ט] אנכי סלקא לרוזין ת סגיאין. והכא איהו רוא דפקודא קדמאה, למנדע ליה בכללא. בגין דכתיב אנכי, הא קא רמיז, דאית אלהא שליטא עלאה א על עלמא, כד"א (י) כי יי אלהיך אש אוכלה הוא, פקודא קדמאה ב בכללא. בפרט: בגין דכתיב, ה' י אלהיך דא פרט, ג ודא כלל ופרט, פקודא קדמאה, דאצטריך למנדע ברישא ובסופא, [פ] כמה דאוקימנא. ע"כ.

(סה) (ס) וידבר משה כן אל בני ישראל ולא שמעו אל משה מקוצר רוח. מאי מקוצר רוח. א"ר יהודה, דלא הוו נפיש, ולא הוו ד לקיטי רוחא. א"ר שמעון, מקוצר רוח: ה דעד לא נפק ו יובלא, למיהב לון ז נפישו. ורוח בתראה, עד לא שלטא למעבד ח נימוסי, וכדין הוה עאקו דרוחא. ומאן איהו. רוח בתראה דקאמרן.

(סו) ת"ח, ט כתיב (ט) הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים, מאי ואני ערל שפתים. והא בקדמיתא כתיב (ט) לא איש דברים אנכי וגו', כי כבד פה וכבד לשון אנכי, וקב"ה הוה אותיב ליה, (ז) מי שם פה לאדם וגו', והוא אמר (ר) ואנכי אהיה עם פיך, ס"ד דלא הוה כן, והשתא אמר ואני ערל שפתים, אי הכי, אן הוא מלה דאבטח ליה קב"ה בקדמיתא.

(סז) אלא רוא איהו, משה קלא, ודבור דאיהו מלה דיליה, הוה בגלותא,

חלופי גרסאות

ת עלאין; עלאין סבאין. א על עלמא דאיהו ול"ג מן כד"א עד פקודא; דאיהו פקודא ול"ג מן על עלמא עד פקודא. ב אנכי כלל ה' אלקיך פרט ודא כלל ופרט. ג ל"ג ודא כלל ופרט. ד להוטי. ה דעד לא יהב (יהיב) ליה יובלא ברכה על האי רוחא לאתקיימא נפש תתאה ולא שלטא האי רוח על נפש אלא כד אתברכא מיובלא כדון יתא רוחא ומאן איהו רוח דא יעקב דכתיב ותחי רוח וגו'. ו ובכלא. ז נפשא. ח נימוסי. ט ל"ג כתיב. י ל"ג מאי ואני ערל שפתים

מסורת הזוהר

(דברים ד') ב"א רציו צ"א. (ס) ח"ב כה: (ט) ח"ב כה: (פ) (שמות ד') וישב ס"ב צו. (ז) (שם) ת"ז ת"ע קלה: (ר) (שם) ת"ז תכ"ט עג. תק"ח ק"ג ט"ב של"ז.

דרך אמת [ט] יתרו פ"ה ע"א. [ן] בראשית נ"א א [ן] בהר סיני ק"א ע"ב המתחיל כי לי בני ישראל עבדים.

כלל זפרט

שצריכים לדעת בראש ובסוף, כמו שבארנו. (ע"כ רעיא מהימנא)

מאמר ולא שמעו אל משה מקצר רוח

(סה) וידבר משה וגו' מקוצר רוח וגו': שואל מהו מקוצר רוח. אמר ר' יהודה, שלא היו נחים מעבודתם ולא היו אוספים לתוכם רוח מספיק. א"ר שמעון, מקוצר רוח, פירוש, שעוד לא יצא היובל, שהוה בינה, לתת להם מנוחה חירות, ורוח האחרון, שהוא המלכות, עוד לא משלה בעולם, להנהיג חוקים ישירים בעולם, וע"כ היה קוצר רוח, ואיזה רוח הוא, הוא רוח האחרון שאמרנו, שהוא המלכות, שהיתה קצרה ידה מהושיע לישראל. שז"ס מקוצר רוח.

מאמר קול ודבור

(סו) ת"ח כתיב הן וגו' ערל שפתים: שואל, מהו ואני ערל שפתים, הרי בתחילה כתוב

הסולם

מאמר

אדם אתם. שהמשמעות הוא, אתם נקראים אדם, ולא העכו"ם נקראים אדם. ומשום שישאל נקראים אדם, יש להם להשתדל במצות התורה שהן תרי"ג, כנגד רמ"ח אברים ושס"ה גידין שיש בגופו של אדם, שיהיו כולם גוף אחד בסוד אדם.

(סד) כד יהב קב"ה וכו': כשנתן הקב"ה את התורה לישראל על הר סיני, מלה ראשונה הוא, אנכי, אנכי עולה להרבה סודות, וכאן הוא סוד מצוה הראשונה לדעת אותו בכלל. כי כתוב, אנכי, הרומז שיש אלקים מושל עליון על העולם, שה"ס ז"א, שהוא כלל. כמש"א, כי ה' אלקיך הוא אש אוכלה. שה"ס ז"א, והוא מצוה ראשונה, בבחינת כלל. וכן יש כאן רמז על הפרט, כי כתוב ה' אלקיך, זהו פרט. וכלל ופרט הזה, הוא מצוה ראשונה (דפו"י דף כ"ה ע"ב)

והוה כ איהו אטים לפרשא מלין, ל ובגין דא אמר, ואיך ישמעני פרעה, בעוד דמלה דיילי איהי בגלותא דייליה, דהא לית לי מלה. הא אנא קלא מלה מ גרע, דאיהי בגלותא, וע"ד, נ שתף קב"ה לאהרן בהדיה.

סח) ת"ח, כל זמנא דדבור הוה בגלותא, קלא אסתלק מניה, ומלה הוה אטים בלא קול, כד אתא משה, אתא קול. ומשה הוה קול בלא מלה, ס בגין דהוה בגלותא, וכל זמנא דדבור הוה בגלותא, משה ע אזיל קלא בלא דבור, והכי אזיל עד דקריבו לטורא דסיני, ואתיהבת אורייתא, ובההוא זמנא, אתחבר קלא בדבור, וכדין מלה מליל, הה"ד, וידבר אלהים את כל הדברים האלה. וכדין, משה אשתכח שלים במלה כדקא יאות, קול ודבור כחדא בשלימו.

סט) ועל דא משה אתרעים, דמלה גרע מניה, פ בר ההוא זמנא צ דמליילת לאתרעמא עלוי, ק בזמנא דכתיב, ו) ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך, מיד וידבר אלהים אל משה. תא חזי דהכי ר הוא ש דשרא מלה למלא ת ופסק לה, בגין דעד לא מטא זמנא דכתיב וידבר אלהים וגו'. א ופסק ואשלים קלא, הה"ד ויאמר אליו אני ה'. בגין דדבור הוה בגלותא, ולא מטא זמנא למלא. ע) ב בגיני כך, משה לא הוה שלים ג מלה בקדמיתא, ד דאיהו קול, ואתי בגין דבור, לאפקא ה ליה מן גלותא. כיון דנפק מן גלותא, ואתחברו קול ודבור

חלופי גרסאות

כ ל"ג איהו. ל ל"ג ובגין דא. מ יגרע. נ אשתף. ס ל"ג בגין; כיון. ע ל"ג אזיל. פ כד. צ דמלייל. ק ל"ג בזמנא. ר הוה. ש שרא. ת ופסקו. א ופסק ואשתלים מלה [אחרא]. ב מוסקי ות"ח בגי"כ. ג ל"ג מלה. ד מוסקי דהכי אתחזי דאיהו.

מסורת הזהר

ר) (שמות כ') ח"ב פב: פג: פד: פה: צ: קלת. ח"ג ז. קלג. ז"ח מ"א ט"ב ש"ז, ש"ח, ט"ד שכ"ח. ש) (שמות ה'). ת) לעיל אות א' ח"ב כב: כג.

קול ודבור

הקול, כי היה מרכבה לז"א, שנקרא קול, ומשה היה קול בלא מלה, משום שהמלה היתה בגלות, וכל זמן שהדבור היתה בגלות הלך משה אל הר סיני וניתנה התורה, בעת ההוא נתחבר הקול עם הדבור, דהיינו ז"א עם המלכות, ואז דיבר דבר, ז"ש וידבר אלקים את כל הדברים בבחינת קול בלא דבור, וכך הלך עד שקרבו האלה, ואז נמצא משה שלם בדבור כראוי, כי קול ודבור היו ביחד בשלמות.

סט) ועל דא משה וכו': ועל זה התלונן משה, על שהמלה חסרה ממנו, הוץ מזמן ההוא שהמלכות דיברה לרגו עליו, דהיינו בזמן שכתוב, ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה וגו', מיד וידבר אלקים אל משה, שהמלכות, שה"ס מלה, הנקראת אלקים, זברה אליו קשות, כי דבור יורה לעון קשה, שרגזה עליו, על מה שאמר ומאז באתי אל פרעה וגו'. הרי שהמלכות התחילה לדבר עמו, אע"פ שהיתה בגלות, והוא מטעם, שהדיבור לא היה אלא להראות רוגו. בוא וראה שכך הוא, כי הדיבור התחיל לדבר והפסיק, והקול שהוא ז"א, השלימו

מאמר

כתוב, לא איש דברים אנכי וגו', כי כבד פה וגו', והקב"ה השיב לו, מי שם פה לאדם וגו', והוא אמר, ואנכי אהיה עם פיך, הכי יעלה על דעתך, שלא היה כן, ועתה אומר, ואני ערל שפתים, וא"כ היכן הוא הדבר שהבטיח לו הקב"ה מקודם, דהיינו ההבטחה, ואנכי אהיה עם פיך וגו'.

סז) אלא רזא איהו וכו': ומשיב, אלא הוא סוד. משה הוא קול, דהיינו ז"א שנקרא קול, והדבור, שהוא המלה שלו, דהיינו המלכות, היתה בגלות, וע"כ היה משה ערל פה לפרש דברים, ומשום זה אמר, ואיך ישמעני פרעה, בעוד שהמלה שלי, שהיא המלכות, היא בגלות שלה, ואין לי מלה, ואני קול בחוסר מלה, שהיא בגלות, וע"כ שיתף הקב"ה את אהרן עמו, במקום המלכות, שהוא שושבינא דמטרונייתא.

סח) ת"ח כל זמנא וכו': בוא וראה, כל זמן שהדבור, שהוא המלכות, היה בגלות, נסתלק ממנו מן הדבור, וזקול, שהוא ז"א, והמלה היתה ערלה בלי קול, כשבא משה, בא

(דפו"י דף כ"ה ע"ב)

כחדא בטורא דסיני, אשתלים משה ואתסי, ואשתכח ו כדין קול ודבור כחדא ז בשלימו.

(עא) תא חזי, כל יומין דהוה משה במצרים, דבעא לאפקא מלה מן גלותא, לא מלי' מלה, ח דאיהו דבור. כיון דנפיק מן גלותא, ואתחבר קול דבור, ההוא מלה י דאיהו דבור, אנהיג ודבר לון לישראל, אבל לא מלי', עד דקריבו לטורא דסיני, ופתח באורייתא, דהכי אתחזי. ואי תימא, (ק) כי אמר אלקים פן ינחם העם, לא כתיב כי דבר, אלא כי אמר, דאיהו רעותא דלבא כ בחשאי, והא ז אוקימנא.

(עב) י וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה'. ר' יהודה פתח, (ב) קמתי אני לפתוח לדודי ודודי חמק עבר וגו'. ז קמתי אני לפתוח לדודי, דא קלא. תא חזי, כנסת ישראל כד איהי בגלותא, קלא אסתלק מ מינה, ומלה אשתכח ז מינה, כמד"א (ג) נאלמתי דומיה. ואי אתער ס מלתא, מה כתיב, ודודי חמק עבר, דהא ע קלא אסתלק פ מינה, ופסקא מלה. ז ועל דא וידבר אלהים אל משה, ק שריאת למללא, ופסק ושתיק. לבתר אשלים קלא ואמר ויאמר אליו אני ה'. (עג) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב, ביעקב תוספת וא"ו, דאיהו שלימו דאבהו, כמה דאת אמר, אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב, ביעקב

חלופי גרסאות

ו ל"ג כדון. ז ל"ג בשלימו. ח ל"ג דאיהו דבור. ט ל"ג ואתחבר קול דבור. י ל"ג דאיהו דבור. כ באשא. ל ל"ג מן קמתי עד ת"ת. מ מנייה. נ ל"ג מן מינה עד ואי. ס ל"ג מלתא. ע ל"ג קלא. פ ל"ג מינה; מניה. צ כד"א. ק ל"ג שריאת למללא.

מסרת הזהר

(א) (שמות י"ג) (ב) (שה"ש ה') ח"ג רפו. ת"ז ת"ו בהשמות קמד. ג) (תהלים ל"ט) ב"א שליג צ"ג.

דרך אמת ז ויקרא יז. נשא קל"ב ע"ב.

קול ודבור

רצון הלב בדממה, הנקרא אמירה, כמו ויאמר המן בלבו, וכבר בארנוה.

(עב) וידבר אלקים וגו' אני ה': ר' יהודה פתח, קמתי אני לפתוח לדודי ודודי חמק עבר וגו'. קמתי אני לפתוח לדודי, זהו הקול, שהוא ז"א, שהוא דודה של המלכות, בוא וראה, כנסת ישראל, שהיא המלכות, כשהיא בגלות, הסתלק הקול ממנה, והמלה השתככה ממנה, כמשי"א נאלמתי דומיה. ואם התעורר הדבר, דהיינו שנתעוררה לדבר, מה כתוב, ודודי חמק עבר, כי הקול הסתלק ממנה, ונפסקה המלה. ועל זה וידבר אלקים אל משה, שהתחילה לדבר, ופסקה ושתיקה. ואח"כ השלים הקול, שהוא ז"א, ואמר ויאמר אליו אני הוי"ה. (עג) וארא אל אברהם וגו' ואל יעקב: ביעקב כתוב תוספת ו', שנאמר ואל יעקב, להורות שהוא בחר שבאבות. כי הו' מורה על ת"ת, שהוא קו אמצעי דז"א, שיעקב היה מרכבה אליו, ואברהם ויצחק, הם ב' הקוין ימין ושמאל דז"א, ששלימו חס תלויה בקו אמצעי שהוא יעקב. כמשי"א אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב, שביעקב נאמר תוספת ו'.

אמר

הסולם

מאמר

השלימו, זהו שמסיים הכתוב ויאמר אליו אני ה'. אשר ה' הוא ז"א. והוא משום שהדבור היה בגלות, ועוד לא הגיע זמנו לדבר. וע"כ דיבר עמו ז"א.

(ע) בגיני כך משה וכו': משום זה, משה לא היה, שלם מתחלה, שיהיה לו מלה, שהיא המלכות, שהוא קול הצריך למלה, והוא בא בשביל הדבור, להוציאו מן הגלות. כיון שיצא מן הגלות והתחברו הקול והדבור ביחד בהר סיני, (כנ"ל), נשלם משה ונרפא מן ערל שפתיים שלו, ואז נמצא קול ודבור יחד בשלמות. (עא) תא חזי כל וכו': בוא וראה, כל הימים שהיה משה במצרים, שרצה להוציא את המלה מן הגלות, לא דיבר המלה, שהיא הדבור. כיון שיצא מן הגלות, והתחבר קול ודבור, מלה ההיא שהיא דבור, דהיינו המלכות, הנהיג וניהל את ישראל, אבל לא דיבר עד שקרבו ישראל אל הר סיני, ופתח בתורה, שכן ראוי להיות. ואם תאמר, הרי כתוב, כי אמר אלקים פן ינחם העם, והשם אלקים יורה על מלכות, הרי שדיבר קודם מתן תורה, ומשיב, אלא כי אמר, אינו דיבור בפנה, אלא שהיא

(דפו"י דף כ"ה ע"ב י) דף כ"ו ע"א)

תוספת וא"ו. ר' אמר רבי יוסי, אי הכי, הא כתיב ד' אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק, הא ביצחק תוספת וא"ו.

עד) אמר ליה, שפיר הוה, בגין דיעקב הוה קיים, ואכליל ליה ליעקב ביצחק, ש דאתחשכו עינוי, והוה מן כמת, דהא בעוד דב"נ איהו קיים בהאי עלמא, לא אדכר עלוי שמא קדישא, ועל דא אכליל ליה ביצחק. השתא דמית יעקב, אתא מלה באתריה. הה"ד וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב, בתוספת ו'.
 עה) באל שדי: אתחזינא להו, מגו אספקלריא דלא נהרא. ולא אתחזינא מגו אספקלריא דנהרא. ואי תימא דהא אשתמשו בנוקבא בלחוד ולא יתיר. תא חזי, דלא אתפרשן לעלמין, הה"ד וגם הקימותי את בריתי אתם, דהא ברית אתחבר עמה.

עו) מקב"ה אית ליה לבר נש למילף, דהא איהו קאמר דלא פריש לון, דכתיב באל שדי, וכתיב וגם הקימותי את בריתי אתם, בגין לקיימא קיומא ביחודא חד, וגם הקימותי את בריתי אתם וגו'. הא אתמר, מאן דזכי לברית, ירית לארעא.

עז) רבי חייא ורבי יוסי, הוה שכיחי יומא חד קמיה דרבי שמעון, פתח רבי שמעון ואמר, ה' גורו לכם מפני חרב כי חמה עונות חרב למען תדעון שדון. שדין כתיב. גורו לכם מפני חרב, מאן חרב. דא ה' חרב נוקמת נקם ברית, דהא האי חרב קאים לאסתכלא מאן דמשקר בברית, דכל מאן דמשקר בברית, נוקמא דנקמין מניה, האי חרב הוא.

חלופי גרסאות

מסרת הוזהר

ד) (בראשית כ"ח) וירא ל"א צ"ג ז"ח כ"ח ט"ד שלי"ז. ר' א"ל. ש' דהוה מית ולי"ג דאתחשכו עינוי והוה כמת.
 ה) (איוב י"ט) ח"ג נב : ו) (ויקרא כ"ו) נח ג"ס צ"ג.
 דרך אמת. מן וע' ריש פרי' נח בתוספתא בטר דאתעקיד חשיב כמת.

קול ודבור

הסולם

מאמר

מנוקבא, כלפי האבות, לעולם. ח"ש, וגם הקימותי את בריתי אתם, כי הברית, שהוא יסוד דז"א, התחבר עם המלכות.
 עו) **מקב"ה אית ליה וכו'**: מן הקב"ה יש לו לאדם ללמוד, שלא יפריד בין ז"א לנוקבא, כי הוא לא הפריד אותם, שכתוב, **באל שדי** שהיא הנוקבא, וכתוב, וגם הקימותי את בריתי אתם וגו'. שהוא יסוד דז"א שהתחבר עמה. ולמדנו, מי שזכה לברית, ליסוד דז"א, זכה בארץ, שהיא הנוקבא. מטעם היותם מחוברים זה בזה כנ"ל.

אמר ר' יוסי, אם כן, הרי כתוב, אני ה' אלקי אברהם אביך ואלקי יצחק, הרי שכתוב ביצחק תוספת ו'. אלא ודאי ש"ל החיבור, אינה באה לדרוש.

עד) **אמר ליה שפיר וכו'**: אמר לו יפה הוא, ואינו קושיא. משום שיעקב היה חי, והכליל הכתוב את יעקב ביצחק, שנחשכו עינוי והיה כמת, שהרי בעוד שהאדם חי בעולם הזה, אין השם הקדוש נזכר עליו, ועל כן הכליל אותו ביצחק, וע"כ נכתב תוספת ה' ביצחק, עתה שמת יעקב, בא הדבר למקומו, ז"ש וארא אל וגו' ואל יעקב, בתוספת ו'.

עה) **באל שדי**: פירושו, נראיתי להם מתוך מראה שאינה מאירה, שהיא המלכות הנקראת **אל שדי**, ולא נראיתי מתוך המראה המאירה, שהוא ז"א, הנקרא הו"ה. ואם תאמר שהאבות השתמשו בנוקבא בלבדה, דהיינו המלכות, ולא יותר. בוא וראה, שלא נפרדו ז"א

מאמר גורו לכם מפני חרב

עו) **ר' חייא ור' יוסי וכו'**: יום אחד היו ר' חייא ור' יוסי נמצאים לפני ר' שמעון. פתח ר' שמעון, ואמר, גורו לכם מפני חרב כי חמה עונות חרב למען תדעון שדון. שואל, כתוב, גורו לכם מפני חרב, מהו חרב. ומשיב, זהו חרב נוקמת נקם ברית. כי **חרב** הוה, שהיא המלכות

עח) הדא הוא דכתיב, כי חמה עונות חרב. מאי טעמא. בגין דמאן דמשקר בברית, פריש תיאובתא, ולא ת נטיל מאן דנטייל, ולא יהיב לאתריה, דהא לא אתער לגביה אתריה. וכל מאן דנטיר ליה להאי ברית, איהו א גרים ב לאתערא ג להאי ברית לאתריה. ואתברכאן עלאין ותתאין.

עט) מאן אתער האי ברית לאתריה. כד אשתכחו זכאין בעלמא. מנא לן, מהכא, דכתיב ח) וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען את ארץ מגוריהם. מאי מגוריהם. כמה דאת אמר גורו לכם מפני חרב. בגין דאיהו אתר, דאשדי מגור בעלמא, ועל דא גורו לכם מפני חרב.

פ) אשר גרו בה, מיומא דאתקריבו לגבי קודשא בריך הוא, דחילו בה דחילו, ה ודחילו עלאה בה למיטר פקודוי. ו דאי בהאי לא ישידי דחילו על רישיה דבר נש, לא דחיל ליה לקודשא בריך הוא לעלמין ז בשאר פקודוי.

פא) תא חזי, באתערותא דלתתא, כד אתערו ישראל לגבי קודשא בריך הוא, וצווחו לקבליה, מה כתיב, ואזכור את בריתי, דהא בברית הוי זכור. וכדין ח אתער תיאובתא, לאתקשרא כלא בקשורא חד. כיון דהאי ברית אתער, הא קשורא דכלא אתער. ואזכור את בריתי, לאודווגא ליה באתריה. ועל דא, לכן אמור לבני ישראל אני ה'.

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

ז) (איוב י"ט) לעיל ציון ה'. ח) לעיל את כ'. ת נטיר מאן דנטיר. א נטיל. ב לאתעטרא. ג האי ד אית ברכאן ; אתברכן. ה דחילו ; מוסיף ודחילו אי לא ישרי. ז ל"ג בשאר פקודוי. ח ל"ג אתער. דחילו. ו ל"ג דאי ; ההאי (בהאי) לא ישוי ; דהא

מאמר

הסולם

גורו לכם מפני חרב

המטיל מגור בעולם, שעל כן נאמר עליה גורו לכם מפני חרב. הרי שהאבות עוררו את הברית למקומו, שהוא המלכות, שעליה נאמר לתת להם את ארץ מגוריהם, כמבואר.

פ) אשר גרו בה : גרו, פירושו, שמיום שנתקרבו אל הקב"ה, פחדו בה פחד, מפני ה', ויראה עלאה היתה בה. לשמור מצותיה. כי מלכות היא מדת היראה. ואם בזו, בשמירת הברית, לא יטיל האדם מורא על ראשו, לא יירא עוד מפני הקב"ה לעולם בשאר המצות.

פא) תא חזי, באתערותא וכו' : בוא וראה בהתעוררות של מטה. כאשר התעוררו ישראל אל הקב"ה וצעקו לפניו, מה כתוב, ואזכור את בריתי, כי היה זוכר הברית, ואז התעורר החשק לקשר את הכל בקשר אחד כי כיון שהברית התעורר, שהוא יסוד דז"א, הנה התעורר קשר כל הספירות דז"א. ואזכור את בריתי, פירושו, לחבר אותו במקומו, שהוא המלכות, וע"כ כתוב, לכן אמור לבני ישראל אני הויה וגו'. שכל הספירות התחברו בקשר אחד לגאול את ישראל ממצרים.

וידבר

המלכות, עומדת להסתכל על מי שמשקר בברית, שהוא יסוד, שכל מי שמשקר בברית, שפוגם אותו בעריות או בשז"ל, חרב זו היא הנוקמת ממנו נקמה.

עח) הדא הוא דכתיב כי וכו' : זהו שכתוב, כי חמה עונות חרב. מהו הטעם, הוא, משום שכל המשקר בברית, מרחיק תאות המלכות לקבל שפע מז"א, ואינו נוטל שפע מי שנוטל, דהיינו היסוד, ואינו גותן למקומו, שהיא המלכות, משום שלא נתעורר אליו מקומו. שהיא המלכות. כי מסבת פגם הברית לוקחה ממנה התאוה לקבל שפע. וכל מי ששומר ברית הוה, הוא גורם לעורר ברית הוה למקומו, שהוא המלכות, ומתברכים העליונים והתחתונים.

עט) מאן אתער האי וכו' : מי מעורר ברית הוה למקומו. היינו כשנמצאים צדיקים בעולם, והם מעוררים אותו. מאיז לנו זה. מכאן שכתוב, וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען. את ארץ מגוריהם. מהו מגוריהם. הוא כמש"א, גורו לכם מפני חרב. דהיינו המלכות, כנ"ל בסמוך. משום שהוא מקום

(דפו"י דף כ"ו ע"א)

(פב) וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים. ר' יוסי אמר, אל בני ישראל לדברא לון בנחת כדקא חזי, * ואל פרעה: לאנהגא ביה יקר, ואוקמוה.

(פג) אמר רבי ייסא, אמאי סמיך הכא אלה ראשי בית אבותם. אלא. אמר ליה קב"ה, דברו לון לבני ישראל בנחת, דאע"ג דאינון יתבי בפולחנא קשיא, מלכין בני מלכין אינון. ט ובגין כך, כתיב, אלה ראשי בית אבותם אלין דאת חמי, רישי בית אבהן אינון.

(פד) א"ר חייא, דכלהו לא שקרו נימוסיהון, ולא אתערבו בעמא אחרא אלין אינון דקיימו בדוכתייהו קדישא, ולא שקרו לאתערבא בהו במצראי. אמר רבי אחא, בגין לאייתאה למשה ולאהרן, דאינון אתחזון לאפקא להו לישראל, ולמללא לפרעה, ולרדאה ליה בחוטרא, בגין דבכל רישיהון דישראל, לא אשתכח כוותייהו.

(פה) תא חזי, ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו את פינחס אלה ראשי אבות הלויים. וכי אלה ראשי, והא הוא בלחודוי הוה. כ אלא, בגין דפינחס קיים כמה אלפין ורבון מישראל, והוא קיים לראשי אבהן, מ כתיב ביה אלה.

(פו) תו, ותלד לו את פינחס אלה ראשי, אובדא דרישי דליואי אשתכח ביה,

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ט מקץ י"ז צ"ג. י ת"ז בהקדמה י. ת"ד יח : כ ח"ג ז. : סא :
 ט ל"ג ובגין כך כתיב. י קדישין. כ מוסיף אלא אלה. ז מוסיף אבהן ליואי : להאי. מ סתים ביה מלה.

דרך אמת ט שבמעשה זמרי היה פנחס מעמיד המגפה.

מאמר

הסולם

אלה ראשי אבותם

(פב) וידבר ה' אל משה ואל אהרן וגו': ר' יוסי אמר, ע"כ נאמר, ויצום אל בני ישראל, שצוה לנהל אותם בנחת כראוי. ואל פרעה, פירושו, לנהוג בו כבוד, ובארוה.

(פג) אמר רבי ייסא וכו': אר"י, למה הסמיך הכתוב כאן אלה ראשי בית אבותם. ומשיב, אלא אמר לו הקב"ה, דברו להם לבני ישראל בנחת, כי אע"פ שהם נמצאים בעבודה קשה, מלכים בני מלכים הם. ומשום זה כתוב, אלה ראשי בית אבותם. שאמר לו אלו שאתה רואה, ראשי בתי אבות הם.

(פד) א"ר חייא דכלהו וכו': אר"ה, ע"כ הסמיך אלה ראשי בית אבותם, ללמד, שכולם לא שיקרו בחוקיהם, ולא התערבו בעם אחר, אלו הם שעמדו במקומם הקדוש, ולא שיקרו להתערב במצרים. אמר ר' אחא, ע"כ הסמיך אלה ראשי בית אבותם וכו'. הוא כדי להביא מוצאם של משה ואהרן, שהם הראויים להוציא את ישראל, ולדבר אל פרעה, וליסר

(דפו"י דף כ"ו ע"א י) דף כ"ו ע"ב)

בא

ומה דאינון גרעו ואתוקדו, הוא אשלים, ורווח לְהונתא דילהון, ושריא ביה
 [ט] טסטוקא דתרווייהו. אובדא דרישי דליואי אשתכח ביה, ומאן נינהו. נדב
 ואביהוא. אינון פרישו את קיימא מאתריה, והוא אתא וחבר לון. בגין כך,
 אתייהיב ליה ירותא, נ ורוחא ט דתרווייהו. ואדכר הכא על מה ע דלהוי לבתר.
 פז) ואי תימא, פ אמאי אדכר הכא פינחס. אלא חמא קודשא בריך הוא
 לאהרן, בשעתא דאמר ואזכור את בריתי, דזמינין תרין בנוהי דאהרן לאפגמא
 ליה להאי ברית, והשתא דקא משדר ליה למצרים, בעא לאעברא ליה צ לאהרן,
 לדלא למיהך בשליחותא דא. כיון דחמא ק קודשא בריך הוא, ר דקאים פינחס
 וקיים ליה להאי ברית באתריה, ואתקין עקימא דילהון, מיד הוא אהרן ומשה.
 אמר קב"ה, השתא הוא אהרן, איהו ש אהרן דקדמיתא.
 פח) ה הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל מארץ
 מצרים וגו'. הוא אהרן ומשה. הם אהרן ומשה מבעי ליה. אלא, לאכללא דא
 בדא, רוחא במיא. הוא משה ואהרן: לאכללא מיא ברוחא, ועל דא כתיב הוא,
 ולא הם.

פט) רבי אלעזר ורבי אבא, הוּו שכיחי ליליא חד ת בבי אושפיזייהו א בלוד,
 קמו לאשתדלא באורייתא. פתח רבי אלעזר ואמר, ט וידעת היום והשבות אל
 לבבך כי ה' הוא האלהים. האי קרא הכי מיבעי ליה. וידעת ב היום כי ה' הוא
 האלהים והשבות אל ג לבבך. ד תו, והשבות אל ה לבך מבעי ליה.

חלופי גרסאות

נ ל"ג ורוחא. ט בתרמייהו. ע להוי. פ על מה. צ ל"ג
 מן לאהרן עד כיון. ק ל"ג קב"ה ר דקיים. ש ל"ג
 אהרן. ת מוסיף קמו בבי. א ל"ג בלוד קמו. ב ל"ג
 היום. ג מוסיף לבבך (אמאי והשבות אל לבבך) אלא
 זכאה הוא מאן דישתדל באורייתא. ד ת"ח. ה לבבך.

מסרת הוהר

ז) ח"ב כו: ט (דברים ד') לעיל אות ג"ח.
 ט) כלי (תבנית ציור) של שניהם ר"ל
 של נדב ואביהוא ונשמתם שהיו נאבדים חזרו פינחס
 והוא היה כלול החזיק שני נשמתם בתוכו.

אלה ראשי אבותם

פח) הוא אהרן ומשה אשר אמר
 וגו': שואל, הכתוב אומר, הוא אהרן ומשה,
 הם אהרן ומשה, היה צריך לומר, ומשיב, אלא
 לכלול אותם זה בזה, הרוח שהוא משה, במים
 שהוא אהרן. וכשאומר הוא משה ואהרן, הוא
 לכלול מים שהוא אהרן ברוח שהוא משה. כי
 משה הוא בחינת רוח דהיינו תפארת דו"א,
 ואהרן הוא בחינת מים דהיינו חסד דז"א. ועל
 כן כתוב הוא אהרן ומשה ולא הם. כי נכללים
 זה בזה, כמבואר.

מאמר וידעת היום והשבות אל לבבך
 פט) ר' אלעזר ור' אבא וכו': ר"א
 ור"א היו לילה אחד נמצאים בבית מלונם בלוד.
 קמו לעסוק בתורה. פתח ר' אלעזר ואמר, וידעת
 היום והשבות אל לבבך כי הוי"ה הוא האלקים.
 שואל, מקרא זה היה צריך לומר, וידעת היום
 כי ה' הוא האלקים, ולבסוף, והשבות אל לבבך.
 כי הידיעה שה' הוא האלקים, מכשירו להשיב

אל

הסולם

מאמר

בא וחיבר אותם. משום זה ניתנו לו הירושה
 והרוח של שניהם. ונזכר כאן בכתוב, מה
 שיהיה אחר כך. וע"כ כתוב בו, אלה ראשי,
 לשון רבים.
 פז) ואי תימא אמאי וכו': ואם תאמר,
 למה נזכר כאן פנחס, הלא לא בא הכתוב, אלא
 להביא מוצאם של משה ואהרן בלבד כנ"ל.
 ומשיב, אלא ראה הקב"ה את אהרן, בשעה
 שאמר, ואזכור את בריתי, ששני בניו של
 אהרן עתידים לפגום לברית הוה, ועתה ששולח
 אותו למצרים, להוציא את ישראל, רצה להעביר
 את אהרן, שלא יתן לו ללכת בשליחות הוה,
 אלא כיון שראה הקב"ה את פנחס שעומד
 ומקיים את ברית הוה במקומו, ותקן הפגם
 שלהם, של נדב ואביהו, מיד אוה"כ, הוא אהרן
 ומשה, אמר הקב"ה, עתה הוא אהרן, הוא אהרן
 שמתחילה, כמטרם שפגמו נדב ואביהו בברית,
 מחמת שפנחס תקן הפגם.

(דפו"י דף כ"ו ע"ב)

צ) אלא, אמר משה, אי את בעי למיקם על דא, ולמנדע כי ה' הוא האלהים, והשבות אל לבבך וכדין ו תנדע ליה. לבבך: יצר טוב ויצר רע, דאתכליל דא בדא, ואיהו חד, כדין תשכח כי ה' הוא האלהים, דהא אתכליל דא בדא, ואיהו חד. ועל דא והשבות אל לבבך, למנדע מלה.

צא) תו אמר רבי אלעזר, חייבין עבדין פגימותא לעילא, מאי פגימותא. דשמאלא לא אתכליל בימינא. דיצר רע לא אתכליל ביצר טוב, בגין חובייהו דבני נשא. ופגימו לא עבדי, אלא לון ממש, הדא הוא דכתיב, (ו) שחת לו לא בניו מומם. כביכול עבדי ולא עבדי. עבדי: דלא יתמשך עלייהו ברכאן דלעילא, כמה דאת אמר (ז) ועצר את השמים ולא יהיה מטר. ולא עבדי: דהא שמיא נטלי לון לגרמייהו ברכאן (ח) מאי דאצטריך. ולא נטלי לאמשכא לתתא, ודאי מומם דאינון חייבין איהו.

צב) תו, לו בו, דלא אתכליל ימינא בשמאלא, בגין דלא יתמשכון ברכאן (ט) לתתא. לא באלף, דהא לא נטלי לאתמשכא לתתא. מאן גרים דא. בגין דחייבין מפרישין יצר רע מיצר טוב, ומתדבקין ביצר רע.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ט) דברים ל"ב (ח"ג רצו: ט) (שם י"א) וישב ס"ג ו תרע. ד ל"ג לון. ח מה. ט לתתא. י לתתא. צ"א.

וירעת — יהשבות אל לבבך

הסולם

מאמר

בדין בפני עצמו. שהוא משום שהיצר הרע למטה אינו נכלל ביצר הטוב לעבוד עמו להמשכת הטוב, כנ"ל, מחמת החטאים של בני אדם שחוטאים ע"י יצר הרע, וממשיכים שליטת הדין על ידו. ואינם עושים פגם למעלה, אלא לעצמם ממש. ז"ש, שחת לו לא בניו מומם, שתחלה אמר שחת לו שמשמע שעושים פגם למעלה, ואח"כ לא בניו מומם, שמשמע שאינם עושים פגם למעלה, היינו כביכול עושים פגם ואינם עושים פגם: עושים, היינו שגורמים, שלא ימשכו עליהם הברכות של מעלה, כש"א, ועצר את השמים ולא יהיה מטר. הרי שפוגמים צנורות השפע למעלה. ולא עושים, משום שהשמים, דהיינו הצנורות של מעלה, מקבלים לעצמם ברכות ושפע כמה שצריכים, אלא שאינם מקבלים שפע להמשיך למטה, ודאי אין זה פגם ומום שלמעלה, אלא מימם של אלו הרשעים הוא, ועליהם שורה הפגם ולא למעלה. צב) תו לו בו' וכו': עוד יש לפרש, לו עם ו' פירושו, שלא נכלל הימין בשמאל. למעלה, כדי שלא תמשכנה ברכות למטה ועל זה נאמר שחת לו עם ו'. לא עם א' כתיב, שאינם מקבלים ברכות להמשיך אל התחתונים. וע"כ הם שורים בפגם. מי גרם זה. הוא בשביל שהרשעים מפרידים היצר הרע מיצר הטוב, ומתדבקים ביצר הרע.

אל הלב כן. ואם כבר השיב אל לבו מכל שכן שיש לו ידיעה. ועוד, והשבות אל לבך, היה צריך לומר, ולא לבבך.

צ) אלא אמר משה וכו': ומשיב, אלא אמר משה, אם אתה רוצה לעמוד על זה ולדעת כי ה' הוא האלקים, אז, והשבות אל לבבך, ותדע זה, כי לבבך פירושו, שיצר הטוב ויצר הרע, השוכנים בלב, נכללו זה בזה, והם אחד. דהיינו (כמ"ש להלן אות צ"ז) ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך, היינו בשני יצריך ביצר הטוב וביצר הרע. שיהפוך מדות הרעות של יצר הרע להיות טובות, דהיינו שיעבוד עמהם את ה' ולא יחטא על ידיהם, ואז ודאי אין עוד הפרש בין יצר הטוב ליצר הרע, והם אחד. ואז תמצא כי הויה הוא האלקים, שמדת הדין שנקרא אלקים נכלל בהויה שהוא מדת הרחמים, כי נכללו זה בזה, כמו שיצר הרע ויצר הטוב נכללו בלב, והוא אחד. הרי שאין לדעת כי ה' הוא האלקים אלא על ידי והשבות אל לבבך, לכן הקדים הכתוב, והשבות אל לבבך, לדעת על ידו את הדבר, שה' הוא האלקים.

צא) תו אמר ר' אלעזר וכו': עוד אמר ר' אלעזר, הרשעים עושים פגם למעלה על ידי מעשיהם הרעים. מהו הפגם. הוא, כי השמאל אינו נכלל בימין למעלה, אלא שולט

צג) תא חזי יהודה אתי * מסטרא דשמאלא, ואתדבק בימינא, בגין לנצחא עמין, ולתברא חיליהון. דאי לא אתדבק בימינא, לא יתבר חיליהון. ואי תימא אמאי בימינא. והא שמאלא אתער דינין בעלמא.

צד) אלא רוא דא, בשעתא דקודשא בריך הוא דן להו לישראל, לא דן להו אלא מסטרא דשמאלא, בגין דיהא דחי לון בשמאלא, ומקרב בימינא. אבל לשאר עמין, דחי לון בימינא, ומקרב לון בשמאלא. וסימניך גר צדק, דחי לון בימינא, כמה דכתיב, ו) ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב. מקרב לון בשמאלא כמה דאמרן.

צה) בגיני כך, יהודה דאיהו מסטר שמאלא, אתדבק בימינא, ומטלנוי לימינא. ואינון כ דעמיה אתחברו כלהו לימינא. יששכר דלעי באורייתא, דאיהו ימינא, דכתיב, ו) מימינו אש דת למו. זבולון דאיהו תמיך אורייתא ימינא, כד"א שוק הימין. וע"ד יהודה אתקשר מסטרא דא ל ודא. צפון במים, שמאלא בימינא. צו) ראובן דחטא לגבי אבוי, שרא בימינא, ואתקשר בשמאלא, ואתדבק ביה. וע"ד, אינון דאשתכחו עמיה, אינון שמאלא. שמעון דאיהו שמאלא מסטרא דשור, דכתיב, ז) ופני שור מהשמאל. גד שוקא שמאלא, ח) כתיב ק) גד גדוד יגודנו והוא יגוד עקב. הכא, אתדבק דרום באשא, ימינא בשמאלא.

מסרת הוזהר

ט) (שמות ט"ו) לך פי"א צ"ה. ז"ח ע"ד ש"ב. ו) (דברים ל"ג) ויצא ג' צ"ה. ז) (יחזקאל א') ב"א פ"ה צ"א ז"ח ל"ב ט"ב ש"מ. ק) (בראשית מ"ט) ויחי ר"ל צ"ו.

חלופי גרסאות

כ) צמיה. ל) בודא. מ) דכתיב.

מאמר

הסולם

וידועת — והשבות אל לבבך

השמאל מענישם. וכשעושים תשובה, מקרבם הקב"ה בימין שהוא חסד, וחוזרים לקו אמצעי. אבל האומות שורשם בקו שמאל. ומשם חיותם, וכשנלקים, הוא בהתגברות הימין על השמאל שלהם. וכשמתקרבים, מרפאים את שורשם שהוא קו שמאל. וע"כ נקרא המתקרב מהם, בשם גר צדק, שהוא שם השכינה כשמתוקנת מצד שמאל.

צה) בגין כך יהודה וכו': משום זה, יהודה שהוא מצד שמאל התדבק בימין כדי להכניע העמים, ונסיעותיו הם לימין הדגלים. ואלו השבטים שעמה, התחברו כולם לימין: יששכר שעמל בתורה, שהיא ימין, שכתוב, מימינו אש דת למו. וכן זבולון, שהוא תומך התורה שהיא ימין. כש"א שוק הימין, כי שוק הימין תומך צד הימין שבגוף. וע"כ נקשר יהודה מצד זה ומצד זה דהיינו משמאל ומימין, צפון שהוא שמאל, במים שהם ימין.

צו) ראובן דחטא וכו': ראובן שחטא לאביו, שרה בימין, שהיא חסד, ומחמת החטא, התקשר בשמאל והתדבק בו, וע"כ אלו הנמצאים עמו בדגלו, הם שמאל, שמעון שהוא שמאלי

מצד

צג) ת"ח יהודה אתי וכו': בוא וראה, יהודה בא מצד שמאל, כי יהודה הי"ח מלכות ומלכות באה מצד שמאל, והתדבק בימין, כדי לנצח עמים ולשבור כחם, כי אם לא היה מתדבק בימין לא היה משבר את כחם. ואם תאמר, למה התדבק בימין, והרי השמאל מעורר דינים בעולם, ולמה לא הספיק לו השמאל לשבר כחם של העמים.

צד) אלא רוא דא וכו': ומשיב, אלא זה סוד. בשעה שהקב"ה דן את ישראל, אינו דן אותם אלא מצד שמאל, כדי שידחה אותם בשמאל ומקרבם בימין. אבל לשאר עמים, דוחה אותם בימין. ומקרב אותם בשמאל וסימנך גר צדק, היינו כשאחד מהם נתקרב לקדושה ונתגייר, נקרא בשם גר צדק, ושצדק הוא שם המלכות מצד שמאל שבה. הרי שמקרבם בשמאל, ומפרש, דוחה אותם מימין, הוא כמ"ש ימינך ה' נאדרי בכח, ימינך ה' תרעץ אויב. מקרב אותם בשמאל, הוא כמו שאמרנו, שהמתקרב מהם נקרא גר צדק, שהוא שמאל. פירושו, כי ישראל נמשכים מקו אמצעי, וכשחוטאים ומגבירים השמאל על הימין, אז

דנ"ו כו' ע"ב * (דפו"י דף כ"ו ע"א)

צז) וע"ד הא דאמרן והשבות אל לבבך, לאכללא לון כחדא, שמאלא בימינא. כדין תדע ר' כי ה' הוא האלהים. א"ר אבא ודאי הכי הוא, והשתא ידיעא, הוא אהרן ומשה, הוא משה ואהרן, רוחא במיא, ומיא ברוחא, למהוי חד. וע"ד כתיב הוא.

צח) ר' אבא פתח ואמר, (ש) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך. כהאי גוונא הכא אתרמיז יחודא קדישא, ואזהרה הוא לבר נש, ליחדא שמא קדישא כדקא יאות, ברחימו עלאה. בכל לבבך: דא ימינא נ ושמאלא דאקרי יצר טוב ויצר רע. ובכל נפשך: דא נפש דוד, דאתיהיבת בינייהו. ובכל מאדך לאכללא לון לעילא באתר דלית ביה שעורא. הכא הוא יחודא שלימ למרחם ליה לקב"ה כדקא יאות.

צט) תו, ובכל מאדך: דא יעקב, דאיהו אחיד לכל סטריק, וכלא הוא יחודא שלימ כדקא יאות, בגיני כך, הוא אהרן ומשה הוא משה ואהרן, כלא הוא חד בלא פרודא.

ק) כי ידבר אליכם פרעה לאמר. רבי יהודה פתח (ז) ואמר, (ח) מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתני. (ט) וכתוב, (י) חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך. תא חזי, דוד איהו מלכא דישראל, ואצטריך למידן עמא, לדברא לון

מסרת הזהר (דברים ו') לעיל אות נ"ח. (ש) (דברים ו') תולדות כ"ו צ"ב. ז"ח ע"ח ט"ג ש"ב. (ת) ח"ב כח. (א) (תהלים ק"י) (ב) (תהלים ק"י) לך צ"ה צ"א.

חלופי גרסאות
נ מוסיקי קדישא. ס ל"ג ואמר. ע ל"ג כן וכתוב עד ת"ח.

מאמר הסולם

פירוש. כשהאדם עובד אל הקב"ה בשני היצרים, שגם במדות רעות שביצר הרע עובד ועושה נחת רוח ליוצרו, נמצאים מתיחדים הימין והשמאל שלמעלה שהם חסד, וגבורה, בסו"ה ה' הוא האלקים (כנ"ל אות צ') ואז משלים המלכות הנקראת נפש דוד. כי ניתנה ביניהם, שז"ס ובכל נפשך, וגם מעלה החסד וגבורה שלמעלה אל הג"ר, ולכך נאמר ובכל מאדך. כי מאד, משמעותו שאין לו שיעור, דהיינו הג"ר, שאין בהם השגה.

צט) תו, ובכל מאדך וכו': עוד יש לפרש, ובכל מאדך, זה יעקב, דהיינו ז"א, שהוא אוהו לכל הצדדים לימין ולשמאל. מטעם היותו קו אמצעי. ופירוש הכתוב הוא, אם תאהב את הקב"ה בשני יצריך כנ"ל, תשלים את נפש דוד, ותשלים את ז"א, שנקי יעקב, והכל הוא יחוד השלם כראוי. משום זה אונור הכתוב, הוא אהרן ומשה, הוא משה ואהרן כי הכל הוא אחד, שהתיחדו זה בזה, בלי הפרש ביניהם.

מאמר קח את מטן — יהי לתנין
ק) כי ידבר אליכם וגו' יהי לתנין:
ר' יהודה פתח, ואמר, מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתני. וכתוב, חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך. בוא וראה, דוד הוא

מצד החיה שיש לה פני שור, דהיינו גבורה, שכתוב, פני שור מהשמאל. גד, הוא שוק השמאל, דהיינו הוד, שכתוב, גד גדוד יגודנו והוא יגוד עקב, אשר יגוד היא פעולת השמאל, ועקב, היינו שוק.
צז) וע"ד הא דאמרן וכו'! ועל כן זה שאמרנו (לעיל אות צ') והשבות אל לבבך, הוא לכלול אותם, ביחד, השמאל והימין, ואז תדע כי ה' הוא האלקים. אמר ר' אבא, ודאי כן הוא. ועתה מוכן מה שנאמר, הוא אהרן ומשה, הוא משה ואהרן, שהוא ללמד שהרות, שהוא ת"ת, התחברו במים, שהוא חסד, והמים, שהם חסד, התחברו ברוח, שהוא ת"ת, להיות אחד. וע"כ כותב הוא.

צח) ר' אבא פתח וכו'! ר"א פתח ואמר, ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, כעין זה. שאמרנו ביחוד ימין ושמאל, גם כאן נרמז יחוד הקדוש, ואזהרה הוא לאדם ליחד את השם הקדוש כראוי, באהבה עליונה. בכל לבבך: היינו בשני יצריך, זהו ימין ושמאל שנקרא יצר הטוב ויצר הרע. ובכל נפשך, זהו נפש דוד שניתנה ביניהם. ובכל מאדך, היינו לכלול אותם, הימין והשמאל, למעלה, במקום שאין בו שיעור. (דפו"י דף כ"ז ע"א)

לישראל, ע כרעיא דמדבר עאניה פ דלא יסטון מאורחא דקשוט. הא בלילה כתיב, חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך. ואיהו אתעסק באורייתא ובתושבחן דקודשא בריך הוא, עד דאתי צפרא.

קא) ואיהו אתער צפרא, כמה דכתיב, ו עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר. כד אתי יממא, אמר האי קרא, מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי. מאי כל היום היא שיחתי. אלא, מכאן אוליפנא, דכל מאן דישתדל באורייתא, לאשלמא דינא על בורייה, כאילו קיים אורייתא ז כללא. בג"כ, כל היום היא שיחתי.

קב) תא חזי, ביומא, אשתדל באורייתא, לאשלמא דינין. בליליא, אשתדל בשירין ותושבחן, עד דאתי יממא. מ"ט. כל יומא אתעסק לאשלמא דינין, בגין לאכללא שמאלא בימינא. בליליא, בגין לאכללא דרגא דליליא בימינא.

קג) ותא חזי, ביומי דדוד מלכא, הוה מקרב כל אינון ד חיתו שדי, לגבי ימא. כיון דאתא שלמה, נפק ימא ק ואתמלי, ואשקי להו. הי מנייהו אתשקיין בקדמיתא. הא אוקמוה. אלין תנייניא רברבין עלאין, דכתיב בהו, ו מלאו את המים בימים קד) א"ר * אלעזר, בסטרא ימינא עלאה, נפקין תליסר פ מבויעין עלאין, נהרין עמיקין, אלין סלקין, ואלין נחתין, עייל כל חד בחבריה. חד אפיק רישיה, ואעיל

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

פ ל"ג דלא יסטון מאורחא דקשוט. צ כלה. ק ואתמליא; ל"ג ואתמלי.

ג) (תהלים ג"ז) לך ג"ה צ"ב. ד) (תהלים ק"ד) ב"א רמ"ח צ"ג. ה) (בראשית א') ח"ב צד: ח"ג מ. מד:

דרך אמת ט) כרועה שמנהיג צאנו. פ) מעינות

חצות לילה — ויממא

הסולם

מאמר

עסק בתשבחות שהם חסדים, כדי לכלול מדרגת הלילה שהוא דין, ביום, שהוא חסד.

קג) ותא חזי, ביומא וכו': ובוא וראה, בימי דוד המלך היה מקרב כל אלו חיתו שדי, שהם דרי ג' עולמות בי"ע, אל הים שהוא המלכות. כיון שבא שלמה, והנוקבא היתה בימיו במילואה, יצא הים שהוא הנוקבא, ונתמלא, דהיינו שעלתה לאר"א עלאין, ששם תכלית המילוא שלה, והשקתה אותם. כי אז עלו כל בני בי"ע לאצילות וקבלו שפעם מן הים. שואל, איזה מהם נשקה תחלה, ומשיב, כבר בארוה, שהם התנינים הגדולים העליונים, שכתוב בהם ומלאו את המים בימים, שהם מטטרון וסנדלפון דבריאה שהם עליונים על שאר דרי בי"ע.

מאמר תנינא רביץ בין יאוריין

קד) א"ר אלעזר וכו': ר' יהודה מביא כאן דברי ר' אלעזר, לחלק בין התנינים הגדולים דקדושה, לבין התנין הגדול דקליפה. שבוה נפתח הכתוב הנ"ל, כי ידבר אליכם פרעה וגר ואמרת אל אהרן קח את מטך והשלך לפני

הוא מלך ישראל, וצריך לרוח העם, להנהיג את ישראל כרועה המנהיג את צאנו, שלא יסורו מדרך האמת. הנה בלילה כתוב, חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך. והוא עסק בתורה ובתשבחות להקב"ה עד שבא הבוקר.

קא) ואיהו אתער צפרא וכו': והוא העיר השחר, כמו שכתוב, עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר. וכשבא היום, אמר מקרא הזה, מה אהבתי תורתך כל היום הוא שיחתי. שואל, מהו כל היום היא שיחתי, ומשיב, מכאן למדנו, שכל מי שעוסק בתורה להשלים את הדין על ברורו, הוא כאלו קיים את התורה כולה. ומשום זה אומה"כ, כל היום היא שיחתי. כי עסק בברור הדין.

קב) תא חזי ביומא וכו': בוא וראה, ביום עסק בתורה להשלים דינים. ובלילה עסק בשירות ותשבחות עד שבא היום, מהו הטעם. הוא, כי כל היום עסק להשלים ולברר דינים, שהם בחינת שמאל, כדי לכלול השמאל בימין, כי יום הוא בחינת ימין, שהוא חסד. בלילה

(דפ"י ב"ו ע"א * ח"י כ"ו ע"ב)

ליה בתרין גופין, חד גופא דנהרא נטיל מימין לעילא, אפריש לתתא אלף יאורין, נפקין לארבע סטרין.

קה מאינון נהרין מבויעין תליסר, מתפרשן תליסר יאורין, עאלין ונטלי מיא, ארבע מאה ותשעין ותשעה יאורין ופלגא, מסטרא דא. וארבע מאה ותשעין

חלופי גרסאות ר גופין, ו נקטין : ונטלין.

מאמר

הסולם

תנינא רביץ בין יאורין

קה מאינון נהרין מבויעין וכו': מאלו י"ג נהרות שמשמאל, והמבויעים שבימין, הנ"ל, יוצאים שלשה עשר יאורים שהם אורות השמאל, נכנסים אליהם ולוקחים מים תצ"ט ומחצה, מצד זה, מימין, ותצ"ט ומחצה מצד זה משמאל. נשאר מחצה מכאן ומחצה מכאן, ונעשות שתי המחצות אחת, זו נכנסת בין אלו היאורים, ונעשתה נחש.

פירושו. אלו י"ג יאורים הנמשכים מי"ג נהרין מבויעין, אינם מקליפות. שהרי עודם במספר י"ג הכולל את קו האמצעי, אבל הם שורשי הקליפות, כלומר, שמהם יונקים הקליפות, שאינם חפצים בקו אמצעי, הממעט את קו השמאל שלא ישפיע ממעלה למטה, וע"כ אומר ונטלי מ"א תצ"ט יאורין ופלגא וכו', שהקליפות המקבלים רק מב' הקוין ימין ושמאל, ולא מקו אמצעי, לוקחים מעצמם מ"ם, דהיינו השפע, מי"ג היאורים, אמנם היאורים אינם משפיעים להם, להיותם עוד בקדושה, אלא שהם בחי' אמצעים בין הקדושה ובין הקליפות, וע"כ אינם רוצים להשפיע אל הטומאה, אלא שהקליפות ממש"כים מעצמם, מב' קוין ימין ושמאל שבי"ג יאורים, ה' ספירות שה"ס ה' מאות מקו ימין וה' ספירות שה"ס ה' מאות מקו שמאל, דהיינו גם מחוזה ולמטה. אלא שחסר להם חצי ספירה מכל קו. כי ספירה האחרונה שהיא הוד, והיא מלכות, כי חג"ת נ"ה, הם בחינת כח"ב תו"מ, (כנ"ל בהקס"ז דף י"א במראות הסולם ד"ה ומה) אין לה מאה ספירות, כי בחינת עצמה, שה"ס מלכות דמדת הדין חסרה משם, וע"כ אין לה אלא ט"ס ראשונות שהם צ'. ומספירת המלכות יש לה ג"כ ט"ס ראשונות שהם ט'. ומן המלכות של המלכות דמלכות, מוצצים ג"כ את חלק העליון שלה שמחזה ולמעלה, וחלקה התחתון שמחזה ולמטה חסרה בהכרח, כי היא תמצית הנקודה דמדת הדין שבה שלא נמתקה בכינה, והיא בבחינת המלכות דצמצום א', שאינה ראויה לקבל אור, ובכל מקום שהיא מתגלה היא דוחה כל האורות משם (כנ"ל ויצא דף י"ג ד"ה סתרא) וע"כ לא יכלו האלף יאורים לקבל

לפני פרעה ויהי לתנין, ואח"כ כתוב, ויעשו גם הם חרטומי מצרים בכהטיהם כן וישליכו איש מטהו ויהיו לתנינים וגו'. ובדברי ר' אלעזר מתבאר ההפרש שבין תנין דקדושה של מטה אהרן, לבין התנין דחרטומים.

א"ר אלעזר בסטרא וכו': אר"א

בצד ימין העליון, דהיינו מקו ימין של הבינה, יוצאים י"ג מעינות עליונים ונהרות עמוקים. שו"ט כסא העליון שהיא בינה, ודי רגלי הכסא שהם חג"ת ד"א, שכל אחד מהם כולל חג"ת, והם י"ב, ועצם הבינה שעליהם, שו"ט הכסא, הוא י"ג, והם נחלקים לב' קוין ימין ושמאל, כי גם הת"ת נחלק לימין ושמאל, שהם חסד וגבורה, הימניים נקראים מבויעין, והשמאלים נהרין, אלו עולים היינו השייכים לשמאל, שהם מאירים ממטה למעלה, ואלו יורדים, היינו השייכים לימין, שהם מאירים ממעלה למטה. (כנ"ל ב"א דף ס' ד"ה מחלוקת) ונכנס כל אחד בחבירו, כלומר שכלולים זה בזה, כי אחד, שהוא קו אמצעי, מוציא, דהיינו שממעט ראשו, דקו שמאל הנקרא נהרא, ומביאו בשני גופים, הנקראים מבויע ונהרא, כי ע"י מסך דחירק של קו אמצעי, מתמעט הראש וקו שמאל ואח"כ נכללים זה בזה, והראש, דהיינו ה"ק דג"ר, מתגלה מבין שניהם. (כנ"ל חיי שרה דף ד' ד"ה פירושו). גוף אחד מבחינת נהרא שהוא שמאל וחכמה, לוקח מהחסדים שבימין למעלה, ומוציא למטה לתחתונים, אלף יאורים היוצאים לארבעה צדדים, שהם חג"ת ומלכות, שבכל אחד מהם ר"נ יאורים. ביאור הדברים. יאורים, פרושם, ספירות המשפיעים הארת החכמה משמאל הבינה, שהם ה' ספירות חג"ת נ"ה שלה, שכל אחת היא מאה והם חמש מאות ובהיות השמאל נכלל בימין אינו משפיע רק מחוזה ולמעלה (כנ"ל ב"א דף ס' ד"ה מחלוקת) שהם ב' ספירות ומחצה, חסד וגבורה וחצי ת"ת עד החוזה, שהם מאתים וחמשים, דהיינו ר"נ לכל צד מארבע רוחות, ודי פעמים ר"נ, הם אלף יאורים. והם אלף יאורים שמצד הקדושה, והמדריגות השטות באלו אלף יאורים, הם נקראים תנינים קדושים.

(דפו"י דף כ"ז ע"ב)

ותשעה יאורין ופלגא, מסטרא דא בשמאלא. אשתאר פלגא מכאן, ופלגא מכאן, ואתעביד חד. דא עאיל בין יאורין, ואתעביד חויה.
 (קו) רישא: סומקא כורדא. קשקשוי: תקיפין כפרזלא. גדפוי: גדפין שטאן ואתפרשן לכל אינון יאורין. כד סליק ת זנביה, מחי ובטש לשאר נונין, לית מאן דיקום קמיה.

(קז) פומיה: מלהטא אשא. צ כד נטיל בכל אינון יאורין, מזדעזען שאר תנינייא, וערקין ועאלין בימא. חד לשבעין שנין רביץ א לסדרא דא. וחד לשבעין שנין רביץ ב לסדרא דא. אלף יאורין ג חסר חד אתמליין מניה. דא תנינא, רביץ בין אינון יאורין.

(קח) כד נטיל נפק חד ד [ק] פסותא דאשא בקליפין, כלהו קיימין ה וזעפין בזעפוי,

דרך אמת
 צ) כשנוסע לעשות פעולה בעולם. ק) שלהבת אש והוא פיסת יד ששלהבת זו הוא כמין פיסת יד של אש ומתפשט בקליפות ומהם מתעוררים כולם לפעול דין בעולם.
 חלופי גרסאות
 א לסטרא. ב לסטרא. ג ל"ג חסר חד. ת לגביה. ד רסותא. ה וזקפין בענפוי.

תנינא רביץ בין יאורין

הסולם

מאמר

יאורים שבימין, ומשלים את המחצה החסרה שבימין. ואחת לשבעים שנה, הוא רובץ בסדר הזה, דהיינו בתצ"ט ופלגא יאורים שבשמאל, ומשלים את המחצה החסרה שבשמאל. כי התנין נבנה מב' מחצות האלו החסרים בהם (כנ"ל באות ק"ה) ונמצא, כי אלף היאורים החסרים אחד נתמלאו ממנו, כלומר שנשלמו על ידו. תנין הזה, רובץ בתוך יאוריו. ואינו שוחה בהם. כי הרובץ אינו עושה פעולה ואינו ממשיך החכמה ממעלה למטה, מה שאין כן השוחה, הוא עושה פעולה והמשכה ממעלה למטה, ומתגלה משום זה, מדת הדין שבו, כנ"ל. וכמ"ש לפנינו, שהיא פוגם אותם, ומ"ש אחת לע' שנה, הוא, כי שבעים שנה נמשכות מזו מדות חג"ת נהי"מ. שכל אחת מהן כלולה מעשר מעשר. ומתחילות מחסד ומסתיימות במלכות. כי המדובר הוא בכלים, שבהם העליונים נגדלים תחילה (כנ"ל בהקס"ה: דף כ"ו ד"ה וא"ו) ואחת לשבעים שנה, הינו שנה אחרונה, שהיא מלכות דמלכות של התנין, שבחינה זו בדיוק, לקח מן היאורים, (כנ"ל אות ק"ה ובסולם שם) וע"כ כשרובץ בהם, חוזר ומשלימם.

(קח) כד נטיל, נפק וכו': אבל כשהוא שוחה בהם, יוצא לשון אש אחת בקליפות דהיינו שנגלה הנקודה דמה"ד שבו, ואז, היאורים כולם עומדים וזעפים בזעף, דהיינו שמרוממים גליהם למעלה וזורדים למטה. המכונה במליצה, זעף. מתערבים אלו היאורים זה בזה ומקבלים צבע תכלת הנוטה לשחור. שהוא גוון המלכות. ויגללים נוסעים למעלה זה

לקבל אותה, והם אלף חסר אחד, דהיינו מחצית מלכות המלכות דמלכות שמקו ימין, ומחצית מלכות המלכות דמלכות שמקו שמאל. ומשתי המחצות האלו נעשה הנחש, שהוא טומאה ממש. אמנם אין הכונה שכל הנחש נעשה מהן, אלא שיש לו ג"כ מט"ס ראשונות הממותקות בבינה, והכונה היא, שזוהמא זו שכולו מדת הדין, שממיתה כל הנוגע בה, היא נכללה בנחש הטמא. ונמצאת כונב שלו, כמ"ש לפנינו. והוא תנין הטמא.

(קו) רישא סומקא כורדא וכו': הראש של התנין אדום כורד, שגוון אדום יורה על דינין הנמשכים מבינה. קשקשותיו קשים כברזל, שבחינת מלכות מעצמותה נקראת ברזל (כנ"ל אות מ"ג). שה"ס מדת הדין, כנפיה הם כנפים השטים, כלומר סנפירים, ובאים לכל אלו יאורים הנ"ל. כשמעלה זנבו, שהוא המלכות שלו, ששם נקודה דמדת הדין כנ"ל, מכה ובוועט לשאר הדגים, אין מי שיעמוד לפניו. כי נקודה זו דמדת הדין, שבזנבו, בכל מקום שנוגעת היא מעוררת שם מדת הדין, שהיא צמצום הא', והאורות מסתלקים משם, כנ"ל בדבור הסמוך.

(קז) פומיה מלהטא אשא וכו': פיה של התנין, הוא אש ליהט. כששוחה בכל אלו היאורים, דהיינו כשממשיך החכמה ממעלה למטה, כמו היאורים, מזדעזעים שאר הדגים, דהיינו המדרגות, אשר שם, מפחד שלא יגלה את נקודה דמדת הדין שבהם, ובורחים משם אל הים. שהוא המלכות דקדושה. אחת לשבעים שנה, הוא רובץ בסדר זה, דהיינו בתצ"ט ופלגא (דפוי דף כ"ו ע"ב)

מתערבין אינון יאורין ו לעין תכלא אוכמא. וגלגלין נטלין לארבע סטרי ז דעלמא. זקיף זנביה, מחי לעילא, מחי לתתא, כלא ערקין קמיה. (קט) עד דלסטור צפון, קם ט חד שלהובא דאשא, וכרוזא קרי, ׀ אזדקפו סבתין, אתבדרו לדי זויין, הא אתער מאן דשוי קולא, על אנפוי כ דתנינא, כמה דאתמר. ׀ ונתתי חחים בלחייך וגוי. כדין כלהו אתבדרון. ונקטין ליה לתנינא, ונקבי אנפוי בסטר עלעוי, ועאלין ליה לנוקבא דתהומא רבא, עד דאתבר חיליה, כדין אהדרו ליה כ לנהרוי.

חלופי גרסאות
ו העין. ז עלמא. ח דסטור. ט ל"ג חה. י כ"ג הסולם ; קדלא ; קלדא ; קלרא. כ דתנינן. ל לנחרוי.

מסרת הזהר
(ו) (יחזקאל כ"ט).

דרך אמת ׀ ׀ הזקיפו עצמכם סבתין שהוא לילית וכתותיה כי יש שתי לילית והנה לילית הראשונה כלתו של סמאל נקרא סבתא ר"ל זקנה כנגד לילית השניה זעירתא שבה משתמש אשמדאי ויוצא הכרוז שיהיו מתפשטים מהעולם לדי רוחות ושלא תפעלנה לילית סבתא עם כתותיה שום פעולה בעולם שהרי נתעורר שמיים קולר על לחייו של נחש ההוא ומורידו לתהום רבוו שלא ישלטו בעולם.

תנינא הביץ בין יאורין

הסולם

מאמר

לקטנות, מחמת הדינים שבבינה. וזה אמרו, עד דלסטור צפון קם חד שלהובא דאשא, דהיינו שעלו הדינים דמלכות אל הבינה. והנה בעת שיש גיר במדרגות, נבחן שכל מדרגה ומדרגה יש בה אגודה של שלשה קוין (כנ"ל באות ק"ד) חד אפיק רישיה ואעיל ליה בין תרין גופין. וכשחוזרות לקטנות, נבחן שנתפורו האגודות. וז"ש אזדקפו סבתין אתבדרו לדי זויין, דהיינו שיחזרו לקטנות, משום, דהא אתער, מאן דשוי קולא על אנפוי דתנינא, ומהו המוקש שמישים על פניו, ז"ש, ונקטין ליה לתנינא ונקבי אנפוי שבסטר לחייו, כי עושים בו נקב בבחינת הפנים שלו ששם היא בינה שלו (כנ"ל באות קט"ו) רישיה סומקא כורדא, ע"ש, ושולטים בו גם דינים דבינה, וחוזר לקטנות ואז ועאלין ליה לנוקבא דתהומא רבא, דהיינו לבינה דקליפה הנאחות בקטנות הבינה, עד דאתבר חיליה. כלומר עד שנשבר כח הזנב שלו, ואינו יכול עוד לפגום בזנבו. והוא מטעם שהקליפות נמשכות לפגום מה שהוא יותר למעלה, וכיון שהתנין הוא בנוקבא דתהומא רבא, ששם פוגם הבינה, מסוד המלכות הממותקת שמה, כבר אובד כחו שבזנבו, שפוגם רק בחינת ז"ת בלבד, וע"כ נשבר כח התנין ואינו יכול עוד להזיק בזנבו. וזה נבחן למוקש כלפי התנין, כי מחמת שהושיטו לו דינין דבינה, אבד את דינין דמלכות. ואז מורידים שוב את המלכות, שעזתה לבינה, אל מקומה

בארבע רוחות העולם, דהיינו גלגלי מרכבה דקדושה הממשיכים ג"ר ע"י נסיעתם (כנ"ל שמות דף י"ב ד"ה מתניתין) והתנין זוקף זנבו ומכה למעלה בגלגלים, שפוגם אותם, ומכה למטה ביאורים, כולם בורחים ממנו.

(קט) עד דלסטור צפון וכו': עד שלצד צפון קם שלהבת של אש אחת, דהיינו שנגלו דינין דבינה ע"י עלית המלכות אליה, והכרח קורא, התיצבו אגודות, והתפורו לדי זוייות, כי גיעור מי שישים מוקש על פניו של התנין, כמו שנאמר, ונתתי חחים בלחייך וגוי, שזה נאמר על התנין הרובץ בתוך יאוריו, ע"ש. אז מתפורים כל האגודות. ולוקחים את התנין ונוקבים פניו בצד לחייו, ומכניסים אותו לנוקבא דתהומא רבא, שהיא בינה דקליפות, עד שנשבר כחו אז מחזירים אותו לנהרותיו. סבתין פירושו אגודות כמו צבתין, מלשון הכתוב, תשולו לה מן הצבתים. (רות ב') קדלא הוא ט"ס, וצ"ל קולא, כי תרגומה, של, שלחנם לפניהם לפח, הוא לקולא. דהיינו פח ומוקש. (תהלים ס"ט כ"ג) ביאור הדברים. כי בעת שהתנין בא לאחת מע' שנותיו שלו, שהיא המלכות שבמלכות שלו, אז שולט זנבו, שהיא נקודת המלכות הבלתי ממותקת בבינה, ואז הוא מכה בו למעלה בקדושה ולמטה, כנ"ל בדבור הסמוך. אז צריכים לשים את התנין במלכותה, בסוד הכתוב, ונתתי את חחים בלחייך. והוא כי אז חוזרת המלכות לבינה, והבינה באה לקטנות, ואז כל המדרגות הנמשכות ממנה חוזרים (דפו"י דף כ"ז ע"ב)

קי) חד לשבעין שנין עבדין ליה כדין, בגין ^ט דלא יטשטש אתרין דרקיעין וסמכייהו. ^ט ועלייהו כלא אודן, ^נ ומברכאן ואמרין, ^ז בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו.

קיא) תנייניא ^ס עלאין לעילא קיימין אינון דמתברכאן, כמד"א ^ח ויברך אותם אלהים. אלין שלטין על כל שאר נונין, דכתיב ומלאו את המים בימים. ועל דא כתיב, ^ט מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית.

תוספתא

קיב) ^י אשכול הכופר דודי לי. אשכול: דא אימא עלאה. מה אשכול ^י מתקשט בכמה עלין בכמה זמורות לישראל דאכלין ליה, הכי שכינתא עלאה, מתקשטת בכמה קשוטין דשמנה כלים, מכמה קרבנין, מכמה מיני תכשיטין

חלופי גרסאות
^ח ועליה. ^נ ומתברכין. ^ס עלאין.

מסרת הזהר
 ז) (תהלים צ"ה) ויחי ע"ו צ"ה. ח) (בראשית א') לעיל אות ק"ג, ט) (תהלים ק"ד) תולדות ב' צ"ג י) (שה"ש א')

דרך אמת ^ש שלא יהרסו יחריבו. ^ח תקונים דף צ'.

תנינא רביץ בין יאורין

הסולם

מאמר

והתנין אינו יכול עוד להזיק, כנ"ל, נמצא. שעל כריעה והשתחויה הוה, דהיינו על חזרתם לוי"ק בלי ראש, כדי להשים מוקש בפניו של התנין, כל המדרגות שמחים, ומודים לה' ואומרים, בואו נשתחוה ונכרעה וגו'. כי ע"ז ניצלו מן התנין. והנה נתבאר היטב התנין דקליפות, שה"ס חזרת מטה החרטומים להיות תנין, אבל מטה אהרן שנעשה לתנין, הוא תנין דקדושה, הנמשך ממבועים עלאין ונהרין עמיקין, הנ"ל. הנמצאים בסוד אלף יאורין דנפקין לארבע סטרין. (כנ"ל אות ק"ד)

קיא) תנייניא עלאין לעילא וכו': אבל התנינים העליונים העומדים למעלה בקדושה שהם לויתן ובת זוגו, הם שנתברכו, כמש"א ויברך אותם אלקים. אלו שולטים על כל שאר הדגים, שהם המדרגות הנמצאות ביאורים, שכתוב, ומלאו את המים בימים. ועל זה כתוב, מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית.

מאמר להט החרב המתהפכת

קיב) אשכול הכפר דודי לי: אשכול, הוא אמא עלאה, דהיינו בינה. מה אשכול, בכמה עלים בכמה זמורות, מתקשט לישראל שאוכלים אותו, כך השכינה העליונה, שהיא בינה, מתקשטת, שמעלית מ"ו לחכמה, בכמה עדיים, של שמונה כלים, שהם ד' אותיות הויה וד' אותיות אדני שהם ז"ן. מכמה קרבנות, שישראל מקריביט, מכמה מיני תכשיטים דכפרה

מקומה. וחזרת הבינה לגדלותה וכן כל המדרגות הנמשכות ממנה עד האלף יאורים חסר אחד ששם רובץ התנין. וכד'ן, אהדרו ליה לנהרוי, דהיינו שחוזר לרובץ בתוך יאוריו.

קי) חד לשבעין שנין וכו': אחת לשבעים שנה, עושים לו כן, כי כשבא לסוף שבעים שנה שהיא מלכות דמלכות שלו, נמצא חוזר ומתעורר כח הדין שבזנב שלו, כנ"ל. כדי שלא יקלקל המקומות של הרקיעים ועמודיהם. כלומר שלא יקלקל בנקודת הדין שלו את המיתוק של המקומות, שהם המלכיות הממותקות בבניה, שנמיתוק זה יוצאים הרקיעים שה"ס המסכים דצמצום ב', ועמודיהם, שה"ס הנה"י הנמשכים מהרקיעים האלו. ועליהם כולם מודים ומשבחים, בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושינו.

פירוש. כי חזרת המדרגה מג"ר לוי"ק מכונה כריעה והשתחויה, ודאי שאין מדרגה שתשבח על חזרתה לוי"ק. אמנם בעת שמתגברים הדינים דמדת הדין שבתנין, הפוגם למדרגות של מעלה ושל מטה ואין מי שיעמוד לפניו. נמצא, כשמשמים לו המוקש בפניו, ע"י חזרת הבינה וכל המדרגות לבהינות קטנות, כנ"ל שע"ז באה תנין לנוקבא דתהומא רבא, ואובד שם הדינין דמלכות המלכות שלו הבלתי ממותקת, שבזה נשבר כחו של התנין, ואח"כ חזרת הבינה וכל המדרגות לגדלותם. (דפו"י דף כ"ז ע"ב)

דכפרה לבנהא, ואיהי קמת בהון קמי מלכא, ומיד ^ו וראיתיה לזכור ברית עולם. ויהיבת ^ז אן שאילתיך דילה, באלין ברכאן דתקינן רבנן בצלותא, למשאל קמי מלכא.

קיג) בההוא זמנא, כל דינין דשכינתא תתאה, דאיהי דודי אדני, מתהפכין לרחמי, כגוונא דא ידוד, לקיים ^ח אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו, ידוד. אם יאדימו כתולע, דודי. כצמר יהיו, ידוד. ^ט כל דינין דדא, מתלכנין משכינתא עלאה.

קיד) ואיהי שכינתא דודי, ^י להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים. ואוקמוה רבנן, דמהפכא זמנין רחמי, זמנין דינא ^{יא} פעמים אנשים, פעמים נשים. זמנין דינא, כגוונא דא דודי. זמנין רחמי, כגוונא דא ידוד. דהא איהו מסטרא דאילנא דחיי, כל דינין מתהפכין לרחמי. ומסטרא דעץ הדעת טוב ורע, כל רחמי מתהפכין לדינא, למידן בהו לאינון דעברי על פתגמי אורייתא. קטו) ועץ דא בעלמא דאתי, ^{יב} דאיהו בינה, כל שמהן דדינא מתהפכין בה

חלופי גרסאות
 ז לון שאלתיך דלהון. פ בכל דינין דא. ז בשכינתא ק דאיהי.

מסרת זוהר
 (כ) בראשית ט' נח ק"א צ"ב. ל) (ישעיה א')
 (ג) ב"ב ע"ו צ"א.

דרך אמת אן בראשית נ"ג ע"ב.

להט החרב המתהפכת

הסולם

מאמר

הדעת ט"ר, דהיינו השכינה שאינה מחוברת עם עץ החיים, כל הרחמים שבה מתהפכים לדין, לדון בהם לאותם העוברים על דברי תורה.

ביאור הדברים. כשהמלכות בקטנות, שהיא דין, נבחן וזוגה עם ז"א בשם הוה"י אדני, כי הוה"י הוא הויה למפרע המאירה ממטה למעלה, דהיינו יוד בתחילה למטה, ואח"כ למעלה ממנה, ה ראשונה, ואח"כ למעלה ממנה ו למעלה בראש עומדת ה אחרונה. וזה יורה שז"א היא ו"ק בלי ראש, ומשפיע דינים לשם אדני, שהיא המלכות גם נקרא אור הו"ק דז"א שמשפיע ממטה למעלה, בשם אור נקבה, דהיינו נשים. וכשמזדווגת עם ז"א דגדלות, שעלה לבינה, נבחן הזוג בשם י"ה ו"ה אדני, כי הויה ביושר יורה שמשפיע ביושר ממעלה למטה, ואז נקרא ז"א בשם עץ חיים. דהיינו שמקבל ג"ר וחיים מן הבינה. ואור זה של ז"א נקרא ג"כ אור זכר, דהיינו זמנין אנשים. ולפיכך נקראת המלכות בשם להט החרב המתהפכת. כי בחטא התחתונים יורדים ז"ן מן הבינה למטה, ואז הזוג הוא הוה"י אדני, וכשעושים תשובה, עולים ז"ן שוב לבינה, וכל הדינים שבה מתהפכים לרחמים, והזוג הוא הויה אדני.

קטו) ועץ דא, בעלמא וכו': ועץ

החיים

דכפרה לבניה, והיא עומדת בהם לפני המלך, שהוא חכמה, מיד, וראיתיה לזכור ברית עולם, דהיינו שמזדווג עמה. והבינה נותנת לנו, מהבקשות שלה, ששאלה מחכמה בעדינו, ע"י, אלו הברכות שתקנו רבנן בתפלה, לבקש לפני המלך.

קיג) בההוא זמנא כל וכו': בזמן ההוא דזוג חו"ב הנ"ל כל הדינים של שכינה התחתונה, שהיא המלכות, שהיא הוה"י אדני, מתהפכים לרחמים כעין זה, י"ה ו"ה, לקיים אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו, דהיינו י"ה ו"ה, אם יאדימו כתולע, שהוא הוה"י, כצמר יהיו שהוא י"ה ו"ה, כל הדינים של זה, דהיינו של המלכות, מתלבנים משכינה העליונה, שהיא בינה.

קיד) ואיהו שכינתא דודי וכו': והשכינה שהיא הוה"י, היא להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים, ובארוה רבנן, שט"כ נקראת להט החרב המתהפכת, משום שמתהפכת פעמים לרחמים ופעמים לדין, פעמים אנשים ופעמים נשים. פעמים דין כעין זה הוה"י, פעמים רחמים כעין זה י"ה ו"ה, כי היא, מצד עץ החיים, כלומר, אם השכינה מתחברת עם עץ החיים, שהוא ז"א שעלה לבינה, כל הדינים שבה מתהפכים לרחמים, ומצד עץ

(דפו"י דף כ"ו ע"ב)

רחמי, ובגין דא אוקמוה רבנן, לא כהעולם הזה העולם הבא. ובגין דא, בינה, איהי להט החרב המתהפכת, דמתהפכת מדינא לרחמי לצדיקים, למיהב לון אגרא בעלמא דאתי. מלכות, להט החרב המתהפכת, מרחמי לדינא, למידן בה לרשיעיא * בעלמא דין.

קטז) אבל מעץ הדעת טוב ורע, דאיהו כגוונא * דמטה, זמנין דמהפכין הנשים

חלופי גרסאות ר לדינא ; לרחמי. ש דמטי.

להט החרב המתהפכת

הסולם

מאמר

התהפכות, או מרחמים לדין ומדין לרחמים או מטוב לרע ומרע לטוב. כי מתחילה הם מתהפכים על האדם, מרחמים דבינה לדין דשמאל, דהיינו קפאון האורות כולם. שהוא כדי לדון את הרשעים הנמשכים אחרי המוחין האלו, ואז הווג העליון הוא בסוד הוה"ל אדנ"ל כנ"ל. ואם מאריכים בחטאם ואינם חוזרים בתשובה, מתהפכים עוד מטוב לרע, דהיינו שמתגלה בהם מלכות דמדת הדין שהיתה גנוזה בהם, שהוא רע, והאורות מסתלקים מוהם כנ"ל. בסוד לא זכי הא רע, (כנ"ל בהקטה"ז דף צ"ט ד"ה ב' תרי"ג, ובדף קצ"א ד"ה וכו' עש"ה) וזה נבחו שהאנשים ונשים הללו, שהיה בהם תקון הגניזה, נתהפכו עתה לשדים ושדות, שאין בהם תקון הגניזה. כי המלכות דמדת הדין שאינה ממותקת נתגלה בהם, כמו בשדים ושדות. וז"ש, זמנין דמהפכין הנשים לשדות ואנשים לשדים. וזה אמרו, ובגין דא, ויגד יעקב לרחל. הגדה ה"ס המשכת מוחין דגדלות שיעקב שה"ס ז"א המשיך מוחין דגדלות אל רחל, שה"ס מלכות, כדי שלא תתחלף לשדה. כי כל עוד שהיא במוחין דקטנות, יש פחד שלא תתהפך לשדה, דהיינו שתקון הגניזה יתקלקל בה. וז"ש, דלית ליה לבר נש לשמשא עם אותיה עד דמספר עמה, שמא נתחלפה לו בשדה, דהיינו רמו על ז"א, שאינה משפיע אל המלכות בסוד הזווג, מטרם שממשיך לה מוחין דגדלות הנקראים סיפור, בסוד השמים מספרים, וכן נקראים דבור. משום, שכל עוד שהמלכות היא במוחין דקטנות, תוכל להתהפך לשדה, כלומר, שתיקון הגניזה יתקלקל בה כמו בשדה. ומקשה לפי"ז איך יכלו החרטומים להפך המטות שלהם לנחשים, מכיון שתקון הגניזה מקולקל בהם ומדת הדין מגולה, אינם ראויים לקבל אפילו בחינת חיים של נחש. ומשיב, שמסטר א דאינון הפוכן יכלין לאתהפכא, דהיינו מצד התהפכות מטוב לרע ומרע לטוב הנ"ל בעצה"ד, גם המכשפים יכולים להפך לפי שעה את המטות שלהם לנחשים, דהיינו להמשיך אורות

החיים זה עומד בעולם הבא שהיא בינה, שכל שמות הדין מתהפכים בה לרחמים ומשום זה בארוה רבנן, לא כהעולם הזה, שהיא מלכות, העולם הבא, שהיא בינה, העולם הזה, על בשורות טובות אומר ברוך הטוב ומטיב, ועל בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת, לעולם הבא, כולו הטוב ומטיב. שאין שם דין. (פסחים נ.) ומשום זה, בינה, היא להט החרב המתהפכת מדין לרחמים לצדיקים לתת להם שכר בעולם הבא. מלכות, היא להט החרב המתהפכת מרחמים לדין, לדון בהם הרשעים בעולם הזה.

קטז) אבל מעץ הדעת וכו': אבל מעץ הדעת טוב ורע, שהוא כעין המטה הנהפך לנחש. דהיינו שמתהפך לרע מנש, ולא מרחמים לדין כנ"ל, לפעמים מתהפכות הנשים לשדות, והאנשים לשדים. ומשום זה, ויגד יעקב לרחל, ומשום זה בארו רבנן, שאין לאדם לשמש עם אשתו עד שמשיח עמה, אולי נחלפה אשתו בשידה. משום שהלהט בעץ הדעת טוב ורע מתהפכת מטוב לרע ממש. ואם תאמר, שמכשפי פרעה, שכתוב, ויעשו כן החרטומים בלטיהם, היו מהפכים בלהט שלהם את המטות שלהם לנחשים, איך יכלו לעשות את זה. ומשיב, שמצד אלו ההתהפכות, שבנצח"ד טו"ר, הם יכולים להתהפך.

פנימיות הדברים. שדים ושדות, הם הבריות שנבראו בערב שבת בין השמשות ולא נגמרו. (כנ"ל בהקדמת ספר הזוהר דף קצ"א ד"ה וכו' עש"ה) וע"כ מגולה בהם מדת הדין הבלתי ממותקת ואין בהם תיקון הגניזה כמו במדרגות דקדושה. (כנ"ל בהקטה"ז דף צ"ט ד"ה ב' תרי"ג ע"ש). ולפיכך הם מויקי עולם, כי בכל מקום שהם מתדבקים, מקלקלים שם תקון הגניזה, ונקודת המלכות דמדת הדין הבלתי ממותקת מתגלה שם, שמסכתה מוכרחים האורות להסתלק, כי כח הצמצום רובץ עליה. (כנ"ל בהקטה"ז דף קצ"א ד"ה וכו').

וכל עוד ששולטים המוחין דקטנות באדם, הוא בבחינת התהפכות תמיד. ויש ב' מיני (דפו"י דף כ"ו ע"ב *) דף כ"ח ע"א)

לשדות, אנשים לשדים. ובגין דא, ^א ויגד יעקב לרחל. ובגין דא, אוקמוה רבנן, דלית ליה לבר נש לשמשא עם אתתיה, עד דמספר עמה, שמא נתחלפה לו בשידה. ^ת בגין דלהט בעץ הדעת טוב ורע, מתהפכת מטוב לרע, ^א ואי תימא דמכשפי פרעה, דכתיב ויעשו כן החרטומים בלטיהם. הוו מהפכין אינון מטות דלהון לנחשין. ומסטר א דאלין הפוכן יכלין לאתהפכא. (עד כאן).

ק"ז) ^ס ואמרת אל אהרן קח את מטך. מאי טעמא מטה אהרן, ולא מטה משה. אלא, ההוא דמשה ^א איהו קדישא יתיר, דאתגליף בגנתא עלאה בשמא קדישא, ולא בעי קודשא בריך הוא לסאבא ליה באינון ^א חוטרין דחרשיא. ולא עוד, אלא לאכפייא לון לכל אינון דאתיין ^ב מסטרא דשמאלא, בגין דאהרן אתא מימינא, ושמאלא אתכפייא בימינא.

ק"ח) רבי חייא שאיל לרבי יוסי, הא ^ג גלי קמי קודשא בריך הוא, דאינון חרשין יעבדון תנייניא, מאי גבורתא ^ד איהו למעבד קמי פרעה תנייניא. ^ה א"ל, בגין דמתמן הוא שירותא לאלקאה, ומשירותא דתנינא שארי ^ו שולטניה, כדין, חזו כוליהו חרשי, דהא ריש חכמתא דנחש דילהון הכי הוה. מיד אתהדר ההוא תנינא דאהרן לאעא יבישא, ובלע לון.

ק"ט) וע"ד תוהו, וידעו דשולטנא עלאה אית בארעא, דאינון חשיבו, דהא ^ז לתתא, ^ח בר מנייהו לא אית שלטנא למעבד מידי, כדין, ויבלע מטה אהרן, מטה אהרן דייקא, דאתהדר לאעא ובלע לון.

חלופי גרסאות

ת ובגין. א ל"ג איהו. ב משמאלא ול"ג מסטרא. ג וגלי ול"ג מן ר' חייא עד גלי. ד ל"ג איהו. ה אלא. ו לשולטניה ומשירותא דשולטניה שארי לאלקאה. ז לעילא. ח ל"ג בר.

מסרת הוהר

(בראשית כ"ט) ח"א קנג ח"ג דצב: ס) לעיל אות ק'.

דרך אמת ב] ואי תימא הוא כמו ואיבעית אימא י"ש כיוצא בזה הרבה בזוהר. ג] במטות הכשפנים שהם החרטומים.

קח את מטך

החרטומים יעשו נחשים, ואם כן, איזה חשיבות הוא לעשות לפני פרעה נחשים אמר לו, הוא משום, שמשם הוא התחלה אל העונשים, דהיינו נחש הקדמוני שהכשיל את אדם וחוה. ומן התחלת הנחש מתחיל שליטתו של פרעה, דהיינו מצד שמאל. אז, כשראי ונתהפכות מטה אהרן לנחש, שמחו כל החרטומים, כי תחילת החכמה של הנחש שלהם, היה כן. כי המוחין דקכנות דקדושה הנמשכים משמאל, מכונה נחש, ושכנגדו הוא הנחש דטומאה, הנמשך משמאל, שמשם מושכים החרטומים את החכמה שלהם. וע"כ שמחו על מטה אהרן שנהפך לנחש. מיד חזר מטה אהרן לעץ יבש, ובלע אותם.

ק"ט) וע"ד תוהו וידעו וכר: ועל זה תמהו וידעו, שממשלה עליונה יש בארץ, שהם חשבו, שלמטה, בארץ, אין שליטה חוץ מהם, לעשות

הסולם

מאמר

אורות דקליפת הנחש. כי לפי שעה, יכולים לגנוז את מדת הדין שלהם ולדמות עצמם לאנשים ונשים, אבל לא לזמן הרבה, וסופה לחזור ולהתגלות, ואז פורח רוח החיים שמשכו מנחש דקליפה, והנחש שלהם חוזר למטה.

ק"ז) ואמרת אל אהרן קח את מטך: שואל מהו הטעם, שנבחר לזה, מטה אהרן, ולא מטה משה, ומשיב, אלא זה של משה הוא קדוש יותר, כי נחקק בו שם הקדוש בגן עדן העליון, ולא רצה הקב"ה לטמא אותו באלו המטות של החרטומים, שהיה צריך לבלוע אותם, כמ"ש ויבלע מטה אהרן את מטותם. ולא עוד, אלא כדי להכניע לכל אלו הבאים מצד שמאל, צריכים למטה אהרן, משום שאהרן בא מימין, שהוא כהן, והשמאל נכנע אל הימין.

ק"ח) ר' חייא שאיל וכר: ר"ח שאל לר' יוסי, הרי היה גלוי לפני הקב"ה, שאלו

(דפו"י דף כ"ח ע"א)

קכ) וע"ד עבד אהרן תרין אתין, חד לעילא, וחד לתתא. חד לעילא, תנינא עלאה דשלטא על אינון דלהון. חד לתתא, דשליט אעא על תנינא דילהון. ופרעה חכים הוה מכל חרשוי, ואסתכל דשלטנא עלאה שליט על ארעא, שליט לעילא שליט לתתא.

קכא) אמר רבי יוסי, אי תימא, חרשיא כל מה דעבדין לאו איהו אלא בחיזו דעינא, דהכי אתחזי, ולא יתיר, קא משמע לן ויהיו דייקא, דכתיב ויהיו לתנינים. ואמר רבי יוסי, אפילו אינון תנינא דילהון אהדרו למהוי ט אעיו, ואעא דאהרן בלע לון.

קכב) כתיב, ט הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו. מתמן שרותא לתתא בשולטנא דילהון. אבל חכמתא דילהון, לתתא מכלהו דרגין איהו.

קכג) תא חזי, חכמתא דילהון בדרגין תתאין, כ לאכפיין לון לאלין דרגין בדרגין עלאין, רישי שולטנותהון ועקרא דילהון, לתתא מההוא תנינא, ומשתלשלן בתנינא, דהא מתמן נטיל חילא דרגא עלאה דילהון. משמע דכתיב, ט אשר אחר הרחים.

מסרת הזוהר
 ט (יחזקאל כ"ט) ח"ב כ"ט. לה: ת"ז תס"ט קט. ט אעיו. י אינון. כ ואכפיין; ואתכפיין; ואי כפיין לון לאלין דרגין עלאין. ט (שמות י"א) וישלח ז' צ"ח.

חלופי גרסאות

מסרת הזוהר

קח את מטך

הסולם

מאמר

אבל החכמה שלהם נמשכת מתחת כל המדרגות של התנין ויאוריו.

לעשות משהו. אז, ויבלע מטה אהרן את מטותם. מטה אהרן בדיוק, שחזר הנחש לעץ, ובלע אותם.

פירוש. כי התנין ואלף יאוריו, הם קרובים לקדושה, ובשעה שהתנין רובץ בהם הם בשלמות (כנ"ל אות ק"ו). ורק בעת ששוחה ביאורים מתגלה הטומאה בזנבו א' לע' שנה (ע"ש כל ההמשך). אבל מדרגות הטומאה שמתחת התנין הגדול ויאוריו, כבר הטומאה קדמה להם, ואינם ראויים להמשיך אור מתנין ויאוריו. וז"ש שהתחלת השליטה היא מתנין הגדול, וע"כ רק המלך שלהם מקבל ממנו, אבל חכמת מצרים עצמם היא ממדרגות התחתונות.

קכג) ת"ח חכמתא דלהון וכו': בוא וראה, החכמה שלהם היא במדרגות התחתונות, להכניע ולשעבד מדרגות האלו אל המדרגות העליונות, שהם תנין הגדול ויאוריו, שיכללו בהן, ואז יכולים להמשיך אור גם למדרגות התחתונות. ראשי שלטונות שלהם ושורשם הוא למטה מתנין הזוה, ונאחזים בתנין, כי משם המדרגה העליונה שלהם, שהוא המלך, מקבל כח. וע"כ נדמה המלך שלהם לתנין הגדול הרובץ תוך יאוריו. וזה נשמע, שכתוב, אשר אחר הריחים. שפירושו אחר מדרגות העליונות

הנקראות

קכ) וע"ד עביד אהרן וכו': ועל זה עשה אהרן שני אותות, אחד למעלה ואחד למטה, אחד למעלה, היינו, שנחש העליון דקדושה שלט על הנחשים שלהם. אחד למטה, היינו, ששלט העץ על הנחשים שלהם. כי בלע אותם. ופרעה היה יותר חכם מכל חרטומיו, והסתכל שממשלה העליונה שולט על הארץ, שולט למעלה ושולט למטה.

קכא) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, פן תאמר, אשר המכשפים, כל מה שעושים אינם עושים אלא באחיות עינים, שרק נראה כך, ולא יותר, משמיענו הכתוב, ויהיו בדיוק, שכתוב, ויהיו לתנינים, שעשו התנינים בפועל. ואמר ר' יוסי, אפילו כשהתנינים שלהם חזרו להיות עצים, העץ של אהרן בלע אותם. כי נאמר ויבלע מטה אהרן את מטותם.

קכב) כתיב, הנני עליך פרעה מלך מצרים התנין הגדול הרובץ בתוך יאוריו. נקרא כן, כי משם, מתנין הגדול, הוא התחלת השליטה שלהם למטה,

(דפו"י דף כ"ח ע"א)

קכד) רבי חייא, הוה יתיב יומא חדא, אבבא דתרעא דאושא. חמא ליה לרבי אלעזר ז' חד קטפירא טאסא גביה, אמר ליה לרבי אלעזר, משמע, דאפילו באורחך כלא תאיבין למהך אבתרך. אהדר רישא וחמא ליה. אמר, ודאי שליחותא אית גביה. דהא קודשא בריך הוא בכלא עביד שליחותיה, וכמה שליחין אית ליה לקודשא בריך הוא, דלא מ' תימא מלין דאית בהו רוחא בלחודייהו, אלא אפילו אינון מלין דלית בהו רוחא.

קכה) פתח ואמר, ז' כי אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה. כמה אית ליה לבר נש לאזדהרא מחובוי, דלא יחטא קמי קודשא בריך הוא. ואי ימא מאן יסהיד ביה. הא אבניה ביתיה ואעי ביתיה יסהידו ביה. ולזמנין דקודשא בריך הוא נ' הוא עביד בהו שליחותא. תא חזי חוטרא דאהרן, דאיהו אעא יבישא, קודשא בריך הוא שירותא דנסין עבד ביה, ותרי שליחותי ביה אתעבידו. חד דאיהו אעא יבישא ו' ובלע לאינון תנייניא דילהון. וחד דהא לשעתא אתהדר ברוחא ואתעביד בריה.

קכו) אמר רבי אלעזר, תפח * רוחיהון, דאינון דאמרין, דלא זמין קודשא בריך הוא לאחייא מתייא, והיך יתעביד מנייהו בריה חדתא. ייתון ויחמון אינון טפשאיין חייביא, רחיקין מאורייתא, רחיקין מניה, בידיה דאהרן הוה חוטרא, אעא יבישא, וקודשא בריך הוא לפום שעתא אהדר ליה בריה, משניא ברוחא וגופא. אינון גופין, דהוו בהו רוחין ונשמתיין קדישין, ונטרו פקודי אורייתא, ואשתדלו באורייתא יממא ולילי, וקודשא בריך הוא טמיר לון בעפרא. לבתר, בזמנא דיחדי עלמא, על אחת כמה וכמה דיעבד ו' להו בריה חדתא.

מסרת הזוהר
ז' (חבוק ב')

חלופי גרסאות
ז' בחד. מ מוסיף תימא דאפילו. נ ל"ג הוא. ס ולשעתא ולי"ג מן ובלע עד לשעתא. ע ל"ג להו.

דרך אמת ז' עוף אחד היה משוטט ומעופף אחרי ותחזיר ראשו לאחוריו וראהו אמר ודאי שליחותא אית גביה רצה לומר שהוא בשליחות.

מאמר

הסולם

קח את מטך

כמה יש לו לאדם להזוהר מחטאיו שלא יחטא לפני הקב"ה. ואם תאמר, מי מעיד עליו. הנה אבני ביתו וקורות ביתו מעידים עליו. ולפעמים הקב"ה עושה בהם שליחותו. בוא וראה, מטה אהרן, שהוא עץ יבש, עשה בו הקב"ה ראשית הנסים. ושתי שליחויות נעשו בו, א' שהוא עץ יבש ובלע לתנינים שלהם. וא', כי לשעתו קבל רוח חיים ונעשה בריה.

קכו) אמר ר' אלעזר וכו': אר"א. תפח רוחם של אותם האומרים, שהקב"ה אינו עתיד להחיות המתים, שאיך אפשר, שיעשה מהם בריה חדשה. יבואו ויראו אלו הרשעים השוטטים הרחוקים מתורה ורחוקים ממנו, מן הקב"ה. שבידיו של אהרן היה מטה, עץ יבש, והקב"ה החזירו לפי שעה לבריה, שנשתנתה ברוח וגוף, אלו הגופים שכבר היו בהם רוחות ונשמות

הנקראות ריחים, שאינן ראויות לקבל אור החכמה הנקרא בכור, אלא רק התוך שמכניעים ומשעבדים אותו למדרגות העליונות כנ"ל, וע"כ נקרא בכור השפחה.

קכד) ר' חייא הוה וכו': ר"ח היה יושב יום אחד, על הפתח של שער אושא, ראה את ר' אלעזר שעוף אחד, ששמו קטפירא, מעופף אצלו. אמר לו לר' אלעזר, משמע, שאפילו אם אתה הולך בדרך, חושקים הכל ללכת אחריך. החזיר ר' אלעזר ראשו וראה אותו, אמר, ודאי שיש לו, לעוף שליחות. כי הקב"ה ע"י הכל עושה שליחותו, וכמה שליחים יש אל הקב"ה, ואל תאמר שעושה שליחותו, ע"י דברים שיש בהם רוח חיים בלבד, אלא אפילו ע"י דברים שאין בהם רוח חיים.

קכה) פתח ואמר כי אבן מקיר וגו':
דפו"י דף כ"ח ע"א * דף כ"ח ע"ב)

קכז) פ אמר רבי חייא, ולא עוד, אלא דההוא גופא דהוה, יקום. משמע דכתיב, ר יחיו מתיך, ולא כתיב יברא, משמע דבריין אינון אבל יחיו. דהא גרמא חד, ישתאר ז מן גופא תחות ארעא, וההוא לא אתרקב ולא אתבלי בעפרא לעלמין, ק ובההוא זמנא, קודשא בריך הוא ירכך ליה, ויעביד ליה ר ח כחמירא בעיסה, ויסתלק ויתפשט לארבע זויין ומניה ישתכלל גופא וכל שייפוי. וקודשא בריך הוא יהיב ביה רוחא לבתר. אמר ט ליה רבי אלעזר הכי הוא. ותא חזי, ההוא גרמא במה אתרכך. בטל. דכתיב, ו כי טל אורות טלך וגר.

קכח) ויאמר ה' אל משה אמור אל אהרן קח מטך ונטה ידך על מימי מצרים על נהרותם על יאוריהם ועל אגמיהם ועל כל מקוה מימיהם ויהיו דם וגו'. אמר רבי יהודה, האי קרא אית לאסתכלא ביה, והיך יכיל למהך לכל הני אתרי. * ותו, דהא כתיב וימלא שבעת ימים אחרי הכות ה' את היאור. את היאור כתיב, ואת אמרת על מימי מצרים על נהרותם על יאוריהם ועל אגמיהם.

קכט) אלא, מימי מצרים נילוס הוה. ומתמן אתמליין כל אינון שאר אגמין ויאורין ומבועין וכל מימין דילהון. ועל דא. אהרן לא נטה למחאה אלא לנילוס בלחודוי. ותא חזי דהכי הוא, דכתיב ולא יכלו מצרים לשתות מים מן היאור.

קל) אמר רבי אבא, תא חזי, מיין תתאין מתפרשאן לכמה סטריין, ב ומיין עלאין מתכנשי בבי כנישו מיא, דכתיב, ו ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד. וכתיב ולמקוה המים קרא ימים. האי קרא אוקמוה. ותא חזי, ההוא רקיעא דאית ביה שמשא וסיהרא כוכבייא ומזלי, ג דא איהו בי

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

פ מוסף אמר ליה. צ ל"ג מן גופא ק ולהוא. ר כעיסה בחמירא. ש ל"ג ליה. ת האי אתר. א ולא עוד אלא ול"ג ותו. ב סטריין עלאין דהא מיין; ומיין עלאין עאכ"ו ומיין; סטריין ומיין עלאין דהא מיין. ג ל"ג דא.

ר (ישעיה כ"ו) וירא קסיו ציון ו' ח'. ר (שם) ו (בראשית א') ב"א ע"א. קצ"ד צ"א

דרך אמת: ה כשאור.

ויהיו דם

הסולם

מאמר

קכח) ויאמר וגו' ונטה ידך על מימי מצרים וגו': אמר ר' יהודה במקרא זה יש להסתכל בו. וכי איך היה יכול ללכת לכל אלו המקומות דהיינו לכל מימי מצרים וכל מקוה מימיהם, שבכל ארץ מצרים. ועוד, הרי כתוב, וימלא שבעת ימים אחרי הכות ה' את היאור. את היאור כתוב, ואתה אומר, על מימי מצרים על נהרותם על יאוריהם ועל אגמיהם.

קכט) אלא מימי מצרים וכו': ומשיב, אלא מימי מצרים הוא נילוס, ומשם נתמלא כל שאר האגמים והיאורים והעינות וכל מימות שלהם. ועל כן, אהרן לא נטה ידו להכות אלא לנילוס בלבד. ובוא וראה שכן הוא, שכתוב, ולא יכלו מצרים לשתות מים מן היאור. הרי שהיאור כולל כל מימי מצרים.

קל) אמר ר' אבא וכו': אר"א בוא וראה, מים תחתונים מתפשטים לכמה צדדים, דהיינו

ונשמות קדושות, ושמרו מצות התורה, ועסקו בתורה ימים ולילות, והקב"ה הטמין אותם בעפר, הגה אחר כך בעת שישמח העולם, דהיינו אחר גמר התקון, על אחת כמה וכמה, שהקב"ה יעשה אותם בריה חדשה.

קכז) אמר ר' חייא וכו': אר"ח, ולא עוד, אלא אותו גוף שהיה, יקום. זה משמע, שכתוב, יחיו מתיך. ולא כתוב, יברא, משמע שהם כבר נבראו, אבל צריכים רק שיחיו. כי עצם אחד ישאר מן הגוף מתחת הארץ, ועצם ההוא אינו נרקב ואינו נעדר בעפר לעולם, ובעת ההוא הקב"ה ירכך אותו, ויעשה אותו כשאור בבצק, ויעלה ויתפשט לארבע זויות, וממנו ישתכלל הגוף וכל אבריו, ואחר כך נותן בו הקב"ה את הרוח. אמר לו ר' אלעזר כן הוא. ובוא וראה, עצם הזה במה מתרכך. בטל. שכתוב, כי טל אורות טלך, וגו'.

(דפו"י דף כ"ח ע"ב)

כנישות מיא ד רבא, ה דהוא נטיל כל מיין, ואשקי לארעא, דהיא עלמא תתאה, כיון ו דנטל מיא ז בדר לון, ופליג לון לכל עיבר, ומתמן אתשקיין כלא. קלא) ובזמנא דדינא שריא, עלמא תתאה לא ינקא מן ההוא רקיעא, וינקא מסטר שמאלא, וכדין אקרי (n) חרב לה' מלאה דם. ווי לאינון דינקין כדין מינה, ואתשקיין מינה, n דבההוא זמנא ימא s ינקא מתרין סטרין, הוה אתפלג לתרין חולקין, חוור וסומק. וכדין שדי ליאורא חולקא דמצרים, ואלקי לעילא ואלקי לתתא. ועל דא שתאן ישראל מיא. ומצראי דמא. קלב) י אי תימא בגין גיעולא כ הוה ולא יתיר. תא חזי, שתאן דמא ועאל למעייהו, ואסתלק ובקע, עד דהוו מזבנין לון ישראל ג מיא בממונא, וכדין שתאן מיא בגיני כך שירותא לאלקאה לון הוה דמא. קלג) n רבי יצחק פתח האי קרא, (x) ארוממך אלהי המלך ואברכה שמך לעולם ועד. תא חזי, דוד לקביל דרגא דיליה קאמר, דכתיב אלהי דידי. בגין דבעא לסלקא שבחיה, ולאעלא ליה לנהורא עלאה, לאתערבא דא בדא, למהוי כלא חד. בגיני כך, ארוממך אלהי המלך וגו'. קלד) דתנינן, כל יומי דדוד, אשתדל m לאתקנא כורסיה, ולאנהרא אנפיהא, בגין דיגין עליה n ואיתנהיר תדיר נהורא תתאה *) בנהורא עלאה, למהוי כלא

חלופי גרסאות

ד ל"ג רבא. ה דהא. ו דנטיל ; דנטלא. ז ובדר ; מוסיף כלהון בדר. ח בההוא ; ההוא ימא אתפלג ול"ג מן דבההוא עד אתפלג. ט ל"ג מן ינקא עד אתפלג. י מוסיף הא שתאן דמא אי תימא. כ הוה. ל ל"ג מיא. מ. לאתקנא. n ויתנהיר.

מסרת הזהר

(ת) (ישעיה ל"ד) (x) (תהלים קמ"ה) ח"ב קכב : ח"ג קיס : קכ. רס.
דרך אמת (ו) (ס"א אינו שייך כ"ז הכא).

ויהיו דם

הסולם

מאמר

בשרשט למעלה, ומכה למטה, ועל כן שותים ישראל מים להיותם דבוקים ביסוד דז"א שהוא חלק הלבן שבמלכות, והמצרים שותים דם. שהוא חלק האדום שבמלכות.

קלב) אי תימא בגין וכו' : אם תאמר, שמכת הדם היתה משום מיאוס בלבד, בוא וראה, שתו הדם ובא במעיהם ובקע ועלה. עד שישאל היו מוכרים להם מים בכסף, ואז שתו מים. משום זה, הראשונה להכות אותם היתה דם.

קלג) ר' יצחק פתח וכו' : ר"י פתח מקרא הזה. ארוממך אלהי המלך ואברכה וגו'. בוא וראה. דוד, כנגד המדרגה שלו אמר ארוממך, שכתוב אלהי, שפירושו אלהי שלי, דהיינו המלכות, שהוא מדרגתו. כי רצה להעלות שבתו של המלכות ולהביאו לאור העליון, דהיינו בינה, לערבם זה בזה, שיהיו המלכות והבינה הכל אחד. ועל כך אמר, ארוממך אלהי המלך וגו'.

קלד) דתנינן, כל יומי וכו' : שלמדנו,

כל

דהיינו לימין ולשמאל, ומים עליונים מתקבצים בבית קבוץ המים, שהוא יסוד דז"א, שכתוב ויאמר אלקים יקו המים אל מקום אחד. וכתוב ולמקוה המים קרא ימים, מקרא זה בארוהו. ובוא וראה, רקיע ההוא, שיש בו שמש ולבנה כוכבים ומזלות, שהוא יסוד דז"א, הכולל בתוכו כל האורות דז"א, זהו בית קבוץ המים, שהוא מקבל כל המים דהיינו כל האורות, ומשקה לארץ, שהיא עולם התחתון, דהיינו המלכות. כיון שהארץ מקבלת מים היא מפזרת אותם ומחלקת אותם לכל צד, ומשם ישוקו הכל.

קלא) ובזמנא דדינא שריא וכו' : ובזמן שהדין שורה, עולם התחתון, שהיא מלכות, אינו יונק מן הרקיע ההוא, ויונק מצד שמאל שאינו נכלל בימין, ואז נקרא המלכות, חרב לה' מלאה דם. ווי לאותם שיונקים אז ממנה ונשקים ממנה. כי בזמן ההוא הים, שהוא המלכות, היה יונק משני צדדים, מיסוד דז"א, ומצד השמאל, ועל כן נחלק לשני חלקים, לבן מצד היסוד, ואדום מצד השמאל, ואז זורק אל היאור חלקם של המצרים, דהיינו האדום, ומכה

(דפו"י דף כ"ח ע"ב * דף כ"ט ע"א)

חד. וכד אתא שלמה, אשכח עלמא שלים, וסיהרא דאתמליא, ולא אצטרין לאטרחא עלה ^ו לאנהרא.

קלה) ת"ח, בשעתא דבעי קב"ה למיסב נוקמין ^ט מעמין עובדי ע"ז, אתער שמאלא, ואתמליא סיהרא מההוא סטרא ^פ דמא. וכדין, נבעין מבויעין ונחלין דלתתא, כל אינון ^צ דלסטר שמאלא ^ק דמא. וע"ד, דינא דילהון דמא.

קלו) ת"ח, ^ר כד ^ט האי דמא אתער על עמא, ההוא ^ת דמא דקטולין ^א איהו דיתער עלייהו עמא אחרא וקטיל לון. אבל ^ב במצרים, לא בעא קב"ה לאייתאה עלייהו עמא אחרא לאתערא עלייהו דמא בגין דישראל הוּו בנייהו, ולא יצטערון ^ג בגין דדיירין בארעא דילהון, אבל קב"ה מחא לון בדמא, בנהרין דלהון, דלא הוּו יכלין ^ד למשתי.

קלו) ובגין דשולטנותא דלהון, שלטא בההוא ^ה נהרא, פקיד קב"ה לשולטנותא דלהון בקדמיתא, בגין דילקי דחלא דלהון בקדמיתא, בגין דנילוס חד דחלא דלהון הוּו, וכן שאר דחלין דלהון נבעין דמא. הה"ד והיה דם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים.

קלח) ר' חייא קם ליליא חד למלעי באורייתא, והוּו עמיה ר' יוסי זוטא, דהוּו ^ז רביא. פתח ר' חייא ואמר, ^ח לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלהים את מעשיך. מאי קא חמא שלמה דאמר האי קרא.

חלופי גרסאות

ט מוסיף לאנהרא (ע"כ). ^ע מוסיף משאר עמין ^פ וכדין דמא. ^צ דסטר. ^ק ל"ג דמא. ^ר כד דינא אתער על עלמא בגין ההוא דמא דקטולין קב"ה ^א ל"ג איהו. ^ב מוסיף השתא במצרים. ^ג ובגין: ובגין דיתגירון בארעיהו. ^ד למשדי. ^ה סטרא.

מסרת הזהר

(ב) (קהלת ט') ת"ז תכ"ב ס"ז.

דרך אמת ^ז נער.

יתער. ^ט ל"ג האי. ^ת מוסיף דמא דמא. ^א ל"ג איהו. ^ב מוסיף השתא במצרים. ^ג ובגין: ובגין דיתגירון בארעיהו. ^ד למשדי. ^ה סטרא.

ויהיו דם

הסולם

מאמר

כשדם הזה מתעורר על איזה עם, הוא דם של הרוגים, כי יעורר עליהם עם אחר שיבא ויהרג אותם. אבל במצרים, לא רצה הקב"ה להביא עליהם עם אחר שיעורר עליהם דם, דהיינו שיהרגם, משום שישראל היו ביניהם, ולא יצטערו ישראל היושבים בארצם. אלא הקב"ה הכה אותם בדם, בנהרות שלהם, שלא היו יכולים לשתות.

קלו) ובגין דשולטנותא וכי: ומשום שהממשלה שלהם שולטת באותו הנהר, פקד הקב"ה את הממשלה שלהם בתחילה, כדי שיוכה מתחילה האלהים שלום, כי הנילוס היה אחד מן האלהים שלהם. וכן שאר אלהים שלהם היו נבעים דם. ז"ש, והיה דם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים.

קלח) ר' חייא קם וכי: ר"ח קם לילה אחד לעטוק בתורה. והיה עמו ר' יוסי הקטן, שהיה עוד ילד. פתח ר"ח ואמר, לך אכול בשמחה

כל ימיו של דוד השתדל לתקן את הכסא, שהוא מלכות, ולהאיר הפנים שלה באור הבינה כדי שתגין עליה, והאיר תמיד את אור התחתון, שהוא מלכות, באור העליון, שהוא בינה, שתהיינה הכל אחד. דהיינו שהמלכות תעלה לבינה, שאז הן אחד. וכשבא שלמה, מצא עולם, שהוא המלכות, שלם, והלבנה שהיא המלכות שנתמלאה. דהיינו שכבר עלתה המלכות לבינה, ונשלמה ונתמלאה שם בכל אורחותיה, ולא היה צריך עוד להטריח עליה להאיר אותה.

קלה) ת"ח, בשעתא דבעי: בוא וראה, בשעה שרוצה הקב"ה לעשות נקמה בעמים עובדי ע"ז, מתעורר צד השמאל ומתמלאה הלבנה, שהיא המלכות, דם מצד ההוא, ואז נובעים דם, המעיינות והנחלים שלמטה, כל אלו שהם לצד שמאל. ועל כן הדין שלהם דם.

קלו) ת"ח, כד האי וכי: בוא וראה,

(דפרי"ך דף כ"ט ע"א)

קלט) אלא שלמה כל מלוי בחכמה הו, והאי דאמר לך אכול בשמחה לחמך, בשעתא דבר נש אזיל באורחוי דקב"ה, קב"ה מקרב ליה לגביה, ויהיב ליה שלוה ונייחא, ו כדין נהמא וחמרא דאכיל ושותי, בחדוה דלבא, בגין דקב"ה אתרעי בעובדוי.

קמ) א"ל ההוא רביא, אי הכי, הא ז אמרת דכל מלוי דשלמה בחכמתא הו, אן הוא חכמתא הכא. א"ל ברי מ תבשל בשולך, ותחמי האי קרא. א"ל ט עד לא בשילנא ט ידענא. א"ל מנ"ל.

קמא) א"ל קלא חד שמענא מאבא, דהוה אמר ט בהאי קרא, דשלמה קא כ אזהר ליה לב"נ, לאעטרא לה לכנ"י ט בשמחה, דאיהו סטרא דמינא, ז ואיהו נהמא, דיתעטר בחדוה. ולבתר, ט יתעטר בחמרא, דאיהו שמאלא, בגין נ דתשתכח במהימנותא דכלא, חדוותא שלימתא, בימינא ושמאלא, וכד תהוי בין תרווייהו כדין כל ברכאן שראן בעלמא. וכל דא, כד אתרעי קב"ה בעובדיהון דבני נשא, הה"ד כי כבר רצה האלהים את מעשיך. אתא ר' חייא ונשקיה, אמר. חייך ברי ט הא מלה שבקנא בגינך, והשתא ידענא, דקב"ה בעי לאעטרא לך באורייתא.

קמב) תו פתח ר' חייא ואמר, אמור אל אהרן קח מטך ונטה ידך על מימי

דרך אמת ח להבין בדבריו ולעיין בהם היטב וימצא חכמתו של שלמה בהם. ט עדיין לא עיינתי ואעפ"כ יודע אני י ויחי רכ"ט ע"ב. כ בקשתי להגיד דבר על זה הענין ולפי שדבריך נכונים הנחתי דברי בשבילך. חלופי גרסאות ו ת"ח נהמא וחמרא אכיל. ז אמר ; אמרה. ח וידענא. ט האי ; הכי קרא קא אזהר וליג דשלמא. י ושלמה. כ מזדהר. ז ל"ג ואיהו מ דתעטר ; דיתעטר נ דתשתכח חדוותא דכלא במהימנותא שלימתא. ט ל"ג האי.

מאמר

הסולם

ויהיו דם

אדם, לעטר את כנסת ישראל, שהיא המלכות, בשמחה, שהוא צד ימין, דהיינו אור החסדים, והוא לחם, שיתעטר בשמחה. כי לחם רומז על אור החסדים. ואחר כך יתעטר ב"ין, שהוא צד שמאל, דהיינו הארת החכמה שבשמאל דבינה, כדי שאמונת כל, דהיינו המלכות, תמצא בשמחה שלמה בימין ושמאל, וכשתהיה בין שניהם, אז כל הברכות שורות בעולם. כי זהו תכלית השלמות של המלכות, שהארת השמאל שהיא חכמה תתלבש באור החסדים שבימין, שאז מאירים בה שניהם. שז"ס לחם ויין. וכל זה הוא, כשרוצה הקב"ה במעשיהם של בני אדם, ז"ש כי כבר רצה האלקים את מעשיך. בא ר' חייא ונשקו. אמר, חייך בני, שדבר זה הנחתי בשבילך. כלומר, אע"פ שגם אני ידעתי אותו, לא אמרתי, והנחתי אותו כדי שתאמר אתה. ועתה ידעתי, שהקב"ה רוצה לעטר לך בתורה.

קמב) תו פתח ר' חייא וכו' : עוד פתח ר"ח ואמר, אמור אל אהרן קח את מטך וגו'. שואל

בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלהים את מעשיך. שואל, מה ראה שלמה, שאמר מקרא הזה.

קלט) אלא שלמה וכו' : ומשיב, אלא שלמה כל דבריו בחכמה היו. זה שאמר, לך אכול בשמחה לחמך, פירוש, בשעה שהאדם הולך בדרכיו של הקב"ה, הקב"ה מקרבו אצלו, ונותן לו שלוה ומנוחה, או, הלחם והיין שהוא אוכל ושותה הוא בשמחת הלב משום שהקב"ה רוצה במעשיו.

קמ) א"ל האי רביא וכו' : אמר לו אותו הילד, אם כן, הרי אמרת, שכל דבריו של שלמה היו בחכמה, איפה הוא החכמה כאן במקרא הזה. אמר לו ר' חייא, בני, תבשל בשולך, דהיינו שתעיין היטב ותראה מקרא הזה. אמר לו הילד, מטרם שבישלתי אני יודע. אמר לו ר' חייא, מאין לך.

קמא) א"ל קלא חד וכו' : אמר לו הילד קול אחד, כלומר דבר אחד, שמעתי מאבא, שהיה אמר במקרא הזה. ששלמה הזהיר את בני (דפו"י דף כ"ט ע"א)

מצרים. מ"ט אהרן ולא משה. אלא, ע אמר קב"ה, אהרן מיין קיימין בדוכתיה, ושמאלא בעי לנגדא מיין מתמן, אהרן דאתי מההוא סטרא יתער ליה, וכד שמאלא נקיט לון, אינון יתהדרון דמא.

קמג) ת"ח תתאה דכל דרגין פ מחא צ בקדמיתא. אר"ש מתתאה שרא קב"ה. וידא דיליה, מחא בכל אצבעא ואצבעא. וכד מטא לדרגא עלאה דכל דרגין, עבד איהו דיליה, ועבר בארעא דמצרים, וקטל כלא. ובגיני כך, קטל כל בוכרין בארעא דמצרים, בגין דאיהו דרגא עלאה ובוכרא דכלא.

קמד) ות"ח, פרעה הוה שולטניה במיא, דכתיב ג התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו, בג"כ אתהפך נהריה בדמא ק בקדמיתא. לבתר צפרדעים דמשמטי לון בקלין ז טסירין מקרקרין בגו ר מעייהו, ונפקי מגו יאורא, וסלקי ביבשתא מ וראמין קלין בכל סטרין, עד דאינון נפלין כמתין בגו ביתא.

קמה) ורזא ט דמלה, כל אינון עשר אתין דעבד קב"ה, כלהו הוו מגו ידא תקיפא, וההוא ידא ת אתתקף על אינון דרגין * כולהו שלטנותא דלהון, בגין לבבלא דעתייהו, ולא הו ידעי למעבד מידי. ת"ח, כל אינון דרגין דלהון, כיון דנפקי למעבד מידי, דאתחזי לכלא לא יכלין א למעבד מידי. ב בגין ההוא ידא תקיפא ג דשריא עלייהו.

מסרת הוהר
ג יחוקאל כ"ט)
ע קב"ה אמר ; אמר משה. פ אתמחי צ בקדמיתא
זמתתאה שרא קב"ה וכד מטא לדרגא עלאה דלהון
דאיהו בוכרא דכל דרגין דלהון קטל כל בוכרא בארעא
דמצרים בגין ההוא דרגא עלאה ובוכרא דכלא ות"ח
פרעה הוה בוכרא ושולטניה במיא. ק ליג בקדמיתא. ר יאורא. ש דכלא. ת אתרמי. א מוסיף לבתר למעבד
ב אימתי כד. ג שריא.

חלופי גרסאות

קמד) ות"ח, פרעה וכו': ובוא וראה, פרעה, ממשלתו היה בכח המים, שכתוב, התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו, משום זה, נהפך תחלה היאור שלו לדם. ואח"כ יצאו משם הצפרדעים, שהיו נוגפים אותם, את המצרים, בקולות מרעידים שצעקו בתוך מעיהם. יצאו מתוך יד החזקה, שהיא גבורה, ויד הזה התחזק הצדדים, עד שהמצרים נפלו כמתים בבתיהם.

קמה) ורזא דמלה וכו': וסוד הדבר, כל אלו עשרה אותות שעשה הקב"ה, כולם היו מתוך יד החזקה, שהיא גבורה, ויד הזה התחזק על המדרגות כולם שבממשלה שלהם, כדי לבבל את דעתם. ולא היו יודעים מה לעשות. כדי להנצל. בוא וראה, כל אלו המדרגות שלהם כיון שיצאו לעשות משהו, נראה לכל שלא יכלו לעשות משהו כדי להנצל מן הנכות, משום יד החזקה ההיא שהיה שורה עליהם.

ושרץ

הסולם

שואל, מהו הטעם אהרן ולא משה. ומשיב, אלא אמר הקב"ה, אהרן, שה"ס ימין, המים עומדים בו במקומו, כי המים בימין הם, והשמאל רוצה להמשיך מים משם, אהרן, שבא מצד ההוא, יעורר שפע המים, וכשהשמאל, שהם המצרים, יקבל אותם, הם יתהפכו לדם.

קמג) ת"ח תתאה וכו': בוא וראה, התחתונה מכל המדרגות, שהיא מלכות, שנקראת חרב לה' מלאה דם, הכה מתחילה, וע"כ נהפכו המים שלהם לדם. אמר ר"ש, מן התחתון, שהוא מלכות, התחיל הקב"ה להכות. והיד שלו, שיש בה עשרה אצבעות, שה"ס עשר ספירות, הכה בכל אצבע ואצבע, מן המלכות עד הכתר. וכשהגיע למדרגה העליונה שלהם, שהוא הבכור של כל המדרגות, דהיינו כנגד הכתר, הוא עשה את שלו, ועבר בארץ מצרים והרג כולם. ועל כן הרג כל הבכורים בארץ מצרים, משום שהוא מדרגה עליונה שלהם ובכור הכל.

(דפו"י דף כ"ט ע"א * דף כ"ט ע"ב)

מאמר

והשבות אל לבבך

קמו) (ד) ושרץ היאור צפרדעים ועלו ובאו בביתך. ר' שמעון פתח ואמר, (ה) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגר. תא חזי, האי קרא אוקמוה בכמה אתרי. והאי קרא קשיא, רחל מבכה על בניה, בנהא דרחל יוסף ובנימין הוו ולא יתיר, ולא ה' שית שבטין הוו דילה, אמאי בכת רחל ולא לאה.

קמו) ו' אלא הכי אמרו ז' כתיב. (ו) ועיני לאה רכות. אמאי רכות. בגין ה' דכל יומא נפקת לפרשת ארחין, ושאלת ט' על עשו, והוו אמרין לה עובדוי דההוא רשע, ודחילת למנפל בגו עדביה, והות בכת כל יומא, עד דאתרככו עינהא.

קמו) וקב"ה אמר, אנת בכת בגין ההוא צדיקא, כ' דלא תהוי בעדביה דההוא רשע. ז' חייך, אחתך תקום בפרשת מ' ארחין, ותבכי על גלותהון דישראל, נ' ואת תקום לגו ולא תבכי עלייהו ורחל איהי בכת על גלותהון דישראל.

קמו) אבל האי קרא, איהו על מה דאמרן. ס' אבל רזא ע' דמלה, דרחל ולאה תרי עלמין נינהו. חד עלמא דאתכסיא, וחד עלמא דאתגליא. וע"ד, דא אתקברת ואתחפיאת לגו במערתא ואתכסיאת. ודא קיימא בפרשת פ' ארחין באתגליא. וכלא כגוונא עלאה. ובגין כך לא אעיל לה יעקב במערתא, ולא באתר אחרא, דהא כתיב. (ז) בעוד כברת ארץ לבוא אפרתה, ולא אעיל לה למונא. בגין דהוה ידע דאתרה הוה באתרא דאתגליא.

מסרת הזהר

(ד) ח"ב ל. ח"ג רלב: (ה) (ירמיה לא) (ו) בראשית כ"ט) ויחי פ"ד צ"ב. (ז) (בראשית מ"ח) ויחי כ"ז צ"ב.

חלופי גרסאות

ד מוסיף דכתיב ושרץ. ה כלהו. ו ל"ג אלא. ז ל"ג כתיב. ח דקיימא ול"ג דכל יומא נפקת. ט מעשו ול"ג על. י ודחילא. כ ולא. ל ל"ג חייך. מ דרכים. נ ל"ג מן ואת עד אבל. ס ל"ג אבל. ע ל"ג דמלה. פ דרכים.

מאמר

הסולם

ושרץ היאור צפרדעים

תבכי עליהם, ורחל היא תבכה על גלותם של ישראל.

קמו) אבל האי קרא וכו': אמנם מקרא זה הוא על מה שאמרנו כלומר, שלפי פשוטו מתבאר כן כמו שאמרנו, אבל סוד הדבר, הוא, כי רחל ולאה הן ב' עולמות, שהנוקבא שמחזה ולמעלה דו"א נקראת לאה, והנוקבא שמחזה ולמטה דו"א נקראת רחל. אחד הוא עולם שהתכסה, דהיינו לאה, ואחד הוא עולם שהתגלה, דהיינו רחל, ועל כן, זו לאה, ונקברה ונסתרה בתוך המערה והתכסה, וזו רחל, עומדת בפרשת דרכים, שנקברה בדרך אפרת, בהתגלות. והכל כעין של מעלה. ומשום זה לא הביא את רחל, במערה ולא במקום אחר, כי כתוב, בעוד כברת ארץ לבוא אפרתה, ולא הביאה לעיר, כי ידע שמקומה הוא במקום גלוי.

תא

קמו) ושרץ היאור צפרדעים: ר' שמעון פתח ואמר, קול ברמה נשמע וגר רחל מבכה על בניה וגר. בוא וראה, מקרא זה בארוהו בכמה מקומות. ומקרא זה קשה, שאומר רחל מבכה על בניה, הלא בניה של רחל היו יוסף ובנימין ולא יתיר, ולאה, ששה השבטים היו שלה, למה בכתה רחל ולא לאה.

קמו) אלא הכי אמרו וכו': ומשיב, אלא כך אמרו, כתוב ועיני לאה רכות, ולמה היו רכות. משום, שבכל יום יצאה לפרשת דרכים ושאלה על עשו, והיו אומרים לה מעשיו של אותו רשע, ופחדה שלא תפול בגורלו, והיתה בוכה בכל יום עד שהתרככו עיניה. קמו) וקב"ה אמר אנת וכו': והקב"ה אמר, את בכית שתזכה לאותו צדיק יעקב ולא תהיה בגורלו של אותו רשע, חייך, אחותך תקום בפרשת דרכים, ותבכה על גלות ישראל. ואת תהיי בפנים, דהיינו במערת המכפלה ולא (דפי"ז דף כ"ט צ"ב)

קנ) תא חזי, כנסת ישראל הכי אקרי, רחל. כמה דאת אמר, (ח) וכרחל לפני גוויזה נאלמה. אמאי נאלמה. דכד שלטין שאר עמין, קלא אתפסק צ מינה, ק והיא אתאלמת.

קנא) ודא הוא דכתיב, קול ברמה נשמע ר נהי בכי תמרורים. קול ברמה נשמע דא ירושלים לעילא. רחל מבכה על בניה, כל זמנא דישאל אינון בגלותא, איהי מבכה עלייהו דאיהי אימא דלהון. מאנה להנחם על בניה. מ"ט. כי אינון. כי אינם מבעי ליה. אלא, בגין דבעלה דאיהו קול, אסתלק ט מינה, ולא אתחבר ת בהדה.

קנב) ות"ח, לאו שעתא חדא, איהי דבכת עלייהו דישאל, אלא בכל זמנא וזמנא דאינון בגלותא. ובגיני כך, קב"ה גרם לון קלא למצראי, דכתיב (ט) והיתה צעקה גדולה בכל ארץ מצרים אשר כמוהו לא נהיתה וגו'. וזמין לון קלין אחרנין, באינון ק עורדענין, דרמאן קלין במעייהו, והו נפלי בשוקי כמתים. קנג) ותעל הצפרדע, חדא הות, ואולידת, ב ואתמליית ארעא מינייהו. והו כלהו מסרין גרמייהו לאשא, דכתיב ובתנוריד ובמשארותיך, ומאי הו אמרו. באנו באש ובמים ותוציאנו לרויה.

ואי תימא, אי הכי, מאי אכפת להו למצראי, דעאלין לאשא כל אינון עורדענין. אלא, כלהו עאלין לאשא, ואזלין בתנורא ולא מתים. ואינון דמתים מאי קא עבדי, נהמא הוה בתנורא, ועאלין בגו נהמא, ומתבקעין, ונפקי מנייהו

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ח) (ישעיה נ"ג.) ט (שמות י"א.) י (תהלים ס"ו) ח"ב ג. צ מינה. ק הא. ר ל"ג מן נהי עד דא. ט מינה. ת עמה. א ל"ג ותעל הצפרדע. ב ואתמלייא. דרך אמת ג באיתן צפרדעים.

באמר

הסולם

ושרץ היאור צפרדעים

פגמו בקול שנסתלק מרחל, הקב"ה סבב להם. למצרים, קול, להענישם, שכתב והיתה צעקה גדולה וגו'. גם הכין להם קולות אחרים באלו הצפרדעים, שהרימו קולם בתוך מעיהם, והיו נופלים בשוקים כמתים.

קנג) ותעל הצפרדע: והיה צריך לומר הצפרדעים לשון רבים. ומשיב, צפרדע אחת היתה והולידה, ונתמלאה מהן הארץ. והיו כולם מוסרים את עצמם לאש. שכתוב ובתנוריד ובמשארותיך. ומה היו אומרים. באנו באש ובמים ותוציאנו לרויה.

ואי תימא אי הכי וכו': ואם תאמר אם כן, מה גוגע להם, למצרים, שכל אלו הצפרדעים באו באש. ומשיב, אלא כולם באו באש, והלכו בתנור ולא מתו, ואלו שמתו מה עשו. לחם היה בתנור, ונכנסו לתוך הלחם ונתבקעו, ויצאו מהן אחרות, ונבלעו בתוך הלחם. וכשבאו לאכול מן הלחם, חזר הלחם כבעיהם

קנ) תא חזי כנסת וכו': בוא וראה, כנסת ישראל, שהיא המלכות, נקראת רחל, וכש"א, וכרחל לפני גוויזה נאלמה. ולמה היא נאלמה, הוא משום שבעת ששולטים עמים אחרים, נפסק ממנה הקול, שהוא ז"א, והיא נאלמת.

קנא) ודא הוא דכתיב וכו': וד"ש. קול ברמה נשמע נהי בכי וגו'. קול ברמה נשמע, זהו ירושלים של מעלה, דהיינו בינה. רחל מבכה על בניה, כל זמן שישאל הם בגלות היא מבכה עליהם, כי היא האם שלהם. מאנה להנחם על בניה, מהו הטעם משום כי אינון, ושואל, כי אינם, היה צריך לומר. ומשיב, אלא משום שבעלה, שהוא ז"א, הנקרא קול, נסתלק ממנה, ואינו מחובר עמה.

קנב) ות"ח לאו שעתא וכו': בוא וראה, לא פעם אחת היא בכתה על ישראל, אלא ככל שעה ושעה שהם בגלות ומשום זה, שהם (דפו"י דף כ"ט ע"ב)

אחרנין, ואשתאבין בנהמא. ג אתו למיכל ד מינה, ההוא פתא אתהדר ה עורדעניא במעייהו, ורקדן, ורמאן קלין, עד דהוו מתים. ודא קשיא לון מכלא. תא חזי, ו כתיב ושרץ היאור צפרדעים ועלו ובאו בביתך ובחדר משכבך ועל מטתך. פרעה איהו אלקי קדמאה מכלהו, ויתיר מכלהו. להוי שמיה די אלהא מברך מן עלמא ועד עלמא, דהוא פקיד עובדין דבני נשא, בכל מה דעבדי. קנד) כתיב ו ויראו אותה שרי פרעה ויהללו אותה אל פרעה ותקח האשה בית פרעה. האי קרא לדרשא הוא דאתא. תלת פרעה * הכא. חד, בההוא זמנא. וחד, ביומוי דיוסף. וחד, ביומוי דמשה דאלקי ט ז בקולפוי. קנה) פרעה קדמאה, בשעתא דאתנסיבת שרה לגביה, רמו לאומנין, וציירו ה ההוא ט דיוקנא באדריה, על ערסיה בכותלא, לא נח דעתיה, עד דעבדו ו דיוקנא דשרה בנסירו, וכד סליק לערסיה, סליק לה עמיה. כל מלכא דאתא אבתריה, הוה חמי ההוא דיוקנא מציירא ו ציורא, והוו עאלין קמיה בדיחין, כד סליק לערסיה הוה אתהני בההוא ציור. בגין כך, מלכא אלקי הכא יתיר ו מכלא. ה היינו דכתיב, ובחדר משכבך ועל מטתך. ולבתר, ובבית עבדיך ובעמך. ובכלהו לא כתיב על מטתם, אלא ליה בלחודיה.

קנו) ר' אבא פתח, ו כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת. האי קרא אתמר, ואמרי ליה חברייא.

חלופי גרסאות

ג אתון, ד מינה. ה עורדענא. ו ל"ג כתיב ז מוסיף בקולפוי האי קרא כלא אתקיים בפרעה קדמאה אבל בשעתא; האי קרא אתקיים פרעה קדמאה. ח ל"ג ההוא. ט דיוקנא; דיוקניה. י דיוקנה ל"ג דשרה. כ ציור ז מכלהו. מוסיף ת"ח היינו.

מציור ההוא בעת עלייתו למטה בהדר המשכב.

מסרת הזהר

כ (בראשית י"ב) לך מ"ז צ"א. ל) (קהלת א') ייחוי י"ט צ"ג.

דרך אמר

ט במקלו והוא כענין שנאמר באהרן קח את מסך וגו'. ט צורת שרה בחדר המשכב על הכותל ולא היה נח דעתו עד שהיו עושין צורתה על לוח של עץ והעמידו אצל מטתו והיה נהנה

ושרץ היאור צפרדעים

הראשון, בשעה שנלקחה שרה אליו, רמו לאומנים וציירו צורתה בחדרו בכותל שעל מטתו. עוד לא נח דעתו, עד שעשו צורת שרה על לוח, וכשעלה למטתו העלה את הלוח עמו. כל מלך שבא אחריו היה רואה את הדמות היא המצוירת בציור, והיו באים לפניו בדחנים, וכשעלה למטתו היה נהנה מאותו ציור, משום זה הוכה המלך כאן יותר מכולם. היינו שכתוב, ובחדר משכבך ועל מטתך, ואח"כ ובבית עבדיך ובעמך, ובכולם לא כתוב על מטתם, אלא בו בלבדו.

קנו) ר' אבא פתח וכו': ר"א פתח, כל הנחלים הולכים אל הים וגו'. מקרא זה נתבאר, ואמרו אותו החברים. אבל בוא וראה, כשאלו הנחלים, שהם האורות דז"א, הולכים אל הים, שהוא המלכות, והים מקבל אותם ובוילע אותם לתוכו

הסולם

מאמר

במעיהם להיות צפרדעים, ורוקדים ומרימים קולם עד שהמצרים היו מתים. ומכה זו היתה קשה להן מכולן. בוא וראה, כתוב, ושרץ היאור צפרדעים וגו', ובכה ובעמך ובכל עבדיך יעלו הצפרדעים. הרי שבאו בתוך גופם. פרעה הוכה תחלה, ויותר מכולם. שהרי נאמר ובכה ובעמך ובכל עבדיך. יהי שם ה' מבורך מן העולם ועד העולם, שהוא פוקד מעשה בני אדם בכל מה שעושים.

קנד) כתיב, ויראו וגו': כתוב, ויראו אותה שרי פרעה ויהללו אותה אל פרעה ותקח האשה בית פרעה, מקרא זה הוא לדרש, ג' פרעה כתוב כאן, פרעה אחד הוא לזמן ההוא, ואחד רומז על פרעה שבזמן של יוסף, ואחד רומז על פרעה שבימי משה, שהוכה במטהו. קנה) פרעה קדמאה וכו': פרעה

(דפו"י דף כ"ט ע"ב * דף ל"י ע"א)

אבל ת"ח, פ כד אינון נחלין עאלין לגו ימא, וימא נקיט לון, ושאיב לון בגויה, בגין דקפאן מיא בגו ימא, וההוא נ גלידי שאיב כל מיא דעאלין ביה, ולבתר נפקין מיא צ [ט בתוקפא ע דדרום, ואשקי ית כל חיות ברא, כמד"א ישקו כל חיתו שדי.

קנז) פ ותא חזי, ימא דקפא צ שאיב כל מיא, ואשתרי בתוקפא דדרום, כמה דאתמר, ק ובגין כך אינון מלא, ואתמר.

קנח) והא אתערו ביה חבריאי. אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת. מאי טעמא הם שבים בגין דההוא נהר ר דנגיד ונפיק מעדן לא פסיק לעלמין, והוא אפיק ט תדיר מיא לימא, ועל דא, מיין שבין ללכת, ותבין, ואזלין

חלופי גרסאות

דרך אמת

נ גלידי. ט ותוקפא. ע מוסיף דדרום כמה דאתמר. פ בדפו"י זהו ה"ג"א. צ תשתרי בתוקפא דדרום כמה דאתמר (כדאתמר) שאיב כל מיא. ק וע"כ. ר ונפיק תדיר. ל"ג דנגיד. ט ל"ג תדיר.

ושרץ היאור צפרועים

הסולם

מאמר

כנ"ל, והקרח נמס וחזר למים להשפיע לכל התחתונים. ואשקי לכל חיות ברא. דהיינו אל המדרגות שבבי"ע, שהם לבר מאצילות. קנז) ותא חזי ימא דקאפו וכו': ובוא וראה, ים הקפוא, דהיינו בעת שהים מקבל מקו שמאל, שאז נקפא כנ"ל, שואב כל המים, ואפילו ג"ר דחכמה, והוא נמס בתוקפו של דרום, כמו שלמדנו, שמתגבר על השמאל שהוא צפון בכח קו אמצעי, ואז משפיע לו חסדים להתלבשות החכמה שבו, שבזה הוא יכול להאיר למטה, שנבחן זה שהקרח נמס וחזר למים. כנ"ל בדבור הסמוך. ומשום זה, אינון מלא, וכבר נתבאר. כי מתוך שאינו חוזר למים זולת ע"י קו אמצעי שמגביר הדרום על הצפון, הרי הוא מפסיד ע"י את הג"ר דחכמה. שקבל בעת היותו קפוא, כנ"ל, ונמצא שאינו מלא, כי חסר לו הג"ר.

לתוכו, משום שהמים נקפאים תוך הים, וקרח הזה שואב לתוכו כל המים הבאים בו. ואח"כ, יוצאים המים בתוקפו של הדרום, דהיינו בחסדים שבצד ימין, ומשקה כל חיות השדה, כמש"א ישקו כל חיתו יער. פירושו, כי תחלה מקבלת המלכות מצד שמאל בלבד, שאז קומתה שוה לו"א, משום שאז יש לה ג"ר דחכמה אלא בלי חסדים, והחכמה אינה יכולה להאיר בלי חסדים, וע"כ נעשית אז המלכות שנקראת ים, בסוד ים הקפוא, כי האור שבה קפוא ואינו מאיר, ואח"כ בא קו אמצעי ומגביר הימין על השמאל ואז משפיע הימין את החסדים אל השמאל, והחכמה מתלבשת בחסדים, ואז נמס הקרח, והים משקה לכל העולמות. כמו שהארכנו בזה לעיל (בראשית א' דף רמ"ז ד"ה ימא דקאפו עש"ה) אמנם משום זה מתמעטת החכמה מג"ר, ואין בה רק ו"ק דג"ר. (כמש"ש לעיל ויחי קס"ח אות תקל"ד בסולם ע"ש).

קנח) והא אתערו ביה וכו': והנה העירו בו החברים, בכתוב, אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת, מהו הטעם שהם שבים, ומשיב, משום שנהר ההוא הנמשך ויוצא מעדן, שהוא יסוד דז"א, אינו מפסיק שפעו לעולם מן המלכות, והוא מוציא תמיד מים אל הים, ועל כן, המים שבים ללכת, ושבים והולכים ושבים ואינם פוסקים לעולם. וכשהוא שב ללכת, כדי, ללכת להשקות את הכל, דהיינו להמשיך חכמה המכניע את כל הקליפות, בא רוח צפון שהוא השמאל, שמשש החכמה, כנ"ל, ונקפאים המים. ורוח הדרום, שהוא חם, פותח אותם, שיוכלו ללכת לכל צד. (כנ"ל בדבור הסמוך.) ועל כן, ים ההוא, יושב בין שני צדדים האלו, צפון ודרום, ועל ידיהם, הים מתקיים, ואניות, שהן

זו"ש, כד אינון נחלין עאלין גו ימא, היינו האורות דקו שמאל דבינה שמשפיע הז"א למלכות בסו"ה שמאלו תחת לראשו, וימא נקיט לון וכו' בגין דקפאן מיא בגו ימא וההוא גלידי שאיב וכו', כי האורות הגדולים דג"ר דחכמה אינם באים לתוך המלכות אלא בזמן שהוא קפוא, כי אחר שנמס הקרח כבר אין בה אלא ו"ק דחכמה, כנ"ל, ולפיכך נבחן שההיא גלידי שאיב כל מיא דעאלין ביה, אפילו הג"ר דחכמה, ולא במצב שאח"כ. ולבתר נפקין מיא בתוקפא דדרום, שהימין, שהוא דרום, מתגבר על קו שמאל, ואז משפיע לו חסדים להלביש החכמה

ותבין, ולא פסקין לעלמין. וכד איהו ת תב ללכת, בגין למהך לאשקאה לכלא, ואתי רוח צפון וקפי מיא, ורוחא דדרום דאיהו חמימא, א שרי לון למהך לכל סטר. ועל דא, האי ימא יתיב בין תרי סטרי אלן, ובגינייהו קיימא, ב וארבין אזלין ונטלין לכל סטר.

קנט) ת"ח, כד מלכא, אתי לערסיה, בשעתא דאתפליג לילא, רוחא דצפון אתער, דאיהו אתער חביבותא לגבי מטרוניתא, דאלמלא אתערותא דצפון, לא אתחבר מלכא בהדה, בגין דצפון שארי חביבותא, כמה דאתמר, ט שמאלו תחת לראשי. ודרום חביק ברחימו, דכתיב וימינו תחבקני, כדין כמה בדיחין מתערין שירתא, עד דאתי צפרא, דכתיב, י ברן יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים. קס) וכד אתי צפרא, כלהו עלאי ותתאי אמרי שירתא, וישראל כגוונא דא לתתא, דכתיב, ט המזכירים את יי אל דמי לכם. אל דמי לכם ג לתתא דייקא. קסא) ד כד אתפליג לילא, אינון דתיאובתא דילהון לאדכרא תדיר לקודשא ב"ה, לא יהבי שכיכו ללכא, וקיימין לאדכרא ליה לקודשא בריך הוא. כד סליק צפרא מקדימין לבי כנישתא, ומשבחאן ליה לקודשא ב"ה. וכן בתר פלגות יומא. וכן בלילא, כד אתחשך ואתדבק ליליא בחשוכא, ובת שמשא. על אלן כתיב המזכירים את יי אל דמי לכם. ודא עמא קדישא דישראל.

קסב) ועל דא, אדכר לון קודשא ב"ה במצרים, וסליק על פרעה, אלן דלא משתככי יממא ה וליליא, ומאן אינון. ו אורדעניא, דקלהון לא משתכך תדיר, בגין דאתקיף בעמא קדישא, דלא משתככי יממא ולילי, לשבחא ליה לקודשא

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ה יתיב א שרי. ב ואזלין ארביין. ג לילא לתתא ; ל"ג לתתא. דייקא. ד מוסיף בלילה כד. ה וליליא. ו אורדעניא. (ט) (ש"ש ב') ב"א רל"ה צ"א. (ז) (איוב ל"ח). (ט) (ישעיה ס"ב) לך י"ב צ"ג.

ושרץ היאור צפרדעים

הסולם ינטה ירך על מימי מצרים — ויהיו דם

שירה. דהיינו אפילו הנמשכים מן הימין, כי אז כל הקורין נכללים זה מזה תחת השלימות של ימין. וכעין זה אומרים שירה ישראל למטה. שכתוב המזכירים את ה' אל דמי לכם. אל דמי לכם נאמר לתחתונים בדיוק, דהיינו ישו אל. קסא) כד אתפליג ליליא וכו': כשנחצה הלילה, אלו שתאותם להזכיר תמיד את הקב"ה, אינם נותנים דומיה ללב, וקמים ממטתם, להזכיר את הקב"ה. כשמאיר הבוקר, הם מקדימים לבית הכנסת ומשבחים אל הקב"ה. וכן אחר חצות היום, דהיינו במנחה. וכן בלילה, כשנחשך והתדבק הלילה בחושך, ולן השמש. על אלה כתוב, המזכירים את ה' אל דמי לכם. שזהו עם הקדוש ישראל.

קסב) ועל דא אדכר וכו': ועל זה, הזכיר אותם הקב"ה במצרים, ועלו על פרעה, אלו שאינם משתככים יום ולילה, ומי הם. הם הצפרדעים שקולם אינו משתתק לעולם. והוא משום

המדרגות המקבלות מן המלכות, הולכות ונוסעות בו לכל צד. דהיינו אחר שדי רוחות דרום צפון מזרח ומערב נכללים זה בזה. קנט) ת"ח, כד מלכא וכו': בוא וראה, כשהמלך שהוא ז"א, בא למטתו שהיא המלכות, בשעה שנחצה הלילה, רוח הצפון נתעורר, שהוא קו השמאל, שהוא מעורר אהבה אל המטרוניתא, דהיינו אל המלכות, כי לולא התעוררות הצפון לא היה המלך מתחבר עמה. משום שמצפון מתחיל האהבה, כמו שנאמר, שמאלו תחת לראשי, והדרום, שהוא קו ימין, מחבק באהבה, שכתוב, וימינו תחבקני. או כמה בדחנים מעוררים שירה, עד שבא הבוקר, שכתוב, ברן יחד כוכבי בקר וגוי.

קס) וכד אתי צפרא וכו' וכשבא הבוקר, כל העליונים ותחתונים אומרים שירה. כי בלילה אומרים שירה רק המלאכים הנמשכים מן קו השמאל, אבל בבוקר כולם אומרים (דפו"ד דף ל' ע"א)

בריך הוא. ולא הוה ב"נ במצרים, דיכיל למשתעי בהדי הדדי. ומנייהו אתחבלת ארעא. ומקלהון ז הו ינוקין ורביין מתין.

קסג) ואי תימא היך לא יכלין לקטלא לון. אלא, אי ארים בר ניש חוטרא, או אבנא, לקטלא חדא, אתבקעת, ונפקין שית מינה, מגו מעהא, ואזלי וטרטשי בארעא, עד דהוי, ח מתמנע למקרב בהו.

קסד) תא חזי, כמה נהרין, כמה יאורין, נפקא מגו ימא עלאה, כד ט אתמשכן ומשתרן מיא, ומתפלגין * כמה נחלין, לכמה סטרין, כ לכמה יאורין, לכמה נהרין. וחולקא דממנא דסטרא דמצרים אינון מין ג מרחשן אלין, דלית לך מין דנפקין מגו ימא, דלא ח מפקי נונין לזינין.

קסה) מאן אינון נונין. אינון שליחן ג בעלמא, ממנן למעבד רעותא דמאריהון, ממנן ברוחא דחכמתא. וע"ד תנינן, אית מין מגדלין חכימין. ואית מין מגדלין טפשיין. לפום אינון נהרין דמתחלקין לכל סטרין.

קסו) והכא ט נהרי דמצראי, מגדלין מארי דחרשין, נונין בסיטין, קפיטין בעשר דרגין דחרשין, דכתיב, ט קוסם, קסמים, מעונן, ומנחש, ומכשף, וחובר חבר, ושואל אוב, וידעוני, ודורש אל המתים. הא עשר זינין דחכמתא דחרשיא. קסז) ובהווא זמנא, אושיט קב"ה אצבעא דידיה, ובלבל אינון נחלין נהרין

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(דברים י"ח) ח"א קסז. ח"ג נא : רח :

ז ל"ג הו. ח מתמנעי. ט תשתרן ול"ג אתמשכן ; ומשתארן אתמשכן. י ל"ג ומשתרן. כ וכמה יאורין וכמה. ל מתחדשין אלא. מ גפקי. נ בעלמין. ס במצראי ול"ג נהרי.

מאמר

הסולם

ושרץ היאור צפרדעים

שליחים בעולם הממונים לעשות רצון אדונם. והם ממונים ברוח החכמה, וע"כ למדנו, יש מים המגדלים חכמים, ויש מים המגדלים טפשים. דהיינו לפי אלו הנהרות שמתחלקים לכל הבחינות.

קסו) והכא נהרי דמצראי וכו' : וכאן, הנהרות של מצרים, מגדלים בעלי כשפים, שהם דגים חזקים, קשורים בעשר מדרגות הכישוף, שכתוב, קוסם, קסמים, מעונן, ומנחש, ומכשף, וחובר חבר, ושואל אוב, וידעוני, ודורש אל המתים. קוסם הוא א', קסמים הם שתיים, הרי ג', ועם שאר השבע הם עשר. הרי עשר מינים של חכמת הכישוף. בסיטין, פירושו חזקים, מלשון התרגום (ישעיה כ"א ח') דאיתיו בסיטוניהון כאריא. קפיטין, הוא כמו כפותין, שפירושו קשורים.

קסז) ובהווא זמנא וכו' : ובזמן ההוא של יציאת מצרים, הושיט הקב"ה אצבעו וערב אלו הנחלים והנהרות של המצרים, שהם המדרגות העליונות שהמצרים יונקים משם, ונמנעו דגי החכמה שלהם מלהשפיע להם חכמה, אחד

משום שהתקיף בעם הקדוש שאינם שותקים יום ולילה מלשבח את הקב"ה. ולא היה אדם במצרים שיוכל לדבר עם חבירו. ומהם נשחת הארץ, ומקולם היו מתים תנוקות וילדים. קסג) ואי תימא היך וכו' : ואם תאמר איך לא יכלו להרג אותם, את הצפרדעים. ומשיב, אלא אם הרים אדם מקל או אבן להרג אחת, התבקעה ויצאו ממנה, מהוך מעיה, שש צפרדעים, והלכו ובעטו בארץ, עד שהיו נמנעים מלקרב אליהם.

קסד) תא חזי כמה וכו' : בוא וראה, כמה נהרות כמה יאורים יוצאים מתוך ים העליון, שהוא מלכות, בעת שנפתחו ונמשכו המים. ומתחלקים כמה נחלים לכמה צדדים לכמה יאורים לכמה נהרות, שהם חלק הממונה על הצד של מצרים. אלו הם מים משריצים, כי אין לך מים היוצאים מתוך הים, שאינם מוציאים דגים למיניהם.

קסה) מאן אינון נונין וכו' : שואל, אם הנהרות והיאורים הן מדרגות עליונות הנמשכות מן המלכות, א"כ מי הם הדגים. ומשיב, הם (דפ"י דף ל' ע"א *) דף ל' ע"ב)

דמצראי, ואתמנעו אינון נוני דחכמתא דילהון. חד ^ע אתהפך לדמא, וחד דסליקו
 נוני קלין, ^פ בלא תועלתא, ולא אתי עלייהו רוחא דאינון ^צ חכמתן.
 קסח) ערוב: כי האי גוונא, דערבב לון זיני דחכמתא דילהון, ולא יכלין
^ק לאתדבקא, ולא עוד, אלא ^ר אפילו דהני דאשתכחו בארעא, מחבלן לון
^ט בארעא, ומחבלן אורחייהו. ערוב, מאי ערוב. ^ת ערבוביא. כמד"א ^פ ובגד
 כלאים. ערובין: ^צ שדך לא תזרע כלאים: זינין סגיאין בארמות ידא.
 קסט) תא חזי, כמה חילין ^א אתערו לעילא כחד, ובלבל לון קב"ה כחדא,
 בגין לבבלא חיליהו תקיפא לעילא. וכל אינון גבורן דעבד קב"ה במצרים,
 בידא חדא הוה, דארים ידיה עלייהו, לעילא ותתא, ומתמן אתאבידת חכמתא
 דמצרים, דכתיב, ^ק ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר.
 קע) ותא חזי, כתיב, ^ר וסכסכתי מצרים במצרים. מצרים לעילא, ^ב במצרים
 לתתא. בגין דאינון חילין ^ג לעילא, ממנן על חילין דלתתא, ואתערבו כלהו.
 אתערבו לעילא, דלא הוו מצראי יכלי לאתקשרא בחרשייהו, באינון דוכתי דהו
 מתקשרי בקדמיתא, דהא אתבלבלו. ועל דא אייתי עלייהו ^ד ערוב, חיוון דהו
 מתערבי דא בדא.
 קעא) כנים, דסלקא עפרא דארעא. ^ה ותא חזי, כל ^ו איבא דאתילידת בארעא,
 מחילא דלעילא ^ז ממנא ^ח דאזדרע עלה איהו, וכלא הוה כגוונא דלעילא.

חלופי גרסאות

^ע דאתהפך. ^פ דכלהו נונין תליין. ^צ חכמתא; חכמן.
^ק לאדבקא. ^ר ל"ג אפילו. ^ש ארעא. ^ת מוסין ערבוביא
 וערבוביא. ^א אתערבו. ^ב מצרים. ^ג ממנן לעילא. ^ד חיוון
 בערוב. ^ה תא. ^ו היכא. ^ז ל"ג ממנא. ^ח דאזרע.

מסרת הזהר

^פ (ויקרא י"ט) ^צ (שם) ^ק (ישעיה כ"ט) ^{כ"ב} ל: ^ר (ישעיה י"ט)
^ז (ישעיה י"ט)

ושרץ היאור צפרדעים

במצרים היו ביד אחד, שהוא יד החזקה כנ"ל,
 שהרים ידו עליהם למעלה ולמטה ומשם
 נאבדה חכמת מצרים, שכתוב, ואבדה חכמת
 חכמיו וגו'.

קע) ת"ח כתיב וכו': בוא וראה, כתוב,
 וסכסכתי מצרים במצרים, היינו שיסכסך
 מצרים של מעלה, שהם השרים שלהם, במצרים
 של מטה. משום שאלו הצבאות של מעלה
 ממונים על הצבאות של מטה, ונתערבו כולם,
 נתערבו מערכותיהם למעלה, ולא היו המצרים
 יכולים להתקשר בכשפיהם באלו המקומות של
 השרים שלהם למעלה, שהיו מתקשרים כח
 מתחילה, כי נתערבו. ועל כן הביא עליהם כח
 הערוב, שהיא, חיות שהיו מעורבים זה בזה.

קעא) כנים, דסלקא עפרא וכו':
 הכנים שהעלה עפר הארץ, מה פירושו. בוא
 וראה, כל תולדה שגולדת בארץ, היא נמשכת
 מכח ממונה שלמעלה שנזרע עליה, והכל הוא
 כעין של מעלה.

ות"ח

מאמר

הסולם

אחד, נתהפך לדם, ואחד, שהדגים, דהיינו
 הצפרדעים, הרימו את קולם, להמשיך רוח
 החכמה, בלי תועלת, ולא בא עליהם הרוח של
 אלו החכמות שלהם.

קסח) ערוב, כי האי גוונא וכו':
 ערוב, הוא ג"כ כעין זה, שערב מיני נזדרגות
 החכמה שלהם ולא יכלו להשיגן. ולא עוד, אלא
 אפילו אותן נזדרגות החכמה שלהם שכבר
 נמצאו בארץ, היו משחיתים אותם בארץ,
 דהיינו שנעשו למזיקים, והשחיתו
 את דרכם. ערוב, מהו ערוב, ומשיב, הוא
 ערבוביא. כמש"א ובגד כלאים, שפירושו,
 תערובת של צמר ופשתים. כמש"ש שדך לא
 הזרע כלאים, שפירושו, לזרע מינים הרבה
 במפולת יד. כן ערוב שבכאן, פירושו ערבוביא.

קסט) תא חזי כמה וכו': בוא וראה,
 כמה כחות התעוררו למעלה כאחד, וערב אותם
 הקב"ה יחד, כדי לערב כחותיהם החזקים
 למעלה. וכל אלו הגבורות שעשה הקב"ה

(דפו"י דף ל"י ע"ב)

קעב) ות"ח, שבעה רקיעין עבד קב"ה, כגוונא דא שבעה ארעאן. ואינון תחומין דמתפרשן בדוכתייהו. ז' רקיעין לעילא, שבעה תחומי ארעא לעילא, כהאי גוונא לתתא מתפרשן דרגין, ז' רקיעין, וז' תחומי ארעא. והא אוקמוהו חברייא, בז' ארעין ^ק כסופטא דא על דא.

קעג) ו ואינון ז' תחומי ארעא לעילא, כל חד וחד . מתפרשן לעשר, ואינון מתפלגאן לע' ממנו, דממנו על שבעין עמין. וההוא ארעא, תחומא דכל עמא ועמא, סחרא ^ר לארעא קדישא דישראל. כד"א, ^ט הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל ^ט ועשרה בגווייהו ^כ טמירין, ואינון ע' דסחרן ארעא קדישא. ודא הוא לעילא, כגוונא דא לתתא.

קעד) ות"ח, ההוא ארעא, תחומא דחולקא דמצראי, בההוא זמנא, אושיט קב"ה אצבעא דיליה, ^ח ואתילידו טפסירין בההוא תחומא, ואתיבשו כל אינון תחומין דרכיכו מיא. וכל ירוקא דמיין דנבעין, כדין לתתא, אתחזיאו ^נ קלמין מעפרא דארעא.

חלופי גרסאות

ט ל"ג ואינון. י מתפרשאן לע' ממנו ; מתפרשן לע' סטרין דממנו לע' ממנו. כ טהירין. ז ואתיליד. מ רכיכים נ ל"ג קלמין ; תלמין.

מסרת הזהר

(שה"ש ג')

דרך אמר ^ק כמין מדרגת הסולם זה למעלה מזה ועיין ויקרא ט' ע"ב. ^ר אחרי מות סי' ע"א. ^ש ששים הם בעינן אחד ונקודה אחת באמצע עולה לעשרה תחומין והם שבעים בכלל. ^ת ונולדו שלהובי אש וגרם יבישות בכל מקום שהיה אגם מיט.

ושרץ היאור צפרדעים

הסולם

מאמר

קעב) ות"ח שבעה רקיעין וכו': כגלדי בצלים, וכאן מדבר בסדר היושר, וע"כ אומר שהם כסופטא דא על דא, דהיינו ביושר. וע"כ אומר להלן, שארץ הקדושה היא בפנים וע' ארצות של האומות מסבבים אותה מבחוץ. כי בסדר היושר, כל הפנימי ביותר הוא יותר משובח.

קעג) ואינון ז' תחומי וכו': ואלו ז' גבולי הארץ למעלה, שהם כנגד חגית נהי"ט, כל אחד ואחד מתפשט לעשר, כי כל אחת מחגית נהי"ט כלולה מעשר ספירות, וע"כ הם מתחלקים לע' ממונים, שהתמנו על ע' אומות, ואותם הארצות, שהן הגבולים של כל עם ועם, שהן ע' ארצות, מסבבות את ארץ הקדושה של ישראל. כמש"א, הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה, מגבורי ישראל, ויש עשרה הטמונים בהם, שב"חד הם ע', והם הע' המסבבים את ארץ הקדושה, וזה הוא למעלה, וכעין זה, הוא גם למטה.

קעד) ות"ח ההוא ארעא וכו': ובוא וראה, אותה הארץ, גבול חלקם של מצרים, הושיט הקדוש ברוך הוא בעת ההוא את האצבע שלו, ונולדו להבות אש באותו

הגבול

קעב) ות"ח שבעה רקיעין וכו': ובוא וראה, ז' רקיעים עשה הקב"ה. כעין זה ז' ארצות. והם הגבולים שהתבארו במקומם. דהיינו שהם כנגד ז' ספירות חגית נהי"ט. שבעה רקיעים למעלה וז' גבולי הארץ למעלה, וכעין זה למטה מתפשטים המדרגות, ז' רקיעים וז' גבולי הארץ, ובארו אותם החברים בז' הארצות שהם כמו תיבות זה על זה. סופטא פירושו תיבה, כמ"ש (תענית כ"א) מלא ספטא אבנים טובות.

ואין להקשות מזהר ויקרא דף ט' ע"ב, שאומר שם, וכלהו רקיעים אלין על אלין כגלדי בצלים וכו' ע"ש. כי יש ב' סדרים בעולמות א' שהם מסודרים כעגולים זה בתוך זה, והיותר חיצון הוא יותר חשוב, שהעגול החיצון ביותר הוא למעלה סמוך לא"ס ב"ה והיותר גרוע הוא היותר פנימי שהיא העוה"ז. ב' שהם מסודרים ביושר זה תחת זה, שבהם היותר פנימי הוא יותר חשוב והחיצון הוא גרוע. (כמ"ש בתלמוד עשר ספירות שיעור ב' דף ס"ג ע"ש) ובוהר ויקרא דף ט' מדבר בסדר העגולים, וע"כ אומר, שהם זה בתוך זה

(דפו"י דף ל' ע"ב)

קעה) והא אתמר דאהרן הוה מחי. אבל בגין ^ו דא אהרן הוה מחי, לאחזאה דימינא דקודשא ב"ה תבר לשנאין, כד"א, ^ח ימינך יי' תרעץ אויב. כגוונא דא, זמין קב"ה לאייתאה על קרתא ^ט דרומי רבתא, דכתיב ^י ונהפכו נחליה לזפת ועפרה לגפרית. ^י ועל דא, כל עפר הארץ היה כנים בכל ארץ מצרים.

קעו) רבי יהודה ורבי חייא, הוּו אזלי באורחא. אמר רבי חייא, חברייא כד אינון באורחא, * בעיין למהך בלבא חד. ואי איערעו, או אזלי בגווייהו חייבי עלמא, או בני נשא דלאו אינון מהיכלא דמלכא, בעו לאתפרשא מנייהו. מנא לן. מכלב, דכתיב, ^א ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי. מאי רוח אחרת. דאתפרש מאינון מאללין, ^ב דכתיב, ^ג ויעלו בנגב ויבא עד חברון. ^ד דאתפרש מאינון מאללין ואתא איהו בלחודוי לחברון, לאשתטחא על קברי אבהן.

קעו) וחברון, אתיהיב ליה חולק אחסנא לאתתקפא ^ה ביה, כמה דאת אמר, ^ו ולו אתן את הארץ אשר דרך בה. אמאי יהיבו ליה חברון. אי בגין ^ז דאשתטח בקברי אבהן לאשתזבא מההוא עיטא ^ח דילהון דאשתזיב. ^ט לא.

קעח) אלא, רזא דמלה שמענא. כגוונא דא כתיב, ^א וישאל דוד ביי' לאמר האעלה באחת ערי יהודה ויאמר יי' אליו עלה ויאמר דוד אנה אעלה ויאמר חברונה. הכא אית לאסתכלא, כיון דהא מית שאול, ודוד ^ב ביומי דשאול אתמשח לקבלא

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

(ח) (שמות ס"ו) (א) (ישעיה ל"ד). (ב) (במדבר י"ד). (ג) (שם י"ג). (ד) (דברים א'). (ה) (ש"ב ב') לך כ"ו צ"ב. (ו) דאהרן ול"ג דא. ע ל"ג דרומי רבתא ; חייבא. פ ועם כל דא ; ל"ג ועל (ד"א) צ פתח ויאמר ול"ג דכתיב. ק דאפרש. ר ל"ג ביה. ש דאשזכה. ת דיליה. א ל"ג לא. ב ביומוי.

מאמר

הסולם

ויבנהו שבע שנים

עקב היתה רוח אחרת וגוי. מהו רוח אחרת, היינו שנפרד מן המרגל ^א שכתוב, ויעלו בנגב ויבא ^ב עד חברון, שהיה צריך לומר ויבוא, לשון רביס, אלא משום שנפרד מן המרגלים והוא בא בלבדו לחברון, להשתטח על קברי האבות, ע"כ נאמר עליג, ויבוא עד חברון. בלשון יחיד.

קעו) וחברון אתיהיב ליה וכו': וחברון ניתנה לו לחלק ונחלה להתחזק בה, כמש"א, ולו אתן את הארץ אשר דרך בה. שואל, למה ניתנה לו חברון, אם משום שהשתטח על קברי האבות להנצל מעצה שלהם, של המרגלים, וניצל. אינו כן.

קעח) אלא רזא דמלה וכו': ומשיב, אלא סוד הדבר שמעתי, שהוא, כעין זה שכתוב, וישאל דוד בה' וגוי' ויאמר חברונה. כאן יש להתבונן, כיון שכבר מת שאול, ודוד עוד בימיו של שאול נמשח לקבל את המלכות. א"כ, כיון שמת שאול, למה לא המליכו את דוד, ולמה לא קבל מלכות על כל ישראל, אלא שבא לחברון וקבל

הגבול, ונתיבשו כל אלו הגבולים הרטובים מים, וכל טפה של מים נובעים, או למטה, בארץ מצרים, נראו הכנים מעפר הארץ.

קעה) והא אתמר דאהרן וכו': שואל, הרי נאמר שאהרן היה מכה את עפר הארץ בכניס ואתה אומר הושיט הקב"ה אצבעו וכו'. ומשיב, אבל בשביל זה היה מכה אהרן, להורות, שימינו של הקב"ה שבר את השונאים, כמש"א, ימינך ה' תרעץ אויב. כי אהרן הוא כהן, שהוא מרכבה לימינו של הקב"ה. כעין זה עתיד הקב"ה להביא על עיר רומי הגדולה שכתוב, ונהפכו נחליה לזפת ועפרה לגפרית. ועל זה, שהוביש המים מן עפר מצרים, כנ"ל, כל עפר הארץ היה כנים בכל ארץ מצרים.

קעו) ר' יהודה ור' חייא וכו': ר"י ור"ח היו הולכים בדרך. אמר ר' חייא, החברים, כשהם בדרך, צריכים ללכת בלב אחד. ואם יקרה להם, או הולכים ביניהם, רשעי עולם, או אנשים שאינם מהיכל המלך, צריכים להפרד מהם. מאין לנו זה, מן כלב, שכתוב, ועבדי כלב (דפו"י דף ל' ע"ב *). דף ל"א ע"א)

מלכו. כיון דמית שאול אמאי לא אמליכו ליה לדוד, ולא קביל מלכו על כל ישראל, ואתא לחברון, ומלכו קביל ג על יהודה בלחודוי שבע שנים, ואתעכב תמן כל הני שבע שנים. ולבחר דמית איש בושת, קביל מלכו על כל ישראל בירושלים.

קעט) אלא, כלא הוא רזא קמי קודשא בריך הוא. תא חזי, מלכותא קדישא לא קביל מלכו שלימתא, עד דאתחבר באבהן. וכד אתחבר בהו, אתבני בבנייא שלימו, מעלמא עלאה, ועלמא עלאה אקרי שבע שנים, בגין דכלהו ביה. קפ) וסימניך ויבנהו שבע שנים, דא עלמא עלאה. ולא כתיב ויבנהו בשבע שנים. כמה דאת אמר, כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ. מאן ששת ימים, דא אברהם. דכתיב, אלה תולדות השמים והארץ בהבראם באברהם. ואברהם ששת ימים אקרי. ובגין דאיהו ששת ימים, אתבני עלמא. ה בההוא גוונא ויבנהו שבע שנים.

קפא) ותא חזי, דוד בעא לאתבנאה במלכו שלימתא, לתתא, כגוונא דלעילא, ולא אתבני, עד דאתא ואתחבר באבהן. וקאים שבע שנים לאתבנאה בגווייהו. לבחר שבע שנים, אתבני בכלא, אתמשכא מלכותיה די לא תעדי לעלמין. ואי לאו דאתעבד בחברון לאתחברא בדוכתיה, לא אתבני מלכותיה לאתמשכא כדקא יאות. כהאי גוונא כלב, אתנהיר ביה רוחא דחכמתא, ואתא לחברון, לאתחברא באבהן, ולדוכתיה אזל, ולבחר, דוכתיה הוה, וירית ליה.

מסרת הזהר

ו) (מ"א ו') ויצא י"א צ"ד. ז) (שמות ל"א) ב"א ג עלה. ד ביה; וביה. ה בהאי. ו ל"ג לתתא כגוונא דלעילא. ז אתעתד; דאתעתד.

חלופי גרסאות

מאמר

הסולם

ויבנהו שבע שנים

והארץ בהבראם, שהוא אותיות אברהם, ואברהם נקרא ששת ימים. שהוא החדס דז"א הכולל חג"ת נה"י. ומשום שהוא ששת ימים, ע"כ נבנה בו העולם. וכעין זה, ויבנהו שבע שנים. שסובב על עולם העליון, שהוא בינה, הנקרא שבע שנים.

קפא) ות"ח דוד בעא וכו': ובוא וראה. דוד רצה להבנות במלכות השלמה למטה, כעין המלכות של מעלה, ולא נבנה, עד שבא והתחבר באבות בחברון. ועמד שם שבע שנים, להבנות בתוכם. לאחר שבע שנים, הוא נבנה בכל שצד"ה, ונמשכה מלכותו שלא תעבור ממנו לעולם. ואם לא היה נתתקן בחברון להתחבר במקומו באבות, לא היתה מלכותו נבנית שתוכל להמשך כראוי. כעין זה כלב, שהאיר בו רוח החכמה, ובא לחברון להתחבר עם האבות, ולמקומו הלך, כי בחינת רוח החכמה אינה מתקבלת אלא ע"י חבור עם האבות, כמ"ש כל זה, לעיל (פרשת לך דף כ"ו ד"ה פירוש עש"ה) ואח"כ היתה מקומה, כי ניתנה לו כנ"ל, וירש אותה.

וקבל המלכות על יהודה לבדו שבע שנים, והתמהמה שם כל אלו שבע השנים. אלא לאחר שמת איש בשת קבל המלכות על כל ישראל בירושלים.

קעט) אלא כלא הוא רזא וכו': ומשיב, אלא הכל הוא סוד לפני הקב"ה. בוא וראה. מלכות הקדושה, של מעלה, לא קבלה אור המלכות בשלמות עד שהתחברה באבות, שהם חג"ת שמחזה ולמעלה דז"א, כשנתחברה בהם, נבנתה בבנין שלם מעולם העליון, שהוא בינה. ועולם העליון נקרא שבע שנים, משום שכל ז' הספירות, חג"ת נה"מ, נכללים בו. (וביאור הדברים תמצא לעיל פרשת לך דף כ"ו ד"ה פירוש).

קפ) וסימניך ויבנהו וגו': והסימן שלך, ויבנהו שבע שנים, זהו העולם העליון, ועל כן לא כתוב ויבנהו בשבע שנים. כי סובב על עולם העליון שנקרא שבע שנים. כמשי"א, כי ששת ימים עשה ה' וגו', מי הם ששת ימים. היינו אברהם. שכתוב, אלה תולדות השמים

(דפויי דף ל"א ע"א)

קפב) ר' ייסא ורבי חזקיה, הוּו אזלי מקפוטקיא ללוד, והוה עמהון חד יודאי [א] במטול דקטפירא דחמרא. עד דהוּו אזלי, א"ר ייסא לרבי חזקיה, אפתח פומך, ואימא חד מלה, מאינון מלי מעלייתא דאורייתא, דאת אמרת בכל יומא, קמי בוצינא קדישא.

קפג) פתח ואמר, (ט) דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. דרכיה דרכי נעם, אלין אורחין דאורייתא, דמאן דאזיל באורחי דאורייתא, קודשא בריך הוא, אשרי עליה נעימותא דשכינתא, דלא תעדי מניה לעלמין. וכל נתיבותיה שלום, דכל שבילין דאורייתא, כולהון שלם. שלם ליה לעילא, שלם ליה לתתא. שלם ליה בעלמא דין, שלם ליה בעלמא דאתי.

קפד) אמר ההוא יודאי [ב] איסורא בקיסטרא, בהאי קרא אשתכח. א"ל מניין לך. אמר ליה, מאבא שמענא, ואוליפנא הכא בהאי קרא מלה טבא. קפה) פתח ואמר, האי קרא [ג] בתרין גוונין איהי, ובתרין סטרין. קרי ביה דרכים, וקרי ביה נתיבות. קרי ביה נועם, וקרי ביה שלום. מאן דרכים. ומאן נתיבות. מאן נעם. ומאן שלום.

קפו) אלא, דרכיה דרכי נעם, היינו דכתיב, (י) הנותן בים דרך. דהא כל אתר דאקרי באורייתא דרך, הוא אורחא פתיחא לכלא. כהאי אורחא דהוא פתיח לכל

מסרת הזהר

(ט) (משלי ג') וישב ס"ו צ"ב. (י) (ישעיה מ"ג) ב"א רנ"ב צ"ג.

חלופי גרסאות

ח מכאן עד נתיבותיה שלום שבאות קפ"ט נדפס בזהר פרשת מקץ דף כ"ו אות צ"ה עם החלופי גרסאות.

דרך אמת [א] במשוי הקשור בחמור מאיזה ענייני סחורה. [ב] איסורא בלגינא ר"ל יש בפסוק זה דבר שנשנוע כמטבע המונחת בלגינא ומקשקש וכבר ביארתי לעיל פי' ויחי. [ג] יש לפרשו בשני פנים ובשני עניינים חלופים.

מאמר

הסולם

דרכים — נתיבות — נעם — ושלום

קפב) ר' ייסא ור' חזקיה וכו': ר"י ור"ח היו הולכים מקפוטקיא ללוד. והיה עמהם יהודי אחד עם משא של עופות הנקראים קטפירא, (כנ"ל אות קכ"ד) על חמור. בעוד שהיו הולכים, אמר ר' ייסא לר' חזקיה פתח פיך ואמור דבר אחד מאלו דברי תורה הטובים, שאתה אומר בכל יום לפני המאור הקדוש, ר"ש.

קפג) פתח ואמר, דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. דרכיה דרכי נעם, הם אורחות התורה, כי מי שהולך בדרכי התורה, הקב"ה משרה עליו נעימות השכינה, שלא תעבור ממנו לעולם. וכל נתיבותיה שלום, הם השבילים של התורה. כי כל השבילים של התורה כולם שלום. שלום לו למעלה, שלום לו למטה, שלום לו בעולם הזה, שלום לו בעולם הבא.

קפד) אמר ההוא יודאי וכו': אמר אותו יהודי, איסורא בקיסטרא יש במקרא הזה. (דפו"י דף ל"א ע"א)

קפה) פתח ואמר האי וכו': פתח ואמר, מקרא זה, הוא בשני אפנים ובשתי בחינות. כי אתה קורא בו דרכים, וקורא בו נתיבות. ואתה קורא בו נועם, וקורא בו שלום. מה דרכים ומה נתיבות, מה נעם ומה שלום.

אורחות

ב"ג. כך דרכיה, אל"ן דרכים דאינון פתיחן מאבהן, דכראן בימא * רבא, ועאלין בגויה. ואינון אורחין מתפתחין לכל עיבר, ולכל סטרי עלמא. קפו) והאי נעם, הוא נעימו דנפיק מעלמא דאתי, ונהיר לכל בוצינין, ומתפרשין לכל עיבר, וההוא טיבו, ונהורא דעלמא דאתי, דינקין אבהן, אקרי נעם. דבר אחר, עלמא דאתי, אקרי נעם. וכד אתער עלמא דאתי, כל טיבו, וכל חידו, וכל נהורין, וכל חירו דעלמא אתער. ובגיני כך, אקרי נעם. קפח) ועל דא תנינן, חייבין דגיהנמ, בשעתא דעאל שבתא, כלהו נייחין, ואית להו חידו, ונייחא בשבתא. כיון דנפיק שבתא, אית לן לאתערא חידו עלאה עלנא, דנשתזיב מההוא עונשא דחייביא, דאתדנו מההיא שעתא ולהלאה. ואית לן לאתערא ולימא, ויהי נעם יי אלהינו עלינו. דא הוא נעם עלאה, חידו דכלא. ועל דא, דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. קפט) מאן נתיבותיה. אל"ן אינון נתיבות ושבילין, דנפקי מלעילא, וכלהו נקיט לון ברית יחידאי, דאיהו אקרי שלום, שלמא דביתא, ועאל לון לימא רבא,

מסרת הזהר (תהלים צ') תולדות ג"ח צ"א.

מאמר הסולם דרכים — נתיבות — נעם — ושלום

במלכות את היסוד הזה הנק' מפתחא. וז"ש דרכים דאינון פתיחן מאבהן, שהם חג"ת בגויה, שהם מתקנים אותה לבחינת מלכות שלהם בסוד רביעי לאבות, ותקון זה נבחן לכריה וחפירה, משום שעושים אותה בזה לבית קבול אל המוחין דבינה, המכונים נועם. וזו"ה באר חפרוה שרים, שהם אר"א. בסו"ה ויבן ה' אלקים את הצלע, (כנ"ל בראשית ב' דף קל"ה ד"ה ביאור ע"ש) כרוה נדיבי עם, היינו חג"ת דז"א כנ"ל, וז"ש דכראן בימא רבא וכו'. ונתבאר בזה, מהו דרכים ומהו נעם.

קפח) ועל דא תנינן וכו': וע"כ למדנו, הרשעים אשר בגיהנם, בשעה שהשבת נכנס, כולם נחים, ויש להם שמחה וימנוחה בשבת. כיון שיוצא השבת, יש לנו להעיר עלינו השמחה העליונה כדי להנצל מעונש הגיהנם, שמשעה ההיא ולהלאה הם נדונים. ויש לנו להעיר ולומר, ויהי נעם ה' אלקינו עלינו וגו'. שזה הוא לחזור ולהמשיך נעם העליון, שהוא המוחין דבינה כנ"ל, שהוא שמחת הכל. וע"כ דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום.

קפט) מאן נתיבותיה וכו': שואל מהו נתיבותיה. ומשיב, אלו הם נתיבות ושבילים היוצאים מלמעלה מאר"א, שהם מבחינת מנועולא, כנ"ל, (וכמ"ש בראשית א' דף רנ"א ד"ה נחית) וכולם מקבל ברית יחיד שנקרא שלום, שהוא היסוד דז"א, שהוא שלום בית

אורחות המתפתחים לכל צד, ולכל רוחות העולם.

קפו) והאי נעם הוא וכו': ונעם הזה, שאומר הכתוב, הוא נעימות היוצא מעולם הבא, שהוא בינה, ומאיר לכל המאורות, ושהם זו"ן, ומתפשטים לכל צד, דהיינו לימין ולשמאל. וטוב ההוא והאור של עולם הבא, שהאבות שהם חג"ת דז"א, יונקים, נקרא נועם. דבר אחר עולם הבא נקרא נועם משום שבעת שנתעורר עולם הבא להשפיע, כל טוב, וכל שמחה, וכל האורות, וכל חירות העולם מתעורר, ומשום זה נקרא עולם הבא, שהוא הבינה, נועם.

ביאור הדברים. ב' נקודות הן במלכות: אחת, הממותקת בבינה, והיא נקראת מפתחא, השניה, היא בלתי ממותקת ונקראת מנועולא. (כמ"ש באורך בהקדמת ספר הזהר דף מ"ז במאמר מנועולא ומפתחא ע"ש). וע"כ יש ב' שמות ליסוד דמלכות, כשמתוקנת מפתחא היא נקראת דרך או אירח. וכשמתוקנת מנועולא היא נקראת שביל או נתיב. וז"ש כל אתר דאקרי באורייתא דרך, הוא אורחא פתיחא לכלא, כי המתוקנת מפתחא מקבלת כל המוחין דבינה הנקראים נועם, והיא פתוחה להשפיע אותם לכל התחתונים. והיקון זה שתהא ראויה לקבל המוחין דבינה, נעשה מתוך עליתה לחג"ת דז"א הנקראים אבות, והיא מתוקנת שם בסוד רביעי לאבות, (כנ"ל בראשית א' דף ק"י ד"ה מלכותא דדוד). וע"כ נבחן, שהאבות תקנו (דפו"י דף ל"א צ"א * דף ל"א צ"ב)

כד איהו בתוקפיה. וכדין יהיב ליה שלם. הה"ד וכל נתיבותיה שלום. ם אתו רבי ייסא ור' חזקיה, ונשקו ליה, אמרו ומה כל הני מלין עלאין טמירין גבך, ולא ידענא. אזלו. כד מטו חד בי חקל, חמו בעירי דבי חקל מתין, אמרו ודאי דבר דבעירי אית באתר דא.

קצ) אמר ההוא יודאי, הא דאמריתו כ דקודשא ב"ה ל קטל במצרים, כל אינון עאני, כל אינון בעירי. תלת מותני הו בבעירי. חד, דבר. וחד, אינון דקטיל ברד. וחד, אינון בוכרי דבעירי.

קצא) ומה הוה מותנא דילהון. אלא, הא, כתיב בקדמיתא, ה הנה יד יי' הויה במקנך אשר בשדה, אמאי בכלהו ם לא כתיב יד יי'. נ אלא, הכא איהו ם ידא בחמשה אצבעאן. דהא בקדמיתא כתיב, אצבע אלהים היא. ם והכא כלהו חמש אצבעאן, ם וכל אצבעא ואצבעא, קטל זינא חדא. וחמשה זינין הוו, דכתיב, בסוסים, בחמורים, בגמלים, בבקר, ובצאן. הא חמשה זינין, לחמשה אצבעאן, דאקרון יד. בגיני כך, הנה יד יי' הויה וגו' דבר כבד מאד. דהו מתים מגרמייהו, ואשתכחן מתים.

קצב) בתר ז דלא אהדרו מצראי, אינון אתוון ממש, אהדרו וקטלו כל אינון דאשתארו. ם ודבר, אהדר ברד. מה בין האי להאי. אלא דא בניחותא, ודא בתקיפו דרוגזא. ותרין אלין, הו באתר חד, בחמש אצבעאן.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ט ע"כ נדפס בפי מקץ דף כ"ז מן אות צ"ה עד אות ק"א. י אתון. כ דקטל קב"ה. ל ל"ג קטל. מ לא כתיב ע והא. ם כל. צ כלא. ק דבר.

ז ח"ב סה. ח"ג צ. ת"ז בהקדמה ט. תס"ט קא : יד אלקים אלא יד ה'. נ אלא יד ה'. ם בידא חמשה.

הנה יד ה' הויה

הסולם

מאמר

קצא) ומה הוה מותנא וכו': שואל, ומה היה המיתה שלהם. ומשיב, אלא הרי כתוב מתחלה, הנה יד ה' הויה במקנך אשר בשדה, למה בכל המכות לא כתוב יד ה'. אלא כאן הוא יד בחמשה אצבעות, כי מתחלה אצל מכת כניס, כתיב, אצבע אלקים הוא, וכאן כל חמש האצבעות, שכל אצבע ואצבע הרג מין אחד, וחמשה מינים היו, שכתוב, בסוסים, בחמורים, בגמלים, בבקר ובצאן. הרי חמשה מינים לחמשה אצבעות הנקראות יד. משום זה, הנה יד ה' הויה וגו' דבר כבד מאד. שהיו מתים מעצמם, שנמצאו מתים.

בית, ומביאם לים הגדול, שהוא המלכות, כשהוא בתקפו. כלומר בעת שים הגדול הוא בבחינת שמאל בלבד והוא בדינים בסוד ימא דקאפו, אז בכח המסך דחירק שבקו אמצעי מגביר הימין על השמאל ונכללים זה בזה. ואז המים נפתחים (כנ"ל אות קנ"ו). וזה נבחן שעושה שלום. ואז נותן לו שלום. זהו שכתוב, וכל נתיבותיה שלום. ונתבאר בזה מהו נתיבות, ומהו שלום. באו ר' ייסא ור' חזקיה ונשקו לו. אמרו, ומה כל אלו דברים עליונים צפונים אצלך, ולא ידענו. הלכו. כשהגיעו לשדה אחד, ראו בהמות השדה שמתים. אמרו, ודאי דבר של בהמות יש במקום הזה.

קצב) בתר דלא אהדרו וכו': אחר שלא חזרו המצרים בתשובה, חזרי אלו האותיות ממש של דבר, והרגו כל אלו שנותרו, ואותיות דבר חזרו להיות ברד. מה בין זה לזה. אלא זה, הדבר, בנחת, וזה, הברד, בתוקף הרוגו. ושנים אלו היו במקום אחד, דהיינו בחמש אצבעות.

קצ) אמר ההוא יודאי וכו': אמר אותו יהודי, זה שאמרתם שהקב"ה הרג במצרים כל אלו הבהמות כל אלו הצאן, הנה ג' מיתות היו בבהמות, א) דבר, ב) אלו שהרג אותם הברד. ג) אלו בכורות הבהמות, שמתו בכמות בכורות.

קצג) תא חזי, דבר אתוון דהו בניחותא, מותנא בנייחא, דהו מתין מגרמייהו. ברד, דאתהדרו אתוון בתקוף רוגזא, וקטל כלא. יתבו בההוא חקל, חמו עאני דאתיין לאתר חד, ומתין תמן, קם ההוא יודאי לגבי ההוא אתר, וחמא ז] תרין קטפירי, דמליין ר אקסוטרא.

קצד) פתח ואמר, כתיב (ח) ה] ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה, האי מלה דרבי אלעזר, דאמר, ואעשך לגוי גדול, לקבל לך לך. ואברכך, לקבל מארצך. ואגדלה שמך, לקבל וממולדתך. והיה ברכה, לקבל ומבית אביך. ודא לקבל דא.

קצה) ר' שמעון אמר, רזא דחכמתא הכא. ואעשך לגוי גדול, לקבל סטר ימינא. ואברכך, לקבל סטר שמאלא. ואגדלה שמך, לקבל סטר אמצעיתא. והיה ברכה, לקבל סטר ארעא דישראל. וכלא רזא דרתיכא קדישא.

קצו) תא חזי, באתערותא דלתתא, ט אתער לעילא. ועד לא יתער לתתא, לא יתער לעילא, לאשראה עליה. מה כתיב באברהם, ז] ויצאו אתם מאור כשדים. ויצאו אתם, ויצאו אתו מבעי ליה. דהא כתיב ויקח תרח את אברם בנו וגוי. מהו ויצאו אתם. אלא, ת תרח א ולוט נפקו עם אברהם ושרה, דכיון דאשתזיב אברהם מן נורא, אתהדר תרח למעבד רעותיה. ובגין * כך, ויצאו אתם. כיון דאינון אתערו בקדמיתא, א"ל קב"ה לך לך.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

מ) (בראשית י"ב) לך י"ח צ"א. נ) בראשית י"א) לך ר אקסוטרא. ש יתער. ת ל"ג תרח ולוט נפקו. א וחרן. י"א צ"ב.

דרך אמת ז] שני גופים מבהמות מלאות תולעים ולכן מיד שבאים הבהמות לשם נפלו ומתו. ה] לך לך ע"ח ע"א

מאמר

הסולם

ואעשך לגוי גדול

קצה) ר' שמעון אמר וכו': רש"א סוד החכמה יש כאן. ואעשך לגוי גדול, הוא כנגד צד ימין, שהוא חסד. ואברכך, הוא כנגד צד שמאל, שהוא גבורה. ואגדלה שמך, הוא כנגד צד האמצעי, שהוא ת"ת. והיה ברכה, הוא כנגד צד ארץ ישראל, שהיא המלכות. והכל הוא סוד המרכבה הקדושה. כי חגיגת ומלכות, הם ד' רגלי המרכבה. (כנ"ל ב"א דף ק"י ד"ה מלכותא דדוד).

קצו) תא חזי באתערותא וכו': בוא וראה, בהתעוררות של מטה מתעורר למעלה, וטרם שמתעוררים למטה, לא יתעורר למעלה לשרות עליו. מה כתוב באברהם, ויצאו אתם מאור כשדים. ושואל, ויצאו אתם, ויצאו אתו היה צריך לומר. שהרי כתוב ויקח תרח את אברם בנו וגוי. מהו ויצאו אתם. ומשיב, אלא תרח ולוט יצאו עם אברהם ושרה, כי אחר שניצל אברהם מן האש, חזר תרח לעשות רצונו.

משום

קצג) תא חזי, דבר וכו': בוא וראה, דבר, הוא אותיות שהם בנחת, מיתה בנחת, שהיו מתים מעצמם. ברד, כי חזרו האותיות להיות בתוקף הרוגז, והרג הכל. ישבו באותו שדה, ראו צאן הבאים למקום אחד ומתים שם. קם אותו יהודי והלך אל אותו מקום, וראה שני עופות מתות, הנקראם קטפירי, (כנ"ל אות קכ"ד) המלאים תולעים וארס שמסבתם מתו הצאן.

קצד) פתח ואמר ואעשך וגוי: פתח ואמר ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה וגוי. דבר זה הוא של ר' אלעזר, שאמר, ואעשך לגוי גדול, הוא כנגד הדבור לך לך. ואברכך, הוא כנגד הדבור מארצך, ואגדלה שמך, הוא כנגד וממולדתך. והיה ברכה הוא כנגד ומבית אביך. וזה כנגד זה. פירוש. כנגד ארבעה הציונים שבפסוק לך לך וגוי, הובטח לו ארבעה מיני שکر, בכתוב, ואעשך לגוי גדול וגוי.

(דפו"י דף ל"א ע"ב ע) דף ל"ב ע"א)

קצו) רבי שמעון אמר, לך לך. לתקונך לגרמך. מארצך, מההוא סטרא דישובא דאת תקיל, דאתילידת ביה. וממולדתך, מההוא תולדה דילך. ומבית אביך, דאת אשגח בשרשא דלהון. אל הארץ אשר אראך, תמן אתגלי לך, מה דאת בעי, ההוא חילא דממנא עליה, דאיהו עמיק וסתים. מיד, וילך אברם כאשר דבר אליו יי. ואנן קא בעינן למהך מהכא למנדע רוא דחכמתא ב.

קצח) ה רבי יוסי ורבי חייא הוו אזלי באורחא. א"ר יוסי לרבי חייא, אמאי את שתיק, הא אורחא לא אתתקן, אלא במלי דאורייתא. אתנגיד רבי חייא, ובכה, פתח ואמר, ה ותהי שרי עקרה אין לה ולד ג ווי על דא, ווי ד על ההוא זמנא ה דאולידת הגר לישמעאל.

קצט) א"ל רבי יוסי, אמאי. והא אולידת ו לבתר, והוה לה ברא גזעא קדישא. א"ל, ז את חמי, ואנא חמינא, ח והכי שמענא מפומי דר"ש מלה, ט ובכינא ווי על ההוא זמנא, דבגין דשרה אתעכבת, כתיב, צ ותאמר שרי אל אברם וגוי בא נא אל שפחתי וגוי. ועל ד, דא, קיימא שעתא להגר, למירת לשרה גבירתה, והוה לה ברא מאברהם.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ב בדפויי כתוב כאן חסר ומוסיף פתח ר' אבא ואמר. ט כי אז אהפוך על עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' לעברו שכם אחד וכתיב. ט והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ג ל"ג ווי על דא. ד לההוא ול"ג על. ה ל"ג דאולידת הגר לישמעאל ו ל"ג לבתר. ז ל"ג מן דאת עד ויח. א"ל מפומי דר"ש שמענא מלה. ט מוסיף ובכינא א"ל מה היא [האי] א"ל. י דקיימא ול"ג דא.

ט (בח"ג) (צפניה ג) וישלח ע"ז צ"ג. ט (בח"ג) (זכריה י"ד) ט (בראשית י"א) ח"ג קסת. צ (בראשית ט"ז).

דרך אמת הן אמור צ"ג ע"ב.

ואעשך לגוי גדול

הסולם

מאמר

דבר אליו ה'. ואנחנו רוצים ללכת מכאן כדי להשיג סוד החכמה. (חסר הסייט)

מאמר ותהי שרי עקרה

קצח) ר' יוסי ור' חייא וכו': ר"י ור"ח היו הולכים בדרך. אר"י לר' חייא, למה אתה שותק, הרי הדרך אינו מתתקן אלא בדברי תורה. נאנח ר' חייא ובכה. פתח ואמר, ותהי שרה עקרה אין לה ולד. אוי על זה, אוי על אותו זמן, שהולידה הגר את ישמעאל.

קצט) א"ל ר' יוסי וכו': אמר לו ר"י, למה. והרי שרה הולידה אחר שנולד ישמעאל, והיה לה בן גזע קדוש. ולמה אתה אמר אוי. אמר לו אתה רואה, ואני רואה, וכך שמעתי דבר מפיו של ר"ש, ובכיתי, שאמר, ווי על אותו זמן, כי משום ששרה נעכבה, כתוב, ותאמר שרה אל אברהם וגוי בא נא אל שפחתי וגוי וע"כ השעה עמדה להגר, לרשת את שרה גבירתה, והיה להגר בן מאברהם.

ואברהם

משום כך כתוב ויצאו אתם, שתרח ולוט יצאו עם אברהם ושרה. וכיון שהם התעוררו תחלה מלמטה ללכת ארץ כנען, מיד התעורר עליו מלמעלה, ואמר לו הקב"ה לך לך.

קצו) ר' שמעון אמר וכו': רש"א, לך לך, היינו לתיקון שלך עצמך. מארצך, מאותו צד הישוב שאתה שוקל, ששם נולדת, דהיינו מצד ימין מטרם שנכלל בשמאל. ואמר לו הקב"ה ללכת משם. וממולדתך מתולדה הוא שלך, דהיינו מצד שמאל מטרם שנכלל בימין, שהשמאל הוא תולדה של הימין. ומבית אביך, שאתה משגיח בשורשם, ואמר לו הקב"ה שלא יסתכל בהם יותר (כמ"ש לך דף י"ז ד"ה ומבית אביך ע"ש). אל הארץ אשר אראך, כי שם יתגלה לך מה שאתה חפץ, דהיינו הכח הממונה עליה, שהוא עמוק וסתום. (כמ"ש לך י"ז ד"ה אל הארץ). מיד וילך אברם כאשר

(דפ"י דף ל"ב ע"א)

(ו) ואברהם אמר, (ז) לו ישמעאל יחיה לפניך, ואע"ג דקב"ה כ הוה מבשר ליה על יצחק, אתדבק אברהם בישמעאל, עד דקב"ה אתיב ליה, (ח) ולישמעאל שמעתין וגו'. לבתר אתגור, ועאל ז בקיימא קדישא, עד לא יפוק יצחק לעלמא. (רא) ות"ח, ארבע מאה שנין, קיימא ההוא ממנא דבני ישמעאל, ובעא קמי קב"ה, א"ל, מאן דאתגור מ אית ליה חולקא בשמך. א"ל אין. א"ל ז והא ישמעאל ס דאתגור, אמאי לית ליה חולקא בך כמו יצחק. א"ל, דא אתגור כדקא יאות וכתיקוני, ודא לאו הכי. ולא עוד, אלא דאלין מתדבקין בי ע כדקא יאות, לתמניא יומין ז ואלין רחיקין מני עד כמה ימים. א"ל, ועם כל דא, כיון דאתגור לא יאה ליה אגר פ טב בגיניה.

(רב) ווי על ההוא זמנא, דאתיליד ישמעאל בעלמא, ואתגור. מה עבד קב"ה, ארחיק להו לבני ישמעאל, מדבקותא דלעילא, ויהב להו חולקא לתתא בארעא קדישא, בגין ההוא גזירו דבהון.

(ג) וזמנין בני ישמעאל, למשלט בארעא קדישא, כד איהי ריקניא מכלא, ז זמנא סגי, כמה דגזירו דלהון בריקניא בלא שלימו. ואינון יעכבון להון לבניא לאתבא לדוכתייהו, עד ה דאשתלים ס ההוא זכותא. דבני ישמעאל.

(ד) וזמנין בני ישמעאל, לאתערא קרבין כ תקיפין בעלמא, ולאטכנשא בני אדום עלייהו, ויתערון קרבא בהו, חד על ימא, וחד על יבשתא ז וחד מ סמוך לירושלים, וישלטון אלין באלין, וארעא ז קדישא לא ס יתמסר לבני אדום.

חלופי גרסאות

כ הא. ז בקיומא. מ לית. נ הא. ס דיתגור; מוסיף דאתגור ולא עוד אלא דאתגור בר תליסר שנין. ע ל"ג כדקא יאות. פ ל"ג טב. ז זמנין סגינין. ח דישתלים. ט ל"ג האוא. י מוסיף ודלהון דבני כ ל"ג תקיפין. ל וסמך לירושלם [חד]. מ סמך; סמך. נ ל"ג קדישא. ס תתמסר.

מסרת הזהר

(ז) (בראשית י"ז) ויגש ב' צ"י. (ר) (שם) ח"ב פו. ח"ג קמח: רפכ.

דרך אמת ז] בני ישמעאל שהם נמולים ל"ג שנה וא"כ הם רחוקים מהתקרבות הקדושה כמה ימים ושנים.

ותהי שרי עקרה

הסולם

מאמר

(רב) ווי על ההוא וכו': אוי לאותו זמן שגולד ישמעאל בעולם ונימול, מה עשה הקב"ה, כלפי טענת השר של ישמעאל, הרחיק את בני ישמעאל מדבקות העליון, ונתן להם חלק למטה בארץ הקדושה, בשביל המילה שבהם.

(ג) וזמנין בני ישמעאל וכו': ועתידים בני ישמעאל לשלוט על ארץ הקדושה זמן הרבה בשעה שהיא ריקה מכל, כמו שהמילה שלהם היא ריקה בלי שלמות. והם יעכבו את בני ישראל לשוב למקומם, עד שישלם הזכות של בני ישמעאל.

(יד) וזמנין בני ישמעאל וכו': ועתידים בני ישמעאל לעורר מלחמות גדולות בעולם, ויתאספו בני אדום עליהם, ויערכו עמהם מלחמה, אחת על הים, ואחת על היבשה, ואחת

(ו) ואברהם אמר וכו': ואברהם אמר, לו ישמעאל יחיה לפניך, ואע"פ שהקב"ה היה מבשר לו על יצחק, התדבק אברהם בישמעאל, עד שהקב"ה השיבו ולישמעאל שמעתין וגו'. ואח"כ נימול, ונכנס בברית הקדוש, מטרם שיצא יצחק לעולם.

(רא) ות"ח ארבע מאה וכו': ובוא וראה ארבע מאות שנים עמד הממונה של בני ישמעאל, ובקש לפני הקב"ה, אמר לו, מי שנימול יש לו חלק בשמך. אמר לו הקב"ה כן. אמר לו והרי ישמעאל שנימול, למה אין לו חלק בך כמו יצחק. אמר לו, זה נימול כראוי וכתיקוני, וזה אינו כך. ולא עוד אלא שאלו מתדבקים בי כראוי לשמונה ימים. ואלו רחוקים ממני עד כמה ימים. אמר לו השר הממונה, ועם כל זה, כיון שנימול לא יהיה לו שכר טוב על זה.

(דפו"י דף ל"ב ע"א)

רה) בההוא זמנא, יתער עמא חד מסייפי עלמא, ב על רומי חייבא, ויגח בה קרבא תלת ירחין, ויתכנשון תמן עממיא, ויפלון בידיהו, עד דיתכנשון כל בני אדום פ עלה, מכל סייפי עלמא. וכדין יתער קב"ה עליהו, הה"ד ט כי זבח ליי בבצרה וגו'. ולבתר דא מה כתיב, לאחוז בכנפות הארץ וגו' וישיצי ז לבני ישמעאל מינה, ויתבר כל חילין דלעילא ולא ישתאר חילא לעילא על עמא דעלמא, אלא חילא דישראל בלחודוי. הה"ד, ט יי צלך על יד ק ימינך. רו) בגין דשמא קדישא בימינא, ואורייתא בימינא, ועל דא בימינא תליא כלא ותנינן, דבעי לזקפא ימינא על שמאלא, כמה דאוקמוה. דכתיב, ט מימינו אש דת למו. ובזמנא דאתי, ט הושיעה ימינך וענני. ז ובההוא זמנא כתיב, ט כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם יי ולעבדו שכם אחד. וכתיב, ט ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ברוך יי לעולם אמן ואמן:

חלופי גרסאות

ט ל"ג על רומי חייבא ; על קרתא חייבי. פ ל"ג עלה מכל סייפי עלמא ; ל"ג מכל סייפי עלמא. צ אינון בני. ק ימינך וגו' ובתריה מה דכתיב ה' ישמור צאתך ובואך מעתה ועד עולם. ול"ג מן בגין עד סוף הפרשה. ר ל"ג מן ובההוא עד הסוף.

מסרת הזהר

ט (ישעיה ל"ד), ט (תהלים קכ"א) ז"ח פ"ד ט"ד ש"א ב. א (דברים ל"ג) ויצא ג' צ"ה. ב (תהלים ס') ויצא ק"מ צ"ג. ג (צפניה ג') לעיל אות קצ"ז ד (זכריה י"ד) לעיל אות קצ"ז

ותהי שרי עקרה

הסולם

מאמר

דהיינו ישראל, אלא כח ישראל בלבדו. ז"ש ה' צלך על יד ימינך. רו) בגין דשמא וכו': משום שהשם הקדוש הוא בימין. והתורה היא בימין, וע"כ הכל תלוי בימין. ולמדנו, שצריכים להגביה את הימין על השמאל. כמו שבארוהו, שכתוב, מימינו אש דת למו. ולעתיד לבא כתוב, הושיעה ימינך וענני. ובזמן ההוא כתוב, כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד. וכתוב, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

ואחת סמוך לירושלים, וימשלו אלו על אלו, וארץ הקדושה לא תמסר לבני אדום. רה) בההוא זמנא וכו': באותו זמן, יתעורר עם אחד מסוף העולם על רומי הרשעה, ויערוך עליה מלחמה ג' חדשים, ויתאספו שם עמים, ויפלו בידיהם, עד שיאספו עליה כל בני אדום מכל קצוי העולם. ואז יתעורר הקב"ה עליהם. זהו שכתוב, כי זבח לה' בבצרה. ולאחר כך, מה כתוב, לאחוז בכנפות הארץ וגו', ויכלה את בני ישמעאל מן הארץ, וישבר כל הכחות שלמעלה, ולא ישאר כח למעלה על עם העולם, (דפ"י דף ל"ב ע"א)

פרשת בא

(א) ויאמר יי אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו וגו'. רבי יהודה פתח ואמר, (ב) אשרי העם יודעי תרועה יי באור פניך יהלכון. כמה אצטריכו בני נשא, למהך בארחי דקודשא בריך הוא, ולמטר פקודי אורייתא, בגין דזוכון בה לעלמא דאתי, ולשזבא לון מכל קטרוגין דעילא ותתא. בגין, דהא כמה דאשתכחו מקטרגין בעלמא לתתא, הכי נמי אשתכחו מקטרגין לעילא דקיימי עלייהו דבני נשא.

(ב) אינון דעבדין פקודי אורייתא, ואולי באורח מישר, בדחלא דמאריהון, כמה אינון סניגורין דקיימין עלייהו לעילא, כמה דאת אמר (ג) אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף וגו'. וכתוב ויחננו ויאמר פדעוהו מרדת שחת מצאתי כפר. בגין כך, זכאה איהו מאן דנטיר פקודי אורייתא.

(ג) אמר ב ליה רבי חייא, אי הכי, אמאי אצטריך הכא מלאך דליהוי סניגורא עליה דבר נש והא כתיב (ד) כי יי יהיה בכסלך ושמר רגלך מלכד, וכתוב (ה) יי

חלופי גרסאות

א לבני ב ל"ג ליה ; לר.

מסרת הוהר

(א) ח"ב לה. (ב) (תהלים פ"ט) ח"ב רג : ח"ג יח : צט : ק : קמח : קמט : רלא : (ג) (איוב ל"ג) הקסה"ז קס"ט צ"ג. (ד) (משלי ג) ת"ז בהקדמה ט : (ה) (תהלים קכ"א) וישלח פי' צ"א.

אם יש עליו מלאך מליץ

ביראת אדונם, כמה הם מליצי טוב, העומדים עליהם למעלה כמש"א. אם יש עליו מלאך מליץ אחד וגו'. וכתוב ויחננו ויאמר פדעוהו מרדת שחת מצאתי כפר. משום זה אשרי הוא מי ששומר מצות התורה. (ג) אמר לו ר' חייא וכו' : א"ל ר"ח, אם כן למה צריכים כאן מלאך שיהיה מליץ על האדם, והרי כתוב, כי ה' יהיה בכסלך ושמר רגלך מלכד. וכתוב ה' ישמרך מכל רע. שהקב"ה רואה כל מה שעושה אדם בעולם הן טוב והן רע. וכן הוא אומר, אם יסתר איש במסתרים ואני

הסולם

מאמר

באמר אם יש עליו מלאך מליץ (א) ויאמר ה' אל משה בא וגו' : ר' יהודה פתח ואמר, אשרי העם יודעי תרועה וגו'. כמה צריכים בני אדם ללכת בדרך הקב"ה, ולשמור מצות התורה, כדי שיזכו על ידה בעולם הבא, ולהציל אותם מכל המשטינים למעלה ולמטה. כי כמו שיש משטינים בעולם למטה, כן נמצאים משטינים למעלה, העומדים להטות על בני אדם. (ב) אינון דעבדין פקודי וכו' : אלו שמקיימים מצות התורה והולכים בדרך הישר, (דפריי דף ל"ב ע"ב)

ישמרך מכל רע. דהא חמי קודשא בריך הוא, כל מה דבר נש עביד בעלמא, הן טב הן ביש. ג וכן הוא אומר, ה אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם יי.

ד) אמר ליה רבי יהודה, כלא הכי הוא ודאי. אבל הא כתיב, ה וגע אל עצמו ואל בשרו. וכתוב, וכתוב, וכתוב, ותסיתני בו לבלעו חנם. לאחזאה דהא רשו אתמסר לסטרא אחרא ד לקטרגא, על מלין דעלמא, ה ולאתמסרא בידוי. ז וכל אלין ארחין טמירין קמי קודשא בריך הוא, ולית ז אנת כדאי למהך אבתרייהו, בגין דאינון ח נמוסין דקודשא בריך הוא, ה ובני נשא לאו אינון רשאים לדקדקא אבתרייהו, בר אינון זכאי קשוט דידעין רוזי אורייתא, ואזלין בארחא דחכמתא למנדע אינון מלין סתימין דאורייתא.

ה) רבי אלעזר פתח, ט ויהי היום ויבאו בני האלהים להתיצב על יי ויבא גם השטן בתוכם. ויהי היום: דא ראש השנה, דקודשא בריך הוא קאים למידן עלמא. כגוונא דא, י ויהי היום ויבא שמה. ההוא יומא יום טוב דראש השנה הוה. ו) ויבאו בני האלהים, י אלין רברבין ממנן שליחן בעלמא, לאשגחא בעובדין דבני נשא. להתיצב על ה': כמה דאת אמר, י וכל צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו. אבל להתיצב על ה' בהאי קרא אשכחנא רחימותא דקודשא בריך הוא עלייהו דישראל. בגין, דהני שליחן, דאינון ממנן לאשגחא על עובדין

מסרת הזהר
חלופי גרסאות

ג כ"א. ד ורשו אתמסר וליג לקטרגא. ה למאן דלא אצטריך לאתמסרא. ו ולכל. ז לי רשות. ח בבני. ט אינון. י ליג דבני נשא.

י) (ירמיה כ"ג) נח ס"ט צ"ג ז) (איוב ב') להלן אות ס"ו ז"ח מ"ט ט"א ש"ט ש"ט. ח) (שם) ח"ב לג. לד. ט) (איוב א'). י) (מ"ב ד') ח"ב מד. ח"ג רלא. כ) (מ"א כ"ב) ח"ב קע. ת"ז ת"ע קכב.

דרך אמת [א] חוקות שבתורה אין אדם רשאי להרהר אחריהם כגון פרה אדומה וכיוצא בו :

מאמר
הסולם
אם יש עליו מלאך מליץ

ואני לא אראנו נאים ה'. וא"כ למה לי מלאך, להמליץ או להשטיין.

ישלח את בני ישראל, אע"פ שהיה יכול להוציאם בעל כרחו.

מאמר ויהי היום — ויבא גם השטן בתוכם

ה) ר' אלעזר פתח וכו': ויהי היום ויבואו בני האלקים להתיצב וגו'. ויהי היום, זהו ראש השנה, שהקב"ה קם לדון את העולם. כעין זה, ויהי היום ויבא שכה, יום ההוא, יום טוב של ראש השנה היה.

ו) ויבואו בני האלקים: אלו הם השרים הממונים השליחים בעולם להשגיח במעשה בני אדם. להתיצב על ה', כמשי"א, וכל צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו. אבל, להתיצב על ה', במקרא הוה מצאתי אהבת הקב"ה אל ישראל. משום שאלו השליחים שהם ממונים להשגיח על מעשה בני אדם, הולכים ומשוטטים בעולם ולוקחים אלו המעשיב כולם, וביום שהדין עומד לקום, לדון את העולם, נעשו

ד) אמר ליה ר' יהודה וכו': אל ר"ה, הכל ודאי הוא כן, שהקב"ה רואה הכל, אבל הרי כתוב, וגע אל עצמו ואל בשרו. וכתוב, ותסיתני בו לבלעו חנם. שזה להראות, שנמסר הרשות לצד האחר, להשטין על דברי העולם, ושיהיו נמסרים בידיו, וכל אלו הם דברים נסתרים לפני הקב"ה, ואין אתה ראוי ללכת אחריהם לחקרט, משום שהם חוקי הקב"ה ובני אדם אינם מותרים לדקדק אחריהם. חוץ מאלו צדיקי אמת, היודעים סודות התורה, והולכים בדרך החכמה לדעת אלו דברים הסתומים שבתורה. וז"ש אשרי העם יודעי תרועה וגו'. כלומר, שיודעים דרכי השי"ת שמריע ומטיב ע"י שליחם. אע"פ שיכול לעשות בעצמו. וכן נאן בהכתוב בא אל פרעה, רצה הקב"ה שפרעה (דפויי דף ל"ב ע"ב)

דבני נשא, אזלין ושאטין ונטלין אינון עובדין כלהו, וביומא דקאי דינא למיקם, למידן עלמא, אתעבידו קטיגורין למיקם עלייהו דבני נשא. ותא חזי, מכל עמין דעלמא, לא קיימין לאשגחא בעובדיהון, בר כ ישראל בלחודייהו, בגין דאלין בנין לקודשא בריך הוא.

(ז) וכד לא אשתכחו עובדין דישראל כדקא יאות, כביכו^ל אינון ממנן שליחו, כד בעאן לקיימא על אינון עובדין דישראל, על ה' ודאי קיימין, דהא כד ישראל עבדין עובדין דלא כשרן, כביכו^ל מתישין חילא דקודשא בריך הוא. ז וכד עבדין עובדין דכשרן, יהבין תוקפא וחילא לקודשא ברוך הוא. ועל דא כתב, תנו עז לאלהים. במה. בעובדין דכשרן. ועל דא, בההוא יומא, כלהו רברבן ממנן אתכנשו על ה'. על ה' ודאי, דהא כיון דעל ישראל אתכנשו, עליה אתכנשו.

(ח) ויבא גם השטן בתוכם, גם, לאסגאה עלייהו, דכלהו אתיין למהוי קטיגורין עלייהו דישראל, * ודא אתוסף עלייהו, בגין דאיהו דילטורא רברבא מכלהו, קטיגורא מכלהו, כיון דחמא קודשא בריך הוא, דכלהו אתיין לקטרגא. מיד ויאמר יי אל השטן מאין תבא. וכי לא הוה ידע קודשא בריך הוא, מאן הוה אתי. אלא לאייתאה עובדא לרעותיה.

(ט) ויאמר יי אל השטן וגו' ויען השטן את יי ויאמר משוט בארץ. מכאן אוליפנא, דישובא דארעא אתמסר לסטרין אחרנין, בר ארעא כ ישראל בלחודהא. כיון דאמר משוט בארץ, אשגח קודשא בריך הוא, דבעי למהוי

חלופי גרסאות

כ ישראל. ז וכד עובדין כשרן. מ ל"ג דישראל.

מסרת הזהר

(ז) (תהלים ס"ח)

זיהי היום — ויבא גם השטן בתוכם

הסולם

מאמר

(ח) ויבא גם השטן בתוכם: המלה גם רומז לרבות על בני האלקים, כי כולם באים להיות משטינים על ישראל, וזה השטן, נתוסף עליהם, משום שהוא מלשין הגדול מכולם כיון שראה הקב"ה שכולם באו להשטין, מיד, ויאמר ה' אל השטן מאין תבא. להיותו הגדול מכולם: שואל, וכי לא ידע הקב"ה מאין היח בא, עד שהוצרך לשאלו, ומשיב, אלא להביא הדבר לרצונו של השטן. כלומר, שנתן לו, בדברים אלה, פתח להשטין כרצונו.

(ט) ויאמר ה' אל השטן וגו': ויען השטן את ה' ויאמר משוט בארץ. מכאן למדתי, שישוב הארץ נמסר לצד האחרים, דהיינו ע"א אומות, חוץ מארץ ישראל בלבדה, שהיא בקדושה לישראל. ועל כן, כיון שאמר, משוט בארץ, שארץ סתם, פירושה ארץ ישראל, ראה הקב"ה שרוצה להיות מלשין על ישראל, ולא על איוב או אחרים הנחשבים על האומות יושבי שאר הארצות, מיד ויאמר ה' אל השטן השמת לבך על עבדי איוב וגו'.

חמא

נעשו משטינים לעמוד להשטין על בני האדם. ובוא וראה, מכל העמים שבעולם, אינם עומדים הממונים להשגיח על מעשיהם, חוץ על ישראל בלבד, משום שהם בנים אל הקב"ה.

(ז) וכד לא אשתכחו וכו': וכאשר לא נמצאו מעשיהם של ישראל כראוי, כביכול, אלו ממונים השליחים, כשרוצים לעמוד על אלו המעשים של ישראל, הם עומדים על ה'. כי כשישראל עושים מעשים שאינם טובים, כביכול, מחלישים כח הקב"ה, וכשעושים מעשים טובים, נותנים גבורה וכח אל הקב"ה. ועל זה כתוב, תנו עז לאלקים. במה נותנים עז. במעשים טובים. ועל כן ביום ההוא, כל השרים הממונים התקבצו על ה'. על ה' ודאי, כי כיון שנתקבצו להשטין על ישראל, נמצאים מתקבצים על ה'. דהיינו כביכול, להחליש כחו. (וביאור הענין, שישראל יוכלו, כביכול, להוסיף כח לטעלה, או לגרוע, הוא בפתיחה לחכמת הקבלה אות קס"א קס"ב, עשיה בכל ההמשך).

(דפו"י דף ל"ב ע"ב *) דף ל"ג ע"א

דלטורא עליהו דישראל. מיד, (ח) ויאמר יי אל השטן השמת לבך על עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ.

(י) חמא שעתא נ למיהב ליה חולקא, במה דיתעסק, ויתפרש מנייהו דישראל, והא אוקמוה, לרעיא דבעא למעבר עאניה בחד נהרא וכו', מיד אתעסק ביה ההוא שטן, ולא קטרג עליהו דישראל.

(יא) ויען השטן את יי ויאמר החנם ירא איוב אלהים. לאו תוהא לעבדא דמאריה עביד ליה כל רעותיה, דיהא דחיל ליה, אעדי אשגחותך מניה, ותחמי אי דחיל לך ואם לאו.

(יב) ת"ח, בשעתא דעאקו, כד אתייהב חולקא חדא להאי סטר לאתעסקא ביה, אתפריש לבתר מכלא. כגוונא דא שעיר בר"ח. שעיר ביומא דכפורי. בגין דאתעסק ביה, ושביק להו לישראל במלכיהון, והכא, מטא זמנא למיטל חולקא דא, מכל זרעא דאברהם, בסטרא אחרא. כמה דאת אמר, (ג) הנה ילדה מלכה גם היא וגו' את עוץ בכורו וגו'.

(יג) ות"ח, בשעתא דאמר משוט בארץ, בעא מיניה, למעבד דינא בישראל, דהא דינא הוה ליה על אברהם, למתבע מקודשא בריך הוא. בגין, דלא אתעביד דינא ביצחק, כד אתקריב ע"ג מדבחא, דהא לא הוה ליה לאחלפא קרבנא דאזמין על מדבחא, (ד) באחרא, כמה דאת אמר, (ה) לא יחליפנו. והכא קאים יצחק על גבי מדבחא, ולא אשתלים מניה קרבנא, ולא אתעביד ביה דינא, ובעא דא מעם

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ח) (איוב א') לעיל אות ד' צ"ח. (ב) (בראשית כ"ב) נ למהוי. ט ל"ג באחרא עד ולא; מוסיף באחרא וכן (ט) (ויקרא כ"ז) ת"ז ת"ו כג; בכל סטרא דיליה.

מאמר

הסולם

ויהי היום — ויבא גם השטן בתוכם

הכפורים, שהם סוד נתינת חלק לס"א, שניתן לו כדי שיתעסק בו, ויעזוב את ישראל בממלכתם. (כמ"ש לעיל פ' נח דף ל"ד ד"ה וכד"ן, ודף מ"ח ד"ה נעם זה) וכאן, הגיע הזמן לקחת חלק הזה, מכל זרע אברהם, בשביל הסטרא אחרא. כמ"ש, הנה ילדה מלכה וגו' את עוץ בכורו וגו' ואיוב היה בארץ עוץ, הרי שהיה ממשפחתו של אברהם.

(יג) ות"ח בשעתא דאמר וכו': ובוא וראה, בשעה שאמר השטן משוט בארץ, בקש מה, לעשות דין בישראל, כי ארץ סתם לא ארץ ישראל, (כנ"ל אות ט"ז) כי היה לו דין על אברהם, ונשה מן הקב"ה. והוא, כי לא נעשה דין ביצחק, כשנקרב על המזבח, כי לא היה לו להחליף הקרבן שהכין על המזבח, באחר, דהיינו באיל, כמ"ש לא יחליפנו. וכאן כבר היה יצחק על המזבח, ולא נשלם להיות קרבן, ולא נעשה בו דין. ובקש זה מן הקב"ה, כמי שבקש

(י) חמא שעתא למיהב וכו': ראה שעתה הוא השעה לתת לשטן חלק במה שיתעסק בו, ויתרחק מן ישראל. והנה בארוהו, בדומה, לרועה שרצה להעביר צאנו דרך נהר אחד, ובא זאב להתגרות בצאן, רועה שהוא מנוסה מה עושה, לוקח תיש גדול ונותנו לזאב, אמר, ילחוס עם התיש עד שאעביר את צאני לעבר הנהר, ואחר כך אשוב ואקח גם את זה, כך עשה הקב"ה שמסר את איוב אל השטן שיתעסק עמו ולא ישטין על ישראל. מיד התעסק עמו השטן ולא קטרג על ישראל.

(יא) ויען השטן את ה' וגו': אין תימה על עבד, שאדונו עושה לו רצונו, שמתירא אותו, הסר השגחות ממנו, ותראה אם יירא אותך אם לא.

(יב) ת"ח בשעתא דעאקו וכו': בוא וראה, בעת צרה, כשניתן חלק אחד לצד הזה להתעסק בו, הוא מתרחק אחר זה לגמרי. כעין זה, הוא שעיר שמקריבים בר"ח, וביום (דפו"י דף ל"ג ע"א)

קודשא בריך הוא, כמה דבעא דיניה דיוסף לכמה דרין. וכל מה דבעא, באורח דינא בעא.

יד) ומההוא זמנא דאשתזיב יצחק, ואתחלף קרבניה, זמין ליה קודשא בריך הוא, לשהוא מקטרגא, האי לחולקיה, ע כמה דאת אמר הנה ילדה מלכה גם היא וגו' את עוץ בכורו. והכא, מטא למיטל חולקיה עליה, מכל זרעיה דאברהם, ולא יקרב בסטרא אחרא.

טו) וכלא בדינא פ אתא. ז כמה דאיהו דן, הכי אתדן. בגין דאיוב מקריבי עיטא דפרעה הוה, וכד קם פרעה עלייהו דישראל, בעא לקטלא לון. אמר ליה לא, אלא טול ממונהון ק ושלוט על גופיהון, בפולחנא ר קשיא, ולא תקטול לון. אמר ליה קודשא בריך הוא, חייד, בההוא דינא ממש, תהא דאין, מה כתיב, טו אולם שלח נא ידך וגע אל עצמו ואל בשרו וגו'. במה דאיהו דן, ט הכי אתדן. ואע"ג דבכל שאר הוה דחיל לקודשא בריך הוא.

טז) ת"ח, מה כתיב, אך את נפשו שמור. ת ואתיהיב ליה רשו, למשלט על בשרא, בגין רזא דכתיב, טו קץ כל בשר בא לפני ואוקמוה, בא לפני ודאי, ודא איהו קץ כל בשר, ולא רוחא. ואיתמר, דאיהו קץ דאתי מסטרא דחשך, כמה דאת אמר, טז קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר. ולכל בשרא, בגין דאית קץ אחרא, ואקרי טז קץ הימין, ודא איהו קץ אחרא, מסטרא דשמאלא, דאיהו חשך. וע"ד אתיהיב ליה רשו בעצמו ובשרו.

חלופי גרסאות

ע ל"ג מן כמה עד מכל. פ מוסיף אתא לגביה. צ ל"ג כמה דאיהו דן הכי אתדן. ק השליט. ר כבוא. ש ביה. ת ל"ג מן ואתיהיב עד בגין.

מסרת הזהר

טו (איוב ב') לעיל אות ד'. ט (בראשית ו') ב"א ש"ל צ"ד. צ (איוב כ"ח) נח כ"ח צ"ד. ק (דניאל י"ב) ב"א קצ"ב צ"א.

ויחיי היום — ויבא גם השטן בתוכם

ישראל תהיה נידון. מה כתוב, אולם שלח נא ידך וגע אל עצמו וגו'. במה שהוא דן את ישראל כך נידון בעצמו, ואע"פ, שבכל שאר הדברים, היה מתירא מפני הקב"ה. כמ"ש עליו, וירא אלקים, לא ניצל מן הדיו.

טז) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה, מה כתוב, אך את נפשו שמור. שניתן לו רשות לשלוט על הבשר שלו. כי הוא סוד שכתוב קץ כל בשר בא לפני. ובארוהו, בא לפני ודאי, דהיינו שקץ כל בשר, שהוא השטן המשחית בא לפני לקבל רשות (כנ"ל פרשת נח אות ע"ח) וזהו שנקרא קץ כל בשר ולא נקרא קץ כל רוח, (כמ"ש בפ' נח ק"ל וע"ש בהסולס) ובארוהו, שהוא קץ הבא מצד החשך, דהיינו מבחי' דינין דדכורא, כמ"ש, קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר. ולכל תכלית הוא כמי ולכל בשר, כי יש קץ אחר והוא קץ הימין, שהוא בקדושה, וזה שבכאן הוא קץ אחר מצד השמאל

הסולם

מאמר

שבקש דין של מכירת יוסף לכמה דורות. וכל מה שמבקש השטן הוא מבקש בדרך דין.

יד) ומההוא זמנא דאשתזיב וכו': ומאותו זמן שניצל יצחק ונחלף קרבנו, הכין הקב"ה, בשביל המקטרג ההוא, את זה, דהיינו איוב, לחלקו. כמ"ש, הנה ילדה מלכה וגו', את עוץ בכורו וגו'. שהוא איוב, שישב בארץ עוץ. וזה נאמר תיכף אחר עקדת יצחק, וכאן, בלידת עוץ, הגיע השטן לקחת חלקו מכל זרעו של אברהם, ולא יקרב לחזיק לצד אחר, דהיינו לישראל.

טו) וכלא בדינא אתא וכו': והכל הוא בדין. כמו שהוא, דהיינו איוב, דן, כן הוא נידון. כי איוב מיועצי פרעה היה, וכשקם פרעה על ישראל היה רוצה להרג אותם. אמר לו, איוב, לא, אלא קח את כספם, ומשול על הגופים שלהם בעבודה קשה, ולא תהרגם. אמר לו הקב"ה, חייד, באותו דין ממש שחוצת על (דפו"י דף ל"ג ע"א)

(ז) ותסיתני בו לבלעו. אי הכי, לאו בדינא הוה, אלא במימר ההוא מקטרגא.
 א דאסית ליה, ואסטי ליה. אלא, כלא בדינא הוה, והכי אמר לו אליהוא, (ז) כי
 פעל אדם ישלם לו וכארח איש ימציאנו. והכי הוה כמה דאתמר, כמה דאיהו גזר,
 הכי אתגזר עליה.

(ח) והאי ב דאמר ותסיתני בו לבלעו חנם, ו תסיתני לבלעו לא כתיב, אלא
 ותסיתנו בו, ביה קיימא בדעתיה, דאיהו חשיב דהא תסיתני, כמה דאמר (ט) ועל
 עצת רשעים הופעת. כגוונא דא, (ח) ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו. ויפתוהו
 ויכזבו לו. לא כתיב, אלא ויפתוהו בפיהם. בפיהם קיימא מלה ה דא דהא אתפתה.

(ט) * א"ר אבא, כלא ו הוא שפיר, אבל הכי אוליפנא, דתנן, סליק ואסטין.
 וכי איהו יכיל לאסטנא. אין. דהא איהו מלך זקן וכסיל, ז דכתיב (ט) טוב ילד מסכן
 וחכם ממלך זקן וכסיל. וע"ד, יכיל לאסטנא לבר נש. מאי טעמא. בגין דאיהו
 מהימן על ה עובדוי דבני נשא.

(כ) ת"ח, האי בדינא דיחיד, אבל בדינא דעלמא, כתיב, ב וירד יי לראות.
 ג ארדה נא ואראה. דלא אתייהיב מהימנותא אלא בידיה בלחודוי, דהא לא
 ט בעא לאובדא. עלמא, על מימר דההוא מקטרגא, כ דתיאובתיה איהו תדיר

חלופי גרסאות

א דאחית. ב דאתמר. ג ל"ג ותסיתני לבלעו; תסיתני.
 ד מוסיף הופעת אמר איוב התפתית על מימר דההוא
 מקטרגא. ה ל"ג דא. ו הוה. ז והא כתיב. ח עובדי.
 ט בעי. י ל"ג עלמא. כ דתיאובתיה.

מסרת הזהר

(ז) (איוב ל"ד) וישב י צ"א. (ט) (איוב י) ז"ח ע"ה
 ס"ד ש"כ. (ח) (תהלים ע"ה) ח"ג קא. ז"ח י"ד ט"ג
 שמי"ד. ס"ז ט"ד שמי"ז. א (וירא צ"ה) צ"א. וישב א'
 צ"ד. ב (בראשית י"א) נח י"ב צ"ב. ג (שם י"ח)
 וירא סי צ"ג.

הסולם

ויהי היום — ויבא גם השטן בתוכם

באמר

(יט) א"ר אבא וכו': ארי"א, הכל הוא
 יפה, אבל כך למדתי. תנן, עולה ומשטין.
 שואל, וכי הוא יכול להשטין לפני הקב"ה שיודע
 הכל. ומשיב, כן, כי הוא מלך זקן וכסיל, שכתוב
 טוב ילד מסכן ממלך זקן וכסיל. וכיון שהוא
 מלך על בני אדם ע"כ יכול להשטין על האדם.
 מהו הטעם. הוא משום שהוא נאמן על מעשיהם
 של אנשים. כי להיותו מלך עליהם הוא נאמן
 על מעשיהם.

השמאל, שהוא חשך. וע"כ ניתן לו רשות לפגוע
 בעצמו ובבשרו.
 (יז) ותסיתני בו לבלעו חנם: שואל,
 אם כן לא בדין נענש, אלא מחמת דיבורו של
 המקטרג שהסיתו והטה אותו. ומשיב, אלא הכל
 היה בדין, וכן אמר לו אליהוא, כי פעל אדם
 ישלם לו וכארח איש ימציאנו. וכן היה, כמו
 שאמרנו, כמו שהוא גזר על ישראל אצל פרעה,
 כך נגזר עליו.

(כ) ת"ח האי בדינא וכו': בוא וראה,
 זה, הוא רק בדין של יחיד, אבל בדין העולם,
 כתוב, וירד ה' לראות. ארדה נא ואראה. שלא
 נתנה לו אמונה, אלא הוא בידיו של הקב"ה
 בלבדו. כי לא רצה להאביד העולם על פיו של
 המקטרג, שתאותו הוא תמיד להשחית. מאין
 לנו, כי כתוב, קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא
 חוקר. שפירושו, שהוא חוקר להשחית הכל. וזה
 הוא, קץ כל בשר בא לפני. שהשטן הנקרא קץ
 כל

(יח) והאי דאמר ותסיתני וכו': ומה
 שאמר, ותסיתני בו לבלעו חנם, התשובה היא,
 שלא כתוב ותסיתני לבלעו, אלא ותסיתני בו,
 בו הוא כך, בדעתו, שהוא חושב, כי תסיתני,
 כמו שאמר איוב, ועל עצת רשעים הופעת.
 כעין זה, ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו.
 וג"כ קשה, וכי אפשר לפתות את הקב"ה. אלא
 ויפתוהו ויכזבו לו לא כתוב, ורק ויפתוהו
 בפיהם, בפיהם הוא דבר זה, שנתפתה. דהיינו
 שהם חושבים כך, ובאמת אינו כן.
 (דפ"י דף ל"ג ע"א * דף ל"ג ע"ב)

לשיצאה. מנלן. דכתיב, ^ד קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר. לשיצאה כלא, הוא חוקר. ודא איהו קץ כל בשר בא לפני, ודאי בגין לשיצאה.

כא) ות"ח, ויהי היום ויבואו בני האלהים להתיצב על יי. כמה דאתמר. והוא יומא, קיימין תרין סטרין, ^ז לקבלא בני עלמא. ^ח כל אינון דאתיין קמי קודשא בריך הוא ^נ בתיבתא ובעובדין טבין, ^ס אינון זכין למהוי כתיבין לגביה ^ע דההוא סטרא דאיהו חיים, ואפיק תוצאות חיים. ומאן דאיהו מסטריה, אכתיב לחיים. וכל אינון דאתיין בעובדין בישין, אינון ^פ כתיבין לההוא סטרא אחרא דאיהו מותא, ואקרי ^צ מות, וביה שריא מותא.

כב) ובההוא יומא, קיימין אלין תרין סטרין: חיים, ומות. אית מאן דאכתיב לסטרא דחיים. ואית מאן דאכתיב לסטרא דמות. ולזמנין דעלמא שריא באמצעיתא, אי קיימא חד זכאה בעלמא, דאכרע עלייהו, כלהו קיימין ואכתיבו לחיים. ואי חד חייבא אכרע ^ק עלמא, כלהו ^ר אכתיבו למיתה.

כג) וההוא זמנא, עלמא ^ש הוה קיים באמצעיתא, וההוא מקטרגא בעא לאסטאה. מיד מה כתיב, השמת לבך על עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ וגו'. כיון דאשתמודע איהו בלחודוי, מיד אתקיף ביה מקטרגא. וע"ד תנינן, דלא אצטרין ליה לבר נש לאתפרשא מכללא דסגיאין, בגין דלא יתרשים איהו בלחודוי, ולא יקטרגון עליה לעילא.

כד) דכתיב בשונמית, ^ה ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת. לא בעינא לאפקא גרמי מכללא דסגיאין, בתוך עמי יתיבנא, עד יומא דא, ובתוך עמי, ^ו ת בכללא

חלופי גרסאות

ל לקבל. מ ל"ג כל אינון דאתיין קמי. נ בתיאובתא.
ס ל"ג אינון זכין. ע ל"ג ההוא סטרא. פ ל"ג כתיבין.
צ מותא. ק מוסיף עלמא עלייהו. ר כתיבין. ש קיימא
ול"ג הוה. ת מוסיף אתיב בכללא.

מסרת הזהר

ד (איוב כ"ח) לעיל אות ט"ז ציון צ"ה. ה (מ"ב ד')
נח ע"ט צ"א.

ויהי היום — ויבא גם השטן בתוכם

הסולם

מאמר

בעולם, כולם עומדים ונכתבים לחיים. ואם רשע אחד מכריע העולם, כולם נכתבים למיתה. כג) וההוא זמנא וכ"ו: ואותו הזמן היה העולם בינוני, דהיינו מחצה חייב ומחצה זכאי, והמקטרג רצה להשטין ולהכריע העולם לכף חוב, מיד מה כתוב, השמת לבך על עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ וגו'. כיון שהוא נודע לבדו, מיד התקיף אותו המקטרג. וע"כ למדנו, שאין האדם צריך להוציא את עצמו מן כלל הרבים, כדי שהוא לא יצוין בלבדו ולא יקטרגו עליו מלמעלה.

כד) דכתיב בשונמית וכ"ו: שכתוב בשונמית, ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת, שפירושו, אינו רוצה להוציא את עצמו מכלל הרבים, בתוך עמי אני יושבת עד היום הזה, ובתוך עמי בכלל אחד אהיה נודעת למעלה. וכאן

כל בשר, בא ודאי להשחית. (כנ"ל פ' נח אות כ"ט).

כא) ות"ח, ויהי היום ויבואו וגו': כמו שנתבאר, שהיה בראש השנה. שביום ההוא עומדים שני צדדים כנגד העולם. כל אלו הבאים לפני הקב"ה בתשובה ומעשים טובים, הם זוכים להיות כתובים אצל אותו הצד שהוא חיים, שמוציא תוצאות חיים, ומי שהוא מן הצד שלו נכתב לחיים. וכל אלו הבאים במעשים רעים הם כתובים לצד האחר שהוא מות. שנקרא מות, ובי שורה המות, להמית בני אדם.

כב) ובההוא יומא קיימא וכ"ו: וביום ההוא עומדים אלו שני הצדדים, חיים ומות. יש מי שנכתב לצד החיים, ויש מי שנכתב לצד המות. ולפעמים העולם הוא בינוני, דהיינו חציו חייב וחציו זכאי, אם נמצא צדיק אחד מכריע (דפו"י דף ל"ג ע"ב)

חדא אשתמודע לעילא. והכא איוב, כיון דאשתמודע לעילא ואתרשים, מיד אתקיף ביה מקטרגא, ואמר החנם ירא איוב אלהים, א כל ב מה דדחיל לך ואתתקף, לאו למגנא עביד, הלא אתה שכת בעדו ובעד וגו'. אבל טול כל האי טבא דאנת עבד ליה, ומיד אם לא על פניך יברכך. ישבוק לך, ויתדבק בסטרא אחרא, דהא השתא ד בפתורך איהו ה אכיל, סליק ו פתורך מניה, ונחזי ממאן איהו, ובאן סטרא יתדבק.

(כה) מיד, ויאמר יי אל השטן הנה כל אשר לו בידך. לאחזאה, דדחילו דאיוב לגביה דקודשא בריך הוא, ז הוה לנטרא ה עותריה. ומהכא אוליפנא, דכל אינון דדחלין ליה לקודשא בריך הוא, על ט עותריהו, או על בנייהו, לאו איהו דחילו כדקא יאות. ועל דא קטרג ההוא מקטרגא ואמר, החנם ירא איוב אלהים הלא אתה שכת בעדו וגו' מעשה ידיו ברכת. ועל דא איהו דחיל לך, ואתייהיב ליה רשו לקטרגא ביה, ולאחזאה, דלא פלח איוב לקודשא בריך הוא ברחימו.

(כו) דכיון דאתנסי, נפק מאורחא, ולא קאים בקיומיה, מה כתיב, בכל זאת לא חטא איוב בשפתיו. לא חטא בשפתיו אבל ברעותיה חטא, ולבתר חטא בכלא.

(כז) ואי תימא דלא אתנסי בר נש, הא כתיב ו ה' צדיק יבחן וגו'. ובגין כך אתנסי איוב. ואע"ג דלא קאים בקיומיה כדקא יאות, לא נפק מתחת רשותא דמריה לאתדבקא בסטרא אחרא.

מסרת הזהר

(1) (תהלים י"א) תולדות ל"ו צ"ד.

חלופי גרסאות

א מוסיף לאו כל. ב מאן. ג ואתקף. ד בפקודך. ה אבל. ו פקודך. ז מוסיף לא הוה. ח מוסיף אלא עותריה. ט עתרייהו. י רשותיה.

מאמר

הסולם

ויהי היום — ויבא גם השטן בתוכם

או בניהם, אין זה יראה כראוי. וע"כ קטרג המקטרג ואמר, החנם ירא איוב אלקים הלא אתה שכת בעדו וגו', מעשה ידיו ברכת, וע"כ הוא ירא אותך. ואז ניתן לו רשות לקטרג עליו, ולהראות שלא עבד איוב אל הקב"ה באהבה.

(כו) דכיון דאתנסי וכו': כי כיון שהתנסה, יצא מן הדרך ולא נשאר בתקפו. מה כתוב, בכל זאת לא חטא בשפתיו, אבל ברצונו חטא. ואח"כ חטא בכל. כמ"ש (ב"ב טז:) שאמר ארץ נתנה ביד רשע וגו'. וכן, אמר רבה, איוב בסערה חרף וכו' ע"ש.

(כז) ואי תימא דלא וכו': ואם תאמר שלא התנסה אדם חוץ מאיוב, הרי כתוב, ה' צדיק יבחן וגו'. ומשום זה התנסה גם איוב. ואע"פ שלא נשאר בתקפו כראוי, לא יצא מתחת רשות אדונו להתדבק בצד האחר.

וכמה

וכאן, איוב, כיון שנודע למעלה ונצטיין, מיד התקיף אותו המקטרג, ואמר, החנם ירא איוב אלקים, כל מה שהוא ירא אותך והתגבר במעשים טובים, אינו עושה בחנם, הלא אתה שכת בעדו ובעד וגו', אבל קח ממנו כל טוב הזה שעשית לו, ומיד תראה, אם לא על פניך יברכך. יעזוב אותך ויתדבק בצד האחר. כי עתה על שלחנך הוא אוכל, העבר שלחנך ממנו, ונראה ממי הוא, ובאיזה צד יתדבק.

(כה) מיד ויאמר וכו': מיד ויאמר ה' אל השטן הנה כל אשר לו בידך. להראות שהיראה של איוב אל הקב"ה, היה כדי לשמור על עשרו.

ומהכא אוליפנא וכו': ומכאן למדנו שכל אלו היראים מפני הקב"ה בשביל עשירותם (דפו"י דף ל"ג ע"ב)

כח) כ ומה הוה הוה נסותא דיליה. תריסר ירחי, שולטנותא ז דהווא סטרא אחרא. כמה דתנינן, דינא דחייביא בגיהנם י"ב ירחי, ובגין דלא אתדבק בסטרא אחרא כתיב, (ז) וי"י ברך את אחרית * איוב מראשיתו.

כט) ר' שמעון אמר, האי דאיוב, לאו נסותא איהו דקב"ה, כנסותא דשאר צדיקיא, דהא לא כתיב והאלהים נסה את איוב, כמה דכתיב (ח) והאלהים נסה את אברהם. ׀ דאברהם, איהו בידיה אקריב לבריה יחידאי דיליה לגבי קב"ה, ואיוב לא יהיב כלום, ולא מסר ליה לקב"ה כלום.

ל) ולא אתמר ליה, דהא גלי קמיה, דלא יכיל לקיימא ביה, אבל אתמסר בידא דמקטרגא. ובדינא דקודשא בריך הוא אתעביד, וקב"ה אתער דינא ז דא, ׀ להווא מקטרגא לגביה, הה"ד ט השמת לבך על עבדי איוב וגו'.

לא) פתח ואמר, [ב] ויהי מקץ ימים ׀ ויבא קין מפרי האדמה. מקץ ימים, ולא מקץ ימין. איהו דחה לקץ ימין, ואתקריב לקץ ימים. והא אוקימנא, ׀ ואתה לך לקץ. ואמר דניאל, לאן קץ, לקץ הימין, או לקץ הימים. עד דא"ל לקץ הימין. וע"ד דוד דחיל ואמר, (ג) הודיעני יי קצי ומדת ימי מה היא, או לקץ הימים או לקץ הימין. והכא מה כתיב ויהי מקץ ימים, ולא מקץ ימין, ובג"כ לא אתקבל קרבניה, דהא מסטרא אחרא ׀ הוה.

חלופי גרסאות

כ וחמא גליג הוה ז ל"ג דהווא; דהוה. ׀ דאברהם. נ בדינא; ל"ג דא (ד"א). ׀ בהווא. ע ל"ג מן ויבא עד ילא. ׀ מוסיף הוה כלא.

מסרת הוהר

(ז (איוב מ"ב) (ח (בראשית כ"ב) וירא ק"כ צ"ד. (ט (איוב א') לעיל אות ד' צ"ח. י' (בראשית ד') ב"ב קצ"א צ"א. כ' (דניאל י"ב) לעיל אות ט"ז ציון ק'. (תהלים ל"ט) גח כ"ח צ"ב.

דרך אמת [ב] בראשית נ"ד ע"א ונח ס"ב ע"ב :

ויהי היום — ויבא גם השטן בתוכם

הסולם

באמר

ביד המקטרג. ובדינא של הקב"ה נעשה, על שסיבב עבודה הקשה לישראל במצרים, (כנ"ל אות ט"ו) והקב"ה העיר אליו דין הזה אל המקטרג, ז"ש, השמת לבך אל עבדי איוב וגו'. לא) פתח ואמר ויהי וגו': פתח ואמר, ויהי מקץ ימים ויבא קין וגו'. כתוב מקץ ימים, ולא מקץ ימין. כי קץ הימים הוא הס"א, וקץ הימין הוא הקדושה. (כמ"ש לעיל ב"ב אות של"ד, של"ה) כי הוא דחה את קץ הימין. והתקרב אל קץ הימים. ובארנו, כתוב, ואתה לך לקץ, ואמר דניאל, לאיזה קץ, אם לקץ הימין או לקץ הימים. עד שאמר לו הקב"ה לקץ הימין. שהוא בקדושה. ועל זה היה ירא דוד, ואמר, הודיעני הי קצי וגו'. דהיינו, או לקץ הימים או לקץ הימין, וכאן מה כתוב, ויהי מקץ ימים, שהוא בס"א, ולא מקץ ימין, שהוא בקדושה, ע"כ לא התקבל קרבנה, כי מס"א היה.

ת"ח

כח) וכמה הוה הוה וכו'! שואל, וכמה היה הנסיון שלו. ומשיב, שנים עשר חדש הוא ממשלת הצד האחר. כמו שלמדנו, דינם של הרשעים בגיהנם הוא י"ב חודש. ומשום שלא התדבק בצד האחר, כתוב, וה' ברך את אחרית איוב מראשיתו.

כט) ר' שמעון אמר וכו': רש"א זה של איוב, אינו נסיון מן הקב"ה, כנסיון של שאר הצדיקים, כי לא כתוב והאלקים נסה את איוב, כמ"ש, והאלקים נסה את אברהם. כי אברהם, הוא בידו הקריב את הבן יחיד שלו אל הקב"ה, ואיוב, לא נתן מאומה, ולא מסר אל הקב"ה מאומה.

ל) ולא אתמר ליה וכו': ולא נאמר לו הנסיון, כמו שנאמר לאברהם, כי היה גלוי לפניו שלא יוכל לעמוד בו כראוי, אלא שנמסר (דפו"י דף ל"ג ע"ב *) דף ל"ד ע"א)

(כב) ת"ח, מה כתיב והבל הביא גם הוא. מאי גם הוא. לאסגאה דא בדא, קרבניה לקב"ה הוה כלא, ועקרא דקרבנא לקב"ה, ויהב חולקא לסטרא אחרא, כד"א ומחלביהן. וקין, עקרא עבד מקץ ימים, רוא דסטרא אחרא, ויהיב חולקא לקב"ה, ועל דא לא אתקבל.

(לג) באיוב מה כתיב, והלכו בניו ועשו משתה וגו', ושלחו וקראו לשלשת אחיותיהם לאכל ולשתות עמהם ויהי כי הקיפו ימי המשתה וגו', ובמשתאי בכל יומא מקטרגא שכיח, ולא יכיל ליה. מנא לן. דכתיב, הלא אתה שכת בעדו ובעד ביתו ובעד כל אשר לו מסביב ולעולם לא יהיב חולקא כלל לגביה, דהא כתיב והעלה עולות מספר כולם. עולה סלקא לעילא לעילא, ולא יהיב חולקא לסטרא אחרא. דאלמלא יהיב ליה חולקא, לא יכיל ליה לבתר, וכל מה דנטר מדיליה נטר.

(לד) ואי תימא אמאי אבאיש ליה קב"ה. אלא. דאלמלא יהיב ליה חולקא, יפני ארחא ויסתלק מעל מקדשא, וסטרא דקדושה אסתליק לעילא לעילא. ואיהו לא עבד כן, וע"ד קב"ה תבע בדינא.

(לה) ת"ח, כמה דאיהו אתפרש, ולא אכליל טוב ורע, איהו דן ליה בההוא גוונא, יהיב ליה טוב, ולבתר רע, ולבתר ב אהדריה לטוב. דהכי אחזי לבינ, למנדע טוב, ולמנדע רע, ולאהדרא גרמיה לטוב, ודא איהו רוא דמהימנותא.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ז ל"ג כד"א ומחלביהן. ק יהיב (ד"א). ר והא ; מה. ש יהיב (ד"א). ת יהיב. א ל"ג מן ולבתר עד ולמנדע. ב אהדרן.

ויהי היום — ויבא גם השטן בתוכם

הסולם

מאמר

השטן שלו לקח. משום שלא נתן לו חלק מקרבנותיו. (לד) ואי תימא אמאי וכו' : ואם תאמר. למה הרע לו הקב"ה, מחמת שלא נתן חלק לשטן. ומשיב, אלא אם היה נותן חלק לס"א, היה מפנה הדרך של הקדושה, כי הס"א היה מסתלק מעל המקדש, וצד הקדוש היה מתעלה למעלה למעלה. והוא לא עשה כן, וע"כ, בקש עליו הקב"ה את הדין. (וביאור ענין נתינת חלק לס"א, נתבאר היטב לעיל פרשת נח, מאות ק' עד ק"ו ובהסולם שם. ובדף מ"ז שם ד"ה ת"ח. ודף מ"ח, ד"ה ועס זה, עש"ה).

(לה) ת"ח, כמה דאיהו וכו' : בוא וראה, כמו שהוא התפרד ולא הכליל טוב ורע, דהיינו שלא נתן חלק לס"א כדי לטהר את הקדושה כנ"ל, הוא דן אותו כעין זה, שנתן לו מתחילה טוב ואח"כ רע, ואח"כ החזירו לטוב, וכן ראוי לאדם, לדעת טוב, ולדעת רע. ולהחזיר עצמו לטוב, וזה הוא סוד האמונה, שהיא הנוקבא. בוא וראה, איוב, מעבדי פרעה היה. וזהו שכתוב בו, הירא את דבר ה' מעבדי פרעה.

אמר

(כב) ת"ח והבל, הביא גם הוא : שואל, מהו גם, ומשיב, גם, הוא לרבות זה בזה, כלומר, שגם הוא הביא לס"א מעט, כמו קין. אלא קרבנו להקב"ה היה כולו, דהיינו, שעיקר הקרבן היה אל הקב"ה, ונתן חלק לצד האחר, כמ"ש ומחלביהן, שמשמע שעיקר הקרבן, דהיינו חלביהן, הקריב לה', וחלק הגרוע נתן לס"א. וקין, עיקר הקרבן עשה לקץ הימים. שהוא סוד הסטרא אחרא, ונתן חלק להקב"ה, ועל כן לא התקבל.

(לג) באיוב מה כתיב וכו' : באיוב מה כתוב, והלכו בניו ועשו משתה וגו' ויהי כי הקיפו ימי המשתה וגו'. ובמשתה נמצא המשטין בכל יום. ולא היה יכול לו. מאין לנו. כי כתוב, הלא אתה שכת בעדו ובעד ביתו וגו'. ולעולם לא נתן חלק אל הס"א, כי כתוב והעלה עולות מספר כולם. ועולה, עולה למעלה למעלה, ואינו נותן חלק לס"א. ואם היה נותן לו חלק, לא היה השטן יכול לו אח"כ, וכל מה שלקח ממנו (דמו"י דף ל"ד ע"א)

ת"ח, איוב מעבדי פרעה הוה, ודא הוא דכתיב ביה, (ו) הירא את דבר יי' מעבדי פרעה.

(לז) ז אמר רבי שמעון, השתא אית לגלאה רזין, דאינון מתדבקין לעילא ותתא, ה מה כתיב בא אל פרעה, לך אל פרעה מבעי ליה, ו מאי בא. אלא, דעייל ליה קב"ה, ג אדרין בטר אדרין, ו לגבי תנינא חדא עלאה תקיפא, דכמה דרגין משתלשלין מניה. ומאן איהו. רזא דתנין הגדול.

(לז) ו משה דחיל מניה, ולא קריב אלא לגבי אינון יאורין, ואינון דרגין דיליה, אבל לגביה דחיל ולא קריב, בגין דחמא ליה ה משתרש בשרשין עלאין.

(לח) כיון דחמא קב"ה דדחיל משה, ושליחן ממנון אחרנין לעילא, לא יכלין לקרבא לגביה. אמר קב"ה, (ט) הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו. וקב"ה אצטריך לאגחא ביה קרבא, ולא אחרא. כמה דאת אמר, אני ה', ואוקמוה רזא דחכמתא דהתנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו לאינון מארי מדין, דידיעין ברזין דמאריהון.

(לט) פתח ר"ש ואמר, (י) ויברא אלהים את התנינם הגדולים ואת כל נפש החיה הרומשת אשר שרצו המים למיניהם. האי קרא אוקמוה ליה. אבל ויברא אלהים את התנינים ה הוא רזא, דא * לוייתן ובת זוגו. תנינם חסר כתיב, בגין דקטל לנוקבא, וסלקא קב"ה לצדיקיא. ואוקמוה.

חלופי גרסאות

ג מוסיף פרעה. ת"ח דלא בעא קב"ה לאעקרא איוב מאתריה דאיהו הוה מכסי (נ"א כלא בעא קב"ה לאעקרא מאתריה איוב הוה מכסה. נ"א איוב חכים הוה) על פרעה כיון דאתחלש עבד נוקמין לפרעה. ד ר"ש אמר. ה בדפו"י הודפס כאן הגירסא דלעיל אות ג'. ו מאן. ז לגביה ; דלגבי דרגא. ח משתרשין. ט כמו דאוקימנא. י וסלקא.

מסרת הזהר

(ט) (שמות ט') ח"ב נג. (ט) (יחזקאל כ"ט.) (ז) (בראשית א') ב"א שי"ד צ"ב.

דרך אמת ג חדרים לפנים מחדרים במדרגות החיצונות ;

התנינים

בתוך יאוריו. שהקב"ה היה צריך לערוך עמו מלחמה ולא אחר. כמש"א, אני ה', שדרשה, אני ולא שליח. ובארו סוד החכמה של התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו לאלו יושבי על מדין. היודעים בסוד אדונם.

(לט) פתח ר"ש וכו': פתח ר"ש ואמר, ויברא אלקים את התנינים הגדולים וגו'. מקרא זה בארוהו. אבל ויברא אלקים את התנינים, הוא סוד, זהו לוייתן ובת זוגו. תנינים, חסר * כתוב, משום שהרג את הנקבה, והקב"ה העלה אותה לצדיקים. ובארוהו. וע"כ לא נשאר אלא תנים הגדול אחד. ודע שלוייתן דג טהור הוא, כמיש חז"ל (חולין טז):

פנימיות הדברים הוא, כי לוייתן ובת זוגו, שורשם גבוה מאד, כי הם היס המלכות מבחינת החכמה, והחשוב מכל בריות שבים, הוא הלוייתן. הרי שהוא כללות החכמה שבים. אמנם

הסולם

מאמר

מאמר התנינים

(לו) אמר ר' שמעון וכו': אר"ש, עתה יש לגלות סודות שהם מתדבקים למעלה ולמטה: מה כתוב, בא אל פרעה, הלא, לך אל פרעה, היה צריך לומר, מהו בא. ומשיב. אלא שהכניס אותו, את משה, חדרים לפנים מחדרים, אל תנין חזק אחד עליון, שכמה מדרגות משתלשלות ויורדות ממנו. ומי הוא. הוא סוד התנים הגדול. (לז) ומשה דחיל מניה וכו': ומשה ירא מפניו, ולא קרב אלא לאלו היאוריים, שהם מדרגות שלו, אבל לתנים עצמו היה ירא ולא קרב, משום שראה אותו משתרש בשרשים עליונים.

(לח) כיון דחמא וכו': כיון שראה הקב"ה, שמשה ירא, ושליחים ממונים אחרים למעלה לא יכלו לקרב אליו, אמר הקב"ה, הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרובץ (דפו"י דף ל"ד ע"א * דף ל"ד ע"ב)

(מ) התנים הגדול, תשע יאורין אינון, דאיהו רביץ בינייהו, וחד יאורא איהו, [ד] דמימי שכיכין, וברכאן דמימין דגנתא, נפלין ביה תלת זמנין בשתא. וכד תרין זמנין, מתברך ההוא יאורא ולא כ"כ, וכד חד לאו הכי.

(מא) והאי תנינא, עאל בההוא יאורא, מ אתתקיף ואזיל ושאט עאל גו ימא, ובלע נונין לכמה זינין, ושליט, ותב לההוא יאורא. אלין תשעה יאורין אזלין וסלקין, וסחרניה כמה אלנין ועשבין לזנייהו, יאורא קדמאה.

(מב) נפקא מסטרא שמאלא, בחד צנורא דנגיד ונפיק, תלת טפין, וכל טפה וטפה אתפרש לתלת טפין, וכל טפה וטפה אתעביד מניה יאורא חד, ואלין אינון תשעה יאורין, דמתתקפין ואזלין ושאטו, וסחרן בכל אינון רקיעין.

דרך אמת

חלופי גרסאות

[ד] שמימי נשקטים מצד החסד והרחמים : כ זהכי ל נהורא. מ אתקיף. נ וסחרנייהו. ס סטרא. ע ואזלין.

מאמר

הסולם

התנינים

שעליהם נאמר שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך וגו'. ואם נופלות בו שתי פעמים, דהיינו רק ב' קוין ימין ושמאל, מתברך היאור ולא כל כך, כי חסר קו האמצעי, ואם רק אחת נופלה בו, דהיינו ימין לבדו או שמאל לבדו, אינו כן. אינו מתברך על ידו. ומיאור ההוא שהוא כתר, מקבלים ט' היאורים שהם ט"ס תחתוניות.

(מא) והאי תנינא עאל וכו': ותנין הזה בא ביאור ההוא, שהוא כתר היאורים, מתחזק בו והולך ושוחה ונכנס אל הים, שהוא המלכות דאצילות, ובו לע שם כמה מינים דגים ושולט, שהם מדרגות שבתוך הים הפחותות ממנו הוא בולע אותן ונשלמות בו. וחוזר ליאור ההוא השוקט, ואלו תשעה היאורים הולכים ועולים אליו, דהיינו לקבל שפעם, כי הם מקבלים שפעם מן היאור השוקט, שהוא הכתר שלהם. וסביב לו ליאור, כמה אילנות ועשבים למיניהם. שענינם מתבאר להלן (אות ס"ח) והוא יאור הראשון שביאורים, דהיינו כתר.

(מב) נפקא מסטרא שמאלא וכו': ועתה מבאר סדר יציאתם של עשרת היאורים. יוצא מצד שמאל, מצנור אחד הנמשך ויוצא, שהוא יסוד דז"א, ג' טפות, שהם מן ג' הקוים ימין שמאל אמצע הכלולים בקו שמאל, וכל טפה וטפה מתפשטת לג' טפות, ונעשו ט' טפות, וכל טפה וטפה נעשה ממנה יאור אחד, ואלו הם תשעה יאורים המתגברים והולכים ושוחים ומסבבים בכל הרקיעים. דהיינו בכל הגבולים של צמצום ב' הנקראים רקיעים.

ממה

אמנם אינו נמשך מחכמה עצמה, אלא מן הבינה שחזרה לחכמה, בסוד הקו שמאל, שבה המכונה נקודת השורק. ועל כן כתוב עליהם. ויברא אלקים את התנינים הגדולים, כי הבינה נקראת בריאה. אמנם לא נקבע מקומו בים עצמו, שהיא מלכות דאצילות, אלא מקום הוכן בעולם הבריאה שמחוץ לאצילות, למטה מן מלכות דאצילות, וה"ס עשרה יאורים שמכיא ר"ש לפנינו. ולא יקשה לך אם הם ממדרגות הקדושה, למה נהרגו, כי הנקבה נהרגה מיד, וכן נהרג א"כ גם הזכר, בסו"ה, והרג את התנין אשר בים, והתשובה הוא, כי הריגה פירושו ביטול מדרגתו, ושיבה לאצילות, ובאמת בגמר התקון, יתבטלו כל ג' עולמות ב"ע וישיבו לאצילות.

וכן אין להקשות, אם היה הכרח להרג את הנקבה כדי שלא תחרב העולם כמ"ש להלן; א"כ למה ברא אותה מלכתחילה. והענין הוא, כי הריגה זו נאמר רק מבחינת מה ששמשה לליתתו, אבל לא נתבטלה לגמרי, כי ממנה ניוזנות נשמות הצדיקים. וז"ש וסלקא קב"ה לצדיקא.

(מ) התנים הגדול, תשע וכו': התנים הגדול, שהוא ליתת הזכר הנשאר בחייתו, שנאמר עליו, הרובץ בתוך יאוריו תשעה יאורים הם, שהוא רובץ בהם, שהם כנגד ט"ס, חב"ד חג"ת ונה"י, ויאור אחד הוא שמימי שקטים שהוא הכתר, ברכות של מימי הגן, שהוא המלכות דאצילות, נופלות בו שלש פעמים בשנה, שה"ס ג' הקוין ימין שמאל אמצע. (דפרי דף ל"ד ע"ב)

(מג) ממה דאשתאר מאינן טפין כד סיימין למיפק, אשתאר טפה חדא, דנפקא בשכיכו, נפל בינייהו, ואתעביד מניה יאורא חדא. האי יאורא איהו, ההוא פ דאמרן ז דאזלא בשכיכו.

(מד) האי יאורא, כד ההוא נהר דנגיד ונפיק, אפיק טפין אחרנין ק דברכאן, מסטרא דימינא, מה דאשתאר מאינן טפין, אשתאר טפה חדא בשכיכא מאינן ברכאן, ונפל ר בההוא יאורא דאיהו שכיך. והאי איהו יאורא דעדיף מכלהו.

(מה) כד נפקין ומתפרשן אינן ארבע נהרין דנפקין מגנתא דעדן, ההוא דאקרי פישון, נפיל בההוא יאורא ואתכליל ביה. וע"ד מלכות בבל, אתכליל בהאי. ופישון איהו מלכות בבל. מיאורא דא אתזנו ה ואתמליין כל אינן יאורין אחרנין.

(מו) בכל יאורא ויאורא, אזלא ושאט חד תנינא, ואינן תשע. וכל חד וחד נקיב נוקבא ברישיה, כד"א, ר שברת ראשי תנינים וגו'. ואפילו האי התנין הגדול הכי ט הוא, בגין דכלהו נפחין רוחין ת לגבי עילא ולא לתתא.

חלופי גרסאות

פ דאמרן. צ ל"ג דאזלא. ק רברבן. ר ההוא. ש ל"ג הוא. ת לגביה ול"ג עילא.

מסרת הזהר

ר (תהלים ע"ד) ח"ב קעו : ח"ג מזו.

דרך אמת ה תקונים צ"א.

התנינים

רישא די דהבא (דניאל ב') וע"כ פישון הוא בכל. מיאור הזה השוקט, נוונים ומתמלאים כל יאורים האחרים.

(מו) בכל יאורא ויאורא וכו': בכל יאור ויאור הולך ושוחה תנין אחד, והם תשע תנינים. וכל אחד ואחד ניקב נקב בראשו כמש"א. שברת ראשי תנינים על המים, ואפילו תנין הגדול הזה הוא כן, משום שכולם נופחים ריה כלפי מעלה, ולא למטה.

פירוש. כי להיותם מקבלים מקו אמצעי. המכריע שהארת הימין תתפשט ממעלה למטה, והארת השמאל תאיר רק ממטה למעלה, (כנ"ל ב"א דף ס' ד"ה מחזקת), והתנינים כולם הם מהארת השמאל, ע"כ נופחים רוח רק כלפי מעלה ולא למטה. ומטעם זה יש להם נקב בראשם, שנקב זה הגיע להם ג"כ מהמסך דחירק של קו אמצעי מחמת שמיעט את הג"ר דג"ר שבהם. (כמ"ש לך י"ג ד"ה ונתבאר) עש"ה. שז"ס, שברת ראשי תנינים על המים. ואפילו לעת גדלות שהמסך יורד מבינה למקומו נשאר בהם ג"כ הנקב בראשם, מטעם, שהגדלות אינו מאיר ממעלה למטה, שחסר ג"ר דג"ר, וז"ש בגין דנפחין רוחא לגבי עילא ולא לתתא. ע"כ נשאר הנקב בראשם, ואפילו בתנין הגדול. כתיב

הסולם

(מג) ממה דאשתאר מאינן וכו': ממה שנשאר מאלו הטפות אחר שגמרו לצאת ולא יצא עמהן, דהיינו כל בחינות הכתר וחכמה שלמעלה מבינה, שאינן נמשכות עם ג' הקוין, הרי נשארה טפה אחת, ויוצאת בשקט, ונופלת ביניהם, בין היאורים, ונעשה ממנה יאור אחד. זה הוא היאור, שאמרנו שהולך בשקט. דהיינו יאור השוקט הנ"ל.

(מד) האי יאורא, כד וכו': יאור זה. כשהנהר הנמשך ויוצא, שהוא יסוד דז"א, מוציא טפות אחרות של ברכות, מצד הימין, דהיינו בעת שמשפיע למלכות מג' קוין הכלולים בקו ימין, מה שנשאר מאלו הטפות ולא יצא עמהם, דהיינו ג"כ מספירות שלמעלה מבינה, שאינן נמשכות עם ג' הקוין כנ"ל, נשארה טפה אחת מאלו הברכות, היוצאת בשקט, ונופלת ביאור ההיא השוקט, ונמצא שיאור השוקט יש לו ג"כ הארת הימין, וזהו היאור החשוב מכולם.

(מה) כד נפקין ומתפרשן וכו': כשיוצאים ונפרדים אלו ארבעה נהרות היוצאים מגן עדן, נהר ההוא הנקרא פישון, נופל ביאור ההוא השוקט ונכלל בו. ועל כן מלכות בבל. נכלל בנהר הזה, שפישון הוא מלכות בבל. כי פישון הוא ראש הא' של ד' הנהרות, ובבל הוא הראש של ד' מלכות, שנאמר עליה, אנת (דפו"י דף ל"ד ע"ב)

(מו) כתיב (ז) בראשית ברא אלהים. וכתיב ויברא אלהים את התנינים הגדולים, בכל עובדא דאינון עשר אמירן, קיימין לקבליהו אינון עשר יאורין. וחד תנינא ב מתרפרפא ברוחא, לקבל כל חד וחד.

(מח) ועל דא, ג חד לשבעין שנין מזדעזע עלמא, בגין דהאי התנין הגדול כד ה הוא סליק סנפירוי ואזדעזע, כדין כלהו ה מזדעזען באינון יאורין, וכל עלמא מזדעזעא, וארעא מתחלחלת, וכלהו כלילן בהאי תנין הגדול.

(מט) והארץ היתה תהו ובוהו, אמר רבי שמעון, עובדא דבראשית, חבריא לעאן ביה, וידעין ביה, אבל זעירין אינון, דידעין לרמזא עובדא דבראשית, ברזא דתנין הגדול. וע"ד ה תנינן, דכל עלמא לא ז משתלשל לא על סנפירוי דדא.

(נ) ת"ח והארץ היתה תהו ובהו וגו', ה תנינן היתה, ואוקימנא. בגין דבהאי יאורא קדמאה דקאמרן, כד האי ט התנין הגדול עאל ביה, כדין אתמלייא, ושאטי ודעיך ניצוצין כ דאתלקטו באינון עלמין דאתחרבו בקדמיתא.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

א ל"ג כתיב. ב מתפרפרא; מתפרשא. ג משבעין ול"ג. דה. ד איהו. ה ל"ג מן מזדעזען עד כלילן. ו תנין. ז דאתלטהו.

(ז) (בראשית א') כ"א רס"ח צ"א.

ז משתלשלן. ח תנין. ט תנין ול"ג הגדול. י ושטיף כ דאתלטהו.

התנינים

הסולם

מאמר

כדי להמשיך הכמה, ואזדעזע, שכן דרר החכמה להמשך בדינים, וע"כ מזדעזע בשעת המשכתם. כדין כלהו מזדעזען וכו' וכלהו כלילן בהאי תנין הגדול. שמשום שכולם כלולים בו, ומקבלים שפעם ממנו, ע"כ המה מזדעזעים אתו.

(מט) והארץ היתה תהו ובוהו וגו': אמר ר' שמעון, מעשה בראשית, החברים עוסקים בי וידעין בו. אבל מועטים המה היודעים לרמוז מעשה בראשית בסוד התנינים הגדול. ועל זה למדנו, שכל העולם משתלשל ונמשך מן הסנפיר של זה, של התנין הגדול. וע"כ יש להבין, איך הוא נרמז בכל מעשה בראשית. פירושו, כיון שכל מעשה בראשית הוא בסוד החכמה, כמ"ש כולם בחכמה עשית. והתנינים הגדול, הוא כללות החכמה, כנ"ל בתחילת המאמר. ע"כ בהכרח הכל נמשך ממנו. ודוקא מן הסנפירים שלו, שה"ס המלכות שלו, משום שאין הארת החכמה מתגלה רק מן המלכות (כנ"ל בראשית א' רע"ו ד"ה ועוד) וז"ש, דכל עלמא לא משתלשל לא אלא על סנפירוי דדא.

(ג) ת"ח והארץ וגו': בוא וראה, כתוב. והארץ היתה תהו ובוהו וגו'. למדנו היתה, מקודם לכן, דהיינו שהיתה תהו מטרם שהתחיל התקון. (כנ"ל ב"א דף כ"ח ד"ה היתה, ע"ש.) ובארנוהו. כי באותו יאור הראשון, דהיינו יאור השוקט, שאמרנו, הנה כאשר תנין הגדול נכנס בו

(מו) כתיב בראשית ברא וכו': כתוב בראשית ברא אלקים. וכתוב, ויברא אלקים את התנינים הגדולים, שבשניהם כתוב לשון בריאה, הוא ללמד, שכנגד כל מעשה שבעשרה מאמרות שבמעשה בראשית, עומדים אלו עשרה יאורים, שתנים אחד מרפרף ברוח כנגד כל אחד ואחד, כלומר, שתנים אחד מכל יאור שבעשרה יאורים, מרפרף ברוחו כנגד המעשה שכנגדו, שבעשרה מאמרות ממעשה בראשית.

(מח) ועל דא וכו': ומשום זה מזדעזע העולם אחת לשבעים שנה, משום, שבעת שהתנינים הגדול הזה מעלה סנפיריו ומזדעזע, מזדעזעים אתו כולם הנמצאים ביאורים, וכל העולם מזדעזע, והארץ מתחלחלת, שכולם כלולים בתנים הגדול הזה.

פירושו, כבר ידעה שמדרגת לוייתן שהוא התנים הגדול, ה"ס החכמה הנמשכת מקו שמאל. וחכמה זו אינה מתגלה רק על ספירת המלכות שבכל מדרגה, (כנ"ל בראשית א' דף רע"ו ד"ה ועוד כמה) שבלוייתן נקראת סנפיר. וכן מרומז במספר אחת לע' שנים, כי ע' שנים ה"ס ז"ס חג"ת נהי"מ, ואחת מהם היא המלכות. גם ידעה, שהמשכת החכמה באה בדינים, (כנ"ל וירא ס"ה ד"ה פירוש ע"ש) וז"ש, חד לע' שנין מזדעזע עלמא, דהיינו בהארת המלכות, בגין דהאי התנין הגדול כד סליק סנפירוי, שה"ס המלכות שלו, שמעלה אותם (דפו"י דף ל"ד ע"ב)

נא) אינון תנינין אחרנין דקארנין, הוּוּ וְלֹא הוּוּ, אמאי. בגין דאתחלש
 חילייהו דלא הוּוּ יטשטשון עלמא, בר לשבעין שנין, חד זמנא, ואינון ׀ אתתקפו
 בחילא דההוא תנין הגדול, והאי איהו בלחודוי לאתתקפא. ואלמלא נוקביה
 קיימת לגביה, לא יכיל עלמא למסבל לון.
 נב) ׀ עד לא קטל קב"ה לנוקבא, ׀ הארץ היתה ׀ תהו. תהו היתה. ולבתר

חלופי גרסאות
 ז ולא. ׀ אתקפו. ׀ מוסיף ובג"כ ע"ז. ׀ ל"ג הארץ.
 ע מוסיף תהו ובהו.

דרך אמת
 ׀ יחרסו עולם לעיל כ"ז ע"ב :

התנינים

הסולם

מאמר

שיפסק המחלוקת והשמאל יכנע לימין, ולא
 יחרב העולם מחמת המחלוקת. בר לשבעים
 שנין חד זמנא, דהיינו רק במלכות שלהם,
 אינון אתתקפו בחילא דהאי תנין הגדול.
 הם מתחזקים, כי נגלה האור בהמלכות שלהם
 המאירה ממטה למעלה המקבלת מתנין הגדול.
 והאי איהו בלחודוי לאתתקפא, כי התנין
 הגדול הוא כללות אור החכמה כנ"ל. אמנם גם
 התנין הגדול אינו מאיר רק בבחינת מלכות
 שלו, דהיינו רק ממטה למעלה, כנ"ל (אות מ"ו)
 שאומר, דכלהו נפחין רוחין לגבי עילא,
 שהוא בחינת ו"ק דג"ר, וז"ש ואלמלא נוקבא
 קיימת לגביה לא יכיל עלמא למסבל
 לון כי אין הזכר יכול להשפיע ממעלה למטה
 רק אם הוא ביחוד דכר ונוקבא. אבל אם הוא
 בלי נוקבא, הוא בבחינת ו"ק וחסר ג"ר, וע"כ
 כיון שקו האמצעי מיעט את הג"ר דג"ר דקו
 שמאל ע"י מסך דחירק (כנ"ל לך דף י"ג ד"ה
 ונתבאר) נהרגה בזה הנוקבא של הליותן, שהוא
 התנים הגדול, ונשאר הליותן זכר בלי נקבה.
 שהוא ו"ק דג"ר, המאיר רק ממטה למעלה.
 ומיעוט זה הוא הכרח, שעי"ז עשה קו אמצעי
 שלום בין ימין ושמאל, וז"ש לא יכיל עלמא
 למסבל לון. שהיה הכרח להרגה, ונמצא שמה
 שאומר שט', התנינים מקבלים מן התנים הגדול,
 שהוא אור נקבה, והנה נתבאר שהנוקבא דליותן
 נהרגה על ידי מסך דחירק דקו אמצעי שנקרא
 הקב"ה.

נב) עד לא קטל וכו': עד שלא
 הרג הקב"ה את הנוקבא של הליותן, הארץ
 היתה תהו. ותהו היתה, ולאחר שהרגה, היתה
 הארץ ובהו, שפירושו, שהתחילה הארץ
 להתקיים. וחשך על פני תהום, הוא משום,
 שהפעולה שעשה, עוד לא האירה.

ביאור הדברים. כי נתבאר לעיל (פרשת
 לך דף י"ג ד"ה ולפיכך) שד' פעולות נהגות
 בקו אמצעי בבואו לעשות שלום בין ב' הקוים
 ולחברם

בו, הוא מתמלא, בהארת החכמה, ושוחה, ומכבה
 הנצוצים שהתלקטו העולמות שנחרבו מתחילה.
 דהיינו בעת שבירת הכלים, שיצאו אז ניצוצים,
 שהם דינים, לכל הצדדים, ועתה, התנים הגדול
 מכבה ומבטל הדינים האלו. כי החכמה מכבה
 כל הדינים.

נא) אינון תנינין אחרנין וכו': אלי
 תנינים האחרים שאמרנו, היו ולא היו. כי אין
 הארתם נגלה בהם, ודומים כמו שלא היו. ולמה
 כן. הוא מפני שנחלש כחם כדי שלא יחריבו את
 העולם. חוץ פעם אחת לע' שנה, שהם מתחזקים
 בכח התנים הגדול ההוא, והוא בלבדו מתחזק.
 ואם הנוקבא שלו היתה חיה אצלו, לא היה יכול
 העולם לסבול אותם.

פירוש. כבר דברנו מזה לעיל, שהחכמה
 אינה מתגלה בשום ספירה מהמדרגה, רק
 בספירת המלכות שבמדרגה. והטעם הוא, כי
 בתחלה אחר שיצאו ב' הקוין, ימין ושמאל,
 נעשה מחלוקת ביניהם שממחלוקת הוּוּ יצא
 הגיהנם (כמ"ש לעיל ב"א דף נ"ז ד"ה וזה ע"ש)
 והיה העולם נחרב, עד שיצא קו האמצעי ומיעט
 את קו השמאל שלא יאיר אלא ממטה למעלה.
 (כמ"ש שם וף נ"ח ד"ה עמודא דאמצעיתא)
 והארה שממטה למעלה נבחנת לאור המלכות.
 שהיא אור נקבה. ולפיכך אין החכמה הבאה
 משמאל יכולה להאיר בט"ס ראשונות, שהיא
 אור הזכר המשפיע ממעלה למטה, אלא במלכות
 לבדה, המשפעת ממטה למעלה, שהוא בחינת
 ו"ק דג"ר. וכבר ידעת, שהמלכות מרומזת באחת
 לע' שנה כנ"ל.

וזה אמרו, אינון תנינין אחרנין הוּוּ
 ולא הוּוּ, כי אע"פ שנבראו, הם כלא היו, כי
 אין הארתם, שהיא חכמה, מתגלה בהם, משום
 שאין החכמה מתגלה בט"ס ראשונות, בגין
 דאתחלש חילייהו, שנחלש כחם על ידי קו
 האמצעי, שמיעט את אור הזכר מן הארת
 החכמה כנ"ל. דלא יטשטשון עלמא, כדי
 (דפו"י דף ל"ד ע"ב)

דקטל לה, הוה בהו, שראת לאתקיימא. וחשך ז על. עד לא הות נהירא עובדא דעבד.

נג) מה ר עביד קב"ה, מחץ רישיה דדכורא לעילא, ואתכפיא, בגין דהא תהומא לתתא, לא הוה נהיר. מ"ט לא הוה נהיר, בגין ט דהאי התנין הגדול, הוה נשיב ת רוחא על תהומא, ואחשיך ז ליה, ולא מרפרפא לתתא.

נד) ז ועבר רוחא אחרא דלעילא, ג ונשב ובטש בהווא רוחא, ושכיך ליה, דהא הוא דכתיב ורוח אלהים מרחפת על פני המים. והיינו דתנינן, דקודשא בריך הוא בטש רוחא ברוחא, וברא עלמא.

הלופי גרסאות

פ דהות. צ ל"ג על; ונ"י ק דעבדת. ר עבד. ט דהא. ת ל"ג רוחא. א לה. ב ויעכ"ד; ועבד. ג נשיב; ד נשב.

התנינים

הסולם

האמר

דמלכות במקוט בינה, ונעלמה הג"ר דבינה וכן כל המדרגות שמתחת הבינה, שגם התנינים הגדול בתוכן, והעלמת הג"ר של התנין ע"י הדינים של הבינה, עשתה נקב בראשו, שהוא הג"ר שלו. והתנין נכנע, משום, שהתהום למטה שה"ס המלכות במקומה, לא היה מאיר. ועתה ע"י עלית המלכות למעלה לבינה, יצא עליו קומת רוח המאיר שה"ס ורוח אלקים מרחפת וגו' ע"כ נכנע הנחש וקיבל המסך דצמצום ב' שה"ס הנקב שנעשה בראשו.

מ"ט לא הוה נהיר וכו': שואל, מהו הטעם, שהמסך דצמצום א', לא היה מאיר. ומשיב, משום שהתנין הוה הגדול היה משיב רוח על התהום והחשיך אותו, ולא היה מרחף למטה.

פירושו. כי קומת רוח היוצאת על מסך דצמצום א', אינה ראויה לקבל ג"ר לעולם, (כנ"ל ב"א דף ז' ד"ה וכבר ע"ש) וז"ש, שהתנין הגדול היה משיב קומת רוח דצמצום א' על התהום והחשיך אותו, שלא יהיה ראוי לקבל אור לעולם, שהרוח, בעת שהוא למטה, במלכות הכלתי ממותקת בבינה אינו מרחף, כי מרחף פירושו, שהרוח מתנענע לכאן ולכאן, כלומר שאין בו קביעת הקומה, ועודנו ראוי לקומה גבוה יותר. ורוח הזה דצמצום א' לא היה מרחף, אלא נקבע בקומת רוח הזו בקביעות. כי הרוח דצמצום א' אינו ראוי עוד להתעלות יותר. וז"ש, ולא מרפרפא לתתא.

נד) ועבר רוחא אחרא וכו': ועבר רוח אחר של מעלה, דהיינו רוח היוצא על מסך דצמצום ב', ונשב והכה ברוח ההוא שיצא על מסך דצמצום א', והשקיט אותו, שבטילו, ז"ש ורוח אלקים מרחפת על פני המים. כי קומת רוח הזאת דמסך דצמצום ב' אינו נקבעה לעולם

ולחברם זה בזה. א) ה"ס צמצום א'. ב) המסך דצמצום א'. ג) צמצום ב'. ד) הוא המסך דצמצום ב', שבו יוצא קומת החסדים ליחד ב' הקוין זה בזה. עשה, שאין להכפיל דברים. וסו"ה והארץ היתה תהו וכו'. כמ"ש לעיל (בראשית א' דף כ"ח ד"ה היתו).

ובזה תבין ב' הענינים הנאמרים כאן בתנין הגדול. א) שהרג לנוקביה. ב) שגם מחץ ראשו של הזכר עצמו, וניקב נקב בראשו, בסו"ה שברת ראשי תנינים וגו'. כי הם ב' מיני מסכים הנ"ל דצמצום א' וב', הבאים עם המסך דחירק שבקו אמצעי, שבמסך דצמצום א' הרג את הנוקבא של התנים הגדול, ובמסך דצמצום ב' מחץ ראשו של הזכר, והזהר שלפנינו, הולך ומבאר הטעמים למה באים ד' הפעולות הללו. וז"ש, עד לא קטיל קב"ה לנוקבא הארץ היתה תהו, דהיינו שנמשכה עליה כח הצמצום א', שהוא הכנה אל ביאת המסך דצמצום א' על ידי קו האמצעי. ולבתר דקטיל לה הוה בהו. דהיינו אחר שקו האמצעי גילה המסך דצמצום א' ההורג את הנוקבא דתנין, ויצא עליו קומת הזווג שהיא קומת רוח, נמתקה הארץ על ידי המסך הזה, ונקראת בשם בהו. שראת לאתקיימא, להתקיים ע"י קומת רוח הזאת, שיצאה על מסך דצמצום א'. וחשך עד לא הות נהירא עובדא דעבד, כי האור חזר ונעלם ולא האיר ונעשה חשך, וחשך זה עבר לבחי' צמצום ב', דהיינו שהגיע עד הבינה. ובוה נעשה הכנה למסך דצמצום ב', כמ"ש לפנינו.

נג) מה עביד קב"ה וכו': מה עשה הקב"ה מחץ ראשו שזי הזכר דתנינים הגדולים דהיינו ע"י המסך דצמצום ב' שה"ס עלית המסך (דפ"י דף ל"ד ע"ב)

נה) ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור, נהיר נהירו דלעילא, ובטש * על גבי רוחא דנשיב, ואסתלק מעל תהומא, ולא חפא ליה. כיון דתהומא אתנהיר, ואיהו אסתלק, כדין הוה ד נהירו.

נו) דא נהיר על רישיה, ומיא הוו נפקי מגו אפותיה, ורוחא נשיב לעילא. ונהיר מנהירו דא, עד דהוה נחית נהוריה, מנצנצא לשבעין ותריין ה נהורין דשמשא, כיון דאינון ו נהורין אתרשימו בגו שמשא לתתא, הוו חייביא דעלמא ידעין בהו, והוו פלחין לשמשא. כיון דאסתכל קב"ה באינון חייביא, סליק נהוריה וגניז ליה. אמאי גניז ליה. בגין דההוא תנין, הוה סליק ונחית, ובטש באינון יאורין, עד ד דגנו ליה, ולא אתגליא.

נז) זורע ליה זרועא ח בחד צדיק, דאיהו ט גננא דגנתא, וזרועא דזרע בגנתא, בגניזו בטמירו כ דהאי אור איהו.

חלופי גרסאות

ד נהיר. ה נהירין. ו נהירין. ז דגנו. ח לחד ול"ג. צדיק. ט גוננא. י ל"ג בגנתא. כ האי.

התנינים

הסולם

זאמר

דג"ר ונשאר בו"ק דג"ר. שה"ס ו"ק דקומת ע"ב, (כמ"ש לעיל ב"א דף פ' ד"ה אמנס ע"ש) ולפיכך אומר תחילה, דא נהיר על רישיה דהיינו בבחינת אור, אלא אח"כ שנעלמו הג"ר דג"ר והאור חזר לבחינת מים, אומר ומיא נפקי מגו אפותיו. אמנס לא תמיד מדייק הזהר בשמות הללו.

ונהיר מנהירו דא וכו': ומפרש, למה נפקי מיא וכו' ורוחא נשיב לעילא. ואומר, כי מקודם לכן האיר מאור השלם הזה עד שהיה יורד האור מן הבינון, ומנוצץ לע"ב אורות של השמש, שהוא ד"א, שהשיג קומת ע"ב, המכונה ע"ב אורות, שהוא קומת חכמה כנ"ל, כיון שאלו האורות נרשמו בשמש למטה, היו יודעים בהם רשעי עולם והיו עובדים אל השמש, דהיינו שהיו עובדים להמשיך האור ממנו למעלה למטה, כיון שהסתכל הקב"ה ברשעים האלו, שרוצים להמשיך האור ממעלה למטה, העלה האור וגנו אותו, ולמה גנו אותו מפני מעשה הרשעים. משום שתנים הזה היה עולה ויורד והמשיך גם הוא האור ממעלה למטה בסבת מעשה הרשעים, והכה באלו היאורים, שהיה מחריבם בכח הדינים הנמשכים עם ההארה שממעלה למטה (כנ"ל ב"א נ"ב ד"ה שמאלא) עד שגנו האור ולא נגלה.

נו) זרע ליה זרועא וכו': זרע אותו זרע בצדיק אחד, שהוא יסוד דז"א, שהוא הגנן של הגן. והזרע שזרע בגן, שהוא המלכות, הוא הגניזה וההעלמה של אור הזה. כלומר שההעלמה אינה בחינת העדר, אלא להיפך, שהוא בחינת זרע

לעולם. אלא שמרחפת לכאן ולכאן כנ"ל בסמוך. וזהו שלמדנו שהקב"ה הכה רוח ברוח וברא העולם. כי כל עוד שהיה שולט הרוח דצמצום א' לא היה יכול לברוא העולם. כנ"ל. וע"כ הכה בו הרוח דצמצום ב', וברא העולם.

נה) ויאמר אלקים יהי אור וגו': כי האיר האור של מעלה דהיינו הג"ר, כי יצאה ה' מן האויר ונעשה אור, כנ"ל (ב"א דף מ"ה ד"ה כד, ע"ש) שהכה על הרוח שנושב, והסתלק מעל התהום ולא כסה אותו, כלומר, שבטל קומת הרוח, שכסה התהום מלקבל הארת ג"ר, וכיון שהאיר התהום והרוח הסתלק, היה אור. כמ"ש ויהי אור.

נו) דא נהיר על וכו': אור זה האיר על ראשו של התנים הגדול, כי אחר שהבינה השיגה הג"ר שלו חזר גם התנים והשיג הג"ר שלו, ומים היו יוצאים מתוך נחיריו, להשפיע לשאר המדרגות. והרות נשב למעלה.

פירושו. כי כדי להשפיע לשאר המדרגות ירד האור לבחינת מים. מפני שנתמעטו הג"ר דג"ר שלו ולא נשאר אלא בו"ק דג"ר המכונה מים, שזה נעשה מכח הכרעת קו האמצעי. וז"ש ומיא הוו נפקי מגו אפותיה. דהיינו ממסך דבחי"ג הנק' חוטם, המשמש לקומת החכמה דהיינו קומת ע"ב, (כנ"ל בפתיחה לחכמת הקבלה אות כ"א) ונמצא שמבחינת ג"ר דג"ר אין בו אלא קומת רוח לבד. וז"ש, ורוחא נשיב לעילא. ונדע, שאע"פ שאינו מאיר אלא בו"ק דג"ר, מכל מקום מחויב מתחילה לקבל ג"ר שלמים, ואח"כ מסתלקות ממנו הג"ר דפויי דף ל"ד ע"ב * דף ל"ה ע"א)

נח) כד האי התנין הגדול, חמי דצמח בגנתא זרועא דאור דא, כדין אתער לסטרא אחרא, להווא נהר דאקרי גיחון. ואתפלגו מימוי דהאי גיחון, חד שבילא דיליה, איהו אזיל גו ההוא זרועא ג דאצמחא גו גנתא, ואנהיר ביה ברבו דזרועא מ דא, וואקרי גיחון.

נט) ומגו ההוא רבו דזרועא דא, אסתלק לרבו ו דשלמה מלכא, כד אסתלק למלכו, דכתיב ו) והורדתם אותו אל גיחון, וכתיב ומשח אותו שם. ע שם, ולא באתר אחרא, בגין דהוה ידע ו דוד מלכא דא, ומימוי אחרנין אסתלקו למלכו אחרא, ודא איהו מלכא דאיהו תקיפא.

ס) והאי התנין הגדול, אתער ליה, ואסתלק סנפירוי דהאי תנין, בההוא נהר, ז לאתתקפא ביה. וכל אינון שאר יאוריין כלהו, סלקין ונחתין בתקפא דהאי התנין הגדול, ק ותאב ועאל לההוא ר יאורא ו שכיכא, ה ואשתכך ביה.

סא) וכדין, כד ההוא אור אתגניז א לעיולא ליה ב ההוא ג גננא דקאמרן, כדין נפק חשך קדמאה, ד ובטש על רישיה, בההוא נוקבא ה דאתמתחא ביה, ואתפרש

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ז לאצמחא. מ ל"ג דא. נ ואתקרי. ס שלמה. ע ל"ג שם. פ ל"ג דוד. צ לאתקפא. ק נתב. ר ל"ג יאורא. ט שביבא; שכיכא. ת ואשתכח. א לגטלא; לההוא ו ל"ג לעיולא ליה; לעילא ההוא גנתא. ב לההוא. ג גנתא. ד ופשט. ה דאתמחא.

(ש) (מ"א א')

מאמר

הסולם

התנינים

זרע לברכה, שההעלמה עצמה תשוב להיות אור, כמו צמח היוצא מן הזרע.

נח) כד האי התנים וכר': כשהתנים הגדול הזה, ראה שצמח בגן, שהוא המלכות, הזרע של אור הזה, דהיינו שהתנים חוזר ומקבל את אור החכמה שצמח במלכות, או מתעורר להשפיע לצד השני, להנהר השני של ד' הנהרות, שנקרא גיחון, ואז נתחלקו המים של הנהר גיחון, ע"י שביל אחד שלו, של התנים, מטעם שיתבאר לפנינו, (באות ס"ב) הוא, התנים, הולך אל הזרע שצמח ונעשה לאור בתוך הגן, שהוא המלכות, ומקבל אותו, והאיר בו, בהנהר, באור הגדלות של זרע הזה, והוא נקרא גיחון.

סא) וכדין כד ההוא וכר': ואז, כשהאור ההוא נגנו למעלה לגנן ההוא שאמרנו באות נ"ז, או יצא החשך הראשון, שמטרים יציאת האור, והכה על ראשו, של התנין, בנקב ההיא שנעשה בו, (כנ"ל אות נ"ג) ונפרש חוט אחד בין הארה היא שנשארה מאור הזה שנגנו, ובין חשכה היא של חשך הזה, הנ"ל, שכתוב, ויבדל אלקים בין האור ובין החשך.

נט) ומגו ההוא רבו וכר': ומן גדלות ההוא של זרע הזה, עלה לגדולה שלמה המלך, כשעלה למלוכה, שכתוב, והורדתם אותו אל גיחון, וכתוב ומשח אותו שם. שם, ולא במקום אחר, משום שדוד המלך ידע זה שמים אחרים עולים למלכות אחרת, ומלכות זה, מגיחון, הוא מלכות חזקה.

פירוש. עתה מבאר סדר הגניזה, שהיא נעשתה ע"י חזרת המלכות לבינה, וכבר ידעת שעלית המלכות לבינה גורם להתחלקות כל מדרגה לשתיים, כנ"ל (ב"א דף ד' ד"ה וביאור, עש"ה) אמנם ב' פעולות יש כאן, שמתחילה עולה הצמצום של המלכות לבינה, שה"ס וחשך על פני תהום, ואח"כ עולה ונתקן המסך של המלכות בבינה, שה"ס ורוח אלקים מרחפת על פני המים (כנ"ל אות נ"ד) ואחר שנתקן גם המסך בבינה ומסיים שם המדרגה, נבחנום הכתר וחכמה, שנשארו במדרגה, לבחינת אור, דהיינו אור הקטנות דנפש ורוח המתלבש בבי' כלים

ס) והאי התנין הגדול וכר': ותנים הגדול הזה, התעורר א"י, לנהר גיחון, להשפיע בו, והסנפירים של התנין הזה, שהם המלכות שלו, נתעלו בנהר ההוא, גיחון, להתחזק בו, וכל (דפו"י דף ל"ה ע"א)

חד חוטא, בין ההוא נהירו דאור דא דאתגניז, ובין ההוא חשוכא דחשך דא, דכתיב, (ת) ויבדל אלהים בין האור ובין החשך.
 (סב) ו האי תנין, תב בההוא פרישו דהאי חוטא דאפריש, ואפריש ז לאינון יאורין, גו חשוכא, ואתפרשו נונין לזנייהו אלין מאלין, בההוא פרישו.
 (סג) וכד אתפרשו מיין עלאין קדישין. כל אינון יאורין אתפרשו, וועאלו לגו ההוא יאורא שכיכא דאתבריר מכלהו, ונפקין ועאלין ט ביה תלת זמנין ביומא.
 (סד) וכל אינון נונין דמגדלן גו אינון יאורין, פרישן אלין מאלין, ואקרונ לילות, ואלין אינון כ ראשין לכל אינון נונין דנפקין לבר, ואלין שלטין על כלהו.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ת) (בראשית א') כ"א ג' צ"ב. ו ליג דאי ז בין אינון, ח ועאל; וועאלת. ט מה. י ליג יאורין; גהרין. כ ראשית.

מאמר

הסולם

התנינים

אורות נרנח"י, ואז נקראים המים עליונים בשם קדושים, (כמ"ש בהקס"ז ט"ז ד"ה וזה אמרו) או כל היאורים נבדלו ועלו לתוך יאור השוקט הנברר מכולם, ויוצאים ונכנסים בו ג' פעמים ביום.

פירושו. כי בעת קטנות, כשהמלכות המסיימת היא בבינה, ובינה ותו"מ יצאו מן המדרגה, נפלו כל בינה ותו"מ דמדרגה עליונה לכתר וחכמה של התחתונה ממנה. ולעת גדלות כשבינה ותו"מ של המדרגה חוזרים אליה. הם מעלים עמהם גם כתר וחכמה של התחתונה. ובוה מקבלים הכו"ח של התחתונה את הג"ר שבעליונה. (כמ"ש בהקדמת ספר הזהר דף כ' כמוהו. ולפי"ז גם יאור השוקט, שבינה ותו"מ שלו נפלו אל כתר וחכמה של היאורים בעת קטנות, נמצא ג"כ שבעת גדלות בעת שיאור השוקט חוזר ומעלה אליו את הבינה ותו"מ שלו. עולה עמהם הכו"ח של היאורים, ומקבלים ג"ר ממנו. וז"ש כל אינון יאורין אתפרשו, שנבדלי הכו"ח שלהם להשאר במדרגה, ובעת גדלות, ועאלו לגו ההוא יאורא שכיכא, כי כשמחזיר הבינה ותו"מ שלו עולים עמהם הכו"ח של היאורים, ומקבלים ג"ר, וז"ש ונפקין ועאלין ביה תלת זמנין ביומא, דהיינו שמקבלים הג"ר, המכונים ג"פ ביום. כי התחתון העולה לעליון נעשה כמוהו. (ועיי לעיל בפתיחה לחכמת הקבלה אות צ"ג. ואות קמ"ד)

(סד) וכל אלו נונין וכו': וכל אלו הדגים, שהם המדרגות והנשמות, הגדלים בתוך יאורים האלו, מובדלים זה מזה, שמסך המסייח מבדיל בין כו"ח שבכל אחד לבינה ותו"מ שבכל אחד, ונקראים לילות, כי מדרגות השמאל מכונים

כלים כתר וחכמה, שה"ס ההארה שנשתיירה אחר שנגנו האור. ובינה ותו"מ שמתחת המסך המסיים, נבחנים שיצאו מאותה המדרגה, והם בכחינת חשך.

וז"ש, כד ההוא אור אתגניז וכו': בעת שהאור נגנו, היו ב' פעולות, א) נפק חשך קדמאיה, שהיתה ע"י עלית צמצום שבמלכות לבינה, שבכו"ח וחושך על פני תהום. ב) ובטש על רישיה בההוא נוקבא דאתמתחא ביה, שהחשך הכה, דהיינו שהתחבר, בנקב שנמתח בראשו על ידי עלית מסך המלכות לבינה, כנ"ל (אות נ"ג) דהיינו בסוד ורוח אלקים מרחפת וגו'. ואז אתפרש חד חוטא, שה"ס המסך המסיים את המדרגה מתחת כתר וחכמה, בין ההוא נהירו דאור דא דאתגניז, שהוא כתר וחכמה שנשארו במדרגה, ובין ההוא חשוכא דחשך דא, שהוא בינה ותו"מ שיצאו מחוץ למדרגה, להיותם מתחת מסך המסיים המדרגה.

(סב) האי תנין תב וכו': ותנין הזה, בהבדלה ההוא של החוט שהבדיל, חזר והבדיל גם כן באלו היאורים מעל החשך, כלומר שנעשה גם בהם עלית המלכות לבינה שלהם בצמצוט ומסך שבה, והמסך שנמקוט בינה הבדיל בין כו"ח שלהם שנשארו במדרגה, ובין בינה ותו"מ שלהם שיצאו ממדרגה והיו בחשך. ונבדלו הדגים למיניהם אלו מאלו בהבדלה ההוא שנעשה ביאוריים.

(סג) וכד אתפרשו וכו': וכשנבדלו מים העליונים הקדושים. דהיינו בעת הגדלות שחזרה המלכות ויצאה מן הבינה וחזרו בינה ותו"מ אל המדרגה, וכיון שכבר יש בה ה' כלים כח"ב תו"מ חזרו אליהם הג"ר ויש בה ה' (דפוי"ד דף ל"ה צ"א)

ואלין אקרון בכורי מצרים, ומהכא ז אתבדר לבר בוכרין, וכלהו אתזנו משקיו דאינון מ יאורין. והאי התנין הגדול, שלטא על כלהו.

סה) וכלא בפרישו דמיין עלאין, דכתיב ויהי מבדיל בין מים למים, ואתרשימו מיין קדישין עלאין, ואתפרשו לעילא, ומיין תתאין, ס אתפרשו כלהו אלין מאלין, קדישין ודלא קדישין, וע"ד אקרון מלאכין עלאין פרישן, בגין דאתפרשו אלין מאלין לזנייהו.

סו) ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע, רזא ט דא, כד האי פ התנין הגדול, ז הוה נשיב רוחא בההוא נוקבא, ומרפרפא לגבי עילא, כל אינון עשבין ק הוה מהפך לון ליבישו, עד דרוחא אחרא ה נשיב בההוא רוחא, ושכיך ליה לתתא, ועשבין ט צמחו כמלקדמין. ושלטין ומשבחן ואודן קמי קב"ה.

סז) מסטר שמאלא, ת ולגו יאורא שכיכא, נפקין בעירין לזנייהו, ואזלין למקרב א לגבי דאינון עשבין ולא יכלין, ותבין לאתרייהו. כל אלין יאורין אזלין ושאטין, ב עם ההוא תנינא דשליט בהו, וסחרין לאינון עשבין, ולא יכלין. בר לזמנין, דרוחא עלאה לא נשיב, ואיהו מרפרפא רוחא בההוא נוקבא דלעילא, כמה דאוקימנא, כדין שליט ההוא רוחא על אינון עשבין.

חלופי גרסאות

ל אתבדרו. מ נהורין. נ יארשימו. ס אתפרשו לתתא אלין ואלין קדישין וע"ד. ע ל"ג דא. פ תנין. צ ל"ג הוה. ק ל"ג הוה. ר נשב. ט צמחין. ת לגו. א לגביה אינון. ב עד.

מאמר

הסולם

התנינים

מכונים, לילה. ואלו ממדרגות הכו"ח שבהם הם ראשים לכל אלו, ממדרגות בינה ותו"מ שלהם. שיצאו לחוץ מן המדרגה. ואלו שמבפנים שולטים על כולם. ואלו נקראים בכורי מצרים ומכאן התפזרו לחוץ בכורים, דהיינו ממדרגות השייכים לבינה ותו"מ. וכולם נזונים משקוי של אלו היאורים. ותנין הזה הגדול שולט על כולם.

סה) וכלא בפרישו דמיין וכו': והכל הוא בהבדלה דמים עליונים מתחתונים, שכתוב, ויהי מבדיל בין מים למים. ונצטיינו מים הקדושים העליונים, שהם כו"ח, ונבדלו להיות למעלה, ומים תחתונים, שהם בינה ותו"מ, נבדלו כולם אלו מאלו להיות למטה. ונבדלו קדושים מבלתי קדושים. ועל כן נקראים מלאכים העליונים, נבדלים, משום שנבדלו אלו מאלו הכו"ח שבהם מבינה ותו"מ שבהם, למיניהם.

סו) ויאמר אלקים תדשא הארץ וגו': הארץ, ה"ס המלכות, ועשבים, הם האור (דפ"י דף ל"ה ע"א)

סז) מסטר שמאלא ולגו וכו': מצד שמאל, ומתוך יאור השוקט, יוצאים בהמות למיניהם, והולכים לקרב לאלו העשבים ואינם יכולים, וחוזרים למקומם. כל אלו היאורים הולכים ושוחים עם תנין ההוא השולט בהם, ומסבכים אלו העשבים ואינם יכולים להנות מהם. חוץ, לפעמים, שרוח העליון אינו נושב, והוא התנין, מרחף רוח בנקב ההוא שבראשו, כמו שאמרנו לעיל, אז שולט רוח ההוא על העשבים, דהיינו שמייבש אותם כנ"ל.

ויאורא

(סח) ויאורא שכיכא תב לאתרניה, וסלקא ונחתא. ובגין דמימוי שכיכין, אזיל בשכיכו, והאי התנים הגדול סלקא לגבי אינון יאורין, ועשבין כלהו מגדלן ג סחרניה דההוא יאורא שכיכא ז ואלין מגדלן בכל עיבר, כדין סלקא ההוא תנינא ואתרבי בינייהו, ותב לכל אינון יאורין.

(ט) ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים, דא איהו נחש בריח. ה אמאי בריח. בגין דסגיר לתרין סטרין, ולא נפיק לעלמין אלא חד זמנא ליובלא.

(ע) ובספרי קדמאי, דא נחש עקלתון, דאיהו בעקימו תדיר, ואייתי לוטין על עלמא, כד האי קם, ו אתבר תוקפיה * דההוא תנינא, ולא יכיל למיקם, עד דאביד גשמיה. בגין דקב"ה כפיף ליה גו ימא, כד עאל לגביה. ז ואיהו דרך על תקפיה דימא. ותקפיה דימא דא, איהו תנינא, כד"א ר ודורך על במתי ים.

מסרת הזהר
(א) (איוב ט').
חלופי גרסאות
ג לסחרניה ההוא. ד ואינון. ה ל"ג אמאי בריח. ו חבר.
ז ל"ג ואיהו.

הסולם

התנינים

מאמה

ואלין מגדלן בכל עיבר העשבים שבסביבתו מאירים לכל צד, דהיינו אפילו לשמאל שאינם דוחי חכמה. כדין סלקא ההוא תנינא ואתרבי בינייהו, או יכיל התנים להתגדל בין העשבים, להיותם מאירים שם גם לצד שמאל. ותב לכל אינון יאורין. וחורר ומשפיע מהם לכל היאורים.

(ט) ויאמר אלקים יהי מארת וגו'. זהו נחש בריח. ולמה נקרא בריח. משום שסוגר ב' הצדדים, שהם ב' קוין ימין ושמאל, ואינו מניח שיחפשט קו הג' המכריע ביניהם. ואינו יוצא להזיק לעולם, אלא פעם אחת ביובל.

פירוש. כי הקליפה שכנגד ת"ת דקדושה, שהוא קו האמצעי, שנקרא והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה, דהיינו מן ימין אל השמאל, נקרא נחש בריח (כמ"ש בזהר שמיני דף מ"ב). דהיינו שהוא פוגם בקו האמצעי, ואינו מניחו שיכריע בין הקוין. וז"ש אמאי בריח. בגין דסגיר לב' סטרין. להיותו סוגר ב' הקוין, ע"כ הוא הכנגד של קו האמצעי, הנקרא בריח, ולכן נקרא גם הוא בריח. ומפרש איך הוא מזיק לקו האמצעי, ולא נפיק לעלמין אלא חד זמנא ליובלא המוחין דבינה מכונים יובל. שבהם ג' קוין המכונים ג' זמנין. ואומר, שאינו יוצא להזיק אלא בזה שנאחו בקו שמאל דיובל המכונה חד זמנא, ואינו מניחו להתחבר בצד ימין.

(ע) ובספרי קדמאי וכו': ובספרי הראשונים, אמרו על הכתוב יהי נוארת, שזהו נחש עקלתון, שהולך בעקמימות תמיד, והביא קללות

(סח) ויאורא שכיכא תב וכו': עוד יש לו אפשרות לקרב אל העשבים, הוא בשעה שיאור השוקט חוזר מן המלכות למקומו, שעולה ויורד. ומשום שמימיו שקטים הולך בשקט, והתנים הגדול עולה לאלו היאורים, ואינו שם ביאור השוקט. וכל העשבים גדלים מסביב אותו היאור השוקט, והם גדלים בכל צד, או עולה תנין ההוא אל העשבים ומתגדל ביניהם. ואח"כ חוזר לכל אלו היאורים.

פירוש. כבר ידעת, שהעשבים, הי"ס האור שצמח מתוך החשך, (כנ"ל אות ט"ו) ומתוך שבכל פעם כשהתחתונים רוצים להמשיך החכמה ממעלה למטה מתיבשים אלו העשבים שבמלכות, ע"כ, אע"פ שהם עצמם בחינת חכמה, מ"מ הם דוחים חכמה, ומאירים רק לצד ימין, להארת החסדים, ולפיכך כל הנמשכים מצד שמאל שנוטים לחכמה לא יוכלו לקרב לאלו העשבים. וז"ש מסטר שמאלא ולגו יאורא שכיכא נפקין בעירין לזנייהו ואזלין למקרב לגבי דאינון עשבים ולא יכלין. שהוא מחמת שהם נוטים אחו' חכמה, והעשבים דוחי הארת חכמה שבשמאל, ומאירים רק לימין בהארת החסדים, וכן, כל אלין יאורין וכו': וסחרין לאינון עשבים ולא יכלין. חוץ מבעת שיאור השוקט עולה למלכות ומקבל הארת העשבים ושב למקומו, אז יכולים גם הנמשכים משמאל להנות מהארתם, כי להיותו בחינת כתר, אין פחד הדינים בעשבים, ואינם דוחים חכמה. וז"ש, ויאורא שכיכא וכו': ובגין דמימוי שכיכין וכו': שאין בהם דין, (דפו"י דף ל"ה ע"א * דף ל"ה ע"ב)

עא) וכד האי נחש קם, כדין מה כתיב, a) והרג את התנין אשר בים, דא איהו התנין הגדול. וע"ד כתיב, a) הנני עליך. ודא נחש, איהו מארת, בלווטין לכלא, בגין דאיהו תקיפא עליה, בתקפיה דההוא נהר רברבא, דאקרי חדקל, והא אוקימנא.

עב) ההוא נחש n איהי ביבשתא כד נפקין דא בדא, דא s דביבשתא. אתתקף תדיר, בגין דכל אורחוי ותקפוי ביבשתא איהו, ואכיל ארעא ועפרא תדיר, כד"א d) ועפר תאכל כל ימי חיך. דא גדיל בעפרא, ודא גדיל במיא. נחש דאתגדיל במיא, לאו תקיפא כהאי דאתגדיל ביבשתא, וע"ד כתיב n) מארת חסר. עג) ודא אודמן לגבי ההוא דמיא. ואע"ג דאודמן לגביה, לא אגח לגביה, אלא קב"ה בלחודוי, דקטיל ליה מגו ימא, כמה דאוקימנא בגין גסות רוחא דביה, כד"א o) אשר אמר לי יארי וגו'.

חלופי גרסאות

ii מוסיף איהי נחש. s יבשתא י אתקן. כ דדא אודמן לגביה ודא לא אודמן לגביה. אלא קב"ה.

מסרת הזהר

b) (ישעיה כ"ז) תולדות י"ט צ"ט. ג) (יחזקאל כ"ט) לעיל אות ל"ח צ"פ. ד) (בראשית ג') ב"א ר"מ צ"ג. ה) (שם א') ב"ב ק"ג צ"א. ו) (יחזקאל כ"ט).

התנינים

הסולם

מאמר

הדיניס, ואוכל ארץ ועפר תמיד, כמש"א ועפר תאכל כל ימי חיך. זה גדל בעפר זה גדל במים, נחש הגדל במים אינו חזק כזה שגדל ביבשה. וע"כ כתוב, עג הנחש, מארת חסר ו'. שכתו חזק להמית לכל.

עג) ודא אודמן לגבי וכי: והנחש הזה נועד כלפי התנין ההוא שבמים. ואע"פ שנועד לו, אינו לוחם עמו, אלא הקב"ה בלבדו, שהורג אותו בתוך הים, כמו שבארנוהו, שהוא משום גסות הרוח שבו כמש"א אשר אמר לי יאורי ואני עשיתני וגו'.

פירושו. כי התניס הגדול הוא בחינת קו שמאל, כנ"ל. והנה בתחילת יציאת קו שמאל, לא יצא אלא לשמש את הימין בסוד הקריבה למצרים, כנ"ל (לך מ"ד ד"ה ויהי ע"ש) אלא לאחר כך הרהיב עז בנפשו ועשה מחלוקת עם הימין ורצה לבטלו (כנ"ל ב"א דף מ"ז ד"ה וזה) ולפיכך גם שנכנע אחר כך אל הימין בכת קו אמצעי, (כנ"ל ב"א דף ט' ד"ה מחלוקת) עם כל זה נשאר בו גסות הרוח על קו הימין, כי לא נכנע אלא מאונס. ומשום זה הרג אותו הקב"ה, כלומר, שביטל אותו, ותקן אותו מחדש, שיהיה נכנע לגמרי אל הימין, כלומר, מדעתו ומרצונו, כמו שהיה בסוד הקריבה למצרים כנ"ל. וחסויה, אשר אמר לי יאורי שאור החכמה שהמשכתי שייך לי, ולא לימין, כי יאורי הוא לשון אור. ואני עשיתני, ואני עשיתי עצמי לשליטה מיוחדת.

ועבר

קללות על העולם, כי פיתה את חוה בעץ הדעת. כשזה קם, נשבר תוקפו של התניס הגדול, שאינו יכול לקום עד שאובד גופו. כי הקב"ה כופף אותו תוך הים כשבא אליו, שהוא דורך על תוקפו של ים. ותקפו של ים הוא התניס הגדול, כמש"א ודורך על במתי ים.

עא) וכד האי נחש קם וכי: וכשהנחש הזה קם, מה כתוב והרג את התניס אשר בים, שזה הוא התניס הגדול. וע"כ כתוב הנני עליך וגו' התניס הגדול הרובץ תוך יאוריו. ונחש הזה הוא מארת חסר ו' שיורה לשון קללה כמש"א, מארת בנית רשע. שהוא בקללות לכל. והוא מתגבר עליה, עג התניס, בגבורתו של הנהר הגדול הנקרא חדקל, וכבר בארנוהו.

פירושו. ד' הנהרות הם כנגד ג' קוים והמלכות המקבלתם. שנהר פישון הוא ימין ונהר גיחון הוא שמאל, ונהר חדקל הוא מקו אמצעי. ונודע שבמסך דחירק שבקו אמצעי יש בגניזו בחי' המלכות דמנעולא, שבכל מקום שהיא נוגעת פורחים האורות משב, (כנ"ל ויצא אות יג) ונחש הקדמוני מעורב בו ג"כ בחינת הדין הזה דמנעולא, שבו ממת כל חי. וז"ש דאיהו תקיפא וכי דאקרי חדקל. כלומר, שהוא מעורב באותו הגבורה הגנוזה בנהר חדקל, ובזה כחו חזק להמית כל חי.

עב) ההוא נחש איהי וכי: נחש ההוא הוא ביבשה. כשיצאים להלחם זה בזה, וה שביבשה מתגבר תמיד, משום שכל דרכיו ותקפו הוא ביבשה שהוא המלכות שבה כ' (דפ"י דף ל"ה ע"ב)

(עד) ועבר יי לנגוף את מצרים וגו'. תנא א"ר יוסי, האי קרא קשיא, וכי וראה את הדם ואח"כ ופסח, דמשמע ז דסימנא הוא n דעביד. ואי תימא בגין דמא דאיהו מצוה, אמאי לבר. ואמאי בתלת דוכתי דפתחא. והא כתיב (ז) הוא גלי עמיקתא וגו'. n ומ"ט o בעא דאתגליא דמא על המשקוף ועל שתי המזוזות.

(עה) אלא תנא, כתיב, (ח) וירא יי וינאץ, וכתיב, (ט) וירא יי כי רבה רעת האדם בארץ. ותנינן לא אתחזי אשגחותא e דלעילא, אלא כד אתחזי לתתא עובדא דאתעבידו עובדא מניה f ועד דעבדין עובדא לתתא לא משגיחין z לאבאשא, בר הרהורא דע"ז, דכתיב (י) השמרו לכם פן יפתה לבבכם. ומדאתעביד עובדא, אשגחותא דלעילא אתער, ובגין כך, כלא, בין לטב בין לביש, בעובדא תליא מלתא.

(עו) א"ר יוסי, כל שוקי מצרים, מליין טעוון הוו, ועוד z דבכל ביתא וביתא, הוו r שכחי זינין, דמתקטרי בחרשייהו, באינון כתרין תתאין דלתתא, ומתערין רוח מסאבא בגווייהו.

(עז) ורזא דמלה תנא, כתיב, ולקחתם אגדת אוזב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות. r אגודת אוזב למה. בגין לבערא רוח מסאבא מבינייהו, s ולאחזאה בפתחייהו, בהני תלת דוכתי, מהימנותא שלימתא.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

z דהא סימנא. s דאתעביד. n מיט. s ל"ג בעא. e לעילא f וע"ד ולי"ג ועד דעבדין עובדא לתתא z מוסיף לאבאשא עובדא. q שכחי. r מוסיף אגודת אוזב אגודת. s בדפו"י כתב כאן האי קרא קשיא וכי ראה את הדם ואח"כ ופסח דמשמע דסימנא הוא דעביד אמאי והא כלא גליא קמי קביה וכתיב הוא גלי עמיקתא ומסתרתא אלא תנא כתיב וירא ה' וינאץ וגו' וכתיב וירא ה' כי כד אתחזי לתתא עובדא ומדאתעביד עובדא אשגחותא תליא מלתא. ולקחתם אגודת אוזב וגו' אגודת אוזב למה ומיט בעא דאתגליא דמא על המשקוף ועל שתי המזוזות א"ר יוסי כל שוקי מצרים מליין טעוון הוו ובכל ביתא וביתא הוו שכחי זינין ומתקטרין בחרשייהו באינון כתרין תתאין דלתתא ומתערין רוח מסאבא בגווייהו וע"ד אגודת אוזב בגין לבערא רוחי מבינייהו.

(ז) (דניאל ב') ח"ב קפו. שב: ז"ח כ"ז ס"א שמי"ח. ט"ב שכ"ט. (ח) (דברים ל"ב) ח"ג פג: ט) (בראשית י') ב"ב רי"ב צ"ג. י' (דברים י"א) ח"ב מג: ח"ג רסב: דרך אמת z בכל בית היו מוצאים מיני כישוף שהיה מקושר כישופם במדריגות חיצונות של הקליפות.

רבה רעת וגו' ותנינן לא אתחזי אשגחותא לעילא אלא לעילא אתער ובני"כ כלא בין לטב בין לביש בעובדא ומיט בעא דאתגליא דמא על המשקוף ועל שתי המזוזות א"ר יוסי כל שוקי מצרים מליין טעוון הוו ובכל ביתא וביתא הוו שכחי זינין ומתקטרין בחרשייהו באינון כתרין תתאין דלתתא ומתערין רוח מסאבא בגווייהו וע"ד אגודת אוזב בגין לבערא רוחי מבינייהו.

הסולם

מאמר

ועבר — על המשקוף ועל שתי המזוזות

להענישו, חוץ מהרהור ע"ז, שמענישים בלי חנענה, שכתוב, השמרו לכם פן יפתה לבבכם. ומשנעשה מעשה מתעוררת ההשגחה שלמעלה. ומשום זה הכל, בין לטוב ובין לרע, הדבר תלוי במעשה. (עו) א"ר יוסי וכו': אמר רבי יוסי, כל שוקי מצרים היו מלאים אלילים, ועוד, שבכל בית ובית היו נמצאים מיני מכשפ"ט, שמתקשרים בכשפיהם בכתרים התחתונים שלמטה, ומעוררים רוח הטומאה ביניהם. (עז) ורזא דמלה וכו': וסוד הדבר, למדנו, כתוב, ולקחתם אגודת אוזב וטבלתם בדם אשר בסף וגו'. שואל, למה אגודת אוזב, ומשיב, כדי לבער רוח הטומאה מביניהם ולהראות

מאמר ועבר — על המשקוף ועל שתי המזוזות (עד) ועבר ה' לנגוף וגו': למדנו א"ר יוסי, מקרא זה קשה, וכי וראה את הדם, ואח"כ ופסח, דמשמע z שעשה סימן, ואם תאמר שהוא מטעם מצות נתינת הדם, למה ניתן, לחוץ מפתח, ולמה על המשקוף ובי מזוזות. ולמה צריך לזה, הרי הכז גלוי לפני הקב"ה, וכתוב והוא גלי עמיקתא ומסתרתא, ולמה היה צריך שיגלה הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות. (עה) אלא תנא כתיב וכו': ומשיב, אלא למדנו, כתוב, וירא ה' וינאץ. וכתוב, וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ. ולמדנו, ההשגחה אינה נראית למעלה, אלא כשנראה ממנו מעשה למטה. וטרם שנעשה מעשה למטה אין משגיחים (דפו"י דף ל"ה ע"ב)

חד הכא, וחד הכא, וחד בגווייהו ה בגין כך, ופסח יי על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף, משום דחמי א שמא קדישא רשים על פתחא.
 (עח) א"ר יהודה, אי הכי אמאי דמא, ב דהא תנינן, חוור וסומק וחד דכליל ביני גווני. א"ל, תרי דמי הוו, חד דמילה, וחד דפסחא. דמילה רחמי. דפסחא דינא.
 (עט) א"ר יהודה, לאו הכי, אלא כמה דאוליפנא, ג דאחזר ההוא דמא קב"ה לרחמי, כאילו הוו חוור בגו גווני, הה"ד, ו ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי וגו'. ואע"ג דהוה סומקא, אתחזר לרחמי, דכתיב בדמיך חיי. ובג"כ, רשים פתחא בתלת סטרין, חד הכא, וחד הכא, וחד בינייהו.
 (פ) תאני ר' חזקיה, תרין דמי אתחזו, לקבל תרי כתרין, ד דאתחזו לעילא בההיא שעתא. ה א"ר יוסי, חד כתרא דכלילא בתרין סטרין ו טמירין, * ברחמי ודינא.

(פא) אמר רבי אבא, בכמה אתרין חס קודשא בריך הוא על בניו: עבד בר נש ביתא, וקודשא בריך הוא אמר ליה, כתוב שמי, ושוי לפתחך, ואת שרי לגו ביתא, ואנא ז אותיב לבר בפתחך לנטרא לך. ה והכא אמר, רשים על פתחא רוזא דמהימנותא דילי, ואת שרי לגו ביתך, ואנא ט נטיר לך לבר, דכתיב ואתם לא

מסרת הזהר

(כ) (יחזקאל ט"ז) ח"ג צא :

חלופי גרסאות

ת ובגין, א שמה. ב דקא. ג דחזר. ד דאתערז דאתערזו.
 ה ל"ג מן א"ר יוסי עד א"ר אבא. ו ל"ג טמירין.
 ז איתיב. ח הכא. ט אסתמר.

מאמר

הסולם

ועבר — על המשקוף ועל שתי המזוזות

ואומר לך בדמיך חיי וגו', ואף על פי שהיה אדום, הוחזר לרחמים, כי כתוב בדמיך חיי. וע"כ כאן, לא תלוי הדבר בצבעים, ומשום זה רשם על הפתח בג' צדדים, אחד כאן, ואחד כאן, ואחד ביניהם, שרומזים על ג' קוין.

(פ) תאני ר' חזקיה וכו': ר' חזקיה למד, שני דמים נראו, דם פסח ודם מילה, שהם כנגד שני כתרין, דהיינו ספירות. שנראו למעלה באותה שעה, שהם ב' הקוין חסד וגבורה. א"ר יוסי, הס כנגד כתר אחד הכלול בב' צדדים הנסתרים, דהיינו ברחמים ובדין. פירוש. כי קו האמצעי, שהוא ספירת ת"ת, כליל בעצמו מב' הקוין, שיש בו בת"ת, רחמים ודין, ואמר ר' יוסי, כי כנגדו הם ב' הדמים, שדם מילה הוא הרחמים שבת"ת, ודם פסח הוא הדין שבת"ת.

(פא) אמר ר' אבא וכו': אר"א בכמה מקומות רחם הקב"ה על בניו: עשה אדם בית, והקב"ה אמר לו, כתוב שמי ושים לפתחך, ואתה תשב בתוך הבית, ואני אשב לחץ אצל פתחך לשמור אותך. וכאן בפסח, אמר רשום על הפתח סוד האמונה שלי, דהיינו ג' הקוין על ב' המזוזות

ולהראות על בתיכם, באלו ג' המקומות, את האמונה השלמה, אחד מכאן ואחד מכאן על ב' המזוזות, הרומזות על ב' קוין ימין ושמאל. ואחד ביניהם, על המשקוף הרומז על קו האמצעי. ומשום זה ופסח ה' על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף, משום שרואה את השם הקדוש רשים על הפתח. שה"ס ג' הקוין.

(עח) א"ר יהודה אי וכו': אר"א, אם כן, שרומזים על ג' הקוין, למה נעשה זה בדם. הרי למדנו שצבע ג' הקוין הם, לבן ואדום, ואחד, שביניהם, כולל בין הצבעים, כלומר שצבעו ירוק כחמה הכולל לבן ואדום. ולמה נרמזו כל ג' הקוין בצבע אדום שהוא הדם. אמר לו, שני דמים היו אחד של הפסח, ואחד של המילה שמלו את עצמם, והדם של המילה הוא רחמים, אע"פ שהוא אדום, והדם של הפסח הוא דין, ולפיכך לא תלוי כאו בצבעים.

(עט) א"ר יהודה לאו וכו': אר"א, אינו כן. אלא כמו שלמדתי, שהחזיר הקב"ה את דם ההוא לרחמים, כאלו היה הלבן שבין הצבעים. ז"ש ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך (דפו"י דף ל"ה ע"ב *) דף ל"ו ע"א)

תצאו איש מפתח ביתו עד בקר, וכתוב וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות ופסח ד' על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף.

פב) תו אמר רבי אבא, כגוונא דשמא קדישא ה עבדו בההוא שעתא. מה שמא קדישא אתחזר בהאי שעתא דינא, אוף כ הכי ל אתחזר מ האי דמא בהאי שעתא דינא, דכתיב וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות, רשימא נ דכלהו סומקא, לאתחזאה, דהא אתחזר בדינא, למעבד נוקמין.

פג) ורזא דמלה, כגוונא דהוי לעילא בההוא שעתא, נ כד בעי לאתחזאה לתתא, אי רחמי רחמי, ואי דינא דינא, הדא הוא דכתיב, וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם וגו'. פ ולזמנא דאתי כתיב, ג מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה. דזמין ל לאחזאה כלהו דינא למעבד נוקמין.

פד) ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. מאי טעמא, משום דתנינן, אמר רבי יצחק, לא ליבעי ליה לאינש למיזול בשוקא, ולאשתכחא בשוקא, בזמנא דדינא תליא במתא, דכיון דרשותא אתייהיב למחבלא, מאן דפגע ביה אתוק. והכא משום דדינא אשתכח, לא בעיא לנפקא לבר.

פה) תניא אמר רבי יוסי, ג בההוא ממש דאשתכח דינא ו למצראי, ת בההוא ממש אשתכח רחמי לישראל, הדא הוא דכתיב, וראיתי את הדם ופסחתי עליכם.

חלופי גרסאות

י ל"ג ה עבדו ה גי ויין. כ הכא. ל אתחזרו; אחזיאו.
מ ל"ג האי דמא. נ דא כלהו. ס כתב מן ולזמנא דאתי
מן ולזמנא עד ואתם. צ לאתחזרא. ק מוסיף ר"י אבד
למבראי. ת מוסיף בהוא אתר.

מסרת הזהר

ז) (ישעיה ס"ג) תולדות ל"ו צ"י.

עד למעבד נוקמין קודם ורזא דמלה. ע כדבעי. פ ל"ג
ר' ירמיה. ר מוסיף בהוא אתר. ש למבראי. ת מוסיף בהוא אתר.

ועבר — על המשקוף ועל שתי המזוזות

הסולם

מאמר

דין דין. ולפי שהיה למעלה דין על המצרים, ע"כ כתוב, וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף וגו'. אשר דם רומז על דין. ולעתיד לבא כתוב, מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה, וגו'. שעתיד להראות כולם דין לעשות נקמות. יאדימו אז מלבושיו בדם.

פד) ואתם לא תצאו וגו': שואל, מהו הטעם, שנאסר להט לצאת מפתח ביתו. ומשיב. משום שלמדנו, שאדם אינו צריך ללכת בשוק ולהמצא בשוק בשעה שהדין תולה על העיר. כי כיון שניתן רשות למשחית, מי שפוגע בו ינוק. וע"כ כאן כיון שהדין היה נמצא למצרים, לא היו צריכים לצאת לחוץ.

פה) תניא, אמר ר' יוסי וכו': למדנו אר"י, בההוא ממש שנמצא בו דין למצרים נמצא בו רחמים לישראל. ז"ש, וראיתי את הדם ופסחתי עליכם. וכן למדנו, בכל אלו הכתרים הקדושים של מעלה, כמו שנמצא בהם דין נמצא בהם רחמים. והכל הוא בשעה אחת. תנא ר' חזקיה, כתוב, וגף ה' את מצרים נגוף ורפא

המזוזות ועל המשקוף כנ"ל, ואתה תשב תוד ביתך ואני אשמור אותך מבחון. שכתוב, ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. וכתוב, וראה את הדם על המשקוף וגו' ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף. הוי' ששמר אותם הקב"ה מבחון.

פב) תו אמר ר' אבא וכו'. עוד אר"א. כעין השם הקדוש ה' עשו באותה שעה, דהיינו ג' קוין: ב' על המזוזות וא' על המשקוף מלמעלה, שהוא דומה לצורת ה'. שהיא המלכות. וע"כ, מה השם הקדוש חזו' באותה שעה להיות דין על המצרים, כך חזר הדם באותה שעה להיות דין, שכתוב, וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות, שהציון של כולם היה אדום הרומז על דין, והוא להראות, שעא"פ שהוא רחמים לישראל, חזר להיות דין לעשות נקמות במצרים.

פג) ורזא דא כגוונא וכו': וסוד הדבר. כעין שהיא למעלה באותה שעה, כך היו צריכים להראות למטה, אם רחמים רחמים, אם (דפו"י דף ל"ו ע"א)

וכן תנא, בכל אינון כתרין קדישין דלעילא, כמה דאשתכח דינא, אשתכח רחמי, וכלא בשעתא חדא. תנא רבי חזקיה, כתיב, (מ) ונגף יי את מצרים נגוף ורפא. נגוף למצרים, ורפא לישראל. מאי ורפא. ממאי שנימולו צריכים רפואה.

(פ) ותנא, באותה שעה שנגפו מצראי, באותה שעה נתרפאו ישראל. דתניא אמר א רבי יוסי, מ"ד, ופסח יי על הפתח, מאי על הפתח. ופסח יי עליכם מבעי ליה. אבל על הפתח, על הפתח ממש ב זהו פתח הגוף. ואי זהו פתח הגוף. הוי אומר זו מילה.

(פז) רבי שמעון אמר, בשעתא ג דאתפלג ליליא, וכתרא קדישא ד אתער לגבה דכורא. ומאן דכורא. חסד עלאה, דמשמע, דדא בלא דא לא סלקא, ובגין דא, דא מחי, ודא מסי, וכלא בשעתא חדא.

פח) וכתבי, ופסח יי על הפתח, על הפתח הידוע. מאי הפתח, משום דאיהו פתחא ומשיכא דרוחא וגופא, ותא חזי, עד לא אתגזר ה אברהם, הוה אטיס וסתיס מכל סטרוי. מדאתגזר אתפתח מכלא, ולא הוי אטיס וסתיס כקדמיתא.

(פט) והיינו רזא דתנינן, (ו) והוא ישב פתח האהל. משום דאתגלייא יו"ד. מאי קא מיירי. אלא אמר רבי יצחק ו דהוא אשרי בגלויא דא, חסד בצדק. ודא הוא פתחא, דמשכנא עלאה קדישא, משמע דכתיב האהל, ז האהל הידוע.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(מ) (ישעיה י"ט) ויחי וי צ"א. (נ) (בראשית י"ח) ב"א קכ"ט צ"א.

א מוסיף ר"י אמר ר' חזקיה. ב ופתח. ג דאתפלג כתר קדישא אתערב ביה דכורא. ד אתערב בה. ה אדם. ו דתא: ז דהו (ד"א). ז ל"ג האהל.

מאמר

הסולם

ועבר — על המשקוף ועל שתי המזוזות

ורפא. פירוש, נגוף למצרים ורפא לישראל. שואל, מהו ורפא. ומשיב, ממה שנמולו, היו צריכים רפואה.

(פו) ותנא באותה שעה וכי: ולמדנו, באותה שעה שנגפו המצרים, באותה שעה נתרפאו ישראל. שלמדנו, א"ר יוסי מה שכתוב, ופסח ה' על הפתח, מהו על הפתח, ופסח ה' עליכם היה צריך לומר. ומשיב, אבל על הפתח. על הפתח ממש, שזהו פתח הגוף, ואי זהו פתח הגוף. הוה אומר, זו היא מילה. דהיינו שריפא אותה.

(פז) ר' שמעון אמר וכי: רש"א. בשעיה שנחצה הלילה, והכתר הקדוש, דהיינו מלכות, התעורר אצלה הדכר. ומי הוא הדכר, הוא חסד עליון, דז"א, שנודע, שאינו עולה זה בלי זה, כלומר, אע"פ שהג' לא היא בחינת המלכות בלבדה, מ"מ לא יקרה לעולם שהמלכות תהיה בלי ז"א בעלה, ומשוט זה, זה מכה וזה מרפא. המלכות מכה וז"א מרפא, והכל בשעה אחת.

פח) וכתבי, ופסח ה' על הפתח: היינו על הפתח הידוע, דהיינו פתח הגוף כנ"ל.

(דפו"י דף ל"ו ע"א)

מהו הפתח, למה נקרא פתח. משום שהוא הפתח להמשכת הרוח והגוף, שמשט נולדו. ובוא וראה, עד שלא נמול אברהם היה אטום וסתום מכל צדדיה, שלא היה יכול להוליד בקדושה, כיון שנמול נפתח בו הכל, ולא היה אטום וסתום כבתחילה.

(פט) והיינו רזא דתנינן וכי: והיינו הסוד שלמדנו, והוא יושב פתח האהל, משום שנגלה ה"י. שואל, מה הוא אומר. ומשיב, אלא אמר ר' יצחק, שהוא זושרה בגילוי זה של ה"י. חסד בצדק. פירוש שניי המילה, נגלה ה"י דשם שדי, שיורה, שנמשך החסד במלכות הנקראת צדק. וזהו הפתח של משכן העליון הקדוש, שהוא המלכות. שזה משמע, משכתוב האהל, דהיינו האהל הידוע, שהיא המלכות, הנקראת אהל.

פירוש מטרם שנמול היתה המלכות מקבלה מצד שמאל לכו, מבחינת חכמה בלי חסדים, שאו היא אטומה מכל צדדיה, שאין החכמה יכולה להאיר בלי חסדים כנודע. וכשנמול נגלו בה החסדים ואז החכמה שבה מתלבשת בחסדים, ומאירה

צ אמר רבי אלעזר, כד אתגלייא האי יו"ד, ה אתבשר, ואתברך בפתח האהל, ה דהיא צדק, ואתבסמא בחס"ד. הדא הוא דכתיב, כחום היום, דהוא שעתא דשלטא חסד, חולקא דאברהם. ומ"ל דהאי פתח האהל, אתבסם לקבליה דאברהם. דכתיב, וי"י ברך את אברהם בכל, דאתבסם בחס"ד, ו מדאתגלייא יו"ד.

צא אמר רבי אבא, והוא יושב פתח האהל, כמה דכתיב וי"י ברך את אברהם בכל. דדא הוא פתחא קדישא, כתר א עשיראה. כחום היום, כמה דאתייהיב ליה כתר א דחסד, הדא הוא דכתיב כחום היום. כמה דיתיב בהאי, כך יתיב בהאי, דלא סליק האי בלא האי.

צב ד"א * ועבר יי לנגוף את מצרים. מאי ועבר. דעבר על שורי ג דינא ה דכתרין, דהוו מתקשרי בכתרין אחרנין דלעילא, ה ושרא ה להו מקיומיהון, ועבר על אורחוי, בגין למעבד בהו דינא, ו ולנטרא להו לישראל, וכדין הוא, כל ועבר, ועברתי, ויעבר, פ דקודשא ב"ה אעבר על כל אורחוי, או לדינא, או לרחמי. הכא ועבר, בגין למעבד דינא, ה התם ויעבר, בגין לרחמא.

חלופי גרסאות

ח אתבסם ; אתבשם. ט דהא. י תבסמא. כ ומדאתגלייא. ל ל"ג דינא. מ דקטרין. נ שרא. ס בהו. ע ולנקמא. פ מוסיף על דקב"ה.

מסרת הזהר

ט (בראשית כ"ד) חי' שרה ל"ז צ"ב ז"ח כ"ה ט"א של"ה, ג"א ט"ד ש"ה, ג"ב ט"א ש"ח, ת"ח קט"ז ט"ג שמי"ג.

הסולם

ועבר — על המשקוף ועל שתי המזוזות

בסמוך. וכמו שיושב בזה בחסד שנקרא יום, כך יושב בזה במלכות שנקראת פתח האהל, כי אינו עולה זה בלי זה. שהמלכות בלי חסד אינה יכולה להאיר בחכמה שבה, חסד בלי הארה החכמה שבמלכות הוא ו"ק בלי ראש.

צב ד"א ועבר ה' וגו': פירוש אחר על, ועבר ה' לנגוף את מצרים. מהו ועבר, היינו שעבר על שורת הדין של הכתרים, שהיו מתקשרים בכתרים אחרים למעלה, והתיר אותם מקיומם, פירוש שהכתרים התחתונים שבהם דבוקים המצרים, היו מקושרים בכתרים העליונים דקדושה, שמשם קבלו חיותם, והתיר הקב"ה את הקשרים ההם, ונתבטל קיומם של הכתרים התחתונים, ואז נהרגו בכורי מצרים. ונמצא, שהקב"ה עבו על דרכיו, שקלקל ההשתלשלות של הכתרים, כדי לעשות דין במצרים, ולשמור את ישראל. וכזה הוא בכל מקום שכתוב, ועבר, ועברתי, ויעבור, יורה, שהקב"ה עבר על דרכיו, דהיינו על סדרי השתלשלות של הספירות, או כדי לעשות דין או לרחמים. וכאן, ועבר, פירוש, כדי לעשות דין ושם שכתוב, ויעבר ה' על פניו וגו', הוא כדי לרחם.

ויהי

מאמר

ומאירה הן בחכמה והן בחסדים. ונבחן שע"י המילה נפתח פתח במלכות שתוכל להאיר. ח"ס והוא יושב פתח האהל.

צ אמר רבי אלעזר וכו': אר"א, כשנתגלה ל' הו, נתבשר אברהם, ונתברך בפתח האהל, שהיא צדק, דהיינו מלכות, שנמתקה בחסד, כלומר, שהחכמה שבמלכות התלבשה בחסדים. כנ"ל. ז"ש, כחום היום, שהיום, הוא השעה ששולט החסד, שהוא חלקו של אברהם כי אברהם הוא מרכבה לחסד דז"א. ומאין לנו, שפתח האהל הזה, שהוא המלכות, נמתקה בחסד מכת אברהם. הוא משום שכתוב, וה' ברך את אברהם בכל, בכל הוא המלכות, שנמתקה בחסד ע"י אברהם אחר שנגלה בו ה' ע"י המילה.

צא אמר ר' אבא וכו': אר"א, והוא יושב פתח האהל, הוא כמו שכתוב, וה' ברך את אברהם בכל. שפתח האהל, הוא המלכות המכונה בכל. שזה הוא כתר העשירי, שהוא המלכות. כתר פירושו ספירה. כחום היום, פירושו, כמו שניתנה לו ספירת החסד, שנקרא יום, כך זכה בפתח האהל, כי החסד פותח או המלכות שנקראת אהל שתוכל להאיר, כנ"ל (דפ"י דף לו ע"א * דף ל"ו ע"ב)

צג) ויהי בחצי הלילה וי"י הכה כל בכור צ וגו'. ר' חייא ור' יוסי הוו אזלי מאישא ללוד, והוה רבי חייא רכיב בחמרא. אמר ר' יוסי, ניתיב הכא ונצלי, דהא מטא זמנא דצלותא דמנחה, ותנינן, לעולם יהא אדם זהיר בצלותא דמנחה. ק אמאי זהיר. משום דהיא שעתא דתליא דינא ובעי ב"נ לכוונא דעתיה, נחת ר' חייא ר וצלי.

צד) עד דהוו אזלי, נטה שמשא למיעל. א"ר חייא לר' יוסי אמאי את שתיק. א"ר יוסי, מסתכל הוינא בדעתאי, דלית עלמא מתקיימא, אלא על רישיהון דעמא. אי רישי עמא זכאין, טב לעמא. טב לעמא. ואי לא זכאין, ווי לעמא. ווי לעמא. צה) א"ר חייא, ודאי כך הוא, מנלן. דכתיב, ו) ראיתי את כל ישראל נפוצים על ההרים כצאן אשר אין להם רועה ויאמר י"י לא אדונים לאלה ישוּבו איש לביתו בשלום. ישוּבו, ישוּבו מבעי ליה. לביתו, בביתו מבעי ליה. דהא באתריהו קיימי. צו) אלא הכי תנינן, אי רישא דעמא לא זכי, עמא מתפסן בחוביה. מנלן. דכתיב, ז) ויאמר דוד וגו' הנה אנכי חטאתי ואנכי העויתי ואלה הצאן מה. ט עשו, דוד חב. וישראל סבלו. ואי רישא ת דעמא מתפס בחוביה. עמא משתזבן. דהא דינא לא שריא עלייהו. דכתיב, ויאמר י"י לא אדונים לאלה. כלומר, ח אלו לא הוו ב רישין לעמא, מהאי אורחא ישוּבו איש לביתו, בשלום. כלהו משתזבן, אי רישיהון מתפסן. ואפילו יהושפט אתגזר עליה לאתענשא. משום דאתחבר באחאב. אי לאו ההוא צווחא, דכתיב, ז) ויזעק יהושפט.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ט) (ד"ה ב' י"ח) פ) (ש"ב כ"ד). צ) (מ"א כ"ב) צ מוסיף וגו' כתיב ואני תפלתי לך ה' עת רצון וגו'. ק ל"ג אמאי. ר וצלו. ש מוסיף עשו וכתיב (ד"ה א' כ"א) ואני הוא אשר חטאתי וגו'. ת ל"ג דעמא. א אי; מוסיף אם אלה. ב רישיה; רישי. ג לשלום.

ויהי בחצי הלילה

הסולם

מאמר

בשלום. שואל, כתוב **ישוּבו**, הלא ישוּבו היה צריך לומר. וכן, **לביתו**, בביתו היה צריך לומר, שהרי העם היו נמצאים במקומם, ואנה היה להם לשוּב. צו) **אלא הכי תנינן וכו'**: ומשיב, אלא כך למדנו, אם ראש העם לא זכה במעשיו, נתפש העם בעונו. מאין לנו, כי כתוב, ויאמר דוד וגו' הנה אנכי חטאתי ואנכי העויתי ואלה הצאן מה עשו. הרי שדוד חטא וישראל סבלו. ואם ראש העם נתפש בעונו, נצולים העם. כי הדין אינו שורה עוד עליהם. שכתוב, ויאמר ה' לא אדונים לאלה. כלומר, אם אינם ראשים לעם, כי נהרג אחאב, ע"כ ישוּבו מדרך הזה איש לביתו בשלום. ואע"פ, שהדין כבר רכב עליהם בדרך הזה, מ"מ כיון שנהרג ראשם ונתפש בעונו ישוּבו בשלום. כולם נצולים אם ראשיהם נתפש. ואפילו יהושפט נגזר עליו להענש, משום שהתחבר עם אחאב, אם לא אותה הצעקה שזעק, שכתוב ויזעק יהושפט.

מאמר ויהי בחצי הלילה
צג) ויהי בחצי הלילה וה' וגו': ר' חייא ור' יוסי היו הולכים מאושא ללוד, והיה ר' חייא רוכב על החמור. א"ר יוסי, נשב כאן ונתפלל. כי הגיע זמן תפלת המנחה. ולמדנו, לעולם יהיה האדם זהיר בתפלת המנחה. ולמה צריך להיות זהיר. משום שהיא השעה שהדין תולה על העולם, וצריך האדם לכוון דעתו. ירד ר' חייא מעל החמור והתפלל.
צד) עד דהוו אזלי וכו': בעוד שהיו הולכים נטה השמש יבא. אמר ר' חייא לר' יוסי, למה אתה שותק. אמר ר' יוסי מסתכל הייתי בדעתי. שאין העולם מתקיים אלא על ראשי העם. אם ראשי העם הם צדיקים טוב לעולם, טוב לעם. ואם אינם צדיקים אוי לעולם. אוי לעם.

צה) א"ר חייא וכו': אר"ה, ודאי כך הוא: מאין לנו, כי כתוב, ראיתי את כל ישראל נפוצים וגו' לא אדונים לאלה ישוּבו איש לביתו (ומ"י דף ל"ו ע"ב)

צז) עד דהוו אזלי רמש לילא, אמרו, מה נעביד, אי נזיל חשך ליליא, אי ניתיב דחלא הוא. סטו מאורחא, יתבו תחות אילנא חד. ד ויתבו והוו אמרי מלי דאורייתא, ולא ה דמיכו.

צח) בפלגות ליליא, חמו חד אילתא, דעברא קמייהו, והות צוחת ורמיאת קלין, שמעו, קמו ר' חייא ור' יוסי ואזדעזעו. שמעו חד קלא דמכרזא ואמר, מתערין קומו. ניימין אתערו. עלמין, אזדמנו לקדמת ה מריכון. דהא מריכון ה מפיך לג'ע, דאיהו היכליה. לאשתעשעא עם צדיקיא. דכתיב ובהיכלו כלו אומר כבוד.

צט) א"ר חייא, השתא פלגו דליליא ממש. ה וקלא דא, הוא קלא דנפק, וכאיב אילתא דלעילא ותתא, דכתיב קול יי יחולל אילות. זכאה חולקנא, דזכינא למשמע דא.

ק) ותא חזי נ רזא דמלה, ה בשעתא דקב"ה אתחזי ה על גנתא, כל גנתא אתכנש, ולא מתפרש מעדן. ומהאי עדן מבועי נפקין, לכמה אורחין ושביילין, והאי גנתא, אתקרי צרורא דחיי, דתמן מתעדנין צדיקיא ה מנהירו דעלמא דאתי. ובהאי שעתא, קודשא ב"ה אתגלי ז עליהו.

קא) יתבו ר"ח ורבי יוסי, אמר רבי יוסי, בכמה זמנין שאילנא, האי דכתיב,

דרך אמת

חלופי גרסאות

ח) פנחס רע"ט ע"ב. ט) תרומה קע"ג ע"ב ואחרי מות ס"ז ע"ב.
 ד ל"ג זיתבו. ה אדמיכו. ו דעבר קמיהו והיה צוח ורמי. ז ל"ג שמעו. ח מוסיף מריכון דהא קלא נפיק (ומפעון קחשו יתן קולו) דכאיב אילתא דלעילא ותתא דכתיב ח) (תהלים כ"ט) קול ה' יחולל אילות ויחשוף יערות. ט נפיק. י ל"ג דאיהו היכליה. כ מוסיף ויבא מלך הכבוד ובהיכלו. ל מוסיף יתבו ר' חייא ור' יוסי א"ר. מ ל"ג מן וקלא עד זכאה. נ מוסיף דא רזא. ס מוסיף על כל. ע וכל. פ לעלמא ול"ג מנהירו. צ מוסיף עליהו בשעתא דקב"ה אתער בנתא דעדן לאשתעשעא עם צדיקיא כרזא נפיק וקרי עורי צפון ובאי תימן הפיחי גני יזלו בשמינו יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו מאי ויאכל פרי מגדיו אליו קרבנין דאתקרבו קמיה מנשמתיהון דצדיקיא האי בפלגות ליליא בשעתא אחרא שאר קרבנין ממש. ק ל"ג יתבו ר' חייא ור' יוסי

מאמר

הסולם

ויהי בחצי הלילה

מטה. שכתוב קול ה' יחולל אילות. אשרי חלקנו שזכינו לשמוע את זה. (ועי' ויגש י"א ד"ה ביאור, וחבין משם את המאמר הזה).
 ק) ותא חזי רזא וכי: ובוא וראה, סוד הדבר הוא, בשעה שהקב"ה בגלה על הגן, מתאסף כל הגן, דהיינו כל הצדיקים שבגן, ואינו נפרד מעדן, שהוא החכמה. ומעדן הוא יוצאים עינות, דהיינו הארת החכמה, לכמה אורחות ושבילים (ע' ביאורם בב"א דף רנ"א ד"ה נחית) להשגת הצדיקים. וגן הזה נקרא צרור החיים, ששם מתעדנים הצדיקים מהארת עולם הבא. ובשעה שהוא הקב"ה מתגלה אליהם.

קא) יתבו ר"ח ור' יוסי וכי: ישבו ר' חייא ור"י. אמר ר' יוסי, כמה פעמים שאלתי זה, שכתוב, ויהי בחצי הלילה וגו' ולמה לא היה זה ביום שיגלה לכל פרסום הנס. ולמה מתו כל

צז) עד דהוו אזלי רמש וכי: בעוד שהיו הולכים החשיך הלילה, אמרו מה נעשה, אם נלך כבר החשיך הלילה, אם נשב במקומנו. הרי פחד הוא. סרו מן הדרך, וישבו החת אילן אחד. וישבו והיו אומרים דברי תורה, ולא יישנו.

צח) בפלגות ליליא חמו וכי: בחצות לילה, ראו אילה אחת, שעברה לפניהם והיתה צועקת, והרימה קולות. שמעו. קמו ר' חייא ור' יוסי והודעו. שמעו קול אחד המכריז ואומר, נעורים קומו, ישנים העירו. עולמות, הכונו לפני אדוניכם. כי אדוניכם יוצא לגן עדן, שהוא היכלו, דהיינו המלכות, להשתעשע עם הצדיקים. שכתוב, ובהיכלו כולו אומר כבוד.

צט) א"ר חייא וכי: אר"ת, עתה חצית לילה ממש. וקול זה, ששמענו, הוא קול היוצא ומחלחל האילה של מעלה, שהוא המלכות, ושל (דפו"י דף ל"ו ע"ב)

ויהי בחצי הלילה וי' הכה כל בכור מארץ מצרים אמאי לא הוה ביממא, ר דיתגלי
 ש לכל פרסומי ניסא, ואמאי מיתו כל אינון חלשי ת דבתר רחייא, ואינון טלייא
 דבני עאנא, ולא מיתו מלכי ופרדשכי, וגוברין מגיחי קרבא, כמה דהוה בסנחריב,
 דכתיב (ק) ויצא מלאך יי ויך במחנה אשור וגו'. ותנינן, כלהו מלכין בני מלכין
 ין רופינוס ופרדשכי, התם * אתחזי גבורתא דחד שליחא דיליה, א יתיר מהאי,
 דהוה יאות ב למהוי דיליה יתיר.

(קב) אמר ליה יאות שאלת, ואנא לא שמענא מידי בהאי, ולא אימא, אבל
 הא זכינא לכל האי, וארחא אתתקן קמן. אנא שמענא דרשב"י מדכי שוקין
 דטבריה, ניוזיל גביה. יתבו, עד דהוה נהיר יממא. כד סליק נהורא, קמו ואזלי. כד
 מטו גביה. אשכחוהו, דהוה יתיב, וספרא דאגדתא בידיה.

(קג) פתח ואמר, (ר) כל הגוים כאין נגדו מאפס ותהו נחשבו לו. כיון דאמר,
 כל הגוים כאין נגדו, למה ג כתיב מאפס ותהו נחשבו לו. אלא : אוליפנא, ה דעתייהו
 י דכל עמין דעלמא, דמהימנותא דלהון הוא כאין, דלא אדבקו עלאין : ותתאין,
 ושוין לקבליהו מהימנותא דשטותא, אבל מאפס ותהו נחשבו לו, כהאי עלעולא,
 ה דסחרא ברוחא, ומתגלגלא בקיטא בריקניא, הה"ד (ט) וכל דיירי ארעא כלא
 חשיבין.

(קד) עוד פתח ואמר, בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, את דא
 ימינא דקב"ה, ואת דא שמאלא. אוליפנא, דסטא קב"ה ימיניה, וברא ית שמיא,

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ק) (מ"ב י"ט) מקץ ל"ו צ"ב. (ר) (ישעיה מ') הקסתיז
 קל"ג צ"ד. ח"ג רעו. ת"ח קכ"א ט"א שב"ג.
 (ש) (דניאל ד') מקץ י"ב צ"ה.

ר דאתגלי. ש ל"ג לכל. ת דרחמיא ול"ג דבתר. א ל"ג
 יתיר. ב דיליה למהוי. ג אמר. ד למרנן. ה מדעתייהו :
 דרעיתיהו. ו דעמין עע"ו ול"ג דכל : עמין עע"ו.
 ז בתתאין. ח הפרחא.

דרך אמת ין דוכסיס ושרים.

מאמה

הסולם

וזהו בחצי הלילה

כל אלו החלשים שלאחר הריחים והטלאים
 שבצאן, ולמה לא מתו מלכים ושרים ואנשים
 עורכי מלחמה, כמו שהיה בסנחריב, שכתוב
 ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור וגו'. ולמדנו,
 שכולם מלכים בני מלכים שרים וקצינים, ושם
 נראה גבורתו של שליח אחד של הקב"ה, גדול
 יותר מן הנס הזה, שנעשה כאן על ידו עצמו,
 והלא הנס שלו היה ראוי להיות גדול יותר.

כיון שאמר כל הגוים כאין נגדו למה כתוב
 עוד מאפס ותהו נחשבו לו. ומשיב, אלא למדתי
 דעתם של כל העמים שבעולם, אשר אמונתם
 היא כאין, שאינם משיגים לא מדרגות
 העליונות ולא התחתונות. ומשימים לעצמם
 אמונה של סכלות, אבל מאפס ותהו נחשבו
 לו כמוץ הזה המסתובב ברוח ומתגלגל בקיץ
 בשדות בריקנות, שאין בו תוכן מאומה. ז"ש
 וכל דיירי ארעא כלא חשיבין.

(קב) אמר ליה יאות וכו': א"ל יפה
 שאלת, ואני לא שמעתי משהו בזה, ואיני אומר.
 אבל כיון שזכינו לכל זה, והדרך התתקן לפנינו,
 ואני שמעתי שר' שמעון בן יוחאי מטהר שוקים
 של עיר טבריה, נלך אצלו. ישבו עד שהאיר
 היום. כשעלה האור קמו והלכו. כשהגיעו אליו,
 מצאוהו, שהיה יושב וספר הגדה בידו.

(קד) עוד פתח ואמר וכו': עוד פו"א.
 בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ.
 את זהו ימינו של הקב"ה, ואת זה שמאלו.
 למדתי שנטה הקב"ה ימינו, שהוא חסד, וברא
 את השמים, ונטה שמאלו, שהוא דין, וברא את
 הארץ. ז"ש אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה
 שמים קורא אני אליהו יעמדו יחדיו.

(קג) פתח ואמר וכו': פתח יאמר, כל
 הגוים כאין נגדו, מאפס ותהו נחשבו לו. שואל,
 (דפ"י דף ל"ו ע"ב *) דף ל"ז ע"א)

וסטא שמאלא, וברא ית ארעא. הה"ד, (n) אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים קורא אני אליהם יעמדו יחדו.

קה) מהו יעמדו יחדו. ס"ד שמיא וארעא לאו הכי, ם אלא ימינא ושמאלא דאינון א"ת וא"ת, והאיך יעמדו יחדו. בזאת ההיא, דשלטא בפלגות ליליא, דכלילא א"ת · בזאת.

קו) ותנינו, כתיב (k) את הכל עשה יפה בעתו. א"ת, הא דאמרן. הכל, כד"א, (a) וי"י ברך את אברהם בכל. ותאנא, כ דהיא כתר דאתקרי זא"ת, ך דכלילא מא"ת וא"ת. ושלטא בפלגות ליליא, בתרין סטרוי, ברחמי ודינא, רחמי לישראל, ודינא לעמין עכו"ם.

קז) פתח ר' חייא ואמר, אי ניחא קמיה דמר, דנימא חד מלה, על מה דאתינא כתיב, ויהי בחצי הלילה וי"י הכה כל בכור בארץ מצרים. ומהאי דאמר מר, אשתמע דהאי פסוקא בההוא. מלה אתא ואנן אורחא אתתקנא קמן, למיתי למשאל קמר. קח) פתח ר"ש ואמר, (a) מי כיי אלהינו המגביהי לשבת וגו'. מי כיי אלהינו, דסליק ואתעטר לאתישבא בכתרא עלאה קדישא, ם נהירו על כל בוציני דנהירו

חלופי גרסאות

מסרת הזוהר

ט מהשמים קורא אני אליהם והארץ לאו הכי י וא"ת. כ ההיא. ל כלילא. ם נהירו עלאה דבוציני דנהירו.

(ח) (ישעיה מ"ח) ב"א רגיו צ"ג. א) (קהלת ג) מקץ (ט"ו צ"א. ב) (בראשית כ"ד) לעיל אות צ' צ"ט. א) (תהלים קי"ג) מקץ י"ג צ"ד.

ויהי בחצי הלילה

הסולם

מאמר

מקרא הזה יבואר בדבר ההוא. ואנו, הדרך התתקן לפנינו, לבא ולשאל לפניך.

קה) פתח ר"ש וכו': פתח ר' שמעון ואמר. מי כה' אלקינו המגביה לשבת וגו' פירושו, מי כה' אלקינו, שהוא ז"א, העולה ומתעטר להתישב בכתר עליון הק', שהוא בינה, שהארנו מעל כל האורות המאירים והכתרים והעטרות. כי כל המוחין שבעולמות, מן הבינה הם נמשכים. המשפילי לראות, היורד בספירותיו מכתר לכתר, דהיינו מקו ימין דבינה לימין של עצמו. מנור לנור, מקו שמאל דבינה לשמאל של עצמו. מהארה להארה, מקו אמצעי דבינה לקו אמצעי של עצמו. ממאור למאור ממלכות דבינה למלכות של עצמו. להשיג בעליונים בשמים ובתחתונים בארץ. ז"ש, ה' משמים השקיף על בני אדם וגו'.

פירושו. הכתוב מדבר בהשגות המוחין של ז"א. ונודע שמתחילה עולה ז"א למין אל הבינה, ומכריע בין ב' הקיין ימין ושמאל דבינה שהיו במחלוקת, ועושה שלום ביניהם, ואז יוצאים ג' קיין בבינה, והמלכות המקבלת מהם. שז"ס תלת נפקי מחד, שג' קיין דבינה יוצאים מאחד שהוא ז"א. ועל זה אוה"כ, מי כה' אלקינו

קה) מהו יעמדו יחדיו: שואל, מהו שאוה"כ יעמדו יחדיו, ומשיב, פן יעלה על דעתך ששמים וארץ, שהם ז"א ונוקביה, אינו כן. שאינם עומדים יחדיו, אלא שהם ימין ושמאל נפרדים, שהם את, ואת כנ"ל. ע"כ אוה"ל יעמדו יחדיו, ואיך יעמדו יחדיו. בזאת ההיא, שהיא המלכות, השולטת בחצות לילה, שאז כלול את שהוא חסד בזאת שהיא מלכות. ונמצאים אז עומדים ביחד.

קו) ותנינו כתיב וכו': ולמדנו, כתיב, את הכל עשה יפה בעתו. את פירושו כמו שאמרנו, שהוא חסד דו"א, הכל, הוא כמש"א, וה' ברך את אברהם בכל. ולמדנו שבכל, היא הספירה שנקראת זאת, דהיינו המלכות, הכלולה מן את ואת, כנ"ל, ושולטת בחצות לילה בשני צדדים, ברחמים ובדין, רחמים לישראל ודין לעמים עכו"ם. ואומר הכתוב, א"ת הכ"ל עשה שיהיו מחוברים יחד, יפה בעתו, דהיינו בחצות לילה.

קז) פתח ר"ח וכו': פתח ר"ח ואמר, אם טוב לפני אדוני, אומר דבר אחד, על מה שבאתי. כתוב, ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור וגו'. ומדבר זה שאמר אדוני, נשמע, שגם (דפ"י דף ל"ז ע"א)

כתרין ועטרין. המשפילי לראות, דנחית בכתרוי, מכתרא לכתרא, מנורא לנורא, מנהירו לנהירו, מבוצינא לבוצינא. לאשגחא בעלאין ותתאין, הה"ד ט' י" משמים השקיף על בני אדם וגו'.

קט) תא חזי, כתיב, ויהי בחצי הלילה. נ' כחצי מבעי ליה, או כחצות. כגוונא דאמר משה. ואי כמה דאמרי חברנא, דלא יימרון אצטגיני פרעה, משה בדאי הוא. הא קושיא באתריה קיימא, בג' גווני, דאפילו ישראל יימרון ס' הכי. חד, דאי הכי הוה ליה למימר ויאמר משה כחצות הלילה. אמאי קאמר, כה אמר יי' וגו'. כמה דלא ע' אתכוון שעתא, פ' דהא לא יתפסון במשה, אלא ט' בפטרונא, בגין דאמר כה אמר יי' וגו'. תרי, דהא משה אמר, עד בכור השפחה אשר אחר הרחים, ולא הוה הכי, אלא עד בכור השבי אשר בבית הבור. עכ"פ אפילו ישראל נמי יימרון הכי, דהא לא אתבררון מלי. תלת דאיהו אמר משמא דפטרונא כחצות, וכתיב ויהי בחצי הלילה.

קי) ועוד, שאלתא דילכון, יתיר על מטול דלא יכיל בעירא למסבל. ז' אמאי הוה בפלגות ליליא, ק' ולא ביממא. ואמאי מיתו כל אינון חלשין דבתר רחיא. אלא ר' כלא רזא עלאה הוא, בין ט' מחצדי חקלא, וכלא ט' אתכשר בנביאה מהימנא.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ז' (תהלים י"ד) ח"ג קיט. ז"ח ע"ו ט"ב שני"א. נ' כחצות. ס' ל"ג הכי. ע' יתכוון שעתיה. פ' דלא ול"ג דהא. צ' ל"ג מן אמאי עד אלא. ק' ל"ג מן ולא עד דרך אמת כ' באב ואזון שהוא הקב"ה. ל' בארתי לעיל בכמה מקומות. אלא. ר' מוסיף עד כלא. ט' אתכשר; אתקשר.

מאמר

הסולם

ויהי בחצי הלילה

חצות לילה. הרי הקושיא במקומה עומדת בג' אפנים, שאפילו ישראל יאמרו כך. א' שאם כן היה לו לומר, ויאמר משה כחצות הלילה, למה אומר כה אמר ה'. והרי ה' אמר בחצות. וכמה שלא יכוון את השעה, לא יתפשו במשה, אלא באזון, שהרי אמר, כה אמר ה'. ב' כי משה אמר, עד בכר השפחה אשר אחר הרחים, ולא היה כן, אלא עד בכר השבי אשר בבית הבור. על כל פנים אפילו ישראל יאמרו כך, שהוא שקר. כי לא התאמתו הדברים כמו שאמר. ג' שהוא אמר בשם האזון כחצות כתוב, ויהי בחצי הלילה. ולא כחצי, כמו שאמר משה.

קי) ועוד שאלתא דלכון וכו': ועוד, השאלה שלכם, הכבדה יותר ממשא שבהמה יכולה לסבול, ששאלתם, למה היה מכת בכורות בלילה ולא ביום. ולמה מתו החלשים שאחרי הריחים. אלא הכל סוד עליון בין קוצרי השדה. דחינו אותם שזכו להשיג הצמחים של אור הגנוח שנזרעו במלכות (כנ"ל אות נ"ז) הנקראת שדה. והכל הוא ישר בדברי הנביא הנאמן. זכאה

אלקיננו המגביהי לשבת. כי אע"פ שז"א הוא בחי' ו"ק, ולא מג"ר, מכל מקום הוא עולה לבינה ונעשה בה קו המכריע הנקרא דעת, שהיא ג"ר, והוא מתיישב שם בין ספירות דראש. ואח"כ כיון דתלת מחד נפקי נמצא דחד בתלת קיימא. (כמי"ש בזהר בראשית א' אות שס"ג) שז"א עומד ג"כ באותם ג' קוין שהאיר בבינה. כי אותו השיעור שהתחתון גורם להאיר בעליון זוכה בו גם התחתון עש"ה. וז"ש המשפילי לראות בשמים ובארץ, שאח"כ הוא משפיל עצמו, כי יורד מן הבינה למקום עצמו עם ג' המוחין ההם המאירים בג' קוים, ועושה זה כדי להשפיע בשמים ובארץ. וקו ימין מכנה כתרא. וקו שמאל מכנה נזרא. וקו אמצעי מכנה נהירו. והמלכות מכנה בוצינא.

קט) תא חזי כתיב וכו': בוא וראה, כתוב, ויהי בחצי הלילה, כחצי היה צריך לומר, או כחצות, כמו שאמר משה. ואם תאמר, כמו שאמרו החברים, שלא יאמרו אצטגיני פרעה, שמשה שקרן הוא. כי אי אפשר לדייק הרגע של (דפו"י דף ל"ז ע"א)

קיא) זכאה חולקיה דמשה, דעליה כתיב ה) יפיפית מבני אדם הוצק חן בשפתותיך על כן ברכך אלהים לעולם. אהבת צדק ותשנא רשע על כן משחך אלהים אלהיך שמן * ששון מחבריך. יפיפית מבני אדם: משת וחנוך. הוצק חן בשפתותיך: מנח ובניו. על כן משחך אלהים אלהיך: מאברהם ויצחק. שמן ששון: מיעקב. מחבריך: משאר נביאי. ה) וכי גבר דסליק בדדגין עלאין דלא סליק א) ב"ג אחרא, לא ידע מה דאמר.

קיב) אלא הכי תנינן, האי כתרא דאקרי זא"ת, אתקרי אש"ה, כד"א, ה) לזאת יקרא אשה. אמאי. משום כי מאיש לקחה זאת. מאן הוא איש: ההוא דאקרי זה. ודא הוא איש דכר, כד"א ז) כי זה משה האיש. האיש הזה. ואקרי איש זה, וזה איש. וזאת, אתנסיבת מזה דאקרי זכר.

קיג) ובגין דא, איהי תמר דכר ונוקבא, דלא סליק דא בלא דא. תמר: כד"א, ח) כתמרות עשן. מה עשן. סליק חוור ואוכם. אוף הכא. כלא כליל ב) בה בפלגות ליליא, למעבד נימוסוי בחד שעתא, חוור לישראל, ואוכם לעכו"ם.

קיד) ג) ובעוד דהאי ליליא לא אתפלג, לא עביד נימוסוי מ"ל. מאברהם. דכתיב ט) ויחלק עליהם לילה, דאתפלג למעבד נימוסוי. אוף הכא, משה אמר ד) כחצות, כמפלג. ה) דמשה ידע דלא יעביד נימוסוי עד דאתפלג. קטו) ו) והכי הוה, דלא עביד ליליא נימוסוי, עד דאתפלג, בפלגות בתראה,

חלופי גרסאות

ת ל"ג וכי א ב"ג דלא ידע מה דאמר. ב ל"ג בה. ג ועוד דהאי ליליא אי לא. ד מוסיף כחצות מהו כחצות כד"א (מ"א י"ח) כעלות המנחה (איוב ה') כעלות גדיש אוף הכי משה אמר כחצות. ה ומשה. ו והוה ידע דלא עבד.

מסרת הוהר

ה) (תהלים מ"ה) ז"ח נ"ב ט"א ש"ד. ו) (בראשית ב') ב"א ר"ח צ"ב. ז) (שמות ל"ב) ויחי ל"ה צ"א. ז) כתמרות (שה"ש ג.). ט) (בראשית י"ד) לך קכ"ה צ"א.

יהי בחצי הלילה

קיג) ובגין דא איהי וכו': ומשום זה, היא, דהיינו המלכות, נקראת תמר. ש"ורה זכר ונקבה, כי התמר אינו עולה זה בלי זה, וכו' בלי נקבה. ועוד. ע"כ נקראת תמר. כמשי"א כתמרות עשן. מה עשן עולה בלבן ושחור, אף כאן במלכות הנקראת, זאת. הכל כלול בה בחצות לילה, לעשות פעולותיה בשעה אחת, בבת אחת, לבן לישראל שהוא רחמים, ושחור לעכו"ם שהוא דין.

קיד) ובעוד דהאי ליליא וכו': ובעוד שלילה הוה לא התחלק אינו עושה פעולותיו. מאין לנו מאברהם. שכתוב, ויחלק עליהם לילה. שפירושו, שנחלק כדי לעשות פעולותיו. אף כאן, משה אמר כחצות, פירושו, כשיתחלק, הלילה, שמשוה ידע, שלא יעשה פעולותיו עד שיתחלק.

קטו) והכי הוה דלא וכו': וכן היה, שלא עשה הלילה פעולותיו עד שנחלק. כי במחצה השניה של הלילה עשה פעולותיו. ז"ש ויהי

הסולם

מאמר

קיא) זכאה חולקיה דמשה וכו': אשרי חלקו של משה, שעליו כתוב, יפיפית מבני אדם הוצק חן בשפתותיך וגו' שמן ששון מחבריך. יפיפית מבני אדם, היינו משת וחנוך. הוצק חן בשפתותיך, מנח ובניו, שנאמר עליו ונח מצא חן. על כן משחך אלקים אלקיך, מאברהם ויצחק. שמן ששון. מיעקב, מחבריך, היינו משאר הנביאים. וכי גבר שעלה במדרגות עליונות שלא עלה אדם אחר, לא ידע מה שאמר.

קיב) אלא הכי תנינן וכו': אלא כך למדנו. ספירה זו שנקראת זאת, דהיינו המלכות, נקראת אשה כמשי"א. לזאת יקרא אשה. ולמה נקראת כן. משום, כי מאיש לוקחה זאת. מי הוא האיש. הוא אותו שנקרא זה, והוה איש זכר. דהיינו ז"א. כמשי"א, כי זה משה האיש. האיש הוה. הרי שאיש נקרא זה, וזה נקרא איש. וזאת לוקחה מזה שנקרא זכר.

(דפ"י דף ל"ז ע"א *) דף ל"ז ע"ב)

ז עבד נימוסוי, הה"ד ויהי בחצי הלילה. מאי בחצי. בפלגות בתראה, בזמנא דאיהי שלטא, ואשתכח האי ח זאת, למעבד נמוסין תדירא, וכל נימוסא דאתעביד בליליא, בפלגותא בתראה אתעביד.

קטז) ויי' הכה כל ט בכור, ח ויי' : הוא ובית דינו, ויי' : הוא ונימוסוי. הכה כל בכור י הכה, משה לא אמר אלא ומת כ וגו', מהו הכה. ג אלא, דאתער כה, כמה דאגזים משה, דכתיב והנה לא שמעת עד כה.

קיוז) ותאנא, פרעה חכים הוה מכל חרשוי, ואסתכל בהאי ח זאת, נ דיעביד ט ביה דינא, וזמין לחרבא ארעיה, כמה דאמר משה, בזאת תדע כי אני יי. ט ובאיהו מה כתיב, ויפן פרעה. מהו ויפן. דאפני לביה מהרהורא דא. כד"א, י ויפן פ אהרן. ויבוא אל ביתו ולא שת לבו גם לזאת. גם לרבות האי דזמינא לחרבא ארעיה, ולא שוי לביה לקבליה דזאת.

קיח) כל בכור, ז אפילו דרגין עלאין ותתאין, אתברו ק משולטנהון, כל אינון דשלטין בחכמתא דלהון, דכתיב, בארץ מצרים. וכלהו דרגין, עלאין ותתאין, דאתברו ר משולטנהון, כלהו בפסוקא ט אתחזון, דכתיב מבכור פרעה היושב על כסאו עד בכור השפחה אשר אחר הרחים וכל בכור בהמה, הא כלהו אתחזון בפסוקא.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ז ל"ג עבד נימוסוי. ח ל"ג זאת. ט מוסיף בכור ח [בשעתא דקבי"ה אתער בגנתא דעדן לאשתעשעא עם צדיקיא וכוונא נפיק וקרי (שה"ש ד') עורי צפון ובאי תימן הפיחי גני יולו בשמיו יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו מאי ויאכל פרי מגדיו אליו קרבנין דאתקריבו קמיה שאר קרבנין ממש. י ל"ג הכה. כ ל"ג וגו'. ג ל"ג אלא. צ דאפילו. ק משלשוליהון. ר משלשוליהון. ש אתרמיזו.

(י) (במדבר י"ב) ח"ב רכז : ח"ג מז. רז : דרך אמת ח זה שייך לעיל דף לו ע"ב שורה ל"ב וסמנו אותו שם. מנשמתהון דצדיקיא האי בפלגות ליליא בשעתא אחרא נ ל"ג זאת. נ דעביד. ט ליה. ע ואיהו. פ פרעה.

ויחזי בחצי הלילה

הסולם

מאמר

בו דין, ועתידה להחריב ארצו. כמו שאמר משה, בזאת תדע כי אני ה'. ובו מה כתוב, ויפן פרעה, מהו ויפן. הוא, שהפנה את לבו מהרהור הז'. כמ"ש ויפן אהרן. ויבא אל ביתו ולא שת לבו גם לזאת. המלה גם שהיא מיותרת, באה לרבות, אותה העתידה להחריב ארצו. ולא שם לבו אל זאת. כלומר, שהמלה גם רומזת, שאע"פ שידע שהשם זאת, שהיא המלכות תחריב ארצו, עם זה לא שת לבו אליה.

קיח) כל בכור, אפילו וכו' : כתוב כל בכור, בכור, הוא בחינת חכמה, וכל בכור, יורה שאפילו מדרגות עליונות ותחתונות נשברו משליטתם, דהיינו כל אלו המדרגות השולטות מכח החכמה שלהם, שהיא חכמת מצרים, שכתוב, כל בכור בארץ מצרים. וכל המדרגית העליונות ותחתונות שנשברו משליטתם כולן נראות בכתוב, שכתוב מבכר פרעה היושב על כסאו וגו'. הרי כולן נראות בכתוב.

סתמא

ויהי בחצי הלילה. מהו בחצי. היינו במחצה השניה בזמן שהיא המלכות, שולטת, ונמצאת תמיד זאת הזו, שהיא המלכות, לעשות פעולות. וכל פעולה שנעשה בלילה, במחצית השניה נעשתה.

קטז) וה' הכה כל בכור : וה', פירושו הוא ז"א, ובית דינו, שהוא המלכות. וה' פירושו, הוא ופעולותיו. הכה כל בכור, שואל, משה לא אמר אלא, ומת כל בכור, מהו שנאמר כאן הכה. ומשיב, אלא שהתעורר מלכות דמדת הדין שנקראת כה, כמו שהפחידו משה, שכתוב, והנה לא שמעת עד כה. וע"כ נאמר וה' הכה, שהוא השם כה, שהמית כל בכורי מצרים.

קיוז) ותאנא פרעה חכים וכו' : ולמדנו פרעה, חכם היה יותר מכל מכשפיו, והסתכל בזאת הזו, דהיינו המלכות, שתעשה (דפו"י דף ל"ז ע"ב)

קיט) סתמא דמלה, מבכור פרעה היושב על כסאו, [נ] כתרא תתאה דקוזמיטא
 ת דמלכותא דלעילא. עד בכור השפחה, [ס] כתרא שמאלא, תתאה מינה, דקוזמיטא
 א מבתר ארבע רחין, ארבע משיריין, ב משמע, ג משום דכתיב אחר הרחים, ד ולא
 מן הרחים. וכל בכור בהמה, תתאין מתתאין, נוקבא מניקבתא, דאשתכחו באתני
 בבעירי וחמרי, ברברבי בוזטרי, ומקבלין מנהון גוברין ונוקבין. עד בכור השבי
 אשר בבית הבור, אינון דנפקין משפחה. די בהון עבדין לאסירי, די שתעבדון בהון
 לעלמין, ולא יפקון לחירו.

קכ) [ט] וברוחצנותא דאלין דרגין, סריבו מצראי, די בהון עבדו קשרא
 לישראל, דלא יפקון מן עבדותהון לעלמין. ובהאי אתחזי גבורתא ושלטנותא
 דקודשא בריך הוא, ודכרנא דא לא ישתצי מישראלה לדרי (* דריין, י דאי לא הוה
 חילא וגבורתא דקודשא ב"ה, כל מלכי עמין, וכל חרשי עלמין, וחכימי עלמין, לא
 יפקון לישראל מן עבדותא, [ט] דשרא ז קטרין דלהון, ותבר כל אינון כתרין, בגין
 לאפקא לון. על דא כתיב, [ו] מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה כי בכל חכמי
 הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך.

קכא) בכה ר"ש, ארים קליה [ח] ואתנח, אמר [צ] קנטורא דקיטפא אשתכח,
 חשבתון דשבח קב"ה כמה זמנין, [ז] אשר הוצאתיך מארץ מצרים, [ט] הוציאך יי

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

[כ] (ירמיה י') הקסה"ז קלי"א צ"א. [ל] (דברים ה') ח"ג
 [ד] ל"ג ולא מן הרחים. ה לדריין בתראין. ו יאי. ז קשרין.
 ח ואתנח. ט דקנטורא.

דרך אמת [נ] מדרגה תחתונה של מדרגות השרים במלכות של מעלה. [ס] מדרגה תחתונה שבשמאל
 במדרגת השרים ששם והוא אחר ארבע מתנות חיצוניות שנקראים ארבע ריחיים ומשם הוקף הכישופים וכולכ
 הריד הקב"ה ממשלתם בעת יציאת ישראל ממצרים להיות נכנעים אל גבול הקדושה כאמור. [ע] ועל ידי
 בטחונם במדרגות חיצוניים מרדו המצריים. [פ] שהתיר קשר שלהם של כישופים. [צ] קינטור ומילומת הדיביק
 נמצא בכאן וכמבואר.

זיהי בחצי הלילה

הסולם

מאמר

את ישראל, כי בהן עשו קשר של כשפים
 לישראל, שלא יוכלו לצאת מעבדותם לעולם.
 ובוה נראה הגבורה והשליטה של הקב"ה, וזכרון
 זה לא יכלה מישראל לדורי דורות. כי אם לא
 היה הכח והגבורה של הקב"ה, כל מלכי העמים
 וכל מכשפי העולם לא היו יכולים להוציא את
 ישראל מן העבדות, כי פתח הקשרים שלהם
 ושבר כל אלו הכתרים הנ"ל של בכור השבי
 כדי להוציאם לחירות. על זה כתוב, מי לא יראך
 מלך הגוים וגו'.

קיט) סתמא דמלה, מבכר וגו':
 קיצור הדבר. מבכור פרעה היושב על
 כסאו, הוא שליטה של ספירה תחתונה
 דקליפות המקבלת ממלכות העליונה. עד בכור
 השפחה, היא ספירה שמאלית הנמצאת מתחת
 השליטה הנ"ל, מאהר ארבע ריחים, שהם ארבע
 מחנות של הקליפות. זה משמע משכתוב אחר
 הריחים ולא מן הריחים. וכל בכור בהמה,
 הוא מתחת התחתונים הנ"ל, והיא נקבה מנקבות
 הנמצאות באתונות בבהמות וחמורים, בגסות
 ובדקות. שהם מדרגות הטומאה. ומקבלים מהם
 גברים ונקבות. עד בכור השבי אשר בבית
 הבור, היינו אלו היוצאים משפחה. שבהם
 עושים כשפים לאסירים לעבוד עמהם לעולם
 ולא יצאו לחירות.

קכא) בכה ר"ש ארים וכו': בכה ר'
 שמעון והרים קולו ונאנח. אמר כבר דבק נמצא.
 אתם חושבים במה שהתדבק הקב"ה ושבת את
 עצמו כל כך הרבה פעמים ביציאת מצרים
 שכתוב, אשר הוצאתיך מארץ מצרים. הוציאך
 ה' אלקיך ממצרים. ויוציאך ה' אלקיך משם.
 זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים.
 ויוציאך

קכ) וברוחצנותא דאלין דרגין וכו':
 ובטחון על אלו המדרגות, מאנו המצרים לשלח
 דפוי" דף ל"ז. ע"ב * דף ל"ח ע"א

אלהיך ממצרים, ויוציאך יי' אלהיך משם, הוצאתי את צבאותיכם, זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים, ויוציאך בפניו בכחו הגדול ממצרים, הוציא יי' אתכם מזה.

קכב) אלא תאנא, יי' כתרין, אינון לתתא, כגוונא ד'עילא, וכלהו סתימין, בתלתא אלין דאמרן. ותלת קשרין קשירו בהו, על ג' דרגין : אלין : דבהו : עבדו, ד' ישראל לא יפקון משעבודהון לעלמין.

קכג) זכאין אתון אברהם יצחק ויעקב, דבזכותכון ר' שריאו נ קטרין, וקודשא ב"ה דכר תלת ס קטרי מהימנותא ע דלכון הה"ד ר' ויזכר אלהים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב, את אברהם, הא קשרא חדא, דאברהם. את יצחק, הא קשרא תניינא, דיצחק, ואת יעקב, הא קשרא תליתאה, שלימתא דיעקב.

קכד) תנא, כל זמנין וחגיין ושבתיין, כלהו דוכרנא להאי, ועל האי אתקיימו כלהו, דאלמלא האי, לא הוה נטורא דזמנין וחגיין ושבתיין. ובגיני כך, לא פ אשתצי דכרנא דמצרים מכל זמנין וחגיין ושבתיין. ת"ח צ דינא דא, הוא יסודא ושרשא דאורייתא, וכל פקודוי, וכל מהימנותא שלימתא ד' ישראל.

קכה) ועוד אמאי לא הוה ביממא דשאלתו. תנינן, כתיב היום אתם יוצאים, וכתיב הוציאך יי' אלהיך ממצרים לילה. אלא תאנא, עקרא דפורקנא ד' ישראל, לא הוה אלא בלילה, ר' דליליא שרא קטרין, ועבד נוקמין, ויומא אפיק לון בריש גלי,

חלופי גרסאות

י ל"ג אלין, כ די בהו, ל עבדו, מ ישראל, נ קשרין ; מוסיקי קטרין ועבד נוקמין, ס קשרי, ע דלהון. פ אשתציאו ; אשתני, צ דנא ; דא ולי"ג דינא ; דינא ולי"ג דא, ק דלילה.

מסרת הזהר

ו) (שם ה') ח"ב רב : רעו : ז"ח מ"ד ט"ב שי"ח. ט) (שמות י"ב) ע) (שם י"ג) ח"ג רנא : פ) (דברים ד') ח"ב נג. פה. ח"ג כה. צ) (שמות י"ג) ח"ג רנא : ק) (שמות ב') יירא קל"ג צ"ג.

דרך אמת ק) הותרו הקשרים שקשרו בכישופים.

יהי בחצי הלילה

הסולם

מאמר

קכד) תנא כל זמנין וכו' : למדנו, כל הזמנים והחגים והשבתות כולם הם זכרון לזה, ליציאת מצרים, ועל זה עומדים כולם, ואם זה לא היה, לא היה השמירה של הזמנים החגים והשבתות. ומשום זה, לא כלה זכרון מצרים מכל הזמנים והחגים והשבתות. בוא וראה, דין זה של יציאת מצרים, הוא יסוד ושורש התורה וכל המצות וכל אמונה השלמה של ישראל. ולפיכך נזכר יציאת מצרים הרבה פעמים בתורה. (ועי' בפרשת לך דף מ"ח ד"ה ויש כאן, ותבין למה הדין דיציאת מצרים הוא שורש הכל).

קכה) ועוד אמאי לא וכו' : ועוד, מה ששאלתם למה לא היה הדין של מצרים ביום. למדנו, כתוב, היום אתם יוצאים, וכתוב הוציאך ה' אלקיך ממצרים לילה. אלא למדנו, עיקר הגאולה של ישראל לא היה אלא בלילה, שה"ס המלכות הנקראת לילה, שהלילה פתח קשרים

ויוציאך בפניו בכחו הגדול ממצרים. הוציא ה' אתכם מזה וחמשים פעם נזכרה יציאת מצרים בתורה.

קכב) אלא תאנא וכו' : ומעייב, אלא למדנו, עשרה כתרין, דהיינו ספירות, יש למטה בקליפות, כעין של מעלה בקדושה, וכולם סתומים בשלשה קליפות אלו שאמרנו, שהם בכר פרעה בכור השפחה בכור בהמה, ושלשה קשרים קשרו על ג' מדרגות אלו, שבהם עשו, ישראל לא יצאו מן שעבודם לעולם.

קכג) זכאין אתון אברהם וכו' : אשריכם אברהם יצחק ויעקב, שבזכותכם נפתחו הקשרים, והקב"ה זכר את שלשה קשרי האמונה שלכם. ז"ש ויזכור אלקים את בריתי את אברהם את יצחק ואת יעקב. את אברהם הוא קשר אחד של אברהם. את יצחק' הוא קשר השני של יצחק, ואת יעקב הוא קשר הג' השלם של יעקב.

(דפו"י דף ל"ח ע"א)

הדא הוא דכתיב ה' יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל ה' מצרים. וכתיב ומצרים מקברים את אשר הכה יי' בהם כל בכור, דא הוא פרסומי ניסא.

קכו) אתו ר' חייא ור' יוסי, אשתטחו קמיה, ונשקו ידוי. ט ובכו ואמרו, גליפין עלאין ותתאין, זקפן רישא בגינך, עבד קודשא בריך הוא ירושלים לתתא, כגוונא דלעילא. ח עבד ה' שורי קרתא א קדישא ותרעוי. מאן דעייל, לא עייל, עד דיפתחון תרעין. מאן דסליק, לא סליק, עד דיתקנון דרגין דשורי ב מאן יכיל למפתח תרעין דקרתא קדישא, ומאן יכיל לאתקנא דרגין דשורי, דא רשב"י, דאיהו פתח תרעין דרוי דחכמתא. ואיהו אתקין דרגין עלאין, ג וכתיב ט) יראה כל זכורך את פני האדון יי'. מאן פני האדון יי', דא רשב"י, דמאן דאיהו ד דכורא מן ה דכרניא, בעי לאתחזאה קמיה.

קכז) אמר לון, עד ו השתא, לא סיימנא מלאה דשאלתא דילכוך, דהא תנינך, ויי' הכה כל בכור, כל בכור סתם, כדקאמרן. וכלא הוה כמה ז דאינון דמיתו, אינון קטורי קטרין, דהוו משתמשי בחרשייהו באינון כתרין. מנהון משתמשי בעלאי, ומנהון בתתאי, ואף על גב דכלהו תתאין אינון. וכל ארעא דמצרים מליא חרשין הוה. וכתיב כי אין בית אשר אין שם מת.

קכח) ואתעביד דינא בכלא, בשעתא דאתכנשו כלהו בבתיהון, ולא הוו

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ו) (במדבר ל"ג) ט) (שמות ל"ד) הקסה"ז כי צ"א. ה' מוסיף מצרים (הוא) ועוד לילה שארי [שרין] קטרין [קטרין] ועבד [ועבד] נוקמין ודינין ויומא גלי ביד רמה וגו'. ט בכור אמרו. ת מוסיף עבד רשב"י. ופרסם ניסא ונוקמא דאתעביד הה"ד יצאו בני ישראל א ל"ג קדישא. ב ל"ג מן מאן עד יכתיב ג וכתוב. ד בוכרא. ה מבוכרניה ול"ג מן ; מדוכרייתא. ו ל"ג השתא. ז ואינון ול"ג כמה.

ויהי בחצי הלילה

הסולם

מאמר

בחינת זכר מנוחין העליונים הנקראים זכרונות. שהם מוחין דא"א, צריך להראות לפניו. קכו) אמר לון עד וכו': אמר להם, עד עתה, עוד לא כליתי להשיב על דברי השאלות שלכם. כי למדנו, והי' הכה כל בכור. כל בכור סתם, שאינו אומר בכורי מצרים, הוא, משוט שטובב גם על המדרגות שהמצרים נאחזים בהם, שהם ד' מדרגות הקליפות כמו שאמרנו. והכל היה כמו אלי שמתו, כלומר שנעשה במדרגות הקליפות כמו בבכורי מצרים שמתו. אלו קושרי הקשרים שהיו משתמשים בכשיהם באלו הכתרים, מהם היו משתמשים כעליונים ומהם בתחתונים, ואע"פ שכולם הם ונתתונים, עם זה היו משתמשים גם בעליונים. וכל ארין מצרים היתה מלאה כשפים, שכתוב, כי אין בית אשר אין שם מת. קכח) ואתעביד דינא וכו': ונעשה הדין בכלום, בשעה שנתקבצו כולם בבתיהם, ולא היו מפוררים במדבר ובשדה אלא כולם נמצאו

קשרים ועשה נקמות, והיום הוציא אותם ביד רמה. ז"ש, יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים ומצרים מקברים את אשר הכה ה' בהם כל בכור. זה היה כדי לפרסם הנס. קכו) אתו ר' חייא וכו': באו ר"ח ור' יוסי והשתטחו לפניו ונשקו ידיו ובכו, ואמרו, צורות העליונים והתחתונים מרימים ראשם בזכותך, עשה הקב"ה ירושלים של מטה, שהוא המלכות, כעין ירושלים של מעלה, שהיא בינה. ועשה החומות של העיר הקדושה ושעריה. מי שנכנס אינו נכנס עד שיפתחו לו השערים. מי שעולה אינו עולה עד שיתקנו המדרגות אל החומות. מי יכול לפתוח את שערי העיר הקדושה, ומי יכול לתקן המדרגות אל החומות, זהו ר' שמעון בן יוחאי, שהוא פתח השערים של סודות החכמה, והוא מתקן את מדרגות העליונות. וכתוב, יראה כל זכורך את פני האדון ה', מי הוא פני האדון ה', זהו רשב"י, שמי שהוא זכר מן הזכרונות. כלומר, שהיא (דפו"י דף ל"ח ע"א)

מתפורי במדברא ובחקלא, אלא כלהו אשתכחו ן בבתיהון, ועבד ליליא דינוי בכלא בהזיא שעתא. ותנא ם הוה נהיר ליליא כיומא דתקופה דתמוז, וחמא כל עמא דינוי דקב"ה, הה"ד ן ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה.

קכט) ובשעתא דנפקו, אשתכחו כלהון מתין בשוקין לעיניהון דכלא, בעיין כ לאקרבא להו ז ולא ם אשכחו, ודא אקשי להו מכלא. חמו לישראל נפקין (* לעיניהון בחד גיסא, נ וחמו למיתיהון באידך גיסא. ובכלא הוה פרסומי ניסא, דלא הוה כהאי מיומא דאתברי עלמא.

קל) ות"ח, כתיב ליל שמורים הוא ליי להוציאם וגו', הוא הלילה הזה ליי שמורים לכל בני ישראל וגו', האי פסוקא קשיא כיון דאמר ליל, מהו שמורים, ולא ם שמור, שמור ם מבעי ליה. וכתב הוא הלילה הזה, ליל קאמר בקדמיתא, ן ובתר לילה.

קלא) אלא הכי תנינן, כתיב, (א) כי יהיה נערה [ש] בתולה. נער כתיב, מ"ט. משום דכל זמן דלא קבילת דכר, אתקרי נער, מדקבילת דכר, אתקרי נערה. אוף הכא, ליל ז עד לא קבילת דכר. ואע"ג דכתיב ביה שמורים ך דכר ך הוה זמין לאתחברא עמה ובשעתא דאתחבר עמה דכר, כתיב, הוא הלילה הזה ליי שמורים. שמורים: דכר ונוקבא. ובגיני כך כתיב הלילה הזה.

קלב) ובאתר דאשתכחו דכר ונוקבא, לית שבחא אלא לדכורא. והכי שבחו

מסרת הוהר

(ת) (תהלים קל"ט) ב"א רע"א צ"א. ח"ג רעה. (א) (דברים כ"ב) ב"ב קנ"ה צ"א.

דרך אמת [ש] בראשית נ"א ע"א ובפרדס בשער האצילות האצילות פ"ב.

חלופי גרסאות

ח מוסיף בבתיהון ואור הנר יפה לבדיקה מבחוץ. ט ל"ג הוה. י דבעיין. כ לאתקברא. ל ל"ג ולא אשכחו. מ אשתכחו. נ ושמה. ס שימור שימור. ע אשתמע מלה; דילה. פ דהשתא. צ דעד. ק מיסיף אלא דכר. ר הוא.

מאמר

הסולם

ויהי בחצי הלילה

ולא שמור, ליל שמור היה צריך לומר, ועוד, וכתוב, הוא הלילה הזה, למה אמר בתחילה ליל, ואח"כ לילה.

קלא) אלא הכי תנינן וכו': ומשיב אלא הכי למדנו, כתוב, כי יהיה נערה בתולה. נער כתוב, מהו הטעם. משום, שכל זמן שלא קבלה זכר, נקראת נער, משקבלה זכר נקראת נערה. אוף כאו, המלכות נקראת ליל, מטרם שקבלה זכר, שהוא ז"א, ואע"פ שכתוב בו, ליל שמורים, לשון רבים, שמשמע, שכלול בו גם ז"א, היינו, משום שהזכר שהוא ז"א, היה עתיד להתחבר עמה, אבג עוד לא התחבר. ובשעה שהתחבר עמה זכר, כתוב הוא הלילה הזה לה' שמורים, שמורים, יורה על זכר ונקבה, דהיינו: ז"א ומלכות. ומשום זה כתוב הלילה הזה.

קלב) ובאתר דאשתכחו וכו': ובמקום שנמצאים זכר ונקבה, אין השבח אלא לזכר, וכך שבחו ישראל בתשבחות שלהם, לזכר ולא לנקבה

נמצאו בבתיהם, ועשה הלילה, שהוא המלכות, את דינוי באותה שעה. ולמדנו שהיה מאיר הלילה כיום בתקופת תמוז וראו כל העם את דינוי של הקב"ה. ז"ש, ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה.

קכט) ובשעתא דנפקו וכו': ובשעה שיצאו ישראל, נמצאו כולם מתים בשוקים לעיני הכל. ורצו לקבור אותם ולא מצאו אותם, כי הכלביס אכלו אותם. אמנם לא כולם נאכלו. אלא גם נשארו מהם, שעליהם נאמר ומצרים מקברים. וזה היה קשה להם מהכל, מצד אחד ראו את ישראל יוצאים, מצד האחר ראו את מתיהם. והכל היה כדי לפרסם את הנס, שלא היה כזה מיום שנברא העולם.

קל) ות"ח, כתיב ליל וכו': ובוא וראה, כתוב, ליל שמורים הוא לה' להוציאם וגו'. וכתוב, הוא הלילה הזה לה' שמורים וגו'. מקרא זה קשה כיון שאמר ליל מהו שמורים (דפו"י דף ל"ח ע"א *) דף ל"ח ע"ב)

ישראל בתושבחייהו, לדכורא ולא לנוקבא, הה"ד, (ב) זה אלי ואנוהו. דלית שבחא באתר דדכורא ונוקבא אשתכחו, אלא לדכורא. (ו) ועל דא מחכאן ישראל, דכתיב (א) זה יי קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו. משום דהכי זמין למעבד להו. דכתיב (ד) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

קלג) ורזא דא הכי ת הוא, כגוונא דהכא ליל ולילה, כך זמין קב"ה למעבד (א) להו, דכתיב (ה) שומר מה מלילה שומר מה מליל. מה להלן שמירה וליל, אוף כאן שמירה וליל. מה להלן שמירה ולילה, אוף כאן שמירה ולילה. קלד) ולילה אתקרי ב אגב דכורא, הה"ד, (ו) אתא בקר וגם לילה. בקר: כד"א (ז) וישכם אברהם בבקר. דהוא מדתו ממש. וכתב (ח) יי בקר תשמע קולי, בקר ממש.

קלה) יתבו ר' חייא ור' יוסי, ואוליף להו רזא דתורת כהנים, והוו מהדרי בכל יומא ויתבי קמיה. חד יומא, נפק ג ר"ש לבר, אזלו בהדיה, מטי לחד חקלא יתבו. קלו) פתח ר"ש ואמר, תא חזי, כתיב, (ט) את הכל ראיתי בימי הבלי יש צדיק אובד בצדקו ויש רשע מאריך ברעתו, שלמה דהוה ד חכמתא ה יתירא על כלא, מאי קאמר בהאי קרא. אלא, שלמה רמו דחכמתא קא רמו. ד דהא חזינן אורחוי דקב"ה דלאו הכי, דהא כתיב, (י) ולתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו. אלא תרי ענייני נינהו, דקא רמו הכא.

קלז) דתנינן, כד ה עינוי דקב"ה בעאן לאשגחא בעלמא, ולעינא ביה, כמה

חלופי גרסאות

ש ולדא. ת הוה. א ל"ג להו. ב ל"ג אגב; על גבי. ג לבר ר"ש. ד חכמתיה. ה יקרא. ו דחוינן. ז הא. ח דינוי.

מסרת הזהר

(ב) (שמות ט"ו) ב"ב קע"ד צ"ב. ג (ישעיה י"ב) גח ו צ"ד. ד (מיכה ו'). ה (ישעיה כא) תולדות ע"ג צ"א, ב'. ו (ישעיה כ"א) ח"ב קל: ז"ח ח' ט"א שמ"ב. ז (בראשית י"ט) ויצא קמ"ה צ"א. ח (תהלים ה') ח"ג רד. רלג. שג: ט (קהלת ז'). י (ירמיה י"ז).

ויהי בחצי הלילה

וכתוב, ה' בקר תשמע קולי. היינו ג"כ, בקר ממש, שהוא ז"א במדת החסד.

קלה) יתבו ר' חייא וכו': ישבו ר"ה ור' יוסי, ר"ש למד להם הסוד של תורת כהנים. והיו מחזירים בכל יום, וישבו לפניו. יום אחד יצא ר"ש לחוץ. הלכו עמו. הגיעו לשדה אחד, ישבו. מאמר את הכל ראיתי בימי הבלי

קלו) פתח ר"ש ואמר וכו': פתח ר"ש ואמר, בוא וראה, כתוב, את הכל ראיתי בימי הבלי יש צדיק אובד וגו'. שלמה שהיה בו חכמה יותר מכל אדם, מה אמר במקרא זה. ומשיב, אלא שלמה, רמו חכמה רמו. כי אנו רואים שדרכיו של הקב"ה אינם כן, שהרי כתוב, ולתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו. אלא, שני עניינים הם שמרמו כאן.

קלז) דתנינן כד עינוי וכו': שלמדנו, כשעיניו של הקב"ה רוצות להשגיח בעולם ולעיין

מאמר

לנקבה, ז"ש זה אלי ואנוהו. שאין השבח, במקום שנמצאים זכר ונקבה, אלא לזכר. ועל זה מחכים ישראל, שכתוב, זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו, משום שעתיד לעשות להם כן, שנאמר כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

קלג) ורזא דא הכי וכו': וסוד הזה כן הוא. כמו שנאמר כאן ליל ולילה, כן עתיד הקב"ה לעשות להם, שכתוב שומר מה מלילה שומר מה מליל. מהו שם שמירה וליל אף כאן שמירה וליל. מהו שם שמירה ולילה אף כאן שמירה ולילה.

קלד) ולילה אתקרי אגב וכו': ולילה נקראת משום הזכר הכלול בה, כנ"ל. ז"ש אתא בקר וגם לילה. שהם ז"א ומלכות, כי בקר, פירושו, כמשיא, וישכם אברהם בבקר, שהוא מדתו ממש, דהיינו חסד דז"א שנקרא בקר. (דפו"י דף ל"ח ע"ב)

דכתיב ^ו כי יי' עיניו משוטטות בכל הארץ, ואשכחן חייבין בעלמא, ההוא צדיקא דאשתכח בדרא, אתפס בחובייהו. וחייביא מאריך קב"ה רוגזיה עמהון עד דיתובון. ואי לאו, לא ישתכח מאן דיתבע. רחמי עליהון, הה"ד, יש צדיק אוכד בצדקו, משום ^ז דההוא זכאה, אסתלק מעלמא.

קלח) בגיני כך תנינן, לעולם אל ידור אדם אלא במקום שאנשי מעשה דרים בתוכו. מאי טעמא. משום דווי ^ז להאי דמדוריה בין חייביא, דהוא אתפס בחובייהו, ואי דיוריה בין זכאין, אוטיבין ליה בגיניהון.

קלט) ^ח דהא רב חסדא, הוה דיוריה בקדמיתא ביני קפוטקאי, והוה דחיקא ליה שעתא, ומרעין רדפין אבתרוי. נטל ושוי מדוריה בין מארי תריסין דצפורי, וסליק, וזכה לכמה טבין, לכמה עותרא, לכמה אורייתא, ואמר, כל האי זכינא, על דעאלית בין אינון דקב"ה אשגח לאוטבא להו.

קמ) ד"א, את הכל ראיתי בימי הבלי. וכי שלמה, דדרגין עלאי דחכמתא הוו ביה, על כל ^מ בני דרא ^נ דכתיב ^ז ויחכם מכל האדם, דכתיב ^ח וישב שלמה על כסא יי' למלך, אמר בימי הבלי. וכתיב ^ט הבל הבלים אמר קהלת.

קמא) ותנא, ז' שמות נקרא: שלמה. ידידיה, אגור. בן יקא, איתיא"ל, למואל. קהלת. קהלת כנגד כלם. וכלם נקרא * כעין של מעלה, קהלת, כנופא

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ט (זכריה ד') עיני ה' המה משוטטות בכל הארץ; מוסף עיני ה' המה משוטטות בכל הארץ וכתיב כי י' ל"ג רחמי. כ דהוא. ל לההוא. מ ל"ג בני. נ ל"ג מן דכתיב עד דכתיב; ואשתדלותיה באורייתא למעבד טיבו וקשוט דכתיב.

כ (ד"ה ב' ט"ז) ב"ב ס"ז צ"א. ל (מלכים א' ה') ח"ב קטו: קעט. מ (ד"ה א' כ"ט) ויחי רכ"ב צ"ג. ו (קהלת א') ויצא ו' צ"א.

רךד אמת ^ת מן דהא רב חסדא עד לאוטבא להו אד"ג.

מאמר

הסולם

את הכל ראיתי בימי הבלי

שבצפורי, דהיינו בין תלמידי חכמים, שנקראים בעלי המגן. ועלה זכה להרבה טוב, להרבה עושר, ולהרבה תורה. ואמר כל זה זכיתי, משום שבאתי בין אלו, שהקב"ה משגיח להטיב להם.

קמ) ד"א את הכל וגו': פירוש אחר על הכתוב, את הכל ראיתי בימי הבלי. וכי שלמה שהיו בו מדרגות העליונות של חכמה יותר מכל בני הדור, שכתוב, ויחכם מכל האדם. וכתוב, וישב שלמה על כסא ה' למלך, אמר, על חיי, בימי הבלי. וכתוב, הבל הבלים אמר קהלת.

קמא) ותנא ז' שמות וכו': ולמדנו ז' שמות נקרא שלמה, ידידיה, אגור, בן יקא, איתיא"ל, למואל, קהלת. והשם קהלת הוא כנגד כולם. וכלם נקראים כעין של מעלה. קהלת, נקראת גם עדה קדושה של עשרה אנשים. ועל כך אמרו, אין קהל פחות מעשרה, וקהל הוא אפילו מאה ויותר. אלא לא פחות מעשרה, אבל קהלת

ולעין בו, כמ"ש. כי ה' עיניו משוטטות בכל הארץ, ונמצאו רשעים בעולם, צדיק ההוא הנמצא בדור נתפש בעונם, והרשעים, מאריך הקב"ה אפו עמהם עד שישבו, ואם אינם שבים, לא ימצא מי שיבקש רחמים עליהם, כי כבר מת הצדיק. ז"ש, יש צדיק אוכד בצדקו, ומשום שהוא צדיק, הסתלק מן העולם. כדי שלא יבקש רחמים על הדור.

קלח) בגין כך תנינן וכו': משום זה למדנו, לעולם אל ידור אדם אלא במקום שאנשי מעשה דרים בתוכו. מהו הטעם. משום שאזי לו לזה שמעונו בין הרשעים, כי הוא נתפש בעונם. ואם מעונו בין צדיקים, מטיבים לו בזכותם.

קלט) דהא רב חסדא וכו': כי רב חסדא היה דר מתחילה בין אנשי קפוטקאי, והיתה השעה דחקת לו, ומחלות היו רודפות אחריו. לקח ושם דירתו בין בעלי המגן (דפו"י דף ל"ח ע"ב * דף ל"ט ע"א)

קדישא דבי עשרה, בגין כך ^ו קהל אין פחות מעשרה. וקהל אפילו מאה, וקהלת ^ז כלא דכלא, כמד"א ^ח קהלת יעקב.

קמב) ותאנא, שמותיו על שם החכמה אתקרון, ובגין כך ג' ספרין עבד, שיר השירים. קהלת. משלי. וכלהו לאשלמא חכמתא. שיר השירים לקבל דחסד. קהלת לקבל דדינא. משלי לקבל דרחמי. בגין לאשלמא חכמתא, והוא עבד כל מה דעבד בגין לאחזאה חכמתא, ^ט ולקבל דרגא עלאה, והוא אמר בימי הבלי הכלים. קמג) אלא, רזא דהבל יקירא הוא. והוא הבל דנפיק מפומא, ורזא דהבל דנפיק מפומא, קלא אתעביד מניה. ותאנא, אין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן שלא חטאו. שלא חטאו ^י ממש. ^{יא} והבל אתעביד ברוחא ומיא, וכל מה ^{יב} דאתעביד בעלמא בהבל אתעביד. ^{יג} ורזא דהאי הבל של תינוקות אתעביד קלא, ואתפשט בעלמא, ואינון נטורי עלמא, ונטורי קרתא, הה"ד ^{יד} אם יי לא ישמר עיר וגו'.

קמד) ת ות"ח, הוא הבל, הוא קלא. מה בין האי להאי. הבל ^{טו} קאים בחילא, למיפק קלא. קלא ממש קאים ^{טז} בקיומה ^{יז} לאפקא ^{יח} מלה. וההוא הבל דהוה אחסנתיה דאבוי ^{יט} קרייה הבל, ומניה חזא כל מה דחזא. ואע"ג דסיועין סגיאין מעילא אחרנין הוה ליה, ולאשתמודעא מלה, אמר בימי הבלי. דמלה דא מתמן אתא.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

^ו (דברים ל"ג) ח"ב פג: ז"ח ח' ט"ד שכ"א, ת"ח ^ז קהלת עשרה ואין; קהל עשרה. ע כלל. כלא. קי"ב ט"ד שכ"ז. ט (תהלים קכ"ז) ויצא מ"ד צ"א. ^ח פ ולקבלי דרזא. צ מוסיף ממש אפילו שוגג שהוא חטא כ"ש; עון מזיד. ק מוסיף וקלא והבל וקלא בהבל. ^ט דאתעביד בהבל ול"ג בעלמא ול"ג אתעביד. ש מוסיף ורזא דמלה. ת ת"ח. א מוסיף הוא קלא וקאים. ^י ב בקיומיה. ג מוסיף דלא לאפקא. ד אחרא. ה קראה.

את הכל ראיתי בימי הבלי

הסולם

מאמר

בעולם. והם שומרי העולם ושומרי העיר. ז"ש אם ה' לא ישמר עיר וגו'.

קמד) ות"ח הוא הבל וכו': ובוא וראה, הוא הבל הוא קול, מה ההפרש בין זה לזה. הבל, עומד בכח שיצא ממנו קול, אבל קול ממש, עומד בקיומו שיצא ממנו מלה. והבל ההוא שהיה נחלתו מאביו, נקרא הבל, וממנו היה כל מה שראה שלמה, ואע"פ שהיה לו תמיכה רבה מלמעלה ממדרגות אחרות. ובכדי להודיע הדבר, אמר, בימי הבלי להודיע שמלה זו באה משם.

ביאור הדברים. ענין הבל, כבר נתבאר היטב לעיל (ויצא דף ז' ד"ה בכדי) ומשם תדרשנו. שה"ס הארת קו שמאל דבינה שנסתם ונחרב מפאת המחלוקת עם הקו ימין דבינה. ויצאה הארתו לחוץ ונעשה הבל. עש"ה. וז"ש. והוא הבל דנפיק מפומא, שיוצא מפנימיות המדרגה לחוץ, והאור נעשה הבל. וכשזוין הם בג"ר דקטנות, שנקראו או תנוקות של בית רבן (כנ"ל בהקדמת ספר הזהר דף ו' ד"ה ואלמלא ע"ש

קהלת, הוא כלל הכל, של כל ישראל, כמש"א קהלת יעקב.

קמב) ותאנא שמותיו וכו': ולמדנו, שמותיו על שם החכמה נקראו, ומשום זה עשה ג' ספרים, שיר השירים קהלת משלי. וכולם הם להשלים החכמה. שיר השירים, הוא כנגד חסד, קהלת, הוא כנגד דין, משלי כנגד רחמים, דהיינו כנגד ג' קוין, חסד דין רחמים. כדי להשלים החכמה. והוא עשה כל מה שעשה כדי להראות חכמה, וכנגד מדרגה עליונה. והוא אמר על עצמו, בימי הבלי, הבל הבליים.

קמג) אלא רזא דהבל וכו': ומשיב, אלא הבל הוא סוד יקר. והוא הבל היוצא מן הפה, וסוד הבל היוצא מן הפה נעשה ממנו קול, ולמדנו אין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן שלא חטאו. והיינו שלא חטאו ממש. ולא שחטאו, אלא שאינו נחשב להם לחטא מחמת קטנותם. והבל נעשה ברוח ומים. וכל מה שנעשה בעולם נעשה בהבל. וסוד הבל הזה של התנוקות נעשה קול והתפשט (דפו"י דף ל"ט ע"א)

קמה) ורזא דמלה הכל הבל ו את הכל ראיתי בימי הבל, יש צדיק אובד בצדקו, ז דא הוא רזא דמלה, דגלי ופרסם, ח דכלא תליא בימי הבל, כלומר בזמנא דהאי הבל ינקא מן דינא, בגין למעבד דינא, צדיק אובד בצדקו, ובזמנא דהאי הבל ינקא מרחמי. רשע מאריך ברעתו. ותרוייהו תליין בהאי הבל, ובג"כ כתיב בימי, ולא כתיב ביום. וכלא תליין בימי הבל דא. ט מאן דאערע בדינא, בדינא. מאן דאערא ברחמי, ברחמי.

קמו) ואי תימא יש צדיק אובד ולא קאמר אבוד. הכי הוא אובד ממש. דההיא דינא אובד לצדיק מעלמא ומדרא. ויש רשע מאריך ברעתו, מאריך ממש, דההוא דינא כד ינקא מרחמי, עביד רחמי לההוא רשע, ומאריך ליה.

חלופי גרסאות

ו ל"ג את הכל ראיתי בימי הבל. ז דההוא. ח ל"ג דכלא תליא. ט מוסיף ובג"כ דא מאן. י הבל.

את הכל ראיתי בימי הבל

הסולם

מאמר

היחוד של קול ודבור, שהוא יחוד השלם דפכ"פ. וז"ש וההוא הבל דהוה אחסנתיה דאבוי, משום שהקול, שהוא ז"א, נולד מבינה, כנ"ל. ע"כ נחשבת הבינה לאבא ואמא של הקול, מחמת שהקול זכה בהבל ההיא, כמו בן היורש את אביו ואמו, שהרי באמת אין לז"א שום חלק במוחין דבינה, אלא משום הכרעתו את הקוין שלה, זכה וירש המוחין ההם מהם. אמנם ההבל אינו אלא קו שמאל דבינה כמבאר, וז"א ירש כל הג' קוין ממנה שהם חב"ד. וז"ש ואע"ג דסירעין סגיאין מעילא אחרנין הוו ליה, דהיינו גם מב' הקוין האחרים. אלא ולאשתמודעא מלה אמר, בימי הבל, דהיינו החכמה הנמשכת על ידי הדעת הנבחנת לאשתמודע, היא שבאה רק מן ההבל לכד. ועל חכמה זו הזכיר, ב"מ' הבל.

קמה) ורזא דמלה הכל וכו': וסוד הדבר הכל הבל את וגו' יש צדיק אובד בצדקו. זה הוא סוד הדבר שגילה ופרסם, שהכל תלוי בימי הבל, כלומר, בזמן שהבל זה יונק מן הדין, כדי לעשות דין, דהיינו מטרס הכרעת קו האמצעי, צדיק אובד בצדקו מכח הדין ההוא, ובזמן שהבל ההוא יונק מן רחמים, דהיינו אחר הכרעת קו האמצעי, או רשע מאריך ברעתו, שמכח הרחמים הוא ארך אפים, ושניהם, הרשע והצדיק, תלויים בהבל הזה, וע"כ כתוב בימי, ולא כתוב ביום. וכולם תלויים בהבל הזה, מי שיקרה בשעת הדין הוא בדין, ומי שיקרה בשעת הרחמים, הוא ברחמים.

קמו) ואי תימא יש וכו': ואם תאמר הרי כתוב, יש צדיק אובד, לשון הוה ותמיד, ואינו אומר אבוד. שאם תלוי בזמן היה לו לומר לשון עבר ולא הוה. ומשיב, שהדין ההוא, כל פעם

ע"ש) הם מקבלים הארת קו שמאל דבינה הוה, וגם הארתם יוצא לחוץ מפייהם ונעשה הבל. וז"ש אין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תנוקות של בית רבן. כי אח"כ לעת גדלות כשזרין נקראים אפי רברבי, הנה כל מדה החכמה שבהם הוא מהבל הזה שהוציאו מפייהם בעודם שהיו אפי זוטרי (כמ"ש בהקס"ז דף ו' ד"ה ואלמלא) ע"ש. וכיון שאין קיום לעולם רק בהארת החכמה, נמצא שהעולם מתקיים על הבל שלהם. וז"ש ואנון נטורי עלמא ונטורא קרתא, כי הארת החכמה שומרת העולם מן הקליפות והמויקים. אמנם ההבל במקום יציאתו, שהוא בקו שמאל דבינה, הוא הבל שאין בו כלום אלא חורבן, רק אח"כ כשז"א עולה לבינה בסוד קו האמצעי ומכריע ועושה שלום בין הקוין ימין ושמאל ומיחדים וכו', אז חוזר ההבל להיות אור, ויוצאים ג' קוין חכמה בינה דעת, בבינה. ואז נולד ז"א במוחין דגדלות מן הבינה, כי כל מה שגורם התחתון בעליון זוכה בו גם התחתון. וכיון שלולא ז"א, הנקרא קול, שהכריע בין הקוין דבינה, והוציא בה חב"ד, היתה נשארת הבינה בסוד המחלוקת, ואורה היה נשאר בבחינת הבל, לפיכך זכה גם ז"א בג' מוחין חב"ד. שז"ס תלת נפקי מחד חד בתלת קיימא (ב"א אות שס"ג) נמצא שז"א נולד מתוך ההבל הזה דבינה שהחזירו לאור. וז"ש, הבל, קאים בחילא למיפק קלא, שהבל דבינה יש בה כח להוציא ולהוליד הקול, שהוא ז"א, דהיינו אחרי שעולה בסוד מ"ן ומכריע ומחזיר ההבל לאור. קלא ממש, קאים בקיומא, אבל הו"א שנקרא קול, הוא כבר עומד במוחין דחב"ד הנקרא קיום, לאפקא מלה, להוציא הדבור, שהוא הנוקבא, ונעשה

(דפו"י דף ל"ט ע"א)

קמז) עד דהוו יתבי ר^א חמו לטורא דהוה סליק לעילא ונחית לתתא. אמר אתעטרותא אתעטר ב^א כ בטינתא דארעא, ג^א מגו לעילא. ד אדהכי, סליק ההוא חקלא ריחא, מכל בוסמין, אמר ניתיב הכא, מ דשכינתא גבן אתקיים. בגין כך, כריח שדה אשר ברכו יי^י.

קמח) פתח ואמר, ו^א וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני וגו', וירח את ריח בגדיו, משמע דאינון לבושיין הוו סלקין ריחא טבא, ד לא אתעדי מנהון^ס ההוא ריחא. השתא אית לאסתכלא, כתיב, ריח בגדיו, וכתיב ריח בני, ולא אמר ריח הבגדים, אלא ריח בני. אלא תאנא, כיון שנכנס יעקב, נכנס עמו ג"ע. ותאנא, אותן הבגדים היו של אדם הראשון, דכתיב, ויעש יי^י אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם, והוציאם מג"ע.

קמט) ואי תימא, דכתיב ויתפרו עלה תאנה דאינון הוו, אי הכי, אמאי כתיב ויעש ה' אלהים. וכתיב כתנות עור, הא לא הוו אלא ע עלה תאנה פ אלא כתר גומו. לבושיין דיקר והוו סלקין ריחין מבוסמא דעדן.

קנ) ותניא, בשם מלא אתעבידו, דכתיב ויעש ה' אלהים. מה דלא אתעבידו ביה שמיא וארעא. ולא. והא כתיב, ביום עשות יי^י אלהים ארץ ושמים. לא קשיא ז האי כד אתעבידו, ק לא אתעבידו בשם מלא, ר בר כד אתקיימו, בשם מלא אתקיימו.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

פ (בראשית כ"ז) ב"א שלי"ג צ"א. תולדות נ"ח צ"ג. ג (בראשית ג') ב"א רל"ט צ"ה. ק (בראשית ב') ב"א קצ"ב צ"א. כ בעניותא ל ל"ג אדהכי. מ שכינתא בגוון. נ ולבתר אתעדי; ולבתר דלא. ס ל"ג ההוא ריחא. ע ל"ג עלה. פ ל"ג אלא. צ אלא. ק ל"ג לא. ר ל"ג בר.

דרך אמת א [ראו עשן שעלה למעלה וירד למטה. ב] בטיט שיט בארץ. ג ע"י התלהבות אור שלמעלה בשדה זו גורם ששדה זו מריח מכל מיני בשמים.

וירח את ריח בגדיו

הסולם

מאמר

וגו' וירח את ריח בגדיו, משמע שהלבושים היו מעלים ריח טוב שלא נעדר מהם לעולם ריח ההוא. עתה יש להסתכל, כתוב ריח בגדיו, וכתוב, ריח בני, ולא אמר ריח הבגדים אלא ריח בני. ומשיב, אלא למדנו, כיון שנכנס יעקב, נכנס עמו גן עדן. ולמדנו אותם הבגדים היו של אדם הראשון. שכתוב ויעש ה' לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם והוציאם מגן עדן. קמט) ואי תימא דכתיב וכו': ואם תאמר, שכתוב, ויתפרו עלה תאנה, ומהם היו הכתנות עור שעשה להם ה'. אם כן למה כתוב, ויעש ה' אלקים הלא תפרו מעצמם. וכתוב כתנות עור, הרי לא היו אלא עלה תאנה. אלא כתר גומו של כתנות עור, לבושיין דיקר. והיו מעלים ריח מן הבשמים שבעדן.

קנ) ותניא, בשם מלא וכו': ולמדנו, בשם מלא נעשו. שכתוב, ויעש הויה אלקים, שהוא שם מלא. מה שלא נעשו בו שמים וארץ. שבהם כתוב אלקים בלבד. שואל, ולא. והרי כתוב

פעם שמתעורר, אובד את הצדיק מן העולם ומן הדור, וזה נוהג תמיד. ויש רשע מאריך ברעתו, מאריך ממש בחטאו, כי דין ההוא בעת שיונק מן הרחמים עושה רחמים על רשע ההוא ומאריך לו.

קמז) עד דהוו יתבי וכו': בעוד שהיו יושבים, ראו עשן קטורת שהיה עולה למעלה וירד למטה. אמר, התעטרות הוא, העשן, מתעטר ברפש הארץ מן למעלה. וע"כ הוא עולה למעלה וירד למטה. וזה רומז על ההבל הנ"ל, שמתוך שהוא שפל ומלא דינים ע"כ נתעטר בו ז"א שתקן אותו והרויח המוחין מבינה. כנ"ל בסמוך. בינתים העלה השדה ריח שהריח יותר מכל הבשמים. אמר נשב כאן, שהשכינה מתקיימת אצלנו, ועל זה כתוב, כריח שדה אשר ברכו ה'.

מאמר וירח את ריח בגדיו

קמח) פתח ואמר וירח וכו': פ"א, וירח את ריח בגדיו וגו' ריח בני כריח שדה (דפו"י דף ל"ט ע"א)

קנא) ומה דאמרו ^ט דאינון לבושין אתו ליהווא רשע דעשו. דנסיב לו מן נמרוד ^ת הכי אוקימנא, וקשיא מלה, ^א דאי הכי הא כתיב לאדם ולאשתו, לבושין לאדם, ולבושין לחוה. לבושין דחוה מה אתעבידו. ^ב ותו, ^ג דאי הכי ^ד במאי אתקברו, ^{ס"ד} דאינון שבקו וראמו מנהון זהרא עלאה, דיהיב לון קודשא בריך הוא.

קנב) אלא אינון לבושין דאתלבשו בהו אדם ואתתיה, לא אתלבש בהו ב"נ אחרא, ^ז דבאינון לבושין דמו כגוונא דלעילא ^ח ואי ^ט ס"ד, ^י דאינון אתלבשו מגרמיהון בהו. תא חזי, כתיב וילבישם, דקב"ה אלביש לון, זכאה חולקהון.

קנג) כתיב. ^י ה' אלהי גדלת מאד הוד והדר לבשת. ^{יא} וכתוב ^{יב} הוד והדר לפניו. ^{יג} וכתוב ^{יד} עוטה אור כשלמה וגו'. כיון ^{טו} דאתלבש עבד מה דעבד. מלמד, שנתעטף קודשא בריך הוא באור, וברא ית שמיא. אלא במאי ^{טז} אוקימנא החמודות אשר אתה בבית. החמודות: בגדי מלכות במשי וזהב, וארחא דעלמא דגנוזי לון בבוסמין וריחין, ליקרא ^{יז} דלבושיהון.

קנד) תא חזי וירח את ריח בגדיו, בתחלה. ^{יח} וכד ארגיש. אמר ^{יט} ראה ריח בני, דידיע דביה הוה ^כ תליא מלתא, ^{כא} דבגיניה סליק ריחא. כריח שדה אשר ברכו יי, וכי מניין הוה ידע יצחק ריח שדה אשר ברכו יי.

מסרת הזהר

(ד) (תהלים ק"ד) וירא חי צ"ג. ז"ח ג"ב ט"א שכ"ח ש"ל. (שם צ"ו) ב"ב רט"ו צ"ב. ת) (שם ק"ד) ב"א ר"פ צ"ג.

ז בלבושיהון. מ כד. נ ל"ג ראה. ס מלה ול"ג תליא. ע ובג"כ.

חלופי גרסאות

ש אינון. ת הא. א אי. ב ל"ג ותו. ג אי. ד דאינון. ה וס"ד ול"ג ואי. ו מוסיף דאינון יחד. ז ל"ג מן וכתוב עד עוטה. ח ל"ג וכתוב; והכתיב (ד"א) ט מוסיף דאתלבש מה דאתלבש. י ל"ג אלא. כ אוקמוה.

מאמר

הסולם

וירח את ריח בגדיו

קנג) כתוב, ה' אלקי וגו': כתוב, ה' אלקי גדלת מאד הוד והדר לבשת, וכתוב, הוד והדר לפניו וגו', וכתוב, עוטה אור כשלמה וגו', כיון שהתלבש עשה מה שעשה, דהיינו שברא העולם, מלמד שהתעטף הקב"ה באור וברא את השמים. וכעין התלבשות זה היו הבגדים של אדה"ר. אלא במה נבאר הכתוב, החמודות אשר אתה בבית, הנה החמודות, פירושו, בגדי מלכות, במשי וזהב, ודרך העולם הוא לגנוז אותם בבשמים וריחות, בשביל יקר הלבושים.

קנד) תא חזי וירח וכו': בוא וראה, וירח את ריח בגדיו בתחילה, שהיה חושב שמהם בא הריח, וכשהרגיש, אמר ראה ריח בני, כי ידע שבו תלוי הדבר, שבשבילו עלה הריח, ולא מן הלבושים. כריח שדה אשר ברכו ה'. שואל, וכי מאין היה יודע יצחק, ריח שדה אשר ברכו ה'.

אלא

כתוב, ביום עשות הויה אלקים ארץ ושמים. ומש"ב, לא קשה זה, כי כשנעשו לא נעשו בשם מלא, וכשהתקיימו, בשם מלא התקיימו, והכתוב, ביום עשות ה' אלקים נאמר לקיום.

קנא) ומה דאמרו דאינון וכו': ומה שאמרו, שאלו הלבושים באו לאותו רשע עשו, שלקחם מן נמרוד. כן בארנו וקשה הדבר. א"כ הרי כתוב, לאדם ולאשתו, שעשה לבושים לאדם ולבושים לחוה, ומה נעשה עם הלבושים של חוה, ועוד, אם כן, במה נקברו, היעלה על דעתך שהם עובו והשליכו מעצמם זהר העליון שנתן להם הקב"ה.

קנב) אלא אינון לבושין וכו': אלא, אלו הלבושים שהתלבשו בהם אדם וחוה לא התלבש בהם אדם אחר, כי באלו הלבושים היו דומים כעין של מעלה, ואם יעלה על דעתך, שהתלבשו בהם מעצמם, בוא וראה, כגוב, וילבישם, שהקב"ה הלביש אותם, אשרי חלקם.

(דפו"י דף ל"ט ע"א *) דף ל"ט ע"ב)

קנה) אלא, תרין מלין אינון, וכלא הוא חד. דכתיב, ^א ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב. וכי לא הוה ליה ביתא, או מקום אחר להתפלל. אלא אותה השדה היה אשר קנה אברהם סמוך למערה. דכתיב ^ב השדה אשר קנה אברהם מאת בני חת. ובשעתא דהוה יצחק ^ג עאל ^ד גביה, חמא שכינתא עליה, וסליק ריחין עלאין קדישין, ובגיני כך הוה מצלי תמן, וקבעיה לצלותיה.

קנו) ואברהם אמאי לא הוה מצלי תמן, משום דקביעותא דאתרא ^ה אחרא הוה ליה בקדמיתא, ומלה אחרא ריחא דחמא בהר המוריה. ולמה נקרא מוריה. ע"ש המר הטוב- דהוה תמן.

קנו) וכלא הוה, וג"ע דעאל עמיה וברכיה. ובגין כך לא תלה מלה בלבושין, אלא ביעקב ממש, דחמא דביה הוה ^ו תליא מלה ^ז ואתחזי, וזכותיה סליק ^ח לאתברכא, ועאל עמיה ג"ע. ובג"כ ^ט כד אתרעם עשו, ^י אמר גם ברוך יהיה.

קנח) ^{יא} אמר רבי יצחק, לא אצטריך אורייתא למכתב אלא מהחדש הזה לכם ראש חדשים. מאי טעמא. משום דשירותא דסיהרא הוי, וע"ד אורייתא הוה אצטריך למכתב מהכא, דהא בקב"ה אתקשר מלה.

קנט) ולא קשיא, דלא כתיב ^{יב} זאת, החדש הזאת, דהא זה וזאת כחד מתקשרין ובאתר דאית ביה דכר ונוקבא כחדא, לית שבחא אלא לדכורא, ועל דא ראשון

חלופי גרסאות

מסרת הזהר
 א) (בראשית כ"ד) ב"א ק"ל צ"א. ד"ח ג' פ ל"ג עאל. צ בגויה. ק ל"ג אחרא. ר ל"ג ט"ד שט"ו תק"ח קי"א ט"ז שט"ז, קי"ד ט"א ש"ד. דהוה תמן. ש ל"ג תליא. ת ויאות הוה לאתברכא [מלה] יל"ג מן ואתחזי עד אמר ר"י; ל"ג ואתחזי. א ל"ג לאתברכא. ב ל"ג כד. ג שאמר. ד בדפו"י כתבו המאמר מן א"ר יצחק עד ה' אחד ושמו אחד (שבאות קעו) לא נמצא בוהר גדול דפוס מנטובה קרימונה לובלין ומצאנוהו בוהר קטן דפוס מנטובה. ה ל"ג זאת.

חלופי גרסאות

הסולם

מאמר

אלא ביעקב ממש, שראה שבו תלוי דבר הריח, והוא ראוי וזכותו עולה להתברך, ונכנס עמו הגן עדן, ומשום זה, כשהתרעם עשו, אמר גם ברוך יהיה.

קנח) אמר ר' יצחק וכו': אר"י, לא היה התורה צריך לכתוב אלא מהחדש הזה לכם וגו', מה הטעם, משום שהוא תחילת שליטת הלבנה. וע"כ היתה התורה צריכה להתחיל לכתוב מכאן. כי בהקב"ה נקשר הדבר. כי הלבנה ה"ס המלכות שבשלמותה מתיחדת עם הקב"ה, וע"כ היה צריך התורה להתחיל בתחילת שלמות הלבנה שהוא החדש הזה לכם ראש חדשים וגו'.

קנט) ולא קשיא וכו': ולא קשה, שלא כתוב, זאת, דהיינו החדש הזאת, כי שם הלבנה הוא זאת (כנ"ל אות קי"ז) והוא משום כי ז"ל וזאת מתקשרים יחד, ובמקום שיש זכר ונקבה ביחד, אין השבח אלא לזכר, וע"כ אומר החדש הזה ולא זאת. וע"כ אומר ראשון הוא לכם לחדש

קנה) אלא תרין מלין וכו': ומשיב, אלא ב' דברים הם והכל הוא אחד. שכתוב, ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב. והוא אחד עם השדה אשר ברכו ה'. וכי לא היה לו בית או מקום אחר להתפלל. אלא אותו השדה היה אשר קנה אברהם, סמוך למערת המכפלה, שכתוב, השדה אשר קנה אברהם מאת בני חת. ובשעה שהיה יצחק בא אל השדה, ראה השכינה עליו, והעלה ריחות עליונות קדושות, ומשום זה היה מתפלל שם, וקבע אותו למקום תפלה.

קנו) ואברהם אמאי לא וכו': שואל, ואברהם למה לא התפלל שם, בשדה המערת המכפלה, כמו יצחק. ומשיב, משום שהיה לו קביעות אחר בתחלה, ודבר אחר של ריח ראה בהר המוריה. שלמה נקרא הר המוריה, על שם המר הטוב שהיה שם.

קנו) וכלא הוה וג"ע וכו': והכל היה אצל יעקב, כי מלבד הריח שלו, גם ג"ע נכנס עמו, וע"כ ברכו. וע"כ לא תלה הדבר בלבושים, (דפו"י דף ל"ט ע"ב)

הוא לכם לחדשי השנה, לחדשי השנה ודאי. אמר רבי יהודה, לכם תרי זמני למה. אמר רבי יצחק, מנייהו, אשתמע יתיר, כמה דכתיב, ^(א) כי חלק ה' עמו. אתקשרותא דא לכם, ולא לשאר עמין.

קס) דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשור לחדש הזה ויקחו להם איש שה וגו', בעשור, אמאי בעשור. אמר רבי אבא, בזמנא דאנהיר יובלא לסיהרא, דכתיב ביובלא, בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפורים הוא.

קסא) ויקחו להם איש שה לבית אבות, אמאי, בגין ד בזמנא דא אצטריך למיגד ליה. דהא תנינן, במלתא דא ^(ב) אתבר ^(ג) כתרא תתאה, דמתאזדין ביה כל שאר כתרין תתאין, ועל דא פריש משה ואמר, משכו וקחו לכם צאן, כמה דכתיב, צאן ועבד ושפחה.

קסב) אמר קודשא בריך הוא, עבידו אתון עובדא לתתא, ואנא אתבר תקפיהון לעילא, וכמה דתעבדון בנורא אתון, דכתיב כי הם צלי אש, ^(ד) אנא איה הכי ^(ה) אעביר אותו באש בנהר דינור.

קסג) אמאי אתנגיד בעשרה, ואתנכיס בארבעה עשר. אמר רבי אבא בדא אתקשרו ישראל ארבע מאה שנין. ואף על גב דארבע מאה שנין לא ^(ו) אשתעבידו בהו ^(ז) מכל מקום. הואיל והוה זמין לאתקשרא ^(ח) בהו. אתחשיב עליה כאילו אשתעבידו בהו כל ת' שנין. בג"כ, מעכבין ליה ארבע יומין, קטירא ^(ט) ברשותיהו ^(י) דישראל, ולבתר ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים.

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

(ג) (דברים ל"ב) ב"א קצ"ד צ"ה. ד) ח"ב מ : מא. ח"ג ט מוסיף דא כתרא : כתרא חדא. י ל"ג דכתיב. קב : רבא. כ ואנא. ל ל"ג מן אעביר עד אבאי. מ אשתעבדו. נ ל"ג מכל מקום. ט ביהו : כה יאתחשיב. ט ברישיתיה. פ ל"ג דישראל. צ ובתרי.

מאמר

המולם

יורה את בית בניו

למשוך אותה כי למדנו, בדבר זה בלקיחת השנה. נשבר כתר התחתון, שנאחזים בו כל שאר כתרים התחתונים דקליפת, ועל זה פרש משה ואמר, משכו וקחו לכם צאן. שהוא כמ"ש צאן ועבד ושפחה, שהם כתרין תתאין דקליפות. וצאן כולל כולם. והמצרים עשו אותם לאלהים. קסב) אמר קב"ה עבידו וכו': אמר הקב"ה עשו אתם מעשה למטה, שתמשכו ותקחו צאן, ואני אשבר תקפם למעלה. וכמו שתעשו אתם לשרפו באש, שכתוב, כי אם צלי אש, אני גם כן למעלה, אעביר אותו באש, בנהר דינור. קסג) אמאי אתנגיד בעשרה וכו': שואל, למה נמשך בעשרה לחדש, ונשחט בארבע עשר. אמר ר' אבא, בזה, בשה, שהיא אלהי מצרים, כנ"ל, נקשרו ישראל תחת שעבודו, ארבע מאות שנה, ואע"פ שלא השתעבדו בהם ארבע מאות שנה, מכל מקום, משום שהיו מוכנים להתקשר בהם ת' שנה, לולא

לחדשי השנה, לחדשי השנה ודאי, ללמד. שסובב על המלכות הנקראת שנה, אלא תלה השבח בזכר. אמר ר' יהודה, לכם לכם ב' פעמים למה. שנאמר החדש הזה לכם ראשון הוא לכם, אמר ר' יצחק מהם, מכפילות לכם, נשמע יותר שהוא רק לישראל, ולא לשאר העמים. כמו שכתוב, כי חלק ה' עמו. התקשרות הזאת של החדש, הוא לכם ולא לשאר העמים.

מאמר שה לבית אבות

קס) דברו אל כל עדת וגו': שואל, למה בעשור לחדש. אמר ר' אבא הוא בזמן שהיובל, שהוא בינה, מאיר אל הלבנה, שהיא מלכות, שכתוב, ביובל, בעשור לחדש השביעי יום הכפורים הוא. ויום הכפורים הוא הארת הבינה, הרי שהארת הבינה במלכות הוא בעשור לחדש. (כמ"ש אמור ק' : ד"י). קסא) ויקחו להם איש שה לבית אבות : למה, משום שבשעה ההוא צריכים (דפו"י דף ל"ט צ"ב)

קסד) אמאי בין הערבים. בשעתא דדינא תליא, ובשעתא דאתמסר * מלה דא ליה, על ידוי דאברהם, דכתיב ה) ויהי השמש באה ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו. ק אימה : כתרא חדא. חשכא : כתרא אחרא. גדולה : האי ר דהיא רברבא מכלא. ואע"ג דאוקימנא קרא דא על שאר שעבודיהו דישראל, וכלא הוה. כגוונא דא, כי מחה אמחה, אתון מתתא, ואנא מעילא.

קסה) תנא, לא נפקו ישראל ממצרים, עד דאתברו כלהו שלטונין דלעילא ממשולטניהון, ונפקו ישראל מרשותהון, ואעלו ת לרשותא קדישא עלאה בקודשא בריך הוא, ואתקטירו ביה, הדא הוא דכתיב, כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם. מאי טעמא עבדי הם. אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים, דאפקית להו מרשותא אחרא, ועאלית לון ברשותי.

קסו) והיינו דאמר רבי שמעון, מאי דכתיב, אך ביוב הראשון תשביתו שאור מבתיכם כי כל אוכל מחמצת. א אנא הכי אוקימנא, האי שאור, והאי מחמצת, דרגא חד אינון, וכלהו ב חד. רשו אחרתי, אינון שלטונין, ג דטמנן על שאר עמין, וקריןן להו יצר הרע, רשותא אחרא, אל נכר, אלהים אחרים. אוף הכי, שאור, ומחמצת, וחמץ, וכלא חד. אמר קב"ה, כל הני שני, ד קיימתו ברשותא אחרא, עבדין לעם אחרא, מכאן ולהלאה דאתון בני חורין, אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם. כל מחמצת לא תאכלו. ולא יראה לך חמץ.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ה) (בראשית ט"ו) ב"א רל"א צ"ו ת"ג. בהשמטות קמ : ק אימא. ר דהאי. ש משלשולהון. ת ברשותא. א אלא. ו) (ויקרא כ"ה) ב ל"ג חד. ג וממנן. ד קיימתון.

מאמר

הסולם

שאור ומחמצת

יצאו ישראל ממצרים, עד שנשברו מממשלתם, כל השרים שלהם למעלה, ויצאו ישראל מרשותם ובאו לרשות הקדושה העליונה בהקב"ה, ונקשרו בו. ז"ש, כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם. מהו הטעם שעבדי הם, הוא, אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים. שהוצאתי אותם מרשות אחרת והבאתי אותם לרשותי.

מאמר שאור ומחמצת

קסו) והיינו דאמר ר"ש וכו' : והיינו שאמר ר"ש, מ"ש אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם כי כל אוכל מחמצת. אני כך בארתי, שאור זה ומחמצת זו הם מדרגה אחת, וכולם אחד. רשות אחרת, הם השרים הממונים על שאר העמים, ואנחנו קוראים אותם יצר הרע, רשות אחרת, אל נכר, אלהים אחרים. אף כאן, שאור ומחמצת וחמץ הכל אחד הוא, אמר הקב"ה, כל אלו השנים עמדתם ברשות אחרת, ועבדתם לעם אחר, מכאן ולהלאה, שאתם בני חורין, אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם, כל מחמצת לא תאכלו, ולא יראה לך חמץ.

אמר

ולוא דלג הקב"ה את הקץ, נחשב כאלו השתעבדו בהם כל ת' שנים. משום זה מעכבים את השנה ארבעה ימים, כשהוא קשור ברשות ישראל, ואח"כ ושחטו אותו כל קהל ישראל בין הערבים.

קסד) אמאי בין הערבים וכו' : שואל, למה נשחטו בין הערבים. ומשיב, משום שהוא בשעה שהדין תלוי, ובשעה שנמסר דבר זה, של גלות מצרים, על ידי אברהם, שכתוב, ויהי השמש באה ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו, אימה, הוא כתר אחד של הקליפה, חשכה, כתר אחר, גדולה, זו שהיא גדולה מכל הכתרים. ואע"פ שביארנו כתוב הזה, על שאר שעבודי ישראל, שאימה, זו בבלי חשכה, זו מדי, גדולה, זו יון (ב"ר פמ"ד). והכל היה. שרומזים על ג' כתרים דקליפה, וכן על הגליות. כעין זה, שאמרנו בשנה, שאמר הקב"ה אתם תעשו מעשה למטה ואני אשבר תקפס למעלה, כך, כי מחה אמחה, אתם תעשו למטה, ואני אעשה למעלה.

קסה) תנא, לא נפקו וכו' : למדנו, לא

(דפו"י דף ל"ט ע"ב * דף מ' ע"א)

קסז) אמר רבי יהודה, אי הכי כל ימי שתא נמי, אמאי שבעת יומין, דכתיב שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם, שבעת ימים, ולא יתיר. א"ל, כל זמנא דאתחייב בר נש ה לאתחזאה גרמיה בן חורין, הכי אצטריך, כל זמנא דלא אתחייב לא אצטריך.

קסח) למלכא דעבד לחד בר נש רופינוס, כל אינון יומין דסליק להאי דרגא, חדי, ולביש לבושי יקר, לבתר לא אצטריך. לשתא אחרא נטיר אינון יומין דסליק ליקירו דא, ולבש אינון לבושין, וכן ה כל שתא ושתא כהאי גוונא ישראל, כתיב, שבעת ימים שאור לא ימצא, דאינון יומי חדוותא, יומין דסליקו ליקרא דא, ונפקו משעבודא אחרא. ו ובגין כך, נטרין בכל שתא ושתא, יומין דסליקו להאי יקר, ונפקו מרשותא אחרא, ועאלו ברשותא קדישא, ועל דא כתיב, שבעת ימים מצות תאכלו.

קסט) אמר רבי שמעון, מצת כתיב, כמד"א, ה מראת אלהים. ולמה אתקרי מצת, דינא. דינא קדישא. דינא דאתאחדא בשמא קדישא. דינא דלא הוה

חלופי גרסאות

ה לאמחוי; לאתחזאה. ו בכל ז ל"ג בן ובגין עד ועאלו.

מסרת זוהר

ז (יחזקאל א') ח"ב פא : פב. קכד : ח"ג רכו רמו : ת"ז בהקדמה יב : תי"ח לי : ת"ע קלה. ז"ח ל"ז ס"ד של"ז. מ"ה ס"ג י"ג ת"ח צ"ז ט"ג של"ג.

מצת דינא

הסולם

מאמר

ישראל, משום שהלבנה עמדה בפגם, ומשום שהלבנה עמדה בפגם, ע"כ כתוב, לחם עוני. פירוש. תחלה היתה הנוקבא בסוד ב' מאורות הגדולים, ששניהם ז"א ומלכות היו בקומה שוה, שז"א היה מלביש קו ימין דבינה והמלכות לצד שמאל דבינה. ואז היו בבחי' אפי זוטרי, כי הם מוחין דאחורים שאינם מאירים, והם בחינת דין ואח"כ ע"י מ"ן שמעלים התחתונים, המלכות מתמעטת וחוזרת לנקודה, ואח"כ נבנית בנין גדול ע"י או"א וחורים למוחין דגדלות. ואע"פ שכבר עומדים ז"א ומלכות במוחין דגדלות אין המוחין דאחורים בטלים, אלא חורים להאיר בבחינת הרחמים וכל הארת החכמה שבמדרגה באים מאלו המוחין. כמ"ש לעיל (בהקדמת ספר זוהר דף ו' ד"ה ואלמלא ע"ש) ותדע שסוד מצה, היא אלו המוחין דאחורים. בעת שכבר נתקנו במוחין דגדלות.

זוה אמרו, ולמה נק' מצת, דינא, דע"כ נק' מצת בלי ו' להיותם דין, כי הם מוחין דאחורים בעת שזו"ן היו במוחין דקטנות, אלא דינא קדישא, דינא דאתאחדא בשמא קדישא, כי כבר חזרו ובאו במוחין דגדלות שהם קדש ומאוחדים בסוד ג' קוין שהם יה"ו של השם הקדוש, ונתבאר לעיל שלבא למוחין דגדלות

קסז) אמר רבי יהודה וכו': אר"י, אם כן גם כל ימות השנה לא נאכל חמץ, למה רק שבעת ימים, שכתוב, שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם, רק שבעת ימים ולא יותר. אמר לו, כל זמן שהאדם מחויב להראות עצמו בן חורין צריכים כן, שלא לאכול חמץ, ובכל זמן שאינו מחויב אינו צריך לאיסור חמץ.

קסח) למלכא דעבד לחד וכו': זה דומה, למלך שעשה אדם אחד לשר. כל אלו הימים שעלה למדרגה הזו, היה שמה ולבוש לבושי כבוד. לאחר כך לא היה צריך לזה. לשנה האחרת שמר אלו הימים שעלה לכבוד הזה, ולבש אלו לבושים. וכן כל שנה ושנה. כעין זה ישראל, כתוב, שבעת ימים שאור לא ימצא, שהם ימי שמחה, הימים שעלו לכבוד הזה, ויצאו משעבוד אחר. ומשום זה בכל שנה וישנה שומרים אותם הימים שעלו לכבוד הזה ויצאו מרשות אחר ובאו לרשות הקדושה, וע"כ כתוב, שבעת ימים מצות תאכלו.

מאמר מצת דינא

קסט) אמר ר' שמעון וכו': אמר ר"ש, מצת כתוב, בלי ו', כמ"ש מראת אלקים שהוא חסר ו', שע"כ רומז על דין, כן למה נקראו מצת, להיותם דין, דין קדוש, דין הנאחו בשם הקדוש, דין שלא היה חזק כל אותו הזמן בתוך (דפ"י דף מ' צ"א)

תקיפא כל ההוא זמנא בגווייהו ^ח דישראל, דהא קיימא סיהרא בפגימותא. ועל דקיימא סיהרא בפגימותא, ^ח לחם עני כתיב.

קע) מ"ט קיימא בפגימותא. בגין דלא אתפרעו, ולא אתגליא האי אה קדישא. גזירין הווי ולא אתפרעו, אימתי אתפרעו, בשעתא דכתיב, ^ט שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו, ואע"ג דאוקימנא האי קרא במלה אחרא, כלא הוה ויאות.

קעא) ^ט ואי תימא דבימי יהושע אתפרעו. לאו הכי, אלא אינון דכתיב ^י וכל העם הילודים במדבר בדרך וגו'. בטר דאתפרעו, אמר קודשא בריך הוא, בקדמיתא אכלתון מצות, דקיימא סיהרא בפגימותא, ואקרי לחם עני, מכאן ולהלאה האי לחם מאתר אחרא להוי. מאי הוא. דכתיב ^י הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. לא מן סיהרא כההוא זמנא, אלא מן השמים ממש, כמה דכתיב ^י ויתן לך האלהים מטל השמים.

קעב) וישראל קדישין, נטרין אינון יומין דעאלו תחות גדפוי דשכינתא, ונטרין ההוא נהמא דאתיא מסטרהא, וע"ד כתיב, ^י את חג המצות תשמר וגו',

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ח) (דברים ט"ז) ב"א רצ"ח צ"ב. ט) (שמות ט"ז) (י) (יהושע ה') כ) (שמות ט"ז) ויצא צ"ד צ"א.
(ל) (בראשית כ"ז) הקסה"ז קצ"ז צ"א. תולדות נ"ט צ"ב. מ) (שמות כ"ג) ח"ב סה. קכד. ח"ג רעא.

ח ישראל. ט מוסיק מילה ואי י בימי.

מ) (שמות כ"ג) ח"ב סה. קכד. ח"ג רעא.

תאמר

הסולם

מצת דינא

שואל, מה הטעם שהלבנה שהיא המלכות עמדה במיעוט. ומשיב, משום שלא נפרעו, ולא נגלה בהם אות הקדוש. כי ע"י הפריעה ממשיכים המוחין דגדלות ואז הלבנה במילואה, כנ"ל בסמוך. נמולים היו ישראל, ולא עשו פריעה. ומתי נפרעו. הוא בשעה שכתוב, שם שם לי חק ומשפט ושם נסהו, ואע"פ שבארנו מקרא הזה בדבר אחר, הכל היה. ויפה היא.

קעא) ואי תימא דבימי וכו': ואם תאמר דבימי יהושע נפרעו אינו כן. אלא הם שכתוב, וכל העם הילודים במדבר בדרך וגו'. אחר שנפרעו, אמר הקב"ה בתחילה אכלתם מצות, משום שעמדה הלבנה במיעוט, ונקרא לחם עני, מכאן ולהלאה, לחם זה יהיה ממקום אחר, מה הוא, הוא שכתוב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. לא מן הלבנה שהיא המלכות כבזמן ההוא, מטרם שנפרעו, אלא מן השמים ממש, שהוא ז"א. כמ"ש ויתן לך האלקים מטל השמים וגו'.

קעב) וישראל קדישין נטרין וכו': וישראל הקדושים, שומרים אלו הימים שנכנסו תחת כנפי השכינה, ושומרים הלחם הבא מצדה. דהיינו המצות, שכתוב, ושמרתם את המצות. מהו ושמרתם את המצות, הוא כמ"ש, ושמרתם

את

דגדלות. צריכה המלכות ב' תקונים, א) להתמעט לנקודה, ב) לבנין הגדלות, וע"ז יש ב' מעשים באתערותא דלתתא, א) מילה ב) פריעה. וכיון שישראל מלו את עצמם בעת ההיא ע"כ כבר באה המלכות בתקון א' שהיא נתמעטה לנקודה, כסוד מיעוט הלבנה, ואז כבר נמתקו בזה הדין דמוחין דקטנות שבמצה, וע"י פריעה שהיא אותיות פרע י"ה, מעוררים למעלה בנין המלכות ע"י או"א ומתגלים המוחין דגדלות. וז"ש, דינא דלא הוה תקיפא כל ההוא זמנא בגווייהו דישראל דהא קיימא סיהרא בפגימותא, כיון שכבר מלו את עצמם והלבנה שהיא המלכות נתמעטה, אז נחלש כח הדין שבמוחין דקטנות, כנ"ל. ואח"כ שיעשו הפריעה, כמ"ש לפנינו יצאו המוחין דגדלות. ואין קושי הרי בפסח כבר מאירים המוחין דגדלות אע"פ שישראל עוד לא פרעו. כי המדובר הוא ע"י אתערותא דלתתא, ובליל פסח היה הארת המוחין מאתערותא דלעילא בלבד, וע"כ לא האירו רק אותו הלילה בלבד. וז"ש ועל דקיימא סיהרא בפגימותא, לחם עני כתיב. כי מבחי אתערותא דלתתא עוד לא המשיכו המוחין דגדלות.

קע) מ"ט קיימא בפגימותא וכו':

(דפויי דף מ' ע"א)

וכתיב ושמרתם את המצות. מהו ושמרתם את המצות. כד"א, ושמרתם את בריתי. וכלא בחד דרגא סלקא ואתאחד.

קעג) ואי תימא משה היך לא פרע להו. אללא, בגין דלא יתעכבון ישראל תמן עד כ דיתסיאו, ועל דא כתיב, שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני. מ"ט לחם *) עני, משום כי בחפזון יצאת וגוי וכתוב ולא יכלו להתמהמה.

קעד) תא חזי, כד עאלו ישראל לארעא, עאלו גזירין ואתפרעו. ומה כתיב, ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם. מאי במסכנות. לחם עני. אמאי אקרי לחם עני. משום דקיימא סיהרא בפגימותא, ולא מתברכא משמשא, ולא מתנהרא מן שמשא, כמה דאת אמר, כי כל בשמים ובארץ, ולא אתנהרא מ מיובלא. מאי טעמא. משום דלא אתפרעו. אבל הכא, דאתגזרו ישראל ואתפרעו, לא תחסר כל בה כתיב, ועל דא לא במסכנות תאכל בה לחם. מאי טעמא. משום דלא תחסר כל בה, כמה דחסרו ליה במצרים.

קעה) ובכל שתא ושתא דוכרנא דמצרים קא עבדי ישראל, ואכלי ולא אשתאי מדרי דרין. ובגין דלא אתפרעו הכא במצרים, חסרו ליה להאי כל, וקיימא סיהרא בפגימותא, ואקרי לחם עני, עני: כתרגומו מסכנות. ומאי דאכלו ליה תמן בארעא, בגין דוכרנא דמצרים הוה, והאי לדרי דרין, ולזמנא דאתי כתיב, לא יבא עוד שמשך וירחך וגוי.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

(נ) שמות י"ט) ח"ב מג: ח"ג ק"ט: ט) (דברים ט"ז) ב"א רצ"ח צ"ג. ט) (דברים ח') לך קמ"ד צ"ג. תק"ח ק"ח ט"ב ש"א, ט"ד שכ"ב. ט) (ד"ה א' כ"ט) ב"א ע"ה צ"ב. צ) (ישעיה ס') ח"ב נט: ח"ג יב. קעח: ת"ז בהקדמה ט. תכ"א ס:

כ דאתסיאו. ל מה. מ מכל. נ והא.

מצת דינא

הסולם

גאמר

כל, שהיא יסוד ז"א, נאחז בשמים, שהוא ז"א. ובארץ שהיא המלכות, ומקבל מן השמים ונותן לארץ. ולא האירה מן היובל שהוא בינה. מה הטעם, משום שלא פרעו את עצמם, כנ"ל. אבל כאן בביאת הארץ, שנמולו ישראל ונפרעו, כתוב, לא תחסר כל בה, דהיינו היסוד דז"א המאיר אל המלכות, הנקרא כל, ועל כן, לא במסכנות תאכל בה לחם, מהו הטעם, הוא משום, שלא תחסר כל בה, כמו שנחסרו ממנו במצרים. קעה) ובכל שתא ושתא וכו': ובכל שנה ושנה עושים ישראל זכר למצרים, ואוכלים מצות, ואינם מפסיקים מדורי דורות. ומשום שלא פרעו את עצמם במצרים חסרו כל הוה, ועמדה הלבנה במיעוט, ונקראת לחם עוני. עוני, פירושו כתרגומו, מסכנות. ומה שאכלו לחם עוני בארץ, אע"פ שכבר פרעו עצמם, הוא זכר למצרים, וזה נוהג לדורי דורות. ולעתיד לבא, כתוב, לא יבוא עוד שמשך וירחך וגוי. דהיינו שלא יקרה עוד מיעוט בלבנה. שהוא המלכות.

תנא

את בריתי, שהוא ברית מילה, והכל עולה ונאחז במדרגה אחת. כנ"ל. קעג) ואי תימא, משה וכו': ואם תאמר, משה, איך לא פרע אותם, אלא הניחם במילה בלי פריעה. ומשיב, אלא משום שלא יתעכבו ישראל שם, עד שיתרפאו. לכן לא פרע אותם. ועל זה כתוב, שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני. מהו הטעם היה לחם עוני. משום כי בחפזון יצאת וגוי, וכן כתוב, כי לא יכלו להתמהמה. וע"כ לא נפרעו, ומילה בלי פריעה ממשיך לחם עוני, כנ"ל.

קעד) תא חזי, כד וכו': בוא וראה, כשבאו ישראל לארץ, באו כשהם נמולים ונפרעים, ומה כתוב, ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם, ומהו במסכנות. הוא לחם עוני, ולמה נקרא לחם עוני, משום שהלבנה, שהיא המלכות, עומדת במיעוט, ואינה מתברכת מן השמש, שהוא ז"א, ואינה מאירה מן השמש. כמש"א כי כל בשמים וארץ. שפירושו, אשר (דפו"י דף מ' ע"א *) דף מ' ע"ב)

קעו' תנא א"ר שמעון כתיב בעשור לחדש הזה ויקחו להם וגו', וכתב ר' אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפורים הוא, אשתמע כמה דאתמר, דכתיב בעשור לחדש הזה. מאי קא מיירי. אלא בעשור, מלה דא בעשור תליא. לחדש הזה בחדש הזה מבעי ליה. אלא, כד אתא נימוסא להאי דרגא, כתיב לחדש הזה דיקא.

קעו' ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית. ט תנא תלת קשרין אינון, ע בכור בהמה, בכור השבי, בכור השפחה. פ דכל ז שאר מתקשרי בהו באלין תלת גווי דלעילא. ובהאי דאתקרי צאן, אתקשר כלא, וכלא כלי' בצאן, אתקשר צאן בצאן; ולא יכיל לאתפרשא ר מקטרוי, ובהאי ר כלהו אתקשרו, וע"ד כתיב, והיה לכם למשמרת, קטירו ליה בקטירותא, ויהא אתמסר בידיכון ברשותכון, עד דתנכסו ליה, ותעבדון ביה דינא, ולזמנא דאתי כתיב ט מי זה בא מאדום. וכתב, כי זבח ליי' בבצרה. וכתב, ת והיה יי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה יי' אחד ושמו אחד.

רעיא מהימנא

קעח' וישא העם את בצקו טרם יחמץ וגו'. כ"ה ת פקודא דא, לבער חמץ. דהא פקודא דא, אתמסר להו לישראל ר וישא העם את בצקו טרם יחמץ. וכתב

חלופי גרסאות

ט תניא; דתניא. ע ל"ג מן בכור עד דכל. פ מוסיף דתלת קשרין דכל. צ שאור. ק מקטלוי; מבתרו. ר ל"ג בלהו. ט דתנכסון. ת דא פקודא. א מוסיף דכתיב וישא.

מסרת הזהר

ק (ויקרא כ"ג) ח"ב קפה: רטו. ח"ג סט: קא. ר' ח"ב מא. ח"ג קב: רגא. ט (ישעיה ס"ג) לעיל אות פ"ג צ"ל. ת (זכריה י"ד) ב"א ע"ד צ"א. א ח"ב מ:

מצת דינא

הסולם

מאמר

והכל כלול בצאן, שהוא מדרגה העליונה שבכולם, ונקשרים צאן של מטה בצאן של מעלה. ולא יכלו להפרד מקשריו. ונמצא שבוה, בשה, כולם נקשרו, וע"כ כתוב בו, והיה לכם למשמרת, דהיינו קשרו אותו בקשר ויהיה נמסר בידיכם ברשותכם עד שתשחטו אותו, ותעשו בו דין, ולזמן שיבא, כתוב, מי זה בא מאדום, וכתוב, כי זבח לה' בבצרה, דהיינו שיבער כל הס"א מן הארץ. וכתוב אג, והיה ה' למלך וגו'.

רעיא מהימנא

מאמר לספר בשבחה דיציאת מצרים

קעח' וישא העם את בצקו וגו': מצוה זו היא לבער חמץ. כי מצוה זו נמסרה להם לישראל, וישא העם את בצקו טרם יחמץ. וכתוב, שאור לא ימצא בבתיכם. וכבר בארוהו החברים. ובארנו סוד בין חמץ ומצה של יציאת מצרים

קעו' תנא א"ר שמעון וכו': למדנו אר"ש, כתוב, בעשור לחדש הזה ויקחו להם וגו', וכתוב, אך בעשור לחדש השביעי יום הכפורים הוא, נשמע מה שלמדנו, שכתוב, בעשור לחדש הזה, ותמה הזוהר, ושאל מה הוא אומר, ומשיב, אלא שטובב, על מה שלמדנו, שכוננו, בעשור, דבר זה, של לקיחת השה, בעשור תלוי, שהוא בינה המאירה במלכות כנ"ל (אות ק"ס). ועל זה מביא מקודם ההקש מן עשור שבכאן לעשור של יום הכפורים שהיא בינה, כנודע, ושואל, כתוב לחדש הזה, בחדש הזה היה צריך לומר, ומשיב, הוא משום, כשבא ההארה למדרגה הזו שהיא המלכות, כתוב לחדש הזה, לחדש בדיוק שהיא המלכות הנקראת חדש.

קעו' ויקחו וגו': שה לבית אבות שה לבית: למדנו ג' קשרים הם, בכור בהמה, בכור השבי, בכור השפחה, וכל שאר מדרגות הקליפה מתקשרים באלו ג' אפנים שלמעלה. ובזו שנקראת צאן, נקשרים הכל, (דפו"י דף מ' ע"ב)

שׂאור לֹא יִמְצָא בְּבֵיתְכֶם, וְהָא אֻקְמוּה חֲבֵרִיא, וְרִזָּא אֻקְיִמְנָא, בֵּין חֲמִין וּמְצָה בְּכִמְה דּוּכְתִי, דָּא יִצְר רַע, וְדָא יִצְר טוֹב.

קעט) כ"ו פקודא בתר דא, לספר בשבחה דיציאת מצרים, דאיהו חיובא על בר נש, לאשתעי בהאי שבחא לעלמין. הכי אוקימנא, כל בר נש דאשתעי ביציאת מצרים, ובההוא ספור חדי בחדוה, זמין איהו למחדי בשכינתא לעלמא דאתי ב דהוא חדו ג מכלא, דהאי איהו בר נש דחדי במריה, וקב"ה חדי בההוא ספור. קפ) ביה שעתא, כניש קודשא בריך הוא לכל פמלייא דיליה, ואמר לון, זילו ושמעו ספורה דשבחא דילי, דקא משתעו בני, ד וחדאן בפורקני. כדין כלהו מתכנשין, ואתיין ומתחברין בהדיהו דישראל, ושמעו ספורה דשבחא, דקא חדאן ה בהדוא דפורקנא דמריהון, כדין אתיין ואודן ליה לקודשא בריך הוא, על כל אינון נסין וגבורן ואודאן ליה על עמא קדישא דאית ליה בארעא, דחדאן בחדוה דפורקנא דמאריהון.

קפא) כדין אתוסף ו ליה חילא וגבורתא לעילא, וישראל בההוא ספורה יחבי חילא למאריהון, כמלכא, דאתוסף חילא וגבורתא, כד משבחין גבורתיה, ואודן ליה, וכלהו דחלין ז מקמיה, ואסתלק יקריה על כלהו. ובגין כך, אית לשבחא ולאשתעי בספור ה דא * כמה דאתמר. כגוונא דא, חובה איהו על בר נש, לאשתעי תדיר קמי קודשא בריך הוא, ו ולפרסומי ניסא בכל אינון ניסין. דעבד. קפב) ואי תימא, אמאי איהו חובתא, והא קב"ה ידע כלא, כל מה דהוה, ויהוי לבתר דנא, אמאי פרסומא דא קמיה, על מה דאיהו כ עבד, ואיהו ידע. אלא ודאי אצטריך בר נש לפרסומי ג ניסא, ולאשתעי קמיה בכל מה דאיהו עבד, בגין דאינון

דרך אמת

ד] והרי ביארוהו החכמים.
ב לית. ג מוסיף ולמעבד ליה חרו מכלא. ד וחדון.
ה ברוא. ו ל"ג ליה. ז קמיה. ח ל"ג דא. ט ל"ג
ולפרסומי ניסא. י מוסיף דעבד ולפרסומי. כ ל"ג עבד ואיהו. ל ל"ג ניסא.

חלופי גרסאות

מאמר

הסולם

לספר בשבחה דיציאת מצרים

ובאים ומודים להקב"ה, על כל אלו הנסים והגבורות ומודים לו על עם הקדוש שיש לו בארץ ששמחים בשמחת הגאולה של אדונם. קפא) כדין אתוסף ליה וכו': או נתוסף לו כח וגבורה למעלה. וישראל בספור ההוא נתנים כח לאדונם, כמלך שנוסף לו כח וגבורה בעת שמשבחים גבורתו ומודים לו. והכל יראים מפניו ועולה כבודו על כולם. ומשום זה, יש לשבח ולספר בספור הזה, כמו שלמדנו. כעין זה חוב הוא על האדם, לספר תמיד לפני הקב"ה ולפרסם הנס בכל אלו הנסים שעשה. קפב) ואי תימא אמאי וכו': ואם תאמר, למה הוא חוב לספר את הנסים, והלא הקב"ה יודע הכל, כל מה שהיה ויהיה לאחר מכן, ולמה הפרסום הזה לפניו על מה שהוא עשה

מצרים, בכמה מקומות, שזה יצר הרע וזה יצר הטוב. קעט) כ"ו פקודא בתר דא וכו': המצוה שלאחר זה, הוא לספר בשבח יציאת מצרים, שהוא חוב על האדם לעולם לספר בשבחיהם האלו. כך העמדנו, כל אדם המספר ביציאת מצרים, ושמח בספור ההוא בשמחה עתיד הוא לשמוח עם השכינה לעולם הבא, שהיא שמחה מכל צד, שזה הוא אדם השמח באדונו, והקב"ה שמח בספור ההוא שלו. קפ) ביה שעתא כניש וכו': בה בשעה, מקבץ הקב"ה את כל החבורה שלו, ואמר להם, לכו ושמעו הספור של השבח שלי ושמעו בני, ושמחים בגאולתי. או מתקבצים כולם ובאים ומתחברים עם ישראל, ושומעים ספור השבח ששמחים בשמחת הגאולה מאדונם, (דפו"י דף מ' ע"ב * דף מ"א ע"א)

מלין סלקין, וכל פמליא דלעילא מתכנשין, וחמאן לון, ואודאן כלהו לקב"ה, ואסתלק יקריה עלייהו עילא ותתא.

קפג) כגוונא דא, מאן דאשתעי ומפרט חטאוי על כל מה דעבד, אי תימא למאי אצטריך. אלא מקטרגא קאים תדיר קמי קודשא בריך הוא, בגין לאשתעי ה ולמתבע חובי בני נשא, ולמתבע עליהון דינא. כיון דאקדים בר נש, ומפריט חטאוי, כל חד וחד, לא אשאיר פטרא דפומא לההוא מקטרגא, ולא יכיל למתבע עליה דינא. דהא תדיר תבע דינא בקדמיתא, ולבתר משתעי ומקטרג פלוני עבד כך. ועל דא, אצטריך ליה לבר נש לאקדמא, ולפרט חטאוי.

קפד) כיון דמקטרגא חמי ה דא, לית ליה פטרא דפומא עליה, וכדין אתפרש מניה מכל וכל. אי תב בתיובתא יאות, ואי לאו, הא מקטרגא אשתכח עליה, ואמר פלוני דאתא לקמך בתוקפא דאפין, בעיט במריה, חובוי כך וכך. על דא יאות ע לאזדהרא פ בר נש בכל הני, בגין דישתכח עבדא מהימנא קמי קודשא בריך הוא.

קפה) כ"ז פקודא בתר דא, לאכול מצה בפסח, בגין דאיהו דוכרנא לדרי דרין, על רזא דמהימנותא. והא אוקמוה, דישאל נפקו בההוא זמנא מרזא דטעוון אחרן, ועאלו ברזא דמהימנותא. והא אוקמוה רזא דנא בכמה דוכתי.

קפו) ויאמר יי אל משה ואהרן זאת חקת הפסח וגו'. כ"ח פקודא דא, למשחט פסח בין הערבים, בי"ד בניסן, דוכרנא דההוא פסח דמצרים. ודא איהו חובתא על כלא, כמה דאת אמר, ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים.

חלופי גרסאות

ח ל"ג ולמתבע; ולמתבעי. נ ולמרמי. ס ל"ג דא. ע לאזדהר. פ ל"ג בר נש. צ דאשתכח.

מסרת הזהר

ב ח"ג עג.

לספר בשבחא דיציאת מצרים

הסולם

מאמר

פה עליה, ואז נפרד ממנו מכל וכל. ואם חזיר בתשובה טוב, ואם לא, הרי המקטרג נמצא עליו, ואומר, פלוני שבא לפניך, והתודה בעזות פנים, בעט באדונו, חטאיו כך וכך. ע"כ יפה שיזהר האדם בכל אלו, כדי שימצא עבד נאמן לפני הקדוש ברוך הוא.

קפה) (כ"ז) פקודא בתר וכו': המצוה שלאחר זה, הוא לאכול מצה בפסח, משום שהוא זכר לדורי דורות על סוד האמונה. ובארוהו, כי ישראל יצאו בזמן ההוא מסוד אלהים אחרים ובאו בסוד האמונה. וכבר בארוהו סוד הזה בכמה מקומות.

מאמר קרבן הפסח

קפו) ויאמר וגו': חוקת הפסח וגו': (כ"ח) מצוה זו, היא לשחוט את הפסח בין הערבים בי"ד בניסן, זכר לפסח דמצרים. וזה הוא חוב על הכל, כשא, ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים.

פסח

עשה והוא ידע, ומשיב, אלא ודאי צריך האדם לפרסם הנס ולספר לפניו מכל מה שעשה, משום שאלו המלות עולות, וכל הפמליא של מעלה מתקבצים ורואים אותם, ומודים לפני הקב"ה, ועולה כבודו עליהם למעלה ולמטה.

קפג) כגוונא דא מאן וכו': כעין זה, מי שמספר ומפרט את חטאיו, מכל מה שעשה, ואם תאמר, למה צריך זה. הוא משום שהמקטרג עומד תמיד לפני הקב"ה כדי לספר ולתבוע על עבירות של בני אדם, ולתבוע עליהם דין, כיון שהאדם מקדים עצמו ומפרט חטאיו כל אחד ואחד, אינו משאיר פתחון פה למקטרג ההוא, ואינו יכול לתבוע עליהם דין. כי תמיד הוא תובע דין תחילה, ואח"כ מספר ומקטרג, פלוני עשה כך. וע"כ צריך האדם להקדים אותו ולפרט חטאיו.

קפד) כיון דמקטרגא חמי וכו': כיון שהמקטרג רואה את זה, אין לו פתחון

(דפו"י דף מ"א ע"א)

קפז) פסח דא, אצטריך למהוי נטיר, מעשרה יומין ולהלאה, דכתיב בעשור לחדש הזה ויקחו להם וגו'. מאי טעמא. בגין דהא כדין שריאת סיהרא לאנהרא, מעשרה יומין והלאה, עד דאשתלים בחמיסר. וארביסר דליהוי נכיס, בשעתא דדינא תליא על עלמא.

קפח) רזא דא, לאעברא זוהמא, מקמי ר ברית קדישא, ולאנתהנאה בההוא ריחא ה' דנדיף טוי נור. ועל דא לא אתיא אלא על שבועא. ועל דא, וכל ערל לא יאכל בו. מאן דאית ביה ברית קדישא, ייכול ביזו. מאן דלא אית ביה ברית קדישא, לא ייכול ביה. דהאי מבני ברית איהו לתברא תוקפא דחילא אחרא, לאעברא ערלה מקמי ברית. בגין כך, האי בבני ברית איהו למעבד, ולא בבני ערלה.

קפט) כד אתא קודשא בריך הוא למצרים, חמא דמא דההוא פסח, ה דהוה רשים על פתחא, ודמא דברית, היך הוה קיימין על פתחא, דכתיב, ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם וגו'. אזובא, הא אוקימנא דאיהו מעבר רוחין בישין, וכל סטר רוח בישא, מעבר באתערותא דיליה, בפורקנא עלאה דישראל.

קצ) לזמנא דאתי, ייתי קודשא בריך הוא ליצר הרע ויכוס ליה. והשתא בפורקנא דא, כתיב ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל וגו'. דוכרנא דזמנא דאתי, בההוא פורקנא ב עלאה.

קצא) על שתי המזוזות ועל המשקוף בהאי רשימו דאת יו"ד, ובהאי רשימו

דרך אמת

ה' שמריח צלי אש.

חלופי גרסאות

ק ובארביסר. ר קודשא וליג ברית. ש ליג מאן. ת ליג דהוה. א כתיב; מוסיף פסח כתיב. ב מוסיף עלאה דלעילא.

מאמר

הסולם

קרבן הפסח

קפט) כד אתא קב"ה וכו': כאשר בא הקב"ה למצרים, ראה הדם של הפסח שהיה נרשם על הפתח, ודם הברית, איך היו עומדים על הפתח, שכתוב, ולקחתם אגודת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם וגו'. אזובא, בארנוהו, שהוא מעבר רוחות רעות, וכל צד ריח רעה הוא מעביר בהתעוררות שלו, לגאולה העליונה של ישראל.

קצ) לזמנא דאתי וכו': לזמן הבא, יבא הקב"ה אל יצר הרע וישחוט אותו. ועונה בגאולה זו של מצרים, כתוב, ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל, שהוא זכר מזמן הבא לגאולה ההיא העליונה ממצרים.

קצא) על שתי המזוזות ועל המשקוף: בזה הרשימו של אות ה"י דהיינו במזוזות, ובוה הרשימו של אות ה"י דהיינו במשקוף, להראות בהם הרשימו של ברית

הקדוש

קפז) פסח דא אצטריך וכו': פסח זה צריך שיהיה שמור מעשרה ימים ולמעלה, שכתוב, בעשור לחדש הזה ויקחו וגו'. מהו הטעם. הוא משום שאז מתחילה הלבנה להאיר, מעשרה ימים ולמעלה, עד שנשלמה בחמשה עשר. ויהיה נשחט בארבעה עשר, בשעה שהדין תולה על העולם, דהיינו בין הערביס.

קפח) רזא דא לאעברא וכו': סוד זה הוא להעביר את הערלה מלפני הברית הקדוש, ולהנות בריח הזה שמתפשט מצלי אש. כלומר, שעיקר המצוה הוא להנות מן הריח שבו. ועל כן אינו בא אלא על השובע, שאינו צריך עוד לאכול. וע"כ, כל ערל לא יאכל בו, מי שיש בו ברית הקדוש יאכל בו. כי זה שהוא מבני ברית משבר תוקפו של כח הס"א, ומעביר הערלה מפני הברית. משום זה, הוא צריך להעשות בבני ברית, ולא בבני ערלה.

(דפו"י דף מ"א ע"א)

דאת יו"ד, לאחזאה רשימו דברית קדישא, ואתבר ערלה מקמי ג דמא דברית, רשים על כלא, ואתא דמא על דמא. כד ז עבר ההוא משחית, הוה חמי ה דמא, וואזדקיף מביתא, כמה דאת אמר ולא יתן המשחית וגו'.

קצב) אי קודשא בריך הוה בלחודוי קטיל, אמאי כתיב ולא יתן המשחית, דמשמע דמשחית הוה אזיל ולא קודשא בריך הוא. אלא ודאי קודשא בריך הוא הוה קטיל, ומשחית הוה אזיל * (לאשכחא ז עילה ה לישראל, כיון ו דהוה חמי ההוא תבירו דערלה, בתרין סטרין, הוה ערק ואתפרש מנייהו.

קצג) ועל דקטל קב"ה כל אינון. בוכרין דההוא סטרא, יהיב ו בוכרין דישראל לפורקנא, דלא ישכח עלייהו סטרא אחרא ז עילה כלל, ובכלא נטיר לון לישראל קב"ה, כאבא על בנין.

קצד) א בבית אחד יאכל לא תוציא מן הבית וגו', פקודא כ"ט דא, למיכל האי פסח. על מצות ומרורין, נ מצות מצת כתיב. מאי האי לקבל האי, אלא לאחזאה גלותא דשכינתא עמהון דישראל, בההוא מרירו דלהון, דכתיב וימררו את חייהם בעבודה קשה וגו'. וכד אכלין להאי פסח, לאחזאה כל האי דעבדו לון במצרים, בההוא גלותא ובההוא שעבודא.

קצה) מה כתיב ועצם לא תשברו בו, לאחזאה ביה קלנא, ובכל אינון טעוון דמצראי. דהא גרמין הוו רמאן בשוקא, ואתו כלבי והוו גררי לון מאתר לאתר, ודא קשיא לון מכלא, דהא ו גרמי אינון תקונא דגופא, ודמי לגוונא אחרא, וישראל

חלופי גרסאות

ג דמיה. ד ל"ג עבר; עבד. ה ל"ג דמא. ו אודקיף.
ז עלה. ח על ישראל. ט דהוא. י בכורין. כ בכורין.

מסרת הזהר

ג) ח"ג רנא. :

קרנן הפסח

קצד) בבית אחד יאכל וגו': מצוה (כ"ט) זה הוא, לאכול את הפסח. על מצות ומרורים, מצת כתוב בלי ו'. ושואל מה זה המצות, כנגד זה, המרורים, שחייב הכתוב לאכלם יחד. ומשיב, אלא להראות על גלות השכינה עם ישראל במרירות הזו שלהם, שכתוב, וימררו את חייהם בעבודה קשה וגו'. וכאשר אוכלים את הפסח, להראות כל מה שעשו להם במצרים בגלות ההוא ובשעבוד ההוא. וע"כ אוכלים אותו על מצות ומרורים.

קצה) מה כתיב ועצם וגו': מה כתוב, ועצם לא תשברו בו. להראות בו בזיון, ובכל אלהי מצרים, כי העצמות היו מושלכים בשוק, ובאו כלבים והיו גוררים אותם ממקום למקום. וזה היה קשה להם מכל, כי העצמות הם תקון הגוף, ודומים כעין צד האחר, דהיינו לאלהים אחרים שלהם, וישראל השליכו אותם בשוק בדרך בזיון. וע"כ כתוב, ועצם לא תשברו בו.

אתם

הסולם

הקדוש, שהוא ה' ונשברה הערלה מפני דם הברית הרשום על הכל, ובא דם על דם. דהיינו דם הפסח על דם הברית. כשעבר המשחית היה רואה דם, והתרחק מן הבית. כש"א ולא יתן המשחית וגו'.

קצב) אי קב"ה הוה וכו': שואל, אם הקב"ה בלבדו היה הורג, למה כתוב, ולא יתן המשחית, שמשמע שהמשחית היה הולך ולא הקב"ה. ומשיב, אלא ודאי שהקב"ה היה הורג, והמשחית היה הולך למצוא עלילה על ישראל לקטרג עליהם. כיון שראה השבירה של הערלה בבי' בחינות, בדם פסח ובדם מילה, היה בורה ונפרד מהם.

קצג) ועל דקטל קב"ה וכו': ועל שהרג הקב"ה את כל אלו הבכורים של צד ההוא נתן וחייב את בכורי ישראל שיפדו את עצמם, ולא ימצא עליהם הסטרא אחרא שום עלילה. ומהכל שמר אותם הקב"ה, כאב על בנים.

(דפו"י דף מ"א ע"א * דף מ"א ע"ב)

רמאן לון בשוקא אורח קלנא, וע"ד כתיב ועצם לא תשברו בו, אתון לא תשברון, אבל כלבי הוו אתיין ו ומתברין ליה.

קצו) תו, מצראי הוו אתיין לבתר, והוו חמאן אינון גרמי דהוו נטלי פ כלבי מאתר לאתר, ומדקן לון, ו והוו ק מצראי טמני לון גו עפרא, בגין כלבי דלא ישכחון לון, ודא איהו בטולה דעכו"ם, יתיר, מסטרא דלהון. ובדא קב"ה אסתלק ביקריה, ואתכפיין כל חילין אחרנין, ר דהא ו כדין אתכפיין יתיר, ה כד בטילו אשתכח מסטרא דלהון, וע"ד ישראל לא מבטלי לון, דכתיב ועצם לא תשברו בו.

קצו) ט קדש לי כל בכור פטר רחם וגוי. פקודא דא לקדש בכור בהמה, ועם הארץ צריך תרין א מילין, חד דיהא פדוי מתחות שלטנותא דיצר הרע, דאיהי אדון דליה, כגוונא דאמר יעקב לעשו, ה יעבר נא אדני לפני עבדו. בהאי עלמא. אדון מצד חובין ב דנפישין על גופא, כמה דאוקמוה, חייבא, יצר הרע שופטו. זכאה, יצר הטוב שופטו. בינוני זה וזה שופטו. בינוני, היינו אח דיצר הרע, ואח דיצר הטוב, אחי יהי לך אשר לך.

קצח) וכד זכוון ג נפישין, רוחא תבר תרין משמרות, דחמור נוער, כלבים צועקים, וסליק למשמרת דשחר, דביה אדם ד ואתהדר בר נש אדון, הה"ד, ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה, וסליק לדרגא דאדם, דאתמר ביה, ו רדו בדגת הים ובעוף השמים וגוי, ו מוראכם וחתכם וגוי.

חלופי גרסאות

ע ל"ג מן ומתברין עד לבתר. פ לון ול"ג כלבי מאתר לאתר. צ ל"ג והוו מצראי טמני לון. ק ל"ג מצראי. ר בהא. ש כד. ת ל"ג כד. א מלין. ב דנפישין. ג נפישין. ד אתהדר.

מסרת הזהר

ז) הקסה"ז קפ"ג צ"א. תק"ח קי"ט ט"ד שכ"ו (ה) (בראשית ל"ג) וישלח ל"ח צ"א. ו) (שם ל"ב). ז) (שם א') ב"א קמ"ג צ"א. ח"ב קכ. : ח"ג לג : מב. רעח : ח) (שם ט') הקסה"ז ק"פ צ"א.

קדש לי כל בכור

יצר הרע, שהוא אדונו. כעין שאמר יעקב לעשו, יעבר נא אדוני לפני עבדו, דהיינו בעוה"ז. הוא אדון מצד העונות הרבים שעל הגוף, כמו שבארנוהו, הרשע, יצר הרע שופטו, הצדיק, יצר הטוב שופטו, בינוני, זה וזה שופטו. בינוני היינו אח של יצר הרע ואח של יצר הטוב. כמ"ש, אחי יהי לך אשר לך.

קצח) וכד זכוון נפישין וכ"ו: וכשהזכיות מרובות, הרוח שובר שתי משמרות של הלילה, שהם חמור נוער, כלבים צועקים ועולה למשמרת הג' של השחר, שבו אדם, דהיינו אשה מספרת עם בעלה (כמ"ש להלן ד"י מ"ו ע"א ובמסכת ברכות ג'). וחור האדם להיות אדון על כל הבריות. ז"ש ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה, ועולה למדרגת אדם, שנאמר בו ורדו בדגת הים ובעוף השמים וגוי, ומוראכם וחתכם וגוי. וזהו דבר הב' שעם הארץ צריך להגיע אליו.

וכד

הסולם

אתם לא תשברו, אבל כלבים היו באים ושוברים אותם.

קצו) תו מצראי הוו וכ"ו: עוד יש לפרש. המצרים שהיו באים אח"כ, ורואים אלו העצמות שהכלבים סוחבים אותם ממקום למקום, ושוברים אותם. היו המצרים טומנים אותם בארץ, כדי שהכלבים לא ימצאו אותם וזהו בטול עכו"ם הגדול ביותר, מצדם. ובוה נתעלה הקב"ה בכבודו, ונכנעים כל כחות האחרים, דע"ז, כי אז נכנעו ביותר כשהבטול ע"ז נמצא מצדם עצמם, דהיינו שהטמינו עצמות אלהיהם בעפר. וע"כ לא בטלו ישראל אותם, שכתוב, ועצם לא תשברו בו.

מאמר קדש לי כל בכור

קצו) קדש לי כל בכור וגוי: מצוה זו היא לקדש בכור בהמה. ועם הארץ צריך ב' דברים, אחד, שיהיה פדוי מתחת הממשלה של (דפו"י דף מ"א ע"ב)

קצט) וכד זכוון בינונים, ויאבק איש עמו, זכוון וחובין מתחבין לאגחא קרבא. מסטרא דזכוון, וירא כי לא יכול לו. מסטרא דחובין, ויגע בכף ירכו בגיד הנשה. נשה: לשון כ) כי נשני אלהים את כל עמלי ה ואיהו לשון נשיה. חד, מדורא ז מא'נון שבעה ה ארעאן, מאן דנחית תמן אתנשי מניה אורייתא.

ו) וקדם דייתי בר נש בהאי עלמא ויפוק מרחם אמיה, ויאבק איש עמו, דא גבריאלי, בההוא אבק דעפר, דאתמר ז וייצר יי אלהים את האדם עפר מן האדמה, ואוליף ליה שבעים לשון. ובג"ד, וייצר: חד יצר הטוב, דאוליף ליה שבעים לשון. וחד, יצר הרע דאביק עמיה. דאתמר, כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה, ואשכח מניה שבעין לשון, דאוליף ליה יצר הטוב.

רא) וקדם כל דא, נחתינ עמיה כ ארבעה מלאכין, דאתמר בהון מ) כי מלאכיו יצוה לך. אי אית ליה זכות אבות, חד מיכאל, בזכות אברהם. ז ותניינא גבריאלי, בזכות יצחק. ותליתא דנחית עמיה ה נוריאלי, בזכותא דיעקב. ורביעא רפאלי, בזכותא דאדם קדמאה. ויצר הטוב לעילא מניה.

רב) ואי לית ליה זכות, אזלי עמיה ד, עון, משחית, אף, וחימה, ויצר הרע לעילא מנייהו, למידן ליה לעלמא דאתי. ובגין דא אוקמוה, רשע, יצר הרע שופטו. צדיק, יצר הטוב שופטו. בינוני, זה וזה שופטו. ובגין דא, אי איהו בינוני, גבריאלי דאיהו יצר הטוב, * וסמאל דאיהו יצר הרע, זה וזה שופטו.

חלופי גרסאות

ה ל"ג ואיהו ; והוא. ו מדורה. ז דאינון. ח מדורין. ט קדם. י ל"ג ליה. כ תרין. ל וחד. מ מוסף הוה נוריאלי. נ ל"ג מן ואי עד לעלמא.

מסרת הזהר

ט) (בראשית ל"ב) ב"א ש"ל צ"ב. י) (שם) ב"א קל"ג צ"ג. תולדות פ"ה צ"ד. כ) (שם מ"א). ל) (שם ב') ב"א ר"ז צ"א. מ) (תהלים צ"א) הקסתינו קס"ט צ"ב. ז"ח כ"י ט"ג שלי"ז. מ"ח ט"ד שמ"ת. פ"ד ט"ג ש"ג.

קדש לי כל בכור

כנגד יצר הרע שהתאבק עמו, שנאמר, כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה, והשכיח ממנו ע' לשון, שלימדו יצר הטוב.

רא) וקדם כל דא וכו': ומקודם לכל זה, יורדים עמו ארבעה מלאכים, שנאמר בהם, כי מלאכיו יצוה לך וגו'. אם יש לו זכות אבות, אז אחד הוא מיכאל בזכות אברהם, והשני הוא גבריאלי בזכות יצחק, והשלישי שירד עמו, הוא נוריאלי בזכות יעקב, והרביעי הוא רפאלי בזכות אדם הראשון, והיצר הטוב למעלה ממנו.

רב) ואי לית ליה זכות וכו': ואם אין לו זכות, הולכים עמו ארבעה מלאכי חבלה, עון, משחית, אף, וחימה, ויצר הרע למעלה מהם, לדון אותו לעולם שיבא. ומשום זה בארוה, רשע יצר הרע שופטו, צדיק יצר הטוב שופטו, בינוני זה וזה שופטו. ומשום זה אם הוא בינוני, גבריאלי שהוא יצר הטוב, וסמאל שהוא יצר הרע, זה וזה שופטו.

דלכל

הסולם

מאמר

קצט) וכד זכוון בינונים וכו': וכשהזכיות בינונות, ויאבק איש עמו דהיינו שהזכיות והעבירות מתאבקות לערוך מלחמה. מצד הזכיות, כתוב, וירא כי לא יכול לו. ומצד העבירות כתוב, ויגע בכף ירכו בגיד הנשה. נשה, הוא לשון, כי נשני אלקים את כל עמלי. והוא לשון נשיה, שהוא מדור אחד מאלו שבע ארצות. מי שירד לשם, נשכח ממנו התורה.

מאמר כי מלאכיו יצוה לך

ו) וקדם דייתי בר נש וכו': ומטרם שבא אדם לעולם הזה, ויוצא מרחם אמו, ויאבק איש עמו, זהו גבריאלי, ויאבק, היינו באותו אבק של עפר, שנא' וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה. ונמצא שהאדם הוא עפר והאבק של העפר, הוא יצר הרע, וגבריאלי הוא יצר הטוב שלוחם עם יצר הרע הנקרא אבק. ומלמדו שבעים לשון. ומשום זה כתוב, וייצר עם ב' יודין, שיווד אחת הוא כנגד יצר הטוב, שהוא גבריאלי, שלימד אותו ע' לשון, ויוד אחת (דפו"י דף מ"א ע"ב * דף מ"ב ע"א)

(רג) דלכל בר נש דאית ביה ארבע יסודין, ארבע מלאכים נחתין ם עמיה מימינא, וארבע משמאלא. ארבע מימינא: מיכאל^ל, גבריאל^ל, רפאל^ל, נוריא^ל. וארבע משמאלא: ערן^ל, משחית^ל, אף^ל, וחמ^ה. מסטרא ם דגופא, מטטרוין נחית עליה מימינא, וסמאל^ל משמאלא.

(רד) ולית בר נש דלית ביה ארבע יסודין, אבל כפום יסודא דאקדים ם ביה, הכי מתחילין אלין ארבע. אי מזל דיליה ארייה, אקדים מיכאל^ל, ואבתריה גבריאל^ל ואבתריה נוריא^ל, ואבתרה רפאל^ל. ץ ואי מזליה שור, אקדים גבריאל^ל, ואבתריה מיכאל^ל, ואבתריה נוריא^ל, ואבתריה רפאל^ל. ואי מזליה נשר, אקדים נוריא^ל, ואבתריה מיכאל^ל, ואבתריה גבריאל^ל, ואבתריה רפאל^ל. ואי מזליה אד^ם, אקדים רפאל^ל, ואבתריה מיכאל^ל, ואבתריה גבריאל^ל, ואבתריה נוריא^ל.

(רה) ואינון ם מסטרא ך דימינא, מסטרא דמיכאל, כלוהו אנפין דיליה, אינון רחמי, בעל גמילות חסדים, אנפוי חורין, והאי בר נש גמיל^ל חסד. חסיד, וחכם, אי אשתדל באורייתא. ואי לאו, בהפך, מסטרא דיצר הרע, גזלן, טפש, לית ם ביה חסד. דלא עם הארץ חסיד.

(רו) מסטרא דגבריאל, ארבע אנפין דיליה דינא, מדת הדין על רשיעיא, ומתגרה בהו, כמה ן דאוקמוה, מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה. ם גבור ך ביצריה, ירא חטא, דיין יהא, אי יתעסק באורייתא, וגבור בתלמודיה. בהפוכא מסטרא דיצר הרע, מתגרה בצדיקיא, דינא ן קשה לון, גבור בעבירה, למעבד ליה, לאו דחיל חטאה הוא, וגוונין דאנפוי סומקין, עשו שופך דמים.

חלופי גרסאות

ם לייג עמיה. ץ מגופא. ף לייג ביה. ץ מקדים כאן ואי מזליה אדם. ן דמטרה. ך דימינא כלוהו ארבעה אינון רחמי בעלי גמילות חסדים מסטרוי דמיכאל אנפוי חורין והאי ביין; דימינא מסטרא דמיכאל אנפוי חורין כלוהו [ארבעה] [אנפין דיליה] אינון רחמי בעלי גמילות חסדים והאי ביין; דימינא מסטרא דמיכאל אנפוי חורין כלוהו אנפין דיליה רחמי בעל גמילות חסדים והאי ביין (ד״א). ם ליה. ן דאוקימנא. א מוסיף והוא גבור. ב יצריה. ג קשייא.

מאמר

הסולם

קדש לי כל בכור

ואחריו מיכאל, ואחריו גבריאל, ואחריו נוריא^ל. (רה) ואינון מסטרא דימינא וכון: ואלו שמצד ימין, שהוא מצד מיכאל, כל ד׳ הפנים שלו, שהם, אריה שור נשר אדם, הם רחמים. בעל גמילות חסדים, ופניו לבנים. ואדם הזה הוא גומל חסד, חסיד, וחכם, אם עוסק בתורה. ואם אינו עוסק בתורה הוא להיפך, שהוא מצד יצר הרע, הוא גזלן, אויל, אין בו חסד, כי אין עם הארץ חסיד.

(רו) מסטרא דגבריאל וכון: מצד גבריאל, שהוא שמאל, ארבע הפנים שלו שהם שור אריה נשר אדם, הם דין, דיינו מדת הדין על הרשעים, ומתגרה בהם, כמו שהעמדנו, מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה. הוא גבור ביצרו, ירא חטא, דיין יהיה, אם יעסוק בתורה וגבור בלמודו. בהיפך, אם הוא מצד היצר הרע, הוא מתגרה

(רג) דלכל בר נש וכון: שלכל אדם שיש בו ד׳ יסודות אש רוח מים ועפר, ארבעה מלאכים יורדים עמו מימין, וארבעה משמאל. ארבע מימין, הם, מיכאל גבריאל רפאל נוריא^ל. וארבעה משמאל, עון, משחית, אף, וחיימה. ומצד הגוף, יורד עליו מטטרוין מימין, וסמאל משמאל. (רד) ולית בר נש וכון: ואין אדם שאין בו ארבעה יסודות אש רוח מים עפר, אבל כפי היסוד שהקדים בו, כן מתחילים אלו ארבעה. אם מזל שלו אריה, שהוא חסד, מקדים מיכאל, ואחריו גבריאל, ואחריו נוריא^ל, ואחריו רפאל. ואם מזל שלו שור, שהוא גבורה, מקדים גבריאל, ואחריו מיכאל, ואחריו נוריא^ל, ואחריו רפאל. ואם מזל שלו נשר, שהוא ת״ת מקדים נוריא^ל, ואחריו מיכאל, ואחריו גבריאל, ואחריו רפאל. ואם מזלו אדם, שהוא מלכות, מקדים רפאל, (דפו״י דף מ״ב ע״א)

רז) מאן דמזליה נש"ר, ז לאו רחמן סגי, ולאו מדת הדין סגי, אלא בינוני, ביצר טוב במדת טבין דיליה, ובינוני ביצר רע במדות בישין, וליה אנפין חורין וסוכין.

רח) מאן דמזליה אדם, מסטרא דטוב, כלי' מכל מדות טובות, חסיד, וחכם, וגבור בתורה, ירא חטא, ה ממולא בכל מדות טבין, ו גוון אנפוי אוכמין. ומסטרא דיצר הרע, ממולא מכל מדות בישין.

רט) ואי חובי ז דבר נש נפישין, שלטין ה עליה כל משריין דיצר הרע, עד ט דיסתלקו מניה כלהו משריין דיצר טוב, ואמליך על אברין דיליה, סמאל וכל משרייתיה.

רי) ואי נפישין זכווי, שלטין משריין דיצר הטוב, עד דיסתלקו מניה כל משריין דיצר הרע. ואמליך על כל אברין דיליה, משריין דיצר הטוב, בההוא זמנא, שליט עליה שם ידו"ד.

ריא) ואם הוא בינוני, צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו, אלין מיימינים לזכות, ואלין משמאילים לחובה, ומאן דאלים גבר. ובגין דא אוקמוה מארי. מתניתין, לעולם יראה אדם עצמו כאילו כל העולם כולו תלוי בו.

ריב) ומסטרא דמיכאל, אתקרי בכור, כ דרגיה כסף חוורו, ובגין דא, פדיון הבכור כסף, ה' סלעים, כחושבן ה' דאברהם, דאי יחכים בתורה יתוסף עליה

חלופי גרסאות

ז לאו מדת הדין סגי אלא בינוני [מוסיף בינוני] ביצר טוב ויצר רע במדות בישין [דיליה] וליה. ה ממוצע.
ו מסטרא דיצר הרע ממולא מכל מדות בישין וגוון אנפוי אוכמין. ז ל"ג דבר גש. ח ל"ג עליה.
ט דאסתלקו. י מתיבתאן. כ דרגיה.

קדש לי כל בכור	הסולם	מאמר
<p>רי) ואי נפישין זכוי וכי': ואם זכיותיו מרובות, שולטים עליו המחנות של יצר הטוב, עד שמסתלקים ממנו כל המחנות של יצר הרע. וממליך על כל אבריו את המחנות של יצר הטוב. בזמן ההוא, שולט עליו שם הוי"ה.</p>	<p>מתגרה בצדיקים לעשות דין קשה להם, גבור בעבירה לעשותה, אינו ירא חטא, ועין פניו אדומים, וכמו עשו שופך דמים.</p>	
<p>ריא) ואם הוא בינוני וכי': ואם הוא בינוני, צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו, אלו מיימינים לזכות, ואלו משמאילים לחוב, ומי שהוא חזק יותר הוא גובר. ומשום זה העמידו בעלי המשנה, לעולם יראה אדם עצמו כאלו כל העולם כולו תלוי בו. והיינו שיחזיק עצמו לבינוני, ואת כל העולם לבינונים, ואם עשה מצוה אחת, מכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, ואם עשה עבירה אחת, מכריע את עצמו ואת העולם כולו לכף חוב. (קדושין מ' ע"ב).</p>	<p>רז) מאן דמזליה נש"ר וכי': מי שמולו נש"ר, שהוא מקו אמצעי, אינו רחמן גדול, ואינו במדת הדין גדולה, אלא בינוני ביצר טוב במדות טובות שלו, ובינוני ביצר הרע במדות הרעות. ולו פנים לבנים ואדומים.</p>	
<p>ריב) ומסטרא דמיכאל אתקרי וכי': ומצדו של מיכאל, נקרא האדם בכור, שמדרגתו כסף לבן, הרומז על חסד, ומשום זה פדיון הככור הוא כסף, חמשה סלעים, כחושבן ה' של אברהם, כמ"ש</p>	<p>רח) מאן דמזליה אדם וכי': מי שמולו אדם, שהוא מלכות, מצד הטוב כלול כל מדות טובות, חסיד, חכם, גבור בתורה, ירא חטא, ממולא בכל מדות טובות, ועין פניו שחורים. ואם הוא מצד היצר הרע, הוא ממולא מכל מויות הרעות.</p>	
<p>רט) ואי חובי דבר נש וכי': ואם עונותיו של אדם מרובים, שולטים עליו כל המחנות של יצר הרע, עד שיסתלקו ממנו כל המחנות של יצר הטוב. והוא ממליך על אבריו, את סמאל וכל המחנות שלו.</p>	<p>רי) ואי חובי דבר נש וכי': ואם עונותיו של אדם מרובים, שולטים עליו כל המחנות של יצר הרע, עד שיסתלקו ממנו כל המחנות של יצר הטוב. והוא ממליך על אבריו, את סמאל וכל המחנות שלו.</p>	<p>(דפו"י דף מ"ב ע"א)</p>

י, דאיהו קדש, דביה צריך לקדש בכור בהמה, דהיינו ו קדש ישראל ליי. וביה צריך לעשר ולדות, ז דכל ולד איהו מסטרא דבן י"ה, ואיהו ו'.

ריג) דכל חיון דאינון חיות הקודש, באתוון דשמא קדישא אתקריאו, הדא הוא דכתיב, ו כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו. אפילו כל בריין דאתבריאו בהון, ולית בריאה דלא ו אתרשים בהאי שמא, בגין לאשתמודעא למאן דברא ליה, והאי נ יו"ד, איהו דיוקנא ו דרישא דכל בריין. ה' ה': דיוקנא דה' אצבעאן דימינא, וה' דשמאלא. ו' דיוקנא דגופא.

ריד) ובגין דא אמר, ו ואל מי תדמיוני ואשוה יאמר קדוש. לית בכל בריה דאשוה כוותי, ואף על גב דבראתי לה כדמות אתוון דילי, דאנא יכיל למחאה ההיא צורה, ולמעבד לה כמה זמנין, ולית אלוה אחרא עלי דיכיל לממחי * דיוקניי ובג"ד ו כי לא כצורנו צורם ואויבינו פלילים.

רטו) ואי יקשה ב"נ, דהא כתיב ו כי לא ראיתם כל תמונה. איהו יתריץ ליה, האי תמונה חזינא, דהא כתיב ו ותמונת ה' יביט. ולא בכל תמונה אחרא ו דברא ויצר באתווי, ובגין דא אמר, ו ואל מי תדמיוני ואשוה ואל מי תדמיון אל ומה דמות תערכו לו.

רטז) ו ואפילו ו האי תמונה, לית ליה באתריה, אלא כד נחית לאמלכא ו על

חלופי גרסאות

ז מכל ולד דאיהו. מ רשים. נ לייג יו"ד; איהו יוד.
ס לייג דרישא. ע דבר נש דיצר; דבי"ג נוצר. פ דאפילו.
צ הכי. ק עליהו ולייג על בריין.

מסרת הזהר

ו (ירמיה ב') ויחי גי צ"א. ו (ישעיה מ"ג) לך קנ"ב צ"ג. ו (ישעיה מ') ב"א קנ"א צ"ב. ו (דברים ל"ב.) צ (דברים ד') ח"א רנב: ח"ב קכו. רע: ח"ג רכב: רלט. ת"ז ת"ע קכא. ק (במדבר י"ב) הקסה"ז פ"ה צ"ה. ר (ישעיה מ') לעיל ציון פ'.

כי לא ראיתם כל תמונה

אותה בדמות האותיות שלי, כי אני יכול למחות צורה זו ולעשות אותה עוד הפעם וכן כמה פעמים, ואין אלוהי אחר עלי שיוכל למחות צורתני, ומשום זה כתוב, כי לא כצורנו צורם ואויבינו פלילים.

רטו) ואי יקשה בר נש וכו': ואם יקשה אדם, הרי כתוב, כי לא ראיתם כל תמונה, ואיך אנו דורשים בו אותיות ושמות. הוא יתריץ לו, שתמונה זו ראיתי כעין שכתוב, ותמונת ה' יביט, שפירושו ספירת המלכות, ולא בכל תמונה אחרת שברא ויצר באותיות, פירושו, כי ספירת המלכות הוא שורש כל המקבלים והכלים, אבל לא בטי' ספירות הראשונות שהן מופשטות מכל צורה, ומשום זה אמר, ואל מי תדמיוני ואשוה ואל מי תדמיון אל ומה דמות תערכו לו.

רטז) ואפילו האי תמונה וכו': ואפילו תמונה זו שבמלכות, אין לו במקומו של המלכות, אלא רק כשאר המלכות יורד ומתפשט אל הבריות למלך עליהם, אז יראה אליהם לכל אחד, כפי המראה והחזיון והדמיון שלהם, דהיינו

רק

הסולם

כמ"ש לעיל בראשית א' דף קצ"ה ד"ה ואליו) שאם יחכים בתורה יתוסף עליו י' שהיא קדש, דהיינו חכמה, שבו צריך לקדש בכור בהמה, דהיינו קדש ישראל לה'. ובו צריך לעשר ולדות, שכל ולד הוא מצד דבן י"ה, שהוא ו' דהיינו ת"ת.

ריג) דכל חיון דאינון וכו': שכל החיות, שהם חיות הקודש, באותיות השם הקדוש נקראו, זהו שכתוב, כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו. אפילו כל הבריות נבראו בהם, באותיות השם הקדוש, ואין בריה שאינה נרשמת בשם הזה כדי להכיר את מי שברא אותה, ויוד הוה, של השם הויה, היא צורת הראש של כל בריה ה' ה' של השם, הן צורות ה' אצבעות של יד ימין וה' של יד שמאל. ו' היא צורת הגוף.

מאמר כי לא ראיתם כל תמונה

ריד) ובגין דא אמר וכו': ומשום זה אמר, ואל מי תדמיוני ואשוה יאמר קדוש, אין בכל בריה שתהיה שוה כמוני, ואע"פ שבראתי (דפו"י דף מ"ב ע"א * דף מ"ב ע"ב)

ברייך, ויתפשט ר עלייהו, יתחזי ט לון לכל חד, כפום מראה וחזיון ודמיון דלהון, והאי איהו ט) וביד הנביאים אדמה.

ריז) ובגין דא יימא איהו, אע"ג דאנא אדמה לכו בדיוקניכו, אל מי תדמיוני ואשוה, דהא קדם דברא קב"ה דיוקנא בעלמא, וציר צורה, הוה הוא יחידאי בלא צורה ת ודמיון, א ומאן דאשתמודע ליה, קדם בריאה, דאיהו לבר מדיוקנא, אסור למעבד ליה צורה ודיוקנא בעלמא, לא ב באות ה, ולא ב באות י ואפילו בשמא ד קדישא, ולא בשום אות ונקודה בעלמא, והאי איהו כי לא ראיתם כל תמונה, מכל דבר דאית ביה תמונה ודמיון לא ראיתם.

ריח) אבל בתר ה דעבד ו האי דיוקנא דמרכבה דאדם עלאה, נחית תמן, ואתקרי בההוא דיוקנא ידו"ד, בגין ז דישתמודעון ליה ח במדות דיליה, ט בכל מדה ומדה, וקרא: אל, אלהים, שדי, צבאות, אדי"ד. בגין י דישתמודעון ליה, בכל מדה ומדה, איך כ יתנהג עלמא, בחס"ד ובדינא, כפום עובדיהון דבני נשא, דאי לא יתפשט נהוריה על כל בריין, איך ישתמודעון ליה, ואיך יתקיים, ח מלא כל הארץ כבודו.

ריט) ווי ליה, מאן דישוה ליה ז לשום מדה, ואפי' מאלין מדות דיליה, כל שכן לבני האדם, א אשר בעפר יסודם, דכלים ונפסדים. אלא דמיונא דיליה, כפום שלטנותיה על ההיא מדה, ואפי' על כל בריין. ח ולעילא מההיא מדה. נ וכד אסתליק מינה, לית ליה מדה, ולא דמיון, ולא צורה.

חלופי גרסאות

ר על בריין ול"ג עלייהו. ט ל"ג לון. ת מוסף ודמיון ליה. א ואית. ב כאות. ג כאות. ד מוסף קדישא מפרש. ה דעבד. ו תא. ז דאשתמודעון. ח בדמות. ט ל"ג בכל מדה ומדה. י דאשתמודעון. כ אתנהג. ל בשום. מ ולית לעילא. נ כד.

מסרת הוהר

ט) (הושע י"ב) ח"ג קי. רכה. רפ: ת"ז תי"ח לא: תי"ל עד: תי"ע קלג: תק"ח קיא ט"ב של"ט. קיא ט"א ש"ג. ט"ב ש"א. ת) (ישעיה ו') ב"א ע"ח צ"ג. תק"ח קי ט"א ש"ג, ט"ד ש"ה. א) (איוב ד') ז"ח י"ז ט"ג ש"ד.

כי לא ראיתם כל תמונה

העליון, ירד והתלבש שם, והוא נקרא בו בצורת ד' אותיות הוי"ה, דהיינו הע"ס כח"ב תו"מ, כדי שישגיגו אותו בדרך מדותיו, שהן הספירות, בכל מדה ומדה, וקרא אל אלקים שדי צבאות אהיה, כדי שיכירו אותו בכל מדה ומדה איך מנהיג העולם בחסד ובדין כפי מעשיהם של בני אדם, ואם לא היה מתפשט אורו על כל הבריות איך היו מכירים אותו, ואיך יתקיים, מלא כל הארץ כבודו.

ריט) ווי ליה מאן וכו': אוי לו למי שידמה אותו לאיזה מדה, ואפילו מאלו מדות שלו, ומכל שכן לבני האדם שהם כלים ונפסדים. אלא הדמיון שאנו מדמים, הוא כפי השליטה שלו על אותה המדה, ואפילו כפי שליטתו על כל הבריות. ואין דמיון למעלה ממדה ההוא, וכששליטתו מסתלק ממנה, מאותו מדה, אין לו מדה ולא דמיון ולא צורה.

כגוונא

הסולם

מאמר

רק בבחינת המקבלים, ולא במלכות מבחינת עצמותה, וזהו ביד הנביאים אדמה.

ריז) ובגין דא יימא וכו': ומשום זה יאמר להם הקב"ה, אע"פ שאני מתדמה לכם בצורות שלכם דהיינו בחזיון ודמיון, עם כל זה, ואל מי תדמיוני ואשוה, שהרי קודם שברא הקב"ה תמונה בעולם, ומטרם שציר צורה, היה הקב"ה יחיד בעולם, בלי צורה ודמיון, ומי שמשגיג קודם מדרגת בריאה, שהוא ג'ינה, שהוא עוד מחוץ לכל צורה, אסור לו לעשות צורה ודמות בעולם, לא באות ה' ולא באות י' ואפילו לקראו בשם הקדוש, או באיזה אות ונקודה. וזהו שאומר הכתוב, כי לא ראיתם כל תמונה דהיינו, מכל דבר שיש בו תמונה ודמיון לא ראיתם.

ריח) אבל בתר דעבד וכו': אבל אחר שעשה אותה הצורה של המרכבה של אדם (דפי"י דף מ"ב ע"ב)

רכ) ס כגוונא דימא, דלית במיא דימא דנפקי מיניה, תפיסו כלל ולא צורה, אלא ע דאתפשטותא דמיא דימא על מאנא, דאיהו ארעא, אתעביד דמיון, ויכילנא למעבד חושבן תמו, כגון המקור דימא הא חד. נפיק מיניה מעין, כפום אתפשטותא דיליה מההוא מאנא, כעגולא דאיהי י, הא מקור חד, ומעין דנפיק מניה הא תרין.

רכא) לבתר עבד מאנא רברבא כגון מאן פ דעבד חפירא רברבא ז ואתמלי מן מיא, דנפיק מן מעיין. ההיא מאנא אתקרי ים, והוא מאנא תליתאה, ק וההוא מאנא רברבא, ר ואתפליג לז' ט נחלין, כפום מאנין אריכין, הכי אתפשט מיא מן ימא, לשבעה נחלין והא מקור, ומעיין, וימא, וז' נחלין, אינון י' ואי ת יתבר אומנא אלין מאנין דתקין, יהדרון מיא למקור, וישתארו מאנין תבירין יבשין בלא מיא. רכב) הכי עלת העלות, עביד עשר ספירות, וקרא לכתר מקור, וביה לית סוף לנביעו א דנהוריה. ובג"ד קרא לגרמיה אין סוף, ולית ליה דמות וצורה, ותמן לית מאנא למתפס ליה, למנדע ביה ידיעא כלל. ובג"ד ב אמרו ביה, במופלא ממך א תדרוש, ובמכוסה ממך אל תחקור.

רכג) לבתר עבד מאנא זעירא, ודא י, ואתמליא מניה, וקרא ליה מעין נובע חכמה, וקרא גרמיה בה חכם, ולההוא מאנא קרא ליה חכמה. ולביתר עבד מאנא רברבא, וקרא ליה ים, וקרא ליה בינה, והוא ד קרא לגרמיה מבין ביה. רכד) חכם מעצמו, ומבין מעצמו, כי חכמה איהי לא אתקריאת ה חכמה ו מגרמה, אלא בגין ז ההוא חכם דאמלי ח לה מנביעו דיליה. ואיהי לא אתקריאת

חלופי גרסאות

ס ל"ג מן כגוונא עד אלא. ע כאתפשטותא. פ דחפר. צ ל"ג מן ואתמלי עד אתקרי. ק ואתמליא מן מיא דנפק מן מעיין הא ההוא מאנא. ר אתפליג. ט מוסיף נחלין מאנין. ת אתברו ול"ג אומנא. א דנהורא; דנהורא דיליה. ב אמר ביה; כתיב. ג ל"ג מן אל עד אל. ד מוסיף קרא ליה. ה מוסיף ע"ש חכמה. ו מגרמיה. ז ל"ג מן ההוא חכם עד ההוא מבין. ח ליה.

כי לא ראתם כל תמונה

הסולם

מאמר

יחזרו המים למקור, וישארו כלים השבירים יבשים בלי מים.

רכב) הכי עלת העלות וכו': כך עלת העלות עשה עשר ספירות וקרא לכתר מקור, ובו אין סוף לנביעות אורו. ומשום זה קרא לעצמו אין סוף, ואין לו דמות וצורה. ושם אין כלי להשיגו, ולדעת בו איזה ידיעה כלל. ומשום זה אמרו בו, במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור.

רכג) לבתר עבד מאנא וכו': אח"כ עשה כלי קטנה, וזה היא י' והתמלא ממנו, מן המקור, וקרא אותו מעין נובע חכמה. וקרא עצמו בו חכם, ולכלי ההוא קרא חכמה. ואח"כ עשה כלי גדול, וקרא לו ים, וקרא לו בינה, והוא קרא לעצמו בו, מבין.

רכד) חכם מעצמו ומבין וכו': חכם מעצמו, ומבין מעצמו, כי חכמה לא נקראת חכמה

רכ) כגוונא דימא דלית וכו': כעין הים, שאין במי הים היוצאים ממנו, שום תפיסה ושום צורה, אלא התפשטות מי הים על כלי, שהוא הארץ, נעשה בהם דמיון, ואנו יכירים לעשות שם חשבון, דהיינו, המקור של הים הרי אחד. יוצא ממנו מעין, כפי התפשטותו בכלי כעגול שהוא י', הרי שתי צורות, כי המקור אחד, והמעין היוצא ממנו הרי שתיים. המקור ה"ס הכתר, והמעין ה"ס החכמה.

רכא) לבתר עבד מאנא וכו': לאח"כ עשה כלי גדול, בדומה למי שעשה חפירה גדולה, והתמלא מן המים היוצאים מן המעין, וכלי זה נקרא ים. והוא כלי שלישי, דהיינו בינה, ואותו כלי הגדול נחלק לז' נחלים, וכמו לכלים ארוכים, כן התפשט המים מן הים אל שבעה הנחלים. והרי מקור, ומעין, וים, וז' נחלים, הם עשרה. ואם ישבור האומן אלו הכלים שתקן,

(דפ"י דף מ"ב ע"ב)

בינה ^ט מגרמה, אלא ^ז ע"ש ההוא מבין דאמלי ^כ לה מניה. דאי הוה ^ל מסתלק ^מ מנה, אשתארת יבשה, הה"ד ^א אזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש.
 רכה) לבתר והכהו לשבעה נחלים. ^נ ועבד ליה ^ה לז' מאנין יקירין, וקרא ^ל ון: גדול"ה. גבור"ה. ת"ת. נצ"ת. הו"ד. יסו"ד. מלכו"ת. וקרא גרמיה גדול ^ב בגדול"ה וחסו"ד. גבור, בגבור"ה. מפואר, בתפאר"ת. מארי נצחן קרבין, בנצ"ח ^ג נצחים. ובהו"ד קרא שמיה, הוד יוצרנו. וביסו"ד קרא שמיה צדיק. ויסו"ד, כלא ^ד סמיך ביה, כל מאנין וכל עלמין. * ובמלכות, קרא שמיה מלך. ולו הגדול"ה ^ה והגבור"ה והתפאר"ת והנצ"ח וההו"ד כי כ"ל בשמים, דאיהו צדיק. ולו הממלכה: ^ו דאיהו מלכו"ת.

רכו) כלא ברשותיה, למחסר במאנין, ולאוספא בהון נביעו, ולמחסר כפום ^ז רעותיה ^ט בהון ^י ולית עליה ^{יא} אלהא, דיוסיף ביה, או יגרע ביה.
 רכו) לבתר עבד משמשין, לאלין מאנין, כרסייא בארבע סמכין. ושית דרגין ^ב לכרסייא. הא עשר. וכלא איהו כרסייא. כגון כוס דברכה, דתקיננו ^ג בו עשרה ^ד דברים, בגין תורה דאתייהבת בעשרה דברן. בגין עלמא דאיהו מעשה בראשית, ^ה דאתברי בעשרה מאמרות.

רכח) ותקין לכרסייא כתות לשמשא ליה, ^ז דאינון מלאכים. אראלים ^ח שרפים. חיות. אופנים. חשמלים. אלים. ^ט בני אלהים. אישי"ם. ולאלין ^י עביד משמשין, סמא"ל, וכל כתות דיליה, דאינון כעננים למרכב בהון לנחתא ^{יא} בארעא, ואינון כסוסין לון.

חלופי גרסאות

^ט מעצמה. י בגין. כ ליה. ל מסליק. מ מניה. נ ל"ג ^ז ועבד ליה. ס ביה. ע מוסיף אלהא אחרא. פ ביה. ^ח מוסיף דאינון י. ק ל"ג שרפים. ר ל"ג אלקים.

מסרת הזוהר

(איוב י"ד) נח ס"ג צ"א.

דרך אמת ^ו לז' כלים נכבדים והם ז' ספירות הבנין. ^ז עיין בפרדס רמונים שער ע"ז פרק ג' דף ה'

כי לא ראייתם כל תמונה

רכו) כלא ברשותיה וכו': הכל הוא ^א ברשותו, אם להחסיר בכלים, ולהוסיף בהם ^ב נביעות, או להחסיר, כפי רצונו בהם. ואין עליו ^ג אלוה שיוסיף בו או יגרע בו. וע"כ, המדובר נון ^ד הכלים דעולם אצילות.

רכז) לבתר עבד משמשין וכו': אח"כ ^א עשה משמשים, לאלו הכלים דאצילות, כסא ^ב בארבע עמודים. ושש מדרגות לכסא, הרי הם ^ג עשרה. והכל ביחד נקרא כסא, שהוא עולם ^ד הבריאה. כמו כוס של ברכה שתקנו בו עשרה ^ה דברים, משום התורה שניתנה בעשרת הדברות, ^ו משום העולם, שהוא מעשה בראשית, שנברא ^ז בעשרה מאמרות.

רכח) ותקין לכרסיא כתות וכו': ^א ותקן כתות לשמש את הכסא, שהם, מלאכים, ^ב שרפים, חיות, אופנים, חשמלים, אלים, אלהים, ^ג בני אלהים אישים. ולאילו עשה משמשים, את

סמאל

הסולם

מאמר

חכמה מבחינת עצמה, אלא משום חכם. הוה ^א שמילא אותה מנביעה שלו. והיא לא נקראת ^ב בינה מבחינתה עצמה, אלא על שם מבין ההוא ^ג שמילא אותה ממנו, ואם היה מסתלק ממנה ^ד היתה נשאת יבשה, ז"ש אזלו מים מני ים ונהר ^ה יחרב ויבש.

רכה) לבתר והכהו וכו': אח"כ והכהו ^א לשבעה נחלים. ועשה שבעה כלים יקרים, וקרא ^ב אותם גדולה, היינו חסד, גבורה, תפארת, נצח, ^ג הוד, יסוד, מלכות. וקרא עצמו גדול בגדולה ^ד וחסיד, גבור בגבורה, מפואר בתפארת, בעל ^ה נצחון במלחמות בנצח נצחים, ובהוד קרא שמו ^ו הוד יוצרנו, וביסוד קרא שמו צדיק. ויסוד הכל ^ז סמוך עליו, כל הכלים וכל העולמות. ובמלכות ^ח קרא עצמו מלך. ולו הגדולה והגבורה והתפארת ^ט והנצח וההוד כי כל בשמים, הוא צדיק, דהיינו ^י יסוד, ולו הממלכה היא מלכות.

(דפו"י דף מ"ב ע"ב * דף מ"ג ע"א)

רכט) ומנלן דעננים אקרון מרכב. ^ט הה"ד, ^א הנה יי רוכב על עב קל ובא מצרים. ודא ממנא דמצרים, ומיד דחזו ^ת דאלהא די הוא ממנא דלהון, חזו ליה כסוסיא, תחות מרכבתיה דקב"ה, מיד ונעו אלילי מצרים & מפניו, ולבב מצרים ימס, נעו מאמונה דלהון, ולב דלהון נמס כדונג, מההיא אמונה, ^ב ואמרי, וכי עד כען ^ג אמונה ממנא דילן כסוסיא, הוה נע לבהון מאמונה דלהון, ונמס כדונג. ומנלן דימס לשון נמס כדונג. איהו כד"א, ^ד היה לבי כדונג נמס בתוך מעי.

רל) ^ה וכל פטר חמור תפדה בשה וגו'. ^ז פקודא דא לפדות פטר חמור, ולערוף פטר חמור, אם לא יפדה ליה. הה"ד ואם לא תפדה וערפתו. ורזא דא יצה"ר, יכול לאחזרא בתיובתא, ולבתר ^ה לאחזרא יצר הטוב, כמה דאוקמוה, אם זכה עזר, אם לא זכה כנגדו. בגין דאינון דיוקנא, ^ו חד דשה, וחד דחמור, ואי זכה לאחזרא בתיובתא, אע"ג דאיהו חמור עם הארץ, תפדה מן גלותא ^ז בשה, דאיהו ^ח שה פזורה ישראל. ואי לא הדר בתיובתא, וערפתו, שוי ליה עם קשה קדל, דעתידין לאתמחאה מן ספר חיים, דעלייהו אתמר, ^ט מי אשר חטא לי אמחנו מספרי.

רלא) ^מ והיה ^ח לאות על ידכה ולטוטפות בין עיניך וגו' (ח) ^נ פקודא דא, פקודא דאקרי בגוונא אחרא, ^ס דלא אקרי מצוה, אלא קדושה, ואלין אינון תפלין.

מסרת הזהר

(ישעיה י"ט). ד (תהלים כ"ב) ה (שמות י"ג) ו (ירמיה ג') ז (שמות ל"ב) כ"א רל"ה. ח ויחי כי צ"ג.

דרך אמת ^ח שייך לפר' שלח לך קט"ה ע"א.

דרך אמת

ש דכתיב. ת ממנא. די הוא אלהא : ואלהא ממנא די הוא. א ל"ג מפניו ולבב מצרים ימס. ב ואמרינ ; אמרינ ; אמרו (ד"א). ג ל"ג אמונה : ל"ג אמונה ממנא ; אמונה ול"ג ממנא. ד פקודא להביא קרבן וכו'. ה ל"ג לאחזרא. ו חד בשה חד בחמור. ז כשה. ח מוסיף פקודא תמינאה. ט ולא.

מאמר

הסולם

כי לא ראיתם כל תמונה

סוד, שהיצר הרע יכול לחזור בתשובה ואח"כ יחזור להיות יצר טוב. כמו שהעמידו, בכתוב, אעשה לו עזר כנגדו, אם זכה עזר, אם לא זכה כנגדו. משום שאלו הצורות, אחת של שה ואחת של חמור שנאמר עליהם וכל פטר חמור תפדה בשה, פירושו, ואם זכה לחזור בתשובה, אע"פ שהוא חמור, דהיינו עם הארץ, תפדה מן הגלות בשה, שהוא שה פזורה ישראל. ואם לא חזר בתשובה, וערפתו, ששם עצמו עם קשה ערף, שהם עתידיים להמחות מן ספר חיים, ועליהם נאמר, מי אשר חטא לי אמחנו מספרי.

מאמר התפלין

רלא) והיה לאות וגו' : ולטוטפות וגו' : מצוה זו היא מצוה הנקראת באפן אחר, שאינה נקראת מצוה אלא קדושה. ואלו הם תפלין, תפלה של יד ותפלה של ראש. שהם תקון פאר ויופי של המראות העליונות. וע"כ נקראים. טוטפות, כמ"ש ישראל אשר בכ אתפאר. וכתוב

סמאל וכל הכתות שלו, שהם כעננים לרכוב עליהם לרדת לארץ, והם כסוסים להם, למלאכים. רכט) ומנלן דעננים וכו' : ומאין לנו שעננים נקראים מרכב, ז"ש, הנה הי רוכב על עב קל ובא מצרים, וזהו הממונה של מצרים המכונה עב קל, ומיד שראו, שאלוה שלהם שהוא הממונה שלהם, וראו אותו כסוס תחת מרכבתו של הקב"ה, מיד ונעו אלילי מצרים מפניו, ולבב מצרים ימס, נעו מאמונה שלהם, והלב שלהם נמס כדונג מאמונה שהאמינו בשר הממונה שלהם. ואמרו וכי עד עתה, האמונה, דהיינו האלוהי הממונה שלנו נעשה כסוס, נע לבם מאמונה שלהם ונמס כדונג. ומאין לנו, שימס הוא לשון נמס כדונג. הוא כמ"ש"א היה לבי כדונג נמס בתוך מעי.

מאמר וכל פטר חמור תפדה בשה

רל) וכל פטר חמור וגו' : מצוה זו הוא לפדות פטר חמור ולערוף פטר חמור אם לא יפדה אותו. ז"ש ואם לא תפדה וערפתו. וזה

(דפו"י דף מ"ג ע"א)

תפלה של יד, ותפלה של ראש. תקונא פארא שפירו דגוונין עלאין. וע"ד אקרון טוטפות, כד"א, (ט) ישראל אשר בכ אתפאר.

רלב) וכתוב (ז) כי נער ישראל ואהבהו, ישראל זוטא. שמע ישראל, ישראל סבא, שפירו דגוונין, עילא ותתא. יוסף סליק ואתעטר בתרין גוונין בקדמיתא נער, ובסופא צדי"ק. כמה יאן ביה גוונין למחזי, ורזא דא (ח) ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה. שפירא בתרין סטרין, (י) בתרין דרגין, בתרין גוונין, עילא ותתא.

רלג) כתיב (י) ועשית הישר והטוב. הישר: דא תפלה של יד, (יא) לאמשכא ליה בתפילין של ראש, (יב) לאתיחדא כחדא. ותפלה של יד, אקדים לשל ראש. ואצטרין דלא הוי פרודא ביניהו כלל.

רלד) מאן דמתעטרא בתפלין, קאים ברזא דגוונא עלאה וקאים באינון תרין רזין דקאמרן (יג) כיוסף, דאקרי נער, ואקרי צדיק, (יד) ברזא דעבד נאמן, (טו) ברזא דבן יחידאי. ואלין אינון תפלה של יד, ותפלה של ראש, ואינון כללא הדא בלא פרודא.

רלה) ארבע פרשיין דתפלין בדי בתים, באינון תפלין של ראש. וכמה דאינון ד' פרשיין באינון תפלין של ראש, אוף הכי כלהו בתפלין של יד (טז) בבית א'. דהא בתפלה של יד, לית לה מגרמה כלום, אלא מה דנקטא מלעילא. ורזא דא, (יז) כל הנחלים הולכים אל הים. ומגו דנקטא לון-מלעילא, אקרי תפלה, ואתקדשת

חלופי גרסאות

י ל"ג שמע ישראל. כ מוסיף דרגין גוונין ; דרגין וליג גוונין. ל ל"ג בתרין דרגין בתרין גוונין. מ לאסמכא. נ ל"ג מן לאתיחדא עד ואצטרין. ס כמו יוסף ; ל"ג מן כיוסף עד ברזא. ט ל"ג ברזא דעבד (ד"א) פ וברזא. צ ראש ישר יד כמה. ק ל"ג בבית א'. ר ל"ג מלעילא.

מסרת הזהר

(ט) (ישעיה מ"ט) הקסיהו קמ"ח צ"ג. (י) (הושע י"א) ייחי פ"ט צ"ד. ז"ח מ"ג ט"ג ש"י. צ"ב ט"ב שכו"ח. (כ) (בראשית ל"ט) (דברים ו') (ח) (קהלת א') ביא צ"ד צ"ב.

התפילין

רלג) כתיב, ועשית הישר והטוב: הישר, הוא תפלה של יד, שהיא המלכות. להטיבה, דהיינו להמשיך לה בתפלה של ראש, שהיא ז"א, שיתיחדו כאחד. ותפלה של יד מקדימים להניחה לתפלין של ראש. וצריך שלא יהיה פירוד ביניהם כלל.

רלד) מאן דמתעטרא בתפלין וכו': מי שמתעטר בתפלין, עומד בסוד כעין העליון, שהוא עומד בב' סודות האלו שאמרנו ביוסף, שנקרא נער ונקרא צדיק, דהיינו בסוד עבד נאמן, ובסוד בן יחיד, ואלו הם, תפלה של יד שה"ס נער ועבד נאמן, ותפלה של ראש שה"ס צדיק ובן יחיד. ושניהם הם כלל אחד. כנ"ל.

רלה) ארבע פרשיין דתפלין וכו': ד' פרשיות שבתפלין הם בדי בתים בתפלה של ראש, וכמו שהם ד' בתים בתפלה של ראש כן הם כולם בתפלה של יד בבית אחד. כי בתפלה של יד, שהיא המלכות, אין לה מעצמה כלום, אלא מה שמקבלת מלמעלה, מז"א, וכיון שמקבלת

הסולם

רלב) וכתוב, כי נער וגו': וכתוב, כי נער ישראל ואהבהו. הוא ישראל זוטא. דהיינו ז"א במוחין דקטנות. וכתוב שמע ישראל, הוא ישראל סבא, שהוא בינה במוחין דגדלות, שהוא יופי של המראות, למעלה בבינה, ולמטה במלכות, ומפרש, איך באים המוחין דישי"ס למטה, ואומר, יוסף שהוא יסוד דז"א, שהוא הנושא של מסך דחירק שבקו אמצעי, עולה למעלה לבינה, ומתעטר שם, בב' מראות לבן ואדום שבב' קוין דבינה, על ידי הכרעתו בב' קוין דבינה, בסוד תלת מחד נפקי חד בתלת קיימא (כנ"ל ב"א אות שס"ג עש"ה) ומטרים שעלה לבינה נקרא נער, ובסוף אחר שנתעטר במוחין דבינה נקרא צדיק. כמה יפות בו המראות לראות. וזה סוד, ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה. הוא יפה בשני צדדים, שהם ימין ושמאל. בשתי מדרגות, שהן חכמה וחסדים. בשתי מראות, שהן לבן ואדום. למעלה בבינה ולמטה בזוין. כי אחר שמכריע בבינה יורד ומכריע בזוין.

(דפיו"י דף מ"ג ע"א)

בקדושתהון ^ט אקרי קדושה. ^ת ואקרי תפלה, וכדין אקרי מלכות, מלכות שמים שלימה.

רלז) ד' פרשיין, ^א הא אוקימנא רזא דלהון, בכמה דוכתי. אבל פרשה קדמאה, קדש לי כל בכור, דא איהו רזא * עלאה, דכליל כל ד' בתים, ברזא דנהירו עלאה, דנפקא מאין.

רלז) וכל אינון ד' אתרמיו הכא, קדש: דא קדושה עלאה. רזא דחכמתא עלאה, דמתמן כלא אתקדש, ברזא דגניזו עלאה, ^ב דאתקרי קדש. לי: דא ^ג בינה, רזא דעלמא עלאה, היכלא ^ד פנימאה. כ"ל: רזא דחסד, בכל דוכתא, בין לעילא בין לתתא. בכור: דא בן בכור, דכתיב, ^ה בני בכורי ישראל, והאי בן בכור, כליל ^ה כל סטריין, וכל גוויין. ובגין כך, קרא כליל כלהו ארבע, ברזא דחכמתא עלאה. אבל דא באורח כ"ל, למנדע דכלא כליל בהאי, אבל באורח פרט, ^ו כל חד בלחודו, דא איהו פרשתא קדמאה, דכליל כל שאר פרשיין.

רלח) פרשה תניינא, והיה כי יביאך וגו', דא בינה, דהא בפרשתא דא, איהי יציאת מצרים, דהוה מסטרא דיובלא. וע"ד שירותא דילה והי"ה, דהא מלה דא איהי יובלא. ובגין כך שמא דילה והי"ה, דלית ^ז והיה אלא באתר דא, דאיהו זמין לאתמשכא לתתא, ולאנהרא ^ח בוצינין, ולאשתכחא בדרגא ^ט תתאה, וכלא

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

(ז) (שמות ד') לך קמ"ד צ"ד. ^ט מוסיף וכלא אקרי. ת ל"ג ואקרי תפלה. א ל"ג מן הא עד קדמאה. ב אקרי. ג ל"ג בינה. ד מוסיף פנימאה ורזא דא (ויקרא כ"ה) כי לי בני ישראל עבדים (במדבר ג') כי לי כל בכור (שמות י"ט) והייתם לי סגולה. ה ל"ג כל. ו ל"ג כל חד בלחודו. ז והיה. ח בוצינין. ט מוסיף תתאה. י והיה כמאן דאמר על מלכא דאי הוי [די הוי; דיהוי] זמין לאתמשכא לתתא ולאנהרא בוצינין (בוצינין).

התפילין

הסולם

מאמר

כי קדש, היא קדושה העליונה, שהיא סוד חכמה העליונה, הנקראת קדושה, שמשם התקדש הכל בסוד הגניזו העליונה, הנקראת קדש. ל"ג, היא בינה, שהיא סוד עולם העליון, היכל הפנימי. כל, הוא סוד החסד בכל מקום, בין למעלה ובין למטה, דהיינו ת"ת מבחינת החסד. בכור, זהו בן בכור, שכתוב, בני בכורי ישראל, דהיינו ת"ת, ובן בכור הזה, כולל כל הצדדים, וכל המראות, דהיינו שכולל עמו גם המלכות, ובוה כולל הכתוב, כל הארבע, חו"ב תו"מ, בסוד החכמה העליונה. שהוא פרשה ראשונה. אבל זה הוא בדרך כלל, לדעת שהכל כולל בוה, אבל בדרך פרט כל אחת בפני עצמה הוא כנגד ספירה מיוחדת. וזה היא פרשה ראשונה, הכולל שאר הפרשות.

רלח) פרשה תניינא והיה וכו': פרשה השניה, והיה כי יביאך וגו': זו היא בינה. כי בפרשה זו יש יציאת מצרים, שהיתה מצד היובל, שהיא בינה. ועל כן התחלה שלה, והיה, כי

שמקבלתם בבית אחת. ע"כ אין לה אלא בית אחד, אבל ז"א מקבלם בזה אחר זה ע"כ הם בדי בתים. וזה סוד כל הנחלים הולכים אל הים שהנחלים שהם השפע מז"א, הולכים אל המלכות שנקראת ים. ומשום שמקבלתם מלמעלה מבינה, היא נקראת תפלה, ומתקדשת מקדושתם ונקראת קדושה, כי מוחין דבינה נקרא קדושה, ונקרא תפלה, ואז נקראת המלכות מלכות שמים השלמה.

רלז) ד' פרשיין הא וכו': ד' פרשיות, כבר בארנו הסוד שלהם בכמה מקומות. אבל פרשה ראשונה, קדש לי כל בכור, שהיא חכמה, זו היא סוד עליון, הכולל כל ד' בתים, שהן חו"ב תו"מ, בסוד אור העליון, שהוא חכמה, היוצא מאין, שהוא כתר, הנקרא אין, כי ד' הפרשיות, שהן חו"ב תו"מ, כל אחת כולל את כולן, ויש בכל אחת חו"ב תו"מ.

רלז) וכל אינון ד' וכו': וכל אלו הארבע חו"ב תו"מ, נרמזו כאן, בפרשה א', קדש. (דפויי דף מ"ג ע"א * דף מ"ג ע"ב)

ברזא חדא. ובגין דאיהו באורח טמיר, לא אקרי באתגלייא בשמא דא, אלא אתמסר לחכימין למנדע. ועל דא אתרשים בשמא קדישא, כ במלה דא. רלט) פרשה תליתאה, שמע, דא איהו רזא דימינא, דאקרי חסד עלאה. דאיהו קא מייחד יחודא דכלא לדי סטרין, וקודשא בריך הוא מסדר ביה, סדורא דכל עלמא, ודא איהו דקא מתפשט בכל סטרין, אפילו גו תהומי תתאי. כ בדא קודשא בריך הוא ברא עלמא, כד אתעטף כ קודשא בריך הוא בעטופא דזהרא, ודא דקא מייחד יחודא, ובגין כך, שמע סמיך ליהייה.

רמ) יחודא דכל יומא, איהו, יחודא למנדע ולשואה רעותא. יחודא דא הא אמרן בכמה דוכתי, יחודא דכל יומא, איהו יחודא דקרא, ט) שמע ישראל יי אלהינו יי הא כלהו חד, ועל דא אקרי אחד. הא תלת שמהן אינון, היך אינון חד, ואף על גב דקרינון אחד, ה היך אינון חד.

רמא) אלא, בחזיונא דרוח קדשא אתיידע, ואינון בחיזו דעינא סתימא, למנדע דתלתא אלין אחד. ודא איהו רזא דקול דאשתמע, קול איהו חד, ואיהו

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ט) (דברים ו') הקסתיז קפיה צ"א. יוצא ב"א צ"א. י דאקרי. כ מלה. ל ל"ג איהו. ט תחומי. נ ל"ג בדא. ס ל"ג קב"ה. ע ל"ג מן. איהו עד איהו; ל"ג איהו יחודא; איהו למנדע ול"ג יחודא (ד"א). פ הי קדמאה ול"ג שמע ישראל. צ ל"ג היך.

התפילין

הסולם

מאמר

שבדעת, שהוא ת"ת. ופרשה ד', היא כנגד הגבורה שבדעת, שהיא מלכות. כמ"ש לפנינו. **דאיהו קא מייחד וכו' :** שהוא דהיינו הדעת, מייחד יחוד כל לדי צדדים, בסוד ג' קוין ומלכות המקבלתם, והקב"ה מסדר בו סדר כל העולם, שכל העולם מתקיים על ידו, והוה המתפשט בכל הצדדים ואפילו לתוך תהומות התחתונים. דהיינו בסוד דעת המתפשט לתחתונים. ובו ברא הקב"ה את העולם כשהתעטף בעטוף של אור. והוה המייחד את היחוד. כי הוא קו האמצעי המייחד ב' הקוין ימין ושמאל, שהם חכמה ובינה. ומשום זה, **שמע סמוך אל והיה. כי והיה, היא בינה** ושמע, היא דעת המכריע בין חכמה ובינה.

רמ) **יחודא דכל יומא וכו' :** יחוד של כל יום הוא, הוא יחוד לדעת, ולשום כונתו יחוד זה בארנו בכמה מקומות. יחוד של כל יום, הוא יחוד הכתוב, שמע ישראל הי אלקינו הי, וכולם הם אחד. וע"כ נקרא **אחד**. שואל. הרי שלשה שמות הם, ואיך הם אחד. ואע"פ שאנו קוראים אחד, דהיינו שמע ישראל הי אלקינו הי **אחד**. אבל איך הם אחד.

רמא) **אלא בחזיונא דרוח וכו' :** אלא במראה של רוח הקודש נודע, כשהם בסוד המראה של עין הסתום (כנ"ל וארא אות כ"ז

עש"ה

כי מלה זו היא ביובל, ומשום זה השם שלה היא **והיה, כי אין לשון והיה שהוא לשון עתיד, אלא במקום זה, בבינה, שפירושו, שהוא עתיד להיות נמשך למטה ולהאיר את המאורות, שהם ז"ל, ולהמצא במדרגה התחתונה. שהיא מלכות, והכל בסוד אחד. ומשום שהיא מאירה בדרך נסתרה, אינה נקראת בגלוי בשם הזה, והיה, אלא שנמסר לחכמים לדעת. וע"כ נרשם הבינה בשם הקדוש במלה זו והיה.**

פירוש. כי אע"פ שהמוחין דחכמה מתגלים בבינה, בסוד בינה החזרת להיות חכמה, עם כל זה בבינה עצמה הם נעלמים ואינם מאירים, אלא שמבינה הם נמשכים לז"א, ומז"א למלכות, ובמלכות הם מתגלים ומאירים, (כנ"ל אות כ"ב ד"ה ת"ח) וע"כ נקראת הבינה בשם של עתיד כמו **אהיה**, וכן והיה כי במקומה אינה מאירה אלא במקום המלכות היא עתידה להתגלות. וז"ש דאיהו זמין לאתמשכא לתתא ולאנהרא בוצינין, **ולאשתכחא בדרגא תתאה.** שהיא מלכות. רלט) **פרשה תליתאה, שמע וכו' :** פרשה השלישית שהיא **שמע**, היא סוד הימין הנקרא חסד עליון, פירוש, הדעת, שהוא קו האמצעי המכריע בין ב' הקוין חכמה ובינה, הוא נחלק לימין ושמאל, שהימין שבו הוא חסד עליון, הנקרא ת"ת, והשמאל שבו הוא דיניים, ונקרא מלכות. ופרשה ג' היא כנגד החסד

(דפ"י דף מ"ג ע"ב)

תלתא גוונין, אשא ורוחא ומיא, וכלהו חד, ברזא ק דקול. אוף הכא : יי אלתינו יי אינון חד. תלתא גוונין, ו ואינון חד.

רמב) ודא איהו קול דעביד בר נש ב ביחודא, ולשוואה ת רעותיה ביחודא דכלא, מאין סוף עד סופא דכלא, בהאי קול דקא עביד בהני תלתא דאינון חד. ודא איהו יחודא דכל יומא, דאתגלי ברזא דרוח קודשא.

רמג) וכמה גוונין דיחודא אתערו, וכלהו קשוט. מאן דעביד האי עביד. ומאן דעביד האי עביד. אבל האי יחודא דקא אנן מתערי מתתא, ברזא ב דקול דאיהו חד דא הוא ברירא דמלה, האי בכללא, ד לבתר פרט, כדאמרן.

רמד) פרשה רביעאה, הוא רזא דדינא קשיא, ו השמרו לכם. ה אלין אינון

מסרת הוהר

(ו) (שם י"א)

חלופי גרסאות

ק מוסיף דקול ולא אינון אלא חד. ר דאינון. ש לייג ביחודא. ת לייג רעותיה. א אתגלי. ב דחד קול. ג לייג דא הוא. ד לבתר פרט ויהי אם שמוע פרט וחסד עלאה כדקאמרן ואיהו פרשה רביעאה. ה מוסיף ואצטרין בינן לאתא לין בכל יומא ולמחר בינן בדיוקנא עלאה ועי"ד כתיב וראו כל עמי הארץ כי שם ה' אלין תפלין דרישא דריעא כמנא דא.

מאמר

הסולם

התפלין

דקו האמצעי המכריע בין אבא ואמא. וכיון שהם בסוד ג' קוין, הרי גם הם אינם מאירים זה בלי זה אלא בבת אחת. וי"ש, ואינון חד. כמו שנתבאר אצל הקול.

רמב) ודא איהו קול וכו': וזה הוא קול, שעושה האדם בסוד היחוד, לשום כונתו ביחוד כל המדרגות, מן אין סוף עד סוף הכל. ביחוד קול הזה, שהוא עושה באלו ג' הקוין שהם אחד. וזהו היחוד שבכל יום, שנתגלה בסוד רוח הקודש.

רמג) וכמה גוונין דיחודא וכו': וכמה אפנים של יחוד נאמרו, וכולם אמת, מי שעושה יחוד זה עושה טוב, ומי שעושה יחוד זה עושה טוב. אבל יחוד הזה, שאנו מעוררים מלמטה, בסוד הקול שהוא אחד, זה הוא בירורו של הדבר. זה הוא בכלל. כלומר, שפרשת שמע כולל בתוכו כל ג' הקוין בסוד ה' אלקינו ה'. אבל חוץ מזה הוא פרט, שפרשת שמע הוא רק פרט אחד, דהיינו ז"א בסוד הימין של הדעת, כמו שאמרנו.

רמד) פרשה רביעאה הוא וכו': פרשה הרביעית, ה"ס דין הקשה, דהיינו המלכות, שהיא השמאל של הדעת, שכתוב בה השמרו לכם, שהיא לשון דין. אלו הם ה' פרשיות של תפלין של ראש שהם בדי בתים. ותפלין של יד הם ג"כ כעין זה, די פרשיות, אלא שהם בבית אחד. וכבר הערנו בהם שכלים הם סוד אחד.

עש"ה), לדעת ששלשה דהיינו ג' קוין המרומזים בה' אלקינו ה', הם אחד, וזהו סוד הקול שנשמע, שקול הוא אחד, ובו ג' בחינות. אש רוח ומים, וכולם אחד בסוד הקול. אף כאן, ה' אלקינו ה', הם אחד, ג' בחינות, והן אחד.

פירוש. ז"א ה"ס ר"ו וקו אמצעי. בשעה שעולה לבינה הנקראת און, ומכריע בין ב' הקוין ימין ושמאל אשר שם, הנקראים מים ואש מתיחדים בו ב' הקוין מים ואש, ונקרא קול הנשמע. וי"ש, ודא איהו רזא דקול דאשתמע, שעל ידו נפתחו האורות דבינה ונשמעים לחוץ, כלומר שמתפשטים לחוץ, וי"ש, קול איהו חד, ואיהו ג' גוונין אשא ורוחא ומיא, כי כולל בתוכו כל ג' הקוין המכוונים אש רוח ומים כנ"ל. ומתוך שג' קוין האלו אינם יכולים להאיר זה בלי זה אלא בבת אחת, כי קו ימין בלי שמאל הוא חסר ג"ר. ושמאל בלי ימין, הוא חכמה בלי חסדים שאינה יכולה להאיר, ובלי קו האמצעי אין השמאל מתיחד בימין, הרי שג' הקוין תלויים זה בזה, ואינם מאירים רק בבת אחת. וי"ש, וכלהו חד ברזא דקול. שבסוד הקול נעשו כל הג' אחד, ואם היה חסר אחד מהם לא היה הקול נשמע. ועל דרך זה נבחן אבא לקו ימין, ואמא לקו שמאל, וי"א עולה ומכריע ביניהם בסוד קו האמצעי. וי"ש, אוף הכא, ה' אלקינו ה', אינון חד, כי ה', הוא סוד אבא וקו ימין. אלקינו, ה"ס אמא וקו שמאל. ה' ה"ס ז"א

תפלין דרישא. ותפלין דדרועא, כגוונא דא בחד ביתא, והא אתערנא בהו, וכלהו : רזא חדא.

רמה) קשרא דתפלין דרישא, איהו דל"ת, ועל דא כתיב, (9) וראית את אחורי. וע"ד איהו לאחורא, ותמן אתקשר כלא בקשרא חדא.

רמו) ואיהי, כד ז מנחת אלין תפלין דדרועא ח לאתקשרא, ט אית קשרא אחרא, רזא דברית קדישא, רזא דא, כמה דאתער בכמה דוכתי, וכלא רזא חדא. זכאין אינון ישראל דידעין רזא דא, וואצטריך בר נש לאנחא לון כל יומא, למהוי בדיוקנא עלאה, ועליה כתיב, (10) וראו כל עמי הארץ כי שם יי נקרא עליך ויראו ממך. ע"כ. ברוך יי לעולם אמן ואמן :

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

1 חד ול"ג רזא. ז מנחא. ח ל"ג לאתקשרא ; מתקשרא. ט ל"ג אית קשרא. י ל"ג מן ואצטריך עד הסוף ; ל"ג מן ואצטריך עד ועליה.

(9) שמות ל"ג) ב"א קכ"ב צ"א. ז"ח מ"ז ט"ד ש"נ. מ"ח ט"ב ש"י. ס"ו ט"ב שלי"ד. פ"ג ט"ג ש"ג, י"ב. ב"א. צ) (דברים כ"ח) הקסתי קפ"ב צ"ב.

התפלין

הסולם

מאמר

מלשון דלה ועניה. כי מטרם שהתלבשה בחסדים היתה דלה ועניה.

רמה) קשרא דתפלין דרישא וכו' : הקשר של התפלין של ראש, הוא בצורת ד'. ועל זה כתוב, וראית את אחורי וע"כ הקשר הוא לאחור. ושם נקשר הכל בקשר אחד. פירוש. כי הקשר רומז על מוחין דאחורים הנמשכים מקו שמאל מטרם שנתחבר עם הימין, שה"ס חכמה בלי חסדים, שאינה יכולה להאיר, אבל במוחין דגדלות שע"י קו האמצעי התחבר השמאל עם הימין, והחכמה שבו התלבשה בחסדים שבימין, נמצאת החכמה דקו שמאל שהיתה באחורים, יכולה עתה להאיר לתחתונים כיון שהתלבשה בחסדים. וז"ס וראית את אחורי כי ראיה ה"ס חכמה. שמקורה היא בקו שמאל בסוד האחורים. וע"כ הקשר הוא בצורת ד'

רמו) ואיהי כד מנחא וכו' : והיא, המלכות, כשמניחה אלו תפלין של יד להתקשר, בז"א, יש קשר אחר, דהיינו הקשר של תפלין של יד שהוא בצורת י', הוא סוד של ברית הקדוש, דהיינו היסוד שהמלכות מתקשרת בו. וסוד זה הוא כמו שנתבאר בכמה מקומות, והכל סוד אחד. אשרי הם ישראל היודעים סוד הזה, וצריך האדם להניחם בכל יום, להיות בצורה העליונה, ועליו כתוב, וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

(דפו"י דף מ"ג ע"ב)

פרשת בשלח

א) ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים וגו'. רבי שמעון פתח, א תפלה לחבקוק הנביא על שגיונות. האי קרא קשיא, ואית לאסתכלא ביה, מ"ש תפלה לחבקוק הנביא, יתיר מכל שאר נביאי עלמא, דלא כתיב בהו תפלה לישעיה הנביא, או לירמיה, או ליחזקאל, או להושע, או לשאר נביאי עלמא.

ב) אלא הכי תנינן, אלישע זכה בהאי עלמא מה דלא זכה נביאה אחרא, בר ממשוה. ב תא חזי, מאי כתיב, א ויהי היום ויעבור אלישע אל שונם ושם אשה גדולה. מאי אשה גדולה. אלא גדולה בעובדהא, דכל בני ג ביתא, ד משתבחין בה, והיא עקרא דביתא, ובגין דבעלה לא הוה שכיח בביתא, למהוי עקרא, לא הוה אדכר הוא, אלא היא.

ג) ותו, ושם אשה גדולה: גדולה על כל שאר נשי עלמא, דהא שאר נשי עלמא, כד חמאן אושפיזא ו בביתא, ד מצטערין ביה, ודחקן ביה כל שכן לאפקא עליה ממונא, ה והיא חדת ביה באושפיזא, ולאפקא עליה ממונא, ט כל שכן כיון דחמת ליה לאלישע חדת ביה. לחדא. ועל דא, שבחא דכלא דאתתא היא, דהא אושפיזא דביתא דאתתא היא. ובגין כך ושם אשה גדולה, גדולה על שאר נשין.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

א) לך ג' צ"ג. ב) (חבקוק ג'). ג) (מ"ב ד') ח"ג רלא. א) מוסיף ממשוה ועכ"ד לא בעא לאטרחא למריה. ב) ל"ג ת"ת. ג) דרא. ד) משבחין אותה. ה) מדבר. ו) ל"ג בביתא. ז) מצערין. ח) והאי. ט) ל"ג כל שכן. י) ל"ג לחדא.

ויעבור אלישע אל שונם

הסולם

מאמר

גדולה. מהו אשה גדולה. אלא היא גדולה במעשים, שכל בני הבית משתבחים בה, והיא עקרת הבית. ומשום שבעלה לא היה נמצא בבית שיהיה עיקר הבית, לא היה נזכר הוא אלא היא. ג) ותו, ושם אשה גדולה: ועוד יש לפרש, ושם אשה גדולה, שהיא גדולה על כל שאר נשים שבעולם. כי שאר נשי העולם כשרואים אורח בבית, מצטערות עליו ודוחקות אותו ומכל שכן להוציא עליו כסף, וזו, שמחה באורח, ומוציאה עליו כסף. כל שכן, כיון שראתה את אלישע, שמחה בו מאד. ועל כן, כל השבח

א) ויהי בשלח פרעה וגו': ר"ש פתח תפלה לחבקוק הנביא על שגיונות. מקרא זה קשה, ויש להסתכל בו, מהו השינוי, שכתוב, תפלה לחבקוק הנביא יותר מכל שאר נביאי העולם, שלא כתוב בהם, תפלה לישעיהו הנביא, או לירמיה או ליחזקאל או להושע או לשאר נביאי העולם.

ב) אלא הכי תנינן וכו': ומשיב. אלא כך למדנו. אלישע זכה בעולם הזה מה שלא זכה נביא אחר, חוץ ממשוה. בוא וראה, מה כתוב, ויהי היום ויעבור אלישע אל שונם ושם אשה (דפו"י דף מ"ד ע"א)

(ד) ותאמר אל אישה הנה נא ידעתי כי איש אלהים קדוש הוא, במה ידעה. אלא הא אוקמוה חבריא, [ר] דשושיפא חוורא זריקת ליה בערסיה, ולא חמת ביה קרי מעולם, ולא אעבר זבובא בפתוריה.

(ה) הני מילי קשיין, אי תימא דלא חמת ביה קרי, הא סגיאינ אינון בני נשא הכי בעלמא, מה שנויא הכא. ואי תימא דלא כ עבר זבובא בפתוריה. אמאי כתיב, הנה נא ידעתי, וכי היא ידעת, ולא אחרא, והא כל אינון דחמו ליה אכיל בפתוריה הוּו ידעי.

(ו) אלא שפיר קאמרת, אבל הנה נא ידעתי, היא ידעה, ולא אחרא, בגין דהיא מתקנת ערסיה, בשעתא דשכיב בליליא, ובשעתא דקאים בצפרא. והאי דקאמרי דשושיפא חוורא זריקת ליה בערסיה, הכי הוה, ובה ידעה, דארחא דעלמא, כיון דקאים בר נש מערסיה, סליק שושיפא דנאים מ בה, ריחא מנוולא. והאי, בשעתא דסלקת ההוא שושיפא מערסיה, הוה סליק ריחין, כריחין דגנתא דעדן. אמרה אי לאו דקדישא הוא, וקדושה דמריה עליה, לא סליק ריחא קדישא הכי.

(ז) בגיני כך, בעי לאתפרשא מן ביתא, נ דלא אזדהר בר נש כל כך בביתא. אבל ס אמרת, (ד) נעשה נא עליית קיר קטנה ונשים לו שם מטה ושלחן וכסא ומנורה, ארבע אלין למה. אלא בגין דאינון תקונא דכנסת ישראל, ע דאתקריאת עליית קיר, והכי פ אתקריא, צ כמה דכתיב (ה) ויסב חזקיה פניו אל הקיר.

מסרת הוזהר

חלופי גרסאות

(ד) (מ"ב ד') ח"ב קלג. ה) (ישעיה ל"ח) הקסה"ז קמ"ד כ עאבר. ל חמאן. מ ביה. נ ולא. ס אמר. ע ל"ג דאתקריאת ועליית קיר. פ אתקרי צ ל"ג מן כמה עד צ"א.

דרך אמה [ר] סדין לבו.

מאמר

הסולם

ויעבור אלישע אל שונם

השבח היא לאשה, כי אורח הבית, של האשה הוא, ומשום זה כתוב, ושם אשה גדולה. שהיא גדולה על שאר הנשים.

(ד) ותאמר אל אישה הנה נא ידעתי וגו': שואל. במה ידעה שהוא איש קדוש. ומשיב. אלא בארו החברים, שסדין לבן הטילה במטתו ולא ראתה בו קרי מעולם. גם לא עבר זבוב על שלחנו.

(ה) הני מילי קשיין וכו': שואל. דברים אלו קשים. אם תאמר שלא ראתה בו קרי, הרי רבים הם האנשים בעולם כן, שאינם רואים קרי, ומהו השינוי שבכאן. ואם תאמר שלא עבר זבוב על שלחנו, למה כתוב, הנה נא ידעתי, וכי היא ידעה ולא אחרא, הרי כל אלו שראו איתו אוכל על שלחנו היו יודעים כמוהו. (ו) אלא שפיר קאמרת וכו': ומשיב. אלא יפה אמרה, אבל הנה נא ידעתי, היא ידעה

(דפו"י דף מ"ד ע"א)

מטה

(ח) מטה ושלחן וכסא ומנורה, לאו אינון כתיקון ק דשמושא, דהא כסא קא בעי בקדמיתא, ולבתר שלחן, לבתר מנורה, לבתר מטה, אמאי אקדימת מטה. בגין דהיא חביבה עליה ר יתיר מכלא, ואקדים בר נש מה דחביב עליה.

(ט) ויהי היום ויבוא שמה. ויהי היום, מאן הוא יומא דא. אלא כמה דאוקמוה. ות"ח, ההוא יומא, יומא טבא דראש השנה הוה, דאתפקדו ביה עקרות דעלמא, ואתפקדן ביה בני עלמא. ג קרא לשונמית ואמר, הנה חרדת אלינו את כל החרדה הזאת. בגיני כך, אצטריכנא לעיינא יומא דא בדיני דעלמא, דקודשא בריך הוא דאין ביומא דא * לעלמא, ובגין דאתפרשנא בלחוד באתר דא, אצטריכנא לאסתכלא ברגיזו דעלמא.

(י) ומה לעשות לך היש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא. וכי מלה דא למה אצטריכא לגבי אתתא, דלא נפקת ולא אזלת ולא עאלת בהיכלא דמלכא. אלא, יומא דא הוה גרים, דכל בני עלמא ו יתבין בדינא, ת ובהווא יומא אקרי קודשא בריך הוא מלך. המלך המשפט. אמר לה, אי א את אצטריך לך לגבי מלכא עלאה, על עובדין די בידך.

(יא) ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת. מאי קאמרת. אלא ב בשעתא דדינא תליא בעלמא, לא יתפרש בר נש בלחודוי, ולא יתרשים לעילא, ולא ישתמודעון ביה בלחודוי, דהא ג בזמנא דדינא תליא בעלמא, אינון דאשתמודעון ורשימין בלחודייהו, אע"ג דזכאין אינון, אינון אתפסן בקדמיתא. ועל דא, לא לבעי ד ליה לאיניש, לאתפרשא מבין עמא ה לעלם, דבכל זמנא רחמי דקודשא בריך הוא על

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ו) (מ"ב ד') נס ע"ט צ"א. ז) (מ"ב ד'). ק דשמושא. ר ל"ג יתיר. ש קיימין. ת ובהווא. א ל"ג את. ב בזמנא. ג מוסיף בזמנא אחרא. ד ל"ג ליה. ה ל"ג לעלם. ב] תרומה קל"ג ע"א. ג] בא ל"ג ע"ב.

ויעבור אלישע אל שונם

הסולם

מאמר

בדיני העולם. דהיינו כמו שאומר להלן, שמי שנפרד לבדו ביום הדין, אע"פ שהווא זכאי הוא נתפס מתחילה. (י) ומה לעשות לך וגו': שואל. וכי דבר זה נצרך אל אשה שאינה יוצאת ואינה הולכת בהיכל המלך. ומשיב. אלא יום זה היה גורם שכל בני העולם יושבים בדין, וביום ההוא נקרא הקב"ה מלך: המלך המשפט. אמר לה, אם את צריכה למלך העליון, שיכפר לך על המעשים שבידך, אדבר ואבקש בעדך. (יא) ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת: שואל. מה אומרת. ומשיב. אלא בשעה שהדין תולה על העולם, לא יפרד אדם, מן הכלל, בלבדו, ולא יצוין למעלה, ולא ידעו אותו בלבדו, כי בשעה שהדין תולה על העולם אלו שנודעו ונרשמו בלבדם, אע"פ שצדיקים הם, הם נתפסים מתחילה

(ח) מטה ושלחן וכסא ומנורה: שואל. סדר הכתוב אינו כסדר השמוש, שהרי כסא צריכים מתחילה, ואח"כ שלחן, ואח"כ מנורה ואח"כ מטה, למה הקדימה מטה. ומשיב. משום שמטה חביבה עליה יותר מכל, ואדם מקדים מה שחביב עליו. כי במטה ראתה קדושה עליונה יותר מבכולם. (כמ"ש להלן אות י"ג). (ט) ויהי היום ויבא שמה: שואל. ויהי היום, מי הוא יום זה. ומשיב, אלא כמו שבארוה, ובוא וראה, יום ההוא, יום טוב של ראש השנה היה, שנפקדו בו עקרות העולם ונפקדו בו בני העולם. קרא לשונמית ואמר, הנה חרדת אלינו את כל החרדה הזאת, בשביל זה אני צריך לעיין ביום הזה בדיני העולם, משום שהקב"ה דן ביום הזה את העולם, ובשביל שנפרשתי לבדי במקום הזה, בעלית קיר שעשיתי לי, אני צריך להסתכל (דפו"י דף מ"ד ע"א °) דף מ"ד ע"ב)

עמא כלהו ו כחד. ובגיני כך אמרה, בתוך עמי אנכי יושבת, ולא בעינא לאתפרשא מנייהו, כמה דעבדנא עד יומא דין.

יב) ויאמר גחזי אבל בן אין לה וגו'. אמר ו לה אלישע. הא ודאי שעתא קיימא, דהא יומא גרים. ויאמר למועד הזה כעת חיה את חובקת בן. ותהר האשה ותלד בן למועד הזה כעת חיה אשר דבר אליה אלישע. למועד ודאי. לבתר מית. מאי טעמא מית. אלא בגין דאתייהב לה, ולא לבעלה. ומאתר דנוקבא אתקשר, ומאן דאתקשר בנוקבא, מותא אודמנת קמיה. ^ח מנא לן דלה אתייהב, דכתיב את חובקת בן.

יג) תא חזי, באברהם כתיב ^ח שוב אשוב אליך, ולא אליה, אליך ודאי, בך אתקשר, ולא כ בנוקבא. מאן דאתי ל מסטרא דנוקבא, מותא ^ח אקדים לרגלוי. ותעל ותשכיבהו על מטת איש האלהים, בגין דתמן כ חמת קדושה עלאה מכלא.

יד) ויאמר לה השלום לך השלום לאישך השלום לילד. מכאן, דהיא עקרא דביתא, ולא עוד אלא דאיהי אזלת אבתריה, ולא בעלה. ויגש גחזי להדפה הא אוקמיה.

טו) ויאמר איש האלהים הרפה לה. מאי שנא הכא דאמר איש האלהים, וכד הוה במתא אלישע. אלא הכא ודאי איש האלהים, דהכא ^ו הוא דוכתיה, ולא במתא, ^ט ולא בשעתא דהו בני נביאי קמיה.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

י (בראשית י"ח) וירא מ"ג צ"ב. ו מוסיף כחד ולא ליבעי ליה לאיגש לאתפרשא מן עמא לעלם. ז ל"ג לה. ח ל"ג מנא לן, ט אתייהבת. י ל"ג ולא אליה. כ מוסיף בנוקבא אליך ולא אליה. ל מסטר נוקבא. מ אקרי. נ מוסיף הות חמת. ס חזא. ע אלא.

מאמר

הסולם

ויעבור אלישע אל שונם

מתחילה. וע"כ, אין אדם צריך לפרוש מן העם לעולם, כי רחמי הקב"ה נמצאים תמיד על העם כולו ביחד. ומשום זה אמרה, בתוך עמי אנכי יושבת, ואיני רוצה להפרד מהם, כמו שעשיתי עד היום הזה.

יב) ויאמר גחזי אבל בן אין לה וגו' : אמר לה אלישע, הרי ודאי השעה עומדת לך להושע בבן, כי היום גורם. כי בראש השנה נפקדו עקרות כנ"ל. ויאמר למועד הזה וגו' ותהר האשה ותלד בן וגו', ואחר כך מת. שואל, מה הטעם שמת. ומשיב, אלא משום שהבן ניתן לה ולא לבעלה, וממקום הנקבה נקשר, ומי שנקשר בנקבה, מיתה נועדת לו. ומאין לנו שהוא ניתן לה, כי כתוב, את חובקת בן.

יג) תא חזי באברהם וכו' : בוא וראה,

(דפו"י דף מ"ד ע"ב)

וה'

(טז) וי' העלים ממני וגו', כמה דאת אמר (ט) וי' המטיר על סדום ועל עמורה, דא בי פ דינא דלתתא. ולא הגיד לי, מאי טעמא לא ידע אלישע. אלא אמר קודשא בריך הוא, ומה אנא קטיל להאי, אי אימא ליה, לא ימות, דהא ז נבזבזא דיליה הוא. ודאי אית ליה למימת, דהא אתמר, דכתיב את חובקת בן, ומאתר דנוקבא גרים מותא, ובגיני כך ג לא אמר ליה.

(יז) ויאמר לגחזי חגור מתניך וקח משענתי בידך ולך. והא אוקמוה ואסתלק ניסא מניה. חי י' וחי נפשך אם אעזבך, אמאי כיון דגיחזי הוה אזיל. אלא היא ידעת ארחוי דההוא רשע דגיחזי, דלאו איהו כדאי דישתכח ניסא על ידי.

(יח) וישם פיו על פיו ועיניו על עיניו וגו'. אמאי, אלא ט דאשגח אלישע וידע ת דאתרא דא הוא דגרים, דאתקשר ביה השתא. וישם פיו על פיו ועיניו על עיניו, לקשרא ליה באתרא אחרא עלאה, אתר דחיין אשתכחו ביה.

(יט) ולא יכיל לאעקרא ליה מאתר דאתקשר א ביה בקדמיתא, אלא אתער רוחא חדא מלעילא, ואתקשר בהאי אתר, ואתיב ליה נפשיה. דאי לאו הכי לא הוה קאים לעלמין. ויזורר הנער עד שבע פעמים, ולא סליק יתיר, כמה דאת אמר ימי שנותינו בהם שבעים שנה.

(כ) ודא הוא חבקוק נביאה, כמה דאת אמר את חובקת בן. אי הכי חבוק מבעי ליה, אמאי חבקוק תרי. אלא, חד * דאמיה, וחד דאלישע, דאתחבק עמיה.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ט) (בראשית י"ט) נח מ' צ"א ו"ח ד' ט"ד שלי"ב. כ"א ט"ד שכ"ז. (י) (תהלים צ') חיי שרה י"ג צ"א. פ דינא ז נבואה. ק והא ר ל"ג לא. ש אשגח. ת דאתא ול"ג דא. א ל"ג ביה : ביה בדיניו.

ויעבור אלישע אל שונם

הסולם

מאמר

שגרם לו למות, וע"כ וישם פיו על פיו ועיניו על עיניו כדי לקשר אותו במקום אחר עליון דהיינו במקום הזכר, מקום ששם נמצאים חיים.

(יט) ולא יכיל לאעקרא וכו' : ולא היה יכול לעקור אותו ממקום הנקבה שנקשר בו מתחילה, עד שהעיר רוח אחד מלמעלה, ונקשר במקום זה העליון, והשיב לו נפשו. ואם לא עשה כן לא היה קם לתחיה לעולם. ויזורר הנער עד שבע פעמים. ולא עלה יותר משבע, שהוא כנגד שבעים שנות חייו. כמש"א. ימי שנותינו בהם שבעים שנה.

(כ) ודא הוא חבקוק וכו' : וזה הוא חבקוק הנביא. כש"א את חובקת בן. וחבקוק הוא מלשון חיבוק, ושואל, אם כן חבוק היה צריך להקרא, ולמה נקרא חבקוק, שהמשמעות שני חיבוקים. ומשיב. אלא חיבוק אחד הוא דאמו, וחיבוק אחד של אלישע שנתבק עמו בשעה שהחיה אותו. פירוש אחר. שני חבוקים היה לו. בין מצד זה של אמו ובין מצד זה של הנביא. חבוק אחד, ממקום ההוא שהיה תלוי בו מתחילה, דהיינו

(טז) וה' העלים ממני וגו' : הוא כמש"א וה' המטיר על סדום וגו', אשר וה' פירושו, הוא ובית דינו, וזה בית דין שלמטה, דהיינו המלכות. ולא הגיד לי, שואל, מה הטעם שלא ידע אלישע. ומשיב, אלא אמר הקב"ה, ואיך אני הורג את זה, אם אומר לו, לא ימות, כי מתנה שלו הוא, ויחפול עליו, ולא יתנו שימות. ויש לו למות ודאי, כי למדנו שכתוב, את חובקת בן ונקשר במקום הנקבה, וממקום הנקבה נגרם המות. ומשום זה לא אמר לו.

(יז) ויאמר לגחזי חגור מתניך וגו' : ובארוה, שנסתלק ממנו מעשה הנס, שלא היה כדאי לזה. חי ה' וחי נפשך אם אעזבך. ושואל, למה הפצירה בו כל כך שילך בעצמו כיון שגחזי היה הולך. ומשיב, אלא היא ידעה דרכיו של אותו רשע גחזי, שאינו כדאי שיהיה נעשה נס על ידו.

(יח) וישם פיו על פיו וגו' : שואל למה עשה כך. ומשיב, אלא שהסתכל אלישע וידע שמקום זה, של הנקבה, שנקשר בו עתה, הוא (דפו"י דף מ"ד ע"ב *) דף מ"ה ע"א

ב ד"א [ת] תרי חבוקין הוו ביה, בין להאי סטרא בין להאי סטרא. חבוקא חדא, ההוא ג אתר דהוה תלי ביה בקדמיתא. חבוקא אחרינא דסליק ליה לדרגין עלאין יתיר, ובג"כ חבוקק תרי.

כא) תפלה לחבוקק הנביא, מאי תפלה. אלא דא הוא אתר, דהוה קשיר ביה בקדמיתא, ודא הוא תפלה של יד. על שגיונות. דההוא יומא דאתקשר ביה, שגיונות דעלמא הוה תליין קמי קב"ה, ד וגבורה הוה שליט, וע"ד אתקשר ה ביה האי תפלה.

כב) ד"א תפלה לחבוקק הנביא, תפלה לחבוקק: בגין חבוקק, דאיהו עביד בגיניה. י"י שמעתי שמעך יראתי וגו', ת"ח, כד הוה אתער עליה רוחא דנבואה על אתר דא דהוא תפלה, הוה אתי והוה דחיל ומזדעזע. מתלא אמרי, מאן דנשיך ו מכלבא, מקליה אזדעזע.

כג) י"י פעלך בקרב שנים חייהו, מאן פעלך. אלא, עליה קאמר, דאיהו פעל דיליה. בקרב שנים חייהו. הב ליה חיין להאי פעלך, בקרב שנים עלאין. ד ד"א, חייהו דלא ימות ה כד בקדמיתא.

כד) על שגיונות, מאי על שגיונות, על שגיאיות מבעי ליה. כד"א ג שגיאיות מי יבין. ט אלא שגיונות, כד"א ח שגיון לדוד. זיני תושבחן הוה קמייהו דנביאי, למישרי עלייהו רוח נבואה, כד"א ט ופגעת חבל נביאים יורדים מהבמה ולפניהם

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

כ (חבוקק ג') לעיל אות א' צ"ב. ז (תהלים י"ט) ב ל"ג ד"א. ג ל"ג אתר. ד ונוקבא. ה בהאי ו"ל"ג ביה. ו כלבא. ז ל"ג דא. ח כדבוקמיתא. ט מוסיף אלא כלא הוא אבל שגיונות; אלא כלא הוא כד"א. דרך אמת [ד] הקדמת בראשית ז' ע"ב.

הסולם

ויעבור אלישע אל שונם

מאמר

החיבוק שלו, על מקום זה, על רוח הנקבה, שהוא תפלה, שהיה לו מחיבוק של אמו, היה בא ומתירא ומזדעזע, שלא יחורו עליו דינין של הנוקבא, וע"כ אמר ה' שמעתי שמעך יראתי. משל אמרו. שהמנושך מכלב מזדעזע מקולו.

כג) ה' פעלך בקרב שנים חייהו: שואל, מי הוא, פעלך. ומשיב, אלא על עצמו אמר שהוא פעל שלו. בקרב שנים חייהו. פירושו, תן לו חיים לפעלך בקרב שנים העליונים, שהם הספירות. פירוש אחר, חייהו שלא ימות כבתחילה.

כד) על שגיונות: שואל, מהו על שגיונות, על שגיאיות היה צריך לומר. כמש"א, שגיאיות מי יבין, ומשיב, אלא שגיונות פירושו, כש"א שגיון לדוד, שהוא זמר ושבח, כי מיני תשבחות היו לפני הנביאים להשרות עליהם רוח הנבואה. כמש"א, ופגעת חבל נביאים יורדים מהבמה ולפניהם תוף וחליל וגו'. וכתוב, ועתה קחו לי מנגן וגו' וכל שכן חבוקק, שהיה צריך יותר

דהיינו מקום הנקבה כנ"ל. חבוק אחר, שהעלה אותו יותר למדרגות העליונות. דהיינו למקום הזכר כנ"ל. ובי' חבוקים אלו נכללים בחבוק אמו, וכן בחבוק הנביא. ועל כן נקרא חבוקק שמשמעותו שני חבוקים.

כא) תפלה לחבוקק וגו': שואל, מהו תפלה שאומר כאן. ומשיב, אלא זהו המקום שהיה נקשר בו תחילה. מצד אמו, וזה הוא תפלה של יד דהיינו הנוקבא ד"א, שנקראת תפלה. על שגיונות. פירושו, כי יום ההוא שנקשר בו שגיונות העולם היו תלויים לפני הקב"ה, שהיה ראש השנה כנ"ל, וגבורה שהיא הנוקבא היתה שולטת, ועל כן נקשר בו תפלה הזו. שהיא הנוקבא.

כב) ד"א תפלה לחבוקק וגו': פירוש אחר, תפלה לחבוקק הנביא. תפלה לחבוקק, פירושו, בשביל חבוקק, דהיינו בשביל בי' החיבוקים, שהוא הנביא עשה בשבילו. ה' שמעתי שמעך יראתי וגו'. בוא וראה. כשנתעורר עליו רוח הנביא, שהוא זכר, בשעת (דפו"י דף מ"ה ע"א)

גבל ותוף וגו', וכתוב (ט) ועתה קחו לי מנגן וגו'. וכל שכן חבקוק, דאצטריך ליה יתיר מכלהון, לניחא דרוחא, כ ולבסמא לההוא אתר, לאמשכא עליה רוח נבואה. וכן כלהו נביאי כהאי גוונא, בר ממשוה דסליק על כל שאר נביאי ז דעלמא, וכאה חולקיה.

כה) ת"ח, כד נפקו ישראל ממצרים, רוחיהון הוה תביר בגווייהו, והו שמעין אינון תושבחן, ולא יכלין למחדי, ובשעתא דכלהו אוכלסין ורתיכין נפקו בשכינתא, כלהו ארימו תושבחן ושירין קמי קב"ה, ואתער קודשא בריך הוא רוחיהון דישראל, והו שמעין אינון תושבחן, וקאים רוחיהון בגווייהו דלא פרחן.

כו) בר נש כד איהו שביק פולחנא, כדין ידע תבירו דגרמוי, תבירו דרוחיה. כך ישראל, כד נפקו ממצרים, כדין טעימו טעמא דמותא, וקב"ה אסי לון, דכתיב (ט) וי"י הולך לפניהם יומם וגו'. וכל אורחין, הו סלקין ריחין דאסותא, ועאלין מ לגופייהו ואתסיין, וקל תושבחן דהו שמעין, הו חדאן וניחין ברוחיהון.

כז) ופרעה וכל אינון אוכלוסין דיליה, הו אזלי בתרייהו, לאופא לון, עד דנפקו מארעא דמצרים. וכן כל אינון רברבין ז דממנ עליהו, ועל שאר עמין, אוזיפו לה לשכינתא ולישראל כלהו, עד דשאר באיתם בקצה המדבר, הה"ד, ויהי בשלח פרעה את העם וגו'. כי קרוב הוא, כי קרוב הוא. ההוא אומאה דאומי אבימלך לאבהו, על ההוא טיבו דעבדו פלשתים לאבהו, דכתיב (ט) כחסד אשר עשיתי עמך תעשה עמדי ועם הארץ אשר גרת בה.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ט) (מ"ב ג') וישב ט' צ"ב. (ט) (שמות י"ג) נח אות ש"פ. וישלה ס"ז צ"ב. ז"ח ל"ב ט"ד שבי"א, שבי"ח, ע"ב ט"א שלי"ו. (ט) (בראשית כ"א).

ויעבור אלישע אל שונם

הסולם

מאמר

ממצרים או טעמו טעם המות, והקב"ה הרפא אותם, שכתוב, וה' הולך לפניהם יומם וגו'. וכל הדרכים היו מעלים ריחות של רפואה, ובאו לגופם ונרפאו. ומקול של התשבחות שהיו שומעים, היו שמחים ונחים ברוחם.

יותר מכולם לנחת רוח, ולהמתיק אותו מקום שהיא הנקבא, שהיה מקושר בה תחילה, כדי להמשיך עליו רוח הנבואה. וכן כעין זה כל הנביאים, חוץ ממשוה, שעלה על כל נביאי העולם, אשרי חלקו.

כז) ופרעה וכל אינון וכו': ופרעה וכל האנשים שלו היו הולכים אחרי ישראל ללות אותם עד שיצאו מארץ מצרים. וכן כל השרים העליונים, הממונים עליהם ועל שאר העמים, לוו את השכינה וישראל כולם עד שחנו באיתם בקצה המדבר. ז"ש, ויהי בשלח פרעה את העם וגו'. כי קרוב הוא, פירושו, כי קרוב היא אותה השבועה שהשביע אבימלך את האבות, בשביל טוב ההוא שעשו הפלשתים אל האבות, שכתוב, כחסד אשר עשיתי עמך תעשה עמדי ועם הארץ אשר גרת בה.

כה) ת"ח, כד נפקו וכו': בוא וראה, כשיצאו ישראל ממצרים, רוחם היה נשבר בקרבם והיו שומעים התשבחות, של המלאכים, ולא יכלו לשמות. ובשעה שכל מחנות המלאכים והמרכבות יצאו עם השכינה, כולם הרימו קולות בתשבחות ושירים לפני הקב"ה, והעיר הקב"ה רוחם של ישראל והיו שומעים התשבחות, של המלאכים, ועמד רוחם בתוכם, שלא פרח מהם. כו) בר נש כד איהו וכו': אדם אחר שעזב את עבודתו או יודע ומרגיש שבירת עצמותיו ושבירת רוחו, כך ישראל, כשיצאו

כח) ויהי בשלח פרעה את העם, מה כתיב לעילא, ויקם פרעה לילה הוא וכל עבדיו. תא חזי, נוקמא עלאה דעבד קוב"ה במצרים. תלת מותני הוו. חד, דעבדו בוכרין במצרים, דקטילו כל אינון דאשכחו. וחד, דקטל קוב"ה בפלגות ליליא. וחד, כד חמא פרעה מותנא בביתיה בבנוי ובעבדוי, קם וזריו גרמיה, וקטיל אפרכין וסרכין, וכל דאמליכו ליה ע לסרבא בעמא עד דאורייתא אסהידת עליה דאיהו קם בליליא ממש. כמה פ דליליא ז קטל בוכרין ועבד נוקמין, הכי קם פרעה בארעא דמצרים, וקטל ועבד נוקמין ה בסרכוי, ואפרכוי, ואמרכלוי, ובכל אינון רברבין * הה"ד ז) ויקם פרעה ק לילה, ר דקם לקטלא ולשיצאה.

כט) אורחוי דכלבא, ט כד מחיין ליה באבנא, איהו אתי ת ונשיך לחבריה, כך פרעה, לבתר איהו א הוה אזיל בשוקי, והוה ב מכריו ואמר, קומו צאו מתוך עמי, אתון קטלתון לכל בני מתא, אתון קטלתון ג סרכי ואפרכי וכל בני ביתי, הה"ד ויקרא למשה ולאהרן לילה. כיון דבידכון הוה כלא, וברכתם גם אותי, דלא תקטלון לי. ולבתר איהו בגרמיה אוזיף לון, ואפיק לון מארעא, הה"ד ויהי בשלח פרעה את העם וגו'.

ל) ויסב אלהים את העם דרך המדבר ים סוף, לתקנא ארחא ד לאתריה. ר' יהודה אמר, מאי שנא כד הוו ישראל במצרים, ה דכתיב, ו) שלח את עמי, ט) כי

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ז) (שמות י"ב) בא את קכ"ז. ח"ב מו. ח"ג קח : ט בגבורין. ע לסרבא. פ דקב"ה בפלגות ליליא. ז קטלא ועבדא ולי"ג בוכרין. ק מוסיף לילה לילה ממש. ר ל"ג דקם. ש דמחיין ולי"ג כד. ת ונשיך ליה ; מוסיף ונשיך ליה (ד"א). א ל"ג הוה ; הוא. ב אכריו. ג סרכוי ואפרכוי. ד לאתסאה. ה כתיב.

דרך אמת

ה) כלם מיני שרים ופקידים.

הסולם

מאמר

תלת מותני הוו

והיה מכריו ואמר, קומו צאו מתוך עמי. אתם הרגתם לכל בני העיר, אתם הרגתם המושלים והשרים וכל בני ביתי. ז"ש, ויקרא למשה ואהרן לילה. כיון שעל ידכם היה הכל. וברכתם גם אותי, שלא תהרגו אותי. ואח"כ הוא בעצמו ליווה אותם והוציאם מארץ. ז"ש, ויהי בשלח פרעה וגו'.

מאמר ויסב — את העם

ל) ויסב אלקים את העם דרך המדבר וגו' : היינו לתקן את הדרך אל מקומו. כלומר, כדי לעשות קריעת ים סוף. שאם לא כן. היה מספיק לנחותם דרך המדבר לבד, ולא דרך ים סוף.

רבי יהודה אמר וכו' : שואל, מה השינוי, כשהיו ישראל במצרים, כתוב, שלח את עמי. כי אם מאן אתה לשלח את עמי. בני בכרי ישראל, אע"פ שבעת ההוא לא היו נמולים ולא נקשרו בו, בהקב"ה, כראוי, וכאן שהיו נמולים

כח) ויהי בשלח פרעה את העם : מה כתוב למעלה, ויקם פרעה לילה וגו'. בוא וראה נקמה העליונה שעשה הקב"ה במצרים. ג' מיתות היו. אחד, שעשו הבכורים במצרים, שהרגו כל אלו שמצאו. ואחד, שהרג הקב"ה בחצות לילה. ואחד, כשראה פרעה את המות בביתו ובבניו ובעבדיו, קם וזרז עצמו והרג את השרים והמושלים, וכל שיעצו לו למאן לשלוח את העם, עד שהתורה העידה עליו, שהוא קם כלילה ממש. דהיינו בדיני הנוקבא הנקראת לילה. כמו שהלילה, שהוא הנוקבא, הרג בכורות ועשה נקמות, כך קם פרעה בארץ מצרים והרג ועשה נקמות בשליטיו ושריו ופקידיו ובכל מיני השרים. ז"ש ויקם פרעה לילה, שקם להרוג ולהשחית.

כט) אורחוי דכלבא וכו' : מדרך הכלב, כשמכים אותו באבן, הוא בא ונושך את חבריו. כך עשה פרעה. אחר כך היה הולך בשוקים

(דפו"י דף מ"ה ע"א * דף מ"ה ע"ב)

אם מאן אתה לשלח את עמי, (ח) בני בכורי ישראל, ובהוא זמנא לא הוּו גזירין, ולא אתקשרו ביה כדקא יאות. והכא דהוּו גזירין, ועבדו פסחא, ואתקשרו ביה, קרי לון את העם.

(א) אלא בגין ההוא ערב רב, דאתדבקו בהו, ואתערבו בהדיהו, קרי לון את העם סתם. ו' כד"א, (א) ויגוף יי את העם על אשר עשו את העגל. ויקהל העם על אהרן. וירא העם כי בשש משה. וכן כלהו.

(ב) ר' יצחק ור' יהודה הוּו אזלי ז מאושא ללוד, והוּו עמהון יוסי טייעא, [ב] בקטירא דגמלי [ז] ט עטופירא בכתפייהו. עד דהוּו אזלי, אשכח ההוא יוסי טייעא אנתו חדא דשאר עמין, [ח] ט דקטיר בירוקי. חקלא, אשתמיט מנייהו ואתקיף בה, ואתא עלה. תוּוהו ר' יצחק ור' יהודה, אמרו ניתוב מארחא כ דא, דהא קוב"ה בעא לאחזאה לן, דלא נתחבר בהדיה. תבו מארחא, בדקו בתריה, ואשכחו דבריה דבת אל נכר הוּוה, ואבוה ז פסיל זרעא הוּוה. אמרו, בריך רחמנא דשזיב לן.

(ג) פתח ר' יצחק ואמר (א) אל תתחר במרעים. מאן אינון מרעים, דלא כתיב חטאים, או רשעים. אלא מרעים, דאבאישינ לגרמייהו, ולהני דמתחברין בהדיהו. ר' יהודה אמר, מרעים: ארחיק גרמך ממרעים דלא תהוון רעים וחברים כחדא, דלא ט יבאישו לך עובדוי, ותתפס בחטאוי.

(ד) ת"ח, אי לא הוּו אינון ערב רב דאתחברו בהון ישראל, לא אתעביד

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ח) (שמות ד') לך קמ"ד צ"ד. א) (שמות ל"ב) ח"ב קצג. ו היינו דכתיב. ז לאושא ו'ל"ג ללוד. ח עטפורה. ז"ח כ"א ט"ד של"ט. ב) (תהלים ל"ז) ויחי קצ"ג צ"א. ט סקטינא; דקטירי י דחקלא. כ לג דא. ל פסול זרעיה. מ יבאיש לך בעובדוי.

דרך אמת [ו] בקישור מיני גמלים יחד. [ז] ומשא על כתפיהם. [ח] שהיתה מלקטת עשב השדה ונשמט מהט ואנס הגויה ובא עליה.

ייסב — את העם

הסולם

מאמר

מדרך הוּוה, שהרי הקב"ה רצה להראות לנו, שלא נתחבר עמו. שבו מן הדרך. בדקו אחריו, ומצאו שהוא בנה של בת אל נכר, ואביו זרע פסול היה. אמרו ברוך הרחמן שהציל אותנו. (ג) פתח ר' יצחק וכו': פר"י ואמר, אל תתחר במרעים. שואל. מי המה מרעים, שלא כתוב, חטאים או רשעים. ומשיב, אלא מרעים הם שמריעים לעצמם ולאותם שמתחברים עמהם. ר' יהודה אמר, אל תתחר במרעים פירושו, הרחק עצמך ממרעים, שלא תהיו חברים ורעים עמהם יחד, שלא יזיקו לך מעשיו ולא תתפוש בחטאיו.

(ד) ת"ח אי לא וכו': בוא וראה, אם לא היו אלו ערב רב שנתחברו בישראל, לא היה נעשה אותו המעשה, של העגל, ולא מתו מישראל אלו שמתו, ולא גרמו לישראל כל מה שגרמו.

נמולים, ועשו הפסח, ונקשרו בו, קורא אותם את העם, ולא עמי.

(א) אלא בגין ההוא וכו': ומשיב, אלא משום ערב רב ההוא שנדבקו בהם ונתערבו עמהם, קורא אותם את העם סתם. ולא עמי. כמו שאתה אומר, ויגוף ה' את העם וגו'. ויקהל העם על אהרן. וירא העם כי בשש משה. וכן כולם, בעת שישראל היו במצב גרוע, קורא אותם עם סתם, ולא עמי.

(ב) ר' יצחק ור' יהודה וכו': ר"י ור' היו הולכים מאושא ללוד, והיה עמהם יוסי הסוחר, עם גמלים מקושרים זה בזה בשורה, ומשא על כתפיהם. בעוד שהיו הולכים, מצא יוסי הסוחר אשה אהת של שאר העמים, שהיתה מלקטת בעשבי השדה, פנה מהם ואנס אותה ובא עליה. תמהו ר' יצחק ור' יהודה, אמרו, נשוב

ההוא עובדא, ולא מיתו מישראל, כל אינון דמיתו, ולא גרים לון לישראל כל מה דגרים. ות"ח, ההוא עובדא, וההוא חובה ממש, גרים גלותהון דישראל.
 (לה) דתנינן, בעא קודשא בריך הוא, דישתכחון ישראל בההוא שעתא כמלאכי עלאי, ולמעבד להון חירין מכלא, חירין ממותא, ולמהוי חירין מן נ שעבודא דשאר עמין, כמד"א, א חרות על הלוחות, אל תקרי חרות, אלא חירות. (לו) כיון דאתעביד ההוא עובדא, גרימו כלא. גרימו מותא, גרימו שעבוד מלכוון, גרימו דאתברו אינון לוחי קדמאי, גרימו דמיתו מישראל, כמה אלפין מנייהו. וכ"ל דא, בגין אתחברותא דאינון ערב רב, דאתחברו בהו.
 (לז) אוף הכא, בגיניהון, לא אתקרון ב בני ישראל, ולא ישראל, ולא עמי, אלא העם סתם. ואי תימא וחמושים עלו בני ישראל. כד הו סלקין ממצרים, ולא אתחברו בהדייהו אינון ערב רב, פ קרי לון בני ישראל, כיון דאתחברו בהדייהו, דכתיב וגם ערב רב עלה אתם, קרי לון העם.
 (לח) רבי יוסי אקשי ואמר, כתיב כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. אי הכי, כל יומא הו חמאן לההוא ערב רב. אמר רבי יהודה. ערב רב כתיב, ולא מצרים, דהא כמה שאר עמין הו דיירי במצרים. ולא עוד אלא דכלהו אתגזרו, וכיון דאתגזרו, לא אקרון מצראי.
 (לט) ועל פומא דמשה קבילו לון. והיינו מה * דאמר הכתוב, (י) לך רד כי שחת עמך סרו מהר מן הדרך אשר צויתם. צויתם כתיב. וחמושים עלו בני ישראל

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ג) (שמות ל"ב) ב"א שמ"ט צא. ד) (שמות ל"ב) ב"א נ מוסיף שעבודא אחרא. ס מוסיף לא בני. ע ל"ג ממצרים. פ ל"ג קרי לון בני ישראל. צ ל"ג מן דכתיב עד קרי. ק מצרים.

ייסב — את העב

הסולם

מאמר

ממצרים ועוד לא נתחבר עמהם הערב רב קורא אותם בני ישראל. כיון שנתחברו עמהם. שכתוב, וגם ערב רב עלה אתם. קורא אותם העם.
 (לח) ר' יוסי אקשי וכו': ר"י הקשה ואמר, כתוב, כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עד עולם. אם כן, הרי בכל יום היו רואים את הערב רב, שהיו מצרים. אמר ר' יהודה ערב רב כתוב, ולא מצרים, כי כמה עמים אחרים היו במצרים, ומהם היו הערב רב. ולא עוד. אלא שכולם נמולו, וכיון שנמולו לא נקראו מצרים.
 (לט) ועל פומא דמשה וכו': ועל פי משה קבלו אותם. והיינו מה שאמר הכתוב, לך רד כי שחת עמך סרו מהר מן הדרך אשר צויתם. צויתם כתוב, דהיינו שמשח ציוה אותם שיקבלו הערב רב. וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים. פירושו אחד מחמשה היו ישראל. ור' יוסי אומר, חמשה היו מישראל ואחד מערב

ובוא וראה, מעשה הזה ועון הזה גרם הגלות לישראל.
 (לה) דתנינן בעא וכו': שלמדנו הקב"ה רצה שימצאו ישראל באותה שעה, בקבלת התורה, כמלאכים העליונים ולעשות אותם חירות מכל, חירות ממות, ושיהיו בני חורין משעבוד שאר העמים. כש"א חרות על הלוחות, אל תקרי חרות עם חית קמוצה, אלא חירות עם חי צרויה.
 (לו) כיון דאתעביד וכו': כיון שנעשה אותו המעשה, גרמו הכל, גרמו מות, גרמו שעבוד מלכיות, גרמו שנשברו לוחות הראשונות, גרמו שמתו מישראל כמה אלפים מהם. וכל זה משום התחברות הערב רב שהתחברו בהם.
 (לז) אוף הכא בגיניהון וכו': אף כאן בשביל הערב רב, לא נקראו בני ישראל, ולא ישראל, ולא עמי, אלא העם סתם, ואם תאמר, שכתוב, וחמושים עלו בני ישראל. הוא כשעלו

מארץ מצרים, חד מחמשה הוה. ור' יוסי אומר חמשה מישראל, וחד מנייהו. רבי יהודה אומר, וחמשים: אחד מחמשים.

(מ) אר"ש, בגין דההוא יובלא סליק לון ממצרים, בגין כך וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים. ואי לאו, לא סליקו, ועל דא אתעכבו חמשין יומין לקבלא אורייתא. ומההוא אתר נפקת אורייתא, ואתיהיבת, ועל דא וחמשים חסר. דבגין דא עלו בני ישראל מארץ מצרים.

(מא) ה ויקח משה את עצמות יוסף וגו'. אמאי סליק גרמוי. אלא, בגין דהוה רישא לנחתא לגלותא. ולא עוד, אלא ר דאיהו סימנא דגאולה הוה ו ליה ואומי להו לישראל על דא, הה"ד כי השבע השביע את בני ישראל, והא אתמר.

(מב) ת זכאה חולקא דמשה, דישראל הוה עסקי למשאל ממונא ממצראי, ומשה הוה עסיק באומאה דיוסף. ואית דאמרי ארונא בנילוס הוה, ובשמא קדישא סליק ליה. ועוד אמר משה, יוסף, הגיע זמן פורקנא דישראל, ואמר עלה שור וסליק. ואית דאמרי, בין מלכי מצראי הוה, ומתמן א סליק. ואית דאמרי, בגין דלא יעבדון ליה ע"ז, שווי בנילוס וסרח בת אשר חויאת ליה למשה.

(מג) וי' הולך לפניו יומם. רבי יוסי פתח, ת למנצח על אילת השחר מזמור לדוד. כמה חביבא אורייתא קמיה דקודשא בריך הוא, דכל מאן דאשתדל

הלופי גרסאות

ר דאיהו הוה סימנא לגאולה דגאולה. ש מוסיף ליה למשה שאמר יוסף ואלקים פקד יפקוד והוא היה סימן שמשו כשאמר פקד פקדתי שהיה אמת. ת ל"ג מן זכאה עד סוף אית מ"ב. א מוסיף סליק ליה.

מסרת הוהר

ה ב"א קל"ז צ"ג. ו לעיל אות כ"ה צ"ע. ו (תתלים כ"ב) ח"ב י. ח"ג כא : כה : רמג.

ויסב — את העם

על זה, ז"ש, כי השבע השביע את בני ישראל. והוא נתבאר.

הסולם

(מב) זכאה חולקא דמשה וכו': אשרי חלקו של משה, שישראל היו עוסקים לשאל כסף ממצרים, ומשה היה עסוק בשבועה של יוסף. ויש אומרים, שהארון שלו בנילוס היה ועל ידי שם הקדוש העלה אותו. ועוד אמר משה, יוסף, הגיע הזמן של גאולת ישראל. ואמר עלה שור, ועלה. כי יוסף נקרא שור כמ"ש בכור שורו הדר לו וגו'. ויש שאמרו, בין מלכי מצרים היה, ומשם עלה. ויש אומרים, שכדי שלא יעשוהו עבודה זרה, שמו אותו בנילוס, וסרח בת אשר, שהיתה חיה בשעת המעשה, הראתה למשה מקומו.

מאמר יה' הולך לפניו יומם

(מג) וה' הולך לפניו יומם: ר' יוסי פתח למנצח על אילת השחר מזמור לדוד. כמה אהובה התורה לפני הקב"ה, שכל מי שעוסק בתורה

מאמר

רבי יהודה אומר, וחמשים, אחד מחמשים היו הערב רב.

(מ) אר"ש בגין וכו': אמר ר' שמעון, משום שהיובל, שהוא בינה, העלה אותם מארץ מצרים, משום זה כתוב, וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים, שהיא בינה הנקראת יובל, שיש בה חמשים שערים, ואם לא היובל לא היו עולים. ועל כן נתעכבו חמשים יום לקבל התורה. וממקום ההוא מיובל יצאה התורה וניתנה. ועל כן, וחמשים חסר. כלומר, אם פירושו מזויניס, היה צריך לומר חמשים עם ו'. אלא יורה על מספר חמשים שה"ס יובל. שבשביל זה עלו בני ישראל ממצרים.

(מא) ויקח משה את עצמות יוסף וגו': שואל. למה העלה משה עצמותיו. ומשיב. אלא משום שהיה הראשון לרדת לגלות. ולא עוד אלא שהיה לו סימן הגאולה, דהיינו פקוד יפקוד, (רש"י שמות ג' י"ח) והשביע לישראל (דפרי"ך דף מ"ו ע"א)

באורייתא, רחים הוא לעילא, רחים הוא לתתא, קב"ה אצית ליה למלולוי, לא שביק ליה בהאי עלמא ולא שביק ליה בעלמא דאתי.

מד) ואורייתא בעי למלעי בה ביממא ובליליא, דכתיב, (ח) והגית בו יומם ולילה. וכתוב (ט) אם לא בריתי יומם ולילה וגו'. תינח ביממא, בליליא אמאי. בגין דיהא שכיח לגבי שמא קדישא שלים. כמה דלית יומם בלא ליליא, ולא איהו שלים, אלא דא עם דא, כך בעי אורייתא, לאשתכחא עמיה דב"נ יומא וליליא, למהוי שלימותא לגבי דב"נ יומם ולילה.

מה) והא אתמר, דעקרא דליליא, מפלגותא ואילך. ואע"ג דפלגו קדמיתא ב בכללא דליליא הוא, אבל בפלגות ג ליליא, קודשא בריך הוא עאל בגנתא דעדן, ראשתעשעא עם צדיקיא, וכדין, בעי ליה לבר נש למיקם, ולמלעי באורייתא.

מו) והא אתמר, דקוב"ה וכל צדיקיא דבגנתא דעדן, כלהו צייתין לקליה, הה"ד י היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני, והא אוקמוה, היושבת בגנים: דא כנסת ישראל, דאיהי משבחת ליה לקודשא ב"ה, ד בשבחא דאורייתא, בליליא. זכאה חולקיה, מאן דאשתתף בהדה, לשבחא ליה לקודשא ב"ה, בשבחא דאורייתא.

מז) וכד אתי צפרא, כ"י אתיא ה ומשתעשעא ביה בקב"ה, ואושיט לה לגבה שרביטא דחסד, ולא עלה בלחודהא, אלא עלה, ועל אינון דמשתתפין בהדה, והא אתמר דכתיב, (ו) יומם יצוה יי חסדו ובלילה וגו'. ועל דא אילת השחר אקרי.

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

(ח) (יהושע א') הקסה"ז קמ"ה צ"א. ז"ח מ"ז ט"א ש"ז.
(ט) (ירמיה ל"ג) ב"א קצ"ג צ"ג. י' (שה"ש ח') לך ז' צ"א. כ' (תהלים מ"ב) לך ג"ד צ"א

ב ל"ג בכללא. ג מוסיף ליליא אחרא. ד באורייתא ול"ג בשבחא. ה ומשתעי.

מאמר

הסולם

וה' הולך לפניו יומם

בתורה אהוב הוא למעלה, אהוב הוא למטה, והקב"ה מקשיב לדיבוריו, ואינו עוזב אותו בעולם הזה ואינו עוזב אותו לעולם הבא.

מד) ואורייתא בעי וכו': והתורה, צריכים לעסוק בה ביום ובלילה, שכתוב, והגית בו יומם ולילה. וכתוב, אם לא בריתי יומם ולילה, שואל. יצדק ביום, שהוא זמן עבודה לכל, אבל בלילה, שהוא זמן מנוחה, למה צריכים לעסוק בתורה, ומשיב. כדי שיהיה נמצא אצלו שם שלם, כי כמו שאין יום בלי לילה, ואינו שלם אלא זה עם זה, כך צריכה התורה להמצא עם האדם יום ולילה, ויהיה השלמות אצל האדם יום ולילה. פירוש. יום הוא ז"א ולילה הוא הנקבא, וכשעוסק בתורה יום ולילה נמצא מיוחד ז"א ונקבא, שזהו כל השלמות, בסויה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד.

מה) והא אתמר דעקרא וכו': והרי למדנו, שעיקר הלילה הוא מחצות ואילך, ואע"פ שחצי לילה הראשונה הוא בכלל הלילה, אבל (דפו"י דף מ"ו ע"א)

אילת

מח) ו ואר"ש, בשעתא דבעי לאתנהרא צפרא, אתחשך ואתקדר נהורא, וקדרותא אשתכח. כדין אתחברת אתתא בבעלה, ז דתנינן, אשה מספרת עם בעלה, למשתעי בהדיה, ועאלת להיכליה.

מט) לבתר כד בעי שמשא למיעל, אתנהיר ואתת ליליא, ונטיל ליה. כדין כל תרעין סתימין, וחמרין נערין, וכלבין נבחין, כד אתפלג ליליא, שארי מלכא ה למיקם, ומטרוניתא לזמרא, ואתי מלכא ואקיש לתרעא דהיכלא, ואמר ז) פתחי לי אחותי רעיתי וגו'. וכדין משתעשע בנשמתהון דצדיקיא.

נ) זכאה חולקיה ט דההוא, דאתער ההוא זמנא במלי דאורייתא, בגין דא, כל אינון דבני היכלא דמטרוניתא, כלוהו בעיין כ למיקם בההוא זמנא, לשבחא למלכא וכלוהו משבחן קמיה, ושבחא דסליק מהאי עלמא, ז דא דאיהו ה רחיק, דא ניחא ליה לקודשא בריך הוא מכלא.

נא) כד אסתליק ליליא, ואתי צפרא, נ ואתקדר, כדין מלכא ומטרוניתא ברזא בחדוה, ויהיב ס לה מתנן, ולכל בני ע היכלה. זכאה חולקיה מאן דאיהו במניינא.

נב) ויי' הולך לפניהם יומם. קודשא בריך הוא, ובית דיניה. * אמר רבי יצחק, היינו דתנינן, שכינתא באבהתא פ נטלא. הולך לפניהם יומם: דא אברהם. בעמוד ענן: דא יצחק. לנחותם הדרך: דא יעקב. דכתיב ביה ט) ויעקב הלך לדרכו. ולילה בעמוד אש להאיר להם: דא דוד מלכא.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ז) (שה"ש ה') וירא ק"ב צ"ה. מ) (בראשית ל"ב) וירא ו אר"ש. ז ל"ג דתנינן אשה מספרת עם בעלה. ח למקרי ס ההוא. י דכל ול"ג דא. כ ל"ג למיקם בההוא זמנא. ז ל"ג דא. ט מוסיף רחיק יתיר. נ) מוסיף ואתחשך ואתקדר. ס ליה. ע היכליה. פ פליג ואמר היא ובי"ד תחתון שלה ע"ב סנהדרין ואבהתא נטלא.

וה' הולך לפניהם יומם

הסולם

מאמר

משום זה, כל בני היכל המטרוניתא, כולם צריכים לקום בזמן ההוא לשבח את המלך, וכולם משבחים לפניו, והשבח העולה מעולם הזה, שהוא רחוק ממנו, זה מרוצה להקב"ה יותר מכל. נא) כד אסתליק וכו': כשמסתלק הלילה ובא הבוקר, ונשחר, אז המלך והמטרוניתא בסוד החדוה, דהיינו בזווג, ונותן לה מתנות ולכל בני ההיכל. אשרי חלקו של מי שהוא במספר בני ההיכל. נב) וה' הולך לפניהם יומם: וה' פירוש, הקב"ה ובית דינו, שהיא המלכות. כי הו' של והוי"ה מרבה את המלכות. אמר ר' יצחק היינו שלמדנו, שהשכינה נוסעת עם האבות. כי הולך לפניהם יומם, זהו אברהם. בעמוד ענן, זהו יצחק. לנחותם הדרך, זהו יעקב. שכתוב בו, ויעקב הלך לדרכו. ולילה בעמוד אש להאיר להם, זהו דוד המלך.

אילת השחר. דהיינו על שם שמשבחת להקב"ה בלילה בשבח התורה. מח) ואמר ר' שמעון וכו': ואר"ש, בשעה שצריך להאיר הבוקר, נחשך ונשחר האור, והשחרות נמצא. אז מתחברת אשה בבעלה, שלמדנו, משמורה ג' אשה מספרת עם בעלה, דהיינו זו"ג, לספר עמו, ובאה בהיכלו. מט) לבתר כד בעי וכו': אחר כך כשצריך השמש לבא, הלילה מאיר ובא ולקח אותו, ואז כל השערים סתומים, וחמורים נוערים, וכלבים נובחים. וכשנחלק הלילה מתחיל המלך לקום, והמטרוניתא שהיא המלכות, מתחילה לומר, והמלך, שהוא ז"א, בא ודופק על שער ההיכל, ואמר, פתחי לי אחותי רעיתי וגו'. ואז משתעשע עם נשמות הצדיקים. נ) זכאה חולקיה דההוא וכו': אשרי חלקו של ההוא, שהעיר בזמן ההוא בדברי תורה,

ובלהו

(דפו"י דף מ"ו ע"א * דף מ"ו ע"ב)

נג) וכלהו ז רתיכא ר עלאה קדישא, למהך ישראל בשלימותא דכלא, ר בגין דיחזון אבהן פורקנא ט דלהון, דכתיב ו ואנכי אעלך גם עלה, עם המרכבה. וכתוב ויי' הולך וגו', ללכת יומם ולילה. וכי אמאי הוּו אזלי יומם ולילה, יהכון ביממא, ולא יהכון בליליא, כבני אנשא דערקין, כיון דקודשא בריך הוא נטיר לון, אמאי אזלין ביממא ובליליא. אלא, לאשתכחא בהו שלימותא דכלא, דלית שלימו אלא יומם ולילה.

נד) ת א"ר אבא, הכי אוקימנא, ט [ו ויי' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן: דא אברהם. ולילה בעמוד אש: דא יצחק. ואי הכי יעקב אן הוא. אלא במלה קדמאה אתמר, ותמן שארי, כמה דכתיב ויי'.

נה) ולילה בעמוד אש, הוה נהיר, בסטרא דא ובדא. בגין דירדפון מצראי בתריהון, לאתייקרא שמא דקודשא ב"ה, ברתיוכי ופרשוי. בגין למיזל יממא וליליא, אספקלריא דנהרא, ודלא נהרא. ותו, א בגין לאטעאה למצראי ב דימרון מקרה הוא, דכתיב ו נואלו שרי צוען, וכתוב ו משיב חכמים אחור, וע"ד אזלי ביממא ובליליא.

נו) רבי אבא אמר, זכאה חולקהון דישראל, דקודשא בריך הוא אפיק לון

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ז (בראשית מ"ו) ויחי ל"ט צ"ב. ט (ישעיה י"ט). ט (שם מ"ד) ח"ג קצ.
 ז רתיכין עלאין קדישין. ק עלמא. ר ל"ג מן בגין עד ללכת. ש דבנייהו; דבנין. ת ל"ג כל אות נ"ד ואות ג"ה; ל"ג אות נ"ד עד בגין דירדפון באות ג"ה. ועיין להלן בח"ג אות ג"ט ציון ט. א בדיל. ב וימרון.
 ט [מלכות עם ע"ב סנהדרין.

וה' הולך לפניהם יומם

הסולם

מאמר

הוא יעקב, שהוא ת"ת. ומשיב, אלא במלה הראשונה הוא נאמר, ושם הוא שורה, כמו שכתוב, וה', שהוא ת"ת ומלכות. ויעקב הוא ת"ת.

נה) ולילה בעמוד אש וכו': ולילה בעמוד אש היה מאיר, כדי להאיר בצד זה ביום, בחסד, ובוה, בלילה בגבורה. כדי שירדפו מצרים אחריהם ברכבו ופרשיו, לכבוד שמו של הקב"ה, שיטבעו ולא ישאר מהם עד אחד. ועל זה היה צריך למדת הגבורה. כדי ללכת יומם ולילה, פירוש מראה המאירה, שהוא ז"א שנק' יום. ומראה שאינה מאירה, שהיא המלכות הנקראת לילה. ועוד. כדי להטעות את המצרים, שיאמרו מקרה הוא, ולא ה' הוציאם, כי ע"כ ילכו יום ולילה כמו בורחים, שכתוב נואלו שרי צוען. וכתוב, משיב חכמים אחור. וע"כ הלכו ביום ובלילה.

נג) וכלהו רתיכא עלאה וכו': וכולם, הם מרכבה העליונה הקדושה, כי אברהם יצחק יעקב הם חג"ת ג' רגלי הכסא, ודוד המלך הוא רגל רביעי. כדי שילכו ישראל בשלמות הכל, וכדי שיראו האבות הגאולה שלהם, שכתוב, ואנכי אעלך גם עלה, עם המרכבה. וכתוב, וה' הולך וגו' ללכת יומם ולילה, שואל, למה הלכו יומם ולילה, ילכו ביום, ולא ילכו בלילה כאנשים הבורחים, כי כיון שהקב"ה שמר אותם ולא פחדו, למה הלכו ביום ובלילה. כבורחים. ומשיב. אלא שימצא בהם שלימות הכל, כי אין שלמות אלא יומם ולילה. כי יום הוא מדת ז"א ולילה מדת הנוקבא, וכל השלימות הוא בהתחברותם יחד, בסו"ה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד כנ"ל (בראשית א' דף ק"ח ד"ה וביאור).

נד) ר' אבא אמר וכו': רא"א, אשרי חלקם של ישראל, שהקדוש ברוך הוא הוציאם ממצרים כדי שיהיו חלקו ונחלתו. ובוא וראה,

נד) א"ר אבא הכי וכו': אר"א כך העמדנו, וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן, זהו אברהם, שהוא חסד. ולילה בעמוד אש, זהו יצחק, שהוא גבורה. ואם כן יש לשאול, איפה (דפו"י דף מ"ו ע"ב)

ממצרים, למהוי חולקיה ואחסנתיה. ות"ח, ג בסטרא דיובלא, אשתכח חירו לישראל. וכן לזמנא דאתי, דכתיב (ז) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו'. (ז) ובגין ההוא יובלא עלאה, ד אתעכבו חמשיין יומין, לקבלא אורייתא, ולמקרב לטורא דסיני. וכיון דאזלי ביממא, אזלי בליליא, למהוי כלא חד יומא, בין יממא וליליא, ולא אשתכח פרישו.

(ח) ולא עוד, אלא דכלהו בנייחא אזלין, לרעותא דנפשייהו, ביומא דקבילו אורייתא, הוּו חמשיין יומין שלמין, ה יומי ולילי כדקא יאות, דלית יום בלא לילה, ולית לילה בלא יום, ולילה ויום אקרי יום אחד. ו וכיון דאזלו חמשיין יומין שלמין, כדן ז שארו עלייהו אינון נ' יומין דיובלא, ח ומסטרא דיובלא אתיהיב להו אורייתא, ובג"כ אזלין יומא וליליא.

(ט) ו וא"ר אבא, כתיב (י) ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו, אמאי. הא אוקימנא, מאן דרחים לחייבא, הכי הוא. ות"ח, ביצחק אתכליל ליליא, ו ליליא לא בהיר, וע"ד ותכהין עיניו, וכלא חד.

(ס) ר' יצחק פתח ואמר, (ק) ויגד למלך מצרים כי ברח העם, ויגד, מאן קאמר ליה. אלא, הא אוקמוה. אבל חכמוי וחרשוי אתכנשו לגביה, ואודעוהו כי ברח העם. ואמאי קאמרו דא. אלא חמו בחכמתא דלהון, דהוּו אזלי יממא וליליא, אמרו

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ז) (שם כ"ז) ויגש ל"ג צ"א. (ז) (בראשית כ"ז) ב"א ג מסטרא. ד אשתכחו. ה יומי. ו לקבל ג' [יום] דיובלא ול"ג מן וכיון עד שארו. ז וכמו דשאר. ל"ו צ"ג. ח"ב מו : ח מסטרא. ט בדפויי גרסו כאן וה' הולך לפניהם יומם אמר ר' חייא הכי אוקימנא וה' הולך לפניהם בעמוד ענן דא אברהם. ולילה בעמוד אש דא יצחק. ואי הכי יעקב אן הוא אלא במלה קדמאה אתמר ותמן שארי כמ"ד וה', ולילה הוה נהיר בסטרא דא ובדא. י ל"ג מן וליליא עד וכלא.

וה' הולך לפניהם יומם

הסולם

מאמר

ערב ויהי בקר יום אחד. וכיון שהלכו חמשים יום שלמים או שרו עליהם אלו חמשים יום של יובל, שהם חמשים שערי בינה, ואז מצד היובל ניתנה להם התורה. ומשום זה הלכו יום ולילה. (נט) ואמר ר' אבא וכו' : ואר"א, כתוב, ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו. ולמה. הנה בארנו, מי שאוהב את הרשע, כך הוא, שתכהנה עיניו. ובוא וראה. ביצחק, שהוא גבורה, נכלל לילה שהוא מלכות, והלילה אינו בהיר, ועל כן ותכהין עיניו מראות. והכל אחד. כי התכללות הלילה ביצחק הוא ענין אחד עם אהבת יצחק את עשו.

(ס) ר' יצחק פתח וכו' : ר"י פתח ואמר, ויגד למלך מצרים כי ברח העם. שואל. ויגד, מי אמר לו. ומשיב. אלא בארנו, אבל חכמוי ומכשפיו נתקבצו אליו והודיעו לו, כי ברח העם. ולמה אמרו זה. אלא שראו בחכמתם,

שהיו

מצד היובל, שהיא בינה, נמצא החירות לישראל. וכן לעתיד לבא, שכתוב, ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו'.

(ז) ובגין ההוא יובלא וכו' : ומשום יובל ההוא נתעכבו חמשים יום אחר יציאת מצרים כדי לקבל התורה, ולקרב להר סיני. כי יש ביובל חמשים שערים, וכדי להתתקן בהם היו צריכים חמשים יום. וכיון שהלכו ביום הלכו ג"כ בלילה, שיהיה הכל יום אחד, ולא ימצא פירוד בין יום ולילה. שהם ז'.

(ח) ולא עוד אלא וכו' : ולא עוד, אלא שכולם הלכו בנחת לרצון עצמם. כדי ליחד יום ולילה, שהם ז'. וביום שקבלו התורה היו חמשים יום שלמים יום ולילה, כראוי. כי אין יום בלי לילה ואין לילה בלי יום, שאין שלמות לז"א בלי המלכות, ואין שלמות למלכות בלי ז"א. ולילה ויום נקראים יום אחד. כמש"כ והי

(דפו"י דף מ"ו ע"ב)

ודאי ערקין אינון. ולא עוד אלא דחמו דלא הוּו אזלי באורח מישר, כמה דכתיב וישבו ויחנו לפני פי החירות.

סא) ויקח שש מאות וגו'. שש מאות אמאי. א"ר יוסי, לקבל מניינא דישראל, דכתיב כשש מאות אלף רגלי. ב) בחור: לקבל הגברים דאינון עקרא דכל ישראֵל. וכל רכב מצרים: שאר רתיכין, דאינון טפלין ב) לאחורי, לקבל הַטף דכתיב לבד מטף. וכלא עביד בעיטא דחרשוי וחכמוי. ושלישים על כלו, כלא בחכמתא, לקבל דרגין עלאין, תרין וחד. ר' יצחק אמר, כתרגומו, ומזרזין. זרזין הוּו בכלא.

סב) ויקח שש מאות רכב בחור. ר' חייא אמר, כתיב ט) יפקוד יי' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה. בזמנא דקב"ה יהיב שלטנותא דרברבי עמין לעילא, יהיב להו לעמא ב) דלהון לתתא. ובשעתא דנחית לון מדרגיהון דלעילא, נחית לון לעמא לתתא, ויקח שש מאות רכב בחור, הא ממנא דלהון, וואוקמוה, דדבר רתיכין דשאר עמין, וכלהו נפלו במשריתא דסיסרא לבתר והיינו בחור פ) וכל רכב מצרים.

סג) כתיב ט) לססתי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי. ז) תא חזי, כדוגמת סוסיא נוקבא, אתחזי להון לסוסיהון דפרעה, ואוקמוה. אלא לסוסתי ברכבי פרעה,

חלופי גרסאות

כ ל"ג בחור. ז שאר. מ לאחרינין. נ ל"ג הטף.
ס ל"ג דלהון. ע אוקמוה. פ מוסיף ולבחר וכל.
צ ל"ג ת"ח.

מסרת הזוהר

ד) ח"ב נא. נו: ח"ג רסט: ז"ח ע"א ט"ג שכ"א.
ט) (ישעיה כ"ד) נח ע"ה צ"ג. ת) (שה"ש א') ויגש
מ"ג צ"א. ת"ז בהקדמה ג: ז"ח ג"ב ט"ד ש"מ.
ע"א ט"ג ש"יט, ט"ד ש"ו, ש"י. ע"ב ט"ד ש"יח.

ויקח שש מאות רכב בחור

הסולם

מאמר

ר' חייא אמר, כתוב, יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה וגו'. בזמן שהקב"ה נותן ממשלה לשרי העמים למעלה, נותן לעמים שלהם למטה, ובשעה שמוריד אותם מדרגתם למעלה, מוריד העמים שלהם למטה. ויקח שש מאות רכב בחור, הוא הממונה שלהם שלקח אותם. והעמדה, שנהג המרכבות של שאר העמים, שאלו שש מאות רכב לא היו ממצרים אלא משאר העמים. וכולם נפלו במחנה של סיסרא. והיינו שש מאות רכב בחור, ואחר כך, וכל רכב מצרים. כי כיון שכתוב, וכל רכב מצרים, א"כ שש מאות רכב בחור מיותר, אלא ודאי שש מאות רכב בחור הוא משאר העמים, וע"כ אומר אח"כ וכל רכב מצרים.

סג) כתיב לסוסתי וגו': כתוב, לסוסתי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי. בוא וראה, כדמיון סוסה נקבה נראה לסוסי פרעה, וע"כ רד"ו אחריה אל היס, ובארוהו. אלא לסוסתי ברכבי פרעה, בוא וראה, פרעה, בשעה שהיה רודף

שהיו ישראל הולכים יום ולילה, אמרו, ודאי שבורחים הם ולא עוד, אלא שראו, שלא היו הולכים בדרך הישר. כמ"ש, וישבו ויחנו לפני פי החירות. והודיעו לו גם זה, וע"כ רדף אחריהם.

מאמר ויקח שש מאות רכב בחור

סא) ויקח שש מאות: שואל. שש מאות למה. אמר ר' יוסי, שהוא כנגד מספר ישראל, שכתוב, כשש מאות אלף רגלי. בחור, כנגד הגברים שבישראל, שהם עיקר כל ישראל. וכל רכב מצרים, הם שאר המרכבות שהם טפלים לאחורי שש מאות הנ"ל, שהם כנגד הטף שבישראל, שאינם בחשבון שש מאות אלף רגלי, אלא טפלים להם, שנאמר, לבד מטף. והכל עשה בעצת מכשפיו וחכמוי. ושלישים על כלו, הכל עשה בחכמה, שהם כנגד מדרגות העליונות, הבאות. שתיים, ואחד עליהן. ר' יצחק אמר כתרגומו, ומזרזין. כי זרזים היו בכל דבר.

סב) ויקח שש מאות רכב בחור:

(דפו"י דף מ"ו ע"ב)

אחרי

* (ק) תא חזי, פרעה בשעתא דהוה רדיף אבתריהו דישראל, מה עבד, נטל ר סוסון נוקבן, וכפת לון ברתיכוי בקדמיתא, וסוסין דוכראי כפת לון לאחוריהון, והווי ש מזיינין דוכרי לקבל נוקבי, ונוקבי לא בעאן, ת ואוחן למיזל. א כיון דקריב לגבייהו דישראל, נטל נוקבי ושוי לון לאחורי, וסוסון ב דוכריין לקדמין, ג לאבאשא ד ישראלי, ולאגחא בהו קרבא.

(סד) כגוונא דא, וי"י הילך לפניהם יומם, לבתר ה חזרה שכינתא לאחוריהון דישראל, דכתיב ויסע מלאך האלהים וגו'. בגיני כך דמיתך רעיתי (סה) ו פרעה הקריב, והאי קרא הא אוקמוה. ז דאקריב לכל חילוי ורתיכוי, לאגחא קרבא. ותו ופרעה הקריב. רבי יוסי אמר, הא אתמר דקריב לון לתשובה. ופרעה הקריב.

(סו) כתיב ב) יי בצר פקדוך צקון לחש וגו'. בצר פקדוך : לא פקדין ישראל לקודשא בריך הוא, ה בשעתא דנייחא, אלא בשעתא דעקיין ט להו, ו כדין כלהו פקדין ליה. צקון לחש: וכלהו צלאן בצלותין ובבעותין, ואריקו קמיה צלותין. אימתי. א) מוסרך למו, בשעתא דפקיד לון קודשא בריך ברצועוי. כדין קודשא בריך הוא קאים עלייהו ברחמי, וניחא קמיה ההוא קלא דלהון, בגין לאתפרעא מן שנאיהון, ואתמלי עלייהו כ ברחמי.

חלופי גרסאות

מסרת הזוהר

א) לך מי"ד צ"ב. ב) (ישעיה כ"ו) ב"ב מ"א צ"א. ק ל"ג ת"ח. ר סוסיין. ש מורמי; מזמני. ת ואחון. א וכד אדביק. ב ל"ג דוכריין. ג לאתייאשא. ג) (שם). ד לגבייהו. ה ל"ג מן חזרה עד דכתיב. ו ל"ג ופרעה הקריב. ז ל"ג מן דאקריב עד ופרעה. ח ל"ג בשעתא דנייחא. ט מוסיף להו לישראל. י כדין. כ מוסיף ברחמי כיונה כמה דאוקימנא ול"ג מתל ליונה וכו'.

הסולם

ויקח שש מאות רכב בחור

מאמר

להלחם לבדו עם המצרים ולכלותם שלא ישאר מהם עד אחד.

אחרי ישראל, מה עשה, לקח סוסות נקבות ואסר אותן במרכבה תחילה, וסוסים זכרים אסר לאחוריהן, והיו הזכרים מתחממים כנגד הנקבות, והנקבות לא רצו, ומיהרו לרוץ. כיון שקרב לישראל, לקח הנקבות ושם אותם לאחור וסוסים הזכרים מתחילה, כדי להרע לישראל ולעשות בהם מלחמה, כי למלחמה, סוסיים הזכרים חזקים מן הנקבות.

מאמר ופרעה הקריב

(סה) ופרעה הקריב וגו': מקרא זה כבר העמידוהו, שהקריב כל חילו ורכיבו לעשות מלחמה. ועוד ופרעה הקריב, ר' יוסי אמר, הרי למדנו שהקריבם לתשובה, וע"כ כתוב ופרעה הקריב, ולא ופרעה קרב.

(סד) כגוונא דא וה' וגו': כעין זה, וה' הולך לפנייהם יומם. ואח"כ חזרה השכינה לאחורי ישראל, שכתוב, ויסע מלאך האלקים וגו'. משום זה דמיתך רעיתי. פירוש. מובא לעיל כי וה' הי"ט ת"ת ומלכות, דהיינו הוא ובית דינו. (כנ"ל אות נ"ב) ואח"כ כתוב ויסע מלאך האלקים וגו', שהוא מלכות, וילך מאחריהם. ונשאר ת"ת הולך לפנייהם, כדי להלחם עם המצרים. ועל זה כתוב דמיתך רעיתי, מלשון דממה, כי העמידה מאחורי ישראל כדי

(סו) כתיב, ה' בצר פקדוך צקון לחש: בצר פקדוך, פירושו, אין ישראל פוקדים להקב"ה בשעת נחת, אלא בשעה שצר להם, אז כולם פוקדים לו. צקון לחש, שכולם מתפללים בתפלות ובקשות, ושופכים לפניו תפלות. מתי, מוסרך למו, בשעה שפקד אותם הקב"ה ברצועה שלו. אז הקב"ה עומד עליהם ברחמים, ורצוי לפניו הקול שלהם, כדי להפרע מאויביהם ומתמלא עליהם רחמים.

כמה

(* דפו"י דף מ"ו ע"א)

(סז) כמה דאוקימנא, ז מתל ליונה עם הנץ וכו', כך ישראל הוּו קריבין לימא, והוּו חמאן לימא קמייהו, אזיל מ וסעיר, וגלגלוהי זקפין לעילא, הוּו דחילין. זקפו עינייהו וחמו לפרעה ולמשיירייתה, ואבני גירין ובלסטראין, כדין ויראו מאד. מה עבדו, ויצעקו בני ישראל מאן גרים האי דקריבו ישראל לגבי אבוהון דלעילא, פרעה. הדא הוא דכתיב ופרעה הקריב והא אתמר.

(סח) ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת יי. אמר רבי שמעון זכאה חולקיהון דישראל, דהא רעיא כמשה אזיל בגווייהו. כתיב ויזכור ימי עולם משה עמו. ויזכור ימי עולם: דא קודשא בריך הוא. משה עמו: נ שקיל הוה משה ככל ישראל. ואוליפנא מהא, ס כי רעיא דעמא הוא ממש עמא כלהו, אי איהו זכי, עמא כלהו זכאן. ואי איהו לא זכי, עמא כלהו לא זכאן ואתענשו בגיניה, והא אוקמוה.

(סט) התיצבו וראו, לית לכו לאגחא קרבא, דהא קודשא בריך הוא, יגיח קרבא בגיניכון, כמה דאת אמר, יי ילחם לכם ואתם תחרישון. תא חזי, ההוא ליליא, כנש קודשא בריך הוא לפמליא דיליה, ודאין דינייהו דישראל, ואלמלא ע דאקדימו אבהן עלייהו דישראל, לא אשתזיבו מן דינא. רבי יהודה אמר, פ זכותא דיעקב אגין עלייהו דישראל, הה"ד וי לולי יי שהיה לנו יאמר נא ישראל, ישראל סבא.

(ע) וי ילחם לכם ואתם תחרישון. רבי אבא פתח וי אם תשיב משבת רגליך עשות חפציק ביום קדשי. זכאין אינון ישראל, דקב"ה אתרעי בהון, לאתדבקא בהו, מכל שאר עמין דעלמא, ומגו רחמותא דלהון, קריב לון לגביה, ויהב לון

חלופי גרסאות

ז ל"ג מתל ליונה עם הנץ וכו'. מ ושאו. נ מוסיף מכאן אוליפנא שקיל. ס ברעיא. ע מוסיף דאקדימו עלייהו. פ מוסיף הא זכותא.

מסרת הזהר

(ד) ח"ב נג: ה (ישעיה ס"ג) גח ס"ו צ"ו. ו (תהלים קכ"ד). ז ח"ב יח: מז: ח (ישעיה נ"ח) הקסה"ז ס"ח צ"ל.

ופרעה הקריב

הסולם

מאמר

כל העם, אם הוא זכה כל העם צדיקים ואם הוא לא זכה כל העם אינם זוכים ונענשים בשבילו. וכבר בארוהו.

(ט) התיצבו וראו: אין לכם לעשות מלחמה, כי הקב"ה יעשה מלחמה בשבילכם. כש"א, ה' ילחם לכם ואתם תחרישון. בוא וראה בלילה ההוא אסף הקב"ה את הפמליא שלו ודן דינם של ישראל, ואם לא הקדימו האבות להתפלל על ישראל, לא היו נצולים מן הדין. ר' יהודה אמר, זכותו של יעקב הגין עליהם, על ישראל, ז"ש לולי ה' שהיה לנו יאמר נא ישראל, הוא ישראל סבא, דהיינו יעקב.

מאמר ה' ילחם לכם ואתם תחרישון: (ע) ה' ילחם לכם ואתם תחרישון: ר' אבא פתח. אם תשיב משבת רגלך עשות חפציק

(סז) כמה דאוקימנא וכו': כמו שבארנו משל ליונה עם הנץ וכו' (מד"ר שה"ש פ"ב) כך ישראל, היו קרבים אל הים, והיו רואים הים לפנייהם הולך וסוער, וגליו זקופים למעלה, היו יראים. נשאו עיניהם וראו את פרעה וחילו ואבני גירין וחצים, אז ויראו מאד. מה עשו, ויצעקו בני ישראל. מי גרם זה שקרבו ישראל לאביהם של מעלה, פרעה. ז"ש ופרעה הקריב. והרי נתבאר.

(סח) ויאמר משה אל העם אל תיראו וגו': אמר ר"ש, אשרי חלקם של ישראל שרועה כמו משה הולך בתוכם. כתוב ויזכור ימי עולם משה עמו. ויזכור ימי עולם זהו הקב"ה. משה עמו, כי שקול היה משה כנגד כל ישראל. ולמדנו מזה, כי רועה העם הוא ממש (דפו"י דף מ"ז ע"א)

ב ש ל ח

ט

אורייתא, ויהב לון שבת, דאיהו קדישא מכל שאר יומין, ונייחא מכלא, וחדוה דכלא, ושקיל שבת, לקבל אורייתא כלא, ומאן דנטיר שבת, כאילו נטיר אורייתא כלא.

עא) וקראת לשבת עונג, ענוגא דכלא, ענוגא דנפשא וגופא ענוגא ז דעלאין ותתאין. וקראת לשבת, מאי וקראת. דיומין ליה. כד"א, ט) מקראי קדש, ק כלומר, זמינין, כמה דמזמין אושפיזא לביתיה. וע"ד וקראת לשבת ענג, ז דיומין ליה, ט) כמה דמזמין אושפיזא, ת בפתורא מתקנא, א בביתא מתקנא כדקא יאות, במיכלא ובמשתיא כדקא יאות, יתיר על שאר יומין. וקראת לשבת מבעוד יום. לקדוש יי" מכובד: דא יום ב כפורים. תרי דאינון חד. וכבדתו מעשות * דרכיך, כמה דאוקימנא.

עב) ממצוא חפצך ודבר דבר, והא אתמר, בגין ג דההיא מלה סלקא, ואתער מלה דחול לעילא. מאן דמזמין אושפיזא, ביה בעי לאשתדלא, ולא באחרא.

עג) תא חזי ההוא מלה ד דנפיק ה מפומיה דבר נש, סלקא ואתער אתערותא לעילא, אי לטב, אי לביש. ומאן דיתיב בענוגא דשבתא, אסיר ליה לאתערא מלה דחול, דהא פגים פגימו ביומא קדישא. מאן דיתיב בהילולא דמלכא, לא יתחזי למשבק למלכא, ויתעסק באחרא.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ט) (ויקרא כ"ג) ח"ג צג. קעו: ז דעלמין. ק ל"ג כלומר. ר דתזמין. ש ל"ג כמה דמזמין אושפיזא. ת לפתורא [לפתוריה] מתקנא כדקא יאות. א מוסיף דתזמין [דיומין] ליה לביתא. ב ל"ג כפורים. ג דההוא. ד דאפיק. ה בר נש מפומיה; ל"ג דבר נש.

מאמר

הסולם

ה' ילחם לכם ואתם תחרישון

חפצין ביום קדשי. אשריהם ישראל, שהקב"ה חפץ בהם להתדבק בהם, מכל שאר אומות העולם. ומתוך האהבה אליהם, קרב אותם אצלו, ונתן להם התורה, ונתן להם השבת שהוא קדוש מכל שאר הימים, ובו מנוחה מכל, ושמחת כל. ושקול שבת כנגד התורה כלה, ומי ששומר שבת, כאילו שמר התורה כלה.

עב) ממצוא חפצך ודבר דבר: והוא נתבאר, שלא יהיה דיבורך של שבת כדיבורך של חול. משום שמלה ההוא של חול שמדברים בשבת, עולה ומעוררת מלה של חול למעלה, ונפגם השבת. מי שמזמין אורה, בו הוא צריך להשתדל, ולא באחר.

עג) תא חזי ההוא וכו': בוא וראה, מלה ההיא היוצאת מפי האדם, עולה ומעוררת התעוררות של מעלה, אם לטוב אם לרע. ומי שיושב בתענוג שבת אסור לו לעורר מלה של חול. כי פוגם פגם ביום הקדוש. מי שיושב בשמחת המלך אינו ראוי שיעזוב את המלך ויעסוק באחר.

ובכל

(דפו"י דף מ"ז ע"א * דף מ"ז ע"ב)

(עד) ו ובכל יומא בעי לאחזאה עובדא, ולא תערא אתערותא ממה דאצטריך. ובשבת, במלי דשמיא, ובקדושה דיומא בעי לאתערא, ולא במלה אחרא. (עה) תא חזי, הכא כד אתקריב פרעה לאגחא קרבא בהו בישראל, בההיא זמנא, לא בעי קודשא בריך הוא, דיתערוך ישראל אתערותא לתתא כלל, דהא אתערותא לעילא הוא, דהא אבהן אקדימו ז ואתערו אתערותא ח דא לעילא, וזכותא דלהון קאים ט קמיה, ולא בעא קודשא ב"ה דישראל יתערוך לתתא כלל. הדא הוא דכתיב י"י ילחם לכם ואתם תחרישון. תחרישון ודאי, ולא תתערוך מלה, דלא אצטריך לכו, והכא אתכליל שמא קדישא באתוון רשימן, והא אתערו ביה חברייא.

(עו) רבי יוסי ורבי יהודה הוו אזלי בארחא. אמר רבי יוסי לרבי יהודה, ודאי תנינא, י"י, בכל אתר רחמי, ואף על גב דאגח קרבא, ועביד דינא, ההוא דינא ברחימותא כ הוא. והכא חמינא, דכתיב י"י ילחם לכם, ולא אתחזי בההוא דינא רחמי כלל, דהא כתיב לא נשאר בהם עד אחד.

(עז) אמר ליה, מלה דא שמענא מרבי שמעון דאמר, דאפילו הכא דינא ברחמי הוה, דחפא עליהון ימא ומיתו, ולבתר אפיק לון ימא, וקודשא בריך הוא בעא ביקריהון, ואתקברו בארעא, ולא בעאת ארעא לקבלא לון, עד דאויטי לה קודשא בריך הוא ימיניה, וקבילת לון, הה"ד, ט נטית ימינך תבלעמו ארץ. ובגין דא, ז האי דינא ברחמי הוה.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ו ובכלא בעי לאתחזאה. ז ל"ג ואתערו ח ל"ג דא. ט מוסיף קמיה ואתערו אתערותא דא. מוסיף כלל דהא באתרא לעילא הוה; דהא באחרא הוה. כ הוה. ל הוה. מ ל"ג הוה.

י"ח ב"ב נו. גט:

ה' ילחם לכם ואתם תחרישון

הסולם

מאמר

והמלחמה הוא דין. וכבר העירו בזה החברים. כמו שאומר לפנינו.

(עו) ר' יוסי ור' יהודה וכו': ר' יוסי ור' יהודה היו הולכים בדרך, א"ר יוסי לר' יהודה ודאי למדנו, שהו"ה, בכל מקום הוא רחמים, ואע"פ שעושה מלחמות ועושה דין, דין ההוא הוא ברחמים, וכאן ראינו, שכתוב, הויה ילחם לכם, ולא נראה בדין ההוא רחמים כלל, שהרי כתוב, לא נשאר מהם עד אחד.

(עז) א"ל מלה דא וכו': אמר לו, דבר זה שמעתי מרבי שמעון, שאמר, שאפילו כאן היה דין ברחמים, כי כסה עליהם הים ומתו, ואח"כ הוציאם הים, והקב"ה רצה בכבודם ונקברו בארץ, ולא רצתה הארץ לקבלם עד שהושיט לה הקב"ה ימינו, וקבלה אותם. ז"ש, נטית ימינך תבלעמו ארץ. ומשום זה, היה דין הזה ברחמים.

וע"ד

(עד) ובכל יומא בעי וכו': ובכל יום, צריכים להראות מעשה ולעורר התעוררות של מטה ממה שצריך לעורר. אבל בשבת, רק בדברי השם ובקדושת היום צריכים להתעורר ולא בדבר אחר. כי בשבת אין צריכים אל התעוררות מלמטה.

(עה) תא חזי הכא וכו': בוא וראה כאן, כשקרב פרעה לעשות מלחמה עם ישראל, בעת ההוא לא רצה הקב"ה שיעוררו ישראל התעוררות מלמטה כלל, כי התעוררות מלמעלה היה, כי האבות הקדימו ועוררו התעוררות זה מלמעלה, וזכותם עמד לפניו, ולא רצה הקב"ה שישראל יתעוררו למטה כלל. ז"ש ה' ילחם לכם ואתם תחרישון. תחרישון ודאי, ולא תעוררו דבר שלא צריך לכם. והטעם מובא להלן (אות ע"ח) וכאן נכלל השם הקדוש באותיות רשומות הו"ה, שהוא רחמים, שנאמר הויה ילחם לכם. ואע"פ שהו"ה הוא רחמים (דפו"י דף מ"ז ע"ב)

ב ש ל ח

כא

עח) ועל דא, לא בעא קודשא בריך הוא דיתערון ישראל מלה בעלמא, דאי יתערון ישראל מלה, לא יתערון שמא דרחמי, ולא יתעביד דינא ברחמי, הדא הוא דכתיב יי' ילחם לכם ואתם תחרישון, דלא תתערון מידי. דהא שמא דרחמי בעי לאתערא עליהו, למעבד דינא ברחמי. ועל דא בעי, דלא תעבדון פגימו, ותתערון מלה אחרא.

עט) אמר ליה, והא כתיב, ויצא יי' ונלחם בגוים ההם. אי הכי דא דינא ברחמי הוה. אמר ליה, הכי נ הוה ודאי, דינא הוא ברחמי, דמותא דלהון לא אשתכח כמותנא דשאר ב בני עלמא, אלא חס עליהו קודשא בריך הוא, דלא יהון כמותנא דשאר בני עלמא, דקטילו לון, אלא בנחת בלא צערא, הא דינא ברחמי איהו.

פ) ובכל אתר, שמא דא, דינא ברחמי איהו, בר אתר חד, דכתיב וי' כגבור יצא וגו'. וכי כגבור ולא גבור. אלא פ ישני לבושוי, וילבש לבושין אחרנין. כאיש מלחמות, ישני זיניה.

פא) ועם כל דא, דינא הוא יתיר, אבל רחמי ביה, כמה דכתיב, כגבור, ולא גבור. כאיש מלחמות, ולא איש מלחמות. דודאי אף על גב דעביד דינא, חס על צ עובדוי, ועל דא, יי' ילחם לכם ודאי ואתם תחרישון. זכאה חולקהון דישראל, דקודשא בריך הוא בריר לון לחולקיה ואחסנתיה, דכתיב ו כי חלק יי' עמו יעקב חבל נחלתו.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

כ) (זכריה י"ד) וישלח נ"ד צ"ג. ל) (ישעיה מ"ב) וישלח כ"ז צ"ב. תק"ק"ג ט"ב ש"ז. מ) (דברים ל"ב) ב"א קצ"ד צ"ד.

נ הוא. ס עמין. ע ל"ג איהו. פ שני. צ מוסיף עובדוי יתיר.

מאמר

הסולם

ה' ילחם לכם ואתם תחרישון

פ) ובכל אתר שמא וכו' ! ובכל מקום, שם הזה הוא דין ברחמים, חוץ ממקום אחד, שכתוב, הויה כגבור יצא וגו', שואל, וכי כגבור הוא ה' ולא גבור ממש. ואומר, אלא שישנה את לבושיו וילבש לבושים אחרים. דהיינו שישנה מדת הרחמים שלו וילבש לבושי דין. כאיש מלחמות, ישנה כלי זיין שלו. מרחמים לדין. הרי, שבמקום הזה נשתנה הרחמים להיות דין.

פא) ועם כל דא וכו' ! ועם כל זה, רק הדין הוא כאן יותר מרחמים, אבל רחמים יש בו, כמו שכתוב, כגבור, ולא גבור ממש שכולו דין, כאיש מלחמות, ולא איש מלחמות ממש שכולו דין. כי ודאי אע"פ שעושה דין הוא מרחם על מעשיו. וע"כ ה' ילחם לכם ודאי, ואתם תחרישון. כדי שלא תעוררו דין בלבד, כנ"ל. אשרי חלקם של ישראל, שהקב"ה בחר אותם לחלקו ונחלתו, שכתוב, כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

ויאמר

עח) וע"ד לא בעא וכו' ! ועל כן, לא רצה הקב"ה שיעוררו ישראל דבר בעולם, מלמטה. כי אם היו מעוררים ישראל דבר מלמטה, לא היה מתעורר שם הרחמים, ולא נעשה הדין ברחמים. ז"ש ה' ילחם לכם ואתם תחרישון. שלא תעוררו כלום, כי השם של רחמים צריך להתעורר עליהם, כדי לעשות הדין ברחמים, וע"כ צריך שלא תעשו פגם ותעוררו דבר אחר. דהיינו דין בלי רחמים. כי התעוררות שלמטה, היה מפעיל רק דין בלבד. עט) א"ל והא כתיב וכו' ! אמר לו והרי כתוב, ויצא הויה ונלחם בגוים ההם, וכי דין הזה ברחמים היה. א"ל כן היה ודאי, הדין הוא ברחמים, כי המיתה שלהם לא היתה כמיתת שאר בני העולם, אלא ריחם עליהם הקב"ה, שלא יהיו כמיתת שאר בני העולם, שהרגו אותם רק בנחת בלי צער. דהיינו המק בשרו והוא עומד על רגליו. (זכריה י"ד) הרי שהדין היה ברחמים.

(דפו"י דף מ"ז ע"ב)

(פב) ויאמר יי אל משה מה תצעק אלי. מלה דא הא אוקמוה בספרא דצניעותא, ותמן הוא רזא דיליה, ויאמר יי אל משה. ר' יהודה פתח ואמר, ויתפלל יונה אל יי אלהיו ממעי הדגה, מה כתיב לעילא, וימן יי דג גדול. וימן: כמד"א (ו) וימן להם המלך דבר יום ביומו. אשר מנה את מאכלכם.

(פג) אבל האי קרא הכי * מבעי ליה, וימן יי את יונה לדג, דהוא מנה הוא דמשדר ליה. אלא ודאי, ההוא דג הוא הוה מנה ליונה, לנטרא ליה מן שאר נוני ימא, ויהוי גניז בגויה. וכיון דאעליה בגויה, חמא יונה במעוי, פותיא דאתר דמעוי כמו היכלא רברבא, ותרין עינוי דההוא נונא, דנהרין כשמשא, ואבן טבא הוה במעוי, דנהיר ליה, והוה חמי כל מה די בימא ובתהומוי.

(פד) ואי תימא, אי הכי, מאי (ו) דכתיב (ז) קראתי מצרה לי, הא לא אתחזי, דכל האי רווחא הוה ליה. אלא ודאי, כיון (ח) דאחמי ליה ההוא נונא, כל מה די בימא ובתהומוי, מית, דלא יכיל תלת יומין למסבל. כדין עקת ליה ליונה.

(פה) דאמר רבי אלעזר, כיון דחמא יונה כל ההוא רווחא, הוה חדי. אמר קודשא בריך הוא, ומה תבעי יתיר, להא אעילנא לך הכא. מה עבד, קטל לההוא נונא ומית, וכל שאר נוני ימא, הו סחרי סחרניה דההוא נונא, דא נשיך ליה מהאי גיסא, ודא נשיך ב ליה מהאי גיסא. כדין חמא יונה גרמוי בעקו, מיד ויתפלל יונה אל יי.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ג) נח ס"ו צ"ח. (ד) יונה ב' ח"ב מח. (ה) דניאל (א) ח"ג רד. (ז) יונה ב' ויחי קס"ד צ"ד. (ז) והאי גל"ב אבל. ר ימא. (ח) כתיב. ת דחמי. א ודא. ב ל"ג ליה.

מאמר

הסולם

מה תצעק אלי

מאמר מה תצעק אלי

אותו הדג היו מאירות כשמש, ואבן טובה היתה במעיו, שהאירה לו, והיה רואה כל מה שיש בים ובתהומות.

(פד) ואי תימא וכו': ואם תאמר, אם כן, מהו שכתוב, קראתי מצרה לי, שלא נראה מזה, שהיה לו שם כל הרוחה הזאת. ומשיב. אלא ודאי, שאחר, שהדג הזה הראה לו כל מה שבים ובתהומות, מת. שלא יכול לסובלו שלשה ימים. ואז נעשה צר ליונה.

(פה) דא"ר אלעזר כיון וכו': שאמר ר"א, כיון שראה יונה את כל הרוחה ההיא, היה שמח. אמר הקב"ה, ומה אתה צריך יותר, וכי לכך הבאתי אותך כאן. מה עשה הקב"ה, הרג את דג ההוא ומת, וכל שאר דגי הים היו מסבבים סביב הדג, זה נשך אותו מצד ההוא וזה נשך אותו מצד ההוא. אז ראה יונה את עצמו בצרה, מיד ויתפלל יונה אל ה'.

בקדמיתא

(פב) ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי: דבר זה בארוהו בספרא דצניעותא, (תרומה קע"ח ע"ב ד"י) ושם הוא סוד שלו. ויאמר ה' אל משה וגו'. ר' יהודה פתח ואמר. ויתפלל יונה אל ה' אלהיו ממעי הדגה. מה כתוב למעלה וימן ה' דג גדול. וימן, פירושו כמו שאתה אומר וימן להם המלך דבר יום ביומו. וכן אשר מנה את מאכלכם, שהוא לשון נתינת מנה.

(פג) אבל האי קרא וכו': אבל מקרא זה כך היה צריך לומר, וימן ה' את יונה לדג, שהוא המנה ששלח ה' לדג. ומשיב, אלא ודאי, שדג הזה היה מנה ליונה, לשמור אותו מכל שאר דגי הים, ויהיה גנוז בו. וכיון שהביאו ה' בתוכו, ראה יונה במעיו, את הרוחב של מקום מעיו שהוא כמו היכל גדול, ושתי עיניו של

(דפו"י דף מ"ז ע"ב * דף מ"ח ע"א)

(פו) בקדמיתא דג, והשתא דגה. כד"א, (ז) והדגה אשר ביאור מתה. וכדין כתיב, קראתי מצרה לי. ולא כתיב הייתי בצרה, או ישבתי בצרה, אלא קראתי, מההוא עקו דעאקין לי נוני ימא. מבטן שאול שועתי, דהא מית. ולא כתיב מבטן חי, או מבטן דג, אלא דודאי הוה מית.

(פז) כיון דצלי צלותיה, קביל ליה קודשא בריך הוא, ואחייה ליה להאי נונא, ואפיק ליה ליבשתא לעיניהון דכלא. ג דכתיב, ויאמר יי' לדג ויקא את יונה. וחמו + כלהו, עבידתא דקודשא בריך הוא.

(פח) מה כתיב, ויתפלל יונה אל יי' אלהיו ממעי הדגה, לאתר דהוה קשיר ביה, משמע דכתיב יי' אלהיו, ולא כתיב ויתפלל אל יי' ולא יתיר, אלא יי' אלהיו. אוף הכא, ויאמר יי' אל משה מה תצעק אלי. אלי דייקא.

(פט) דבר אל בני ישראל ויסעו. ה ויסעו מלאסגאה מלין, לאו עידנא דצלותא השתא. ויסעו, וכי לאן אתר פקד לון דינטלון, דהא על ימא הו שראן. אלא אהדר לעילא, דכתיב מה תצעק אלי, דהא כלהו באתר ו דא קיימי. וע"ד ויסעו, ינטלון מן דא, דלאו עדנא + הוה.

(צ) (צ) ואתה הרם את מטך וגו'. הרם את מטך, די ביה רשים שמא קדישא, ארכין ידך בסטרא ה דשמא קדישא, וכיון דיחמון מיא שמא קדישא, יערקון

מסרת הוהר

(ז) (שמות ז'), (ק) ח"ב רעא :

חלופי גרסאות

ג ל"ג מן דכתיב עד וחמו. ד ל"ג כלהו. ה ל"ג ויסעו. ו חד. ז מוסיף הוא אלא בעתיקא תליא מלתא. ח ל"ג דשמא ; חדא ול"ג דשמא קדישא.

מאמר

הסולם

מה תצעק אלי

הוי"ה אל משה מה תצעק אלי, אלי, הוא בדיוק, דהיינו למדתי, שהיא תי"ת. שבה היה זשה קשור. אלא במזל תלוי הדבר. כמ"ש להלן (בספרא דצניעותא, תרומה קע"ח:) כי קריעת ים סוף נמשכה ממזל, שה"ס הדיקנא קדישא, כמ"ש במקומו.

(פט) דבר אל בני ישראל ויסעו : היינו, שיסעו מלהרבות דברים, כי אין זמן לתפלה עתה, שואל, ויסעו, לאיזה מקום צוה אותם שיסעו, הרי על הים היו שורים, ומשיב, אלא טובב למעלה, שכתוב, מה תצעק אלי, שפירושו לת"ת כנ"ל, והרי כולם עמדו במקום במקום הזה, בת"ת, שכל ישראל היו קשורים בת"ת, ועל כן אמר ויסעו שישראל יסעו מכאן מת"ת, ויבואו להתקשר במזל, שהיא הדיקנא, כנ"ל. שאין עתה הזמן לת"ת, אלא במזל תלוי הדבר. כנ"ל.

מאמר הרם את מטך

(צ) ואתה הרם את מטך וגו' : הרם את מטך, שבו רשום השם הקדוש, ונטה ידך בצד

(פו) בקדמיתא דג והשתא וכו' : שואל. מתחילה קראו הכתוב דג ועתה קוראו דגה. ומשיב. שהוא מטעם שכבר מת. כש"א, והדגה אשר ביאור מתה. ואז כתוב, קראתי מצרה לי, ולא כתוב, הייתי בצרה או ישבתי בצרה, אלא קראתי מתוך הצרה שהצירו לי דגי הים. מבטן שאול שועתי, שמת, ולא כתוב מבטן חי, או מבטן דג, אלא ודאי שהיה מת. וע"כ נקרא שאול.

(פז) כיון דצלי צלותיה וכו' : כיון שהתפלל תפלתו, קבל אותו הקב"ה, והחיה לאותו הדג, והוציאו ליבשה לעיני כל, שכתוב, ויאמר ה' לדג ויקא את יונה. וראו כולם מעשה הקב"ה.

(פח) מה כתיב ויתפלל וגו' : מה כתוב, ויתפלל יונה אל ה' אלקיו וגו', היינו שהתפלל למקום שהיה קשור בו, דהיינו למדת המלכות, זה משמע, משכתוב, ה' אלקיו, ולא כתוב, ויתפלל אל ה' ולא יותר, אלא ה' אלקיו רומז למדה שהיה קשור בה. אף כאן, ויאמר

(דפו"י דף מ"ח ע"א)

ט מניה. ועל דא, ונטה את ידך, לסטרא חדא, דסטרין אחרנין דההוא מטה,
כ אצטריך ל ליה ט למלין אחרנין.

צא) אמר רבי אלעזר, חמינא, דזמנין אתקרי האי מטה, מטה האלהים,
ולזמנין אתקרי מטה דמשה. אמר ר' שמעון נ בספרא דרב המנונא סבא, שפיר
קאמר, ט דכלהו חד, בין ט תימא דקודשא בריך הוא, ובין תימא דמשה, והאי מטה,
לאתערא סטרא דגבורה. ועל דא, ונטה את ידך, ידא דשמאלא, דאיהו בסטרא
דגבורה.

צב) אמר רבי שמעון, ווי לאינון דלא חמאן, פ ולא מסתכלין באורייתא,
צ ואורייתא קארי קמייהו ק בכל יומא, ר ולא משגיחין. תא חזי, בסטרא דגבורה
מתערי מיא בעלמא, ונפקי ט מיא, והשתא בעי קודשא בריך הוא לנגבא מיא,
אמאי ונטה את ידך, דאיהו שמאלא.

צג) אלא הרם את מטך, לנגבא מיא. ונטה את ידך, לאתבא מיא, לאתערא
סטרא דגבורה, ולאיתבא מיא על מצרים. ובגין כך, תרין מלין הכא, דכתיב הרם
את מטך, ונטה את ידך על הים ובקעהו.

צד) והא תהומי הוו. אלא קודשא בריך הוא, עבד ניסא ת גו ניסא, כד"א
ה קפאו תהומות בלב ים. והוה אזלין ביבשתא בגו ימא, הה"ד ויבאו בני ישראל
בתוך הים ביבשה.

מסרת הזהר

ה ח"ב נח : ת"ז ת"ע קל.

ט מוסיף מניה ומקמיה ; קמיה. י כסטרא. כ אצטריכו.
ל לך. ט למלין. נ תרי הו והכי אוקימנא ובספרא.
ט דכלא. ע דאזמר הקב"ה ובין דאתמר. פ ולא מסתכלין באורייתא. צ דאורייתא. ק ל"ג בכל יומא.
ר מוסיף ולא ידעין ולא. ש מינה. ת ל"ג גו ניסא.

חלופי גרסאות

הרם את מטך

משגיחים. בוא וראה, מצד הגבורה, מתעוררים
מים בעולם, ויוצאים מים, ועתה רצה הקב"ה
ליבש המים, למה אוה"כ, ונטה את ידך שהוא
יד שמאל, דהיינו גבורה.

צג) אלא הרם וכו' ; ומשיב, אלא הרם
את מטך, הוא ליבש המים. ונטה את ידך, הוא
להשיב המים, לעורר צד הגבורה ולהשיב המים
על המצרים. ועל כן הם שני דברים כאן,
שכתוב, הרם את מטך, ונטה את ידך על הים
ובקעהו. זה ליבש המים, וזה להשיב המים על
המצרים.

צד) והא תהומי הוו וכו' ; שואל. איך
נעשה יבשה בתוך הים, הרי היו שם תהומות.
ומשיב, אלא הקב"ה עשה נס בתוך נס, כש"א
קפאו תהומות בלב ים. והיו הולכים ביבשה תוך
הים, ז"ש ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה.

ויסר

מאמר

בצד השם הקדוש, וכיון שיראו המים את השם
הקדוש, יברחו ממנו. וע"כ ונטה את ידך לצד
אחד של המטה, כי הצדדים האחרים של המטה,
יהיו נחוצים לך לדברים אחרים. דהיינו להכאת
הסלע.

צא) א"ר אלעזר חמינא וכו' ; אר"א
רואה אני שלפעמים נקרא מטה הזה מטה
האלקים, ולפעמים נקרא מטה משה. אר"ש,
בספרו של רב המנונא סבא, יפה אומר שכולו
אחד, בין שתאמר מטהו של הקב"ה בין שתאמר
מטהו של משה, ומטה הזה הוא לעורר צד
הגבורה, ועל כן אוה"כ, נטה את ידך, שפירושו
יד שמאל, שהוא בצד הגבורה.

צב) אמר ר' שמעון וכו' ; אר"ש, אוי
לאלו שאינם רואים ואינם מסתכלים בתורה,
והתורה קוראה לפניהם בכל יום ואינם
(דפו"י דף מ"ח ע"א)

ב ש ל ח

כה

צה) * (w) ויסר את אופן מרכבותיו. ר"ש פתח, n) וארא החיות והנה אופן אחד בארץ אצל החיות. האי קרא אוקמוה ואתמר, אבל ת"ח, קב"ה בכולא אתחזי שלטנותא דיליה, ושלטניה די לא תעדי לעלם ולעלמי עלמין.

צו) ועביד שולטנותא באבהן, נטל לאברהם, וקיים ביה עלמא, דכתיב & אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ואוקמוה. נטיל יצחק, ושתיל ביה עלמא, דאיהו קיים לעלמין, הה"ד & ואת בריתי אקים את יצחק. נטל יעקב, ואותביה קמיה, ואשתעשע בהדיה, ואתפאר ביה, הה"ד & ישראל אשר בכך אתפאר.

צז) ות"ח, יעקב אחיד באילנא דחיי, דלית ביה מותא לעלמין, דכל חיין בההוא אילנא אשתכללו, ויהב חיין לכל אינון דאחידן ביה. ובג"כ, יעקב לא מית. ואימתי מית, בשעתא דכתיב & ויאסוף רגליו אל המטה. המטה. & כד"א n) הנה מטתו שלשלמה, בגין & דבהאי מטה כתיב, & רגליה יורדות מות, ובג"כ ויאסוף

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ט) ח"ב מט. ג. (יחזקאל א') חיי שרה
 מ"ב צ"ב. א) (בראשית ב') הקסה"ז מ"ח צ"ד.
 ב) (שם י"ז) נח ג"ז צ"א. ג) (ישעיה מ"ט) הקסה"ז קמ"ח צ"ג. ד) (בראשית מ"ט) ויחי רי"ז צ"א.
 ה) (שה"ש ג') ב"א שמ"ג צ"א. ו) (משלי ה') ב"א שכ"ח צ"ב.

מאמר

הסולם

ויסר את אופן מרכבותיו

נאחו בעץ החיים, שהוא ז"א, לא מת. כי אין מיתה אלא מצד המלכות, כמבואר. ועשה הקב"ה את יעקב לבחיר האבות. זהו שכתוב, יעקב אשר בחרתיך.

ביאור הדברים. ותחלה נבאר הכתוב, וארא החיות והנה אופן אחד בארץ אצל החיות, שר"ש פתח בו, שלכאורה תמוה, איזה יחס יש להכתוב הנה עם הכתוב ויסר את אופן מרכבותיו. ולא עוד אלא שר"ש אינו מזכירו עוד בכל המשך המאמר. והענין הוא, כי אחר הכתוב הנ"ל, כתוב, ומראיהם ומעשיהם כאשר יהיה האופן בתוך האופן. והפירוש הוא, כי החיות הם בחג"ת דו"א עד החזה, והאופנים הם מחזה ולמטה בנה"י דו"א, ששם הנוקבא דו"א. ובנוקבא דו"א יש ב' נקודות א' נקודה הממותקת בבינה שהוא רחמים. ב' נקודה דמדת הדין דצמצום א' הבלתי ממותקת. הראשונה נקראת מפתחא, והשניה מנעולא (כנ"ל בהק' סה"ז דף מ"ז ד"ה גו אינון) ע"ש. ומצד הנקודה השניה אין המלכות ראויה לאור עליון כי הצמצום רוכבת עליה. וכל המוחין שמקבלת הוא רק בבחינת הנקודה הראשונה הנקראת מפתחא. כמ"ש שם. ולפיכך נגנזה נקודה השניה בתוך הראשונה, ונקודה השניה היא מגולה, והיא שולטת. וע"י תקון זה המלכות ראויה לקבל מוחין עש"ה.

מאמר ויסר את אופן מרכבותיו
 צה) ויסר את אופן מרכבותיו: ר' שמעון פתח, וארא החיות והנה אופן אחד בארץ אצל החיות. מקרא זה בארוהו, ולמדנו. אבל בוא וראה, הקב"ה מראה בכל דבר את הממשלה שלו, וממשלתו לא תסור לעולם ולעולמי עולמים.

צו) ועביד שולטנותא באבהן וכו': ועושה ממשלה בהאבות. לקח את אברהם וקיים בו את העולם, שכתוב, אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ובארוהו, אל תקרי בהבראם אלא באברהם, שבו נתקיימו שמים וארץ. לקח את יצחק ושתל בו את העולם, שיהיה קיים תמיד. ז"ש ואת בריתי אקים את יצחק. לקח את יעקב והושיבו לפניו, והשתעשע עמו, והתפאר בו, ז"ש ישראל אשר בכך אתפאר.

צז) ות"ח, יעקב אחיד וכו': ובוא וראה, יעקב אחוז בעץ החיים, שאין בו מות לעולם, שכל החיים נשתכללו באילן הזה, והוא נותן חיים לכל אלו שהם נאחזים בו. ומשום זה, יעקב לא מת. ומתי מת, הוא בשעה שכתוב, ויאסוף רגליו על המטה, המטה, הוא כמו שאתה אומר הנה מטתו שלשלמה, שהיא המלכות, ומשום שבמטה הזו כתוב, רגליה יורדות מות, וע"כ ויאסוף רגליו אל המטה כתוב, ואז ייגוע ויאסוף אל עמיו. אבל כל עוד שהיה

רגליו אל המטה כתיב, כדין ויגוע ויאסף אל עמיו. ועבד קב"ה ליעקב שלימו דאבהן, הה"ד זי יעקב אשר בחרתך.
 (צח) י' ג ת"ח, כל משריין דלעילא, וכל אינון רתיכין, כלהו אחידן אלין באלין, דרגין בדרגין, אלין עלאין ואלין תתאין. וחיותא קדישא עלייהו, וכלהו אוכלוסין ומשריין, כלהו נטלין תחות ידהא, על מימרהא נטלין, ועל מימרהא שראן.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ג ל"ג כל אות צ"ח.

ז (ישעיה מ"א) ויצא י"א צ"א.

דרך אמת י' זהו דרשת ר"ש על פסוק וארא החיות וגו' וכל מה שיש בינתיים אינו מהענין כלל.

ויסר את אופן מרכבותיו

הסולם

מאמר

לא היה אור בבניה (כנ"ל ב"א דף רפ"ז ד"ה תלת).

ועתה מבאר הנוקבא וההפרש בינה לקו אמצעי, שהוא יעקב, וז"ש, יעקב אחיד באלילא דחיי, כי הוא אחוז בבניה ששם החיים, והוא נקרא עץ החיים. ובגין כך יעקב לא מית, שאין אחיזה בו לס"א. לבד כשיתחבר עם הנוקבא, יש אחיזה בו מחמת הנוקבא שנתחברה עמו. וז"ש, ואימתי מית בשעתא דכתיב, ויאסוף רגליו אל המטה, דהיינו שנתחבר עם המטה שהיא המלכות, ואז מת. בגין דבהאי מטה כתיב, רגליה יורדות מות. כי מפרנסת הס"א שהם מות. שכל מה שיש לס"א מקבלים מן המלכות, שהיא הנוקבא דז"א. ונתבאר בזה ד' רגלי המרכבה העליונה, שהיא בינה, שהם חג"ת דז"א, והנוקבא המקבלת מהם. והם נקראים ג"כ ד' חיות. וד' רגלי המרכבה התחתונה שמחזה ולמטה, הם נהי"מ, ונקראים אופנים, מחמת האופן בתוך האופן המתוקן בהם. כי כל החלק שלמטה מחזה דז"א שייכת להנוקבא, המתוקנת באופן.

(צח) ת"ח כל משריין דלעילא וכו':
 בוא וראה, כל המחנות של מעלה, שנמשכות מד' מחנות שכינה, שהם האופנים, וכל המרכבות כולן, אחוזות אלו באלו, מדרגות במדרגות, אלו העליונות ואלו התחתונות, משתלשלות זו מזו ונכללות זו בזו, וחיה קדושה עליהן, שהיא הנוקבא שמחזה ולמעלה דז"א, ששם ד' חיות כנ"ל, והנוקבא היא חיה הד', וכל ההמון והמחנות כולן נוסעות תחת ידה, דהיינו רשותה, על פיה תסענה ועל פיה תחנינה, כי כל המרכבות והחיות והאופנים אין להם אלא מה שמקבלים מחיה העליונה הזו.

ודא.

ווסו"ה והנה אופן אחד בארץ אצל החיות. כלומר שאע"פ שיש ב' נקודות במלכות, כמ"ש להלן ומראיהם ומעשיהם כאשר יהיה האופן בתוך האופן, שאופן דמנעולא גנוזה בתוך אופן דמפתחא, מ"מ אינה משמש בה רק אופן א', שהוא מפתחא ואופן השני אינו ניכר כלל.

וז"ש ר"ש פתח, וארא החיות והנה אופן אחד בארץ, ופתח בזה את המקרא, ויסר את אופן מרכבותיו, שבאיזה אופן אמור, היינו באופן דמפתחא, שבתקונו תלויים כל המוחין דמלכות, ומכ"ש הס"א המקבלת ממנה, וכשרצה לאבד את המצרים, הסיר את תקון הזה. וז"ש ויסר את אופן מרכבותיו, ובוז פירש הכתוב בדרך כלל, ואח"כ הולך ומפרש הדברים בפרטיות.

ותחילה מבאר סוד המרכבה העליונה שהיא שורש כל המרכבות, שהם חג"ת דז"א והמלכות שמחזה ולמעלה דז"א. שה"ס האבות הם המרכבה. וז"ש ועביד שולטנותא באבהן. דהיינו הבינה, עשתה ממשלה בחג"ת דז"א. שהם רגלי המרכבה שלה. וז"ש נטל לאברהם וקיים ביה עלמא. כי אברהם, ה"ס קו ימין, שה"ס החסד דז"א, שבו מתקיים העולם שהוא המלכות, כי כל עוד שהחכמה שבה אנה מתלבשת בחסד דז"א אין לה קיום, כנודע. נטל ליצחק ושתיל ביה עלמא, כי יצחק הוא קו שמאל שה"ס גבורה דז"א שממנו נבנה המלכות, כי המלכות נבנה מקו שמאל דז"א. הרי שיצחק שתל אותה ואברהם רק קיים אותה, שהלבישה בחסדים. נטל יעקב ואותביה קמיה, לפניו באמצע, כי יעקב הוא קו האמצעי, ת"ת דז"א. המכריע בין ב' הקוין ימין ושמאל ומקיים הארת שניהם. וז"ש, ואשתעשע בהדיה ואתפאר ביה. כי לולא קו האמצעי (דפ"י מ"ח ע"ב)

צט) ודא הוא ד חיותא, דכל שאר חיותא, אחידן בה ה ואשתלשלו בגינה ו כמה חיון ד לחיון. ואתאחדן דרגין בדרגין, וכלהו עלאין ותתאין אזלין ושאטין בימא, הה"ד ט זה הים גדול ורחב ידיים שם רמש ואין מספר וגו'.
 ק) וכד סליק ימא גלגלוי, כלהו ארבין סלקין נחתין, וזעפא אשתכת, ורוחא תקיפא אזלא עליה בתקיפו. ונוני ימא מתבדרין לכל ט סטר, אלין למזרח, ואלין למערב, אלין לצפון, ואלין לדרום. וכל אינון בני עלמא, דחמאן רשימא עליהו, נטלין לון, ובלעין לון ב בקפטירי עפרא.
 קא) וכל ארבין לא נטלין מאתרייהו, ולא סלקין ונחתין, בר מההוא שעתא, דאתי חד דברא בימא, וידע לאשלמא רוחא דזעפא דימא, כיון דסליק דא כ עליה דימא, שכיך מרוגזא, ונייחא אשתכת, וכדין כלהו ארבין אזלין בארע מישר, ולא סטאן לימינא ושמאלא, הה"ד ט שם אניות יהלכון לויתן זה יצרת לשחק בו. זה

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ח) (תהלים ק"ד) ב"א ס"ה צ"ד. ב"ב פ"ג צ"ד. ט) ד מוסיף חיותא עלאה קדישא. ה ואשתכללו. ו וכמה.
 ז מוסיף לחיון אלין סלקין ואלין נחתין. ח כלהו דרגין בדרגין עלאין ותתאין דאזלין ושאטין בימא הה"ד זה הים גדול ורחב ידיים וגו' עלאין ותתאין דאזלין כלהו ושאטין בימא. ט אחר. י זעפא. כ עלה ימא.
 כ) במקום מדרון בעומק הארץ והוא מלשון קטרס. דרך אמת

ויסר את אופן מרכבותיו

הסולם

מאמר

צט) ודא הוא חיותא וכו': וזו היא חיה, שכל שאר החיות נאחזות בה, והשתלשלו ממנה כמה חיות לחיות, כלומר שהרבה חיות נשתלשלו זה מזה, ונכללו מדרגות במדרגות. וכל העליונים והתחתונים הולכים ושטים בימ, שהוא הנוקבא, שהעליונים נכללים בה שמשפיעים לה, והתחתונים נכללים בה שמקבלים ממנה. ז"ש זה הים גדול ורחב ידיים וגו'.
 ק) וכד סליק ימא גלגלוי וכו': וכשהים מעלה גליו, שהם הדינין, כל האניות עולות ויורדות, דהיינו יעלו שמים ירדו תהומות, וסערה נמצאת, ורוח חזק הולך עליו בחזקה. ודגי הים מתפזרים לכל צד, אלו למזרח ואלו למערב, אלו לצפון ואלו לדרום. וכל בני העולם, שדגי הים האלו רואים רשימה עליהם מחמת חטאם, לוקחים אותם ובולעים אותם במערות העפר.
 פירושו. כשהתחתונים חוטאים מתקלקל בשבילם התקון הנ"ל של גניות אופן בתוך האופן, ומתגלה המלכות דמדת הדין, שמצדה אין המלכות שהיא הים ראויה לקבלת אורות, ועל כן האניות שבים, שהם כמו המרכבות שביבשה, עולות ויורדות, וחושבות להשבר. ודגי הים, שהם המלאכים שבמלכות, שהיו מקושרים בד' רוחות, שהם ח"ג תו"מ, כיון (דפו"י מ"ח ע"ב)

שנסתלק האור הזה, הותר הקשר הזה של ח"ג תו"מ, ומתפזרים כל אחד לצדו שנמשך משם, ובני העולם שקלקלו מעשיהם וגרמו את זה, שמחמת זה מתרשם חטאם בהם, ובולעים אותם במערות העפר. דהיינו במלכות דמדת הדין. עפר היא שם המלכות ומדת הדין שנגלה בה מכוונה מערה.
 קא) וכל ארבין לא וכו': וכל האניות אינן זזות ממקומן, ואינן עולות ויורדות, חוץ מאותה שעה שבא מנהיג אחד של הים, וידע להשלים את רוח הסערה של הים, וכיון שעולה זה על הים, הוא נח מועפו, ומנוחה נמצאת. ואז כל האניות הולכות בדרך הישר, ואינן סרות לימין ולשמאל. ז"ש שם אניות יהלכון לויתן זה יצרת לשחק בו. זה הוא בדיוק, שה"ס יסוד דז"א הנקרא זה, שה"ס קו האמצעי. וכל דגי הים מתקבצים למקומם, וכל החיות שמחים עליו, וחיות השדה העליון שמחים. ז"ש. וכל חיות השדה ישחקו שם.
 פירושו. כי ענין רוח סערה שבא בים והאניות עולות ויורדות, כבר הוא התחלת תקון, כי בעת הדינין, נעשה הים בסוד ימא דקאפו, (כנ"ל בראשית א' דף רמ"ז ד"ה ימא) וז"ש, וכל ארבין לא נטלי מאתרייהו ולא סלקין ונחתין כי בשעת הדינים נקפא הים

דייקא. וכל נוני ימא מתכנשין לאתרייהו. וכל אינון חיוון חדאן עלה, וחיוון חקלא עלאה חדאן, הה"ד י וכל חית השדה ישחקו שם.

(קב) ת"ח, כגוונא דלעילא, אית לתתא. כגוונא דלתתא, אית בימא. כגוונא דלעילא, אית לעילא בימא עלאה. כגוונא דלעילא אית לתתא. כגוונא דלתתא, אית בימא תתאה.

(קג) גופא דההוא ימא, הא אתערנא לחברנא, אורכא ופותיא, רישא ודרעין ו גופא, כלא כמה דאצטריך, וכלא בשמיה אתקרי. וכגוונא דא לתתא לימא דתתא, הכי נמי רישא דימא, ודרועין דימא, וגופא דימא.

(קד) כתיב י זבולון לחוף ימים ישכון. והא ימא חד הוה בעדביה י אלא מאי לחוף ימים, ודאי אוקמוה י חברייא ברזא עלאה. וירכתו על צידון, כד"א י יוצאי ירך יעקב. זבולון שוקא דימינא דגופא הוה, וים כנרת הוה בעדביה, ומהכא אשתכח חלזון לתכלתא.

(קה) ת"ח, י כמה רתיכין על רתיכין אשתכחו, וגלגלוי דרתיכא רהטין בבהילו, ולא מתעכבי אינון סמכי רתיכא, י לנטלא עליהון. וכן כלהו. ת"ח, רתיכא

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(י) (איוב מ') ח"ג ס. כ) (בראשית מט) ויחי ר"ג צ"ג. י מוסיף ושערי גופא; ושערי גופא. מ ל"ג אלא. נ לון לחברייא. ס רתיכא על רתיכא. ע והכא וינהגו בכבודות בבהילו.

מאמר

הסולם

ויסר את אופן מרכבותיו

הים והאניות שבו אינו יכולות לזוז ממקומן. בר מההיא שעתא דאתי דברא דימא, שה"ס קו האמצעי, שמעלה המסך דחירק, או מתגלה תחילה אותו רוח סערה שאו האניות עולות ויורדות, שה"ס מלכות דמדת הדין. ואח"כ ממתיק אותה במדת הרחמים עד שראויה לקבל אור. (כמ"ש לעיל פרשת לך דף י"ג ד"ה ונתבאר) וי"ש וידע לאשלמא רוחא דזעפא. דהיינו שידע להמתיקו במדת הרחמים, ואז מיחד הקוין ימין ושמאל זב"ז, וי"ש, וכד"ן כלהו ארביין אזלין באורח מישר ולא סטאן לימינא ושמאלא, אלא בדרך קו האמצעי.

פירוש, סובב על מ"ש למעלה, כגוונא דלעילא אית בימא עלאה, שפירושו, שכמו שיש בז"א ד' גלגלי המרכבה, שהם חג"ת דו"א והנוקבא, כן הם נכללים בים העליון בבינה, וחג"ת אשר שם, מכונים זרועות, שהם חו"ג, וגופא שהוא ת"ת, והג"ר מכונים ראש. וי"ש גופא דההוא ימא וכו' לימא דתתא הכי נמי רישא דימא וכו'.

(קד) כתיב, זבולון וכו'; כתוב, זבולון לחוף ימים ישכון. שואל. והרי ים אחד היה בנחלתו ולמה אומר לחוף ימים. ומשיב. אלא מהו חוף ימים, ודאי בארוהו החברים בסוד העליון. וירכתו על צדון. הוא כמ"ש יוצאי ירך יעקב, כי זבולון שוק הימין של הגוף היה, שהוא נצח, וע"כ אוה"כ וירכתו. וים כנרת היה בנחלתו, ומכאן נמצא חלזון לתכלת.

(קה) ת"ת, כמה רתיכין וכו'; בוא וראה, כמה מרכבות על מרכבות נמצאים, וגלגלי המרכבה רצים במהירות, וסמכי המרכבה אינם מתעכבים

(קב) ת"ח כגוונא דלעילא וכו'; בוא וראה כעין של מעלה בחג"ת דו"א, יש למטה, בנה"י דו"א. וכעין של מטה יש בים התחתון, שהוא המלכות. (גרסא אחרת) כעין של מעלה בחג"ת דו"א יש בים העליון. שהוא בינה. וכעין של מעלה יש למטה בנה"י דו"א. וכעין של מטה יש בים התחתון, שהוא מלכות.

(קג) גופא דההוא ימא וכו'; הגוף של ים ההוא העליון, שהוא בינה, כבר הערתי לחברים: האורך והרוחב שלו, הראש והזרועות.

(דפו"י מ"ח ע"ב)

די ממנא על מצראי, 9 אוקמוה, רתיכא שלימתא לא אשתכח, דהא כתיב ויסר את אופן מרכבותיו, כמה רתיכין הוו, דהוו נטלין על חד סמיך גלגלא, דאתפקדו עלייהו, כיון דאתעבר האי משולטנותא דיליה, כלהו רתיכין אתעברו משולטניהון, ולא נטלו. כדין כלהו 10 לתתא אתעברו משולטנותא, דכתיב 11 על מצרים ועל פרעה ועל הבוטחים * בו.

קו) ובההוא זמנא, שלטנותא דמצרים שליט על 12 כל שאר עמין, כיון דאתבר חילא דמצרים, אתבר חילא דשאר עמין. מנלן, דכתיב 13 אז נבהלו אלופי אדום וגו'. וכתיב 14 שמעו עמים ירגזון וגו'. בגין דכלהו הוו אחידן בפולחנא דמצרים, ואחידן במצרים לסיועא דלהון. ובההוא זמנא, כלהו בעאן לסיועא דמצרים, לאתתקפא. ועל דא, כיון דשמעו גבורן דעבד קב"ה במצרים, רפו ידיהון, ולא יכלו למיקם, ואזדעזעו כלהו, 15 ואתברו 16 משולטנתהון.

קז) ת ודאי כד אתבר חילא דלהון לעילא, אתבר חילא דכל אינון דאחידן ביה, כיון דאתבר חילא דכלהו 17 לעילא, כל הני דלתתא אתברו, בגין 18 האי חילא דאתבר בקדמיתא. ובג"כ ויסר את אפן מרכבותיו כתיב. וינהגהו בכבודת, דהא כד דא אתבר, לא הוו אזלין.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

9 איתמא. 10 ח"ב סה. סה. 11 ח"ב סה. סה. 12 איתמא. 13 ח"ב סה. סה. 14 ח"ב סה. סה. 15 ח"ב סה. סה. 16 ח"ב סה. סה. 17 ח"ב סה. סה. 18 ח"ב סה. סה.

ויסר את אופן מרכבותיו

הסולם

מאמר

כבר אינם ראויים לקבלת אור, וע"כ הוסרה השליטה שלהם. וע"כ ולא יכלו לנסוע. קו) ובההוא זמנא וכו': ובזמן ההוא, ממשלת מצרים היתה מושלת על כל שאר העמים, כיון שנשבר הכח של המצרים, דהיינו הכח של מלכות הממותקת הנ"ל, שממנה ינקו המצרים כל הכח שלהם. נשבר הכח של שאר העמים, מאין לנו, שכתוב, אז נבהלו אלופי אדום וגו', וכתוב, שמעו עמים ירגזון, משום שכולם היו נאחזים בעבודת מצרים ונאחזים במצרים שיושיעו להם, ובזמן ההוא, בקשו כולם עזרה ממצרים להתחזק, וע"כ כיון ששמעו הגבורות שעשה הקב"ה במצרים, רפו ידיהם, ולא יכלו לעמוד, וכולם הודעזעו ונשברו משליטתם.

קז) ודאי כד אתבר וכו': ודאי, כשנשבר הכח שלהם למעלה, ונשבר הכח של כל אלו הנאחזים בו, כי כיון שנשבר הכח של כולם למעלה, נשברו כל אלו שלמטה, משום הכח ההוא שנשבר תחילה, ומשום זה ויסר את אופן מרכבותיו. דהיינו הכח של מעלה, כח"ש לעיל, וינהגהו בכבודת, כי כשזו נשבר, לא היו הולכים.

הס"א

מתעכבים מנסוע עליהם. וכן כולם. בוא וראה המרכבה של הממונה על מצרים. שבארה, שמרכבה שלמה לא נמצא, כי כתוב, ויסר את אופן מרכבותיו. כמה מרכבות היו שהיו נוסעות על סומך גלגל אחד, שנתמנה עליהם, כיון שזה הוסר משליטתו, כל המרכבות נעברו משליטתם ולא נסעו. אז כולם שלמטה בעולם הזה, נעברו משליטתם. שכתוב, על מצרים ועל פרעה ועל הבוטחים בו.

פירוש. אחר שביאר ר"ש ענין המרכבות והים, והדינים הנוהגים בים, חוזר לבאר הכתוב, ויסר את אופן מרכבותיו עם הפסוק, וארא החיות והנה אופן אחד בארץ. כמו שבארנו לעיל, ועתה מכנה את האופן ההוא בשם, סמיך גלגלא. ור"ש, כמה רתיכין הוו דנטלי על חד סמיך גלגלא, דהיינו על אופן אחד הנ"ל, שהוא נקודת המלכות המתוקנת במדת הרחמים, שזולתה לא היו ראויים לקבלת אור כנ"ל, ור"ש, כיון דאתעבר האי משולטנותא דיליה, כלהו רתיכין אתעברו משולטניהון, ולא נטלו. כי אחר שהוסר התקון של מלכות הממותקת במדת הרחמים,

(דפו"י דף מ"ט ע"א)

קח) תא חזי דהכי הוא, דלא כתיב ויסר את אופני מרכבותיו, או אופן מרכבתו, אלא ויסר את אופן מרכבותיו. בגין האי ג חילא, ד דכלהו הוו מתדבקן ה ביה.

קט) ותו, ויסר את אופן מרכבותיו, תא חזי, זכאה חולקהון דישראל, דקודשא בריך הוא אתרעי בהו, לאתדבקא בהו, ולמהוי להו ז חולק, ולמהוי ח אינון חולקיה. הדא הוא דכתיב, ובו תדבקון. וכתיב ט ואתם הדבקים ביי אלהיכם, ט ביי ממש. וכתיב ז כי יעקב בחר לו יה. וכתיב ר כי חלק יי עמו יעקב חבל נחלתו. דאפיק לון מזרעא קדישא, למהוי חולקיה, ועל דא יהב לון אורייתא קדישא עלאה, גניזא תרי אלפין שנין, עד לא יתברי עלמא, והא אתמר. ובגין רחימותא די'ליה יהבא לישראל, למהך אבתרה, ולא תדבקא בה.

קי) תא חזי, כל משיריין דלעילא, וכל אינון רתיכין, כלהו אחידן אלין באלין, דרגין בדרגין, אלין עלאין, ואלין תתאין, והא אוקמוה, דכתיב ט זה הים גדול. וחיותא קדישא עליה, וכלהו אוכלוסין ומשריין, כלהו נטלין תחות ידה, על מימרה נטלין, ועל כ מימרה שראן. בעדנא דהיא נטלא, כלהו ג נטילין, בגין דכלהו אחידן בה.

קיא) ות"ח, בשעתא דבעי קב"ה, לאעברא לאוכלוסין דפרעה לתתא אעבר בקדמיתא לההוא חילא דלהון, כמה דאוקימנא. מה עבד. אעבר וסליק

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ט (דברים י"ג) ח"ג כ : פ (שם ד') ב"ב ק"ו צ"א. ז (תהלים קל"ה) נח מ"ז צ"ב. ק (דברים ל"ב) לעיל אות פ"א צ"מ. ר (תהלים ק"ד) לעיל אות צ"ט צ"ח. ג ל"ג חילא. ד כלהו דהוו ; דהוו ול"ג כלהו. ה מוסיף ביה הכי אקרונן. ו ת"ח. ז ל"ג חולק ולמהוי אינון. ח ל"ג אינון. ט ל"ג בהי ממש ; ל"ג בהי. י ממריה. כ ממריה. ל נטלין. מ אמר ר' יצחק.

מאמר

הסולם

ויסר את אופן מרכבותיו

קח) ת"ח דהכי הוא וכי' : בוא וראה שכן הוא, כי לא כתוב, ויסר את אופני מרכבותיו, או אופן מרכבתו, דהיינו או שניהם בלשון רבים או שניהם בלשון יחיד. אלא כתוב ויסר את אופן מרכבותיו, שאופן הוא בלשון יחיד, ומרכבותיו בלשון רבים, והוא משום שאופן, הוא הכח שכולם היו מתדבקים בו. כמ"ש לעיל, וע"כ נאמר בלשון יחיד.

קט) ותו, ויסר את וגו' : ועוד יש לפרש ויסר את אופן מרכבותיו. בוא וראה, אשרי חלקם של ישראל, שהקב"ה רצה בהם להתדבק בהם, ולהיות להם חלק, והם יהיו חלקו. ז"ש ובו תדבקון, וכתוב, ואתם הדבקים בהי אלקיכם. בהי ממש. וכתוב כי יעקב בחר לו יה. וכתוב, כי חלק הי' עמו יעקב חבל נחלתו, שהוציאם מזרע קודש, להיות חלקו. משא"כ הס"א ואומות העולם, אין להם שום אחיזה בז"א.

(דפו"י דף מ"ט ע"א)

קיא) ות"ח, בשעתא דבעי וכי' : ובוא וראה, בשעה שרצה הקב"ה להעביר המוניו של

ההוא אתר קדישא עלאה, דהוה מדבר לכל אינון רתיכין, כיון דהאי אסתליק, הנהו כלהו. משיריין לא יכילו לדברא, כיון דאינון לא יכילו, ההוא ממנא דמצראי אעברו ליה משולטניה, ואעבר בנורא דדליק, וכדין שלטנותא דמצראי נ אתעדי. ם ועל דא, אנוסה מפני ישראל. מ"ט, בגין דחמו ממנא דמצרים אתוקד בנורא. קיב) ר' יצחק אמר, בשעתא דקריבו ישראל לימא, קרא קב"ה לממנא רברבא דעל ימא, אמר ליה, בשעתא דעבדית אנא עלמא, מניתי לך על ימא, ותנאי אית לי על ימא, די יבזע מימיו מקמי בני. השתא מטא עדנא, דיעברון בני בגו ימא. לבתר מה כתיב, וישב הים לפנות בקר לאיתנו. מאי לאיתנו, לתנאו דהוה ליה בקב"ה כד ברא עלמא.

קיג) והווי ישראל שראן על ימא, והווי ישראל חמאן, גלגלי ימא סלקין ונחתין, זקפו עינייהו, וחמו לפרעה ולאוכלוסין דיליה, דחילו וצעקו. והא אתמר. ם הים ראה, מה חמא ימא. ארונא דיוסף קא חמא, וערק מקמיה. מ"ט, ם בגין דכתיב ם וינס ויצא החוצה. ועל דא הים ראה וינס, וכתיב ויסר את אופן מרכבותיו וגו' אנוסה מפני ישראל. מאי טעמא. בגין דחמו ם ארעא דמצרים, כאלו אתוקד בנורא, כדין אמרו אנוסה מפני ישראל.

קיד) רבי חייא ורבי יוסי, הווי אזלי במדברא, אמר רבי חייא לרבי יוסי, תא ואימא לך, דכד קודשא בריך הוא בעי לאעברא שולטנותא דארעא, לא עביד, עד

חלופי גרסאות

נ אעדיאו ; אתעדיעו. ס ל"ג מן ועיד עד ר' יצחק.
ע ל"ג הים ראה. פ ל"ג ובגין. צ שרו.

מסרת הזהר

ש) (בראשית ל"ט) וישב ס"ט צ"ג.

ויסר את אופן מרכבותיו

הסולם

מאמר

לתנאו שהיה לו עם הקב"ה כשברא את העולם. כי לאיתנו הוא אותיות לתנאו. קיג) והווי ישראל שראן וכו' : והווי ישראל שורים על הים, וישראל היו רואים גלי הים עולים ויורדים, נשאו עיניהם, וראו פרעה והמונא, יראו וצעקו. וכבר נתבאר. הים ראה, שואל, מה ראה הים, ומשיב, ארונו של יוסף ראה וברח מלפניו. מה הטעם. משום שכתוב ביוסף, וינס ויצא החוצה. ועל כן בזכות הזה הים ראה וינס. וכתוב, ויסר את אופן מרכבותיו וגו' אנוסה מפני ישראל. מה הטעם. הוא משום שראו את ארץ מצרים כאלו היא נשרפת באש, או אמרו, אנוסה מפני בני ישראל.

קיד) רבי חייא ור' יוסי וכו' : ר"ח ור"י היו הולכים במדבר. אמר ר' חייא לר' יוסי, בוא ואומר לך, כאשר הקב"ה רוצה להעביר ממשלה בארץ, אינו עושה עד שמעביר הממשלה שלה ברקיע. ואינו מעביר הממשלה ברקיע, עד שממנה אחר במקומה, מטעם, שלא יחסר השמוש שלהם ברקיע. כדי לקיים מה שכתוב, ולמאן די

יצבא

של פרעה למטה, העביר תחילה אותו הכח שלהם כמו שבארנו למעלה (באות ק"ז). מה עשה העביר והסיר אותו מקום הקדוש העליון דהיינו נקודת המלכות הממוחקת בבניה המתוקן בחיה הקדושה, שהיתה מנהיגה לכל אלו המרכבות של שר מצרים למעלה. כי כל המרכבות ברשותה היא (כנ"ל אות צ"ח) ואפילו דס"א, כיון שזו הסתלקה, כל המחנות והמרכבות לא יכלו לנהג, וכיון שלא יכלו, הוסר הממונה של מצרים מממשלתו, והעבירו אותו באש דולק, ואו הוסר ממשלת מצרים. וע"כ אמרו, אנוסה מפני בני ישראל. מה הטעם, משום שראו את הממונה של מצרים שנשרף באש.

קיב) ר' יצחק אמר וכו' : ר"א, בשעה שקרבו ישראל אל הים, קרא הקב"ה את השר הממונה על הים, אמר לו בשעה שעשיתי את העולם, פקדתי אותך על הים, ויש לי תנאי עם הים, שייבקעו מימיו לפני בני. עתה הגיע הזמן שיעברו בני בתוך הים. ואחר כך מה כתוב, וישב הים לפנות בוקר לאיתנו, מהו לאיתנו,

(דפו"י דף מ"ט ע"א)

דאעבר שלטנותא דלהון ברקיעא, ולא אעבר ק שלטנא דלהון, עד דמני אחרא באתריה, בגין דלא יגרע ר שמושא דלהון * ברקיעא, בגין לקיימא מה דכתיב, (ת) ולמן די יצבא יתנינה. א"ר יוסי, ודאי הכי הוא.

קטו) פתח ר' יוסי ואמר, (א) יי' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ. יי' אדונינו: כד בעי קודשא ב"ה לתברא חילא ט דעמין עכו"ם, אתקיף דיניה עלייהו, ותבר לון, ואעבר מקמיה שולטנותא דלהון.

קטז) אשר תנה הודך על השמים, אשר נתת מבעי ליה, או תנה הודך, מהו אשר תנה הודך. אלא דא הוא רזא דנהרא עמיקא דכלא, ודוד בעא בעותיה, למגד מניה על השמים, ודא הוא אשר. כד"א, (ב) אהיה אשר אהיה.

קיז) בשעתא דהאי נהרא עמיקתא דכלא, נגיד ונפיק ת על השמים, כדין כלא בחידו, ומטרוניתא אתעטרת במלכא, וכל עלמין כלהו בחידו, ושלטנותא דעמין עכו"ם, אתעבר מקמי מטרוניתא, וכדין זקפין רישא כל מאן דאחידו בה. קיח) אדהכי חמו חד ב"נ, דהוה אתי, וחד מטולא קמיה. א"ר חייא, נזיל, דלמא האי בר נש עעכו"ם הוא, או עם הארץ הוא, ואסיר לאשתתפא בהדיה בארחא. א"ר יוסי, ניתב הכא, ונחמי, דלמא גברא רבא הוא.

קיט) אדהכי, אעבר קמייהו, א"ל, (ג) בדוקפא דמעברא דקוטיפא דהאי, חברותא אבעי, ואנא ידענא ארחא אחרא, ונסטי מהאי, ואנא בעינא דאימא לכו,

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ת) (דניאל ד'), (א) (תהלים ח') הקסתי ב' צ"ב. ב) (שמות ג') ח"ג סה. ז"ח מ"ח ט"א שלי"ה. פיז ט"א שט"ה תק"ח קי ט"א שלי"ט. קיג ט"ד שכ"ד.

דרך אמת (ג) זה האיש שעבר לפניו אמר להסב בדוקפא דמעברא ר"ל בסיבוב המעברא שאנו צריכים לסבב זה הדרך מחמת סכנה כמ"ש בסמוך דקוטיפא דהאי חברותא אבעי ר"ל התדבקו בחברותא זו אני רוצה ומלת בדוקפא כמו בתוקפא ולשון ותקופתו על קצותם וגו' והוא מענין סיבוב וקוטיפא הוא לשון דיבוק וקיסוף והעניינים מבוארים.

ויסר את אופן מרכבותיו

הסולם

מאמר

נמשך ויוצא על השמים, שהוא ז"א, או הכל בשמחה, והמטרוניתא שהיא מלכות, מתעטרת במלך, שהוא ז"א, וכל העולמות כולם הם בשמחה, וממשלת העמים עכו"ם הוסרה מפני המטרוניתא. ואז זוקפים ראשים כל מי שנאחו בה.

קיח) אדהכי חמו חד וכו': בינתים. ראו אדם אחד, בא, ומשא לפניו. א"ר חייא גלך, אולי אדם זה עכו"ם הוא. או עם הארץ הוא ואסור להשתתף עמו בדרך. א"ר יוסי, נשב כאן ונראה אולי אדם גדול הוא.

קיט) אדהכי אעבר קמייהו וכו': בתוך כך עבר לפניו, אמר להם, במקום המעבר הזה של סכנה, אני צריך לחברותא. שאני מפחד ללכת יחידי. ואני יודע דרך אחר, ונסור מדרך הזה

יצבא יתנינה. אמר רבי יוסי, ודאי כן הוא. קטו) פתח ר' יוסי וכו': פרו"י ואמר. ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ. ה' אדוננו. היינו, כשרוצה הקב"ה לשבר כח העמים עכו"ם, מגביר דינו עליהם ומשבר אותם, ומעביר מלפניו הממשלה שלהם.

קטז) אשר תנה הודך על השמים: שואל. אשר נתת, היה צריך לומר, או תנה הודך, מהו אשר תנה הודך. ומשיב. אלא זה הוא סוד הנהר העמוק מכל, שהוא בינה, ודוד התפלל תפלתו להמשיך ממנו על השמים, שהוא ז"א. והוה אשר שהוא שם הבינה, כמש"א, אהיה אשר אהיה.

קיז) בשעתא דהאי נהרא וכו': בשעה שנהר הזה, העמוק מכל, שהוא בינה, (דפי"י דף מ"ט ע"א *) דף מ"ט ע"ב)

ולא אתחייבנא בכו, ולא אעבר על מה דכתיב א ולפני עור לא תתן מכשול, ואתון כסומין בארחא דא, ולא תסתכנו בנפשייכו. א"ר יוסי, בריך רחמנא דאוריכנא הכא, אתחברו בהדיה. אמר לון, לא תשתעו מידי הכא, עד דנעבר בהאי. א סטו בארחא אחרא.

קכ) בתר דנפקו מההוא אתר, אמר לון, בההוא ארחא אחרא, הוּו אזלי זמנא חדא, חד כהן חכם, וחד ב כהן עם הארץ בהדיה, קם ג ההוא ע"ה בההוא אתר עליה וקטליה. מההוא יומא כל מאן דאעבר בההוא אתר, מסתכן בנפשיה. והא ד מתחברין תמן משדדי ה טוריא, ו וקטלין וקפחין לבני נשא, ואינן דידיעי לא עברי תמן, ובעי קב"ה דמא דההוא כהנא כל יומא.

קכא) פתח ואמר, ט עוד היום בנוב לעמוד וגו', הא אוקמוה אינן מארי מתיבתא. אבל אנא לא אמינא לכו הכי, ז אלא דרזא דמלה אוליפנא. עוד היום, מאן יומא דין. אלא, הכי כתיב, ה ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב. ורזא הוא, על כנסת ישראל, דאהרן הוא שושבינא דילה, לתקנא ביתה ו ולשמשא לה, ולמייעל לה למלכא לאזדווגא כחדא, מכאן ולהלאה, כל כהן דמשמש במקדשא, כגוונא ט דאהרן.

קכב) אחימלך כהנא רבא עלאה הוה, וכל אינן כהני בהדיה, כללו הוּו שושבינין דמטרוניתא, כיון דאתקטילו, אשתארת מטרוניתא בלחודהא, ואתאביד . שושבינא דילה, ולא אשתכח מאן דמשמש קמה, ויתקן ביתה, ויחדי לה לאזדווגא עם

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ג (ויקרא י"ט) ח"ב רטו. ח"ג פה. ת"ו תל"ד עו : א סטרא. ב ל"ג כהן. ג ל"ג ההוא ע"ה. ד מתחבין. תס"ט צט. ד (ישעיה י') ח"ב רכו. ה (שמות ו') ה טפי. ו וקטלין לבני נשא ופקחין דידהו לא מעברי תמן. ז ל"ג אלא. ח ולשמשא. ט דא. י ביתא. ח"ג לח : לט.

ויסר את אופן מרכבותיו

הסולם

מאמר

בעלי הישיבה. אבל אני איני אומר לכם כך, אלא סוד הדבר למדתי. עוד היום, מי הוא יום הזה. אלא כך כתוב, ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב, והוא סוד על כנסת ישראל שהיא המלכות, המכונה אלישבע, על שם שבע ספירות שבה, שאהרן הוא השושבין שלה, לתקן ביתה ולשמש אותה, ולהביאה אל המלך, שהוא ז"א, להתחבר יחד. מכאן ולהלאה, כל כהן המשמש במקדש, הוא שושבין של המלכות, כמו אהרן.

הזה, ואני בקשתי לומר לכם, ולא אחטא בכם, ולא אעבר על מה שכתוב, לפני עור לא תתן מכשול, כי אתם כעורים בדרך הזה, ולא תסתכנו בעצמכם. א"ר יוסי, ברוך הרחמן שחכינו כאן. התחברו עמו. אמר להם לא תדברו כלום כאן, עד שנעבור מזה. סרו בדרך אחר.

קכ) בתר דנפקו מההוא וכו' : אחר שיצאו ממקום ההוא, אמר להם, בדרך ההוא האחר, המסוכן, היו הולכים פעם אחת, כהן אחד חכם וכהן אחד עם הארץ עמו. קם עליו כהן העם הארץ במקום ההוא והרגו. מיום ההוא והלאה, כל מי שעובר במקום ההוא, מסתכן בעצמו, ומתחברים שם שודדי הרים, והורגים ומקפחים בני אדם. ואלו היודעים מזה אינם עוברים שם, ומבקש הקב"ה את הדם של כהן ההוא בכל יום.

קכב) אחימלך כהנא רבא וכו' : אחימלך, כהן גדול עליון היה, וכל אלו הכהנים שעמו, כולם היו שושבינים של המטרוניתא, שהיא המלכות. כיון שנהרגו, נשארה המטרוניתא לבדה בלי זוג עם ז"א, ונאבד השושבין שלה, ולא נמצא מי שישמש לפניה ויתקן ביתה וישמח אותה להזדווג עם המלך. אז מיום ההוא, עברה לצד שמאל, ועומדת על העולם אורבת על כל הרג

קכא) פתח ואמר, עוד וכו' : פתח ואמר, עוד היום בנוב לעמוד וגו'. כבר באררהו (דפו"י דף מ"ט ע"ב)

מלכא. כדין מההוא יומא, אתעברא לשמאלא, וקיימא על עלמא; כ כמין על כלא, קטיל לשאול ולבנוי, אתאביד מינייהו ג מלכו, מיתו מישראל כמה אלפין וכמה רבוון. ועד ה כען, ההוא חובה נ הוה תלי, עד דאתא סנחריב, וארגזי כלא. (קכג) ודא הוא עוד היום בנוב, דא הוא יומא עלאה, ומאן איהו. דא כ"י, דאבדת שושבינין דילה, ע ההיא דאשתארת בלא ימינא, פ לאתדבקא בשמאלא. דכהנא ימינא צ הוא. ובגין כך, עוד היום בנוב לעמוד. (קכד) תא חזי, ק כתיב גבעת שאול נסה, שאול אמאי הכא. אלא בגין דהוא קטיל לכהני, וגרים דרועא ימינא, לאתעקרא מעלמא. אוף הכא, מההוא יומא, לא אעבר ב"נ בההוא דוכתא, ר בגין דלא אסתכן בנפשיה. אמר ליה רבי יוסי לרבי חייא, ולא אמרית לך דלמא גברא רבא הוא. (קכה) פתח ואמר, (ו) אשרי אדם מצא חכמה. אשרי אדם, * כגון אנן, דאשכחנא לך, וידענא מינך מלה דחכמתא. ואדם יפיק תבונה, כגון אנן, (ז) דאוריכנא לך לאתחברא בהדך. ודא הוא ב"נ דזמין ליה קב"ה ש נבובזא בארשא, אנפוי דשכינתא, ועל דא כתיב, (ח) וארח צדיקים כאור נגה. אזלו. (קכו) פתח ההוא גברא ואמר (ט) לדוד מזמור ליי הארץ ומלואה וגו'. לדוד מזמור באתר חד, ובאתר אחרא מזמור לדוד, מה בין האי להאי. אלא לדוד מזמור, שירתא דקאמר דוד, על כנסת ישראל. מזמור לדוד, שירתא דקאמר דוד, על גרמיה.

חלופי גרסאות

כ קיימא. ז מלכות. ח כאן. נ ל"ג הוה. ס מוסיף הוה. דאבדת. ע ל"ג הוה. פ מוסיף הוה לה לאתדבקא. צ מוסיף הוא ובג"כ ה"ל [הוה] לאתדבקא בשמאלא. ק ל"ג כתיב. ר ל"ג בגין. ש ל"ג נבובזא.

מסרת הזוהר

(ו) (משלי ג') ח"ב רמו: (ז) (משלי ד') ב"א רנ"ב צ"א. (ח) (תהלים כ"ד) וארא ה' צ"ב.

דרך אמת [ט] שהיו ממתינים לו.

הסולם

ויסר את אופן מרכבותיו

מיום ההוא לא עבר אדם באותו מקום כדי שלא יסכן את עצמו. אמר לו ר' יוסי לר' חייא, ולא אמרתי לך אולי אדם גדול הוא. (קכה) פתח ואמר אשרי וכי: פתח ואמר, אשרי אדם מצא חכמה. אשרי אדם, היינו כמו אנחנו שמצאנו אותך. וידענו ממך דבר חכמה. ואדם יפיק תבונה, כמו אנו שחכינו לך להתחבר עמך. וזה הוא אדם, שהזמין לו הקב"ה אוצר בדרך, פני השכינה, ועל זה כתוב, ואורח צדיקים כאור נגה. הלכו. (קכו) פתח ההוא גברא וכי: פתח איש ההוא ואמר, לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה וגו'. שואל, לדוד מזמור, כתוב במקום אחד, ובמקום אחר כתוב, מזמור לדוד, מה בין זה לזה. ומשיב, אלא לדוד מזמור, יורה על השירה שאמר דוד על כנסת ישראל, שהיא המלכות, מזמור לדוד יורה על השירה שאמר דוד על עצמו. לה'

מאמר

הרג לשאול ולבנוי, ומתו מישראל כמה אלפים וכמה רבבות, ועד עתה אותו החטא תלוי, עד שבא סנחריב, והחריד הכל. (קכג) ודא הוא עוד וכי: וזה הוא, עוד היום בנוב, זה הוא יום העליון, ומי הוא, זו כנסת ישראל, שהיא המלכות, שאבדה השושבינין שלה, והיא, שנשארה בלי ימין, להתדבק בשמאל כי הכהן הוא ימין, ומשום זה עוד היום בנוב לעמוד, לתבוע דין על הריגת נוב עיר הכהנים, עד שבחטא ההוא, מסיים שם הכתוב, והלבנון באדיר יפול.

(קכד) ת"ח, כתיב וכי: בוא וראה, כתוב גבעת שאול נסה. (ישעיה יוד). שואל. שאול למה הוא כאן. ומשיב, אלא משום שהוא הרג הכהנים שבנוב, וגרם שרוע הימין יעקר מן העולם, כנ"ל. ומחמת חטאו זה, נסו בני מקומו, גבעת שאול, בפני מלך אשור. אף כאן, (דפו"י דף מ"ט ע"ב *) דף נ' ע"א)

קכז) ליי הארץ ומלואה. ליי: דא קודשא ב"ה. הארץ ומלואה: דא כנסת ישראל, וכל אוכלוסין דילה, דמתחברן בהדה, ואקרון מלואה ת ודאי א הוא. כמה דאת אמר, ט) מלא כל הארץ כבודו תבל ויושבי בה: דא הוא ארעא דלתתא, דאקרי תבל, ואחידת בדינא ב דלעילא, הדא הוא דכתיב: והוא ישפוט תבל בצדק, בין לחד, בין לעמא חד, בין לכל עלמא, מהאי דינא הוא אתדן.

קכח) תא חזי, פרעה מהאי דינא יניק, עד דאתאבידו הוא וכל עמיה. כיון דהאי דינא אתער עליה, ההוא ממנא דאתמנא עליהו בשלטנותא, אתעדי ואתעבר, כדין כלהו דלתתא אתאבידו, דכתיב ויסר את אופן מרכבותיו. מאי אופן מרכבותיו. מרכבותיו דפרעה. ומאן איהו ההוא אופן דלהון, ההוא ממנא דשליט עליהו. ועל דא מיתו כלהו בימא. אמאי בימא, אלא ימא עלאה אתער עליהו, ג ואתמחו ד בידהא. ובגין כך טבעו בים סוף כתיב. אמר רבי יוסי ודאי הכי הוא, ועל דא כתיב, ה טבעו בים סוף. סופא דדרגין.

קכט) רבי חייא אמר, וינהגהו בכבודות. בכבודות מהו. אלא מכאן אוליפנא, דבההוא דברותא ו דאתדבר ביה בר נש, מדברין ליה. בפרעה כתיב ויכבד לב פרעה. בההוא מלה, דבר ליה קב"ה, בכבודות ממש. אמר ליה קב"ה, רשע, את אוקיר לבך. אנא אדבר לך בהאי, על דא וינהגהו בכבודות.

קל) ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל וגו'. ויאמר מצרים, דא ממנא דאתמני על מצראי. אמר רבי יוסי, האי מלה קשיא, כיון דאעברו ליה משולטנותיה, היך יכול הוא למרדף אבתריהו דישראל.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ט) (ישעיה ו'). י' (תהלים ט') ב"א ש"ב צא. כ) (שמות ט) ח"ב נב: ת"ז ת"ע קכט. ת ודא. א ל"ג הוא. ב דעלמא; דלעלמא; מוסיף דעלמא דלעילא. ג ואתמסרו. ד בידה. ה ל"ג טבעו. ו דבר נש אתדבר ביה.

מאמר

הסולם

ויסר את אופן מרכבותיו

כולם בים. ולמה בים. אלא ים העליון, שהוא המלכות, התעורר עליהם, ונמחו על ידו. וע"כ טבעו בים סוף כתוב. א"ר יוסי, ודאי כן הוא. וע"כ כתוב, טבעו בים סוף, שפירושו, סוף המדרגות, דהיינו המלכות, שנמחו על ידו.

קכט) רבי חייא אמר וכו': רח"א, וינהגהו בכבודות, מהו בכבודות. אלא מכאן למדנו, שבדרך שהאדם הולך מוליכים אותו. בפרעה כתוב, ויכבד לב פרעה, בדבר הזה הוליך אותו הקב"ה, בכבודות ממש. אמר לו הקב"ה אתה הכבדת את לבך אני מוליך אותך בזה, וע"כ וינהגהו בכבודות.

קל) ויאמר מצרים אנוסה וגו': ויאמר מצרים, זהו הממונה שנתמנה על מצרים, דהיינו השר שלהם במרום, א"ר יוסי, דבר זה קשה, כיון שהעבירו אותו מממשלתו, איך היה יכול לרדוף אחרי ישראל.

אלא

קכז) לה' הארץ ומלואה: לה' זה הקב"ה, דהיינו ז"א. הארץ ומלואה, זה כנסת ישראל, שהיא המלכות, וכל ההמון שלה המתחבר עמה, ונקראים מלואה, ודאי הוא כן, כמש"א מלא כל הארץ כבודו. תבל ויושבי בה, זה הוא ארץ שלמטה שנקרא תבל, ונאחזת בדין של מעלה, דהיינו של המלכות, ז"ש, והוא ישפוט תבל בצדק. בין ליחיד, בין לעם אחד, בין לכל העולם, מדין הזה הוא נידון. דהיינו מדין המלכות שנקראת צדק.

קכח) תא חזי פרעה וכו': בוא וראה, פרעה ינק מדין הזה, עד שנאבדו הוא וכל עמו. כיון שדין הזה של המלכות, התעורר עליהם, ממונה היא, שנתמנה עליהם לשלוט, הוסר ונעבר, ואו, כולם שלמטה נאבדו, שכתוב, ויסר את אופן מרכבותיו. מי הוא אופן מרכבותיו, היינו מרכבותיו של פרעה. ומי הוא האופן שלהם. היינו ממונה היא השולט עליהם. וע"כ מתו

(דפו"י דף ג' ע"א)

קלא) אלא ודאי ז הכי הוא. אבל דא ה ויאמר מצרים, מצרים דלתתא. ס כי יי נלחם להם במצרים, מצרים דלעילא, דכיון דאתבר חיליהון מלעילא, כדיון אתבר חילא ותוקפא דלהון לתתא, הדא הוא דכתיב כי יי נלחם להם במצרים. במצרים דיקא. דא הוא תוקפא דלהון דלעילא. ודא הוא דאוקמוה מלך מצרים סתם. הכא, ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל, דחמו דהא אתבר חיליהון, ותוקפא דלהון דלעילא.

קלב) תא חזי, כד אתערת האי כנסת ישראל, אתערו כל אינון דאחידן בה, וכלהו כ אחרנין ז דלתתא, וישראל לעילא מכלהו, דהא אינון נטלי לה בגופא דאילנא, והא אוקמוה. ובגיני כך ישראל אחידן בה, יתיר מכל עובדי כו"ם. וכד אינון מתערין, ס אתבר תוקפהון מאינון דשלטי עלייהו.

קלג) תא חזי, האי ממנא שלטנא דמצראי, דחיק לון לישראל, בכמה שעבודין, כמה דאוקמוה. לבתר דאתבר הוא בקדמיתא, אתברו אינון נ מלכותא ס מלתתא, הה"ד כי יי נלחם להם במצרים. נלחם להם ודאי.

ט תוספתא

קלד) ז ויסע מלאך האלהים וגו'. (מתניתין) עד לא פ אשתכח אורא דכיא, ולא ז נהירין, אבנין נקיבן הו סתימאן. תלת רוחין דכלילן בתלת, הו שקיעון.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ז כלא הוה. ח ל"ג ויאמר מצרים. ט ל"ג מן כי עד דכיון. י מוסיף מצרים סתם. כ אחדין. ל לתתא. מ מוסיף ע ל"ג תוספתא. פ אשתקע. צ נהיר; גהירן.

נח ט"ז צ"ב. נ ל"ג מלכותא. ס ל"ג מלתתא. ע עמין עכו"ם אתבר. ו ל"ג מלכותא. ט ל"ג מלתתא.

ויסר את אופן מרכבותיו

הסולם

מאמר

דהיינו, כשהיא מחוברת בז"א. שנקרא עץ החיים, ומשום זה ישראל נאחזים בה יותר מכל אומות העולם. וכשהם מתעוררים להרע לישראל, נשבר תוקפם של השולטים עליהם, דהיינו הממונים שלהם של מעלה. קלג) תא חזי, האי וכו'! בוא וראה, ממונה הוא המושל של מצרים, הצר לישראל בכמה שעבודים, כמו שהעמדנו. ולאחר שהוא נשבר מתחילה, נשברו הממלכות של מטה. ז"ש כי ה' נלחם להם במצרים. נלחם להם ודאי.

קלא) אלא ודאי הכי וכו'! ומשיב, אלא ודאי כן הוא, אבל הכתוב, ויאמר מצרים אינו הממונה שלהם, אלא מצרים של מטה, כי ה' נלחם להם במצרים, היינו מצרים של מעלה. הממונה שלהם. כי כיון שנשבר כחם מלמעלה, נשבר כחם וגבורתם למטה, ז"ש, כי ה' נלחם להם במצרים, במצרים בדיוק, זה הוא תוקפם של מעלה. דהיינו הממונה שלהם. וזה שהעמדנו לעיל (שמות אות רצ"ה) שבמקום שנאמר מלך מצרים סתם, דהיינו שלא נאמר פרעה, הכונה הוא על שר הממונה על מצרים. אף כאן במצרים הוא הממונה על מצרים. וכאן שנאמר ויאמר מצרים אנוסה מפני בני ישראל, היינו מצרים שלמטה, שראו שנשבר כוחם וגבורתם שלמעלה, דהיינו הממונה שלהם.

תוספתא

מאמר ויסע מלאך האלקים

קלד) ויסע מלאך האלקים וגו'! (מתניתין) מטרם שנמצא אור הטהור, ולא האיר, היו האבנים הנקובות, סתומות. ג' רוחות הכלולים בג' היו שקועים. ומים היו סתומים תחת הנקבים. בשבעים ושתים אותיות חזרות למקומם אלו האבנים.

קלב) תא חזי כד וכו'! בוא וראה, כשמתעוררת כנסת ישראל זו, שהיא המלכות, מתעוררים כל אלו האחוזים בה וכל האחרים של מטה, דהיינו כל האומות, וישראל למעלה מכולם, משום שהם לוקחים אותה בגוף האילן.

ביאור הדברים. כבר ידעת סדר יציאת האורות בסוד ג' נקודות חולם שורק חירק, כמ"ש

(דפו"י דף ג' ע"א)

ומיין סתימן תחות נוקבי. בשבעין ותרין אתוון אתהדרו לאתרייהו * אינון ק אבנין. קלה) בתר שבעין ותרין ר דרגין, ש וכן תלת ת זמנין, אתבקעו א ואתנקיבו אבני, תחות צרורא דהוה ב חקיק, ג ואתכנפו דרגין, ואתעבידו כנופיא חדא.

חלופי גרסאות

ק דריק, ר דרין, ש ל"ג וכן תלת זמנין. ת דרין. א ואנקיבו. ב חקיקין. ג ל"ג ואתכנפו דרגין ; אתפלגו ואתעבידו כנופיא חד.

ויסע מלאך האלקים

הסולם

מאמר

סתומים, כי כל בחינת ז"א היתה שקועה כנ"ל. אלא אח"כ מתעורר ז"א עם מסך דחירק שבו ומעלה מ"ן, ומוציא החסדים להלביש את החכמה. וז"ש בשבעין ותרין אתוון אתהדרו לאתרייהו אנון אבנין, שבע"ב אותיות שבפסוק ויסע, שה"ס קו ימין (כמ"ש להלן) אות קל"ה) שהן גילוי החסדים, מתלבשת החכמה שבקו שמאל דבינה בחסדים האלו, ואבנין סתימאן שבה, חוזרים למקומם, דהיינו שנפתחה הארתם. קלה) בתר שבעין ותרין וכו': אחר ע"ב מדרגות, שהן ג' פעמים ע"ב אתוון, התבקעו והתנקבו האבנים ותחת צרור שהיה חקוק, והתקבצו המדרגות ונעשו קבוצה אחת. פירוש. סוד ע"ב אתוון, היינו ע"ב אותיות שיש בכל פסוק מג' הפסוקים, ויסע, ויבא, ויט. (כמ"ש להלן) אות קס"ב) והם סוד ג' קוין, כי ע"ב אותיות שבפסוק ויסע הן קו ימין, וע"ב אותיות שבפסוק ויבא, הן קו שמאל, וע"ב אותיות שבפסוק ויט, הן קו אמצעי. ומ"ש לעיל, בע"ב אתוון אתהדרו לאתרייהו אינון אבנין, הכונה היא על ע"ב אתוון שבפסוק ויסע, שהן קו ימין וחסדים. ויש ע"ב צירופים של ג' ג' אותיות, דהיינו מצירוף כל ג' הפסוקים, כמ"ש להלן) אות קס"ב) והן נקראות ע"ב מדרגות, מטעם היות בכל צירוף ג' קוין, וג' קוין נחשבים למדרגה. גם נודע, שע"י מסך דחירק שבקו האמצעי, מתמעט הקו שמאל דבינה מג"ר לוי"ק דג"ר, דהיינו שחוזר ומעלה את המלכות לבינה והבינה מתבקעת שוב ונעשית ו"ק שהיא אור נקבה. (כמ"ש לך דף י"ג ד"ה ונתבאר) וז"ש, בתר שבעין ותרין דרגין והן ג' זמנין, דהיינו אחר שיוצאים ג' קוין שהן ע"ב מדרגות המרומזים בפסוקים ויסע ויבא ויט, הנה ע"י קו האמצעי שבהם, אתבקעו ואתנקיבו אבני תחות צרורא דהוה חקיק, שמסבת הצרור שהיה חקוק בדינים, שה"ס המסך דחירק שבקו האמצעי, חזרו והתבקעו ואתנקיבו הספירות דבינה שנקראות אבנים. ואו, ואתכנפו דרגין ואתעבידו כנופיא

(כמ"ש לעיל דף ט"ו ד"ה ההוא) שמתחילה עולה המלכות לבינה, מתחת החכמה שלה, ואז נופלים בינה ותו"מ שלה למטה ממדרגתה, דהיינו לז"א, והיא נשארת רק בב' ספירות כו"ח, ובב' אורות רוח נפש, שזה נבחן שנתנקבה הבינה, שלא נשאר בה אלא אור נקבה המאיר ממטה למעלה, וע"כ מכוונות הספירות שלה בשם אבנין נקובין. וז"ס נקודת החולם. ואח"כ, ע"י הארת ע"ב ס"ג דא"ק, חוזרת המלכות ויורדת מן הבינה למקומה, ואז חוזרים הבינה ותו"מ ועולים מז"א אל הבינה, ושוב נשלמה הבינה בה' ספירות כח"ב תו"מ ובה' אורות נרנח"י, ונסתמו הנקבים, כי נתבטלה הנוקביות שבה, אבל האורות סתומים, מחמת חסרון חסדים, שאין החכמה יכולה להאיר בלי התלבשות החסדים. וז"ס נקודת השורק. וז"ש עד לא אשתכח אירא דכי'א ולא נהיר, דהיינו מטרם שנגלו החסדים השלמים המכוונים אירא דכי'א, להלביש את החכמה שבקו השמאל של הבינה, אבנין נקיבין הו סתימאן, דהיינו שנסתמו הנקבים, מחמת חזרת הבינה ותו"מ למדרגתם, וכבר היתה יכולת להאיר ממעלה למטה בבחינת אור זכר, אבל גם האורות נסתמו בה, כי אין החכמה מאירה בלי חסדים. ונודע, שבעת שהבינה מעלה אליה את הבינה ותו"מ שלה מתוך ז"א, עולים עמהם אליה, גם חג"ת דו"א המלבישים בינה ותו"מ האלו, ואז כשו"א היא בבינה, נבחן ז"א, לג' רוחין דכליל בג', ג' רוחין, היינו חג"ת דו"א, שספירותיו בסוד רוח. דכליל בג', היינו בבינה ותו"מ דבינה שהם מלבישים עליהם וז"ש, תלת רוחין דכלילן בתלת הו שקיען, שהארתם לא היתה ניכרת, כי אם היתה ניכרת הארת החסדים שבז"א, אז היתה החכמה מתלבשת בחסדים, והאבנין דבינה לא היו סתומים. וז"ש ומיין סתימן, שהחסדים דו"א היו סתומים תחות נוקבי, כלומר, אע"פ שיש בז"א בחינת נוקבא, דהיינו המסך דחירק, שעליו מתגלה אח"כ אור החסדים אבל עתה היו המים (דמיי דף ג' * דף ג' ע"ב)

קלו) לבתר אתפלגו, ואתעבידו תרין דרגין, פלגותא מיא אגלידו, ופלגותא אשתקעו. אלין סליקו, ואלין נחתו, מהכא ה שרא עלמא לאתפלגא.
קלו) צרורא ו אחרא אית, לעילא, והוא גליפא בע"ב חתימן דגושפנקא תקיפא, ובהו שקיען גלגלוי דימא. כד נטלין, אתפלגו לארבע זויין. פלגו חדא

חלופי גרסאות

ד מיא פלגותא. ה שרא. ו חדא. ז מוסיף לעילא לעילא.

ויסע מלאך האלקים

הסולם

מאמר

אחד לצד צפון, שהוא קו שמאל, גבורה. וחלק אחד לצד דרום, שהוא קו ימין חסד, כשמתחברים יחד, גחלות לזהות עומדות בלהט החרב המתהפכת.

פירוש. כמו שנתבאר לעיל, ענין המסך, שבקו אמצעי הנקרא צרורא, המשמש במקום בינה, וכן הוא משמש מחוזה ולמעלה דו"א, להיותם מדרגה אחת, כן יש צרורא המשמש מחוזה ולמטה דו"א, שבכחו מכריע בין ב' הקוין אשר שם. וההפרש ביניהם הוא רב, כי אותו הצרור, המשמש מחוזה ולמעלה דו"א, אינה מגלה שם הדינים שבו, להיותו נמצא בסיום הקוין, ואין הדינים יכולים לפגום למעלה ממקום מציאותם. מה שאין כן הצרור שמחוזה ולמטה דו"א, כבר כלול בו הדינים מצרור העליון העומד למעלה ממנו במקום החוזה. והנה ג' הקוין חג"ת שלמעלה מחוזה, נקראים ע"ב דרגין, כנ"ל, שה"ס ג' הפסוקים ויסע ויבא ויט. וע"כ מכוונים הדינים אשר בצרור העליון העומדים בסיום ע"ב דרגין, בשם, ע"ב חתימן דגושפנקא תקיפא, ע"ב, על שם הארתו, חתימן פירושו סיומים, משום, שנמצאים בסיום המדרגות, גושפנקא תקיפא היינו הצרור עצמו, שהוא המסך החוזה, שבו הדינים.

וה"ש צרורא אחרא אית לעילא, היינו הצרור שבקו האמצעי שמחוזה ולמטה, והוא גליפא בע"ב חתימן דגושפנקא, דהיינו הדינים שבצרור העליון העומד במקום החוזה, המכוונים כן, המשפיעים לצרור התחתון. אמנם עם כל זה אינם נחשבים לדינים שיפגמו משהו את המדרגה, שהוא מטעם, ובהו שקיען גלגלוי דימא, שהדינים המתגלים בים, המכוונים גלי הים, ישתקו על ידי הדינים שבקו אמצעי שלמטה מחוזה, ולולא הדינים הללו שבצרור התחתון לא היו הגלים נשתקים, והים, שהוא המלכות, לא היתה יכולה להאיר. וע"כ אינם נחשבים לדינים, אלא לתקונים.

וג'

כנופיא חדא, שעי" המסך הזה שהמעיט את קו השמאל לוי"ק דג"ר, נתקבצו ונתיחדו ג' הקוין לקבוצה אחת, באפן שאינם מאירים זה בלי זה. ומטעם זה מכנה את המסך בשם צרורא, מטעם היותו צורר כל ג' הקוין לאגודה אחת.

קלו) לבתר אתפלגו וכו'! אחר כך נתחלקו ונעשו ב' מדרגות של מים, מחצית המים נקפאו, ומחציתם נשקעו, אלו עלו ואלו ירדו, מכאן התחיל העולם להתחלק.

פירוש. נודע, שבשעת שליטת קו שמאל, נקפאים המים שבים, משום שהחכמה אינה מאירה בלי חסדים. ואח"כ על ידי החסדים הם נפתחים וחוזרים לנוזלים, דהיינו שחוזרים להאיר. (כנ"ל ב"א דף רצ"א ד"ה ואלמלא) אמנם לא כל החכמה חוזרת להאיר אלא רק הוי"ק שבחכמה, והג"ר שבה נעלמים. ולפיכך נבחן כאן שמי החכמה נחלקו לב' מדרגות: ו"ק וג"ר, שהוי"ק נקפאו בעת שליטת השמאל, ואח"כ ע"י גילוי החסדים חוזרים להאיר. והג"ר לא נקפאו, אלא נעלמו לגמרי, שהרי אינם מאירים אפילו אחר גילוי החסדים. וה"ש אתפלגו ואתעבידו תרין דרגין דהיינו ג"ר ווי"ק. פלגותא מיא אגלידו, היינו הוי"ק דחכמה, שהם חוזרים להגלות ע"י החסדים. ופלגותא אשתקעו, היינו הג"ר, שנעלמו לגמרי. ומפרש יותר, אלין סליקו, היינו אותם שנגלדו, היו מאירים ממטה למעלה, שהוא בחי' ו"ק. ואלין נחתו, היינו אותם שהשתקעו, היו מאירים ממעלה למטה, שהוא בחי' ג"ר. מהכא שרא עלמא לאתפלגא, דהיינו שלא נשארה בעולם אלא מחצית התחתון של החכמה שהוא בחי' ו"ק.

קלו) צרורא אחרא אית וכו'! צרור אחר יש למעלה והוא חקוק בע"ב חתימות מטבעת התקיפה, ובהם שקועים גלי הים. כשנוסעים נחלקים לדי' זויות, חלק אחד עולה, שמאיר ממטה למעלה דהיינו הנוקבא שה"ס מערב. וחלק אחד יורד, שמאיר ממעלה למטה, עם אור החסדים, והיינו ז"א, שה"ס מזרח. חלק

(דפוי' דף ג' ע"ב)

סליק, ופלגו חדא נחית, פלגו חדא לסטר צפון, ופלגו חדא לסטר דרום. כד מתחברן כחדא, גומרין דלהטין קיימין, בלהט שננא דחרבא דמתהפכא. קלח) חד קיימא נעיץ בגו ימא, דרגא שליחא דאפרכא עלאה, סליק בההוא קיימא לעילא לעילא, ׀ אסתכל למרחיק, קטורא דארבין דשאטין בימא. מאן חמי גלגלין דסלקין ונחתין ורוחא דנשיב בהו, ונוני ימא נגדין כל אינון ארבין לכל סטרי עלמא.

חלופי גרסאות

ח אשתכלל ; אסתליק.

ויסע מלאך האלקים

הסולם

זאמר

המלכות לבינה, נבקעות כל המדרגות לשתיים, שכו"ח נשארים במדרגה ובינה ותו"מ נופלים ממנה ויורדים ומתלבשים במדרגה התחתונה אליה (כמ"ש ב"א דף ד' ד"ה ביאור) ולעת גדלות יורדת המלכות מבינה למקומה, ואז עולים בינה ותו"מ דכל מדרגה מן התחתון, וחוזרים כל אחד למדרגתו (ב"א דף ר"צ ד"ה בגין) ויחד עם עלייתם מן התחתון לוקחים עמהם גם את התחתון, ומעלים אותו למקום העליון, (כמ"ש בהקט"ז דף כ' ד"ה ואמא) ומתוך שאין העדר ברוחני, הם נמצאים תמיד במקום התחתון, גם אחר שעלו למדרגתם, שבדרך זה עולה כל תחתון אל העליון שלו, כמ"ש שם, וע"כ נבחנים בינה ותו"מ הללו לבחינת עמוד, שיש בכל מדרגה, שעל ידו עולה למדרגה עליונה שלה. (כמ"ש בראשית ב' דף י"ד ד"ה ביאור ע"ש).

וז"ש, חד קיימא נעיץ גו ימא. כי הים שהוא הנוקבא הוא מחוזה ולמטה דז"א, ואותם בינה ותו"מ דמדרגת מחוזה ולמעלה דז"א היורדות שמה, נבחנים לעמוד, שדרך בו עולים כל הבחינות שמחוזה ולמטה דז"א אל מדרגת מחוזה ולמעלה דז"א.

והנה תחילה היתה המלכות למעלה מחוזה דז"א בסוד רביעי לאבות, ששם מקום גילוי החכמה, ואחר זה נתמעטה וירדה למטה מחוזה דז"א, (כנ"ל ב"א ק"י ד"ה מלכותא דדוד) וכיון שכל מקור גילוי החכמה היא למעלה מחוזה דז"א, ע"כ יש לה שליח, שהוא המלאך מסטרו, שעולה למעלה מחוזה וממשיך החכמה למחוזה ולמטה, לסוד ד' החיות של מרכבה התחתונה המכוונים אלפי שנאן. (כנ"ל ב"א דף פ"ה ד"ה ומניה).

וז"ש דרגא שליחא דאפרכא עלאה, דהיינו מסטרו שהוא שליח להמשיך ולקבל חכמה

וג' הקוין הללו, אינם מגלים חכמה אלא בסוד נסיעתם, דהיינו שהארת כל אחד מתגלה במיוחד בזה אחר זה, בסוד ג' נקודות: חולם, ואח"כ שורק, ואח"כ חירק, ואז מקבלת המלכות את גילוי החכמה מהם. אבל כשגמרו הארתם בזה אחר זה, המכוונה נסיעה, אז הם נחים. דהיינו שהארתם מתחברת ביחד תחת שליטת אור החסדים, והחכמה אינה מתגלה עוד.

וז"ש, כד נטלין, כשהם נוסעים, כדי לגלות הארת החכמה, אתפלגו לארבע זוויות הם נחלקים לד' זויות, דהיינו שכל אחד מג' הקוין מגלה הארתו במיוחד, מתזוילה הימין ואח"כ אחר שנגמרה הארת הימין מאיר השמאל, ואח"כ כאשר נגמרה הארת השמאל, מאיר האמצעי, שהם מכוונים, דרום, צפון, מזרח, ואח"כ המערב שהיא המלכות מקבלת מהם החכמה. וז"ש פלגו חדא סליק וכו'. אבל כד מתחברים כחדא, דהיינו אחר שגמרו נסיעתם שמאירים כולם ביחד, גומרין דלהטין קיימין בלהט שננא דחרבא, גחלות לזהטות עומדות בקו השמאל בסוד להט החרב המתהפכת, שהם שומרים את החכמה שלא תגלה שלא בשעת נסיעה, וע"כ אין גילוי או אלא לאור החסדים בלבד.

קלח) חד קיימא נעיץ וכו': עמוד אחד תקוע בתוך הים, מדרגה, שהיא שליח של חלק המדינה העליונה, שהיא המלכות שמחוזה ולמעלה, עולה בעמוד הזה למעלה למעלה, ומסתכל למרחוק לראות קשר של אניות השטות בים, מי ראה הגלים עולים ויורדים, מחמת הדינים שבהם, ורות, שהוא קו אמצעי, נושב בהם ומשתקטקט, ודגי הים, שהם המלאכים, מושכים את כל אלו האניות לכל רוחות העולם. שבדרך זה נגלה החכמה.

ביאור הדברים. כבר ידעת שע"י עליית

(דפו"י דף ג' ע"ב)

קלט) ההוא דרגא, כד נחית מההוא, ^ט קיימי אלף מימיניה, ואלף משמאליה, הוה תב ויתיב באתריה, כמלכא בכורסיה, ההוא דרגא דכד שאטי ימא לארבע סטרי עלמא, עמיה נפקת, ביה תבת, הוא תב בקיומא דמלכא.
 קמ) כדין כרוזין נפקין, מאן מארי דעינין, יזדקפאן לון לעילא לעילא. מאריהון דגדפין יקומון בקיומייהו. מארי דאנפין, חפיין לון, עד דנטיל במטלנוי. כדין ויסע מלאך האלהים. (ע"כ).

קמא) רבי חייא פתח, ^ט היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה. היתה כאניות סוחר, דא כנ"י. ממרחק תביא לחמה, כמה דאת אמר, ^ו הנה שם יי בא

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ח) (משלי ל"א) וירא ס"ט צ"ב. (ז) (ישעיה ל')

ט קיימא. י זקפאן.

מאמר

הסולם

ויסע מלאך האלקים

חכמה ממלכות העליונה שמחזה ולמעלה בשביל המלכות שמחזה ולמטה, כנ"ל, אסתכל למרחיק, היינו שמקבל חכמה שנקרא הסתכלות מרחוק, בסו"ה מרחוק ה' נראה לי (כנ"ל) וירא דף י"ד ד"ה הורמנותא) קטורא דארבין דשאטין בימא, דהיינו ששטים לדי רוחות העולם, ומגלים חכמה על ידי מטטרון. כמו שמפרש והולך מאן חמי גלגלין וכו'. קלט) ההוא דרגא כד וכו'; מדרגה ההוא, דהיינו מטטרון, כשירד מלמעלה מחזה, עומדים אלף מימינו ואלף משמאלו, דהיינו שממשיך חכמה המרומות במספר אלף בין בימינו ובין בשמאלו. והוא שב למחזה ולמטה, ויושב במקומו כמלך על הכסא שלו. מדרגה ההיא בעת שהים, שהוא מלכות, שט לדי רוחות העולם, עמו יוצא בו שב, הוא שב בקיומו של המלך.

פירוש. כבר נתבאר (באות קל"ז) שאין הקוין מגלים החכמה רק בדרך נסיעה על תלת דוכתי בזה אחר זה, בסוד חולם שורק חירק, שה"ס רצוא. אבל כשגמרו נסיעתם ומתחברים בהארתם בסוד המנוחה, שה"ס ושוב, או יש להט החרב המתהפכת בקו שמאל, השומר שלא יגלה חכמה לחוץ. וז"ש ההוא דרגא שהוא מטטרון, דכד שטי ימא לדי סטרי עלמא, ומגלה חכמה בעת נסיעתו, עמיה נפקת. עמו היא יוצאת לנסיעה בסוד רצוא, ביה תית, עמי היא שבה מנסיעתה בסוד ושוב הוא תב בקיומא דמלכא. הוא שב, כדי לקיים המוחין של המלך, דהיינו בבחינת הארת החסדים, שבו מתקיימים המוחין.

קמ) כדין כרוזין נפקין וכו'; ואז כשהים הוא בבחינת ושוב, יוצאים כרוזים, (דפו"י דף ג' ע"ב)

מאמר היתה כאניות סוחר

קמא) ר' חייא פתח וכו'; רח"פ, היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה. היתה המלכות. סוחר, היא כנסת ישראל, דהיינו ממרחק תביא לחמה, כמש"א, הנה שם ה' בא ממרחק. דהיינו ע"י הארת קו האמצעי במסך דחירק, שהוא מרחיק הג"ר דחכמה ואינו מאיר אלא בוי"ק. וכמ"ש באורך לעיל וירא ט"ז ד"ה חה). תביא לחמה, היינו על ידי מדרגה אחת השורה עליה, שהוא קו האמצעי, שה"ס היסוד דז"א, ובו נמשכים כל אלו הנחלים והמעיינות ההולכים בינם. כמש"א, כל הנחלים הולכים אל הים.

אל

ב ש ל ח

מא

ממרחק, תביא לחמה, בחד דרגא דשארי עלה, וביה אתמשכו כל אלין נחלין ומבועין דאזלין בימא, כמה דאת אמר, (ו) כל הנחלים הולכים אל הים וגו'.

קמב) אל מקום שהנחלים הולכים, אע"ג דכלהו נחלין אתמשכו בההוא דרגא, וההוא דרגא כ נחית לון לההוא ימא, לא תימא. דהא כ אריק לון, והא לא שריין ביה אחרנין, ולא נגדין ביה כמלקדמין, אהדר ואמר אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים, אל מקום דההוא דרגא דנחלין אזלין זמנא חדא, שם הם שבים ללכת, תמן אינון תייבין מההוא אתר עלאה, ולא פסקין לעלמין, ומתכנשי כלהו בההוא אתר. ולמה. ללכת. למהך לההוא אתר דימא, כמה דאתמר, מה שמה דההוא דרגא. צדיק אקרי.

קמג) רבי יהודה אמר, כתיב (ו) שם אניות יהלכון לויתן זה יצרת לשחק בו. שם אניות יהלכון, בההוא ימא דאזלין ושאטין, עד דאתיין לאתחברא בההוא דרגא, כדין כתיב לויתן זה יצרת לשחק בו.

קמד) רבי יצחק אמר, לעילא לעילא יתיר, אית זוגא כ אחרא, דשארי בחביבותא, ולא מתפרש לעלמין. אמר רבי יהודה, מאן זכי לההוא זוגא. אמר ליה, מאן דאית ליה חולקא בעלמא דאתי. בעלמא דאתי דיקא.

קמה) אמר ליה, והא מהכא אוליפנא, דכתיב (ז) לויתן זה יצרת לשחק בו, משמע דקאמר זה, וזה וזאת ידיען אינון. אמר רבי אבא, תרוויכו שפיר קאמריתו,

חלופי גרסאות

כ נגיד. ל אחיד. מ ל"ג אחרא.

מסרת הזוהר

(קבלת א') וראו ג' צ"ל. (ז) (תהלים ק"ד) ב"א שט"ו צ"א. (ח) (תהלים ק"ד) לעיל ציון ע.

הסולם

ויסע מלאך האלקים

מאמר

באותה המדרגה, שהיא יסוד, או כתוב לויתן זה יצרת לשחק בו. כי לויתן הוא יסוד דז"א.

קמד) רבי יצחק אמר וכו': רי"א. למעלה למעלה ביותר, יש זוג אחר השורה ברעות, ואינם נפרדים לעולם. שה"ס זוג או"א עלאין, שהם בחינת ג"ר דבינה. אמר ר' יהודה, מי זוכה לזוג ההוא. אמר לו, מי שיש לו חלק לעולם הבא. שהוא בינה, ובדיוק הוא עולם הבא. שמי שלא זכה לעולם הבא שהוא בינה לא יזכה לאותו הזוג.

קמה) אמר ליה והא וכו': אמר לו ר' יהודה, והרי מכאן למדנו שכתוב, לויתן זה יצרת לשחק בו. משמע שאמר זה, שהוא יסוד, וזה וזאת ידועים הם, שהם יסוד ומלכות. הרי שאפילו לא יזכה לבינה זוכה ג"כ לקבל מזוג העליון. אמר ר' אבא, שניכם אומרים יפה, וזה של ר' יהודה יפה היא בדיוק, והכל הכין הקב"ה לענג בהם את הצדיקים. ז"ש, או תתענג על ה', אמר

קמב) אל מקום שהנחלים הולכים: פירושו, אע"פ שכל הנחלים נמשכים ע"י מדרגה ההיא, שהיא יסוד, ומדרגה היא מוריד אותם לתוך הים, שהיא מלכות, אל תאמר, שהוא שפך אותם הנחלים לים, ואחרים אינם שורים בו, ואין נמשכים בו עוד כבתחילה, ע"כ חזר ואמר, אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים, ששבים למקום מדרגה ההיא שהנחלים הלכו משם פעם אחת, שם הם שבים ללכת, שם הם שבים ממקום ההוא העליון, דהיינו מבינה באים שוב ליסוד, שהשפע אינו פוסק משם לעולם ומתקבצים כולם במקום ההוא ביסוד, ולמה, ללכת. ללכת למקום ההוא של הים, שהוא המלכות. כמו שלמדנו, ומה שמה של איתה המדרגה. הוא נקרא צדיק, דהיינו יסוד דז"א. קמג) ר' יהודה אמר וכו': רי"א. כתוב, שם אניות יהלכון לויתן זה יצרת לשחק בו, שם אניות יהלכון, פירושו, שבים ההוא הולכים ושטים האניות, עד שבאים להתחבר

(דפו"י דף ג' ע"ב)

והא דרבי יהודה שפיר דיקא, וכלא זמין קודשא בריך הוא לאתענגא בהו לצדיקיא, הה"ד (ז) אז תתענג על יי.

קמו) אמר רבי אבא, כמה אלפין, כמה נ רבבן דמשריין קדישין, אית ליה לקודשא בריך הוא, מארי דאנפין עלאין, מארי דעיינין, מארי דזיינין, מארי דיללה, מארי דיבבא, מארי דרחמי, מארי דדינא, ועילא מנייהו אפקד למטרוניתא לשמשא (ח) בהיכלא קמיה.

קמוז) לקביל אלין, אית לה למטרוניתא, משיריין מזיינין. (ט) בשתינ אנפין משתכחו משריין מזוינין. וכלהו חגירן חרבא, (י) קיימאן (כ) בסחרנהא, (ל) כמה נפקין, כמה עיילין. בשית גדפין טאסין כל עלמא. קמי כל חד וחד גומרין דנור דליק. לבושי, מתלהטא אשא. בגבוי, שנא דחרבא מתלהטא בכל עלמא, לנטרא (* קמה. הה"ד (מ) ואת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים.

קמח) מאן דרך עץ החיים. דא היא מטרוניתא רבתא, דהיא ארחא, לההוא אילנא רברבא תקיף, אילנא דחיי. דכתיב (נ) הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל. ישראל דלעילא, כלם אחוזי (ס) חרב.

קמט) כד נטלא מטרוניתא, כלהו נטלין בהדה, הה"ד ויסע מלאך האלהים. וכי מלאך האלהים (פ) אתקרי. א"ר אבא אין. ת"ת, הכי א"ר שמעון, אתקין קב"ה קמיה, היכלא קדישא, היכלא (ק) עלאה, קרתא קדישא, קרתא עלאה. ירושלים עיר הקדש אקרי, מאן דעאל למלכא, לא עאל, אלא (ר) מההוא קרתא קדישא, נטיל ארחא למלכא, (ש) דארחא מהכא אתתקן.

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

(ז) (ישעיה נ"ח) ב"א רי"א צ"ב. (ק) (בראשית ג') ב"ב קפ"ג צ"א. (ר) (שה"ש ג') ב"א ש"מ"ג צ"א.

נ רברבן. ס קמה בהיכלא. ע בשתא. פ משתכחי צ ליג קיימאן. ק בסחרנה. ר קמה נפקין קמה עיילין. ש מוסיף חרב וכו'. ת אקרי. א מוסיף עלאה קדישא. ב מהאי. ג ליג דארחא.

מאמר

הסולם

ויסע מלאך האלקים

קמח) מאן דרך עץ החיים: שואל מי הוא שנקרא דרך עץ החיים. ומשיב, זו היא מטרוניתא הגדולה, שהיא המלכות, שהיא דרך לאילן הגדול והחזק, שהוא ז"א. הנקרא עץ החיים. שכתוב, הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל. שהוא ישראל של מעלה שהוא ז"א. כולם אחוזי חרב.

קמט) כד נטלא מטרוניתא וכו': כשהמטרוניתא נוסעת כולם נוסעים עמה, ז"ש, ויסע מלאך האלקים. שואל, וכי המלכות מלאך האלקים נקראת. אמר ר' אבא, כן. בוא וראה, כך אמר ר"ש, התקין הקב"ה לפניו, היכל הקודש, היכל עליון, עיר קדושה, עיר עליונה, ירושלים עיר הקדושה נקראת, כל אלו הם שמות של המלכות, מי שבא אל המלך, אינו נכנס, אלא מעיר הקדושה ההוא, שהיא המלכות, ממנה לוקח הדרך אל המלך, כי הדרך מתתקן מכאן. הה"ד

קמו) אמר ר' אבא וכו': אר"א, כמה אלפים וכמה רבבות של מחנות קדושות. יש לו להקב"ה, דהיינו, בעלי פנים העליון, בעלי עינים בעלי כלי זיין, בעלי יללה, בעלי יבבא, בעלי רחמים, בעלי דין, ולמעלה מהם פקד את המטרוניתא, שהיא המלכות, לשמש לפניו בהיכלו.

קמוז) לקבל אלין אית וכו': כנגד אלו יש לה למטרוניתא, שהיא המלכות, מחנות מלאכים מזוינות. בששים פנים נמצאות המחנות המזוינות. וכולן חגורי חרב עומדים מסביב המלכות. כמה יוצאים, כמה באים. בשש כנפים מעופפים כל העולם. לפני כל אחד ואחד גחלות אש דולקות, לבושו אש לוחט, בגבו להט החרב הלוהטת בכל העולם לשמור לפניה. ז"ש, ואת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים.

(דפו"י דף ג' ע"ב * דף נ"א ע"א)

קנ) הה"ד^ט זה השער ליי צדיקים יבואו בו. כל שליחותא דבעי מלכא מבי מטרוניתא נפקא, וכל שליחותא ד מתתא למלכא, לבי מטרוניתא עייל בקדמיתא, ומתמן למלכא. אשתכח דמטרוניתא איהי שליחא דכלא, מעילא לתתא, ומתתא לעילא. ועל דא, איהי שליחא^ה דכלא, הה"ד ויסע מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל, ישראל דלעילא. מלאך האלהים, הה"ד ביה, ויי הולך לפניהם וגו', והאי ללכת יומם ולילה, כמה דאוקמוה.

קנא) וכי יקרא הוא דמלכא, דמטרוניתא תזיל, והיא תגח קרבא, והיא אזלת שליחא. ז אלא, למלכא דאזדווג במטרוניתא עלאה, חמא מלכא יקירו דילה, על כל שאר מטרוניתא דעלמא, אמר כלהו משתכחין^ח לחינתא, לקבל האי מטרוניתא דילי. היא סלקא על כלא, מה אעביד לה. אלא כל ביתא דילי^ו יהא בידהא, אפיק מלכא כרוזא, מהכא כל מלין דמלכא בידא דמטרוניתא יתמסרון. מה עביד. אפקיד מלכא בידהא כל זיינין דיליה, כל אינון מארי מגיחין קרבא, כל אינון אבנין יקירין דמלכא, כל גנויאי^כ דמלכא. אמר, מהכא, כל מאן דיצטריך למללא עמי, לא יכיל למללא עמי, עד דאודע לה למטרוניתא.

קנב) כך קב"ה, מסגיאות חביבותא ורחימותא דיליה בכ"י, אפקיד כלא ברשותה, אמר, הא^מ כל שארי, לא משתכחי כלום לגבהא. אמר, ה^ת ששים המה מלכות וגו', אחת היא יונתי תמתי. מה אעביד לה, אלא, הא כל ביתא דילי בידהא.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ו) (תהלים קי"ח) הקסה"י צ"ו צ"ו. ז"ח כ" ט"ג שמי"ה מ"ה ט"ג שמ"ב. צ"ד ט"א שכ"ב. ק"ג ט"א שט"ז. ת) (שה"ש ו') ויצא ק"ד צ"ב. ד דבעי מלכא. ה מכלא. ו ל"ג והאי ללכת יומם ולילה. ז ל"ג אלא. ח לחופתא; כחיזתא. ט ל"ג יהא י ל"ג מארי. כ מוסיף דמלכא בידהא. ל לי ול"ג למללא עמי. מ עמין וע"ז; כל שאר עמין וע"ז.

ויסע מלאך האלקים

הסולם

זאמר

מלכות, תלך ותעשה מלחמה, ותלך בשליחות. ומשיב. אלא בדומה למלך שהודווג במטרוניתא ועליונה, ראה המלך היקר שלה. שהיא עולה על כל שאר המטרוניתות שבעולם. אמר, כולן נחשבות לפלגשים כלפי מטרוניתא הזו שלי, היא עולה על כולן. מה אעשה לה. אלא כל הבית שלי יהיה בידיה. הוציא המלך כרוז, מעתה כל דברי המלך יהיו נמסרים ביד המטרוניתא. מה עשה. הפקיד המלך בידיה כל כלי זיין שלו, כל בעלי המלחמה, כל אבני יקר של המלך, כל אוצרות המלך. אמר, מעתה, כל מי שיבקש לדבר עמי, לא יוכל לדבר עמי, עד שיודיע אל המטרוניתא.

קנב) כך קב"ה מסגיאות וכו'; כך הקב"ה מרוב החביבות והאהבה שלו בכנסת ישראל, שהיא המלכות, הפקיד הכל ברשותה. אמר, הרי כל השאר, אינון נחשבות אצלה לכלום. אמר, ששים המה מלכות וגו', אחת היא יונתי תמתי

קנ) הה"ד זה השער וגו'; ז"ש, זה השער לה צדיקים יבואו בו. כל שליחות. שהמלך, שהוא ז"א, רוצה, יוצאת מבית המטרוניתא, שהיא המלכות. וכל שליחות הבאה מלמטה מן המלך, שהוא ז"א, נכנסת תחילה אל המטרוניתא, ומשם אל המלך. נמצא שהמטרוניתא היא שליח של כל, הן ממטה למעלה והן ממעלה למטה. ועל כן היא שליח כל, ז"ש, ויסע מלאך האלקים לפני מחנה ישראל. היינו ישראל של מעלה, שהוא ז"א, מלאך האלקים, הוא המלכות, ז"ש בו, והויה הולך לפניהם וגו' להאיר להם ללכת יומם ולילה, וללכת יומם ולילה, הוא כמו שהעמדנו לעיל (אות ס"ד) שפירושו ז"א ומלכות, הרי שהמלכות הלכה לפני ישראל. וז"ש ויסע מלאך האלקים ההולך לפני מחנה ישראל.

קנא) וכי יקרא הוא; שואל, וכי כבוד הוא למלך, שהוא ז"א, שהמטרוניתא, שהיא

(דפ"י דף ג"א ע"א)

אפיק מלכא כרוזא, מהכא כל מלין דמלכא, בידא דמטרוניתא יתמסרון. אפקיד בידהא כל זיינין דיליה, רומחין, וסייפין, קשתין, חצין, וחרבין, בלסטריין, קסטיראין, אעין, אבנין, כל אינון נ מארי מגיחי קרבא. הה"ד, הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים וגו' כלם אחוזי חרב מלומדי וגו'.

קנג) אמר מלכא, מכאן ולהלאה, קרבא דילי ס אתמסר בידך, זיינין דילי, מארי מגיחי קרבא בידך. מכאן ולהלאה את הוי ע נטרא לי, הה"ד, שומר ישראל. מכאן ולהלאה, מאן דאצטריך לי, לא יכיל למללא עמי, עד דאודע למטרוניתא, הה"ד, ב) בזאת יבא אהרן אל הקדש. שליחא פ דמלכא בכלא, כמה דאוקימנא. אשתכח דכלא צ בידהא, ודא הוא יקרא דמטרוניתא. הדא הוא דכתיב, ויסע מלאך האלהים וגו', כמה דאתמר.

קנד) וילך מאחריהם, מ"ט מאחריהם. בגין פ דישתכחו לקמהא מארי מגיחי קרבא, מארי בלסטראות, מארי רומחין וסייפין, ואתגלון קמהא, דהא הוּו אתיין משיריין אחרנין, לאגחא קרבא בישראל מלעילא, ר וע"ד וילך מאחריהם. קנה) ותאנא, בההיא שעתא, ט אתא רברבא שלטנא דממנא על מצראי, וכנש שית ת מאה רתיכין מקטרגין, ועל כל רתיכא ורתיכא, שית מאה שלטנין ממנן קטיגורין, הה"ד ויקח שש מאות רכב בחור וגו'. וכי שש מאות רכב בחור,

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(א) (תהלים קכ"א) ח"ב יד. רנג. ח"ג קכט : רמד : רפט. ב) (ויקרא ט"ז) נח קי צ"א.

נ מאני. ס בידך אתמסר. ע נטרתי לון. פ דכלא ול"ג דמלכא. צ יקרא הוא דמטרוניתא ול"ג ביהוא ודא. ק דאשתכחו. ר ל"ג וע"ד וילך מאחריהם. ט אתר. ת מוסיף מאה רבוון.

דרך אמת נ] מיני כלי זיינין כענין אבני בלסטראות וקשתות לירות בו.

מאמר

הסולם

ויסע מלאך האלקים

קנד) וילך מאחריהם: שואל, מה הטעם שהלך מאחריהם. ומשיב. שהוא כדי שימצא לפנייהם, בעלי המלחמה, בעלי בליסטראות, בעלי רמחים וחרבות, ויהיו נגלים לפנייהם. כי מחנות אחרות היו באות מלמעלה לעשות מלחמה עם ישראל. וע"כ וילך מאחריהם. כדי לתת מקום לבעלי המלחמה שמצד ישראל ללחום עמהם.

קנה) ותאנא בההיא שעתא וכו': ולמדנו. באותה שעה בא שר המושל הממונה על מצרים, ואסף שש מאות מרכבות מקטרגים, ועל כל מרכבה ומרכבה שש מאות שליטים ממונים מקטרגים. ז"ש ויקח שש מאות רכב בחור וגו'. שואל, וכי שש מאות רכב בחור לא היו רכבי מצרים, ומה הטעם אומר אח"כ וכל רכבי מצרים. ומשיב. אלא כך למדנו, שסמאל היה משאיל לשר מצרים שש מאות מרכבות מקטרגים לעזור אותו. ז"ש ויקח שש מאות רכב בחור. שלא היו של מצרים.

אימתי

תמתי. מה אעשה לה, אלא, כל הבית שלי יהיה בידיה. הוציא המלך כרוז, מעתה כל דברי המלך יהיו נמסרים ביד המטרוניתא. הפקיד בידיה כל כלי זיין שלו: רמחים, חרבות, קשתות, חצים, סכינים, אבני בליסטראות, קסטיראין, עצים, ואבנים, וכל בעלי המלחמה. ז"ש, הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים וגו' כלם אחוזי חרב מלומדי מלחמה וגו'.

קנג) אמר מלכא מכאן וכו': אמר המלך מכאן והלאה, המלחמות שלי תמסרנה בידך, הכלי זיין שלי, ובעלי המלחמה יהיו בידך. מכאן ולהלאה, את תהיי שומרת לי. ז"ש שומר ישראל, שהוא ז"א הנק' ישראל. מכאן ולהלאה, מי צצריך לי לא יוכל לדבר עמי עד שמודיע למטרוניתא, ז"ש בזאת יבא אהרן אל הקדש. וזאת, היא המלכות. היא שליח המלך לכל, כמו שהעמדנו, נמצא שהכל הוא בידיה, וזה הוא כבוד המטרוניתא. ז"ש ויסע מלאך האלקים. כמו שלמדנו.

(דפו"י דף נ"א ע"א)

לא הוו רכבי מצרים, מ"ט וכל רכב מצרים. אלא הכי תאנא, א הוה סמא"ל אוזיף ליה, שית מאה רתיכין מקטרגין לסייעא ליה. הה"ד ויקח שש מאות רכב * בחור. קנו) אימתי אשלים קב"ה לסמא"ל. בקרבא דסיסרא, דעקר קב"ה לכל אינון רתיכין, ואתמסרו בידא דמטרוניתא. הה"ד, א נחל קישון גרפם נחל קדומים וגו'. ולזמנא דאתי, יתמסרו כלהו, הה"ד, ט מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה וגו'. וע"ד וילך מאחריהם, ב דומינא שכינתא בסוף יומיא לאעקרא לון מן עלמא.

קנו) ויסע עמוד הענן מפניהם, מאן עמוד הענן דא. רבי יוסי אמר, ג דא הוא עננא דאתחזי תדיר עם שכינתא. ודא הוא עננא דעאל משה בגויה. רבי אבא אמר, כתיב וי"י הולך לפניו יומם, אלא סיועא דצדיק ד הוא, ופרישו דרשימו דיליה, וע"ד אזיל האי ענן יומם, וכתב ה) יומם יצוה יי חסדו. ומסטרא דחס"ד אתא ה עננא דא, ודא חסד אתקרי, ועננא אחרא אזיל בליליא, ואתקרי עמוד אש.

קנח) רבי שמעון אמר, עמוד הענן יומם: דא אברהם. ועמוד האש לילה: דא יצחק. ותרומיהו אשתכחו בשכינתא, ומה דאמר רבי אבא, הכי הוא ודאי, ו דעל ידא ז דהאי דרגא, אשתכחו.

קנט) והאי ויסע מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם. ויסע: דנטייל מסטרא דחס"ד, ואתדבק בסטרא דגבורה, בגין דהא מטא שעתא ט לאתלבשא בדינא.

מסרת הזהר	חלופי גרסאות
(ג) (שופטים ה') ח"ג רסט: ד) (ישעיה ס"ג) תולדות ל"ג צ"י. ה) (תהלים מ"ב) לך ג"ד צ"א.	א ל"ג הוה. ב ל"ג מן דומינא עד ויסע. ג הוה ו ל"ג דא הוא. ד ל"ג הוא. ה ל"ג עננא. ו ל"ג דעל ידא. ז דבהאי. ח ל"ג ויסע. ט לאתדבקא

מאמר	הסולם	ויסע מלאך האלקים
קנו) אימתי אשלים קב"ה וכו': מתי שילם הקב"ה לסמאל. הוא, במלחמת סיסרא. שעקר הקב"ה לכל אלו המרכבות ונמסרו ביד המטרוניתא. ז"ש נחל קישון גרפם נחל קדומים וגו'. ולעתיד לבא יהיו נמסרים כולם. ז"ש מי זה בא מאדום וגו'. ועל כן, וילך מאחריהם. פירושו, שעתידה השכינה באחרית הימים לעקור אותם מן העולם.	קנו) אימתי אשלים קב"ה וכו': מתי שילם הקב"ה לסמאל. הוא, במלחמת סיסרא. שעקר הקב"ה לכל אלו המרכבות ונמסרו ביד המטרוניתא. ז"ש נחל קישון גרפם נחל קדומים וגו'. ולעתיד לבא יהיו נמסרים כולם. ז"ש מי זה בא מאדום וגו'. ועל כן, וילך מאחריהם. פירושו, שעתידה השכינה באחרית הימים לעקור אותם מן העולם.	קנח) ר' שמעון אמר וכו': רש"א. עמוד הענן יומם, זה אברהם. שהוא חסד. ועמוד אש לילה זה יצחק, שהוא גבורה. ושניהם נמצאים בהשכינה. ומה שאמר ר' אבא, שעזרת הצדיק הוא, כן הוא ודאי, שעל ידי מדרגה ההוא, הם נמצאים בהשכינה.
קנט) והאי ויסע מלאך וגו': ופסוק הוה, ויסע מלאך האלקים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם, פירושו, ויסע, שנסע מצד החסד והתדבק בצד הגבורה, כי חסד הוא פנים וגבורה היא אחוריים. משום שהגיעה השעה להתלבש בדין.	קנט) והאי ויסע מלאך וגו': שואל מי הוא עמוד הענן הוה. ר' יוסי אמר, זה הוא ענן הנראה תמיד עם השכינה, שהוא מלאך מיכאל. וזה הוא הענן שנכנס בו משה. ר' אבא אמר, כתוב, והי הולך לפניו יומם בעמוד ענן, הרי שאינו מיכאל שהיא בחינת השכינה, אלא עזרת הצדיק הוא, שהוא יסוד דו"א, ומפרש חסדים של הרשימה שלו, שהוא המסך, כי היסוד פורש החסדים על החכמה שבמלכות, ואז היא יכולה	קנט) והאי ויסע מלאך וגו': ופסוק הוה, ויסע מלאך האלקים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם, פירושו, ויסע, שנסע מצד החסד והתדבק בצד הגבורה, כי חסד הוא פנים וגבורה היא אחוריים. משום שהגיעה השעה להתלבש בדין.

קס) תא חזי, בההיא שעתא אשתלים סיהרא מכלא, וירתא שבועין ותרין
 כ שמהן קדישין, בתלת סטרין. סטרא חדא אתלבשא בעטרוי דחסד עלאה, בשבעין
 גליפין דנהירו דאבא עלאה, דאנהיר לה.
 קסא) סטרא תניינא, אתלבשת ברומחי דגבורה, בשתינ פולסי דנורא,
 ועשרה ל דילה דנחתו מסטרא דאמא עלאה בנימוסי גליפין.
 קסב) סטרא תליתאי, אתלבשת בלבושי ארגונא, דלביש מלכא עלאה
 קדישא, דאקרון תפארת, דירית ברא קדישא, בשבעין עטרינ עלאין, מסטרא
 דאבא ואמא, מ והוא כלי ל להאי סטרא ולהאי סטרא.

חלופי גרסאות

י ל"ג ותרין. כ עטרינ. ל דלילה. מ והנה.

ויסע ויבא ויט

הסולם

מאמר

מאמר ויסע ויבא ויט

כי ג' קוין אלו ה"ס ג' הפסוקים: ויסע, ויבא,
 ויט, שבכל אחד יש ע"ב אותיות, וצורפם יחד
 עושה ע"ב שמות קדושים, שבכל אחד ג'
 אותיות מג' הפסוקים. וז"ש סטרא חדא
 וכו' דנהירו דאבא עלאה שהוא קו ימין
 שבבינה המאיר לחסד דת"ת, והיא אתלבשא
 בעטרוי דחסד העליון הזה דת"ת וה"ס הפסוק,
 ויסע. וכן מקבלת מגבורה דת"ת הארת קו
 שמאל מאמא עלאה, המכונה שתין פולסי
 דנורא, בסו"ה ששים גבורים סביב לה. וז"ש,
 אתלבשת ברומחי דגבורה, דהיינו גבורה
 שבת"ת. בשתינ פולסי וכו' מסטרא דאמא
 עלאה, כי ת"ת מקבלם מקו שמאל דאמא
 עלאה. וה"ס הפסוק ויבא. וכן מקבלת מת"ת
 דת"ת, דהיינו בחינתו עצמו של קו אמצעי,
 וז"ש סטרא תליתאי אתלבשת בלבושי
 ארגונא וכו'. כי להיותו קו אמצעי הוא
 כולל בתוכו ב' הגוונים לבן ואדום,
 שהתכללותם ה"ס הגוון ארגמן. דירית ברא
 קדישא וכו': מסטרא דאבא ואמא. שהם
 ב' קוין דבינה, שירש אותם בסוד תלת מחד
 נפקי חד בתלת קיימא, כנ"ל.

ודע, שבאמת מכונים ב' קוים ימין
 ושמאל שבבינה בשם חכמה ובינה. אלא
 שנשתנה שמם לאבא ואמא. ויש להבין זה,
 למה נשתנה שמם לאבא ואמא. וכן יש להבין
 למה מכונה ת"ת, שהוא קו אמצעי לבן שלהם.
 שמדר האורות להשתלשל זה מזה בסוד עילה
 שמדרך האורות להשתלשל זה מזה בסוד עילה
 ועלול כסדר המדרגה. וכאן יצאו האורות שלא
 בסדר המדרגה, כי תקון אחד נעשה שעלתה
 המלכות לבינה, וקבלה בינה, צורת מלכות
 המצומצמת. וירדו בינה ותו"מ שלה למדרגת
 ז"א. ועי"ז, בעת גדלות כשבינה העלתה

הבינה

באותה שעה נשלמה הלבנה, שהיא המלכות,
 מכל הבחינות, וירשה שבעים ושנים שמות
 קדושים בשלשה צדדים, דהיינו ג' קוין, צד
 אחד, התלבשה המלכות. בעטרויתו של החסד
 העליון, בע' חקיקות של אור אבא עלאה
 שהאיר לה. שה"ס ויסע וגו'.

קסא) סטרא תניינא וכו': צד השני,
 התלבשה המלכות ברמחים של הגבורה,
 דהיינו הדינים שבה, בששים הכאות של אש,
 ועשרה הכאות שלה עצמה, שיורדים מצד
 אמא עלאה, בדינים חקוקים. וה"ס קו שמאל
 והפסוק ויבא וגו'.

קסב) סטרא תליתאי וכו': צד
 השלישי, התלבשה המלכות בלבוש ארגמן,
 שלבש מלך העליון הקדוש הנקרא תפארת,
 שירש בן הקדוש שהוא תפארת בע' עטרות
 עליונות מצד אבא ואמא, והוא כולל לצד זה
 ולצד זה. דהיינו לימין שהוא חסד, ולשמאל
 שהוא גבורה. שה"ס ויט.

ביאור הדברים. כי שורש הקוין הם
 בבינה, וקו ימין שבה מכונה אבא עלאה, וקו
 שמאל שבה מכונה אמא עלאה. וקו אמצעי
 שבה הוא תפארת המכריע ביניהם. שז"ס
 תלת נפקי מחד, (כנ"ל ב"א אות שס"ג
 ע"ש) וכל הגדלות שגרם התחתון אל העליון,
 זוכה בו גם התחתון, לפיכך, חד בתלת
 קיימא, וזכה גם הת"ת בב' האורות ימין
 ושמאל של אבא ואמא. (עש"ה) ואחר כך,
 כשהשיג הת"ת ג' הקוין, ב' מאו"א, ואחד
 משל עצמו, הוא משפיע אותם אל המלכות.
 וז"ש אשתלים סיהרא מכלא, וירתא
 שבועין ותרין שמהן קדישין (באות ק"ס)

(דפו"י דף ג"א ע"ב)

קסג) ותרין עטרין מסטרא דאבא ואימא, ואינן שבעין ותרין שמהן. ותנינן
 מסטרא דחס"ד שבעין, ותרין סהדין. מסטרא דגבורה שבעין, ותרין סופרין.
 מסטרא דת"ת שבעין, ותרין גוונין לאתפארא.
 קסד) ובהאי אתר, אתגליף חד בחד, ואסתליק שמא קדישא, רזא דרתיכא,
 והכא אתגליפו אנהתא, לאתחברא בחד, והוא שמא קדישא גליפא באתווי.

חלופי גרסאות

נ ל"ג מן ותרין עד ותנינן. ס והאי.

ויסע ויבא ויט

הסולם

מאמר

וטעם היותם מכונים כן, הוא בדמיון
 לשטר מתנה, שיש שם כתב סופר וחתימת
 עדים. והנה עיקר כח שטר המתנה, הוא ודאי
 כתב הסופר, שכותב ופורט כל הערכים שהנותן
 מקנה אל המקבל. ועם כל זה, אם לא היה שם
 חתימת העדים, לא היה השטר שוה כלום. ואין
 צריך לומר, אם היה שם חתימת עדים לבד
 בלי כתב הסופר, שלא היה שוה כלום.

והנה השם ע"ב כאן, הוא בעיקר להמשיך
 חכמה אל הנוקבא, בסו"ה ויסע ויבא ויט. וכבר
 ידעת, שהחכמה נמשכת רק מקו שמאל, אבל
 בלי התלבשותה בחסדים שבקו ימין אינה
 יכולה להאיר. ולפיכך מדמה ב' עטרין שבקו
 שמאל, לב' סופרים, שכתב סופר הוא העיקר
 שבשטר, וב' עטרין שבקו ימין מדמה לב'
 עדים, שאע"פ שאינם מוסיפים משהו על כתב
 הסופר, אמנם הם מקיימים לכל השטר,
 שזולתם אין השטר שוה כלום. אף כאן, בלי
 החסדים אין הארת החכמה שוה כלום כי אינה
 יכולה להאיר בלי חסדים, וע"כ הם מכונים ב'
 עדים. וב' עטרין שבקו אמצעי הוא מדמה לב'
 גוונין, והוא מטעם שגווננים מורים על דינים,
 ומקו האמצעי נמשכים דינים בסוד המסך
 דחירק, כנודע. אבל אם הם דינים איזה יחס
 יש להם אל הג"ר, להקרא ב' עטרין, וי"ש
שבעין, ותרין גוונין לאתפארא, כי דינים
 האלו, מלבד, שאינם פוגמים כלום את האורות
 אלא להיפך, שהם מפארים אותם, כי זולתם
 לא היה יחוד בין ב' הקוין, כנודע.

קסד) ובהאי אתר אתגליף וכו'!
 ובמקום זה, דהיינו במלכות, נחקק אחד
 באחד, שהע"ב עטרין שבכל קו נכללים זה בזה,
 ועולה מהם השם הקדוש, סוד המרכבה. כי
 נעשים ע"ב שמות, שבכל אחד מהם ג' אותיות.
 וכאן נחקקו האבות, שהם תו"ת, ג' הקוין,
 להתחבר יחד. והוא השם הקדוש ע"ב חקוק
 באותיותיו.

צרופא

הבינה ותו"מ שלה ממדרגת ז"א עלה גם ז"א
 עמהם למקום בינה, ועי"ז נעשה שם קו אמצעי,
 וקבל האורות דבינה, אע"פ שבסדר המדרגה
 אין ז"א ראוי כלל לקבל ולהאיר כמו הבינה.
 ומתוך שאור הזה הגיע לז"א שלא בסדר
 המדרגה, אלא ע"י ירידת בינה ותו"מ דבינה,
 והעלתם את הז"א למקום בינה, וכן ע"י ענין
 תלת בחד קיימא, לפיכך מכונה אור הזה בשם
 אור של תולדה, ולא בדרך השתלשלות עילה
 ועלול. ולפיכך מכונה ז"א בשם בן, כלומר
 אור של תולדה. ולפיכך מכונים החכמה ובינה
 בשם או"א, כי הם הולידו את אור הזה שנקרא
 ז"א.

קסג) ותרין עטרין מסטרא וכו'!
 ושתי עטרות מצד אבא ואמא, והם ע"ב שמות.
 ולמדנו מצד החסד הם שבעים, ושנים עדים.
 מצד הגבורה שבעים, ושנים סופרים. מצד
 הת"ת שבעים, ושנים צבעים להתפאר.
 פירושו, כי נתבאר בדבור הסמוך, שת"ת,
 שהוא ז"א, משפיע אל המלכות, **שבעים**
עטרות מכל קו. והטעם הוא, כי אע"פ שז"א
 מקבל ג' קוין דבינה, עם כל זה, אינו מקבל
 מעצם הג"ר דב' קוין שבבינה, המכונים או"א,
 אלא מזו"ת שלהם, שכל אחד כלול מעשרה,
 והם ג"פ **שבעים עטרות**. אמנם לפי"ז למה
 נקרא ע"ב שמות, היה לו להקרא ע' שמות.
 וי"ש ותרין עטרין מסטרא דאבא ואמא,
 ואינן שבעין ותרין שמהן. כי מלבד ע'
 עטרין, שה"ס ז"ס תחתוניות שהוא מקבל מב'
 הקוין שבבינה שנקראים אבא ואמא, הוא
 מקבל עוד ב' עטרין מבחי' ג"ר דאבא ואמא,
 בסוד חד בתלת קיימא ומטעם זה עלה הת"ת
 שהיא בחינת ז"ת, ונעשה לדעת שהיא בחינת
 ג"ר. ומטעם תוספת ב' עטרין דג"ר הללו
 הוא נקרא ע"ב שמות. ותוספת זה יש בכל
 אחד מג' קוין שלו, שבחסד הם מכונים שנים
 עדים, ובגבורה שנים סופרים. ובת"ת שנים
 צבעים.

(דפו"י דף ג"א ע"ב)

קסה) צרופא דאתון אלין, אתון קדמאי, רשימין כסדרן בארח מישר, בגין דכלהו אתון קדמאי אשתכחו בחס"ד, למהך בארח מישר, בסדורא מתתקן.
 קסו) אתון תנייני, רשימין בגלגולא למפרע. בגין דכלהו אתון תנייני, משתכחו בגבורה, לגלאה דינין וזינין דאתיין מסטרא דשמאלא.
 קסז) אתון תליתאי, אינון אתון רשימן, לאחזאה גוונים, לאתעטרא במלכא קדישא. וכלא ביה מתחברן ומתקשרן, והוא פ אתעטר בעטרוי בארח מישר, ורשים להאי סטרא, ולהאי סטרא, כמלכא ז דאתעטר בכלא.
 קסח) הכא אתרשים שמא קדישא, גליפא בע"ב ק תיבין, דמתעטרי באבהתא, ר רתיכא קדישא עלאה. ואי תימא, הני אתון תליתאי, מ"ט לאו אינון כתיבין, מנהון בארח מישר כסדרן, ומנהון למפרע, ט לישרא להאי סטרא, ולהאי סטרא, דהא תנינן, ט אתה כוננת מישרים, קודשא בריך הוא עביד מישרים לתרי סטרי, וכתבי ט והבריח התיכון בתוך הקרשים וגו', דא קודשא בריך הוא. רבי יצחק אמר, דא יעקב, וכלא חד.

מסורת הוהר

חלופי גרסאות

ו) (תהלים צ"ט) לך פי צ"ב. ז) (שמות כ"ו) הקסה"ז י"ג צ"א.

ע משתכחי מגבורה. פ אתער; ואתעטר. ז דאתעטף. ק אתון. ר רתיכוי עלאי קדישי. ט דהא דתנינן אתה כוננת מישרים לישרא להאי סטרא ולהאי סטרא.

מאמר

הסולם

ויסע ויבא ויט

ימין ולקו שמאל, כי מקיים הארת שניהם, כמלך שמתעטר מכל.

קסח) הכא אתרשים שמא וכי: כאן נרשם השם הקדוש. חקוק בע"ב תיבות, דהיינו שהג' פעמים ע"ב אותיות, שבכל קו מג' קוים, מתחברים ומשתלבים יחד, ואז עושים ע"ב תיבות שבכל תיבה ג' אותיות מן ג' הקוין. המתעטרים באבות, דהיינו חג"ת, שהם מרכבה קדושה העליונה.

ואי תימא הני וכי: שואל, ואם תאמר, אלו אותיות השלישיות למה אינם כתובים בב' דרכים, חלקם בדרך יושר כסדרם, וחלקם בדרך למפרע, כדי לישר לצד זה ולצד זה, דהיינו לקו ימין ולקו שמאל, להיותו מקיים הארת שניהם. כי למדנו, אתה כוננת מישרים, פירושו, שהקב"ה עושה מישרים, ומקיים לב' הצדדים. וכתוב, והבריח התיכון בתוך הקרשים שהוא הקב"ה, דהיינו קו האמצעי המקיים ב' הצדדים, וא"כ היה צריך להרשם חציו ביושר כקו ימין, וחציו למפרע כקו שמאל. ר' יצחק אמר זה יעקב, והכל אחד. כי גם יעקב יורה על קו האמצעי.

אלא

קסה) צרופא דאתון אלין וכי: הצירוף של אותיות האלו הם כך. אותיות הראשונות, שהם ע"ב אותיות של הפסוק ויסע, רשומים כסדרם בדרך יושר, כי היושר יורה על חסד, משום שכל האותיות הראשונות נמצאות בחסד, דהיינו בקו ימין, ללכת בדרך יושר, בסדור מתוקן.

קסו) אתון תנייני רשימין וכי: אותיות השניות, דהיינו ע"ב אותיות שבהכתוב, ויבא, רשומים בגלגול למפרע, דהיינו שנרשמות ממטה למעלה. כמ"ש להלן בצירור ב', משום שכל ע"ב אותיות השניות נמצאות בגבורה, לגלות דינים, וכלי זיין, הבאים מצד השמאל. וכשהן למפרע, רומזות על דינים.

קסז) אתון תליתאי אינון וכי: אותיות השלישיות, דהיינו ע"ב אותיות שבהכתוב, ויט, הן אותיות הרשומות להראות הגוונים, שהם הדינים, להתעטר במלך הקדוש. שה"ס ע"ב גוונים לאתפארא (כנ"ל באות ס"ג) וכולם מתחברים ומתקשרים בו מטעם היותו קו האמצעי, והוא מתעטר בעטרותיו בדרך יושר ורשם לצד זה ולצד זה, דהיינו לקו

(דפו"י דף ג"א ע"ב)

קסה) צרופא דאתון אלין, אתון קדמאי, רשימין כסדרן בארח מישר, בגין דכלהו אתון קדמאי אשתכחו בחס"ד, למהך בארח מישר, בסדורא מתתקן.
 קסו) אתון תנייני, רשימין בגלגולא למפרע. בגין דכלהו אתון תנייני, משתכחו בגבורה, לגלאה דינין וזינין דאתיין מסטרא דשמאלא.
 קסז) אתון תליתאי, אינון אתון רשימן, לאחזאה גוונים, לאתעטרא במלכא קדישא. וכלא ביה מתחברן ומתקשרן, והוא פ אתעטר בעטרוי בארח מישר, ורשים להאי סטרא, ולהאי סטרא, כמלכא ז דאתעטר בכלא.
 קסח) הכא אתרשים שמא קדישא, גליפא בע"ב ק תיבין, דמתעטרי באבהתא, ר רתיכא קדישא עלאה. ואי תימא, הני אתון תליתאי, מ"ט לאו אינון כתיבין, מנהון בארח מישר כסדרן, ומנהון למפרע, ט לישרא להאי סטרא, ולהאי סטרא, דהא תנינן, ט אתה כוננת מישרים, קודשא בריך הוא עביד מישרים לתרי סטרי, וכתבי ט והבריח התיכון בתוך הקרשים וגו', דא קודשא בריך הוא. רבי יצחק אמר, דא יעקב, וכלא חד.

מסורת הוהר

חלופי גרסאות

ו) (תהלים צ"ט) לך פי צ"ב. ז) (שמות כ"ו) הקסה"ז י"ג צ"א.

ע משתכחי מגבורה. פ אתער; ואתעטר. ז דאתעטף. ק אתון. ר רתיכוי עלאי קדישי. ט דהא דתנינן אתה כוננת מישרים לישרא להאי סטרא ולהאי סטרא.

מאמר

הסולם

ויסע ויבא ויט

ימין ולקו שמאל, כי מקיים הארת שניהם, כמלך שמתעטר מכל.

קסח) הכא אתרשים שמא וכי: כאן נרשם השם הקדוש. חקוק בע"ב תיבות, דהיינו שהג' פעמים ע"ב אותיות, שבכל קו מג' קוים, מתחברים ומשתלבים יחד, ואז עושים ע"ב תיבות שבכל תיבה ג' אותיות מן ג' הקוין. המתעטרים באבות, דהיינו חג"ת, שהם מרכבה קדושה העליונה.

ואי תימא הני וכי: שואל, ואם תאמר, אלו אותיות השלישיות למה אינם כתובים בב' דרכים, חלקם בדרך יושר כסדרם, וחלקם בדרך למפרע, כדי לישר לצד זה ולצד זה, דהיינו לקו ימין ולקו שמאל, להיותו מקיים הארת שניהם. כי למדנו, אתה כוננת מישרים, פירושו, שהקב"ה עושה מישרים, ומקיים לב' הצדדים. וכתוב, והבריח התיכון בתוך הקרשים שהוא הקב"ה, דהיינו קו האמצעי המקיים ב' הצדדים, וא"כ היה צריך להרשם חציו ביושר כקו ימין, וחציו למפרע כקו שמאל. ר' יצחק אמר זה יעקב, והכל אחד. כי גם יעקב יורה על קו האמצעי.

אלא

קסה) צרופא דאתון אלין וכי: הצירוף של אותיות האלו הם כך. אותיות הראשונות, שהם ע"ב אותיות של הפסוק ויסע, רשומים כסדרם בדרך יושר, כי היושר יורה על חסד, משום שכל האותיות הראשונות נמצאות בחסד, דהיינו בקו ימין, ללכת בדרך יושר, בסדור מתוקן.

קסו) אתון תנייני רשימין וכי: אותיות השניות, דהיינו ע"ב אותיות שבהכתוב, ויבא, רשומים בגלגול למפרע, דהיינו שנרשמות ממטה למעלה. כמ"ש להלן בצירור ב', משום שכל ע"ב אותיות השניות נמצאות בגבורה, לגלות דינים, וכלי זיין, הבאים מצד השמאל. וכשהן למפרע, רומזות על דינים.

קסז) אתון תליתאי אינון וכי: אותיות השלישיות, דהיינו ע"ב אותיות שבהכתוב, ויט, הן אותיות הרשומות להראות הגוונים, שהם הדינים, להתעטר במלך הקדוש. שה"ס ע"ב גוונים לאתפארא (כנ"ל באות ס"ג) וכולם מתחברים ומתקשרים בו מטעם היותו קו האמצעי, והוא מתעטר בעטרותיו בדרך יושר ורשם לצד זה ולצד זה, דהיינו לקו

(דפו"י דף ג"א ע"ב)

אמר רבי שמעון, אלעזר ברי, תא חזי רזא דא. כד עתיקא קדישא אנהיר למלכא,
 1 אנהיר ליה, ועטרין ליה, בכתרין קדישין עלאין, כד מטאן לגביה מתעטרי
 אבהתא, בשעתא דמתעטרי אבהתא, כדין הוא שלימו דכלא. כדין מטרוניתא,
 נטלא 2 במטלמהא, בההוא שלימו דאבהתא. וכד מתעטרא מכלהון, כדין אתברכא,
 ורשותא דכלא 3 בידהא.

קעג) כגוונא דא שמא קדישא גליפא באתווי רשימין ברתיכא עלאה קדישא
 עטורא דאבהן.

ט *

ה	ל	ו	א	נ	ר	ב	ח
ל	א	ה	י	ע	ש	ו	מ
י	ה	ל	ו	ה	י	ס	ן
ל	ז	י	ך	י	ה	י	י
ה	ב	ל	ש	ה	נ	ר	ב
ל	ר	ה	ח	י	ח	צ	א
כ	ק	ת	ה	ו	מ	מ	ב
ה	א	א	ו	ל	ן	ה	י
ז	ל	ר	ן	א	י	נ	ו

מ	מ	ע	א	ש	ל	א	ו
ד	פ	ע	ח	ר	פ	ל	י
מ	נ	מ	ר	א	נ	ה	ס
א	י	ו	י	ל	י	י	ע
ח	ה	ד	ה	ו	מ	ס	מ
ר	ס	ה	ס	י	ח	ה	ל
י	ו	ע	ו	ל	נ	ה	א
ה	י	נ	י	ך	ה	ל	ך
ס	ע	ן	ס	מ	י	ך	ה

או כהאי גוונא כלהו שמאלא מסטרא דגבורה
 ע"כ אתתקנו טורין כסדרן ברזא דחסד לאסטאה
 לימינא ולשמאלא

חלופי גרסאות

1 אחסין ליה בכתרין וליב ועטרין ליה; ועטר ליה
 ואחסין ליה בכתרין. 2 בשולטנותא בהאי. 3 בידה;
 מוסיף בידהא ואסתים [ביה].

ט * בדפו"י הנוסח כזה

ח	מ	ן	י	ב	א	ב	ו
ב	ו	ס	י	ר	צ	מ	נ
ר	ש	י	ה	נ	ח	מ	י
נ	ע	ה	י	ה	י	ו	א
א	י	ו	ך	ש	ח	ה	ן
ו	ה	ל	י	ל	ה	ת	ר
ל	א	ה	ז	ב	ר	ק	ל
ה	ל	י	ל	ה	ל	כ	ז

ה	ל	י	ל	ה	ל	כ	ה
ז	ל	א	ה	ז	ב	ר	ק
א	ל	ו	ה	ל	י	ל	ה
ת	א	ר	א	י	ו	ך	ש
ח	ה	ו	ן	נ	ע	ה	י
ה	י	ו	ל	א	ר	ש	י
ה	נ	ח	מ	ן	י	ב	ו
ס	י	ר	צ	מ	ה	נ	ח
מ	ן	י	ב	א	ב	י	ו

ע"כ אתתקנו טורין למפרע ברזא דגבורה, כלהו
 שמאלא כלילא בימינא.
 (דפו"י דף ג"ב צ"א)

נא

בשלה

חלופי גרסאות

(י' בדפוס: הנוסח כזה)

י	ב	ק	ע	ו	ה	מ	י	ם
ה	י	ם	ל	ח	ר	ב	ה	ו
י	ל	ה	ו	י	ש	ם	א	ת
י	ם	ע	ז	ה	כ	ל	ה	ל
ה	י	ם	ב	ר	ו	ח	ק	ד
ו	ל	ך	י	ה	ו	ה	א	ת
ד	ו	ע	ל	ה	י	ם	ו	י
ו	י	ט	מ	ש	ה	א	ת	י

הנוסח שבפנים הוא מסודר ומוגה מבעל הסולם.

י	ה	י	י	ה	ו	ד	ו
ב	י	ל	ם	י	ל	ו	י
ק	ם	ה	ע	ם	ך	ע	ט
ע	ל	ו	ז	ב	י	ל	מ
ו	ח	י	ה	ר	ה	ה	ש
ה	ר	ש	כ	ו	ו	י	ה
מ	ב	ם	ל	ח	ה	ם	א
י	ה	א	ה	ק	א	ו	ת
ם	ו	ת	ל	ד	ת	י	י

ע"כ כלילן טורין דמלכא קדישא בחפארת.

לבתר מתחברן אבהן ואתעבידו שמא קדישא

והו	ילי	סיט	עלם	מהש	ללה	אכא	כהת
הזי	אלד	לאו	ההע	יזל	מבה	הרי	הקם
לאו	כלי	לוו	פהל	נלך	י"י	מלה	חהו
נתה	האא	ירת	שאה	ר"י	אום	לכב	ושר
יחו	להח	כוק	מנד	אני	חעם	רהע	י"ז
ההה	מיכ	וול	ילה	סאל	ערי	עשל	מיה
והו	דני	החש	עמם	ננא	נית	מבה	פוי
נמם	י"ל	הרח	מצר	ומב	יהה	ענו	מחי
דמב	מנק	אי"ע	חבו	ראה	יבמ	ה"י	מומ

אלו הם הע"ב שמות, היוצאים מן ג' פסוקים אלו במרובע כל שם ושם מן ג' אותיות היוצאים מג' פסוקים אלו ישר הפוך ישר.

(דפוס: דף ג"ב ע"א)

קעד) אמר רבי ייסא, אשכחנא ברזא דא ז בתקיעותא מ דרב המנונא סבא, תלת ובכנ ובכנ ובכנ, נ לקבלי הני תלת. וכך הוא סדורא. א"ר יוסי, כלא אתכליל בהאי ס שמא קדישא, ע ואסתיים ביה, אשתכח דשלימו דרתיכא קדישא אית ביה. קעה) אמר רבי שמעון, האי הוא שמא קדישא, עטורא דאבהו, פ דמתעטרא צ בגלופייהו, בחבורא כחדא, ק שלימו דרתיכא קדישא. ואתכליל בארבעין ותמניא ר תיבותא, ט דאיהו שלימו דכלא, ועקרא דרשינן. קעו) תא חזי, ת גופא דאילנא, אנ"י אל"ף נו"ן יו"ד. רישא דכל ענפי אילנא,

חלופי גרסאות

נ ל"ג כל האות. ל דעתיקא. מ דרב בבבל ול"ג המנונא סבא. נ לקבליה. ס שליחא. ע ואסתים בה; ואתפיייה. פ ומתעטרא. צ גלופייהו. ק ל"ג שלימו דרתיכא קדישא. ר תיאובתא. ש שהוא שלים בכלא. ת גופא.

ויסע ויבא ויט

הסולם

מאמר

בארבעים ושמונה תיבות, שהוא שלמות הכל, והעיקר של השרשים. פירוש. הע"ב שמות, שהם ע"ב תיבות של שלשה אותיות, נחלקות לג' שלישים, לפי ג' קוין שבו. שלישי הא' הוא חסד, קו ימין. שלישי הב' הוא גבורה, קו שמאל. שלישי הג', הוא תפארת, קו האמצעי. ונדוע, שעיקר הקוין הם, הימין והשמאל, והם בחי' הג"ר, אבל קו האמצעי אינו אלא שמקיים הארתם, והוא בחי' ו"ק. ובכ"י השלישים של חסד וגבורה יש ארבעים ושמונה תבות. וז"ש ואתכליל בארבעין ותמניא תיבותא, שכל האורות של השם הזה נכללים בב' שלישים הראשונים שהם ארבעים ושמונה תיבות. דאיהו שלימו דכלא ועקרא דרשינן. כי ב' הקוין ימין ושמאל הם שלמות כל השם ועיקר השרשים. כי כל השרשים נמצאים בהם, ושליש התחתון, דהיינו כ"ד אותיות של קו הג' הם רק ענפים לעליונים, שמקבל מהם, בסוד חד בתלת קיימא תלת בחד יתיב, (כנ"ל ב"א דף רפ"ז ד"ה תלת).

קעו) תא חזי, גופא וכו': בוא וראה, גוף האילן הוא השם אנ"י הנמצא באמצעם של הע"ב שמות, דהיינו שם הל"ז, הראש של כל ענפי האילן הוא השם וה"ו, שהוא השם הראשון של הע"ב שמות. וכבר העירו החברים, שכלל הענפים והגוף והשורש נמצאים בארבעים ושמונה תיבות, דהיינו בב' שלישים הראשונים של הע"ב תיבות, כמ"ש בדבור הסמוך. וכך נרשם בג' עולמות העליונים, שהם חב"ד הכלולים בכ"ד תיבות הראשונות, שהם חסד, וקו ימין. ובג' עולמות התחתונים, שהם חג"ת הכלולים בכ"ד תיבות השניות, שהם

שהם

המשך הסולם מאות קעב קעג הוזה. כשעתיקא קדישא האיר אל המלך, שהוא ז"א, האיר לו והעטיר אותו בכתרים קדושים העליונים, שהם אור החסדים דאו"א על"א, שהם ג"ר, וכשמגיעים אצלו החסדים מתעטרים האבות, שהם ג' קוין חג"ת, ובשעה שמתעטרים האבות, או הוא שלמות הכל. אז המטרוניתא נוסעת במסעיה, עם השלמות ההיא של האבות. וכשהיא מתעטרת מכולם, מכל ג' האבות, שהם ג' קוין, אז היא מתחברת ורשות הכל היא בידיה.

קעג) כגוונא דא שמא וכו': כעין זה, השם הקדוש חקוק באותיות הרשומות במרכבה העליונה שהם העטור של האבות.

קעד) אמר ר' ייסא וכו': אר"י, מצאנו בסוד הוזה בתקיעת שופר של ר' המנונא סבא ג' פעמים, ובכנ ובכנ ובכנ, דהיינו ובכנ יתגדל, ובכנ תן פחדך, ובכנ תן כבוד, ואינו גורס, ובכנ צדיקים, שהם כנגד אלו השלשה פסוקים ויסע ויבא ויט. וכך הוא הסדר. ג' ולא יותר. פירוש. כי בכנ בגימטריא ע"ב, וע"כ רומזים ג"פ ובכנ על ג' קוין של שם ע"ב. אמר ר' יוסי, הכל נכלל בשם הקדוש הזה, ונסתם בו, דהיינו שכל ג' הקוין של השם ע"ב, נכללים בהמלכות, ונמצא ששלימות המרכבה הקדושה יש בו, במלכות. וע"כ יש ד' פעמים ע"ב, ג' הקוין חסד גבורה ות"ת, ומלכות. ולפיכך יש ג"כ ד"פ ובכנ, דהיינו שגורס גם, ובכנ צדיקים.

קעה) אמר ר' שמעון וכו': אר"ש, זה הוא שם הקדוש, העטור של האבות, שהם חג"ת, שמתעטרים בחקיקתם בחיבורם יחד. והם השלימות של מרכבה הקדושה. ונכלל

(דפו"י דף ג"ב ע"א)

א וה"ו. והא אתערו חבריא, כללא דענפין ב ונופא ושרשא, בארבעין ותמניא ג תיבין. ד והא אתרשים בתלת עלמין ה עלאין, ובג' עלמין תתאין. קעז) לקבליה, קדוש קדוש קדוש ה' צבאות. קדוש לעילא. קדוש באמצעיתא. קדוש לתתא. קדוש חסד. קדוש גבורה. קדוש תפארת. וכלהו בשבעין ותריין אתגליפו, כמה דאתמר. בריך הוא, בריך שמיה לעלם ולעלמי עלמין אמן. קעח) [ס] ו אמר רבי יצחק, בשעתא דשרו ישראל על ימא, חמו לכמה * אכלוסין, לכמה חיילין, לכמה משיריין, מעילא ז ותתא, וכלהו בכנופיא עליהו דישראל, שריאו בצלו מגו עאקו דלהון. קעט) ח ביה שעתא, חמו ישראל עאקו מכל סטריין, ימא בגלוהי דזקפן קמייהו. בתרייהו, כל אינון אכלוסין, כל אינון משיריין דמצרים, לעילא עליהו כמה קטיגורין. שריאו צווחין לקב"ה. קפ) כדין כתיב, ויאמר יי אל משה מה תצעק אלי. ותאנא בספרא דצניעותא, אלי, דייקא, בעתיקא תליא כלא. ביה שעתא אתגלי עתיקא קדישא, ואשתכח רעוא בכלהו עלמין עלאין, כדין נהירו דכלא אתנהיר.

חלופי גרסאות

א מוסיף וה"ו וה"ו ח"ה. ב וגופא. ג תגין. ד זהו ארשים. ה ליג עלאין ובג' עלמין. ו ת"ת. ז לתתא. ח ביה שעתא אתגלי עתיקא קדישא ואשתכח רעוא בכלהו עלמין עלאין כדין נהירו דכלא אתנהיר א"ר יצחק ביה שעתא חמו ישראל עאקו מכל סטריין ימא בגלוהי דזקפן [ג"א דנפקן] קמייהו בתרייהו כל אינון אכלוסין כל אינון משיריין דמצרים, לעילא עליהו כמה קטיגורין שריאו צווחין לקב"ה כדין כתיב ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי ותאנא בספרא דצניעותא אלי דייקא בעתיקא תליא כלא כדין אתנהיר. דרך אמת [ס] כאן שייך אמר רבי ייסא דלעיל.

ויסע ויבא ויט

הסולם

מאמר

קעט) ביה שעתא חמו וכו' : בה בשעה, ראו ישראל מצוקה מכל הצדדים, הים עם גליו המתרוממים היה לפניהם, ואחריהם, כל אלו הממונים וכל המחנות של מצרים, ולמעלה, היו עליהם כמה מקטריגים. התחילו צועקים אל הקב"ה. קפ) כדין כתיב, ויאמר וגו' : או כתוב, ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי. ולמדנו בספרא דצניעותא, אלי, הוא בדיוק, שהוא מדת ז"א, כי הכל תלוי בעתיק, בה בשעה נגלה עתיקא קדישא ונמצא הרצון בכל עולמות העליונים, ואו האיר האור של הכל. פירוש. נודע שחכמת המצרים היתה מצד שמאל, בסוד התנין הגדול הרובץ בתוך יאוריו (כנ"ל פ' בא אות ל"ח) וחכמה זו יש לה שורש בבינה דא"א שיצאה לחוץ מראשו. ולקריעת ים סוף ולהטביע את המצרים, היה צריך מתחילה לבטל את שורשם הגבוה שבקדושה, שבא"א. וזה לא היה אפשר זולת באור הגדול של עתיקא קדישא שהיא שורש הכל.

שהם גבורה וקו שמאל. פירוש. כי ג' הקוין חסד גבורה ת"ת נכללים זה מזה, ויש בכל אחד ג', ואז נבחן קו הימין לחב"ד, וקו השמאל לחג"ת, וקו האמצעי לנה"י. וע"כ נמצאים ב' שלישים הראשונים של הע"ב תיבות שהם בחב"ד חג"ת. קעז) לקבליה, קדוש וכו' : כנגדו חג"ת אלו שבג' קוין של השם ע"ב, הוא קדוש קדוש קדוש ה' צבאות. קדוש למעלה, בחב"ד, קדוש באמצע, בחג"ת, קדוש למטה, בנה"י וכן קדוש הא' הוא חסד, קדוש הב' גבורה, קדוש הג' ת"ת. דהיינו כמ"ש לעיל בסמוך, שחג"ת ה"ס חב"ד חג"ת נה"י. וכולם נחקקו בע"ב, כמו שנתבאר. ברוך הוא ברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים אמן. קעח) אמר ר' יצחק וכו' : אר"י, בשעה שישראל חנו על הים, ראו כמה המונים, כמה חיילים, וכמה מחנות מלמעלה ומלמטה, וכולם באו בקיבוץ על ישראל. התחילו ישראל תפלה מתוך צרתם.

קפא) אמר רבי יצחק, כדין, כד אתנהיר כלא כחדא, ועבד. ימא נימוסין עלאין, ואתמסרו בידוי עלאין ותתאין. ובגיני כך, קשיא קמי ם קודשא בריך הוא כלא, כקריעת ים סוף, וכלא הכי אוקמוה. מאי טעמא. בגין דקריעת ים סוף בעתיקא תלייא.

קפב) אמר רבי שמעון, חד איילתא אית בארעא, וקב"ה עביד סגיא בגינה, בשעתא דהיא צווחת, קב"ה שמע עאקו דילה, וקביל קלה. וכד אצטרין עלמא לרחמי למיאי, היא יהבת קלין, וקב"ה שמע קלה, וכדין חייס ם על עלמא, הה"ד ם כאיל תערוג על אפיקי מים.

קפג) וכד בעיא לאולדא, היא ם סתימא מכל סטרין, כדין ם אתיאי ושויתא רישא בין ברכהא, וצווחת ורמת קלין, וקב"ה חייס עלה, וזמין לקבלה חד נחש, ונשיך בערייתא ם דילה, ופתח לה, וקרע לה ההוא אתר, ואולידת מיד. אר"ש בהאי מלה, לא תשאל ולא תנסה את יי, והכי ם דוקא.

קפד) ם ויושע יי ביום ההוא את ישראל וגו', וירא ישראל את מצרים מת, ההוא שלטנא ממנא דמצראי, אחמי לון קודשא בריך הוא, דאעבר ליה, בנהר דינור, דהוה בשפתא דימא רבא. מת, מאי טעמא מת. כמה דאוקמוה, דאעברו ליה, ם מההוא שלטנותא דיליה.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(תהלים מ"ב) ח"ב ריט : ח"ג סו : סח. רמט : ט ל"ג קב"ה כלא. י לרחמיא. כ ל"ג על. ם סתימא. ם אתית. נ ל"ג דיליה. ם דייקא. ע מהאי. ח"ב גג : גז.

מאמר

הסולם

ויסע ויבא ויט

קפב) אמר ר' שמעון וכו' : אר"ש, אילה אחת יש בארץ, והקב"ה עושה הרבה בשבילה, בשעה שהיא צועקת הקב"ה שומע צרתה ומקבל קולה. וכשהעולם צריכים לרחמים על מים, היא נוהגת קולות, והקב"ה שומע קולה, ואז מרחם הקב"ה על העולם. ז"ש, כאיל תערוג על אפיקי מים.

קפג) וכד בעיא לאולדא וכו' : וכשצריכה לילד היא סתומה מכל הצדדים, ומשימה ראשה בין ברכיה, וצועקת ומרימה קולות, והקב"ה מרחם עליה, וזמין לה נחש אחד, שנושך בערותה ופותח אותה וקורע לה אותו מקום, ומולידה מיד. אמר ר"ש בדבר זה לא תשאל ולא תנסה את ה'. וכך הוא דוקא. קפד) ויושע וגו' את מצרים מת : הראה אותם הקב"ה את השר הממונה על המצרים, שהעביר אותו בנהר דינור שהיה בשפת ים העליון, שהיא מלכות. מת, מהו הטעם שמת. הלא אין מיתה במלאכים. הוא כמו שהעמדנו שהעבירו אותו מן הממשלה שלו, שנחשב לו כמיתה.

וירא

ח"ש, שז"א אמר, מה תצעק אלי, בעתיקא תלייא כלא, אשר אורו הגדול יכול לבטל שורש המצרים שבבינה דא"א, כהתבטל הנר בפני האבוקה, וז"ש, כדין נהירו דכלא אתנהיר, כי אור עתיקא הוא אור של הכל, והכל בטלים לאורו, ובזה נתבטל לשעתו שורש הגבוה של המצרים.

קפא) אמר ר' יצחק וכו' : אר"י, אז כשהאיר הכל יחד, כי אור עתיקא אע"פ שהוא חסדים מכוסים, עם כל זה כולל בתוכו גם חכמה משום שהחכמה שבא"א מקובלת ממנו בהכרת, וע"כ החסדים דעתיק חשובים מחכמה דא"א, ונחשב שכולל אותו, והחכמה וחסדים מאירים בו יחד. וע"כ עשה הים החוקים העליונים, דהיינו להטביע את המצרים ולהציל את ישראל שנמסרו בידו העליונים ותחתונים. ומשום זה אמרין, שבני חיי ומוזני הכל קשה לפני הקב"ה כמו קריעת ים סוף, והכל אומרים כך, מהו הטעם. משום שקריעת ים סוף נתלה בעתיקא. כמ"ש בדבור הסמוך.

(דפו"י דף נ"ב ע"ב)

קפה) וירא ישראל את היד הגדולה וגו'. רבי חייא אמר, ה' הכא אשתלים ידא, וכלהו אצבעון, ואשתלים ידא, דאתכליל ביה בימינא, דהכי תנינן, כלא בימינא אתכליל, ובימינא תליא, הדא הוא דכתיב, ימינך יי' נאדרי בכח ימינך יי' תרעץ אויב.

קפו) ואמר רבי יצחק, לא אשכחנא, מאן ז דאתקיף לביה, לגביה קודשא ב"ה, כפרעה. אמר רבי יוסי, סיחון ועוג הכי נמי. אמר ליה, לאו הכי. אינון לגביה דישראל אתתקפו, אבל לגביה דקב"ה, לא, ק כמה דאתקף פרעה רוחיה לקבליה, והוה חמי כל יומא גבוראן דיליה, ולא הוה תב.

קפו) א"ר יהודה א"ר יצחק, פרעה חכים מכל חרשוי הוה, ובכל אינון כתרין, ובכל אינון ידיען, אסתכל. ובכל סטרא דלהון, לא חמא פורקנא דלהון ר ישראל, ו ולא ת הוה תלי בחד מנייהו. ועוד, דהא בכלהו קשירו קשרא עלייהו דישראל, ופרעה לא סבר דאית קשרא אחרא דמהימנותא, דאיהו שליט על כלא. ועל דא ז הוה אתקיף לביה.

קפח) רבי אבא אמר, לא אתקיף לבא דפרעה, אלא שמא דא. דכד הוה אמר משה, כה אמר יי', דא מלה ממש, אתקיף לביה, הדא הוא דכתיב, (ט) ויחזק יי' את לב פרעה. דהא בכל חכמתא דיליה, לא אשתכח, דשמא דא שליט בארעא. ג ועל דא אמר, מי יי'. ולבתר אמר, יי' הצדיק. אמר רבי יוסי, לבתר אמר, (ו) חטאתי ליי' ההוא פומא דאמר דא, אמר דא.

חלופי גרסאות

(ז) ב"ב קע"ג צ"ג. (ח) (שמות ט') מקץ י"ג צ"ג. פ מהכא. צ דתקיף. ק כמאן. ר דישראל. ט ל"ב מן ולא עד ועוד. ת הוה. א דעל. ב הוה. ג ל"ב מן ועוד (שם י')

עד אמר.

מסרת הוהר

מאמר

הסולם

וירא ישראל את היד הגדולה

אלו הכתרים ובכל אלו הידיעות של הס"א הסתכל. ובכל הצד שלהם לא ראה שיהיה גאולה לישראל, ולא היתה תלויה באחד מהכתרים שלהם. ועוד, כי בכל הכחות העליונים של הס"א קשרו קשר על ישראל, שלא יוכלו לצאת מתחת ידיהם, ופרעה לא חשב, שיש קשר אחר של אמונה, השולט על כל הכחות של הס"א. וע"כ היה מחזק את לבו. קפח) ר' אבא אמר וכו': ר"א. לא חיזק פרעה את לבו אלא על השם הזה, הוי"ה. כי כשהיה אומר משה כה אמר הוי"ה, מלה זו ממש, דהיינו הוי"ה, חיזק את לבו, ז"ש ויחזק הוי"ה את לב פרעה. כי בכל החכמה שלו לא מצא ששם הזה ישולט בארץ, ועל כן אמר מ"י הוי"ה. ואח"כ כשחשב לשוב, אמר, הוי"ה הצדיק. אמר ר' יוסי אח"כ אמר חטאתי להוי"ה, פה הוה שאמר, זה, מי הוי"ה. אמר זה, חטאתי להוי"ה.

ר'

מאמר וירא ישראל את היד הגדולה

קפה) וירא וגו' היד הגדולה: ר' חייא אמר, כאן, ביד הגדולה, נשלם יד השמאל, שהוא גבורה וכל האצבעות שהן חג"ת ג"ה שבה. ונשלם היד שמאל, מטעם שנכלל בימין, וכך למדנו, הכל נכלל בימין ותלוי בימין. ז"ש ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב. ואע"פ שזה שייך לגבורה מ"מ כיון שתלוי ביד ימין, ע"כ נקרא על שמו.

קפו) ואמר ר' יצחק וכו': לא מצאנו מי שחיזק את לבו לפני הקב"ה, כפרעה. אמר ר' יוסי הרי סיחון ועוג חזקו ג"כ את לבם. אמר לו, אינו כן, הם חזקו את לבם כנגד ישראל, אבל כנגד הקב"ה לא חזקו את לבם כמו שחיזק פרעה את רוחו כנגדו, שהיה רואה גבורותיו ולא היה שב.

קפו) א"ר יהודה וכו': אר"י א"ר יצחק, פרעה, היה חכם יותר מכל מכשפיו. ובכל (דפו"י דף ג"ב ע"ב)

קפט) רבי חזקיה פתח ואמר, (ט) אחת היא על כן אמרתי תם ורשע הוא מכלה. האי קרא, אוקמוה ברזא דחכמתא. אחת היא, מאי אחת היא. הדא הוא דכתיב, (ט) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה. ובהאי, קודשא בריך הוא דאין דינוי לתתא, ודאין דינוי ד לעילא בכלא.

קצ) וכד קודשא בריך הוא אתער ה דינוי, ו דאין דינוי בהאי כתר, כדין כתיב, תם ורשע הוא מכלה. * בגין דאין צדיקיא, מתפסאן בחוביהון דרשיעיא, דכתיב (ט) ויאמר יי למלאך המשחית בעם רב וגו', ועל דא ז אמר איוב מלה דא, ולא אגמר מלה, ה ואוקמוה טול הרב. ט ר' ייסא אמר, אחת היא : דא כנסת ישראל בגלותא דמצרים, דבגינה קטל קב"ה במצראי, ועבד בהו נוקמין, הה"ד תם ורשע הוא מכלה.

קצא) ר' חייא אמר, איוב לא אלקי, אלא בזמנא דנפקו ישראל ממצרים. אמר איוב, אי הכי, כל אפייא שוין, תם ורשע הוא מכלה, פרעה אתקיף בהו בישראל, ואמר (ז) מי יי אשר אשמע בקולו. ואנא לא אתקיפנא בהו, ולא עבידנא מידי, תם ורשע הוא מכלה. הה"ד (ק) הירא את דבר יי מעבדי פרעה, זה איוב.

קצב) ר' יהודה אמר, אין אבני ברדא, דהו נחתין, אתעכבו על ידי דמשה, לבתר עבדו נוקמין, כ ביומי דיהושע. ולזמנא דאתי, זמינן לאחתא אין

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

(ט) (איוב ט'). (ט) (שיר ו') חיי שרה מ"ג צ"ב. פ (שמואל ב' כ"ד) ויצא קמ"ו צ"א. (ז) (שמות ה') מקץ י"ג צ"א. (ק) (שם ט') ח"ב לד. ז אמר ר' יוסי איוב מלה אמר. ח ל"ג ואוקמוה טול הרב. ט אחת היא ר' ייסא אמר. י יוסי. כ בימוי.

חלופי גרסאות

הסולם

מאמר

הוא מכלה. שהרי גם תמימים היו שטם, שלא שעבדו את ישראל, ונהרגו יחד עם הרשעים שבהם.

קצא) ר' חייא אמר וכו' : רח"א איוב לא נלקה אלא בזמן שיצאו ישראל ממצרים. אמר איוב, אם כן כל הפנים שוים, תם ורשע הוא מכלה, פרעה התקיף את ישראל, ואמר, מי ה' אשר אשמע בקולו. ואני לא התקפתי אותם, ולא עשיתי כלום. תם ורשע הוא מכלה. ז"ש, הירא את דבר ה' מעבדי פרעה, זהו איוב. כי היה בזמן יציאת מצרים.

קצב) ר' יהודה אמר וכו' : ר"א. אבני ברד האלו שהיו יורדים על המצרים ונעכבו על ידי משה, עשו אח"כ נקמות בימי יהושע, ולעתיד לבא עתידים לרדת הנשארם, על אדום ובנותיה. א"ר יוסי, ז"ש כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

דבר

קפט) ר' חזקיה פתח וכו' : רח"פ ואמר, אחת היא על כן אמרתי תם ורשע הוא מכלה. מקרא זה העמידוהו בסוד החכמה. אחת היא, מהו אחת היא. ומשיב, ז"ש אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה. שהיא המלכות. ובזו דן הקב"ה דינוי למטה, ודן דינוי למעלה בכל.

קצ) וכד קודשא בריך הוא וכו' : וכשהקב"ה מעורר דינוי, דן דינוי בכתר זה, שהוא המלכות, אז כתוב, תם ורשע הוא מכלה, משום שהצדיקים נתפשים בעונות הרשעים, שכתוב, ויאמר ה' למלאך המשחית בעם רב וגו'. שפירושו קח הרב שבהם. ועל כן אמר איוב דבר זה, תם ורשע הוא מכלה, ולא פירש הדבר, שהכונה על הצדיקים הנתפשים בעונות הרשעים. ר' ייסא אמר, אחת היא, זו כנסת ישראל בגלות מצרים, שבשבילה הרג הקב"ה במצרים ועשה בהם נקמות. ז"ש, תם ורשע

(דפו"י דף ג"ב ע"ב י) דף ג"ג ע"א

דאשתארו, על אדום ובנותיה. א"ר יוסי, ז' הה"ד, ה' כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

קצג) דבר אחר וירא ישראל את היד הגדולה וגו', האי קרא לאו רישיה סיפיה, ולא סיפיה רישיה. בקדמיתא וירא ישראל, ובתר ויראו העם את יי'. אלא אמר רבי יהודה, ההוא סבא דנחת עם בנוי בגלותא, וסביל עליה גלותא, ואעיל לבנוי בגלותא, הוא ממש חמא, כל אינון נוקמין, וכל גבוראן, דעבד קודשא בריך הוא במצרים, הה"ד וירא ישראל, ישראל ממש.

קצד) ואמר רבי יהודה, סליק קודשא בריך הוא להאי סבא, ואמר ליה, קום חמי ב בניך דנפקין מגו עמא תקיפא. קום חמי גבורן דעבדית, בגין ב בניך במצרים. קצה) והיינו דאמר רבי ייסא, בשעתא דנטלי ישראל לנחתא בגלותא דמצרים, דחילו ואימתא תקיפא נפל עלוי. אמר ליה קודשא בריך הוא ליעקב, אמאי את דחיל, ו) אל תירא מרדה מצרימה. ממה דכתיב אל תירא, משמע דחילו הוה דחיל.

קצו) אמר ליה כי לגוי גדול אשימך שם. אמר ליה, ז' דחילנא די ישיצון בני. אמר ליה, אנכי ארד עמך מצרימה. אמר ליה ח' תו ז' דחילנא, דלא אזכי לאתקברא ביני אבהתי, ולא אחמי פורקנא דבני, וגבוראן ק' דתעביד להו. אמר ליה, ואנכי אעלך גם עלה, אעלך לאתקברא בקברי אבהתך. גם עלה, למחמי פורקנא דברך, וגבוראן ר' דאעביד להו.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ז' כתיב. ח' בריך. ט' בריך. י' הו. י"א מוסיף דחילנא מן גלותא. י"ב תו. י"ג מוסיף דחילנא מן גלותא. י"ד דעבדית. י"ה דעבדית.

ו) (מיכה ז') ח"א רסא : ח"ב ט. לח : נה. קכ. ח"ג גב. קעו. רמב : רעו : רעה : ת"ז תי"ג כח : תכ"ב סו. תל"ז עת. ט) (בראשית מ"ו) ויחי פי' צ"ג.

הסולם

מאמר

וירא ישראל את היד הגדולה

קצה) והיינו דאמר ר' ייסא וכי : והיינו שאר"י, בשעה שנסעו ישראל לרדת בגלות מצרים, יראה ואימה חזקה נפלה עליו, אמר לו הקב"ה ליעקב, למה אתה מתירא, אל תירא מרדה מצרימה. ממה שכתוב, אל תירא, משמע שהיה מתירא.

קצו) אמר ליה כי לגוי גדול וגו' : אמר לו מתירא אני שיכלו את בני. אמר לו אנכי ארד עמך מצרימה. אמר לו שוב, מתירא אני שלא אזכה להקבר בין אבותי ולא אראה הגאולה של בני, והגבורות שתעשה להם. אמר לו, ואנכי אעלך גם עלה. אעלך, להקבר בקבר אבותיך, גם עלה, לראות הגאולה של בניך, והגבורות שאעשה להם.

וההוא

קצג) דבר אחר וירא וגו' : פירוש אחר, על וירא ישראל את היד הגדולה וגו'. מקרא זה אין ראשו קשור לסופו ואין סופו קשור לראשו שמתחילה כתוב וירא ישראל את היד הגדולה ואח"כ ויראו העם את ה', וכי וירא ישראל הוא סיבה אל ויראו העם את ה', ומלפני כן לא יראו את ה'. אלא אמר ר' יהודה, זקן ההוא שירד עם בניו לגלות, וסבל עליו הגלות, והכניס את בניו בגלות, הוא ממש ראה כל אלו הנקמות וכל הגבורות שעשה הקב"ה במצרים. ז"ש וירא ישראל, ישראל ממש, דהיינו יעקב.

קצד) ואמר ר' יהודה וכי : ואר"י, העלה הקב"ה לאותו זקן, ואמר לו, קום ראה את בניך היוצאים מתוך עם חזק, קום ראה הגבורות שעשיתי בשביל בניך במצרים.

(דפו"י דף ג"ג ע"א)

קצו) וההוא יומא דנפקו ישראל ממצרים, סליק ליה קודשא בריך הוא ליעקב, ואמר ליה, קום, חמי בפורקנא דברך, דכמה חילין וגבוראן עבדית להו, ויעקב הוה ט תמן, וחמא כלא, הה"ד וירא ישראל את היד הגדולה.

קצח) ר' יצחק אמר, מהכא, ט ויוציאך בפניו בכחו הגדול ממצרים. מאי בפניו. בפניו דא יעקב, דאעיל לכלהו תמן. רבי חזקיה ט אמר, ויוציאך בפניו, בפניו : א דא אברהם. דכתיב, ט ויפל אברהם על פניו.

קצט) תא חזי, אברהם אמר, הלבן מאה שנה יולד וגוי, אמר ליה קודשא בריך הוא, חייך, את ב תחמי כמה אכלוסין, וכמה חילין ג דיפקון ממך. בשעתא דנפקו ישראל ממצרים, כל אינון שבטין, כל אינון רבוזין, ד סליק קודשא בריך הוא לאברהם, וחמא לון, הה"ד ויוציאך בפניו. רבי אבא אמר כלחו אבהתא אודמנו תמן בכל ההוא פורקנא. הדא הוא דכתיב ויוציאך בפניו. מאי בפניו אלין אבהתא.

ר) רבי אלעזר אמר, ויוציאך בפניו : דא יעקב. בכחו : דא יצחק. הגדול : דא אברהם. א"ר שמעון, וכן בגינייהון דאבהתא, אודמן פורקנא תדיר לישראל, דכתיב ב וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור. אבהתא תינת, מהו והארץ אזכור. אלא, לאכללא עמהון דוד מלכא, דאיהו רתיכא באבהתא * ואינון מתערין פורקנא תדיר לישראל.

רא) וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה יי במצרים. וכי השתא עשה, והא מקדמת דנא אתעביד, מאי את היד הגדולה אשר עשה יי. אלא, יד לא אקרי

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ט (דברים ד') בא ל"ו צ"פ. א (בראשית י"ז) ט זמין וחזא. ת פתח. א דאברהם. ב חמל. ג נפקין. ד מוסף סליק ליה. ו (ויקרא כ"ד) וירא ח' צ"א ח"ב ט :

מאמר

הסולם

וירא ישראל את היד הגדולה

שם בכל גאולה ההיא. ז"ש ויוציאך בפניו. מהו בפניו אלו האבות.

ר) ר' אלעזר אמר וכו' : רא"א. ויוציאך בפניו זהו יעקב. בכחו זהו יצחק. הגדול, זהו אברהם. אר"ש וכן בשביל האבות מודמן תמיד גאולה לישראל. שכתוב, וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור. שואל. האבות ראויים שיוזכרו, אבל מהו והארץ אזכור. ומשיב. אלא לכלול עמהם את דוד, דהיינו המלכות. שנקראת הארץ, שהיא מרכבה עם האבות, שהם חג"ת. והם מעוררים תמיד גאולה לישראל.

רא) וירא וגו' אשר עשה ה' במצרים : שואל. וכי עתה עשה, והרי מקודם לכן נעשה, מהו את היד הגדולה אשר עשה ה'. ומשיב. אלא יד אינו נקרא פחות מחמשה אצבעות. הגדולה, היינו שכללות בה חמש אצבעות אחרות מיד השמאל. ואי נקרא גדולה.

כי

קצו) וההוא יומא דנפקו וכו' : וביום ההוא שיצאו ישראל ממצרים, העלה הקדוש ב"ה את יעקב ואמר לו, קום ראה בגאולה של בניך, שכמה כחות וגבורות עשיתי להם. ויעקב היה שם וראה הכל. ז"ש, וירא ישראל את היד הגדולה.

קצח) ר' יצחק אמר וכו' : רי"א מכאן נשמע שיעקב היה בעת הגאולה, שכתוב, ויוציאך בפניו בכחו הגדול ממצרים. מהו בפניו. בפניו זה יעקב. כי הביא כל האבות שמה. ר' חזקיה אמר, ויוציאך בפניו בפניו זה אברהם. שכתוב, ויפל אברהם על פניו.

קצט) תא חזי אברהם וכו' : בוא וראה, אברהם אמר, הלבן מאה שנה יולד. אמר לו הקב"ה, חייך, אתה תראה כמה המונים וכמה מחנות שיצאו ממך. בשעה שיצאו ישראל ממצרים כל אלו השבטים וכל אלו הרבבות העלה הקב"ה אל אברהם וראה אותם, ז"ש ויוציאך בפניו. ר' אבא אמר כל האבות נודמנו (דפ"י דף נ"ג ע"א *) דף נ"ג ע"ב

פחות מחמש אצבעאן. הגדולה : דכלילן בה חמש ה אצבעאן אחרנין, ואתקרון כדין גדולה. וכל אצבעא ואצבעא, סליק לחושבנא רבא, וקב"ה עביד ו בהו ז ניסין וגבורן, ובהאי אתעקרו כלהו ט דרגין משלשוליהון.

(רב) מכאן אוליפנא . דא, כ דבחמש אצבעאן קמאי, כתיב, ויחזק לב פרעה, כיון דאשתלמו אינון חמש, תו לא הוה מלה ברשותיה דפרעה, כדין כתיב ויחזק יי את לב פרעה.

(רג) וע"ד וירא ישראל את היד הגדולה ז וגו', ויאמינו ביי'. וכי עד השתא לא האמינו ביי', והא כתיב א ויאמן העם וישמעו וגו'. והא חמו כל אינון גבוראן דעבד להו קב"ה במצרים. אלא מאי ט ויאמינו, ההוא מלה דאמר ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו וגו'.

(רד) ר' ייסא נ שאיל ואמר, ט כתיב וירא ישראל את מצרים מת, וכתיב לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. א"ר יוסי, מתין חמו להו. אמר ליה, אי כתיב לא תוסיפו לראותם חיים, הוה אמינא הכי. אמר ליה ר' אבא יאות שאילתא.

(רה) אלא תא חזי, כתיב ד מן העולם ועד העולם, ותנינן, עולם לעילא, ועולם לתתא. עולם דלעילא, מתמן הוא שירותא לאדלקא בוצינין. עולם דלתתא, תמן הוא סיומא, ואתכליל מכלא, ומהאי עולם ט דלתתא, מתערן גבורן לתתאי.

(רו) ובהאי עולם, עביד קב"ה אתין לישראל, ורחיש לון ניסא. וכד אתער האי

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ג (שמות ד' ד) (ד"ה א' ט"ו) ב"א ש"ס צ"ג. ה ל"ג אצבעאן, ז להו ; ביה ; ליה (ד"א). ז מוסיף השתא ניסין ; ל"ג ניסין וגבורן. ח והשתא ; ובהו ; ובהאי ; השתא ובהאי (ד"א). ט מוסיף דרגין דבהו. י ל"ג דא. כ בחמש. ל וכתבי. מ ויאמר. נ אמר ול"ג שאיל. ס מוסיף והא כתיב. ע ל"ג דלתתא.

הסולם

וירא ישראל את היד הגדולה

מאמר

(רד) ר' ייסא שאיל וכו' : ר' ייסא שאל ואמר, כתוב, וירא ישראל את מצרים מת, וכתוב, לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. אמר ר' יוסי מתים ראו אותם. אמר לו, אם היה כתוב, לא תוסיפו לראותם חיים, הייתי אומר כך. אמר לו ר' אבא, יפה שאלת.

(רה) אלא תא חזי וכו' : אלא בוא וראה, כתוב, מן העולם ועד העולם. ולמדנו, עולם למעלה עולם למטה, עולם שלמעלה, משם הוא ההתחלה להדליק הנרות, שהיא הבינה שהיא שורש כל המוחין, המכונים נרות. עולם שלמטה, שם הוא הסיומ, דהיינו המלכות המסיימת כל הספירות, והוא נכלל מכולם, ומעולם שלמטה הזה, מתעוררות הגבורות לתחתונים.

(רו) ובהאי עולם עביד וכו' : ובעולם הזה שלמטה, עושה הקב"ה אותות לישראל, ויקרו להם נסים. וכשמתעורר עולם הזה לעשות נסים

כי בחינת ג"ר נוטלת יד ימין מהתכללות בקו שמאל. וכל אצבע ואצבע עולה לחשבון גדול, והקב"ה עושה בהם ניסים וגבורות. ובוה נעקרו כל המדרגות מהשתלשלותם.

(רב) מכאן אוליפנא דא וכו' : מכאן למדנו, שבחמש אצבעות הראשונות, דהיינו ה' מכות הראשונות כתוב, ויחזק לב פרעה. כיון שנשלמו אלו המש אצבעות, דיד שמאל, לא היה עוד דבר ברשות פרעה שיחזק לבו, אז כתוב, ויחזק הויה את לב פרעה.

(רג) וע"ד וירא ישראל וגו' : ועל כן, וירא ישראל את היד הגדולה וגו' ויאמינו בה'. שואל, וכי עד עתה לא האמינו בה', והרי כתוב, ויאמן העם וישמעו. והרי ראו כל הגבורות שעשה להם הקב"ה במצרים. ומשיב, אלא מהו ויאמינו, שהאמינו בדבר ההוא שאמר, ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה'.

(דמו"י דף נ"ג ע"ב)

עולם למעבד נסין, כלהו מצראי אשתקעו בימא, על ידא דהאי עולם, ואתרחיש לון לישראל ניסא בהאי עולם. ועיד כתיב, לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם, עד פ דיתער ז ההוא עולם, ויתמסרון בדינוי, וכיון דאתמסרו ביה למתדן, כדין כתיב וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים, ההיד מן העולם ועד העולם, ר עד העולם דיקא. ט כדין כתיב, ויאמינו ביי ובמשה עבדו.

(רו) ה אז ישיר משה. ר' יהודה פתח, וי בטרם אצרך בבטן ידעתך וגו'. זכאה חולקהון דישראל, דקב"ה אתרעי בהו יתיר מכל שאר עמין. ומסגיאות רחמותא דרחים להו, אוקים עליהו נביאה ת דקשוט, ורעיא מהימנא. ואתער עליה רוחא קדישא, יתיר מכל שאר נביאי מהימני, ואפיק א ליה מחולקיה ממש, ב ממה דאפריש יעקב מבנוי לקודשא בריך הוא, ג שבטא דלוי, וכיון דהוה ז לוי ה דיליה, נטל ליה קב"ה, ואעטר ליה בכמה עטרין, ומשח ליה במשח רבות ו קדישא דלעילא, וכדין אפיק מבנוי, רוחא ז קדישא לעלמא, ווריו ח ליה בהימנוי קדישי, מהימנותא רבא.

(רח) ט תנא, בההיא שעתא דמטא זמניה דמשה נביאה מהימנא. לאחתא לעלמא, אפיק קב"ה רוחא קדישא מגזרא דספירו דאבן טבא, דהוה גניז כ במאתן

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ה) להלן אות רי"ד צ"ח. ו) (ירמיה א') ח"ב קמת. פ דאתער. צ הוא; האי; הוא האי (ד"א). ק ואתמסרון. ר ועד; ל"ג עד העולם. ש ביה זמנא. ת קשוט מהימנא. א להו. ב ל"ג ממה. ג ל"ג שבטא דלוי. ד ל"ג לוי. ה ליה. ו קודשא. ז מוסיף לויאי שמשוי דקב"ה וכהנא קדישא. ח להו. ט ובההוא ול"ג תנא. י ל"ג לאחתא לעלמא. כ בארבעין ומאתן; תמן ואעטריה בשס"ה עטרי ואנהיר עליה רמ"ח נהורין.

או ישיר משה

הסולם

זאמר

בכמה עטרות, ומשח אותו בשמן המשחה הקדוש שלמעלה, ואו הוציא מבניו רוח קדוש אל העולם וחגר אותו באבנטיו הקדושים של האמונה הגדולה, שהיא בינה. (רח) **תנא בההיא שעתא וכו' : למדנו**, בשעה ההיא שהגיע זמנו של משה הנביא הנאמן לרדת לעולם, הוציא הקב"ה רוח קדוש ממחצבת של ספיר האבן הטוב, שהיא המלכות, שהיה גנוז ברמ"ח אורות והאיר עליו. ועטר אותו בשס"ה עטרות ועמדו לפניו, והפקיד אותו על כל אשר לו. ונתן לו מאה ושבעים ושלשה מפתחות. ועטר לו בחמש עטרות, וכל עטרה ועטרה עולה ומאירה באלף עולמות המאירים ונרות הגנוזים באוצרות מלך הקדוש העליון. ביאור הדברים. שהזהר הולך ומבאר המוחין, שזכה בהם משה מטרם שירד לארץ. ונדע שסדר המוחין הוא בדרך כלל, הוא שמתחילה מקבל ו"ק בלי ראש, שהי"ס חסדים חסרי ג"ר. ואח"כ מקבל ג"ר בבחינת נשמה. ואח"כ

נסים, כל המצרים צללו בים על ידי עולם הזה, וקרה לישראל נס בעולם הזה, וע"כ כתוב, לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. דהיינו עד שיתעורר עולם ההוא ויהיו נמסרים בדינוי, וכיון שנמסרו לו להיות נדונים, או כתוב, וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים. ז"ש, מן העולם ועד העולם. עד העולם בדיוק, דהיינו עד שיתעורר העולם שלמטה. או כתוב, ויאמינו בה' ובמשה עבדו.

זאמר או ישיר משה

(רו) **אז ישיר משה : ר' יהודה פתח**, בטרם אצרך בבטן ידעתך וגו'. אשרי חלקם של ישראל, שהקב"ה רצה בהם יותר מכל שאר העמים, ומרוב האהבה שאהב אותם הקים להם נביא אמת ורועה נאמן, והעיר עליו רוח הקודש יותר מכל שאר נביאים הנאמנים והוציאו מחלקו ממש, דהיינו ממה שהפריש יעקב מעשר מבניו להקב"ה, שהוא שבט לוי, וכיון שהיה לוי שלו, לקחו הקב"ה ועטר אותו (דפו"י דף ג"ג ע"ב)

וארבעין ותמניא ז נהורין, ואתנהיר עליה. ואעטריה בשס"ה עטריין, מ קיימי קמיה, ואפקיד ליה בכל ז דיליה. ויהב ליה ס מאה ושבעין ותלת מפתחין. ואעטר ליה בחמש עטריין, ט וכל עטרא ועטרא סליק ואנהיר באלף עלמין דנהרין, ובוצינין דגניזין בגנזיאי דמלכא קדישא עלאה.

רט) כדין אעבריה בכל פ בוצינין דבגנתא דעדן, ואעליה ז בהיכליה, ואעבריה בכל חיילין וגייסין דיליה. כדין אזדעזעו כלהו, פתחו ואמרו, אסתלקו ק מסחרניה, דהא קב"ה ר אתער רוחא לשלטאה למרגזו עלמין. קלא נפק ואמר, ט מאן הוא דין, דכל מפתחין אלין * בידוי. פתח קלא אחרא ואמר, קבילו ליה בגוייכו, דא הוא דזמין ת לנחתא בין בני נשא, זומינא אורייתא, גניזא דגנזיאי, לאתמסרא בידוי, ולארעשא עלמין דלעילא ותתא על ידא דדין. ביה שעתא אתרגישו כלהו, ונטלין אבתריה, פתחו ואמרו, ט הרכבת אנוש לראשנו באנו באש ובמים.

רי) כדין סלקא ההוא רוחא, וקיימא קמי מלכא. א מ פתיחא, סליק ואתעטר בעטרוי, ואעטריה בתלת מאה ועשרין וחמש עטריין, ואפקיד מפתחוי בידוי. ט

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ז (תהלים ס"ו) וארא מ"ט צ"י.
 ז ל"ג מן נהורין עד עטריין. מ וקאיי. נ ביתיה ;
 ביתא דיליה. ס מאתן ושבעין וחמש. ט ובכל.
 פ בוסמין. ז מוסיף בהיכליה מ פתיחא סליק ואתעטר בעטרוי ואעטריה בתלת מאה ועשרין ותמש עטריין
 ואפקיד מפתחוי בידוי. ק מוסיף מסחרניה סטרא דסטריין. ר אתבר. ש מהו דין ; מאן דין. ת לאנחתא.
 א ל"ג מן מי עד ש"י.

או ישיר משה

הסולם

מאמר

ספירות דאו"א שכל ספירה וספירה עולה במספר אלף. ואח"כ מבאר מוחין דיחידה. וז"ש ובוצינין דגניזין בגנזיאי דמלכא קדישא עלאה, דהיינו שהם נעלמים ומלובשים באבא עלאה, שנקרא, מלך העליון הקדוש. והיינו האורות דאו"א, שה"ס יחידה. רט) כדין אעבריה בכל וכו'; או העבירו בכל האורות שבגן עדן, והכניסו להיכלו והעבירו בכל הצבאות והמחנות שלו. או נודעזעו כולם, פתחו ואמרו, הסתלקו מסביבתו, כי הקב"ה העיר רוח לשלוט להרגיז העולמות. יצא קול ואמר, מי הוא זה שכל מפתחות הללו בידוי. פתח קול אחר ואמר, קבלו אותו בתוככם, זהו שעתיד לרדת בין בני אדם ועתידה התורה, הגנוזה מכל גנוז, להתמסר בידוי, ולהרעיש העולמות שלמעלה ושלמטה על ידי זה. בה בשעה התרגשו כולם ונסעו אחריו. פתחו ואמרו, הרכבת אנוש לראשנו באנו באש ובמים.

רי) כדין סלקא ההוא וכו'; או עלה רוח ההוא דמשה, ועמד לפני המלך. מ' פתוחה עלתה והתעטרה בעטרותיה, ועטר אותה, את הרוח

ואח"כ בבחינת חיה, ואח"כ בבחינת יחידה. גם נודע שרמ"ח הוא בחי' ו"ק ושס"ה הוא בחי' ג"ר. (כמ"ש ב"א דף קע"ה ד"ה ב"אור).

ח"ש, אפיק קב"ה רוחא קדישא וכו': דהוה גניז ברמ"ח נהורין, שבוה השיג משה מוחין דו"ק. ואעטריה בשס"ה עטריין היינו מוחין דג"ר. ויהב ליה מאה ושבעין ותלת מפתחין, היינו האורות דקו האמצעי המכונים מפתחות, מטעם שאין הקוים ימין ושמאל יכולים להאיר עד שבא קו האמצעי ופותח אותם, ואז מקבל קו האמצעי כל שיעור האורות שגרם לצאת בכ" קוים העליונים (כנ"ל ב"א אות שס"ג) ומקו ימין הוא מקבל מאה אורות, דהיינו כל הע"ס שלו. מטעם היותם אור החסדים, ומקו השמאל, ששם אור החכמה אינו מקבל רק ע' עטרות לבד ולא הג"ר דחכמה, וע"כ חסר שלשים. אמנם יש לו התכללות מג"ר, ונחשבים רק למספר ג' לבד, וע"כ הם מאה ושבעים ותלת מפתחין. ואח"כ מבאר מוחין דחיה, וז"ש, ואעטר ליה בחמש עטריין, שהם חג"ת נ"ה, וכל עטרא ועטרא סליק ואנהיר באלף עלמין, שהם (דפו"י דף נ"ג ע"ב * דף נ"ד ע"א)

דאבהתא, אעטרו ליה בתלת עטרין קדישין, ואפקידו כל מפתחן דמלכא בידיה, ואפקידו ליה ב בהימנותא, מהימנא דביתא. ה סלקא ואתעטרא בעטרוי, וקבילת ליה מן מלכא.

ריא) כדין, נחת ההוא רוחא [ט] בארבינ דשאטן, בההוא ימא רבא, וקבילת ליה לגדלא ליה למלכא, והיא יהבת ליה ג מתמן זיונין, לאלקאה לפרעה ולכל ארעיה. ובשבתא וברישי ירחי, סלקת ליה למלכא, כדין ד אקרי שמיא, באלין אתוון רשימין.

ריב) ובההיא שעתא, ה דנפק ו לנחתא לארעא, בזרעא דלוי, אתתקנו ארבע מאה ועשרין וחמש ז בוצינין למלכא, וארבע מאה ועשרין וחמש גליפין ממנן,

דרך אמת

[ע] בספינות המשוט בים הגדול.

חלופי גרסאות

ב ל"ג בהימנותא; מהימנותא. ג מתנן. ד אתקרי. ה נחתת; דנחת (ד"א). ו ל"ג לנחתא. ז בוצינין; כורסיין

מאמר

הסולם

או ישיר משה

נתבאר שהאורות דקו אמצעי מכונה מפתחות (לעיל אות ר"ח).

ו"ש, ש' דאבהתא, אעטרו ליה בתלת עטרין קדישין, שהם ג' קוין חג"ת דו"א שלמעלה מחזה, המכונים ג' רגלי הכסא. ואפקידו כל מפתחין דמלכא בידיה, דהיינו כל מוחין דו"א, שמבחינת קו אמצעי מכונים מפתחות כנ"ל. ואפקידו ליה בהימנותא מהימנא דביתא. הנוקבא הכוללת דו"א מכונה בית, ולהיותו קבל כל מוחין דו"א, נעשה נאמן, דהיינו להשפיע אל הבית שהיא הנוקבא.

ו"ש, ה' סלקא, שהיא המלכות שעלתה למעלה מחזה. ואתעטרא בעטרוי, שמקבלת ג' קוין חג"ת דו"א ונעשתה רגל רביעי אל הכסא, וקבילת ליה מן מלכא, שמקבלת נשמת משה מן המלך.

ריא) כדין נחת ההוא וכו': או כשקבלו המלכות, ירד רוח ההוא, דמשה, באניות השטות בים הגדול ההוא, שהוא המלכות, וקבלה המלכות אותו, כדי לגדלו אל המלך שיוכל להלביש את ז"א, והיינו על ידי שיקבל ממנה הארת החכמה והגדלות, והיא נתנה לו משם, מבחינת הים הגדול שבת, שה"ס הארת שמאל, כלי זיין להכות את פרעה ולכל ארצו. ובשבת ובראשי חדשים, היא מעלה אל המלך, שהוא ז"א, ואז נקרא שמו באלו אותיות הרשומות, שהם מ' ש' ה'. כמ"ש לעיל.

ריב) ובההיא שעתא דנפק וכו': ובשעה ההיא שיצא לרדת לארץ להתלבש בגוף בורע לוי, התתקנו תכ"ה נרות למלך. שהיא

הרוח, בשכ"ה עטרות, והפקיד מפתחותיו בידיה. ש' הרומזת לג' אבות, העטירו אותו בג' עטרות קדושות, והפקידו כל מפתחות המלך בידיה, ומינו אותו בנאמנות, להיות נאמן הבית. ה' עלתה והתעטרה בעטרותיה, וקבלה אותו מן המלך.

פירוש. נודע סוד כרטיא עלאה שמחזה ולמעלה דו"א, שחג"ת דו"א הם ג' רגלי הכסא. והמלכות אשר שם, ה"ס רגל רביעי, והכסא עצמו ה"ס בינה. וז"ס ג' אותיות מ' ש' ה', אשר מ', ה"ס הכסא עצמו. ש' ה"ס ג' רגלי הכסא חג"ת. ה' ה"ס המלכות, רגל רביעי. ומשה היה מרכבה לקו האמצעי, שה"ס ז"א. וז"ס משה זכה לבינה, משום שהיה מרכבה לקו האמצעי המכריע בימין ושמאל דבינה.

ו"ש, סלקא ההוא רוחא וקיימא קמי מלכא, דהיינו שהיה מרכבה למלכא, שהוא ז"א. ואז השפיעו עליו ג' אותיות, מ' ש' ה'. וז"ס מ' פתיחא סליק ואתעטר בעטרוי, שהכסא עלתה ונתעטרה במוחין שלה שיצאו ונתגלו ע"י קו האמצעי, בסוד תלת נפקי מחד ואו, ואעטריה בשכ"ה עטרין, בסוד חד בתלת קיימא, (כנ"ל ב"א אות שס"ג ע"ש) ומה שנקרא שכ"ה עטרין, הוא מלשון וחמת המלך שככה, כי מטרם שקו האמצעי הכריע בין ב' קוי הבינה, היתה מחלוקת בין ימין ושמאל ועל ידי הכרעתו שכ"ה שקטה המחלוקת. (ע"י ב"א נ"ז ד"ה וזו) וכיון ששכ"ה, היתה כל הסבה למוחין דו"א שמקבל מבינה, ע"כ מכנה אותם שכ"ה עטרין, ואפקיד מפתחוי בידי, כבר (דפו"י דף נ"ד ע"א)

אוזפיה ליהוה רוחא לאתריה, כד נפק לעלמא, אתנהרא ה באנפוי, וביתא אתמלייא מזיותיה. ביה שעתא, קרא עליה קב"ה, בטרם אצרך בבטן ידעתך ובטרם תצא מרחם הקדשתיך נביא לגוים נתתיך.

ריג) רבי יצחק אמר, ביה שעתא ^ח קטל קב"ה לרברבא ממנא דמצראי, וחמו ליה משה ובני ישראל, כדין אמרו שירה. הה"ד, ^ט וירא ישראל את מצרים מת, אז ישיר משה ובני ישראל.

ריד) ^ח אז ישיר משה ובני ישראל וגו'. רבי אבא פתח ואמר, אסתכלנא בכל תושבחן דשבחו לקב"ה, וכולם פתחו באז. ^ט אז אמר שלמה. ^י אז ידבר יהושע. ^כ אז ישיר ישראל. מ"ט.

רטו) אלא הכי תאנא, כל נסין וכל גבורן דאתעבידו להו לישראל, כד אתנהיר נהירו דעתיקא קדישא בעטרוי, גליפין רשימין ^כ בא, ^ג בא' אנקיב בחשוכי, ונהיר לכל עיבר. וכד אתחבר נהירו דאלף ומטי לזיין, מאן זיין. דא ^ז חרב ליי מלאה דם. כדין עביד נסין וגבוראן, בגין דאתחבר א' עם ז'. ודא הוא שירתא. שירתא היא דכל סטריין, ודא הוא אז ישיר.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ח אפיל. ט ל"ג מן וירא עד או. י ל"ג מ"ט. כ באו. ז וא; וי; בו.

ח ב"א רי"ד צ"ה. ז"ח כ"ג ט"א שכ"ב ת"ח צ"ד ט"ג ש"ג. צ"ז ט"א שכ"ו. ט (מלכים א' ח) ח"ג יז: י (יהושע י) ז"ח ט"ז ט"א של"ט. כ (במדבר כ"א)

ח"ג רפו. ז"ח ג' ט"ב של"ה. ט"ג ט"א שכ"ב. ז (ישעיה ל"ד) ב"ב קפ"ה צ"ב.

אז ישיר משה

הסולם

מאמר

להקב"ה וכולם פתחו באז. אז אמר שלמה. אז ידבר יהושע. אז ישיר ישראל. מהו הטעם.

שהוא ז"א, ותכ"ה חקיקות ממונים לוו את רוח ההוא דמשה למקומו. כשיצא לעולם האירה ה', שהיא השכינה, בפניה, והבית נתמלא מן הזיו שלה. בה בשעה קרא עליו הקב"ה בטרם אצרך בבטן וכו'.

רטו) אלא הכי תאנא וכו': ומשיב. אלא כך למדנו. כל הנסים וכל הגבורות שנעשו להם לישראל. הוא, כשהאיר אור עתיקא קדישא, דהיינו א"א, בעטרותיה, דהיינו הארת ג"ר, בעת שמחזיר בינה ותו"מ לראשו, הם חקוקים ורשומים בא' אשר יי העלינה של הא' הוא קו ימין, וקו תחתונה שבא' היא קו שמאל, והקו שביניהם הוא קו האמצעי המכריע בא' נוקב בחושך, דהיינו קו אמצעי שבא' שנוקב וממעט קו שמאל, שהוא חושך, לבחינת ו"ק דג"ר ואז ומאיר לכל צד, דהיינו בין בחכמה בין בחסדים. וכשמתחבר אור של הא' ומגיע אל ה', מי הוא ז' זו היא חרב לה' מלאה דם, דהיינו המלכות בשעה שהיא נטויה לשמאל. אז עושה ניסים וגבורות, משום שנתחבר א עם ז'. וזה הוא שירה. שירה היא המאירה לכל הצדדים. בין לחכמה בין לחסדים. וזה הוא אז ישיר.

פירוש השם תכ"ה, הוא יוצא בזווג על מסך הממעט את הרוח העליון שיוכל להתגשם ולהתלבש בגוף ברחם אמו. ונבחן בו שיעור קומה של אור היוצא בזווג הזה, וה"ס תכ"ה נרות שנתקנו למלך. וכחות המיעוט היוצאים מן המסך, מכוונים תכ"ה חקיקות, שהן נעשו ממונים להוריד את הרוח לרחם אמו. וז"ש אוזפיה ליהוה רוחא לאתריה. ואחר שנתקן בו' חדשי עבור, האירה עליו השכינה. וז"ש אתנהרא ה' באנפוי.

ריג) ר' יצחק אמר וכו': רי"א, בה בשעה הרג הקב"ה לשר הממונה של מצרים, וראו אותו משה ובני ישראל אז אמרו שירה. ז"ש וירא ישראל את מצרים מת אז ישיר משה ובני ישראל.

ריד) אז ישיר משה וגו': ר' אבא פתח ואמר. הסתכלתי בכל התשבחות ששבחו (דפו"י דף נ"ד ע"א)

רטז) ישיר, שר מבעי ליה. אלא מלה דא תליא, ו ואשלים לההוא זמנא, ואשלים לזמנא דאתי, דזמינין ישראל לשבחה שירתא דא. משה ובני ישראל, מכאן אוליפנא, דצדיקיא קדמאי, אע"ג דאסתלקו בדרגין עלאין דלעילא, ואתקשרו בקשורא דצוררא דחיי, זמינין כלהו לאחייא בגופא, ולמחמי נ אתיין וגבורן דקא עביד קב"ה לישראל. ו ולמימר שירתא דא, הה"ד אז ישיר משה ובני ישראל.

ריז) ר' שמעון אמר מהכא, ו יוסיף יי שנית ידו לקנות את שאר עמו. לקנות: כד"א, ו קנני ראשית דרכו. את שאר עמו: אלין אינון צדיקיא דבהון, דאקרון שאר, כד"א ו וישארו שני אנשים במחנה. ותנינן, לית עלמא מתקיימא אלא על אינון דעבדי גרמייהו שיריים.

ריח) ואי תימא, הואיל ואתקשרו בצוררא דחיי, ומתענגי בענוגא עלאה, אמאי יחית לון קב"ה לארעא. פוק ואוליף מזמנא קדמאה, דכל אינון רוחין ונשמתין, דהוו בדרגא עלאה פ דלעילא ז וקב"ה ק אחית להו לארעא לתתא. כל שכן השתא, דבעי קב"ה לישראל ר לעקימא, כד"א ו כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. ואי תימא, אינון דמיתו בעטיו דנחש. אפילו אינון יקומו, ויהון מארי דעיטא, למלכא משיחא.

ריט) ועל דא תנינן, משה זמין למימר שירתא לזמנא דאתי. מ"ט. בגין דכתיב, ו כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. אראנו, אראך מבעי ליה.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ו) (שם י"א) ויחי לי צ"ג. ו) (משלי ח') ב"א קצ"ג
 ז"א. ו) (במדבר י"א). ו) (קהלת ז') ת"ז תנ"ו צ.
 ו) (מיכה ז') לעיל אות קצ"ב צ"ר.
 ח ל"ג מן ואשלים עד ואשלים; ל"ג ואשלים לזמנא דאתי. נ אתין. ו ל"ג ולמימר שירתא דא. ע נחית. פ לעילא. ז וקב"ה. ק נחת. ר עקימא.

מאמר

הסולם

או ישיר משה

רטז) ישיר, שר מבעי וכו'; שואל, כתוב ישיר משה, הלא שר משה היה צריך לומר ומשיב. אלא דבר זה תלוי לעתיד לבא, שהשלים לאותו זמן והשלים לעתיד לבא, שעתידים ישראל לשבח שירה זו לעתיד לבא. משה ובני ישראל, מכאן למדנו, שצדיקים הראשונים, אע"פ שנסתלקו במדרגות העליונות שלמעלה ונקשרו בקשר של צרור החיים, הם עתידיים כולם לעמוד לתחיה בגוף ולראות ולומר שירה זו, ז"ש אז ישיר משה ובני ישראל.

ריז) ר' שמעון אמר וכו'; רש"א, מכאן, יוסיף ה' שנית ידו לקנות את שאר עמו. לקנות פירושו, כש"א, ה' קנני ראשית דרכו. את שאר עמו, אלו הם הצדיקים שבהם הנקראים שאר. כמש"א, וישארו שני אנשים במחנה. ולמדנו, למה נקראים שאר, משום שאין העולם מתקיים אלא על אלו שמשוימים עצמם שירים, וע"כ נקראים הצדיקים שאר, מלשון שירים.

ריט) ועל דא תנינן וכו'; ועל כן למדנו, משה עתיד לומר שירה לעתיד לבא. מהו הטעם. משום שכתוב, כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. שואל. אראנו, אראך היה צריך

(דפו"י דף נ"ד ע"א)

אלא אראנו ממש, למאן דחמא בקדמיתא, יחמי ליה תניינות, ודא הוא אראנו, וכתוב (ז) אראנו בישע אלהים, (ק) ו ואראהו בישועתי. * וכדין אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ליי.

רכ) שירתא דמטרוניתא לקב"ה. תנינן, כל בר נש דאמר שירתא דא בכל יומא, ומכוון בה, זכי ת למימרא לזמנא דאתי. דהא אית בה עלמא א דעבר, ואית בה עלמא דאתי, ואית בה קשרי מהימנותא, ואית בה יומי דמלכא משיחא. ב ותלי עלה, כל אינון תושבחהן אחרנין, דקאמרי עלאי ותתאי.

רכא) השירה ג שיר ד זה מבעי ליה. אלא ה שירתא, דקא משבחת מטרוניתא למלכא. ומשה מתתא לעילא קאמר, והא אוקמוה. ליי: בגין ו דאנהיר לה מלכא אנפאה, ר' יוסי אמר, דכל אינון משחין, דהוו נגדין, משיך מלכא קדישא לקבלה, בגיני כך משבחה ליה מטרוניתא.

רכב) אמר רבי יהודה, אי הכי, אמאי כתיב משה ובני ישראל, והא מטרוניתא בעיא לשבחה. אלא, זכאה חולקהון דמשה וישראל, דאינון הוו ידעין לשבחה למלכא, בגין מטרוניתא כדקא יאות, בגין דכל ההוא חילא וגבורה דילה, ירתא מן מלכא.

רכג) ר' חייא פתח ואמר, (ד) קומי רוני בלילה לראש אשמורות. קומי רוני: דא כנסת ישראל. בלילה: בגלותא. ר' יוסי אמר, בלילה: בזמנא דהיא שלטא

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ז) (תהלים ג) ח"ג כ. (ק) (שם צ"א). (ר) (איכה ב') ח"ב פו: ח"ג קא:

ש ל"ג ואראהו בישועתי. ת למימרה. א דין. ב את לאעלאה ול"ג ותלי עלה. ג שירת שיר מבעי. ד ל"ג זה. ה ל"ג שירתא. ו דנהיר אנפוי מלכא לקבלה: מוסיף דאנהיר לה מלכא אנפאה ונהיראנפוי מלכא לקבלה.

או ישיר משה

הסולם

מאמר

לה, היא שרה לה' משום שהמלך האיר לה פנים. ר' יוסי אמר, כל אלו השמנים, דהיינו האורות, שהיו נמשכים, משך לה המלך הקדוש, משום זה שבחה לו המטרוניתא.

רכב) אמר ר' יהודה וכו': אר"י, אם כן, שהיא שירת המטרוניתא אל המלך, למה כתוב, משה ובני ישראל, והרי המטרוניתא צריכה לשבח. ומשיב, אלא אשרי חלקם של משה וישראל, שהם היו יודעים לשבח אל המלך בשביל המטרוניתא כראוי, משום שכל כח וגבורה שלה ירשה מן המלך.

רכג) ר' חייא פתח וכו': רח"פ ואמר, קומי רוני בלילה לראש אשמורות. קומי רוני, זו כנסת ישראל, שהיא המלכות. בלילה, היינו בגלות. ר' יוסי אומר, בלילה, היינו בזמן שהיא שולטת ומתעוררת. כי המלכות שולטת בלילה. לראש אשמורות, בראש, היה צריך לומר, ומשיב, אלא, לראש, הוא כמ"ש

צריך לומר, ומשיב. אלא אראנו ממש, שמי שראה בתחילה, דהיינו משה, יראה שנית, וזה הוא אראנו. וכתוב, אראנו בישע אלקים. ואז, אז ישיר משה ובני ישראל וגו'.

רכ) שירתא דמטרוניתא לקב"ה וכו': היא שירה של המטרוניתא, שהיא המלכות, אל הקב"ה, למדנו, כל אדם שאומר שירה זו בכל יום, ומכוון בה, זוכה לאמר לעתיד לבא, כי יש בה עולם העבר, ויש בה עולם הבא, ויש בה קשרי האמונה, ויש בה ימי מלך המשיח. ונתלים עליה כל התשבחות האחרות שאומרים העליונים והתחתונים.

רכא) השירה, שיר זה וכו': שואל, כתוב, השירה לשון נקבה, שיר זה היה צריך לומר, לשון זכר. ומשיב, אלא היא שירה שהמטרוניתא משבחת אל המלך, שהוא ז"א. ומשה ממטה למעלה אמר, מן המלכות אל ז"א. וע"כ אומר שירה, לשון נקבה. וכבר בארזה. (דפו"י דף ג"ד ע"א *) דף ג"ד ע"ב)

ומתערא, לראש אשמורות, ^ז בראש מבעי ליה. אלא לראש, כמה דכתיב, ^ט על ראש המטה. ואוקימנא, ראש המטה, דא יסוד. אוף הכא לראש, דא יסוד, דמטרוניתא מתברכא ביה. ראש אשמורות: דא הוא רישא, דנצח והוד.

רכד) ר' יוסי אמר, דא הוא רישא דכתרי מלכא וסיומא. רבי אבא אמר, לראש אשמורות כתיב חסר, ודא הוא רישא, ראש המטה. וכלא במלכא קדישא עלאה אתמר, ודא הוא ליי.

רכה) רבי ייסא אמר, ^ח השירה הזאת ליי, דא הוא ^ט נהרא דנפיק מעדן, דכל משחא ורבו נפיק מניה, לאדלקא בוצינין. ומשמע לבתר דכתיב אשירה ליי, דא הוא מלכא קדישא עלאה, ועל דא לא כתיב אשירה לו.

רכו) ויאמרו לאמר, ^י לדרי דרין, בגין דלא יתנשי מנייהו לעלמין. דכל מאן דזכי להאי שירתא בהאי עלמא, זכי לה בעלמא דאתי, וזכי לשבחא בה ביומוי דמלכא משיחא, בחדוותא ^כ דכ"י בקב"ה. דכתיב לאמר, לאמר בההוא זמנא. לאמר בארעא קדישא, בזמנא דשרו ישראל בארעא. לאמר בגלותא. לאמר בפורקנא דלהון דישראל. לאמר לעלמא דאתי.

רכז) אשירה ליי נשיר מבעי ליה, מאי אשירה. אלא בגין ^ל דהווי משבחן תושבחתא דמטרוניתא. ליי: דא מלכא קדישא. כי גאה גאה: ^מ דסליק ואתעטר

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ו) (בראשית מ"ז) וירא כ"א צ"ב. ז מוסיף לראש בראש. ח ל"ג השירה הזאת. ט נהורא. י מוסיף דא הוא לדרי. כ דקב"ה ולי"ג דכ"י. ל דתשבחתא דמטרוניתא בעו לשבחא; הווי. מ מוסיף כמה דסליק.

מאמר

הסולם

או ישיר משה

כמ"ש על ראש המטה. והעמדנו, ראש המטה, זהו יסוד. אף כאן, לראש, זהו יסוד, שהמטרוניתא מתברכת בו. ראש אשמורות, זהו ראש של נצח והוד. שהוא יסוד.

רכד) ר' יוסי אמר וכו': זהו ראש של כתרי המלך והסיום. שמבחינת ט"ס דאור ישר דז"א הוא התחתון המסיים. ומבחינת ט"ס דאור חוזר דז"א המאירים ממטה למעלה, נחשב היסוד לכתר דאור"ח (כמ"ש בפמ"ס דף ל"א ד"ה ומתחילה ע"ש) וכיון שהוא ראש הספירות דאור"ח, ע"כ קורא אותו הכתוב לראש אשמורות. ר' אבא אמר לראש אשמורות כתוב, חסר ו', שרומזת על מלכות, וזה היסוד הוא ראש אליה. כמו שנקרא ראש המטה. והכל במלך הקדוש העליון נאמר. שהוא ז"א, דהיינו יסוד דז"א. וזה הוא שנאמר, השירה הזאת לה', דהיינו ליסוד דז"א.

רכה) ר' ייסא אמר וכו': רי"א, השירה הזאת לה', זה הוא הנהר, שהיא בינה, (דפ"י דף ג"ד ע"ב)

כנ"ל

בעטרוי, נ לאפקא ברכאן וחילין וגבוראן, ס לאסקא בכלא. כי גאה גאה: גאה
בהאי עלמא, גאה בעלמא דאתי. כי גאה בההוא זמנא, גאה, בגין דיתעטר בעטרוי
בחדוותא ט שלימותא.

רכח) סוס ורוכבו רמה בים, שולטנותא דלתתא, ושולטנותא דלעילא דאחידן
בהו, אתמסרו בההוא ימא רבא, ושולטנותא רבא למעבד בהו נוקמין. ותנינן, לא
עביד קב"ה דינא לתתא, עד דיעביד בשולטניהון לעילא, הה"ד, (ח) יפקוד יי על
צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה.

רכט) רמה בים, אמר ר' יהודה, ביה בליליא, פ אתער גבורא תקיפא, דכתיב
ביה ויולך יי את הים ברוח קדים עזה כל ז הלילה. בההוא זמנא, בעאת מטרוניתא
מן מלכא, כל אינון אכלוסין דלתתא, וכל אינון שולטנין דלעילא, דיתמסרון בידהא.
וכלהו אתמסרו בידהא, למעבד בהו נוקמין, הה"ד סוס ורוכבו רמה בים. בים
סתם, לעילא ותתא.

רל) עזי וזמרת יה. רבי חייא פתח ואמר, (ב) אחור וקדם צרתני ותשת עלי
כפכה. כמה אצטריכו בני נשא ליקרא ר לקב"ה, בגין דקודשא ב"ה כד ברא עלמא,
* אסתכל ביה באדם למהוי ר שליט על ש כלא. ת והוה דאמי לעלאין ותתאין. נחת
ר ליה בדמו יקירא, וחמו ליה בריין, כדין אתכנשו לגביה, וסגידו לקבליה, ואימתא

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ת) (ישעיה כ"ד) נח ע"ה צ"ג א) ב"ב קע"ד צ"ב. נ ל"ג לאפקא; לאסקא. ס ל"ג לאסקא. ט שלימתא.
ב) (תהלים קל"ט). ח"ב נה. ע: קעט. ריא. רלא: פ ל"ג אתער גבורה תקיפא. צ מוסיף הלילה דאתער
בה גבורה תקיפא. ק דקב"ה. ר שלים בכלא ואתקרי
ת"ז תכ"ט גו: ש דו פרצופין. ו דו פרצופין ו"ג כלא; מוסיף כלא
דו פרצופין; הוה דו פרצופין; דו פרצופין והוה (ד"א). ת והוא. א מוסיף ליה ווהו נעשה אדם וירדו ו"ג.

עזי וזמרת יה

הסולם

מאמר

זמן בקשה המטרוניתא מן המלך כל אלו המוני
המצרים של מטה וכל אלו השרים של מעלה,
שימסרו בידיה. וכולם נמסרו בידיה לעשות
בהם נקמות. ז"ש סוס ורוכבו רמה בים. בים
כתוב סתם, ויורה בין ביס שלמעלה ובין ביס
שלמטה.

כנ"ל, ע"כ כתוב אשרה בלשון יחיד. לה' זהו
המלך הקדוש, שהוא ז"א. כי גאה גאה,
היינו שעלה והתעטר בעטרותיו, להוציא ברכות
וכחות וגבורות להתעלות בכל. כי גאה גאה,
גאה בעולם הזה, גאה בעולם הבא. כי גאה
באותו זמן, גאה, כדי שיתעטר אח"כ בעטרותיו
בשמחה שלמה.

מאמר עזי וזמרת יה

רכח) סוס ורוכבו רמה בים; היינו
הממשלה של מטה, שהיא סוס, והממשלה של
מעלה שהם נאחזים בה, שהיא רוכבו, שתייהן
נמסרו בים הגדול הוא והממשלה הגדולה,
לעשות בהם נקמות. ולמדנו, אין הקב"ה עושה
דין למטה עד שיעשה בממשלתם של מעלה,
ז"ש, יפקוד ה' על צבא המרום במרום, ועל
מלכי האדמה על האדמה.

רל) עזי וזמרת יה; ר' חייא פתח
ואמר, אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפכה.
כמה צריכים בני אדם לכבד את הקב"ה, משום
שהקדוש ברוך הוא, כשברא את העולם, הסתכל
באדם שיהיה מושל על הכל. והיה דומה
לעליונים ותחתונים. הוריד אותו לעולם בדמות
יקרה, וראו אותו הבריות, או התקבצו והשתחו
לפניו, ואימה ופחד נפלה עליהם מיראתו.
ז"ש ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית השדה
ועל כל עוף השמים.

רכט) רמה בים; אמר ר' יהודה, בו
בלילה התעוררה גבורה חזקה, שכתוב בה, ויולך
ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה. באתו
(דפו"י דף ג"ד ע"ב * דף ג"ה ע"א)

עילילה

ודחלא נפלת עלייהו מדחלתיה, הה"ד א) ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים.

רלא) עייליה לגנתיה דנטע, לנטריה למהוי ליה חדו על חדו, ולאשתעשע ביה. עבד ליה פ) טרוצטבולין מחפיין באבני יקר, ומלאכין עלאין חדאן קמיה. לבתר פקיד ליה על אילנא חד ולא קאים בפקודא דמאריה.

רלב) אשכחנא בספרא דחנוך, דלבתר דסליק ליה קב"ה, ואחמי ליה כל גנזיאי ב דמלכא, עלאי ותתאי, אחמי ליה אילנא דחיי, ואילנא דאתפקד עליה אדם, ואחמי ליה דוכתיה דאדם בגנתא דעדן. וחמא, דאלמלי נטיר אדם פקודא דא, יכיל לקיימא תדירא, ולמהוי תדירא ג תמן. הוא לא נטר פקודא דמאריה, נפק ד בדימוס ואתענש.

- רלג) רבי יצחק אמר, ה אדם דו פרצופין אתברי, והא אוקימנא, ט) ויקח אחת מצלעותיו, נסרו הקב"ה ואתעבידו תרין, ממזרח ו ממערב, הדא הוא דכתיב, ח) אחור וקדם צרתני. אחור דא מערב, וקדם דא מזרח.

- רלד) ר' חייא אמר, מה ז עביד קודשא בריך הוא, ח תקין לההוא נוקבא, צ) ושכליל שפירותה על כלא, ועייליה לאדם, הה"ד ויבן יי אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה. תא חזי, מה כתיב לעילא, ויקח אחת מצלעותיו. מאי אחת. כד"א א) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה. מצלעותיו: מסטרוי. כד"א, ז) ולצלע המשכן.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ג) (בראשית ט') הקסה"ז ק"פ צ"א. ד) (בראשית ב') ב"א רליא צ"ו. ה) (תהלים קל"ט) לעיל אות רכ"ט צ"ב. ו) (שיר ר') לעיל ג"ו צ"ע. ז) (שמות כ"ו)

דרך אמת פ) עשה לו לאדם הראשון מושב אחד שעושים למלכים שמביאים שם לפנייהם אריות ונמרים ושאר חיות ומססין זה על זה להלחם יחד וכלם עם אדם ואדם עם כלם. צ) יסד יפיה על כולם והכניסה לאדם הראשון.

עזי וזמרת יה

הסולם

מאמר

רלג) ר' יצחק אמר וכו': רי"א. אדם בשני פנים נברא. וכן בארוה, ויקח אחת מצלעותיו. נסרו הקב"ה ונעשו שנים, ממזרח וממערב, אדם ממזרח וזוה ממערב. ז"ש אחור וקדם צרתני. אחור זה מערב, וקדם זה מזרח.

רלד) ר' חייא אמר וכו': רח"א. מה עשה הקב"ה תקן אותה הנקבה ושכלל יפיה על כל, והביאה לאדם. ז"ש, ויבן ה' אלקים את הצלע וגו'. בוא וראה, מה כתוב למעלה, ויקח אחת מצלעותיו. מהו אחת. הוא כמש"א. אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה. שהיא המלכות. מצלעותיו, פירושו מצדדיו. כמש"א ולצלע המשכן. כי נלקחה מצד שמאל.

ר'

רלא) עייליה לגנתיה דנטע וכו': הכניסו אל הגן שנטע לשמר, להיות לו שמחה על שמחה, ולהשתעשע בו. עשה לו חופה מכוסה באבני יקר, ומלאכים העליונים שמחים לפניו. אחר כך צוה אותו על אילן אחד שלא יאכל ממנו, ולא עמד במצות אדונו.

רלב) אשכחנא בספרא דחנוך וכו': מצאתי בספר של חנוך. שלאחר שהעלה אותה, את חנוך, והראה לו כל אוצרות המלך העליונים והתחתונים, הראה לו עץ החיים, ואת העץ שנצטוה עליו אדם, והראה לו מקומו של אדם בגן עדן. וראה, שאם היה שמר אדם מצוה זו של עץ הדעת, היה יכול לחיות תמיד, ולהיות תמיד שם. הוא לא שמר מצות אדונו, יצא לדין ונענש.

דפו"י דף ג"ה ע"א)

ר' יהודה אמר, קב"ה נשמתא עלאה יהב ביה באדם, וכליל ביה חכמתא וסכלתנו, למנדע כלא. מאן אתר יהב ביה נשמתא. ר' יצחק אמר, מאתר דשאר נשמתין קדישין • קא אתיין.

ר' יהודה אמר, מהכא. דכתיב (ח) תוצא הארץ נפש חיה, מאן הארץ. מההוא אתר דמקדשא אשתכח ביה. נפש חיה, נפש חיה סתם, • דא נפשא דאדם קדמאה דכלא.

ר' חייא אמר, אדם הוה ידע חכמתא עלאה, יתיר ממלאכי עלאי, והוה מסתכל בכלא, וידע ואשתמודע למאריה, יתיר מכל שאר בני עלמא. בתר דחב, אסתמו מניה מבועי דחכמתא, • מה כתיב (ט) וישלחו יי' אלהים מגן עדן לעבוד את האדמה.

ר' אבא אמר, אדם הראשון מדכר ונוקבא אשתכח, הה"ד • ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותינו, ועל דא, דכר ונוקבא אתעבידו כחדא, • ואתפרשו לבתר. ואי תימא, • הא דאמר האדמה אשר לקח משם. הכי הוא ודאי, ודא היא נוקבא, • וקב"ה אשתתף עמה, ודא הוא דכר ונוקבא, • וכלא • הוא מלא • חדא.

ר' יוסי אמר, עזי וזמרת יה, • אינון דכלילין דא בדא • ולא אתפרשאן דא מן דא • ולעלמין • אינון בחביבותא, ברעותא חדא, • דמתמן • אשתכחו משיכן דנחלין ומבויעין לאסתפקא כלא, ולברכא כלא, לא כדיבי מימי מבויעין, כד"א

חלופי גרסאות

ט ל"ג קא. י ד"א. כ ממה דכתיב. ל ואתפרישו. מ ל"ג הא דאמר. נ דקב"ה. ס ל"ג הוא. ע כלומר כלילין. פ לא. צ לעלמין. ק ל"ג אינון. ר מתמן. ש אתמשכו.

מסרת הזוהר

(ז) (בראשית א') הקסה"ז קע"ה צ"א, קע"ז צ"ג. (ט) (שם ג') ב"ב קפ"ג צ"ב. י' (שם א') הקסה"ז קע"ט צ"א.

עזי וזמרת יה

הסולם

מאמר

העליונים, והיה מסתכל בכל וידע והכיר אדונו יותר מכל שאר בני העולם. אחר שחטא, נסתמו ממנו מעינות החכמה. מה כתוב, וישלחו ה' אלקים מגן עדן לעבוד את האדמה. ר' יהודה אמר וכו'! ר"א. אדם הראשון יצא מזכר ונקבה, דהיינו זו"ן, ז"ש ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, וע"כ, גם אדם נעשו זכר ונקבה ביחד, ואח"כ נפרדו זה מזה. ואם תאמר, הרי אמר, האדמה אשר לקח משם. ולא מזו"ן העליונים. ומשיב כן הוא ודאי. שנלקח מן האדמה, וזו היא נוקבא דו"א והקב"ה, דהיינו ז"א, נשתתף עמה. וזה זכר ונקבה שאמרנו. והכל הוא דבר אחד.

ר' יוסי אמר וכו'! ר"א. עזי וזמרת יה. היינו אלו הכלולים זה בזה, ואינם נפרדים זה מזה, ולעולם הם באהבה, ברצון אחד, שהם או"א הנקראים י"ה. שמשם נמצאים זרמי הנחלים והמעיינות להספיק לכל, ולברך

ר' יהודה אמר וכו'! ר"א הקב"ה נתן נשמה עליונה באדם, והכליל בה חכמה ותבונה לדעת הכל. שואל, מאיזה מקום נתן בו נשמה. ר' יצחק אמר, ממקום ששאר הנשמות באות, דהיינו בינה, שאור הבינה נקרא נשמה.

ר' יהודה אמר מהכא וכו'! ר"א. מכאן, שכתוב, תוצא הארץ נפש חיה. שואל, מאיזה מקום בארץ. ומשיב, מאותו מקום שהמקדש נמצא בו, כי הארץ היא מלכות, ומקום המקדש הוא בינה שבה. נפש חיה. אומר נפש חיה סתם, והכתוב אינו מפרש, נפש של מי. ואומר, זהו נפש של אדם הראשון מכל. פירוש, אור הנפש הוא אור המלכות, אבל נמשך מבינה שבה, וע"כ אומר שנמשך ממקום המקדש, שהיא בינה שבה.

ר' חייא אמר וכו'! רח"א. אדם היה יודע חכמה עליונה יותר ממלאכים דפ"י דף ג"ה ע"א

ו) וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו וע"ד ויהי לי לישועה, דבגיני כך, מלכא קדישא משיך ואחסין לתתא, ואתער ימינא למעבד נסין.

רמ) זה אלי ואנוהו. דא צדיק, דמניה נפקין ברכאן ת בזווג. ואנוהו : בההוא אתר דחביבותא אשתכח ביה, ודא הוא מקדשא. אלהי אבי וארוממנהו, משה קאמר דא, לגבי אתר דלואי אתיין מההוא סטרא * וע"ד שלימותא דכלא הוא ב בההוא אתר.

רמא) ר' יצחק אמר, ויהי לי לישועה, דא מלכא קדישא, והכי הוא. ומנלן. מקרא אחרינא אשכחנא ליה, דכתיב ו) כי עזי וזמרת יה יי ויהי לי לישועה, נ ממשמע דקאמר יי ויהי לי לישועה, * דא מלכא קדישא.

רמב) עזי וזמרת יה וגו', ר' חזקיה פתח ואמר, בהאי קרא דכתיב, ו) בכל עת אוהב הרע ואח לצרה יולד. בכל עת אוהב הרע, דא קב"ה, דכתיב ביה ו) רעך ורע אביך אל תעזוב.

רמג) ואח לצרה יולד, בשעתא דיציקון כך שנאך, קב"ה מה אמר, ו) למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך, ד דישאל, אקרון אחים ה ורעים לקב"ה. יולד מהו, וכי השתא יולד. אלא בשעתא דעקתא יולד בעלמא, אח יהא לקבלך, לשזבא כך מכל אינון דעקין לך.

רמד) רבי יהודה אמר, יולד : דמלכא קדישא יתער בהאי עז, ו לנקמא כך

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ו) (ישעיה נ"ח) וירא קטין צ"ה. ז) (ישעיה י"ב).
ח) לעיל את ר"ל צ"א. ט) (משלי י"ז) ח"ג כד. רעו.
ת"ז תכ"א נו : ט) (שם כ"ז) ח"ב קטו : ח"ג עז :
רי. ט) (תהלים קכ"ב) וישב ט"ו צ"א.

ת בוזגי. א מוסיף וע"ד הוא ; וע"כ הוה הוא. ב מוסיף
בהאי קרא בההוא אתר ; בהאי קרא ולי"ג בההוא אתר ;
ובההוא. ג ממשמע. ד מוסיף ולא שלום לך אלא כך
דישראל. ה ל"ג ורעים. ו ל"ג לנקמא לך מאומין.

מאמר

הסולם

עזי וזמרת יה

ולברך הכל, ואינם מכזבים מימי המעינות האלו. ז"ש וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו. ועל כך, ויהי לי לישועה, שבשביל זה מושך המלך הקדוש ומנחיל למטה, והימין מתעורר לעשות נסים.

רמ) זה אלי ואנוהו : זהו צדיק, דהיינו יסוד, שממנו יוצאים ברכות בזווג. ואנוהו, באותו מקום שנמצא בו אהבה, וזה הוא בית המקדש. אלקי אבי וארוממנהו. משה אמר זה אל המקום שהלויים באים מאותו הצד, דהיינו צד שמאל. וע"כ כיון שמשעה אמר על צד ההיא וארוממנהו, נמצא בו שלמות הכל. כי וארוממנהו פירושו, שמכליל אותו בצד ימין. שזהו כל השלמות.

רמג) ואח לצרה יולד ! בשעה שיציקו לך שנאך, הקב"ה מהו אומר, למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך. וישאל נקראים אחים ורעים להקב"ה. יולד מהו וכי עתה יולד בשעת הצרה, ומשיב. אלא בשעת הצרה יולד בעולם מי שיהיה לך לאח, להצילך מכל אלו המציקים לך.

רמא) ר' יצחק אמר וכו' ! רי"א, ויהי לי לישועה, זהו המלך הקדוש, שהוא ז"א. וכך הוא, ומאין זה. מכתוב אחר מצאתי זה, שכתוב, כי עזי וזמרת יה הוי"ה ויהי לי לישועה. ממשמע ממה שאומר הוי"ה ויהי לי לישועה, (דפוי"ד דף ג"ה ע"א *) דף ג"ה ע"ב)

רמד) ר' יהודה אמר וכו' ! רי"א. יולד, פירושו, שהמלך הקדוש יתעורר בעז הזה, לנקום בעדך מן האומות, ולהניק אותך מאימא, שהיא בינה, בצד הזה, של השמאל. כמש"א עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה. לעורר גבורות כנגד האומות עכו"ם.

ז מאומין, לינקא לך מאימא, בהווא סטרא, כד"א, עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה. לאתערא גבוראן לקבל אומין עכו"ם.

רמה) ר' ייסא פתח ואמר, כמה אית ליה לבר נש לרחמא ליה לקב"ה, דהא לית ליה פולחנא לקב"ה, ה אלא רחמותא. וכל מאן דרחים ליה, ועביד פולחנא ברחימותא, קארי ליה לקב"ה ו רחימא. אי הכי, במאי אוקימנא הני קראי, רעך ורע אביך אל תעזוב. וכתוב (ג) הוקר רגלך מבית רעך.

רמו) אלא הא אוקמוה חברייא, האי קרא כ בעולות ל כתיב. השתא, רעך ורע אביך אל תעזוב, למפלח ליה, ולאתדבקא ביה, ולמעבד פקודוי. אל תעזוב ודאי. והא דאתמר הוקר רגלך מבית רעך. כלומר הוקר יצרך, דלא ירתח לקבלך, ולא ישלוט בך, ולא תעביד הרהורא אחרא. מבית רעך, מאן בית רעך. דא נשמתא קדישא, דאעיל בה רעך ויהבה בגוך.

רמו) ועל דא פולחנא דקב"ה, לרחמא ליה בכלא, כמה דכתיב (ג) ואהבת את יי' אלהיך. זה אלי ואנוהו, דכל ישראל חמו על ימא, מה דלא חמא יחזקאל נביאה, ואפילו אינון עוברי דבמעיי אמהון, הו חמאן ומשבחן לקב"ה, וכלהו הו אמרין זה אלי ואנוהו אלהי אבי וארוממנהו, כד"א אלהי אברהם.

רמח) א"ר יוסי, אי הכי אמאי וארוממנהו, דהא אלהי אברהם לעילא הוא. אמר ליה, אפילו נ הכי אצטריך, וכלא חד מלה, וארוממנהו בכלא, לאכללא, מאן דידיע ליחדא שמא קדישא רבא, דהא הוא פלחנא ו עלאה דקב"ה.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ג) (משלי כ"ה). (דברים ז') זארא ל"ב צ"ש. ז מאומא ול"ב מן מאומין עד מאימא ח כמה. ט לרחימא. י ל"ב קרא. כ מוסיף בעולות ושלמים והאי בחטאות ואשמות וכתוב. ל וכתוב. מ העייל בך. נ האי. ס ל"ג עלאה.

עזי וזמרת יה

הסולם

מאמר

זהו הנשמה הקדושה שהכניס בך רעך ונתנה בתוכך.

רמו) ועל דא פולחנא וכו' : ועל כן עבודת הקב"ה. היא לאהוב אותו בכל שיתנהג עמך, כמ"ש, ואהבת את ה' אלקיך. זה אלי ואנוהו, שכל ישראל ראו על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא. ואפילו העוברים שבמעיי אמם היו רואים ומשבחים להקב"ה, וכולם היו אומרים, זה אלי ואנוהו אלקי אבי וארוממנהו. אלקי אבי, הוא כמ"ש אלקי אברהם.

רמח) א"ר יוסי וכו' : ארי, אם כן למה כתוב, וארוממנהו. הרי אלקי אברהם הוא למעלה, ואין צורך לרומם אותו. כלומר, אלקי יצחק, שהוא קו שמאל, צריכים לרוממו ולא קו ימין. אמר לו, אפילו כן, צריכים לרוממו. והכל דבר אחד, וארוממנהו בכל הצדדים, לכלול גם מי שיודע ליחד את השם הקדוש

רמה) ר' ייסא פתח וכו' ! ר"י פתח ואמר, כמה יש לאדם לאהוב את הקב"ה, כי אין עבודה לפני הקב"ה אלא אהבה. וכל מי שאהב אותו ועושה עבודה באהבה, קורא אותו הקב"ה אוהב. ונקשה, א"כ איך אפשר להעמיד אלו הכתובים. כתוב, רעך ורע אביך אל תעזוב. וכתוב הוקר רגלך מבית רעך.

רמו) אלא הא אוקמוה וכו' : ומשיב. אלא כבר בארוה החברים שמקרא זה, רעך ורע אביך אל תעזוב, כתוב בעולות. אבל בחטאות ואשמות נאמר הוקר רגלך מבית רעך (ע"י חגיגה ז' ע"א) ועתה נבאר רעך ורע אביך אל תעזוב, אל תעזוב לעבוד אותו ולהדבק בו ולעשות מצותיו. אל תעזוב ודאי. ומה שנאמר, הוקר רגלך מבית רעך, כלומר, הוקר יצרך, שלא ירתית כנגדך, ולא ישלוט בך, ולא תעלה מחשבה וזה. מבית רעך, מי הוא בית רעך.

(דפו"י דף ג"ה ע"ב)

רמט) ר' יהודה הוה יתיב קמיה דר' שמעון, והוא קארי, כתיב (ק) קול צופיך נשאו קול יחדיו ירננו. קול צופיך, מאן אינון צופיך. אלא אלין אינון דמצפאן, אימתי ירחם קב"ה, למבני ביתיה. נשאו קול, ישאו קול מבעי ליה, מאי נשאו קול. אלא, כל בר נש דבכי, וארים קליה על חרבן ביתיה דקב"ה, זכי למה דכתיב לבתר יחדיו ירננו. וזכי למחמי ליה בישובא בחדוותא.

רנ) בשוב יי ציון, ע בשוב יי אל ציון מבעי ליה, מאי בשוב יי ציון. פ אלא בשוב יי ציון ודאי. תא חזי, בשעתא דאתחריב ירושלם לתתא, וכנסת ישראל אתתרכת, סליק מלכא קדישא צ לציון, ואנגיד ליה לקבליה, בגין דכנסת ישראל אתתרכת. ד וכד תתהדר כנסת ישראל לאתרה, כדין יתוב מלכא קדישא לציון לאתריה, לאזדוגא חד בחד, ודא הוא בשוב יי ציון. וכדין זמינין ישראל למימר, זה אלי ואנוהו. וכתיב, זה יי קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו, ש בישועתו ודאי. רנא) ה' איש מלחמה יי שמו. רבי אבא פתח (ט) על כן יאמר בספר מלחמות יי את והב בסופה ואת הנחלים ארנון. כמה אית לן לאסתכלא בפתגמי אורייתא, כמה אית לן לעיינא בכל מלהא, דלית לך מלה באורייתא, דלא אתרמיזא בשמא קדישא עלאה, ולית לך מלה באורייתא, דלית בה כמה רזין, כמה טעמין, כמה שרשין, כמה ענפין.

רנב) * הכא אית לאסתכלא, ע"כ יאמר בספר מלחמות יי, וכי ספר מלחמות יי, אן הוא. אלא הכי אתערו חברייא, כל מאן דאגח קרבא באורייתא, זכי

חלופי גרסאות

מסרת הזוהר

(ק) (ישעיה ג"ב) מקץ ע"ד צ"א. (ר) נח ז' צ"ג. ע מוסיף א"ל בשוב. פ א"ל. צ בציון. ק אתברכת ; (במדבר כ"א) ח"ב נו. ח"ג סב. רעח: ת"ז (ש) (מוסיף אתתרכת השתא דאתגליא כ"י סליק ליה [לה] לגביה. ר כד. ש ל"ג בישועתו ודאי. ת ל"ג ה'. בהקדמה ה'.

ה' איש מלחמה

הסולם

מאמר

כנסת ישראל למקומה, אז ישוב המלך הקדוש לציון, למקומה, להודווג אחד באחד. וזהו שכתוב, בשוב ה' ציון, ולא לציון, כי ה' ציון יורה על זווג ה' עם ציון. ואז עתידים ישראל לומר, זה אלי ואנוהו. וכתוב, זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו. בישועתו ודאי, דהיינו בישועה של ה' שחזר לציון.

מאמר ה' איש מלחמה

רנא) ה' איש מלחמה ה' שמו: ר' אבא פתח. על כן יאמר בספר מלחמות ה' את והב בסופה, ואת הנחלים ארנון. כמה יש לנו להסתכל בדברי תורה, כמה יש לנו לעיין בכל דבר, שאין לך דבר בתורה, שאינו נרמז בשם הקדוש העליון. ואין לך דבר בתורה, שאין בו כמה סודות, כמה טעמים, כמה שרשים, כמה ענפים.

רנב) הכא אית לאסתכלא וכ' : כאן יש להסתכל. שכתוב, על כן יאמר בספר מלחמות

הקדוש הגדול, שגם הוא צריך לרומם אותו. כי זה הוא עבודה עליונה של הקב"ה.

רמט) ר' יהודה הוה וכו' : ר"י היה יושב לפני ר"ש והוא קורא, כתוב, קול צופיך נשאו קול יחדיו ירננו. קול צופיך, מי הם צופיך, ומשיב, אלא אלו הם המצפים מתי ירחם הקב"ה לבנות ביתו. נשאו קול, שואל, ישאו קול היה צריך לומר, מהו נשאו קול. ומשיב, אלא כל אדם הבוכה ומרים קולו על חורבן בית הקב"ה, זוכה למה שכתוב אחר כך, יחדיו ירננו, וזוכה לראותו בישוב בשמחה. רנ) בשוב ה' ציון : שואל, בשוב ה' אל ציון היה צריך לומר, מהו בשוב ה' ציון. ומשיב, בשוב ה' ציון ודאי. בוא וראה, בשעה שנחרבה ירושלים של מטה וכנסת ישראל, שהיא המלכות, הגלתה, עלה המלך הקדוש, שהוא ז"א, לציון, שהוא יסוד דמלכות, ונאנח כנגדה, משום שכנסת ישראל הגלתה. וכשתחזור (דפו"י דף ג"ה ע"ב *) דף ג"ו ע"א)

לאסגאה שלמא בסוף מלוי. כ כל קרבין דעלמא, קטטה וחרבנא. וכל קרבין דאורייתא, שלמא ורחימותא, הה"ד על כן יאמר בספר מלחמות י" את והב בסופה, כלומר, אהבה בסופה. דלית לך אהבה ושלמא בר מהאי.

רנג) תו קשיא באתריה. ע"כ יאמר בספר מלחמות י"י, בתורת מלחמות י"י מבעי ליה, מאי בספר. אלא רזא עלאה הוא, אתר אית ליה לקב"ה, דאקרי ב ספר כד"א, (ת) דרשו מעל ספר י"י וקראו. דכל חילין וגבורין דעביד קב"ה, בההוא ג ספר תליין, ומתמן נפקין.

רנד) את והב בסופה, מאן והב. אלא כל אינון חילין, וכל אנון גבוראן דעביד קב"ה, בההוא ספר ד תליין. ה וכד אגח קב"ה קרובי, בחד אתר דאיהו בסופא דדרגין, ואקרי והב. כד"א (א) לעלוקה שתי בנות הב. בסופה: בסוף דרגין אשתכח. בסופה: ים סוף אתקרי, ים דאיהו סוף לכל דרגין.

רנה) ואת הנחלים ארנון, ועם נחלייא דאשתכחו ואתנגידו ו לגביה, מההוא אתר עלאה, דאקרי ארנון מאי ארנון. זווגא עלאה דחביבותא, דלא מתפרשאן לעלמין, כמה דאת אמר (א) ונהר יוצא מעדן. ז ובדא, משתרשן שרשוי, ואתרביאו ענפיו, לאושטא קרובי בכל אתר, לאושטא חילין וגבוראן, ולאחזאה שולטנא ח רבא ויקירא דכלא.

מסרת הזהר

(ת) (ישעיה ל"ד) ח"ב קל: א) (משלי ל') זירא צ"ד א כל קרבין דאורייתא שלמא ורחימותא וקרבין [וכל קרבין] דעלמא קטטה וחרבנא הה"ד. ב מספר; ומספר. ג אתר. ד מוסיף תליין ומתמן נפקן את והב בסופה וביה אגח. ה כד. ו ל"ג לגביה. ז ובאלין משרשן; ובדא ה' משרשי' שרשויה ואתרביאו ענפיו ה: ח יקירא ול"ג רבא.

חלופי גרסאות

מאמר

הסולם

ה' איש מלחמה

שהוא המלכות. וכשעורך הקב"ה מלחמותיו, הוא במקום אחד שהוא סוף המדרגות, ונקרא **והב**. כמש"א, לעלוקה שתי בנות הב. שהם מקום העונשים שמתחת המלכות, **בסופה**, פירושו בסוף המדרגות הוא נמצא. בסופה, ים סוף נקראת המלכות. דהיינו ים שהוא סוף לכל המדרגות.

שואל, וכי ספר מלחמות ה' איפא הוא. ומשיב אלא כן העירו החברים. כל מי שעורך מלחמה בתורה, זוכה להרבות שלום בסוף דבריו. כל המלחמות שבעולם הם מריבות וחורבן, וכל המלחמות של תורה הם שלום ואהבה. ז"ש, על כן יאמר בספר מלחמות ה'. דהיינו מלחמות של תורה. **את והב בסופה**, כלומר, אהבה בסופה. שאין לך אהבה ושלום חוץ מזה.

רנה) ואת הנחלים ארנון: פירושו, ועם הנחלים שנמצאו ונמשכו לו, אל המלכות, שה"ס ואת והב בסופה, ממקום שהוא העליון, שנקרא **ארנון**. מהו ארנון. הוא זווג עליון של אהבה, שאינו נפרד לעולם, שהם זווג או"א עלאין, וכמו שאתה אומר, ונהר יוצא מעדן, שנהר היא בינה ועדן הוא חכמה, המכונים או"א. כי ארנון, הוא אותיות אור נון, דהיינו האור של נון שערי בינה. ובוה משתרשים שרשיו ומתגדלים ענפיו, של המלכות, לעשות מלחמות בכל מקום, ולעשות כחות וגבורות, ולהראות ממשלה גדולה ויקרה מכל.

רנג) תו קשיא באתריה וכו': שוב הקושיא במקומה. שכתוב, ע"כ יאמר בספר מלחמות ה', ואם טוב על מלחמות שבתורה, בתורת מלחמות ה' היה צריך לומר, מהו בספר. ומשיב, אלא סוד עליון הוא. מקום יש להקב"ה, שנקרא ספר. שהוא מלכות. כש"א, דרשו מעל ספר ה' וקראו. שכל הכחות וגבורות שעושה הקב"ה, בספר ההוא תלויים ומשם יוצאים. רנד) **את והב בסופה**: שואל, מי הוא והב. ומשיב, אלא כל אלו הכחות וכל אלו הגבורות שעושה הקב"ה, בספר ההוא תלויים,

רנו) ת"ח, כד מתערין גבוראן וקרבין דקב"ה, כמה [q] גרדיני טהירין, מתערין לכל עיבר, כדין שננן רומחין, וסייפין, ומתערין גבוראן, וימא אתרגישת וגלגלוי סלקין ונחתין, וארבין דאזלין. ושאטן בימא, לכל עיבר מסתלקין. כ שננא קרבא באבני בלסטראות, מארי דרומחין וסייפין, כדין [a] חציך שנונים וקב"ה אתתקיף בחילוי, [b] ולא תערא קרבא. ווי לאינון דמלכא קדישא יתער עלייהו קרבא. כדין כתיב, יי איש מלחמה.

רנו) נ ומהכא, ומאינון אתוון, ומהאי קרא, נפקין טורי קרבא לאינון חייביא, [c] לאילין מארי דבבו [e] דחבו לקב"ה. ואתוון אתגליין לאינון מארי קשוט, והא אתירשן מלין והא אתמר.

רנח) יי איש מלחמה יי שמו. כיון דכתיב יי איש מלחמה, לא ידענא דיי שמו. אלא, כמה דכתיב [d] ויי המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש מאת יי מן השמים. וכלא [f] בהאי ספר תליין, כד"א [g] יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו. רנט) [z] תא חזי, בשעתא דקב"ה אתער קרבא בעלמא, עלאי ותתאי אתעקרו [r] מאתרייהו, כמה דאוקימנא [r] הה"ד מרכבות פרעה וחילו ירה בים. ולזמנא דאתי, זמין קב"ה לאגחא קרבא עלאה ותקיפא בעממיא, בגין לאוקרא שמייה, הה"ד

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

[i] (תהלים מ"ה) ח"ג פט. רסט. ז"ח ג"ב ט"ב ש"ד, ש"ח, שכי"ו. ד) (בראשית י"ט) לעיל דף ה' צ"ט. ה) (איוב כ') ח"ב פה : ח"ג כג : סד. קא. רפה. רצט. דרך אמת [q] ביארתי לעיל בכמה מקומות. נ מהכא ; ל"ג ומהכא ומאינון אתוון. ס לאינון מארי ת"ח. [r] משלשיהוון. ר ל"ג מן הה"ד עד ולזמנא

הסולם

סאמר

ה' איש מלחמה

האמת, והדברים מתבארים ומתפרשים, וכבר למדנו זה.

רנח) ה' איש מלחמה ה' שמו; שואל, כיון שכתוב, ה' איש מלחמה איני יודע שה' שמו, ומשיב, אלא כמ"ש, וה' המטיר על סדום וגו' מאת ה' מן השמים. אשר וה' פירשו הויה ובית דינו, שהוא המלכות, וע"כ כתוב אח"כ מאת ה'. אף כאן, ה' איש מלחמה, היינו הויה. ה' שמו, היינו המלכות. כי הכל תלוי בספר הזה, שהוא המלכות. כמ"ש. יגלו שמים עונו, היינו ז"א שנקרא שמים. וארץ מתקוממה לו, היינו המלכות שנקראת ארץ.

רנט) ת"ח בשעתא דאתער וכי'; כוא וראה, בשעה שהקב"ה מעורר מלחמה בעולם, העליונים והתחתונים, דהיינו האומות שלמטה, ושריהם שלמעלה, נעקרים ממקומם כמו

רנו) ת"ח כד מתערין וכו'; בוא וראה, כשמתעוררים גבורות ומלחמות של הקב"ה, כמה בעלי הדין מתעוררים לכל צד, או רמחים הם דינין דצד שמאל, מעוררים גבורות, והים מתרגש, וגליו עולים ויורדים, והאניות ההולכות ושטות בים, מסתלקות לכל צד. המלחמה שנונה באבני בלסטראות, בעלי רומח וחרב, או כתוב, חציך שנונים. והקב"ה מתתקף בכחותיו לעורר מלחמה, אוי לאלה, שהמלך הקדוש מעורר עליהם מלחמה. או כתוב, ה' איש מלחמה.

רנו) ומהכא ומאינון אתוון וכו'; ומכאן, מהפסוק, ה' איש מלחמה, ומאלו האותיות, ומכתוב הזה, יוצאים שורות בעלי מלחמה לאלו הרשעים לאלו השונאים שחטאו להקב"ה. וטוד האותיות מתגלים לאלו בעלי (דפ"י דף ג"ו ע"א)

ו) ויצא יי' ונלחם בגוים ההם כיום הלחמו ביום קרב וכתוב (ז) והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי ש וגו'.

רס) ר' יהודה פתח ואמר, (ח) ראוך מים אלהים ראוך מים יחילו וגו', בשעתא דעברו ישראל ית ימא, אמר קב"ה למלאכא די ממנא על ימא, פליג מימך. א"ל למה. א"ל בגין דבני יעברון בגווך. אמר ליה, (ט) פורקנא (י) דקיטנא קשוט. א מ"ש ב אלין מאלין.

רסא) א"ל, על, ג תנאי דא עבדית לימא כד בראתי עלמא. מה עביד קב"ה, אתער גבורתא דיליה, ואתקמטו מיא. הה"ד ראוך מים אלהים ראוך מים יחילו. א"ל קב"ה, קטול ד כל אינון אכלוסין, לבתר ארמי לון לבר. לבתר חפי ה ימא עליהו, הה"ד מרכבות פרעה וחילו ירה בים.

רסב) אמר רבי אלעזר, פוק חמי כמה רתיכין עבד קב"ה לעילא, כמה אכלוסין, כמה חיילין, (ו וכלהו *) קשירין אלין באלין. כלהו רתיכין אלין ד לאלין, דרגין על דרגין, ומסטרא דשמאלא מתערין רתיכין (ז) דלא קדישין שליטין. וכלהו דרגין ידיען לעילא.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

(ז) (זכריה י"ד) וישלח נ"ד צ"ג. ז) (יחזקאל ל"ח) ח"ב ש מוסיף וגו' מרכבות פרעה וחילו ירה בים כד אתער קב"ה קרבא כדין אתערו [אתברו] דרגין עלאין ודרגין תתאין דלתתא וכדין מרכבות פרעה וחילו ירה בים. ת מוסיף טסקא דקיטנא ; פיסקא. א ל"ג מ"ש. ב דאלין ואלין ; אלין ואלין. ג ל"ג תנאי. ד לאינון ול"ג כל. ה ל"ג ימא. ד לאינון ול"ג כל. ה ל"ג ימא. ו מוסיף והא איליפנאכלהו. ז באלין. ח ל"ג דלא דרך אמת ר] גאולה זו אשר אתה גואל אותם ע"י הקנטה ורוגו היא אמת וישר מ"ש אלו מאלו כי הללו עע"ז והללו עע"ז והשיב הקב"ה על דא זכו' ובשביל זה בראתי חים והתניתי עמו לכך כמ"ש וישב חים לאיתנו ודרשו רבותינו ז"ל לתנאו שהתנה עמו מששת ימי בראשית ועיין פ' ויקהל קצ"ח ע"ב.

מרכבות פרעה וחילו

הסולם

מאמר

רסא) א"ל על תנאי וכו'; אמר לו הקב"ה על תנאי הזה עשיתי את הים בשעה שבראתי את העולם. דהיינו על תנאי שיהיה נקרע בשביל ישראל. מה עשה הקב"ה העיר את הגבורה שלו ונקמטו המים. ז"ש ראוך מים אלקים ראוך מים יחילו. אמר לו הקב"ה לשר של ים, הרוג כל אלו ההמונים ואחר כך תשליך אותם לחוץ. לאח"כ כסה עליהם הים. ז"ש, מרכבות פרעה וחילו ירה בים.

רסב) אמר ר' אלעזר וכו'; אר"א, צא וראה, כמה מרכבות עשה הקב"ה למעלה, כמה המונים, כמה צבאות, וכולם קשורים אלו באלו. כולם הם מרכבות אלו לאלו, שכל תחתון מרכבה לעליונו, הם מדרגות על מדרגות, ומצד שמאל נמשכות מרכבות שולטות שאינם קדושות. וכולם הם מדרגות ידועות למעלה.

והא

כמו שהעמדנו. ז"ש, מרכבות פרעה וחילו ירה בים. ולעתיד לבא, עתיד הקב"ה לעשות מלחמה גדולה וחזקה בעמים, כדי להוקיר את שמו. ז"ש, ויצא ה' ונלחם וגו'. וכתוב, והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי וגו'.

רס) ר' יהודה פתח וכו'; רי"פ ואמר, ראוך מים אלקים ראוך מים יחילו וגו'. בשעה שעברו ישראל את הים, אמר הקב"ה למלאך הממונה על הים, חלוק את מימך. אמר לו למה. אמר לו כדי שבני יעברו בתוכך. אמר לו פריקת החשבון הוא אמת, פירושו, סליחת החטאים הוא אמת, כי הקב"ה סולח ומוחל עונות, אבל מה ההפרש בין אלו לאלו, אם אתה מוחל לישראל, מוחל ג"כ למצרים. פורקנא, פירושו פריקה, מלשון ופרקת עולו (בראשית כ"ז מ'). קינטא, פירושו חשבון, מלשון קונטא לא מחיק (ירושלמי ב"ב י'). (דפו"י דף ג"ו ע"א *) דף ג"ו ע"ב)

רסג) והא אתערנא בבכור פרעה, דהוא דרגא חד, דקטל ט קב"ה ותבר ליה משולשליה תקיפא, תחות שולטניה, כמה רתיכין וכמה ט חיילין דקוזמיטין כ מסטר שמאלא, מנהון אחידן באתר עלאה ז דשולטנותא דלהון, ומנהון אחידן במלכותא דלעילא. מנהון אחידן בתר ארבע ט חיון, כמה דאתמר. רסד) וכלהו אתמסרו נ בידיה, בדינא דמלכותא, דאקרי ימא רבא, לתברא לון מדרגיהון, וכד אינון אתברו לעילא, כל אינון דלתתא אתברו, ואתאבידו בימא תתאה. הה"ד, מרכבות פרעה וחילו ירה בים. בים סתם. רסה) ומבחר שלישי טבעו בים סוף. ומבחר שלישי, הא אתמר, ט ושלישים על כלו, כלהו דרגין תרין וחד. אלין על אלין. כגוונא עלאה ט הכי אתעבידו. וכלהו אתמסרו פ בידיה, לאתברא משולטניהון, אלין ואלין. רסו) ת"ח, הא אתמר דכלהו עשר מחאן דעבד קב"ה במצרים, כלא הוה ידא חדא, ז דשמאלא אכליל בימינא. דעשר אצבען כלילין דא בדא, לקבל עשר אמירן, דקב"ה אתקרי בהו לבתר. לקבליה דכלא האי דימא, תקיף ורב ושליטא. כד"א, ט והאחרון הכביד. הה"ד מרכבות פרעה וחילו ירה בים וגו'. ולזמנא דאתי, זמין קב"ה לקטלא ט אכלוסין וקוזתורנטין פ וקונטיריסיין וקלטירולסין ג דאדום הה"ד ט מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ט (ישעיה ח'). י' (שם ס"ג) תולדות ל"ו צ"י. ט מוסיף קב"ה דרגא דיליה; חיליה. י מוסיף ודרגא דיליה תחות. כ מדרגא. ל ל"ג דשולטנותא דלהון. מ כרסון; רחין. נ ל"ג בידיה; בידיה ול"ג בדינא. ס מוסיף כדאמר ושלישים. ע ל"ג הכי. אתעבידו. פ ל"ג בידיה. צ ל"ג דשמאלא אכליל בימינא. ק ל"ג וקונטיריסיין. ר מאדום.

דרך אמת ט ח"ל של שרים מסטרא דשמאלא ועיין לעיל פ' בא י"ח ע"א. ת) חיליות וראשי גייסות מאדום

מרכבות פרעה וחילו

הסולם

מאמר

רסג) והא אתערנא בבכור וכו'; והרי הערנו בבכור פרעה שהוא מדרגה אחת, שהרגה הקב"ה ושברה מן השלשלת שלה החזקה. תחת ממשלתה, כמה מרכבות וכמה צבאות של גבורים מצד שמאל. מהם אחוזים במקום עליון של ממשלתם, ומהם אחוזים במלכות שלמעלה, מהם אחוזים תחת ארבע החיות. כמו שלמדנו.

רסה) ומבחר שלישי טבעו בים סוף; ומבחר שלישי כבר נתבאר. ושלישים על כולו, כל המדרגות היו שתיים ואחת מלמעלה, אלו על אלו, כעין של מעלה כך נעשו. וכולם נמסרו בידיה של המלכות, לשברם ממשלתם אלו ואלו. העליונים והתחתונים.

רסו) ת"ח הא אתמר וכו'; בוא וראה, הרי למדנו, שכל עשר המכות שעשה הקב"ה במצרים, הכל היה יד אחד, כי יד השמאל היתה כלולה בימין, ועשר אצבעות היו כלולות זו בזו, כנגד עשרה מאמרות, שהקב"ה נקרא בהם אחר כך. וכנגד כולם היה זה של היס חזק וגדול ושליט. כמש"א והאחרון הכביד. ז"ש מרכבות פרעה וחילו ירה בים וגו'. ולעתידי לבא עתיד הקב"ה להרוג המונים וקוזתורנטין וקונטיריסיין וקלטירולסין, היינו שמות של שרים

רסד) וכלהו אתמסרו בידיה וכו'; וכולם נמסרו בידיה של דין המלכות, שנקרא ים הגדול, לשבור אותם ממדרגתם. וכשאלו נשברו מלמעלה, כל אלו שלמטה נשברו ונאבדו בים התחתון. ז"ש, מרכבות פרעה וחילו ירה בים. בים סתם. שיוורה הן על ים שלמעלה לשרים שלהם והן ים שלמטה למצריים התחתונים.

(רפ"י דף ג"ו ע"ב)

רסז) o מרכבות פרעה וחילו ירה בים. רבי יצחק פתח, z לקול תתו המון מים בשמים ויעלה נשיאים מקצה הארץ ברקים למטר עשה ויוצא רוח מאוצרותיו. הא תנינן, שבעה רקיעין עבד קב"ה, ובכל רקיעא ורקיעא ככבין קביעין, ורהטין בכל רקיעא ורקיעא, ולעילא מכלהו ערבות.

רסח) וכל רקיעא ורקיעא בהלוכו מאתן שנין, ורומיה חמש מאה שנין. ובין רקיעא ורקיעא, חמש מאה שנין. והאי ערבות הלוכו באורכיה, אלף וחמש מאה שנין. ופותיה, אלף וחמש מאה שנין, ומזיוא דיליה, נהרין כל אינון רקיעין.

רסט) והא תנינן, לעילא מערבות, רקיע w דחיות. ת פרסות דחיות קדישין ורומהון, & ככלהו. לעילא מנהון קרסולין דחיות b ככלהו. ג שוקי החיות, ככלהו. ארכובין דחיות, d ככלהו. ירכין דחיות, ה ככלהו. עגבי דחיות, ו ככלהו. וגופא דחיות z ככלהו. גדפייהו, ח ככלהו. וצואריהו, ט ככלהו. ראשי החיות, ככלהו. מאי ככלהו. י כקבלי כלהו.

חלופי גרסאות

ש ל"ג דחיות. ת פריסו ; פריסות. א בכלהו. ב בכלהו. ג ל"ג שוקי החיות ככלהו. ד בכלהו. ה בכלהו. ו בכלהו. ז בכלהו. ח בכלהו. ט ראשי החיות ככלהו ; ל"ג מן וצואריהו עד מאי. י ככלהו.

מסרת הזהר

כ ח"ב ג. נו. 2 (ירמיה י').

מרכבות פרעה וחילו

הסולם

מאמר

נפש, שהם ב' מאות. וז"ש, וכל רקיעא ורקיעא בהלוכו מאתן שנין. אבל רקיע העליון ערבות, שיש בו ג"ר, ונמשכים מאבא. שספירותיו בסוד אלפים. נמצא הלוכו ג' אלפים שנה. וז"ש, והאי ערבות הלוכו באורכיה אלף ות"ק שנין, ופותיה אלף ות"ק שנין.

ומה שאומר, בין רקיעא ורקיעא חמש מאות שנין. הוא, כי עצם הרקיע. הוא סוד סיום החדש דצמצום ב'. והוא בספירת סוד, שהוא הנושא למסך הזה (כמ"ש באורך לעיל בראשית א' דף ס"ח ד"ה חמש רקיעין עש"ה). וכיון שכל ספירה כלול מז"ס ע"כ יש בכל ספירה רקיע ביסוד שלה. עש"ה, ולפיכך נמצא שבין רקיע לרקיע יש ה"ס חג"ת ג"ה, כי אחר כל רקיע מתחיל ספירת החסד עד ההוד, וביסוד עומד רקיע האחר. ואלו ה"ס הם ה' מאות שנה מצד הבינה. וז"ש בין רקיעא לרקיעא חמש מאות שנה.

רסט) והא תנינן, לעילא וכו' ; והרי למדנו, למעלה מערבות הוא רקיע של החיות. שם ארבע חיות, אריה שור נשר ואדם. הפרסות של חיות הקדושות ורום שלהם, הוא ככולם שמתחתיהם, כי העליון כולל בתוכו כל התחתונים ממנו. למעלה מהם, קרסולים של החיות, והם ככולם שלמטה מהם. שוקים של החיות

שרים ומושלים של אדום. זה שאמר מי זה בא מאדום וגו'.

רסז) מרכבות פרעה וחילו וגו' ; ר' יצחק פתח, לקול תתו המון מים וגו'. הרי למדנו, שבעה רקיעים, כנגד חג"ת נה"מ, עשה הקב"ה, ובכל רקיע ורקיע ככבים קבועים, דהיינו מדרגות מבחי' ושוב. וככבים רצים בכל רקיע ורקיע, דהיינו מדרגות מבחינת, רצוא, ולמעלה מכולם ערבות, שהוא הג"ר של הרקיעים.

רסח) וכל רקיעא ורקיעא וכו' ; וכל רקיע ורקיע בהלוכו הוא מאתים שנה, ורומו חמש מאות שנים. בין רקיע לרקיע חמש מאות שנים. וערבות הזה, הלוכו באורך, אלף וחמש מאות שנים. וברחב אלף וחמש שנים. ומזהו שלו מאירים כל אלו הרקיעים.

פירושו. הרקיעים כולם הם בחי' גוף, שהוא ר"ק רוח נפש. וערבות, הוא הראש של גוף הזה, שיש בו ג"ר. וההילוך ברקיע יורה על שיעור מדרגתו. והרום שבו יורה על שורשו. וע"כ הרום של כל הרקיעים הם חמש מאות שנה. יורה על המשכם מחג"ת ג"ה דבינה, כי אמא עד הוד אתפשטותה ולא יותר. וכל ספירה שלה היא במספר מאה. וע"כ הם חמש מאות שנה. וז"ש ורומיה חמש מאות שנין. אבל הלוכו, דכל רקיע, שיורה על שיעור מדרגתו, הלא אין שם אלא ב' ספירות רוח (דפו"י דף ג"ו ע"ב)

(רע) וכל שייפא ושייפא דבחיות, לקבל שבעה תהומין, ולקבל שבעה היכלין ולקבל מארעא לרקיע. ולקבל מרקיע לרקיע, ושיעורא דכלהו ורומהון עשרין וחמשה אלפין חולקין, משיעורא דקב"ה, כמה דאוקימנא.

(רעא) ועוד רקיעא חד לעילא, מן קרני החיות, דכתיב ^מ ודמות על ראשי החיה רקיע. מלרע כמה רתיכין, בימינא ושמאלא.

(רעב) מתחות ימא ^ז שראן כלהו נוני ימא, ^מ ושטאן, אתכנפו בזויהון ארבע, נחתין בדרגייהו, וכלהו רתיכין אקרון בשמהן. מתחות אלין, אזלין ושאטין אינון זעירין, דרגין על דרגין, דכתיב ^ו זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות. והא אוקימנא מלי.

(רעג) מסטר שמאלא תתאה, קוזמיטא סטרא אחרא ^ז ואחידן מאינון דלעילא, ונחתו לאתברא מחילא תקיפא קדישא. כמה דאוקימנא, מרכבת פרעה וחילו וגו'.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(מ) (יחזקאל א') ב"א כ"ח צ"א. (ז) (תהלים ק"ד) כ תחומין, ז שטאן, מ ל"ג ושטאן, נ ל"ג ואחידן. ב"א ס"ה צ"ד.

מאמר

הסולם

מרכבות פרעה וחילו

שמחזה ולמטה, שהם עשרים וחמשה. כי ספירות דז"א הן כל אחת במספר עשרה. ולהיותם מתוקנים בסוד ארבע חיות, שמתגלה בהם החכמה, הם בבחינת אלפין, שספירות החכמה במספר אלפין. והם עשרים וחמשה אלפין. וז"ש, ושיעורא דכלהו ורומהון עשרין וחמשה אלפין חולקין משיעורא דקב"ה. שהוא ז"א דאצילות. ואין בהם מבחינת מחזה ולמעלה דקב"ה כלום.

(רעא) ועוד רקיעא חד וכו'; ועוד יש רקיע אחד למעלה מן קרני החיות. שכתוב, ודמות על ראשי החיות רקיע. מלמטה מאותו רקיע יש כמה מרכבות בימין ושמאל.

(רעב) מתחות ימא שראן וכו'; מתחת הים, שהוא המלכות, שורים כל דגי הים ושטים מתאספים בארבע זויותיהם, שהם חו"ג תו"מ, ויירדים במדרגתם, דהיינו שמאירים ממעלה למטה, וכל המרכבות נקראים בשמותם. וכו"ז הוא בחינת מחזה ולמעלה של הים, ששם סוד חיות גדולות. מתחת אלו, הולכים אלו הקטנים מדרגות על מדרגות. שהם בחינת מחזה ולמטה של הים הנקראים חיות קטנות. שכתוב, זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות. והרי העמדנו הדברים.

(רעג) מסטר שמאלא תתאה וכו'; מצד שמאל התחתון, נמצאים ממשלת צד האחר, כי זה לעומת זה עשה האלקים. וכנגד כל מה שיש בבי"ע דקדושה יש בצד האחר, ואחוזים

החיות ככולם שלמטה. ארכובים של החיות ככולם שלמטה. ירכים של החיות ככולם שלמטה. עגבים של החיות ככולם שלמטה. וגופא דחיות ככולם שלמטה. הכנפים ככולם שלמטה. וצוארם ככולם שלמטה. ראשי החיות ככולם שלמטה. חושב כאן עשר בחינות כנגד עשר ספירות. שואל מהו ככולם. ומשיב, שחשובים כנגד כולם שלמטה מהם.

(רע) וכל שייפא ושייפא וכו'; וכל אבר ואבר מן החיות, הוא כנגד שבעה תהומות, שהם המסכים שבמלכיות. וכנגד שבעה היכלות, שהם ז' מלכיות. וכנגד מארץ לרקיע, שהוא יסוד. וכנגד מרקיע לרקיע, שהם חז"ת נ"ה כנ"ל. ושיעור כולם וגבהם, עשרים וחמשה אלף חלקים משיעור הקב"ה. כמו שהעמדנו. פירושו, שכל בחינות שבבי"ע הן בחינות מהחזה ולמטה דז"א, כי בחינת הפרסא המסיימת האצילות, ה"ס המלכות דז"א שעמדה בצמצום א' בנקודה דעוה"ו, ועלתה במקום חצי בינה דז"א וסיימה שם האצילות. וחצי בינה התחתונה ותו"מ דז"א יצאו לחוץ מפרסא, ומהם נבנים כל הבחינות שבבי"ע עד לגמר התקון. שגם הם יחזרו ויתחברו לז"א ויהיו אצילות. והו' אמרו ושיעורא דכלהו ורומהון, שאע"פ שאומר שכל שייפא ושייפא מן החיות כלול מו' ספירות דהיינו גם מחזה ולמעלה. אמנם שיעור כולם וגבהם בשיעור הקב"ה שהוא ז"א דאצילות אין בהם מבחינת מחזה ולמעלה כלום, אלא רק חצי ת"ת ונו"ה שלו (דפו"י דף נ"ו ע"ב)

ב ש ל ח

עט

רעד) (ט) ימינך יי' נאדרי בכח. ם אמר ר"ש, בשעתא דצפרא נהיר, ואילתא קיימא בקיומה, אתעברת בסטרהא, ועאלת במאתן היכלין דמלכא. בר נש דאשתדל* (בפלגות ליליא באורייתא, בשעתא דאתער רוחא דצפון, ץ ותיאובתא דאילתא דא אתערא בעלמא, ף אתי עמה לקיימא קדם מלכא, בשעתא דנהיר צ צפרא משכין עליה חד חוטא דחסד.

רעה) מסתכל ברקיעא, שריא עליה נהירו דסכלתנו דדעתא קדישא, ומתעטר ביה בר נש, ודחלין מניה כלא. כדין האי בר נש אקרי ברא לקב"ה, בר היכלא דמלכא. ף עאל בכל תרעוי, לית דימחי בידיה.

רעו) בשעתא ך דקרי להיכלא דמלכא, עליה כתיב, (ט) קרוב יי' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת. מאי באמת. כמה דאוקימנא, (ז) תתן אמת ליעקב, דידיע ליחדא שמא קדישא ם בצלותיה כדקא יאות. ודא פולחנא ן דמלכא קדישא.

רעז) ומאן דידיע ליחדא שמא קדישא ך כדקא יאות, ב אוקים אומא יחידא בעלמא, דכתיב (ז) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. ועל דא אוקימנא, כל כהן

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

ט) לך פ"א צ"ה. ז"ח ע"ד ט"ד ש"ב. ט) (תהלים קמ"ה) ח"ב קטו : ח"ג נח : קפג : רצו. ת"ז בהקדמה ד : חס"ג צד : ז"ח כ"ד ט"ג ש"ט, כ"ט ט"ב ש"י, ע"ט ט"ד שני"א, פ"ה ט"ד ש"א. (ז) (מיכה ז') לך קמ"ח צ"ב. (ז) (שמואל ב' ז') ח"ב טו : קכו. קנה : קסב : קסט : ח"ג פא. צא. צו. קנ : רנח.

ס ר"ש אמר. ץ וכאיבת אילתא. ף מוסיף צפרא וההוא בר נש צלי צלותיה ומייחד שמא קדישא כדקא יאות. ף ל"ג עאל בכל תרעוי. ך דאקרי. ם בעלמא. ת דשמא. א ל"ג כדקא יאות. ב אקרי עמא יחידא דכתיב ; אוקים בעלמא עמא [אומה] יחדא ; אוקים בעלמא יחידא.

מאמר

הסולם

ימינך ה' נאדרי בכח

ואחזים באלו שלמעלה, שיונקים מקדושה. ועתה בקריעת ים סוף, ירדו להשבר מכה החזק של הקדושה. כמו שהעמדנו, מרכבות פרעה וחילו וגוי.

רעה) **מסתכל ברקיעא וכו' ; מסתכל ברקיע, דהיינו שמקבל מרקיע, שהוא יסוד דז"א, שורה עליו אור התבונה של דעת הקדוש, והאדם מתעטר בו, שמשג ג"ר. והכל מפחדים ממנו. או נקרא אדם הזה בן להקב"ה, בן היכל המלך שהיא המלכות, דהיינו בן לזו"ן. נכנס בכל שעריו של המלך ואין מי שימחה בידו.**

רעו) **בשעתא דקרי להיכלא וכו' ; בשעה שקורא אל היכל המלך, כתוב עליו, קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת. מהו באמת. הוא כמו שהעמדנו הכתוב, תתן אמת ליעקב, שפירוש, שיודע ליחד את השם הקדוש בתפלתו כראוי. וזהו עבודת המלך הקדוש.**

רעז) **ומאן דידיע ליחדא וכו' ; ומי שיודע ליחד את השם הקדוש כראוי, מקים אומה יחידה בעולם, שכתוב, ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. וע"כ העמדנו, כל כהן שאינו יודע ליחד השם הקדוש כראוי, אין עבודתו עבודה. כי הכל תלוי בו בכהן, הן עבודה העליונה, שהיא יחוד השם, והן עבודה התחתונה של הקרבנות. והוא צריך לכוון לבו ורצונו כדי שיתברכו העליונים ותחתונים.**

כתיב

מאמר ימינך ה' נאדרי בכח

רעד) **ימינך ה' נאדרי בכח ; אמר ר' שמעון בשעה שהבקר מאיר, שה"ס אור החסדים דז"א, והאילה, שהיא המלכות, עומדת בקיומה. מתמלאת הצד שלה, כי השמאל, שהוא הצד שלה, מתלבש אז בחסדים, ומתמלאה הארתה, ונכנסת במאתים היכלות של המלך, שה"ס קו ימין, שאין בו אלא כתר וחכמה, שכל אחד במס' מאה והם מאתיים. והמלכות אחר שנשלמה ונתמלאה, מקו שמאל, היא נכללת כולה בימין, שה"ס ר' היכלות. אדם שעסק בחצות לילה בתורה, בשעה שנתעורר רוח הצפון; דהיינו השמאל, וחשקה של אילה הזו להתעורר בעולם, להשפיע, הוא בא עמה לעמוד לפני המלך, ובשעה שהאיר הבוקר מושכים עליו חוט של חסד.**

(דפו"י דף ג"ו ע"ב *) דף ג"ו ע"א

דלא ידע ליחדא שמא קדישא כדקא יאות, לאו פולחניה פולחנא. דהא כלא ביה תליא, פולחנא עלאה, ופולחנא תתאה. ובעי לכוונא לבא ורעותא, בגין דיתברכון עלאי ותתאי.

רעח) כתיב ^ק כי תבאו לראות ^נ פני. כל בר נש דאתי ליחדא שמא קדישא, ולא אתכוון ביה בלבא ורעותא ודחילו, בגין דיתברכון ביה עלאי ותתאי, רמאן ליה צלותיה לבר, וכלא מכריזי עליה לביש. וקב"ה קרי ^ד עליה כי תבאו לראות פני.

רעט) כי תבואו לראות מבעי ליה, מאי לראות ^ה פני. אלא כל אינון אנפין דמלכא, טמירין בעמקא ^ו לבתר ^ז חשוכא וכל אינון דידיעין ליחדא שמא קדישא כדקא יאות ^ח מתבקעין כל אינון כותלי חשוכא, ואנפין דמלכא אתחזיין, ונהרין לכלא. וכד אינון אתחזיין ונהרין, מתברכין כלא עלאין ותתאין. כדין ברכאן אשתכחו בכלהו עלמין, וכדי כתיב לראות פני.

רפ) מי בקש זאת מידכם, מאי קא מיירי. אלא מאן דאתי ליחדא שמא קדישא עלאה, בעי ליחדא ^ט מסטרא דזאת. כמה דכתיב ^י בזאת יבא אהרן אל הקדש. בגין דיזדווגן כחדא, אינון תרין: צדיק וצדק, בזווגא ^כ חדא. בגין דיתברכון כלא ^ל מנייהו ^מ ואלין אקרונ ^נ חצרך, כמה דכתיב, ^ס אשרי תבחר ותקרב ישכון חצרך. רפא) ואי איהו אתי ליחדא שמא קדישא, ולא יתכוון ביה ברעותא דלבא, בדחילו ^ס ורחימו. קב"ה אמר, מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי. ^ע זאת ודאי, דהא

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ק) (ישעיה א') ח"ג קכ: ז"ח גי ט"א שלי"ז. ר) (ויקרא ט"ז) גח קי צ"א. ש) (תהלים ס"ה) לך ק"ט צ"א. ז) מוסיף פני לראות פני מבעי ליה אלא. ד ל"ג עליה. ה ל"ג פניו. באתר; לאתר. ז מוסיף חשוכא דכתיב ישת חשך סתרו. ח מבקעין. ט מכתרא. י ל"ג אינון תרין; תרין אינון. כ דא ברכתא ול"ג חדא. ל עלייהו. מ ל"ג ואלין אקרונ חצרך; ואלין יתקרונ. נ ל"ג חצרך. ס ל"ג ורחימו. ע רמוס חצרי ול"ג זאת.

ימינך ה' נאדרי בכח

הסולם

מאמר

רעח) כתיב כי תבאו וגו'! כתוב, כי תבאו לראות פני. כי כל אדם שבא ליחד את השם הקדוש, ולא כיון בה בלב ורצון ויראה, כדי שיתברכו בו עליונים ותחתונים, משליכים תפלתו לחוץ. והכל מכריזים עליו רע. והקב"ה קורא עליו כי תבאו לראות פני.

רעט) כי תבאו וכו'! שואל, כי תבאו לראות היה צריך לומר, מהו לראות פני. ומשיב, אלא כל אלו הפנים של המלך, דהיינו הארת חכמה, בסו"ה חכמת אדם תאיר פניו, גנוזים בעומק אחר החושך, שה"ס הדינים שבקו שמאל, וכל אלו היודעים ליחד את השם הקדוש כראוי, מתבקעים כל אלו כותלי החושך, ופני המלך נראים ומאירים לכל. וכשהם נראים ומאירים, מתברכים כולם העליונים והתחתונים או נמצאות ברכות בכל העולמות, ואז כתוב, לראות פני.

רפא) ואי איהו אתי וכו'! ואם הוא בא ליחד השם הקדוש, ואינו מכוון ברצון הלב, ביראה ואהבה, הקב"ה אמר, מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי, זאת ודאי, כי לא נמצא ברכות, בצדיק וצדק הנקראים חצרי, ולא די שלא נמצא בהם ברכות, אלא ששורה בהם דין, ונמצא הכל בדין.

ת"ח

(דפו"י דף ג"ז ע"א)

אבד בתרי סטרי: חד, דלא שראן ביה ברכאן, ה כד בקדמיתא. וחד, דאתרחיקת מניה בת זוגיה, א דהיא כ"י. אשתכח, דצדיק אבד ב יתיר מכלא. ולזמנא דאתי כתיב, ט גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלם הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא. צדיק ומושיע לא כתיב, אלא צדיק ונושע הוא. ג הוא נושע ד ודאי. והא אתמר. רפז) ה ימינך יי נאדרי בכח. מאי נאדרי, נאדר מבעי ליה. אלא, בשעתא דשמאלא אתיא לאזדווגא ה בימינא, כדן כתיב ו נאדרי תרעץ, ולעולם הכי הוא ב גין דשמאלא אשתכח בימינא, ואתכליל ביה.

רפח) אמר רבי שמעון, כמה דאוקימנא הכי הוא, דבר נש אשתכח דאתפלג. מ"ט. בגין לקבלא עמיה בת זוגיה, ה דיתעבידו חד גופא ממש. כך ימינך, אשתכח דאתפלג. מ"ט. בגין לקבלא עמיה שמאלא. והכי ט הוא כלא, חד בחד. ועל דא, בחד מחי ומסי, הה"ד ימינך יי תרעץ אויב.

רפט) תא חזי, שירתא דא אתמר, על ההוא זמנא, ועל זמנא דאתי, ביומי דיתער מלכא משיחא, דכתיב, ימינך יי תרעץ אויב, רעצת לא כתיב, אלא תרעץ. י מה כתיב בקדמיתא, ה השיב אחור ימינו, מפני אויב, בההוא זמנא היא, תרעץ אויב לזמנא דאתי.

חלופי גרסאות

ת כדקא חזי ול"ג כד. א ל"ג דהיא כ"י (ד"א).
ב מוסיף עכ"פ יתיר. ג ל"ג הוא. ד עכ"פ.
ה ביה. ו נאדרי תרין ול"ג תרעץ; בכח תרי ול"ג
תרעץ; נאדרי תרעץ תבין תרין. ז ל"ג מן בגין עד
דבר נש. ח ויתעבידו. ט הוה. י כמה.

מסרת הזהר

ד (זכריה ט') ויחי קפ"ז צ"ב ז"ח כ"ט ט"ד שמי"ה,
מ"ז ט"ב שלי"ד ה) לעיל אות רע"ד צ"ס. ו) (איכה א')
לעיל אות רפ"ה צ"ב.

ימינך ה' נאדרי בכח

באחד, ועל כן ביד אחד מכה ומרפא. וע"כ
כתוב ימינך ה' תרעץ אויב.
פירושו. כי הימין נמשך מנקודת החולם,
שפירושו שעלתה המלכות לבינה של המדרגה,
ונשאר כו"ח במדרגה ובינה ותו"מ נפלו למדרגה
התחתונה. ואלו כו"ח שנשארו במדרגה ה"ס
נקודת החולם וה"ס הימין, ואלו בינה ותו"מ
שנפלו מן המדרגה ה"ס השמאל ונקודת השורק.
הרי שהימין הוא רק חצי גוף, והשמאל הוא
חציו האחר. (ע"י לעיל ב"א דף ט"ו ד"ה ה"ה
נקודה). וי"ש, כך ימינך אשתכח דאתפלג
דהיינו בעת עלית המלכות לבינה, שכו"ח
שנשארו ה"ס ימין ובינה ותו"מ שנפלו ה"ס
שמאל. בגין לקבלא שמאלא, כדי שיקבל
אח"כ השמאל ותשלם מדרגתו. וי"ש והכי
הוא כלא חד בחד, שכל ענין הזווגים של
אחד באחד, הם כך, שהיו תחילה ב' פלגי
דגופא ואח"כ מזדווגים.

רפט) ת"ח שירתא דא וכו'; בוא
וראה, שירה זו נאמר, על אותו הזמן ולעתיד
לבא, בומן שיתעורר מלך המשיח. שכתוב,
ימינך

מאמר

ומשיב, מכל אלו פני המלך לא נמצא שנאבד
אלא צדיק, שהוא יסוד, אבד, בב' הצדדים, א'
שאינו שורה בו ברכות כבתחילה. וא' שבת
זוגו נתרחק ממנו, שהיא כנסת ישראל,
דהיינו המלכות, נמצא שהצדיק אבד יותר
מכולם, ולעתיד לבא כתוב, גילי מאד וגו' הנה
מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא. צדיק ומושיע
לא כתוב, אלא צדיק ונושע הוא, הוא נושע
ודאי שחזרה אליו בת זוגו. וכבר למדנו.

רפז) ימינך ה' נאדרי בכח; מהו
נאדרי, נאדר היה צריך לומר. ומשיב, אלא
בשעה שהשמאל בא להזדווג בימין אז כתוב
נאדרי, תרעץ אויב. ולעולם כך הוא שמזדווג
בימין, משום שהשמאל נמצא בימין ונכלל בו.
רפח) אמר רבי שמעון וכו'; אר"ש,
כמו שהעמדנו כן הוא. שהרי האדם נמצא
שנחלק, כלומר שהוא רק חצי גוף, וחציו ה'
היא הנקבה. מהו הטעם, כדי שיקבל אחר כך
את בת זוגו ויעשו גוף אחד ממש. כך ימינך,
נמצא שנחלק, שהוא רק חצי גוף, מהו הטעם.
כדי שיקבל עמו השמאל. והכל כך הוא אחד

(רפ"ז דף ג"ז ע"ב)

אבד בתרי סטרי: חד, דלא שראן ביה ברכאן, ת כד בקדמיתא. וחד, דאתרחיקת מניה בת זוגיה א דהיא כ"י. אשתכת, דצדיק אבד ב יתיר מכלא. ולזמנא דאתי כתיב, ד גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלם הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא. צדיק ומושיע לא כתיב, אלא צדיק ונושע הוא. ג הוא נושע ד ודאי. והא אתמר. רפז) ה ימינך יי נאדרי בכח. מאי נאדרי, נאדר מבעי ליה. אלא, בשעתא דשמאלא אתיא לאזדווגא ה בימינא, כדין כתיב ו נאדרי תרעץ, ולעולם הכי הוא ד בגין דשמאלא אשתכח בימינא, ואתכליל ביה.

רפח) אמר רבי שמעון, כמה דאוקימנא הכי הוא, דבר נש אשתכח דאתפלג. מ"ט. בגין לקבלא עמיה בת זוגיה, ה דיתעבידו חד גופא ממש. כך ימינך, אשתכח דאתפלג. מ"ט. בגין לקבלא עמיה שמאלא. והכי ט הוא כלא, חד בחד. ועל דא, בחד מחי ומסי, הה"ד ימינך יי תרעץ אויב.

רפט) תא חזי, שירתא דא אתמר, על ההוא זמנא, ועל זמנא דאתי, ביומי דיתער מלכא משיחא, דכתיב, ימינך יי תרעץ אויב, רעצת לא כתיב, אלא תרעץ. מה כתיב בקדמיתא, ה השיב אחור ימינו, מפני אויב, בההוא זמנא היא, תרעץ אויב לזמנא דאתי.

חלופי גרסאות

ת כדקא חזי ול"ג כד. א ל"ג דהיא כ"י (ד"א).
ב מוסיף עכ"פ יתיר. ג ל"ג הוא. ד עכ"פ.
ה ביה. ו נאדרי תרין ול"ג תרעץ; בכח תרי ול"ג
תרעץ; נאדרי תרעץ תבין תרין. ז ל"ג מן בגין עד
דבר נש. ח ויתעבידו. ט הוה. י כמה.

מסרת הוהר

ד (זכריה ט') ויחי קפ"ז צ"ב ז"ח כ"ט ט"ד שמ"ו,
מ"ז ט"ב שלי"ד ה) לעיל אות רע"ד צ"ס. ו) (איכה א')
לעיל אות רפ"ה צ"ב.

ימינך ה' נאדרי בכח

באחד, ועל כן ביד אחד מכה ומרפא, וע"כ
כתוב ימינך ה' תרעץ אויב.
פירוש. כי הימין נמשך מנקודת החולם,
שפירושו שעלתה המלכות לבינה של המדרגה,
ונשאר כו"ח במדרגה ובינה ותו"מ נפלו למדרגה
התחתונה. ואלו כו"ח שנשאר במדרגה ה"ס
נקודת החולם וה"ס הימין, ואלו בינה ותו"מ
שנפלו מן המדרגה ה"ס השמאל ונקודת השורק.
הרי שהימין הוא רק חצי גוף, והשמאל הוא
חציו האחר. (עי' לעיל ב"א דף ט"ו ד"ה הריא
נקודה). ו"ש, כך ימינך אשתכח דאתפלג
דהיינו בעת עליית המלכות לבינה, שכו"ח
שנשאר ה"ס ימין ובינה ותו"מ שנפלו ה"ס
שמאל. בגין לקבלא שמאלא. כדי שיקבל
אח"כ השמאל ותשלם מדרגתו. ו"ש והכי
הוא כלא חד בחד, שכל ענין הזווגים של
אחד באחד, הם כך, שהיו תחילה ב' פלגי
דגופא ואח"כ מזדווגים.

רפט) ת"ח שירתא דא וכו': בוא
וראה, שירה זו נאמר, על אותו הזמן ולעתיד
לבא, בזמן שיתעורר מלך המשיח. שכתוב,
ימינך

מאמר

ומשיב, מכל אלו פני המלך לא נמצא שנאבד
אלא צדיק, שהוא יסוד, אבד, ב' הצדדים, א'
שאינו שורה בו ברכות כבתחילה. וא' שבת
זוגו נתרקה ממנו, שהיא כנסת ישראל,
דהיינו המלכות, נמצא שהצדיק אבד יותר
מכולם, ולעתיד לבא כתוב, גילי מאד וגו' הנה
מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא. צדיק ומושיע
לא כתוב, אלא צדיק ונושע הוא. הוא נושע
ודאי שחזרה אליו בת זוגו. וכבר למדנו.

רפז) ימינך ה' נאדרי בכח: מהו
נאדרי, נאדר היה צריך לומר. ומשיב, אלא
בשעה שהשמאל בא להזדווג בימין או כתוב
נאדרי, תרעץ אויב. ולעולם כך הוא, שמזדווג
בימין, משום שהשמאל נמצא בימין ונכלל בו.
רפח) אמר רבי שמעון וכו': אר"ש,
כמו שהעמדנו כן הוא. שהרי האדם נמצא
שנחלק, כלומר שהוא רק חצי גוף, וחציו הב'
היא הנקבה. מהו הטעם, כדי שיקבל אחר כך
את בת זוגו ויעשו גוף אחד ממש. כך ימינך,
נמצא שנחלק, שהוא רק חצי גוף, מהו הטעם.
כדי שיקבל עמו השמאל. והכל כך הוא אחד
(דפו"י דף ג"ו ע"ב)

רצ) וכלא כ הכי הוא, תהרוס קמין, הרסת לא כתיב, אלא תהרוס. תשלח חרוניך יאכלמו כקש, כלא לזמנא דאתי. ימינך יי נאדרי בכח, בזמנא ז דא, בעלמא דין. ימינך יי תרעץ אויב, בזמנא דמלכא משיחא. וברוב גאונך תהרוס קמין, לביאת גוג ומגוג. תשלח חרוניך יאכלמו כקש, לתחיית המתים. דכתיב, ז) ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות ולדראון עולם.

רצא) בההוא זמנא, אמר רבי שמעון, זכאין אינון דישתארוון בעלמא, ומאן אינון. תא חזי, לא ישתאר ח מבני עלמא, בר אינון גזירין, דקבילו את קיימא קדישא, ועאלו בקיימא קדישא, באינון תרין חולקין, כמה דאוקימנא. והוא נטיר ליה לההוא קיים, ולא עייליה באתר דלא אצטריך, אלין אינון דישתארוון, ויכתבון לחיי עלמא.

רצב) מנלן. דכתיב, ח) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלם. משמע הנשאר נ בציון והנותר בירושלם, דכל מאן דאתגזר, באלין תרין דרגין עאל. ט) ואי נטיר לההוא קיים כדקא חזי, ויזדהר ביה, עליה כתיב הנשאר בציון והנותר בירושלם. אלן ישתארוון בההוא זמנא, ובהו זמין קב"ה לחדתא עלמא, ולמחדי בהו. על ההוא זמנא כתיב, ט) יהי כבוד יי לעולם ישמח יי במעשיו.

רצג) ר' חייא הוה אזיל לגבי רבי אלעזר, אשכחיה, דהוה יתיב לגביה דרבי יוסי בר"ש בן לקונייא חמוי. עד דזקיף רישיה, חמא ליה לרבי חייא, אמר, י) ביום

חלופי גרסאות

כ ל"ג הכי הוא; חז וליג הכי הוא. ז דין. ח להו לבני. נ מוסיף בציון אלן אישתארוון מההוא זמנא. ט ואנטיר. ע וישתאר.

מסרת הזהר

ז) (דניאל י"ב) נח ע"ד צי"א. ח) (ישעיה ד') לך קל"ח צ"ב. ט) (תהלים ק"ד) וירא מ"ד צ"ד ז"ח מ"ה ט"א שמי', ט"א ט"ג שמי"ח ת"ח צ"ו ט"ב שכ"א, ק"ה ט"א של"ג. י) (ישעיה י"ט).

ימינך ה' נאדרי בכח

הנמולים, שקבלו אות ברית הקדוש, ובאו בברית הקדוש בב' החלקים, דהיינו מילה ופריעה, כמו שהעמדנו. והוא שומר לברית ההוא, ולא הכניסו במקום שלא צריך. אלו הם שישארו ויכתבו לחיי עולם.

רצב) מנלן, דכתיב וכו'; מאין לנו זה. הוא, כי כתוב והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו וגו'. משמע מן הנשאר בציון והנותר בירושלים שכל מי שנמול נכנס באלו ב' המדרגות ציון וירושלים. ואם שומר לברית ההוא כראוי, ונוזהר בו, עליו כתוב, הנשאר בציון והנותר בירושלים, אלו ישארו בזמן ההוא, ובהם עתיד הקב"ה לחדש העולם ולשמוח בהם, על זמן ההוא כתוב, יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו.

רצג) ר' חייא הוה וכו'; ר"ח היה הולך לר' אלעזר, מצאו שהיה יושב אצל ר' יוסי

הסולם

מאמר

ימינך ה' תרעץ אויב, רעצת, שהוא לשון עבר, לא כתוב, אלא תרעץ, שהוא לשון עתיד, הרי שהיא לעתיד לבא. מה כתוב בתחילה, בגלות, השיב אחור ימינו, מפני אויב, בזמן ההוא, לעתיד לבא, היא תרעץ אויב.

רצ) וכלא הכי הוא וכו'; והכל כך הוא, תהרוס קמין, הרסת לא כתוב אלא תהרוס. וכן תשלח חרוניך וגו'. הכל לעתיד לבא. ימינך ה' נאדרי בכח, הוא בזמן הזה בעולם הזה. ימינך ה' תרעץ אויב, הוא בזמן מלך המשיח, וברוב גאונך תהרוס קמין, הוא לביאת גוג ומגוג. תשלח חרוניך יאכלמו כקש, הוא לתחיית המתים. שכתוב, ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו וגו'.

רצא) בההוא זמנא אמר וכו'; בזמן ההוא, אמר ר"ש, אשריהם שישארו בעולם. ומי הם. בוא וראה, לא ישאר בעולם חוץ מאלו (דפו"י דף ג"ז ע"ב)

ההוא יהיה ישראל שלישיה למצרים ולאשור ברכה בקרב הארץ אשר ברכו יי צבאות לאמר ברוך עמי מצרים ומעשה ידי אשור ונחלתי ישראל, ⁹ וכי אשור ומצרים קריבין אינון לקב"ה.

רצד) אלא, על גלותא דיסקון ממצרים ומאשור אתמר, ואי אתמר על מצרים ועל אשור, על אינון חסידין דלהון, דאהדרו בתיובתא, ואשתארון למפלח לישראל ולמלכא משיחא, דכתיב ¹⁰ וישתחוו לו כל מלכים. וכתב, ¹¹ והיו מלכים אומניך וגו'.

רצה) א"ל, מאי דכתיב, ¹² דרכיה דרכי נעם א"ל כמה טפשין בני עלמא, דלא ידעין ולא משגיחין במלוי דאורייתא, דהא מלין ¹³ דאורייתא אינון ארחא למזכי בההוא נעם יי דכתיב דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. ¹⁴ דרכי נעם ודאי. מאי נעם. כמה דכתיב ¹⁵ לחזות בנעם יי, והא ¹⁶ אוקמוה, ¹⁷ בגין דאורייתא, וא"חוי, מההוא נעם אתיין, ואינון ארחין פרישן ביה, ועל דא ¹⁸ דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום.

רצו) א"ר חייא, תנינן, בשעתא דקב"ה יהב אורייתא לישראל, נפק נהורא מההוא נעם, ואתעטר ביה קב"ה, ומההוא נעם אבהיקו זיוון דכלהו, עלמין * דכלהו רקיעין, ¹⁹ דכלהו כתרין. על ההיא שעתא כתיב, ²⁰ צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה וגו'.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

⁹ ל"ג מן וכי אשור עד כמה טפשין שבאות רציה. ¹⁰ מוסיף דאורייתא כמה רוין עלאין אית בהו. ¹¹ מוסיף אמר לו דרכי. ¹² מוסיף אוקמוה ומאי דרכי נעם. ¹³ בגי"כ אורייתא. ¹⁴ ל"ג דרכיה דרכי נעם. ¹⁵ א ל"ג דכלהו כתרין.

¹⁶ (תהלים ע"ב) תולדות ס"ד צ"ה. ¹⁷ (ישעיה מ"ט) ¹⁸ (משלי ג') וישב ס"ז צ"ב. ¹⁹ (תהלים כ"ז) תולדות גי"ח צ"ב. ²⁰ (שיר ג') ב"א ר"ג צ"א.

מאמר

הסולם

ימינך ה' נאדרי בכח

יוסי בר"ש בן לקוניא חמיו. בעוד שהיה מרים את ראשו, ראה את ר' חייא, אמר ביום ההוא יהיה ישראל שלישיה למצרים ולאשור וגו' ברוך עמי מצרים ומעשה ידי אשור ונחלתי ישראל. שואל, וכי אשור ומצרים קרובים הם להקב"ה.

הדרך לזכות בנעם ה' ההוא, שכתוב, דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. דרכי נעם ודאי. שואל, מהו נעם. ומשיב, הוא כמ"ש, לחזות בנעם ה' שהיא בינה. והעמדתו משום שהתורה ודרכיה באים מנעם ההוא, והדרכים האלו מתפרשים בו. ועל זה, דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום.

רצו) א"ר חייא תנינן וכו': אר"ה, למדנה בשעה שהקב"ה נתן התורה לישראל, יצא אור מנעם ההוא, שהוא בינה, ונעטר בו הקב"ה, שהוא ז"א. דהיינו שקבל ג"ר ממנה, המכונים עטרה. ומנעם ההוא הבריק הזיו של כל העולמות, של כל הרקיעים, ושל כל הכתרים. על אותה שעה כתוב, צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו וגו', המלך שלמה הוא ז"א, אמו היא בינה, עטרה, הוא ג"ר.

רצד) אלא על גלותא וכו': ומשיב, אלא על בני הגלות שיעלו ממצרים ומאשור, נאמר. ואם נאמר על מצרים ועל אשור עצמם, הוא על החסידים שבהם, שחזרו בתשובה, ונשאר לעבוד את ישראל ומלך המשיח. שכתוב, וישתחוו לו כל מלכים. וכתוב, והיו מלכים אומניך וגו'.

רצה) א"ל מאי דכתיב וכו': אמר לו, מהו שכתוב, דרכיה דרכי נעם. א"ל, כמה טפשים הם בני העולם, שאינם יודעים ואינם משגיחים בדברי תורה, שהרי דברי תורה הם (דפו"י דף ג"ז ע"ב * דף ג"ח ע"א)

רצז) וההיא שעתא דאתבני מקדשא, אתעטר קב"ה בההוא עטרה, ב ויתיב בכרסייא דיליה, ואתעטר בעטרוי. ומההוא זמנא דאתחרב בי מקדשא, ג לא אתעטר קב"ה בעטרוי, וההוא נעם אתטמר ואתגניז.

רצח) א"ר אלעזר, בשעתא דעאל משה בגו עננא, כמה דכתיב, ט ויבא משה בתוך הענן, כבר נש דהוה אזיל באתר דרוחא. איערע ביה חד מלאכא רברבא, ותאנא, קמואל שמיה. והוא ממנא על תריסר אלפין ממנן שליחן. בעא לאזדוגא ביה במשה, פתח משה פומיה, בתריסר אתוון גליפין דשמא קדישא דאליף ד ליה קב"ה בסנה, ואתרחק מניה ה תריסר אלפין פרסין, והוה אזל משה בעננא, ועינוי מלהטן כגומרין דאשא.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ב ויתיב מלכא דכלה ומההוא; ורתיכא דמלכא עמה דכלא. ג ל"ב לא. ד ל"ב ליה. ה תליסר.

ט (שמות כ"ד) נח ג"ג צ"א.

בשעתא דעאל משה בעננא

הסולם

מאמר

שה"ס ו"ק בחסרון ג"ר. וכדי לעזרו להשגת ג"ר, נגלה לו המלאך קמואל, שהוא ממונה על י"ב אלפין ממנין שליחין, שה"ס אור ג"ר המקובל ע"י ג' קוין בד' פנים חו"ב תו"מ שהם י"ב, ולהיותם ממשיכים חכמה, הם במספר אלפים. וי"ב אלפים אלו, ממונים שליחים לעזור לנשמה להשגת ג"ר. וז"ש, בעא לאזדוגא ביה במשה, שרצה להתחבר עמו, ומיד השיג משה הג"ר דנשמה, הנק' פה. וז"ש פתח משה פומיה, שזכה לאור הנשמה, המכונה פתחון פה, ב"ב אתוון גליפין דשמא קדישא דאליף ליה קב"ה בסנה. כי אלו י"ב אתוון גליפין שקבל משה בסנה היו ג"כ בחינת אור הנשמה לפי המדרגה שלו אז. ונודע שאור הנשמה דוחה חכמה ומתדבק בחסדים, בסו"ה כי חפץ חסד הוא. וע"כ דחה משה את המלאך קמואל הממשיך ג"ר בהארת חכמה, והתדבק באור החסדים. וז"ש ואתרחיק מניה י"ב אלפין פרסין. כלומר י"ב פנים דנשמה, העומדים בשליטת אור החסדים, דוחים י"ב פנים העומדים בשליטת החכמה, הנק' אלפים. וז"ש שהתרחק ממנו י"ב אלפים פרסאות. מחמת חשקו לחסדים. וז"ש והוה אזיל משה בעננא, כלומר שחזר להתדבק בבחינת אור הרוח שבענן. ועינוי מלהטן כגומרין דאשא. כי לא הוכר הארת הג"ר בעיניו, מחמת שהתדבק בקומת הרוח, שיש שם דינים דמסך דבחי"א. הנקראים גחלי אש.

רצז) וההיא שעתא דאתבני וכו': ובשעה ההוא שנבנה בית המקדש, נעטר הקב"ה בעטרה ההוא, וישב בכסא שלו, שהוא המלכות, ונעטר בעטרותיו. ומאותו זמן שנחרב בית המקדש, לא נעטר הקב"ה בעטרותיו, ונעם ההיא שהוא אור הבינה, נתכסה ונגנז.

מאמר בשעתא דעאל משה בגו עננא

רצח) אמר ר' אלעזר וכו': אר"א, בשעה שמשה נכנס בתוך הענן, כמ"ש ויבא משה בתוך הענן, כאדם ההולך במקום הרוח, פגש בו מלאך גדול אחד, ולמדנו ששמו קמואל, והוא ממונה על י"ב אלפים ממונים שליחים. רצה להתחבר בו במשה. פתח משה פיו, ב"ב אותיות חקוקות של השם הקדוש, שלמד אותו הקב"ה בסנה, והתרחק ממנו י"ב אלף פרסאות. והיה הולך משה בענן, ועיניו לזהטות כגחלי אש.

פירוש. נודע, שבכל מדרגה יש בה גרנח"י. וכשבא משה למדרגת קבלת התורה בשביל ישראל, היה צריך להשיג את הגרנח"י של מדרגה ההוא. גם נודע שתפקיד המלאכים הוא לעזור את הנשמות ששיגו מה שצריכים. וכן מלאכים אלו שלפנינו, באו לעזור למשה ששיג את הגרנח"י הגדולים הללו.

והנה בחינת נפש רוח, השיג משה על ידי הענן עצמו. וז"ש דעאל משה בגו עננא וכו' כבר נש דהוה אזיל באתר דרוחא. כלומר, שהענן היה לו למקום השגת אור הרוח.

רצט) עד דאיערע ביה חד מלאכא, רברבא ויקירא מן קדמאה, ותאנא ו הדרניאל שמייה, והוא עלאה על שאר מלאכין, אלף ושתין רבוא פרסין, וקליה אזיל במאתן אלף רקיעין, דמסתחראן באשא חיורא. כיון דחמא ליה משה, לא יכיל למלאך. בעא ז למשדי גרמיה מגו עננא.

ש) א"ל קב"ה, משה, וכי אנת הוא דאסגית מלין עמי בסנה, ה דבעית למנדע רזא דשמא קדישא, ולא דחלת. והשתא את דחיל מחד משמשי. כיון דשמע משה קליה דקב"ה, אתתקף. פתח פומיה, בע"ב אתוון דשמא עלאה, כיון דשמע ו הדרניאל אתוון דשמא קדישא, מפומיה דמשה, אזדעזע. קריב לגביה, א"ל, זכאה חולקך משה, דאתגלי לך, מה דלא אתגלי למלאכי עלאי.

חלופי גרסאות

ו קדמיאל, ז לאשדי. ח מוסיף תלת יומין דבעית. ט קדמיאל.

בשעתא דעאל משה בעננא

הסולם

מאמר

המכינה קול, אזיל במאתן אלף רקיעים. שהם הרקיעים דאו"א עלאין, אלף רקיעים לאבא ואלף רקיעים לאמא, דמסתחראן באשא חורא, כי או"א עלאין, הם בבחינת אוירא דכ"א, שה"י אינה יוצאת מאויר שלהם, ובהם מתוקן המנעולא, שה"ס המלכות דמדת הדין שנקראת אש. אלא מתוך שאו"א עלאין הם תמיד בסוד כי חפץ חסד הוא אין האש הוזה פוגם אצלם כלום, וע"כ נקרא אש לבנה. כלומר שאין בו פגם משהו. (כמ"ש ב"ב דף כ' ד"ה בראשית ע"ש) וקולו של הדרניאל שהוא קו אמצעי שלו ממשיך האוירא דכ"א הוזה דאו"א עלאין.

ו"ש כיון דחמא ליה משה, לא יכיל למלאך, דהיינו מחמת הפחד דאשא חורא, שראה בו שה"ס מלכות דמדת הדין, שמפחד הזה לא יכול לשמש עם הג"ר דנשמה שלו, הנקראים דבור. ולא עוד, אלא אפילו קומת רוח שהיה לו מכח הענן, לא יכול לשמש עמה, מטעם היותה ממלכות הממותקת בבינה. ו"ש בעא למשדי גרמיה מגו עננא. כי המלכות דמדת הדין שראה, פגמה מדרגת הענן, שהיתה ממלכות דמדת הרחמים, ואז נגלה לו קולו של הקב"ה, שהוא ז"א, שקול הוזה ממתיק כל הדינים. ו"ש כיון דשמע משה קלא דקב"ה אתתקף, ואז, בעזרתו של הדרניאל, המשיך המוחין דחיה, ו"ש פתח פומיה בע"ב אתוון דשמא עלאה שהשיג פתחוון פה, שה"ס ג"ר, מסוד ע"ב, וכששמע הדרניאל, שכבר משך מוחין דע"ב נתחבר עמו, ו"ש, כיון דשמע הדרניאל וכר קריב לגביה.

והוה

רצט) עד דאיערע ביה וכו': עד שפגש בו מלאך אחד, גדול ויקר מן הראשון. ולמדנו הדרניאל שמו. והוא עליון על שאר המלאכים, אלף וששים רבוא פרסאות, וקולו הולך במאתים אלף רקיעים המסתובבים באש לבנה. כיון שראה אותו משה לא יכול לדבר, רצה להפיל עצמו מתוך הענן.

ש) א"ל קב"ה, משה וכר: אמר לו הקב"ה, משה, וכי אתה הוא שהרבית דברים עמי בסנה, שרצית לדעת הסוד של השם הקדוש, ולא פחדת, ועתה, אתה מפחד מפני אחד ממשמשי. כיון ששמע משה קולו של הקב"ה נתחזק, פתח פיו בע"ב אתוון של השם העליון. כיון ששמע הדרניאל האותיות של השם הקדוש מפי משה, נזדעזע, קרב אליו, א"ל, אשרי חלקך משה, שנגלה לך מה שלא נגלה למלאכים עליונים.

פירוש. כי אחר שהשיג בעזרת קמואל מוחין דנשמה, היה צריך להשיג עתה מוחין דחיה, ונשלח לו לעזרה המלאך הדרניאל. ו"ש, עד דאיערע ביה חד מלאכא רברבא ויקירא מן קדמאה, כדי לעזור לו במוחין דחיה היותר חשובים. ומפרש גדלות ג' הקוין שלו, ונודע שהחכמה הוא במספר אלף, והחסדים הם במספר רבוא, ו"ש והוא עלאה על שאר מלאכין, דהיינו שחשיבותו הוא אלף וס"ר פרסין. ס"ר פרסין בימינו, שהם חסדים הנמשכים משש ספירות תחתונות דעתיק שספירותיו בסוד עשרה רבוא, והם ששים רבוא, ובשמאלו אלף, שה"ס החכמה שמשפרה אלף, וקליה, שהוא קו אמצעי (דפו"י דף ג"ח ע"א)

שא) והוה אזיל עמיה, עד דמטו לאשא תקיפא, דחד מלאכא די שמייה סנדלפון. ותאנא, סנדלפון עלאה הוא על שאר חברוי, חמש מאה שנין. והוא קאים בתר פרגודא דמאריה, וקשר ליה כתרין, מבעותהון דצלותא דישראל. ובשעתא דמטי האי כתר לרישיה דמלאכא קדישא, הוא מקבל צלותהון דישראל. וכלהו חיילין ואכלוסין מזדעזעין, ונהמין ואמרין, בריך יקרא דיי מאתר בית שכיניתי. (שב) א"ל הדרניאל למשה, משה, לית אנא יכיל למהך עמך, דלא יוקיד לי אשא תקיפא דסנדלפון. ביה שעתא אזדעזע משה, עד דאתקיף ביה קב"ה במשה, ואותביה קמיה, ואוליף ליה אורייתא. וחפא ליה למשה, בההוא נהורא וזיזא דההוא נעם, והוה אנפוי דמשה נהירין בכל אינון רקיעין. וכל חילא דשמיא הוה מזדעזעין קמיה, בשעתא דהוה נחית באורייתא.

שג) כיון דחבו ישראל לתתא, נטל קב"ה ממשה אל"ף חולקין מההוא זיזא. ביה שעתא, בעו מלאכין עלאין, וכל אינון אכלוסין, לאוקדא למשה, בשעתא דא"ל קב"ה (9) לך רד כי שחת עמך. אזדעזע משה, ולא יכיל למלא, עד דאסגי בצלותין ובעותין קמי קב"ה.

חלופי גרסאות

י חמשה.

מסרת הוהר

(9) (שמות ל"ב) ב"א קצ"ו צ"ב.

בשעתא דעאל משה בענגא

הסולם

מאמר

חמש מאות שנה. והוא מעלה מ"ן לצורך זיווג המלכות עם ז"א, מתפלות ישראל. וז"ש, וקשר ליה כתרין מבעותהון של ישראל, ובשעת הזיווג מתקבלות תפלתם, וז"ש, ובשעתא דמטי האי כתר לריש"ה דמלאכא קדישא הוא מקבל צלותהון דישראל. ולהיות עמידתו תחת המסך דמלכות נבחן בו אש חזק, מדיינים שבמסך דמלכות וז"ש, אמר לו הדרניאל וכו' דלא יוקיד לי אשא תקיפא דסנדלפון. ואז נודעזע משה עד דאתקיף ביה קב"ה במשה ואותביה קמיה ואוליף ליה אורייתא. ויש כאן סוד גדול. כי בכל פעם שנודעזע משה מחמת אשא תקיפא דסנדלפון, החזיק בו הקב"ה ולמד עמו תורה, עד שלימדו הקב"ה כל התורה והמצוה, שבגמר גילויים זכה משה לאור היחידה.

שג) כיון דחבו ישראל וכו': כיון שחטאו ישראל למטה לקח הקב"ה ממשה אלף חלקים מאותו הזיווג. בו בשעה רצו מלאכים העליונים וכל ההמונים לשרוף את משה, דהיינו בשעה שאמר לו הקב"ה לך רד כי שחת עמך. נודעזע משה ולא יכול לדבר, עד שהרבה בקשות ותפלות לפני הקב"ה.

א"ל

שא) והוה אזיל עמיה וכו': והיה הולך עמו עד שהגיע לאשא תקיפא של מלאך אחד ששמו סנדלפון. ולמדנו סנדלפון גבוה על שאר חבריו, חמש מאות שנים. והוא עומד אחר הפרגוד של אדוננו, וקושר לו כתרים מבקשותיהם של תפלות ישראל. ובשעה שמגיע כתר הזה לראש המלך הקדוש, הוא מקבל תפלות ישראל, וכל הצבאות וההמונים מזדעזעים ונוהמים ואומרים, ברוך כבוד ה' ממקום בית שכינתו.

שב) א"ל הדרניאל למשה וכו': אמר לו הדרניאל למשה, משה, איני יכול ללכת עמך, מפחד שלא ישרוף אותי אש החזק של סנדלפון. בו בשעה נודעזע משה, עד שהחזיק הקב"ה במשה, והושיבו לפניו, ולימד אותו תורה. וכסה את משה באור ההוא והזיווג של אותו הנעם, והיה פני משה מאירים בכל הרקיעים. וכל צבאות השמים היו מזדעזעים לפניו, בשעה שהיה יורד עם התורה.

פירושו. סנדלפון עומד בראש עולם הבריאה מתחת המסך של המלכות דאצילות. וז"ש והוא קאים בתר פרגודא דמאריה, ומקבל שם מהארת חג"ת נ"ה דבינה המאירים שם. וספירות דבינה הם במספר מאות וע"כ הם ה' מאות. וז"ש עלאה הוא על שאר חברוי

(דפ"י דף ג"ח ע"א)

שד) א"ל קב"ה, משה, אתקיף בכורסייא דילי, עד דגער קב"ה בכל אינון אכלוסין, בכל אינון חיילין, ואתקיף משה בתרין לוחין דאבנין, ואחית לון לתתא. ודא הוא דכתיב, (ז) עיר גבורים עלה חכם ויורד עז מבטחה. ומההוא זיוא דאשתאר ביה, הוּו מבהיקין אנפוי דמשה. ומה בהאי דאשתאר ביה לא הוי יכלין לאסתכלא באנפוי, בההוא דאסתלק מיניה עאכ"ו.

שה) ר' חייא אמר, ימינך י"י נאדרי בכח, דא אורייתא. כ וע"ד, ימינך י"י תרעץ אויב. דלית מלה בעלמא דיתבר חיליהון ל דעמין עכו"ם, בר בשעתא דישראל מתעסקין באורייתא. דכל זמן דישראל מתעסקין באורייתא, כ ימינא אתתקף, ואתבר חילא ותוקפא דעעכו"ם. ובגיני כך אורייתא אקרית עז, כד"א (ק) י"י עז לעמו יתן.

שו) ובשעתא דישראל לא מתעסקין באורייתא נ שמאלא אתתקף, ואתתקף חיליהון דעעכו"ם, ושלטין עלייהו, וגזרין עלייהו גזרין, דלא יכלין למיקם בהו. וע"ד אתגליאו בני ישראל, ואתבדרו ביני עממיה.

שז) הדא הוא דכתיב * (ר) על מה אבדה הארץ וגו', ויאמר י"י על עזבם את תורת. דהא כל זמנא דישראל ישתדלון באורייתא, כ אתבר חילא ותוקפא דכל עע"ז, הה"ד ימינך י"י תרעץ אויב. א"ר אלעזר, ודאי הכי הוא, דכל זמנא דקליהון דישראל, אשתמע בבתי כנסיות ובבתי מדרשות וכו', כמה דתנינא (ט) הקול קול יעקב, ואי לאו הידים ידי עשו, והא אוקימנא.

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

צ) (משלי כ"א.) ק) (תהלים כ"ט) תולדות נ"ד צ"א. כ ל"ג וע"ד. ל דשאר עמין. ס אתבר ול"ג ימינא
 ד) (ירמיה ט') וישב מ' צ"ג. ט) (בראשית כ"ז) אתתקף. נ אתקף ול"ג שמאלא. אתתקף. ס יתבר.
 ויצא מ"ג צ"א.

מאמר

הסולם

בשעתא דעאל משה בעננא

שו) ובשעתא דישראל לא וכו' !
 ובשעה שישראל אינם עוסקים בתורה, מתחזק השמאל, ומתחזק כחם של העמים עכו"ם, שיונקים מן השמאל, ושולטים עליהם, על ישראל, וגזורים עליהם גזירות שאינם יכולים לעמוד בהם. ועל זה נגלו בני ישראל ונתפזרו בין האומות.

שז) הדא הוא דכתיב וכו' ! ז"ש, על מה אבדה הארץ וגו' ויאמר ה' על עזבם את תורת. כי כל זמן שישראל עוסקים בתורה, נשבר כחם ועוזם של כל עובדי ע"ז, ז"ש ימינך ה' תרעץ אויב. א"ר אלעזר, ודאי כן הוא, כמו שלמדנו, שכל זמן שקולם של ישראל נשמע בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, הקול קול יעקב, ואם לא הידים ידי עשו, וכבר בארנו.

שד) א"ל קב"ה משה וכו' ! א"ל
 הקב"ה: משה, אחוז בכסא שלי. עד שגער הקב"ה בכל אלו ההמונים, בכל אלו הצבאות, ואז אחז משה בשני לוחות אבנים והורידם למטה. וז"ש עיר גבורים עלה חכם ויורד עז מבטחה. ומזיו ההוא שנשאר בו היו מבריקים פניו של משה. ומה בזה שנשאר בו לא יכלו להסתכל בפניו, במה שנסתלק ממנו על אחת כמה וכמה שלא יכלו להסתכל.

שה) ר' חייא אמר וכו' ! רח"א, ימינך ה' נאדרי בכח, זהו התורה, שמאדירה את הימין, וע"כ, ימינך ה' תרעץ אויב. כי אין דבר בעולם שישבור כחם של עמים עכו"ם, כמו בשעה שישראל עוסקים בתורה. שכל זמן שישראל עוסקים בתורה מתחזק הימין, ונשבר כחם ועוזם של העמים עכו"ם. ומשום זה נקראת התורה ע"ז, כמש"א ה' עז לעמו יתן.

(דפרי" דף ג"ח ע"א *) (דף ג"ח ע"ב)

שח) וברב גאונך תהרוס קמיך. ר' חזקיה פתח ואמר, (ט) למה יי' תעמוד ברחוק תעלים לעתות בצרה, בשעתא דחובי עלמא גרמו, קב"ה סליק לעילא ו לעילא, ובני נשא צווחין ונחתין דמעין, ולית מאן דישיגח עלייהו. מ"ט. בגין דאיהו סליק לעילא לעילא, ותשובה אתמנע מנייהו, כדין כתיב, וברב גאונך תהרוס קמיך.

שט) ר' יצחק אמר, האי קרא, בשעתא דאתלבש קב"ה גאותא, על עממיא דיתכנשון עליה, כמה דכתיב, (א) ורוזנים נוסדו יחד על יי' ועל משיחו. ותאנא זמינן אינון שבעין (ב) קסטורין מכל (ג) עיבר, לאתכנשא בההוא זמנא (ד) באוכלוסין דכל עלמא, ולמעבד קרבא על ירושלם קרתא קדישא, ולאחדא עיטין עליה דקב"ה. ומאי אמרי, (ה) נוקים על פטרונא בקדמיתא, ולבתר על עמיה, ועל היכליה. (ו) כדין זמין קב"ה לחייכא עלייהו. דכתיב (ז) יושב בשמים ישחק יי' ילעג למו. בההוא זמנא ילבש קב"ה גאוותא עלייהו, וישיציןון מן עלמא, כמה דכתיב (ח) וזאת תהיה המגפה אשר יגף יי' את כל העמים אשר צבאו על ירושלם המק בשרו והוא עומד על רגליו.

שיא) רבי אבא אמר משמיה דרב ייסא סבא, והכי אר"ש, זמין קב"ה לאחייא לכל אינון מלכין, (א) דעקו לישראל ולירושלם, (ב) לאנדריאנוס, (ג) ללופינוס, ונבוכדנצר, ולסנחריב, ולכל שאר מלכי עמין, דחריבו ביתיה, ולשלאה לון קדמיתא, ויתכנשון עמהון שאר עמין, וזמין קב"ה לאתפרעא מנייהו באתגלייא,

חלופי גרסאות

ע ל"ג לעילא. פ עמין. צ אוכלסין. ק מוסיף רגליו והיינו דכתיב באדיין דקו כחדא כספא ודהבא וכ"ו והרי אינון בעולם אלא דעתדין להיות ואו ההוא אבנא דמחאת לצלמא היינו כל המלכיות שחזרו וחיו. ר שצרו על ישראל ועל. ש ל"ג לאדריאנוס. ת ל"ג ללופינוס.

מסרת הוהר

(ח) תק"ח ק"י ט"א ש"ה, ט"ב ש"ט. (א) (תהלים י') ח"ג כ: נח: ב) (שם ב') וירא קמ"ד צ"ד. ג) (שם) וירא קמ"ה צ"א. ד) (זכריה י"ד) וירא פ"ו צ"א. דרך אמת (א) שבעים שרים משבעים אומות. ב) נעמוד תחלה ללחום על האב והאדון שהוא השי"ת.

הסולם

וברוב גאונך תהרוס קמיך

צבאות להתאסף מכל צד בעת ההיא עם הצבאות של כל העולם, ולעשות מלחמה על ירושלים עיר הקדושה ולאחוז בעצות על הקב"ה. ומהו אומרים. נקום על המגין מתחילה, ואח"כ על עמו ועל היכלו. (שי) כדין זמין קב"ה וכ"ו: או עתיד הקב"ה לצחוק עליהם, שכתוב יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו. בזמן ההיא ילבוש הקב"ה גאות עליהם, ויכלה אותם מן העולם. כמ"ש וזאת תהיה המגפה וגו'.

שיא) ר' אבא אמר וכ"ו: רא"א משמו של ר' ייסא סבא, וכן אמר ר' שמעון, עתיד הקב"ה להחיות כל אלו המלכים שהצירו את ישראל וירושלים, דהיינו לאנדיאנוס ללופינוס, ונבוכדנצר

מאמר

מאמר וברוב גאונך תהרוס קמיך

שח) וברב גאונך תהרוס קמיך: ר' חזקיה פתח ואמר, למה ה' תעמוד ברחוק וגו'. בשעה שעונות העולם גורמים, הקב"ה עולה למעלה למעלה, ובני אדם צועקים ומורידים דמעות, ואין מי שישגיח עליהם. מהו הטעם. משום שהקב"ה נסתלק למעלה למעלה, ונמנע מהם התשובה. אז כתוב, וברב גאונך תהרוס קמיך.

שט) ר' יצחק אמר וכ"ו: ר"א, מקרא זה, הוא, בשעה שהקב"ה מתלבש בגאות על העמים שיתאספו עליו. כמ"ש ורוזנים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו. ולמדנו, עתידים עי שרי (דפו"י דף ג"ח ע"ב)

סחרני ירושלם. הה"ד, וזאת תהיה המגפה אשר יגף יי את כל העמים אשר צבאו על ירושלם. אשר יצבאו לא כתיב, אלא אשר צבאו. כדין כתיב, וברב גאונך תהרוס קמך, ודא לזמנא דאתא משיחא, כתיב, ושירתא דא שירתא * דעלמין היא. (שיב) ^ה וברוח אפיך נערמו מים, בההוא זמנא. ובגין כך אית בההוא זמנא, ולזמנא דמלכא משיחא, ולזמנא דגוג ומגוג. ^ב נצבו כמו נד, ^ג לזמנא דעלמא דאתי, דאיהו חדוותא דכל עלמין.

שיג) ^ו אמר אויב ארדוף אשיג אחלק שלל. אמר אויב, דא ההוא ממנא רברבא על מצראי, בשעתא דאתיהיב ליה שלטנותא על ישראל, חשיב דישיציון תחות שלטניה. אלא דדכר קב"ה טורי עלמא, דהוו מגינין עליהו. ולא תימא ^ד דא בלחודוי, אלא כל אינון רברבין דממנן על כל עכו"ם, ^ה וכד אתיהיב להו רשותא ושלטנותא על ישראל, כוליהו בעאן ^ו דישיציון ישראל תחותיהו. (שיד) ועל דא, אינון עמין דתחות שולטניהון דאינון ממנן, כלהו ^ז גזירין גזרין לשיצאה לון, ^ח אלא דקב"ה דכר טורי עלמא, ואגין עליהו. וכד חמא משה דא, שרא לשבחא לקב"ה, ואמר מי כמוכה באלים יי.

שטו) אמר ^ט ר"ש, אילנא חד רברבא עלאה תקיפא, ביה ^י אתזנו עלאין ותתאין. והוא אתחם בתריסר תחומין, אתתקף בארבע סטרי עלמא, ^כ דאתחברן

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ה) ח"ב מח: (ו) ח"ב גח: א דעלמא דאתי. ב ל"ג נצבו כמונא. ג ולזמנא. ד ל"ג דא. ה כד. ו דישיציון. ז ל"ג גזירין. ח בר קב"ה דאגין עליהו ול"ג מן אלא עד וכד. ט ל"ג ר"ש. י מוסף אתזנו ויני. כ דאסתראן.

יברוב גאונך תהרוס קמך

הסולם

מאמר

העולם, שהם האבות, שהיו מגינים עליהם. ולא תאמר שזה בלבד רצה לכלותם, אלא כל אלו השרים הממונים על כל העמים עכו"ם, כשניתן להם רשות וממשלה על ישראל, רוצים כולם לכלות ישראל תחתם.

(שיד) ועל דא אינון וכו': ועל כן אלו העמים שהם תחת שליטתם של אלו הממונים, כולם גוזרים גזרות לכלות את ישראל. אלא הקב"ה זוכר הרי העולם, שהם האבות, ומגין עליהם. וכשראה משה את זה, התחיל לשבח את הקב"ה, ואמר מי כמוכה באלים ה'.

מאמר מי כמוכה באלים

שטו) אמר ר"ש אילנא וכו' : אר"ש, אילן אחד גדול עליון ותוק, הוא ז"א, בו נזונים עליונים ותחתונים. ומוגבל ב"ב גבולי אלכסון, שהם ד' ספירות חו"ג תו"מ שבכל אחד ג' קוין. (כמ"ש בפ' לך דף ז' ד"ה גו נסיען ע"ש) מתחזק בד' רוחות העולם, שהם חו"ג תו"מ, המתחברים במקומם. ע' ענפין שהם

ונבוכדנצר, ולסנחריב, ולכל שאר מלכי העולם, שהחריבו ביתו, ויתן להם ממשלה כמתחילה, ויאספו עמהם שאר העמים וילחמו על ירושלים, ועתיד הקב"ה להפרע מהם בגלוי סביב ירושלים. וז"ש וזאת תהיה המגפה אשר יגוף ה' את כל העמים אשר צבאו על ירושלים. אשר יצבאו לא כתוב, אלא אשר צבאו לשון עבר, כי טובב על נבוכדנצר וכו' שכבר צבאו. או כתוב, וברב גאונך תהרוס קמך. וזה כתוב, לזמן שיבא המשיח, ושירה זו שירת עולם היא. (שיב) וברוח אפיך נערמו מים: היינו באותו זמן. ועל כך, יש זה באותו זמן, ובזמן מלך המשיח, ובזמן של גוג ומגוג. נצבו כמו נד, הוא לזמן העולם הבא, שהוא שמחת כל העולמות.

מאמר אמר אויב ארדוף

שיג) אמר אויב ארדוף אשיג וגר': אמר אויב, זהו הממונה הגדול של מצרים. בשעה שניתנה לו הממשלה על ישראל, חשב לכלותם תחת ממשלתו. אלא שזכר הקב"ה הרי (דפ"ו דף ג"ח ע"ב)

בדוכתייהו. שבעין ענפין סלקין בגויה, ואתזנו מניה, בעקר שרשוי ינקין אינון
סחרניה, ואינון ענפין ל דמשתכחין באילנא.

שטז) כד מטי עדן שלטניה דכל ענפא וענפא, כלהו בעאן לשיצאה כלא
מ גופא דאילנא, דאיהו עקרא דכלהו ענפין, נ ההוא דשליט עלייהו, וישראל אחידן
ביה. כד מטא ט עלייהו שלטנותא ע דההוא *גופא דאילנא, חולקא דישראל. בעי
לנטרא לון, ולמיהב שלמא בכלהו. ועל דא שבעים פרי החג, למיהב שלמא
לשבעין ענפין דבגו אילנא.

שיז) ועל דא מי כמוכה באלים יי. פ מאי באלים. אילנא. כד"א, ט כי יבושו
מאילים אשר חמדתם. דהוא אילנא, ג דהו פלחין לחד ז דפוסא, דמחקקין בגויה.
ואקרי אלים אילנא מי כמוכה דיעביד כעובדך וירחם על כלא. מי כמוכה בכל
ההוא סחרניה דאילנא דאע"ג דאיהו שלטא, נטיר לכלא, נטיר לכל שאר, ולא
בעיא למעבד עמהון גמירא. מי כמוכה נאדר בקדש, בההוא חילא עלאה דאקרי
קדש. ק נאדר בקדש ממש, ואקרי כח יי נעם יי, והא אוקימנא מילי.

שיח) ח) מי כמוכה באלים יי. ר' יוסי פתח ט) ראיתי את כל המעשים אשר
נעשו תחת השמש והנה הכל הבל ורעות רוח. שלמה מלכא, דאסתלק בחכמתא
ד יתירא על כל בני עלמא, היך אמר דכל עובדין הבל ורעות רוח. יכול אף מעשה

חלופי גרסאות

ל משתכחין. מ גופא ; נופה. נ הוא ס שלטנותא עלייהו.
ע ההוא חולקא דישראל ההוא נופא ; ההוא נופא.
פ ל"ג מן מאי עד מי כמוכה. צ דופסא ; רופסא ;
קופסא. ק ל"ג נאדר. ר יתיר.

מסרת הוהר

ז) (ישעיה א') ח"ב רעב : ז"ח ל' ט"ד שכ"ב. ח) ח"ב
נט. ח"ג צד. קכת. קלח : קלט. רסו : ת"ז ת"ע קלב.
ז"ח ב' ט"ד ש"ה, ג' ט"א ש"ט, ט"ד ש"מ, י"ז ט"ג
ש"ו ת"ח צ"ה ט"ב ש"ג. ט) (קהלת א').

דרך אמת ג] שהיו עובדיסלפסל אחד שהיה נדפס ומצוייר באילן האלה.

מי כמוכה באלים

כי יבושו מאלים אשר חמדתם. שהוא אילן שהיו
עובדים לצורה אחת שהיתה חקוקה בתיכו. מי
כמוכה שיעשה כמעשיך וירחם על כל. מי
כמוכה בכל סביבות האילן, שאע"פ ששולט
שומר את הכל שומר לכל השאר, ואינו רוצה
לעשות עמהם כליה, כמו שהם היו רוצים
בזמן שליטתם. מי כמוכה נאדר בקדש. היינו
שנאדר בכח העליון שנקרא קדש. נאדר בקדש
ממש. שהם המוחין דבינה. ונקרא כח ה', נעם
ה'. והרי העמדנו הדברים.

שיח) מי כמוכה באלים ה' ; ר' יוסי
פתח, ראיתי את כל המעשים וגו' הבל ורעות
רוח, שואל, שלמה המלך, שעלה בחכמתו יותר
על כל בני העולם, איך אמר, שכל המעשים
הם הבל ורעות רוח. יכול, אף מעשה הצדקה
היא

הסולם

מאמר

שהם ע' שרים הממונים על ע' אומות העולם.
עולים בתיכו וזונונים ממנו. מעיקר שרשוי
יונקים הם מסביב. והם ענפים הנמצאים
באילן.

שטז) כד מטי עדן וכר' ; כשמגיע עת
הממשלה לכל ענף וענף, כולם רוצים לכולת
לגמרי את גוף האילן, שהוא העיקר של כל
הענפים, והוא השולט על ישראל ואחוזים בו.
וכשמגיע עליהם הממשלה של גוף האילן, שהוא
חלקם של ישראל, הוא רוצה לשמרם, ולתת
שלום בכולם. ועל זה מקריבים ע' פרי החג
לתת שלום לע' ענפים שבתוך האילן, שהם ע'
שרים של אומות העולם.

שיז) ועל דא מי וכר' ; ועל זה נאמר
מי כמוכה באלים ה'. מהו באלים. אילן, כמש"א

(דפו"י דף ג"ח ע"ב *) דף ג"ט ע"א)

הצדקה, והא כתיב ^י והיה מעשה הצדקה שלום. אלא הא אוקמוה, כל המעשים אשר נעשו תחת השמש כתיב. שאני מעשה הצדקה, דאיהו לעילא מן שמשא. שיט) והנה הכל הבל ורעות רוח, מאי קא מיירי. אי תימא הכל הבל כמה דאוקימנא, דאיהו ברזא דחכמתא, כד"א הבל הבלים אמר קהלת, ואינון הבלים ^ש קיומא דעלמא דלעילא ותתא. מאי תימא בהאי, דכתיב הכא, הכל הבל ורעות ^ת רוח.

שכ) אלא הכי אוקמוה, והכי הוא. ת"ח, בשעתא דעובדין מתכשרן לתתא, ובר נש ^א אשתדל בפולחנא דמלכא קדישא, ההוא מלה דעביד, הבל אתעביד מיניה לעילא. ולית לך הבל, דלית ליה קלא, דסליק ואתערט לעילא, ואתעביד סניגורא קמי קב"ה.

שכא) וכל אינון עובדין דאשתדל בהו בר נש, דלאו אינון פולחנא דקב"ה, ^ב ההוא מלה דעביד, הבל יתעביד ^ג מיניה, ואזלא ושאתט בעלמא. וכד נפקת נשמתיה דבר נש, ההוא הבל מגלגלא ליה בעלמא, ^ד כאבנא בקוספיתא, כמה דכתיב, ^ה ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע.

שכב) מאי יקלענה. ההוא הבל ^ו דמגלגל ליה סחרניה בעלמא, כדין כל מלין ^ה דמתעבדין דלאו אינון פולחנא דקב"ה, הבל יתעביד מיניה, ^ז איהו תבירא דרוחא, דמתבר לרוחא ^ז דסליק ונחית ומתגלגל בעלמא, הה"ד הבל ורעות רוח.

חלופי גרסאות

ש דלעילא ול"ג מן קיומא עד מאי. ת מוסיף רוח והא מלתא דא תחת השמש כתיב. א אסתכל. ב וההוא. דמתעבדין ואינון תחות שמשא. ו ואיהו; מוסיף הבל ג מינה. ד דמדבר סחרניה. ה דאתעבדין; מוסיף איהו. ז דסלקא ונחתא בעלמא.

מסרת הזהר

י) (ישעיה ל"ב) ח"ג רצה: כ) (שמואל א' כ"ו) וירא ע"א צ"א.

דרך אמת [ד] כאבן בכף הקלע.

מי כמוכה באלים

ממנו הבל למעלה. ואין לך הבל, שאין לו קול שעולה למעלה ונעשה סניגור לפני הקב"ה.

שכא) וכל אינון עובדין וכו'; וכל אלו המעשים, שעוסק בהם האדם ואינם עבודת הקב"ה, דבר ההוא שעשה נעשה ממנו הבל, והולך ומשוטט בעולם. וכשיוצאת נשמתו, הבל ההוא מגלגל אותו בעולם, כאבן בכף הקלע. כמ"ש, ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע.

שכב) מאי יקלענה: שואל מהו יקלענה. ומשיב, הבל ההוא מגלגל אותו סביב בעולם. אז, כל הדברים שנעשים ואינם עבודת הקב"ה, נעשה מהם הבל, שהוא שבירת הרוח שמשבר את הרוח, העולה ויורד ומתגלגל בעולם. ז"ש הבל ורעות רוח.

אבל

הסולם

מאמר

הוא הבל ורעות רוח, הלא כתוב, והיה מעשה הצדקה שלום. ומשיב. אלא, הרי העמדנו, כל המעשים אשר נעשו תחת השמש כתוב, ומשונה הוא מעשה הצדקה, שהוא למעלה מן השמש.

שיט) והנה הכל הבל ורעות רוח: שואל מה פירושו. אם תאמר, הכל הבל פירושו כמו שהעמדנו, שהיא בסוד החכמה כמ"ש, הבל הבלים אמר קהלת והבלים אלו הם קיום עולם העליון ותחתון. (כנ"ל בא ד' מ"א אות קמ"ג) מהו תאמר בזה שכתוב כאן, הנה הבל ורעות רוח.

שכ) אלא הכי אוקמוה וכו': אלא כך העמדנו, וכך הוא. בוא וראה, בשעה שהמעשים טובים בעולם, והאדם עוסק בעבודת המלך הקדוש, הנה דבר ההוא שעושה נעשה

(דפו"י דף ג"ט ע"א)

שכג) אבל ההיא מלה דאיהי פולחנא דמריה דא ה סליק לעילא מן שמשא, ואתעביד מניה הבל קדישא, ודא הוא זרעא דזרע בר נש בההוא עלמא, ומה שמיה. צדקה. דכתיב, זרעו לכם לצדקה.

שכד) האי מדבר ליה לבר נש, כד תיפוק נשמתייה מיניה, וסלקא לה באתרא דכבוד דלעילא אשתכח ה לאתצררא בצרורא דחיי, הה"ד ה והלך לפניך צדקך בגין דברא לך, לסלקא לך, לאתר דאקרי כבוד יי. דכתיב, א כבוד יי יאספך. שכה) כל אינון נשמתיין, דההוא הבל קדישא מדבר להו, ההוא דאקרי כבוד יי, כניש לון בגויה, ואתצירין ב ביה. ודא אקרי נייחא דרוחא. אבל אחרא ורעות רוח אקרי. זכאין אינון צדיקייא, דכל עובדיהון לעילא מן שמשא ז וזרעין זרעא דצדקה, למזכי לון לעלמא דאתי, ועל דא כתיב ה וזרחא לכם יראי שמי שמש צדקה.

שכו) אמר רבי שמעון, ת"ח, בקדמיתא כד אתבני בי מקדשא לתתא, לא אתבני אלא בדינא ורוגזא, כמה דכתיב, ה כי על אפי ועל חמתי וגו' בגין דבאתר דדינא שריא. לזמנא דאתי, זמין קב"ה למבני ליה, ולאתקנא ליה בדרגא אחרא ה עלאה דאקרי צדקה, דכתיב ה בצדקה תכונני. בגין כך נ אתקיים, ה ושמיה (* ממש ע צדק פ יתקרי. מנלן. דכתיב ז) וזה שמו אשר יקראו יי צדקנו. שכז) נטית ימינך תבלעמו ארץ. הא אתמר, ארימת ימינך. אמר רבי יצחק, הא אתערו ז ביה חברייא, דכד אפיק קב"ה למצראי מתין ק מתחות מיא, אמר

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

- ז) (תושע יי) ח"א רסא : ז) (ישעיה כ"ח) לך קנ"ד צ"א.
- ו) (שם.) ט) (מלאכי ג') וירא טי צ"ה ז"ח וי"ט"א שמ"א.
- ה) (ירמיה ל"ב.) פ) (ישעיה ג"ד) ח"ג קיג : קפח :
- ד) (ירמיה כ"ג.) ק) ח"ב מז :
- ח אקרי. ט לאתברבא. י מוסיף מן אתר לאתר. כ מוסיף ביה הה"ד כבוד ה' יאספך. ל מוסיף וזרעין עובדין. מ ל"ג עלאה. נ מוסיף אתקיים ביה. ט ושמא ; ושמש. ע צדקה. פ אקרי. צ ל"ג ביה. ק מתחות ימא מיא אמרו לאתעא כנוש בגוץ וכ"ו ע"ה.

מי כמוכה באלים

הסולם

מאמר

הצדיקים שכל מעשיהם הם למעלה מן השמש, דהיינו עבודת הקב"ה, וזרעים זרע הצדקה לזכות אותם לעולם הבא. ועל זה כתוב, וזרחא לכם שמש יראי שמי שמש צדקה. שכז) אמר ר' שמעון וכ"ו : אר"ש, בוא וראה, בתחילה כשנבנה בית המקדש למטה, לא נבנה אלא בדין ורגו, כמ"ש, כי על אפי ועל חמתי וגו'. משום שהוא במקום שהדין שורה. לעתיד לבא, עתיד הקב"ה לבנות אותו ולתקנו במדרגה אחרת עלינו, הנקראת צדקה. שהיא מלכות המתקנת, שכתוב, בצדקה תכונני. משום זה יתקיים ולא יחרב עוד. ושמו ממש יקרא צדק. מאין לנו. שכתוב, וזה שמו אשר יקראו ה' צדקינן. שכז) נטית ימינך תבלעמו ארץ : הוקשה לו, הלא הימין פועל חסד. ואומר, הרי למדנו

שכג) אבל ההיא מלה וכ"ו : אבל דבר ההוא שהוא עבודת רבוננו, זה עולה למעלה מן השמש, ונעשה ממנו הבל קדוש, וזה הוא זרע שזרע האדם בעולם ההוא, ומה שמו. צדקה. שכתוב, זרעו לכם לצדקה. שכד) האי מדבר ליה וכ"ו : זה מנהיג את האדם כשנשמתי יצאה ממנו, ומעלה אותו במקום הכבוד למעלה, ונמצא לצרור אותו בצרור החיים. ז"ש והלך לפניך צדקך. כדי לנהוג אותך, ולהעלותך למקום שנקרא כבוד ה', שהוא המלכות, שכתוב, וכבוד ה' יאספך. שכה) כל אינון נשמתיין וכ"ו : כל אלו הנשמות, שהבל ההוא הקדוש מנהיג אותם, ההוא שנקרא כבוד ה', מאספם בתוכו ונצררים בו. ואז הוא נחת רוח. אבל הבל האחר, שאינו עבודת הקב"ה, נקרא ורעות רוח. אשריהם (דפ"י דף ג"ט ע"א * דף ג"ט ע"ב)

לארעא, כניש לון בגוון, ולא בעאת, עד דאוישט קב"ה ימינא לקבלה, וואומי לה, כדין בלעתינון ארעא, הה"ד תבלעמו ארץ. אמר ר' אלעזר, נטית ימינך: לאפרשא ו לה משמאלא ת וכדין אתעביד בהו דינא.

שכח) (ג) נחית בחסדך עם זו גאלת, כמה דכתיב (ו) כי ימינך זורועך ואור פניך כי רציתם. כי ימינך: דא ב גדולה. נהלת בעון ג דא דכתיב זורועך, דא גבורה. אל נזה קדשך, דא דכתיב, ואור פניך ה כי רציתם, דא ו צדיק, וכלהו משתכחי בקרא.

שכט) (ח) תפול עליהם אימתה ופחד. אימתה, אימה מבעי ליה, מאי אימתה. דהא לית לך את או מלה חדא באורייתא, דלא אית בה רזין עלאין. מאי אימתה. אמר רבי שמעון, כלומר דחילו דשכינתא.

של) (ה) כהאי גוונא, (ז) תביאמו ותטעמו בהר נחלתך וגו', תביאמו ותטעמו, תביאם ותטעם מבעי ליה, מאי תביאמו. אלא רוחא דקודשא אמר, על אינון דרא בתראה, ה]דגור יהושע, ואתגליא בהו גלויא דרשימא קדישא דשמייה דקב"ה, דאלין אחידן ביה בו, ואלין אתחזיאו למירת ארעא. כמה דכתיב (ב) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. דכל מאן דאתגור, ואתגליא ביה רשימא קדישא, ונטיר ליה, אקרי צדיק, בגין כך, לעולם יירשו ארץ.

שלא) (ו) וע"ד תביאמו, ו' יתירה, תביאמו לאינון דאחידן בו. ותטעמו כד"א נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. לאינון דאחידן בו, ולאינון ז בתראי, אתער מלה.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ר) ח"ב נט: ש (תהלים מ"ד). ת ח"ב נט: ו ואמר. ש מניה שמאלא. ת ואתעביד וליג וכדין. א הקסה"ז צ' צ"ג ב (ישעיה ס') ב"א ר"ח צ"ד. א ליג כי. ב גאולה. ג ליג דא. ד ליג דא. ה ליג כי רציתם. ו צדקה. ז מוסיף בתראי דקרא. דרך אמת ה] שמל יהושע בכניסתו לארץ ישראל.

מאמר

הסולם

נטית ימינך תבלעמו ארץ

שכט) תפול עליהם אימתה ופחד: שואל אימתה, היה צריך לומר אימה, מהו אימתה. שהרי אין לך אות או מלה אחת בתורה, שאין בה סודות עליונים. וא"כ, מהו אימתה. אמר ר' שמעון, כלומר, אימת השכינה. והוא כמו אימת ה' שהיא השכינה.

של) כהאי גוונא תביאמו וגו': כעין זה, תביאמו ותטעמו בהר נחלתך וגו', היה צריך לומר תביאם ותטעם, מהו תביאמו. ומשיב, אלא רוח הקודש אמר, על הדור האחרון שמל יהושע, ונגלה בהם הגילוי של הרשימה הקדושה משמו של הקב"ה, והם אחוזים בו, שהוא ז"א, והם ראויים לרשת הארץ, כמ"ש, ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ. כי כל מי שנמול, ונגלה בו הרשימה הקדושה, ושומר אותו נקרא צדיק, ומשום זה לעולם יירשו ארץ.

שלא) וע"ד תביאמו וכו': וע"כ תביאמו, עם ו' יתירה, שפירושו, תביאמו לאלו שאחוזים

למדנו שפירושו הרימות ירך. ונשאר השמאל לבדו ועשה דין. (כנ"ל אות רס"ד) אמר ר' יצחק, הרי העירו בה החברים, כשהוציא הקב"ה את המצרים מתים מתחת המים, אמר לארץ, אסוף אותם בתוכך. ולא רצתה עד שהושיט הקב"ה את הימין כנגדה, והשביע אותה, אז בלעתם הארץ. ז"ש תבלעמו ארץ. ר' אלעזר אומר, נטית ימינך, פירושו, להפריד אותה מן השמאל, ואז נעשה הדין בשמאל.

שכח) נחית בחסדך עם זו גאלת וגו': הוא כמו שכתוב, כי ימינך זורועך ואור פניך כי רציתם. כי ימינך זה גדולה, דהיינו חסד. נהלת בעון, זהו שכתוב, זורועך, זהו גבורה. אל נזה קדשך, זהו שכתוב, ואור פניך כי רציתם, זהו צדיק, שהוא יסוד. וכולם נמצאים בכתוב. כל שש הספירות. כי חסד וגבורה כוללים ת"ת. ויסוד כולל נ"ה.

(דפ"י דף ג"ט צ"ב)

ולית לך מלה באורייתא, או את זעירא באורייתא, דלית בה רזין עלאין, וטעמין קדישין, זכאה חולקהון דידיעין בהו.

ר ע י א מהימנא

שלב) פקודא למבני מקדשא לתתא, כגוונא דבי מקדשא דלעילא, כד"א, מכון לשבתך פעלת יי. דאצטריך למבני בי מקדשא לתתא, ולצלאה ׀ בגויה צלותא בכל יומא, למפלח ליה לקב"ה, דהא צלותא אקרי עבודה.

שלג) וההוא בי כנשתא, אצטריך למבני ליה בשפירו סגיא, ולא תקנא ליה בכל ׀ תקונין, דהא בי כנשתא דלתתא, קיימא לקבל בי כנשתא דלעילא. שלד) בית המקדש לתתא, איהו קאים כגוונא דבית המקדש דלעילא, דקאים דא לקבל דא. וההוא בי מקדשא, כל תקוניו, וכל פולחניו, וכל אינון מאנין, ושמשין, כלהו אינון כגוונא דלעילא. משכנא דקא עבד משה במדברא, כלא ׀ הוה כגוונא דלעילא.

שלח) בי מקדשא דבנה שלמה מלכא, הוא בי נייחא כגוונא עלאה, בכל אינון תקונין, למהוי בתקונא דלעילא, בי נייחא ואחסנתא. ׀ הכי בי כנשתא, אצטריך בכל תקוני שפירו, למהוי כגוונא עלאה, למהוי ׀ בית צלותא, לאתקנא תקונין בצלותא, כמה דאוקמוה.

שלו) וההוא בי מקדשא דליהוי ביה חלונות, דכתיב ׀ וכוון פתיחן. כגוונא דלעילא, וע"ד ׀ משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים. ואי תימא אפילו בחקלא,

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ג) (דניאל ו'). ד) (שיר ב') ח"ב ה קיו. רג: רגא. ׀ תוספתא. ט בגויה. י לה. כ לה. ל תקוניה. ׀ הוה. ח"ג קיד: נ ל"ג הכי. ׀ בי.

למבני מקדשא לתתא

הסולם

מאמר

שלד) בית המקדש לתתא וכו': בית המקדש למטה עומד כעין בית המקדש שלמעלה. שעומדים זה כנגד זה. ובית המקדש ההוא, כל תקוניו, וכל עבודותיו, וכל אלו הכלים, והמשמשים, כולם הם כעין של מעלה. המשכן שעשה משה במדבר, היה הכל כעין של מעלה.

שאחזים בו'. ותטעמו, כש"א נצר מטעי וגו', לאותם שנאחזים בו', שהוא ד"א. ולאלו האחרונים שבימי יהושע, רומז הדבר. ואין לך מלה בתורה, או אות קטן בתורה, שאין בה סודות עליונים וטעמים קדושים, אשרי חלקם של היודעים בהם.

ר ע י א מהימנא

שלח) בי מקדשא דבנה וכו': בית המקדש שבנה שלמה המלך, הוא בית מנוחה. כעין העליון הוא בכל התקונים שבו. להיות בתקון העליון בית מנוחה ונחלה. כך בית הכנסת צריך להיות בכל תקוני היופי כעין העליון, להיות בית תפלה, לתקן תקונים בתפלה, כמו שהעמידו.

שלב) פקודא למבני מקדשא וכו': מצוה, לבנות בית המקדש של מטה כעין בית המקדש של מעלה. כמש"א מכון לשבתך פעלת ה'. כי צריך לבנות בית המקדש למטה ולהתפלל בתוכו תפלה בכל יום, לעבוד את הקב"ה, כי תפלה נקרא עבודה.

שלו) וההוא בי מקדשא וכו': ובית המקדש ההוא צריך שיהיה בו חלונות, שכתוב, וכוון פתיחן. כעין של מעלה. וע"ה, משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים. ואם תאמר אפילו בשדה

שלג) וההוא בי כנשתא וכו': ובית הכנסת ההוא, צריכים לבנותו ביופי גדול ולתקן אותו בכל התיקונים. כי בית הכנסת למטה עומד כנגד בית הכנסת שלמעלה.

(דפו"י דף נ"ט ע"ב)

בגין דרוחא להוי סליק, לאו הכי, דהא אנן צריכין בית וליכא. לאשתכחא בית תתא, כגוונא דבית עלאה, לנחתא דיורא עלאה לדיורא תתא. שלז) ותו דההוא צלותא, וההוא רוחא, אצטריך לסלקא, ולנפקא מגו עאקו, בארז מישר, לקבל ירושלם. * ועל דא כתיב, ה) מן המצר קראתי יה, דאצטריך אתר דחיק בעאקו, לשדרא בגויה ההוא רוחא, דלא יסטי לימינא ולשמאלא. ובחקלא לא יכיל קלא לשדרא ליה הכי, דהא כגוונא דא ע קלא דשופר, אתדחייא לבר בארז מישר, מגו אתר דחיק, ואזיל ובקע רקיעין, וסליק בסליקו, לאתערא רוחא לעילא.

שלח) ואי תימא, הא כתיב, ו) ויצא יצחק לשוח בשדה. שאני יצחק, דמלה אחרא הוה ביה, מה דלא הוה בכל עלמא. ותו דהאי קרא לאו להכי אתא, דודאי בשדה אחר פ לא הוה מצלי והא אוקימנא. ה) ע"כ.

שלט) תניא אמר רבי אבא, זכאה חולקהון, דאינון דזכאן למימר שירתא דא בהאי עלמא, ז דזכאן למימר לה בעלמא דאתי. ושירתא דא, אתבני בעשרין ותרין אתוון קדישן ג"פ, ובעשר אמירן, וכלא אתרשים בשמא קדישא, וכלא שלימותא דשמא קדישא, והא אתערנא מלי.

שמ) א"ר שמעון, בההיא שעתא דהו קיימין ישראל על ימא, והו אמרי שירתא, אתגלי קב"ה עליהו, וכל רתיכוי וחילוי, בגין דינדעון למלכיהון, דעבד

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ה) (תהלים קי"ח) ח"ב קעו: ח"ג קסב: קלט: רצה. ו) (בראשית כ"ד) ביא קליא צ"א ז"ח נ' ט"ד שט"ו ת"ח קי"א ט"ד שט"ו, קי"ד ט"א ש"ד. ה)

דרך אמת ו) פקודא כ' למדחל מההוא מקדש וכו' פקודא כ"א לסדרא כהנא וכו' פרשת אמור פ"ח ב.

מאמר

הסולם

למבני מקדשא לתתא

שדבר אחר היה בו מה שלא היה בכל העולם. שהיה אחד מן האבות. ועוד, שמקרא זה אינו בא לכך להתיר להתפלל בשדה, כי ודאי שבשדה אחר לא היה מתפלל וכבר בארנו. (לעיל בא אות קנ"ה) ששדה זה היה השדה אשר קנה אברהם. (ע"כ רעיא מהימנא).

שלט) תניא א"ר אבא וכו': למדנו, אר"א אשרי חלקם של הזוכים לומר שירה זו בעולם הזה וזוכים לאמרה בעולם הבא. ושירה זו נבנה בכ"ב אותיות קדושות חקוקות, ובעשרה מאמרות, והכל גרשם בשם הקדוש, והכל שלמות השם הקדוש. והערנו הדברים.

שמ) א"ר שמעון וכו': אר"ש, בשעה ההיא שהיו עומדים ישראל על הים, והיו אומרים שירה, נגלה עליהם הקב"ה וכל מרכבותיו וצבאיו, כדי שידעו את מלכם, שעשה להם כל אלו הנסים והגבורות, וכל אחד ואחד

ידע

בשדה יש להתפלל. משום שעולה שם רוח. אינו כן, כי אנו צריכים בית, ואינו. שצריך להמצא בית למטה כעין בית העליון, שהוא המלכות, להוריד דייר העליון, שהוא השכינה, לדייר התחתון, לבני אדם.

שלז) ותו, דההוא צלותא וכו': ועוד, שתפלה ההיא ורוח ההוא, צריך לעלות ולצאת מן המצר בדרך ישר כנגד ירושלים. וע"ז כתוב, מן המצר קראתי יה. שצריך מקום צר בצרה, לשלות בתוכו רוח ההוא, שלא יטה לימין ולשמאל. ובשדה אין הקול יכול לשלוח לו כך. כי כעין זה הוא קול שופר, שנדחה לחוץ בדרך ישר מתוך מקום צר, והולך ובקע רקיעים, ועולה בעליה לעורר רוח שלמעלה.

שלח) ואי תימא הא וכו': ואם תאמר הרי כתוב, ויצא יצחק לשוח בשדה. הרי שמתפללים בשדה. ומשיב משונה הוא יצחק, (דפו"י דף נ"ט ע"ב י) דף ס' ע"א)

לון כל אינון נסין וגבוראן, וכל חד וחד ידע ואסתכל, מה דלא ידעו ואסתכלו שאר נביאי עלמא.

שמא) דאי תימא דלא ידעין ולא ר אדבקו חכמתא עלאה, מן שירתא דא תחמי, דכלהו בחכמתא אסתכלו, וידעו מלין ואמרו. דאי לאו הכי, איך ש אמרו כלהו מלין אחדין, דלא סטו אלין מאלין, ומה דאמר דא, אמר דא, ולא אקדים מלה דא, ה למלה דא, אלא כלהו בשקולא חדא, ורוחא דקדושא בפומא א דכל חד וחד, ומלין אתמרו ב כלהו כאלו נפקין מפומא חד. ג אלא ודאי כולהו בחכמתא עלאה אסתכלו, וידעו מלין עלאין, ורוחא דקודשא בפום כל חד וחד.

שמב) ואפילו אינון דבמעזי אמהון, הוו אמרי שירתא כלהו כחדא, והוו חמאן כלהו, מה דלא חמא יחזקאל נביאה. ועל כך ד הוו כלהו מסתכלי, כאלו חמאן עינא בעינא. וכד סיימו מלין, כלהו מתבסמאן בנפשייהו, ותאבון למחמי ולאסתכלא, ולא הוו בעאן לנטלא מתמן, מסגיאות תיאובתא.

שמג) בההיא שעתא, אמר משה לקב"ה, בניך מסגיאות תיאובתא לאסתכלא בך, לא בעאן לנטלא מן ימא. מה עבד קב"ה, אסתים יקריה לבר למדברא, ותמן אתגליה ולא אתגלי. אמר לון משה לישראל, כמה זמנין ר אמינא לנטלא מתמן, ולא ר בעיתון, עד ה די אחזי לון זיוא יקרא דקב"ה במדברא, ו מיד הוו תאבין. שמד) ולא כ נטלו, עד דאחיד בהו ג משה ואחמי לון זיוא יקרא דקב"ה במדברא, כדין מסגיאות תיאובתא ורעותא לאסתכלא, ה אנטיל לון משה, הה"ד

חלופי גרסאות

ר אתדבקו. ש יאמרו מלין אחרנין דלא סטו מלין אלין מאלין. ת מן דא. א בכל. ב ל"ג כלהו. ג ל"ג מן אלא עד ואפילו. ד ל"ג הוו. ה ל"ג ולא אתגלי. ו ל"ג אמינא. ז בעו; מוסיף בעו בעיתון. ח דאחזי. ט ומינא. י תייבין. כ נטלין. ל במשה. מ נטיל.

למבני מקדשא לתתא

הסולם

מאמר

כאלו ראו עין בעין. וכשגמרו הדברים, כולם מתבשמים בעצמם, וחושקים לראות ולהסתכל ולא היו רוצים לנסוע משם מרוב השתוקקות.

שמג) בההיא שעתא אמר וכו': בשעה ההיא, אמר משה להקב"ה, בניך מרוב השתוקקות להסתכל בך אינם רוצים לנסוע מן הים. מה עשה הקב"ה, הסתים כבודו בחוץ במדבר, ושם נגלה ואינו נגלה. אמר להם משה לישראל, כמה פעמים אמרתי שתסעו משם ולא רציתם, עד שהראיתי לכם זיו כבוד הקב"ה במדבר. ומיד היו חושקים.

שמד) ולא נטלו עד וכו': ולא נסעו עד שאחו בהם משה, והראה להם זיו כבוד הקב"ה במדבר, או מרוב השתוקקות ורצון להסתכל הסיע אותם משה. ז"ש ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור. מהו מדבר

ידע והסתכל מה שלא ידעו והסתכלו שאר נביאי העולם.

שמא) דאי תימא דלא וכו': כי אם תאמר שלא היו יודעים ולא השיגו חכמה עליונה, משירה זו תראה שכולם הסתכלו בחכמה, וידעו הדברים ואמרו. שאם לא כן, איך אמרו כולם מלות אחדות, שלא נטו אלו מאלו, ומה שאמר זה אמר זה, ולא הקדים מלה זו למלה זו, אלא כולם אמרו במשקל אחד, ורוח הקדש היה בפי כל אחד ואחד, והמלות נאמרו כולם כאלו יצאו מפה אחד. אלא ודאי כולם בחכמה עליונה הסתכלו, וידעו דברים עליונים, ורוח הקודש בפי כל אחד ואחד.

שמב) ואפילו אינון דבמעזי וכו': ואפילו אלו שבמעזי אמם, היו אומרים שירה כולם כאחד. והיו רואים כולם מה שלא ראה יחזקאל הנביא. ועל כך היו כולם מסתכלים,

(דפו"י דף ס' ע"א)

ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור. מאי מדבר שור. מדברא, דהוּו בעאן לאסתכלא ביה, זיוא יקרא דמלכא קדישא, ועל דא אקרי מדבר שור: אסתכלותא נ שם.

שמה (ז) וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים. ואין מים אלא תורה, שנאמר (ח) הוי כל צמא לכו למים. אמר רבי ייסא, וכי מאן יהב להו אורייתא הכא, והא עד כען לא אתיהיבת לון אורייתא.

שמו) אמר רבי אלעזר, אינון נפקו למדברא לאסתכלא, ע קב"ה נטל פ זיוא יקרא דיליה מתמן, ואינון אזלו צ לאסתכלא ק ביה, ולא אשכחוהו. ואוליפנא דקב"ה תורה אקרי, ואין מים אלא תורה, ואין תורה אלא קב"ה.

שמו) אמר רבי שמעון, עד דהוּו אזלי במדברא, אתגלי עלייהו רשותא אחרא, דשאר עמין, ר ההוא דשליט במדברא, ואערעו בהו תמן. חמו ישראל, דלא הוה ההוא זיוא יקרא דמלכיהון, הדא הוא דכתיב, ויבאו מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה. מ"ט. כי מרים הם, לא אתבסם נפשייהו כקדמיתא. ולא עוד אלא דאתי לקטרגא עלייהו.

שמח) מה כתיב, ויצעק אל יי ויורהו יי עץ, * ואין עץ אלא תורה, דכתיב עץ חיים היא למחזיקים בה. ואין תורה, אלא קב"ה. רבי אבא אמר, אין עץ אלא קב"ה, דכתיב י כי האדם עץ השדה, עץ השדה ודאי, דא עץ שדה דתפוחין

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

נ ל"ג שם. ס ועד כאן. ע לקב"ה. פ זיו יקריה. צ ל"ג לאסתכלא. ק מוסיף לקב"ה ביה. ר ל"ג ההוא דשליט במדברא. ש ל"ג עץ.

ז ח"ב ס. ח (ישעיה ג"ה) ח"א רסד. ח"ב קכה. ת"ז תמ"ה פב: ט (משלי ג') ב"א רכ"ט צ"א. י (דברים כ') ח"א קפז. ח"ג כד. יב. רסו: ת"ז תס"ט קב: ת"ה בהשמות שמ"ה.

ולא מצאו מים

הסולם

מאמר

במדבר שור. ופגע בהם שם. ראו ישראל שלא היה ההוא, זיו כבוד מלכם, ז"ש, ויבואו מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה, מה הטעם, כי מרים הם, לא נתבשם נפשם כבתחילה. ולא עוד אלא שבא לקטרג עליהם.

מדבר שור. הוא מדבר שהיו רוצים שם להסתכל בו בזיו כבוד המלך הקדוש. ועל כן נקרא מדבר שור. שפירושו הסתכלות שם.

מאמר ולא מצאו מים

שמח) מה כתיב ויצעק וגו': מה כתוב, ויצעק אל ה' ויורהו ה' עץ. ואין עץ אלא תורה, שכתוב, עץ חיים היא למחזיקים בה. ואין תורה אלא הקב"ה. ר' אבא אמר, אין עץ אלא הקב"ה, שכתוב, כי האדם עץ השדה. עץ השדה ודאי, זהו עץ שדה דתפוחין קדישין. כלומר, שדה זו היא מלכות. עץ השדה, זה ז"א בעלה. וכשנגלה זיו כבוד המלך עליהם, אז וישלך אל המים וימתקו המים. מהו וימתקו המים, היינו שהקטיגור נעשה סניגור.

שמה) וילכו שלשת וגו' ולא מצאו מים: אין מים אלא תורה, שנאמר הוי כל צמא לכו למים. אמר ר' ייסא, וכי מי נתן להם התורה כאן. והרי עד עתה לא ניתנה להם התורה.

פירושו. שהוקשה לו כיון שוירהו ה' עץ, היינו הקב"ה, וחזר עליהם זיו כבודו, א"כ למה לו עוד להשליך אותו אל המים, ועוד, הרי מים ג"כ הקב"ה

שמו) אמר רבי אלעזר וכו': אר"א. הם יצאו למדבר להסתכל, והקב"ה לקח זיו הכבוד משם, והם הלכו להסתכל בו, ולא מצאו אותו. ולמדנו שהקב"ה נקרא תורה, וע"כ אין מים אלא תורה, ואין תורה אלא הקב"ה.

שמז) אמר רבי שמעון וכו': אר"ש. בעוד שהיו הולכין במדבר, נגלה עליהם רשות אחר של שאר העמים, דהיינו אותו שהוא שולט (דפו"י דף ס' ע"א י) דף ס' ע"ב)

קדישין. וכד אתגלי זוי יקרא דמלכהון עלייהו, כדין וישלך אל המים וימתקו המים. מאי וימתקו המים. דקטיגורא אתעביד סניגורא.

שמט) אמר רבי אבא, תא חזי, בקדמיתא כד עאלו ישראל בקיימא דקב"ה, לא עאלו כדקא יאות. מאי טעמא. בגין דאתגורו ה ולא אתפרעו, ולא אתגלייא רשימא קדישא. כיון דמטו הכא, מה כתיב, שם שם לו חק ומשפט. תמן עאלו ישראל בתרין חולקין קדישין, בההוא גלויא דאתגליא רשימא דלהון, ואקרונ חק ומשפט. חק: כמה דאת אמר ו ותתן טרף לבייתה וחק לנערותיה. ומשפט: כמה דאתמר (משפט לאלהי יעקב. ושם נסהו, בההוא את קדישא. כד"א, כי חק לישראל הוא. בספרא דרב ייבא סבא, אמר מלה על ההוא חוטרא קדישא.

שנ) ויאמר אם שמוע תשמע לקול יי אלהיך. ויאמר, מאי ויאמר. לא כתיב מאן קאמר דא. אלא קב"ה אמר. ב רבי חזקיה אמר, ג שמעינן אמירה סתם, ד מאמירה סתם. דכתיב ו ואל משה אמר עלה אל יי. אמר, לא כתיב מאן קאמר. ה אוף הכא ויאמר סתם, ולא ו כתיב מאן קאמר.

שנא) אמר רבי יוסי, משמע דכתיב, ויצעק אל יי ויורהו יי עץ, מהכא משמע ויאמר, ומשמע מאן אמר מלה. לקול יי אלהיך, לקולי מבעי ליה. אלא לההוא קול ד דעאלו ביה.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ת ל"ג ולא אתפרעו. א ל"ג כד"א כי חק לישראל הוא. ב מוסיף אמר רי. ג משמע. ד מאי אמירה. ה ל"ג מן אוף עזאמר ר"י. ו כתב מאן אמר (ר"א). ז דעל גביה.

כ (משלי ל"א) ויחי רסח צ"ה. ל (תהלים פ"א) ח"ב יח: ח"ג פו: קיג מ) וירא מ"ה צ"ב. נ (שמות כ"ד) וירא מ"ה צ"ד.

ולא מצאו מים

הסולם

מאמר

לישראל הוא. בספר ר' ייבא סבא אמר דבר על מטה ההוא הקדוש, שעליו נאמר, ויורהו ה' עץ.

הקב"ה כנ"ל. וז"ש שקטיגור נעשה סניגור. כיון שהס"א שהיתה במים קטרג עליהם כנ"ל. ועתה נעשה סניגור.

מאמר ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה'

שנ) ויאמר אם שמוע וגו': כתוב ויאמר, מהו ויאמר, לא כתוב מי אמר זה. אלא הקב"ה אמר. ר' חזקיה אמר, אנו למדים אמירה סתם מאמירה סתם. שכתוב, ואל משה אמר עלה אל ה'. ושם פירושו המלכות, שאם היה הקב"ה היה צריך לומר, עלה אלי. אף כן פירושו המלכות.

שמט) אמר רבי אבא וכו': אר"א, בוא וראה, בתחילה כשנכנסו ישראל בברית הקב"ה, לא נכנסו כראוי. מה הטעם. משום שמלו ולא פרעו, ולא נגלה הרושם הקדוש. כיון שהגיעו כאן למרה, מה כתוב, שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו. שפירושו, שם נכנסו ישראל בשני חלקים הקדושים, מלכות ויסוד שזכו בהם ע"י מילה ופריעה, בגילוי ההוא שנגלה הרושם שלהם ונקראו חק ומשפט. חק, זה מלכות, כש"א ותתן טרף לבייתה וחק לנערותיה. שסובב על המלכות ורומז על מילה ומשפט. כמ"ש משפט לאלקי יעקב. שהוא יסוד רומז להמחין המתגלים ע"י הפריעה, הנקרא משפט. ושם נסהו היינו באות הזה הקדוש. שחפני היותו חק, שייך נסיון. כמ"ש כי חק

שנא) אמר ר' יוסי וכו': משמע משכתוב מקודם לכן, ויצעק אל ה', ויורהו ה' עץ. מכאן משמע פירושו של ויאמר, שמשמע מי אמר מלה זו. דהיינו ג"כ הקב"ה. לקול ה' אלקיך, לקולי היה צריך לומר, ומשיב, שפירושו לקול הזה שנכנסו בו, על ידי המילה, שהוא קול המלכות. וע"כ לא נאמר לקולי.

אמר

(דמו"י דף ס' ע"ב)

שנב) אמר רבי אבא, בטר דאתגליא בהו רשימא קדישא, עאלו בתרין חולקין קדישין, כמה דאתמר, וכיון דעאלו באלין תרין, עאלו באלין תרין חולקין אחרנין, דכד ח יסתלקון ח באלין תרין אחרנין, י יתחברון באלין, ולא ממנעי ברכאן, ובג"כ, באלין כ מטו ברכאן, עד מלכא קדישא.

שנג) ומאתריה דקרא אשתמע מלה, דכתיב, ויאמר אם שמוע תשמע. ויאמר: דא מלכא קדישא. ומאי קאמר, אם שמוע תשמע לקול יי אלהיך, ז כד"א ט כי יי אלהיך אש אוכלה הוא, דא כנסת ישראל. והישר בעיניו תעשה: דא צדיק, והאזנת למצותיו: דא נצח. ושמרת כל חקיו: דא הוד. כיון דעאלו ח באלין, הא מטו למלכא קדישא. לבתר מה כתיב, כל המחלה אשר שמת במצרים לא אשים עליך כי אני יי רופאך. כי אני יי: דא מלכא קדישא.

שנד) אשתמע, דכל מאן דנטיר להאי רשימא קדישא, מניה סליק עד מלכא קדישא עלאה. מאי משמע. משמע אינון תרין, דאתכנש בהו זרעא, ומשח רבות קודשא, דשדיין ליה בפום אמה, נ אתקשרו כחדא, ומלכא עלאה עליהו, ואתקשרו ביה. ועל כך, מאן דעאל באלין תרין, ונטיר לון, אתקשר בתרין אחרנין, ועאל בהו, וכדין מטי למלכא קדישא.

שנה) אמר רבי יצחק, ודאי מאן דזכי בצדיק, זכי בנצח והוד, ואלין אינון תלתא, דאתברכא בהו כנסת ישראל. ומאן דזכו בהו, זכי במלכא קדישא, ועאל בכלהו ארבעה.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ט) (דברים ד') ב"א רצ"ו צ"א.

ח יסתכלון. ט מלי. י יסתכלון. כ מטון ול"ג ברכאן. ז ל"ג מן כד"א עד דא. ח מוסיף באלין תרי. ט מוסיף וע"ד אתקשרו.

מאמר

הסולם

ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' הגיעו למלך הקדוש, שהוא תפארת, שמקומו אחר נצח. וע"כ לאח"כ מה כתוב, כל המחלה אשר שמת במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך. כי אני ה' זהו המלך הקדוש שהוא ת"ת.

שנד) אשתמע דכל מאן וכו': נשמע, שכל מי ששומר הרושם הקדוש הזה, שהוא מילה, עולה ממנו עד המלך הקדוש העליון. שואל, מה משמעות הדברים. ומשיב, שמשמע, שאלו השנים, נצח והוד, שמתקבץ בהם הנורע לברכה, ושמן משחת קדש שיוורים אותו בפי האמה, שהוא יסוד, נתקשרו יחד, והמלך העליון, ת"ת, עליהם, ונקשרו בו. ועל כך, מי שנכנס באלו השנים יסוד ומלכות ע"י מילה ופריעה, ושומר אותם, נקשר בשנים אחרים, נצח והוד, ונכנס בהם, ואז מגיע למלכא קדישא, שהוא ת"ת.

שנה) א"ר יצחק וכו': אר"י, ודאי מי שזכה בצדיק, שהוא יסוד, זכה בנצח והוד, מפני שיסוד כולל בתוכו נ"י, והם שלשה שנתברכה בהם כנסת ישראל שהיא מלכות. ומי שזכה בהם

שנב) אמר ר' אבא וכו': אר"א, אחר שנגלה בהם רושם הקדוש, נכנסו בב' חלקים הקדושים כמו שלמדנו (לעיל אות שכ"ח) שהם יסוד ומלכות. ע"י מילה זכו למלכות, וע"י פריעה ליסוד. וכיון שנכנסו באלו השנים, נכנסו גם באלו ב' חלקים האחרים, שהם נצח והוד, כי כשיתעלו בב' האחרים, נצח והוד, יתחברו באלו יסוד ומלכות. ולא ימנעו ברכות שיסוד ישפיע למלכות. ומשום זה, יגיעו באלו עד המלך הקדוש. שהוא ז"א.

שנג) ומאתריה דקרא וכו': וממקום הכתוב נשמע הדבר. שכתוב, ויאמר אם שמוע תשמע. ויאמר, זה המלך הקדוש. ומהו אמר, אם שמוע תשמע לקול ה' אלקיך, הוא כש"א. כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא, שהיא כנסת ישראל, דהיינו המלכות. והישר בעיניו תעשה, זה צדיק שנקרא ישר: והאזנת למצותיו, זהו נצח. ושמרת כל חוקיו, זהו הוד. כיון שנכנסו באלו מלכות ויסוד ונצח והוד. הרי

(דפו"י דף ט' ע"ב)

ב ש ל ח

קא

שנו) ולקבלי ארבעה אלין, נטירו להאי רשימא קדישא, מארבע מלין: נטירו דכנסת ישראל, אסתמרותא דנדה. נטירו דצדיק, אסתמרותא דשפחה. נטירו דנצה, אסתמרותא דבת עכו"ם. נטירו דהוד, אסתמרותא דזונה. ועל דא לקול יי אלהיך, דא כנסת ישראל.

שנו) במה זכאן ישראל לקבלא אפי שכינתא, באסתמרותא מן נדה. ועל דא ע כתיב, ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב לגלות ערותה. מאי לגלות ערותה דא כנסת ישראל. ובהאי אחידן ומתקשרן מלין אחרנין, דכנסת ישראל אתקשרת בהו. והא אוקמוה מלי.

שנח) והישר בעיניו תעשה: דא צדיק. כמה דכתיב, עיני יי אל צדיקים, לאסתמרא משפחה. * והא אוקימנא מלי. ג דכתיב ו, ושפחה כי תירש גבירתה, דגרים לצדיק ז דאתדבק בשפחה. והאזנת למצותיו: דא נצה, לאסתמרא ר דלא יעול רשימא דא בבת אל נכר, ולא ישקר ביה בנצה. דכתיב, וגם נצה ישראל לא ישקר. ומאן דנטיר האי, קיים מצותיו, דכתיב ו, כי לא תשתחוה לאל אחר. ושמרת כל חקיו: דא הוד, לאסתמרא מן זונה.

שנט) ואזלא הא, כמה דתנינן, אמר רבי יהודה, מאי דכתיב ו, חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך. אלא, כל מאן דמזרוז גרמיה, ושוי דחילו דחרבא שנא תקיפא לקבליה. על ירך, מאי על ירך. דא רשימא קדישא. כד"א, ת שים נא ירך תחת ירכי.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ע) (ויקרא י"ח) חיי שרה כ"ז צ"א תק"ח קכ"א ט"ב ש"ו. פ) (תהלים ל"ד) ויצאקמ"ב צ"ג. ז) (משלי ל' ח"ב ק"ו: ח"ג כח: רפב. ת"ו בהקדמה ב. יד: ת"ז ת"ו. קמו: בהשמטה. ר) (שמואל א' ט"ו) ב"א קל"ג צ"ב. ו) (שמות ל"ד) חיי שרה ס"ו צ"א. ו) (תהלים מ"ה) ב"א רל"ט צ"ו. ת) (בראשית כ"ד) חיי שרה מ"ז צ"א.

מאמר

הסולם

ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה'

בהם זכה במלך הקדוש, שהוא ת"ת, ונכנס בכל הארבע ספירות, ת"ת נצח הוד יסוד מלכות. שנו) ולקבלי ארבעה אלין וכו': וכנגד ארבע אלו יש שמירה להרושם הקדוש, מארבעה דברים: שמירה דכנסת ישראל, שהיא מלכות, הוא שמירה מנדה, שמירה של הצדיק, שהוא יסוד, הוא שמירה משפחה. שמירה של נצה, הוא שמירה מבת עכו"ם. שמירה של הוד הוא שמירה מזונה. ועל זה לקול ה' אלקיך, זהו כנסת ישראל שהיא מלכות. שנכנסו בה על ידי המילה.

שנו) במה זכאן ישראל וכו': במה זוכים ישראל לקבל פני השכינה. הוא, על ידי שמירה מנדה. ועל זה כתוב, ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה. שואל, מהו לגלות ערותה. ומשיב, זהו כנסת ישראל. כלומר שלא יפגוס בה. ובוזה אחוזים ומתקשרים

שהיא

(דפו"י דף ס' ע"ב * דף ס"א ע"א)

שס) ד"א חגור חרבך, ר כלומר, זרו ו ואתקיף יצרך בישא, דאיהו חרבך. על ירך, על ההוא רשימא קדישא לנטרא ליה. ואי נטר ליה, כדין אקרי גבור, וקב"ה אלביש ליה בלבושוי, ומאן לכושוי דקב"ה. הוד ת ונצח. דכתיב, & הוד והדר לבשת. אוף הכא הודך והדרך, וכדין אתדבק בך נש במלכא קדישא כדקא יאות.

שסא) מכאן ולהלאה, כל המחלה אשר שמתיה & במצרים לא אשים עליך כי אני יי רופאך. ב דא מלכא קדישא, ועל דא ג אזהר לון על ההוא מלה ממש, דיהב ורשים בהו, ולא יתיר ד ועד כען לא אתייהיבת להו אורייתא, אלא כיון דכתיב, שם שם לו חק ומשפט, מיד ויאמר אם שמוע תשמע וגוי.

שסב) תא חזי, כד בעא קב"ה ה לאזהרא לישראל, על אורייתא, בכמה מלין משיך להו, בכמה משיכן דחביבותא, כבר נש דמשיך בריה לבי רב. ות"ח, לא בעא קב"ה למיהב להו ו אורייתא, עד דקריבו בהדיה. ובמה קריבו בהדיה, ז בגלויא דרשימא דא, כמה דאתמר.

שסג) אמר ר' יהודה, לא קריבו ישראל לטורא דסיני, עד דעאלו בחולקא דצדיק, וזכו ח ביה. מנלן, דכתיב & ביום הזה באו מדבר סיני, ביום הזה ממש דייקא. וכתוב & ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו וגוי.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ר ל"ג כלומר. ש ואתקיף. ת והדר. א במצרים דא מלכא קדישא. ב ל"ג דא מלכא קדישא. ג אזהר. ד ועל דא. ה לאזהרא. ו מוסיף אורייתא לישראל. ז בגלוי רשימא. ח בה.

א) (תהלים ק"ד) וירא ח' צ"ג. ב) (שמות י"ט) ח"א
א: ח"ב סא. עח: ג) (ישעיה כ"ה) נח ז' צ"ד.

ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה'

הסולם

משאמר

ומשפט, שהם מילה ופריעה, מיד, ויאמר אם שמוע תשמע וגוי' שהמדובר הוא בד' שמירות של הברית הקדושה, כמבואר, ומיושב קושיא הנ"ל שבאות שמ"ה.

שהיא מלכות, כנגדו, על ירך, מהו על ירך. היינו על רושם הקדוש הזה לשמור אותו. כמש"א, שים נא ירך תחת ירכי.

שסב) תא חזי כד וכו': בוא וראה, כשרצה הקב"ה להזהיר את ישראל על התורה, בכמה דברים משך אותם בכמה משיכות של אהבה, כאדם המושך את בנו לבית הספר, ובוא וראה, לא רצה הקב"ה לתת להם התורה עד שנתקרבו אליו, ובמה נתקרבו אליו. בגילוי של הרושם הזה, שהיא ברית מילה, כמו שלמדנו.

שס) ד"א חגור חרבך וכו': פירוש אחר על חגור חרבך. כלומר, זרו את עצמך, והתקף יצרך הרע, שהוא חרבך, על ירך, על רושם הקדוש ההוא לשמור אותו. ואם שומר אותו אז נקרא גבור. והקב"ה מלביש אותו בלבושיו, ומי הוא לבושיו של הקב"ה. זה הוא הוד ונצח, שכתוב, הוד והדר לבשת. אף כאן, הודך והדרך. ואז מתדבק האדם בהמלך הקדוש כראוי.

שסג) אמר ר' יהודה וכו': אר"י, לא קרבו ישראל להר סיני, עד שנכנסו בחלק של הצדיק, דהיינו ברית מילה, וזכו בו. מאין לנו זה, כי כתוב, ביום הזה באו מדבר סיני ביום הזה ממש בדיוק, שהוא יסוד הנקרא זה. וכתוב, ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו וגוי'.

שסא) מכאן ולהלאה כל וכו': מכאן ולהלאה כל המחלה וגוי' כי אני ה' רופאך. זהו המלך הקדוש. ועל כן הזהיר אותם על דבר ההוא ממש שנתן ורשם בהם, שהוא ברית המילה ולא יותר. ואמת הוא שעד עתה לא ניתנה להם התורה, אלא כיון שכתוב, שם שם לו חק

פרשת המן

שסד) ויאמר יי אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. רבי יהודה פתח ואמר, (ה) אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו יי. האי קרא אוקימנא ליה, בשעתא דבר נש שכיב בבי מרעיה, הא אתפס באטרוניא דמלכא, רישיה בקולרא, [ז] רגלוי ב כופסירין, כמה חילין נטרין ליה, מהאי גיסא, ומהאי גיסא. שייפוי כלהו בדוחקא, מגיחין אלין באלין. [ח] מיכלא אתעדי מניה.

שסה) בההוא זמנא, פקדין עליה אפוטרופא, למילף עליה זכות קמי מלכא, כ דכתיב (ו) אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף. בההיא שעתא, זכאה חולקיה דב"נ דעאל עליה, ואוליף ליה ארחא, לשיזבותיה מן דינא. הה"ד אשרי משכיל אל דל.

שסו) והיך יכיל לשזבא ליה, למילף ליה ארחוי דחיי, לאתבא ל לקמי מאריה, מ כדין נ אתעביד אפוטרופוסא עליה לעילא. מאי אגריה. ביום רעה ימלטהו יי. ד"א, אשרי משכיל אל דל, כמה תקיפא אגרא דמסכנא, קמי קב"ה.

שסז) א"ר חייא, תהוונא על האי קרא דכתיב, (ז) כי שומע אל אביונים יי, וכי אל אביונים שומע ולא לאחרא. א"ר שמעון, בגין דאינון קריבין יתיר למלכא, דכתיב, (ח) לב נשבר ונדכה אלהים לא תבוזה. ולית לך בעלמא, דאיהו תביר לבא כמסכנא. תו אמר רבי שמעון, תא חזי, כל אינון בני עלמא, אתחזיין קמי קב"ה, בגופא ונפשא, ומסכנא לא אתחזי אלא בנפשא בלחודוי, וקב"ה קריב לנפשא יתיר מגופא.

חלופי גרסאות

ט בספסרא. י חבילין. כ ל"ג מן דכתיב עד בההיא. ל ליה קמי. מ כד. נ עביר.

מסרת הזהר

ז ויצא צ"ד צ"א. ה (תהלים מ"א) הקסה"ז קצ"ו צ"ג. ו (איוב ל"ג) הקסה"ו קס"ט צ"ג. ז (תהלים ס"ט) ח"ג קלה. ח (שם נ"א) מקץ ל"ג צ"א.

דרך אמת ז] רגלוי אסורים בכבלים. ח] האכילה הוסר ממנו ואינו יכול לאכול.

פרשת המן

הסולם

מאמר

מאמר פרשת המן

שסו) והיך יכיל לשזבא וכו': שואל, ואיך יכול להציל את החלה. ומשיב, שילמד אותו דרך החיים לשוב לפני אדונו. א: נעשה מליץ עליו למעלה והוא נצול. מה שכרו. הוא, ביום רעה ימלטהו ה'. פירוש אחר, אשרי משכיל אל דל. מפני שכמה תקיף הוא שכר של העוזר לדל לפני הקב"ה.

שסז) א"ר חייא תוהנא וכו': אר"ה תמיהני על מקרא הזה. שכתוב, כי שומע אל אביונים ה'. וכי אל אביונים שומע ולא לאחר. אמר רבי שמעון משום שהם קרובים יותר אל המלך, שכתוב לב נשבר ונדכה אלקים לא תבוזה. ואין לך בעולם, שהוא לב שבור, כמו אביון. עוד א"ר שמעון, בוא וראה, כל בני העולם נראים לפני הקב"ה בגוף ונפש, ועני אינו נראה לפני הקב"ה אלא בנפש לבד, כי גופו שבור, והקב"ה קרוב לנפש יותר מלגוף. מסכנא

שסד) ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר וגו': ר' יהודה פתח ואמר, אשרי משכיל אל דל וגו'. מקרא זה העמדנוהו, בשעה שאדם שוכב בבית חליו, הוא נתפש לשליטים של המלך, ראשו בשלשלת, רגליו באזיקים, כמה חילים שומרים אותו מצד זה ומצד זה, שלא יברח, אבריו כולם במיצר, ולוחמים אלו באלו, אכילה הוסרה ממנו.

שסה) בההוא זמנא פקדין וכו': בזמן ההוא פוקדים עליו מליץ, ללמד עליו זכות לפני המלך. שכתוב, אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף. בשעה ההיא, אשרי חלקו של אדם, שנכנס אליו ומלמדו דרך להצילו מן הדין, ז"ש אשרי משכיל אל דל.

(דפו"י דף ס"א ע"א)

שסח ט) מסכנא חד הוה בשיבנותיה דר' ייסא, ולא הוה מאן דאשגח ביה, והוא הוה ס' אכסיף, ע' ולא תקיף בבני נשא, * יומא חד חלש, עאל עליה רבי ייסא, שמע חד קלא דאמר, י' טילקא טילקא, הא נפשא פרחא גבאי, ולא מטו יומי. ווי לבני מתיה דלא אשתכח בהו דיתיב נפשיה לגביה. קם רבי ייסא, שדי בפומיה, כ) מיא פ' דגרגרין, ג) אפותא ז' דקונטא ק' אתבוזע זיעא באנפוי, ותב רוחיה לגביה. שסט) לבתר אתא ושאל ליה, אמר חיך רבי, נפשא נפקת מנאי, ומטו לה קמי כורסייא דמלכא, ובעת לאשתארא תמן, אלא דבעא קב"ה לזכאה לך, ואכריזו עלך, זמין הוא רבי ייסא, לסלקא רוחיה, ולא תקשרא בחד מ) אדרא קדישא דזמינין חברייא לאתערא בארעא, והא אתקיננו תלת ר' כרסיאן, דקיימן לך ולחברך. מההוא יומא הוו משגיחין ביה בני ש' מתיה.

שע תו, מסכנא אחרא אעבר קמיה דר' יצחק, והוה בידיה פלג מעה דכסף. אמר ליה לרבי יצחק, אשלים לי ת' ולבני ולבנתי נפשאן. אמר ליה והיך אשלים נפשיכו, דהא לא אשתכח גבאי בר פלג מעה. אמר ליה, בדא אשלימנא, בפלג אחרא דאית א' גבאי, אפקיה ויהביה ליה.

שעא אחזיאו ליה בחלמיה, דהוה אעבר בשפתא דימא רבא, ובעאן למשדייה בגוויה, חמא לרבי שמעון, דהוה אושיט ידוי לקבליה, ואתי ההוא

חלופי גרסאות

ט מכסיף (ד"א). ע' ל"ג ולא; לאתקפא. פ' דגנגדים. ז' דקופתא. ק' אתבקע. ר' כורסי; כרסיא. ש' מתא. ת' ולבנאי ולביתי. א' לי אביחאי; גבי.

דרך אמת ט) עני אחד היה בשכונתו של ר' ייסא ולא היו משגיחים עליו בני אדם והוא היה מתבייש לתבוטע ובתוך כך נחלש. י' כמו טילקא והיא גלגל שמוגלגל ברגלו ורמזו על גלגול הנפש בעת פטירת האדם מן העולם ואמר הבת קול לטיקלא ההוא הא נפשא וכי. כ) מי גרגריס ר"ל מים שבגרגרות. ל) שרשי העשבים או חריות של דקל ע"י זה אתבקע זיעה באנפוי יצא זיעתו לחוץ על פניו וחזר אליו ונתרפא. מ) בחזר אחד.

מאמר

הסולם

פרשת המן

באדרא זוטא. שעתידים החברים להעיר בארץ, והתקיבו שלשה כסאות העומדים לך ולהבירך, ר' יוסי ברבי יעקב ור' חזקיה. שיצאו נשמתם באדרא זו, (כמ"ש) בזוהר נשא דף קמ"ד ע"א ע"ש) מיום ההוא והלאה, היו משגיחים עליו בני עירו.

שע תו מסכנא אחרא וכי; עוד, עני אחר עבר לפני ר' יצחק והיה בידו חצי מעה כסף, אמר לו לר' יצחק, השלם לי ולבנותי את נפשינו. אמר לו ואיך אשלים את נפשכם, שהרי אין אצלי רק חצי מעה. אמר לו, בזה אשלים אני בחצי מעה אחרת שיש אצלי. הוציאה ונתן לו.

שעא אתחזיאו ליה בחלמיה וכי; הראו לו בחלומה, שהיה עובר בשפת ים הגדול, ורצו להשליכו בתוכו. ראה את ר' שמעון שהושיט

שסח מסכנא חד הוה וכי; עני אחד היה בשכונתו של ר' ייסא, ולא היה מי שישגיח עליו, והוא היה מתבייש, ולא התקיף בני אדם. יום אחד היה חולה, נכנס אליו ר' ייסא, שמע קול אחד, שאמר צדק צדק, היינו שמטר דין לשמים. הנפש פורחת ממני ועוד לא הגיע הזמן, אוי לבני העיר, שלא נמצא בהם מי שישגיח נפשו אליו. קם רבי ייסא נתן בפיו מי תאנים ומדה של יין מרוקח. בקע זיעה בפניו ושב רוחו אליו.

שסט לבתר אתא ושאל וכי; אחר כך בא ושאל לו. אמר, חיך רבי, הנפש יצאה ממני, והגיעה לפני כסא המלך, ורצתה להשאיר שם, אלא שרצה הקב"ה לזכותך, והכריזו עליך, עתיד הוא ר' ייסא להעלות רוחו, ולהתקשר באדרא קדושה אחת, היינו באדרא רבא, ולא (דפויי דף ס"א ע"א * דף ס"א ע"ב)

מסכנא ואפקיה, ויהביה בידוי דרבי שמעון, ואשתזיב. כד אתער, נפל בפומיה, האי קרא, (ט) אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו יי.

שעב) ותא חזי, כל יומא ויומא, נטיף טלא מעתיקא קדישא לזעיר אפין, ומתברכאן כל חקל תפוחין קדישין. ומההוא טלא אנגיד לאינון דלתתא, ומלאכין קדישין אתזנו מניה, כל חד וחד כפום מיכליה, הה"ד (י) לחם אבירים אכל איש, ומההוא מזונא אכלו ישראל במדברא.

שעג) א"ר שמעון, כמה בני נשא מתזנין בהאי זמנא מניה, ומאן ג אינון. אלן חברייא דמשתדלי באורייתא, יומי ולילי. וכי סלקא דעתך מההוא ד מזונא ממש. לא. אלא כעין ההוא מזונא ממש, דשקיל על חד תרין.

שעד) תא חזי, ה ישראל כד עאלו ואתדבקו במלכא קדישא, בגין גלויא דרשימא קדישא, כדין זכו למיכל נהמא אחרא עלאה, יתיר ממה דהוה בקדמיתא. ו בקדמיתא כד נפקו ישראל ממצרים, עאלו בנהמא, דאקרי מצה, והשתא זכו, ועאלו למיכל נהמא אחרא עלאה יתיר, מאתר עלאה, דכתיב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. מן השמים ממש. ז ובההוא זמנא אשתכח להו לישראל מאתר דא. חברייא דמשתדלי באורייתא, מאתר אחרא עלאה ח יתיר אתזנו. מאי הוא. כמה דכתיב (ו) החכמה תחיה ט בעליה. אתר עלאה יתיר.

שעה) א"ל ר' אלעזר, אי הכי, [אמאי חלשא נפשיהו יתיר משאר בני

מסרת הזהר

(ט) (תהלים מ"א) לעיל אות שס"ג צ"ה. י) (שם ע"ח) ת"ז לט : פו : כ : (קהלת ז') ח"ג קפב. רלט : רנה : ת"ז בהקדמה טו : תנ"ג פו : תנ"ה פט.

חלופי גרסאות

ב דהא מההוא. ג אלן אינון. ד ל"ג מזונא. ה ל"ג ישראל. ו ל"ג בקדמיתא. ז וההוא ; ומההוא. ח ל"ג יתיר. ט מוסיף בעליה יתיר. י חלשת.

בטבע משאר (אומות) וראוי להיות בחפך. דרך אמת [נ] למה (ישראל) הם יותר חלושים

מאמר

הסולם

פ. ת. המן

שעד) תא חזי ישראל וכו' : בוא וראה, ישראל, כשבאו והתדבקו במלך הקדוש, בשביל הגילוי של הרושם הקדוש, של המילה, זכו אז לאכול לחם אחר עליון יותר, ממה שהיה בתחילה, בתחילה כשיצאו ישראל ממצרים, באו בלחם שנק' מצה, שהוא מלכות, ועתה זכו ונכנסו לאכול לחם אחר עליון יותר, ממקום עליון, שכתוב, הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, מן השמים ממש. שהוא ז"א. ובזמן ההוא, נמצא להם לישראל ממקום הזה. החברים העוסקים בתורה, ממקום אחר עליון יותר, נזונים. מה הוא. הוא כמו שכתוב, החכמה תחיה בעליה, שהוא מקום עליון יותר, מז"א.

שהושיט ידו כנגדו, ובא עני ההוא, והוציאו ונתנו בידיו של ר' שמעון וניצל. כשהקיץ, נפל בפיו מקרא הזה, אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה'.

שעב) ותא חזי כל וכו' : ובוא וראה, בכל יום ויום נוסף טל של עתיקא קדישא לזעיר אנפין, ומתברכת כל שדה התפוחים הקדושים, שהיא מלכות, ומטל ההוא נמשך לאלו שלמטה, ומלאכים הקדושים נזונים ממנו כל אחד לפי אכלו. ז"ש לחם אבירים אכל איש. דהיינו הטל הנ"ל שהוא לחם מלאכים. וממזון ההוא אכלו בני ישראל במדבר. שהוא המן.

שעג) אמר ר' שמעון וכו' : כמה בני אדם נזונים בזמן הזה ממנו. ומי המה. אלו הם החברים העוסקים בתורה ימים ולילות. וכי יעלה על דעתך ממזון ההוא ממש, שישראל אכלו במדבר, לא אלא כעין מזון ההוא ממש, ששקול פי שנים, על המן שאכלו ישראל במדבר.

שעה) א"ל ר' אלעזר וכו' : א"ל ר"א, אם כן, למה נחלש נפשם של העוסקים בתורה, יותר משאר בני העולם, שהרי שאר בני אדם

עלמא, כ דהא שאר בני נשא, בחילא ז ותוקפא יתיר אתחזון מ לאשתכחא. אמר ליה יאות שאילתא.

שעו) תא חזי, כל מזוני דבני עלמא מלעילא קא אתיין. ההוא מזונא דאתי מן שמיא וארעא, דא מזונא דכל עלמא, נ והוא מזונא דכולא, והוא מזונא גס ועב. וההוא מזונא דאתי יתיר מעילא, הוא מזונא ס יתיר דקיק, קאתיא מאתר דדינא אשתכח, ודא הוא מזונא דאכלו ישראל כד נפקו ממצרים. ע מזונא פ דאשתכח להו לישראל, בההוא זמנא ז במדברא, מאתר עלאה דאקרי שמים, הוא מזונא יתיר דקיקא, דעייל יתיר לנפשא מכלא, ומתפרש יתיר מגופא, ואקרי לחם ק אבירים.

שעו) מזונא עלאה יתיר מכלא, הוא מזונא דחברייא, אינון דמשתדלי באורייתא, דאכלי מזונא ר דרוחא ונשמתא, ולא אכלי מזונא דגופא כלל, והיינו מאתר עלאה יקירא על כלא, ואקרי חכמה. בגיני כך חליש גופא דחברייא, יתיר מבני עלמא, דהא לא אכלי מזונא דגופא כלל. ואכלי מזונא דרוחא ונשמתא, מאתר רחיקא עלאה, *) יקירא מכלא. ובגיני כך ההוא מזונא דקיק מן דקיקא, יתיר מכלא. זכאה חולקהון, הה"ד ט החכמה תחיה בעליה. זכאה חולקא דגופא, דיכיל לאתנא במזונא דנפשא.

שעו) א"ל ר' אלעזר, ודאי הכי הוא. ת אבל בהאי זמנא, איך אשתכחי מזוני

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

כ (קהלת ז') ח"ג קפב. רלט : רנה : ת"ז בהקדמה כ והא ול"ג שאר בני נשא. ל יתיר ותיקפא. מ אינון יתיר. נ ל"ג והוא מזונא דכלא. ס דאתיא בדנא ומאתר דדינא אשתכח הוא מזונא יתיר דקיקא ול"ג מן יתיר עד מזונא דאשתכח. ע מוסיף יתיר דקיקא מזונא. פ דאשכח. צ ל"ג במדברא. ק הקולקל. ר מרוחא. ש יקיר. ת ל"ג אבל.

פרשת המן

הסולם

מאמר

העוסקים בתורה, שהם אוכלים מזון של הרוח והנשמה ואינם אוכלים מזון הגוף כלל, והיינו ממקום עליון היקר מכל, הנקרא חכמה, משום זה חלש גופם של החברים יותר מבני העולם, שהרי אינם אוכלים מזון הגוף כלל, ואוכלים רק מזון הרוח והנשמה, ממקום רחוק העליון היקר מכל, שהוא חכמה, שהיא רחוקה, כמו"ש אמרתי אחכמה והיא רחוקה וגו'. ומשום זה מזון ההוא הוא דק מן הדק יותר מכל, אשרי חלקם. ז"ש והחכמה תחיה בעליה. אשרי חלקו של גוף, שיכול להיות נזון במזון הנפש.

שעו) אמר ליה ר' אלעזר וכר' : א"ל ר"א, ודאי כך הוא. אבל בזמן הזה איך נמצאים מזונות אלו. אמר לו, ודאי יפה שאלת. בוא וראה, וזה הוא בירוירו של הדבר. מזון הראשון, הוא

נראים שנמצאים ביותר כח ועצמה מעוסקים בתורה. אמר לו, יפה שאלת.

שעו) תא חזי, כל וכר' : בוא וראה, כל מזון של בני העולם בא מלמעלה. מזון ההוא שבא מן שמים וארץ הוא מזון של כל העולם, והוא מזון הכל, והוא מזון גס ועבה, ומזון ההוא שבא ממקום עליון יותר, והוא מזון יותר דק, בא ממקום שהדין נמצא, דהיינו ממלכות, וזה הוא מזון שאכלו ישראל בצאתם ממצרים. דהיינו מצה. מזון שנמצא לישראל בזמן ההוא במדבר ממקום עליון הנקרא שמים, שהוא ז"א, הוא מזון יותר דק, שנכנס יותר לנפש, מכל מזון אחר, ונפרד יותר מן הגוף, ונקרא לחם אבירים. דהיינו מן.

שעו) מזונא עלאה יתיר וכר' : מזון היותר עליון מכל, הוא מזון החברים, אלו (דפו"י דף ס"א ע"ב *) דף ס"ב ע"א)

אלין. א"ל ודאי יאות שאילתא. ת"ח, ודא הוא ברירו דמלה, מזונא קדמאה, הוא מזונא דכל עלמא, ההוא דאתיא מן שמיא וארעא, והוא מזונא ר דגופא. שעט) מזונא דהוא עלאה מניה, ההוא דאיהו דקיקא יתיר, ואתא מאתר דדינא שריא, דאקרי צדק, ודא הוא מזונא דמסכני. ורוז דמלה, מאן דאשלים למסכנא, אשלים ליה את ב חד, ואתעביד צדקה. ורוז דא, ג) גומל נפשו איש חסד. גמילות חסדים משמע, דהא בדינא שריא, ואשלים ליה חסד, כדין הוא רחמי. שפ) מזונא עלאה יתיר מאלין, הוא מזונא עלאה ויקירא, מאתר דאקרי שמים, והוא דקיק מכלהו, והוא מזונא דבני ג מרעי, הה"ד מ) י"י יסעדנו על ערש דוי כל משכבו הפכת בחליו. י"י, ד דייקא, מ"ט. בגין דהני בני ה מרעי, לא אתזני אלא בההוא דקב"ה ו ממש. שפא) מזונא עלאה קדישא ויקירא ז דא הוא ה מזוני דרוחין ונשמתין, והוא מזונא דאתר רחיקא עלאה, ט מההוא אתר דאקרי נועם י"י. שפב) ויקירא מכלא הוא, מזונא דחברייה דמשתדלי באורייתא, והוא מזונא דאתי מחכמה עלאה. מ"ט מאתר דא. בגין דאורייתא נפקא מחכמה עלאה, ואינון דמשתדלי באורייתא, עיילי בעקרא דשרשהא, ועל דא, מזונא דלהון, מההוא אתר עלאה קדישא קא אתיא.

חלופי גרסאות

מסרת הוזהר

ז) (משלי י"א, מ) (תהלים מ"א) ח"ג רלד : ת"ז א דכלא. ב חסד. ג מרע. ד מוסיף ודאי דייקא. ה מרע ו מוסיף ממש ומאי איהו חלב ודם הה"ד (יחזקאל מ"ד) להקריב לי חלב ודם ודא הוא מזונא מאתר דאקרי שמים והוא יקירא ועלאה [יקירא] דקיק מכלא. ז ל"ג דא הוא. ח מזונא דרוחא ונשמתא הוא. ט ל"ג מההוא אתר דאקרי נועם ה.

פרשת המן

הסולם

מאמר

ז"א. מהו הטעם, משום שאלו החולים אינם ניוזנים אלא בזמן ההוא של הקב"ה ממש. דהיינו ז"א.

הוא מזון של כל העולם, שהוא שבא משמים וארץ. והוא מזון הגוף.

שפא) מזונא עלאה קדישא וכו' : מזון עליון קדוש ויקר, זה הוא מזון של רוחות ונשמות, והוא מזון של מקום רחוק העליון. שהוא בינה שחזרה להיות חכמה. שעליה נאמר אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני. ממקום ההוא שנקרא נועם ה', דהיינו בינה שחזרה לחכמה.

שעט) מזונא דהוא עלאה וכו' : מזון שהוא עליון ממנה, ההוא, שהוא יותר דק, בא ממקום שהדין שורה, הנקרא צדק. שהיא מלכות, וזה הוא מזון של עניים, דהיינו מצה הנקרא לחם עוני, וסוד הדבר, מי שהשלים את העני, משלים לו אות אחת על צדק, ונעשה צדקה. וז"ס גומל נפשו איש חסד, גמילות חסדים יורה, ששורה בדין והשלים אותו עם חסד, אז הוא רחמיים.

שפב) ויקירא מכלא הוא וכו' : ויקר מכולם הוא המזון שהחברים העוסקים בתורה אוכלים אותו, והוא מזון הבא מחכמה עליונה, שהוא חכמה ממש. מה הטעם שבא ממקום הזה. הוא משום שהתורה יוצאת מחכמה העליונה, ואלו העוסקים בתורה נכנסים בעיקר השרשים, וע"כ המזון שלהם, ממקום ההוא העליון הקדוש בא.

שפ) מזונא עלאה יתיר וכו' : מזון עליון יותר מאלו, הוא מזון עליון ויקר ממקום שנקרא שמים, שהוא ז"א, דהיינו מן שאכלו ישראל במדבר, והוא דק יותר מכולם. והוא מזון של חולים. ז"ש ה' יסעדנו על ערש דוי כל משכבו הפכת בחליו, ה' הוא בדיוק, שהוא (דפ"י דף ט"ב ע"א)

שפג) אתא ר' אלעזר, ונשיק ידוי. אמר, זכאה חולקי דקאימנא במלין אלין. זכאה חולקהון דצדיקייא, דמשתדלי באורייתא יממא וליילי, דזכי לון בהאי עלמא, ובעלמא דאתי, דכתיב ו כי הוא חייך ואורך ימך.

שפד) הני ממטיר לכם לחם מן השמים. רבי יוסי פתח, ו פותח את ירך ומשביע לכל חי רצון. מה כתיב לעילא, עיני כל אליך ישברו. כל אינון בני עלמא, מצפאן וזקפאן עיינין לקב"ה, בגין כך, כל אינון בני מהימנותא כ בעאן בכל יומא ויומא, לשאלא מזונייהו מקב"ה, ולצלאה צלותהון עליה.

שפה) מ"ט. בגין דכל מאן דמצלי צלותיה לגבי קב"ה על מזוניה, גרים דיתברך כל יומא על ידוי, ההוא אילנא דמזון דכלא מ ביה. ואע"ג דאשתכח עמיה, בעי למשאל קמי קב"ה, ולצלאה צלותא על מזונא כל יומא, בגין דישתכחו נ על ידוי ברכאן כל יומא ויומא לעילא, ודא הוא ברוך יי יום יום.

שפו) ועל דא, לא לבעי ליה לאינש לבשלא מזונא, מן יומא ליומא אחרינא, ו דלא לעכב יומא ליומא אחרא. הה"ד ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו. יום ביומו, דייקא. בר מערב שבת פ לשבת, כמה דאוקימנא. וכדין אשתכח קב"ה מלא ברכאן בכל יומא. וכדין כתיב פותח את ירך וגו'. מאי רצון. ההוא רצון דאשתכח מעתיקא קדישא, ונפיק מניה רצון, לאשתכחא מזוני לכלא. ומאן דשאל מזוני בכל יומא ויומא, ההוא אקרי ברא מהימנא, ברא דבגיניה משתכחן ברכאן לעילא.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ג) (דברים ל') לך לך ק"ב צ"ב. ו לעיל אות ש"ג
 ז"ד. ו) (תהלים קמ"ה) וירא ס"ט צ"ד.
 י אבל. כ אצטריכן למבעי. ל ידוי. מ מוסיף ביה
 וטעמא דמלה (תהלים ס"ח) ברוך ה' יום יום.
 נ עמיה. ס ל"ג ודא הוא ברוך ה' יום יום. ע ולא.
 פ לע"ש.

מאמר

הסולם

פרשת המן

שנמצא עמו מזון, צריך לבקש עליו לפני הקב"ה ולהתפלל תפלת על מזון כל יום, כדי שימצאו על ידו ברכות למעלה, בכל יום ויום. וזהו ברוך ה' יום יום.

שפו) ועל דא לא לבעי וכו': וע"כ, אין אדם צריך לבשל מזונות מיום ליום אחר, שלא לעכב מיום ליום אחר. ז"ש ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו. יום ביומו, הוא מדויק, חוץ מערב שבת לשבת, כמו שהעמדנו. ואז נמצא הקב"ה מלא ברכות בכל יום. ואז כתוב, פותח את יריך ומשביע לכל חי רצון. מהו רצון. היינו רצון ההוא שנמצא מעתיקא קדישא, שהוא כתר, ויוצא ממנו רצון שיהיה נמצא מזון לכל. ומי שמבקש על מזון בכל יום ויום, ההוא נקרא בן נאמן, בן, שבשבילו נמצא ברכות למעלה.

שפג) אתא ר' אלעזר וכו': בא ר' אלעזר ונשיק ידיו של ר"ש אביו. אמר אשרי חלקי שעמדתי בדברים אלו, אשרי חלקם של הצדיקים העוסקים בתורה ימים ולילות, שמוכה אותם בעולם הזה ובעולם הבא. שכתוב, כי הוא חייך ואורך ימך.

שפד) הני ממטיר לכם לחם וגו': ר' יוסי פתח, פותח את יריך ומשביע לכל חי רצון. מה כתוב למעלה, עיני כל אליך ישברו. כל בני העולם מצפים ונושאים עיניהם אל הקב"ה, משום זה, כל אלו בעלי האמונה צריכים בכל יום ויום לבקש מזונם מהקב"ה, ולהתפלל תפלתם עליו.

שפה) מ"ט בגין וכו': שואל, מהו הטעם. ואומר, משום שכל מי שמתפלל תפלתו אל הקב"ה על מזונותיו, גורם שיתברך על ידיו כל יום, אילן ההוא שמזון הכל בו. ואע"פ (דפו"י דף ס"ב ע"א)

שפז) ר' אבא פתח ואמר, (9) רוצה יי את יראיו את המיחלים לחסדו, כמה אית להו לבני נשא למהך בארחוי דמלכא קדישא, ולמהך בארחוי דאורייתא, בגין דישתכחון ברכאן לכלהו, לעלאי ולתתאי.

שפח) דתניא, מאי ז דכתיב, (10) ישראל אשר בך אתפאר. אתפאר ודאי. מאי משמע. דבגין * ישראל לתתא, קב"ה מתפאר לעילא. ומאי פארא דיליה. דאתחבש ק בתפילין, ד דמתחברא גווי לאתפארא.

שפט) תאנא, רוצה יי את יראיו, רוצה יי ביראיו מבעי ליה. מאי רוצה יי את יראיו, אלא רוצה יי את יראיו, כלומר, אפיק האי רצון, ש ומתרעי ת בהו קב"ה, א ליראיו דדחלין ליה. ומאן אינון יראיו דאפיק לון האי רצון. הדר ואמר, את המיחלים לחסדו, אינון דמצפאן ומחכאן בכל יומא ויומא, למבעי מזונייהו מן קב"ה, משמע דכתיב את המיחלים לחסדו.

שצ) רבי ייסא סבא, לא אתקין סעודתא בכל יומא, עד דבעא בעותיה קמי קב"ה, ב על מזוני. אמר, לא נתקין סעודתא, עד ג דתתיהב מבי מלכא. לבתר דבעי בעותיה ד קמי קב"ה, הוה מחכה שעתא חדא, אמר הא עידן ה דתתיהב מבי מלכא, מכאן ולהלאה אתקינן סעודתא. ודא הוא ארחא, דאינון דחלי קב"ה, דחלי חטאה.

שצא) אינון חייביא דאזלין עקימין בארחי אורייתא, מה כתיב בהו. (11) הוי משכימי בבקר שכר ירדפו. וע"ד רוצה יי את יראיו את המיחלים לחסדו. לחסדו

חלופי גרסאות

9) שם קמ"ז) מקץ ט' צ"ו. (12) (ישעיה מ"ט) הקסתי"ו קמ"ח צ"ג. (13) (ישעיה ה') וירא צ"ד צ"ג.
 ז דיתגנון. ד ל"ג קמי קב"ה. ה דיתגנון.
 ש ואתידע. ת ל"ג בהו. א את יראיו. ב ל"ג על מזוני
 ר תו דמתחבראן.

מסרת הזהר

מסרת הזהר

פרשת המן

רוצה ה' את יראיו, כלומר, הוציא רצון הזה ורוצה בו את יראיו היראים ממנו. ומי הם היראים שהוציא להם הרצון הזה, חזר ואמר, את המיחלים לחסדו, דהיינו אלו המצפים ומחכים בכל יום ויום לבקש מזונם מן הקב"ה. זה משמע, משכתוב, המיחלים לחסדו.

שצ) ר' ייסא סבא וכו'; ר"ס. לא התקין סעודתו בכל יום עד שהתפלל תפלתו לפני הקב"ה על מזונות. אמר לא נתקן הסעודה עד שתהיה נתונה מבית המלך. אחר שהתפלל תפלתו לפני הקב"ה, היה מחכה שעה אחת, אמר, כבר הזמן שניתנה מבית המלך, מכאן ולהלאה התקינן הסעודה. וזהו הדרך של יראי הקב"ה יראי חטא.

שצא) אינון חייביא דאזלין וכו'; אלו הרשעים ההולכים עקלקלות בדרכי התורה, מה כתוב בהם, הוי משכימי בבוקר שכר ירדפו. וע"ז, רוצה ה' את יראיו המיחלים לחסדו. לחסדו

הסולם

רוצה ה' את יראיו המיחלים לחסדו, כמה יש לבני אדם ללכת בדרכיו של המלך הקדוש, וללכת בדרכיה של התורה, כדי שימצאו ברכות לכולם לעליונים ולתחתונים.

שפח) דתניא מאי דכתיב וכו'; שלמדנו, מה שכתוב, ישראל אשר בך אתפאר. אתפאר ודאי. מה פירושו. הוא משום שבשביל ישראל למטה, שמעלים מ"ן, הקב"ה מתפאר למעלה ומה פאר שלו, שמניח תפילין, פירושו, ע"י המן שישראל מעלים יוצאים מוחין לז"א שנקראים תפילין, שמתחבר בהם צבעים להתפאר. כי ד' פרשיות ה"ס ג' צבעים לבן אדום ירוק, והם מתחברים בסוד ג' קוים, להאיר בכל השלמות.

שסט) תאנא רוצה וכו'; למדנו, רוצה ה' את יראיו. שואל, רוצה ה' ביראיו היה צריך לומר. מהו רוצה ה' את יראיו. ומשיב, אלא (דפ"י דף ס"ב ע"א *) דף ס"ב ע"ב)

דייקא. וזכה אשתמודען אינון בני מהימנותא בכל יומא ויומא, הדא הוא דכתיב, ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו. יום ביומו קאמר, ולא דבר יום ליום אחר. שצב) וכל כך למה. למען אנסנו הילך בתורתי אם לא ז בכאן אשתמודען אינון בני מהימנותא, דכל יומא ויומא אינון אזלי בארח מישר באורייתא. רבי יצחק אמר מהכא, (ז) צדיק אוכל לשובע נפשו, בטר דשבע נפשיה מלצלי ולמקרי באורייתא.

שצג) רבי שמעון אמר, תא חזי, עד לא יהב קב"ה אורייתא לישראל, אבחינ בין אינון בני מהימנותא, ובין אינון חייביא דלאו אינון בני מהימנותא, ולא קיימין באורייתא. ובמה אבחינ לון. במן. כמה דאתמר ה אנסנו. וכל אינון דאשתכחו דאינון בני מהימנותא, רשים ט ליה קב"ה, ברשימו דכתרא דחס"ד, כד"א המיחלים להסדרו, וע"ד למען אנסנו. וכל אינון דלא משתכחי בני מהימנותא, אעדי מנייהו כתרא עלאה דא. ומנא אכריז ואמר, (ו) ובטן רשעים תחסר. ועם כל דא לא העדיף המרבה והממעט לא החסיר.

שצד) תאנא, בההוא שעתא אשתלימו ישראל לתתא, כגוונא דלעילא, כמה דאוקימנא, דכתיב, (ח) ויבואו אלימה ושם שתיים עשרה עינות מים ושבעים תמרים וגו'. ואתתקף אילנא קדישא, בתריסר תחומין, בארבע סטרי עלמא. ואתתקף בשבעין ענפין, וכלא כגוונא דלעילא.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ד) (משלי י"ג) וירא צ"ג צ"ד. (ט) (שם) ז"ח פ"ז
ט"א של"ט. (ח) ח"ב סד : ת"ז ת"ו בהשמות קמו. ז"ח
ל' ט"ד ש"ב.

באמר

הסולם

פרשת המן

לחסדו, הוא בדיוק. וזכה ניכרים אלו בני האמונה בכל יום ויום. ז"ש ויצאו העם ולקטו דבר יום ביומו, יום ביומו אמר, ולא דבר יום ליום אחר.

שצב) וכל כך למה וכו': שואל, וכל כך למה. ואומר, שהוא למען אנסנו הילך בתורתי אם לא. בכאן, דהיינו באכילה, ניכרים אלו בני האמונה, שבכל יום ויום הם הולכים בדרך הישר בתורה. ר' יצחק אמר, מכאן, צדיק אוכל לשובע נפשו. פירושו אחר שהשביע נפשו בתפילה ובקריאה בתורה הוא אוכל.

שצג) ר' שמעון אמר וכו': רש"א, בוא וראה, עד שלא נתן הקב"ה התורה לישראל, הבחין בין אלו בני האמונה ובין הרשעים שאינם בני אמונה, ואינם רוצים בתורה. ובמה הבחין אותם במן. כמו שנאמר, אנסנו. וכל אלו הנמצאים שהם בני אמונה, רשם אותן הקב"ה

(דפ"ו דף ס"ב ע"ב)

בההיא

שצה) בההיא שעתא, נטיף טלא קדישא, מעתיקא סתימאה, ומליא לרישיה זועיר אנפין, אתר דאקרי שמים. ומההוא טלא דנהורא עלאה קדישא, הוה נגיד ונחית כ מנא לתתא. וכד הוה נחית, הוה מתפרש גלידין גלידין, ואקריש לתתא. הדא הוא דכתיב דק ככפור על הארץ.

שצו) כל אינון בני מהימנותא, נפקי ולקטי, ומברכאן שמא קדישא עליה. וההוא מנא, הוה סליק ריחין דכל בוסמין דגנתא דעדן, דהא ביה אתמשך ונחית לתתא. שויה לקמיה, בכל טעמא דאיהו בעי, הכי טעים ליה, ומברך למלכא קדישא עלאה.

שצו) וכדין מתברך במעוי, והוה מסתכל וידע לעילא, ואסתכי בחכמה עלאה, ועל דא אקרון דור דעה. ואלין הוו בני מהימנותא, ולהון אתיהיבת אורייתא לאסתכלא בה, ולמנדע ארחהא.

שצח) ואינון דלא אשתכחו בני מהימנותא, מה כתיב בהו, « שטו העם ולקטו. מאי שטו. שטותא הו נסבי לגרמייהו, בגין דלא הו בני מהימנותא. » מה כתיב בהו. וטחנו ברחים או דכו במדוכה וגו'. מאן אטרח *) לון כל האי. אלא ו דאינון לא הו בני מהימנותא.

שצט) כגוונא דא, אינון דלא מהימני ביה בקב"ה, לא בעאן לאסתכלא בארחוי, ואינון בעאן לאטרחא גרמייהו כל יומא בתר מזונא, « יממא ולילי, דלמא לא סליק בידייהו פתא דנהמא. מאן גרים לון האי. בגין דלאו אינון בני מהימנותא.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

« (במדבר י"א) ח"ב סג : ח"ג הלב. רלו. ת"ז כ ל"ג מנא. ל ריחא. מ טעמין. נ ל"ג מה כתיב. ח"ג ק"מ : בהשמות. ט אינון דלא. ע ל"ג יממא.

פרשת המן

הסולם

מאמר

וצפה בחכמה עליונה, ועל זה הם נקראים דור דעה. ואלו היו בני אמונה, ולהם ניתנה התורה להסתכל בה, ולדעת דרכיה.

שצח) ואינון דלא אשתכחו וכו': ואלו שלא נמצאו בני אמונה, מה כתוב בהם, שטו העם ולקטו. מהו שטו, שטות היו לוקחים לעצמם, משום שלא היו בני אמונה, מה כתוב בהם, וטחנו ברחים או דכו במדוכה וגו'. מי הטריח אותם כל כך. אלא שהם לא היו בני אמונה.

שצט) כגוונא דא וכו': כעין זה אלו שאינם מאמינים בהקב"ה, אינם רוצים להסתכל בדרכיה, והם רוצים להטריח עצמם כל יום אחר מזון, ימים ולילות, מפחד, אולי לא יעלה בידם פת לחם. מי גרם להם זה, משום שאינם בני אמונה.

אוף

שצה) בההיא שעתא נטיף וכו': בשעה ההיא, נטיף טל הקדוש, דהיינו שפע המכונה טל, מעתיקא סתימאה, שהוא כתר, וממלא את ראשו של ז"א, המקום שנקרא שמים, ומטל ההוא של אור העליון הקדוש, היה נמשך ויורד המן למטה, וכשהיה יורד היה מתפור כמו קרומים קרומים ונקרש למטה. ז"ש דק ככפור על הארץ.

שצו) כל אינון בני וכו': כל אלו בני האמונה יוצאים ולוקטים ומברכים עליו את השם הקדוש, ומן ההוא היה מעלה ריחות של כל הבשמים שבגן עדן, כי בו נמשך ויורד למטה, כשמשומו לפניו, כל טעם שהיה רוצה לטעום טעם אותו, ומברך למלך הקדוש העליון.

שצו) וכדין מתברך במעוי וכו': ואז המן מתברך במעויו, והיה מסתכל וידע למעלה (דפו"י דף ס"ב ע"ב *) דף ס"ג ע"א)

ת) אוף הכא, שטו העם ולקטו, שטו בשטותא דגרמייהו, ובעאן לאטרחא עליה, הדא הוא דכתיב, וטחנו ברחים. בטר כל טרחא דא, לא סליק בידייהו, אלא דכתיב והיה טעמו כטעם לשד השמן. ולא יתיר. מאן גרים לון האי, בגין דלא הו בני מהימנותא.

תא) אמר רבי יוסי, מאי לשד השמן. איכא דאמרי, דליש במשחא, כתרנגומו. ואיכא דאמרי, מה השד אתחזר לכמה גוונין, אוף מנא, אתחזר לכמה גוונין. רבי יהודה אמר, לשד השמן, יניקא דמשחא.

תב) רבי יצחק אמר, איש לפי אכלו לקטו. וכי מאן דאכיל קמעא, לקיט קמעא, ומאן דאכיל יתיר, לקיט יתיר, והא כתיב לא העדיף המרבה והממעט לא החסיר. אלא לפום אינון דאכלין לקטין. משמע אכלו, מאן דהוה אכיל ליה, ובגיני כך לא כתיב אכילתו.

תג) מאי קא מיירי. אחיד בר נש בעבדא, או באמתא, ו ואמר דהוה דיליה. אתא חבריה, ואמר, האי עבדא דילי הוא. קריבו לקמיה דמשה לדינא, אמר לון כמה נפשאן בביתך, וכמה נפשאן בביתיה דדין, אמר כך וכך. והוה שעתא אמר לון משה, לקטו מחר, וכל חד מנייכו ייתי לגבאי. למחר, נפקו ולקטו, ואתיין קמי משה, ו שויין קמיה מנא, הוה מדיד ליה. אי ההוה עבדא דדין, אשכח ההוה עומרא דעבדא, בהאי מנא. דהא ק חד עומרא לכל נפש ונפש מביתיה. מדיד לדין, ואשתכח חסרא, ההוה מיכלא דעבדא, בההוה מנא דיליה, וחד עומרא לכל נפש ונפש מביתיה. אמר עבדא דדין הוא, הה"ד איש לפי אכלו לקטו וכתיב עמר לגלגלת מספר נפשתיכם.

חלופי גרסאות

9 סבור. 3 שטיין. ק וחד.

מאמר

הסולם

פרשת המן

אכלו. דהיינו מי שאוכל אותו, ומשום זה לא כתוב, איש לפי אכילתו.
תג) מאי קא מיירי וכו': שואל, מה מלמדנו זה, שכל אחד לקט לפי האוכלים. ומשיב, אם אחז בעבד או באמה, ואומר ששלו הוא, וחברו בא ואמר שלי הוא, קרבו לפני משה לדין, אמר להם, כמה נפשות בביתך וכמה נפשות בביתו של זה. אמר כך וכך. ואותה שעה, אמר להם משה, לקטו מחר, וכל אחד יבא אצלי. למחר יצאו ולקטו ובאו לפני משה, שמו לפניו כלי והיה מודד אותם, אם עבד ההוה של זה, נמצא העומר של העבד באותו כלי, כי היה עומר אחד לכל נפש ונפש מביתו. מדד לזה ונמצא חסר האוכל של העבד בכלי שלו, והיה עומר אחד לכל נפש ונפש מביתו אז אמר העבד הוא של זה. ז"ש, איש לפי אכלו לקטו. וכתוב, עמר לגלגלת מספר נפשתיכם.

אמר

ת) אוף הכא שטו וכו': אף כאן שטו העם ולקטו, שטו בשטות של עצמם, ורצו להטריח עליו, ז"ש, וטחנו ברחים. ואחר כל טרחה הזאת לא עלה בידם, אלא כמו שכתוב, והיה טעמו כטעם לשד השמן. ולא יתיר. מי גרם להם זה, משום שלא היו בני אמונה.
תא) אמר ר' יוסי וכו': מהו לשד השמן. יש אומרים שנלוש בשמן. כתרנגומו. ויש אומרים. מה השד משתנה לכמה אפנים, אף המן משתנה לכמה טעמים. דהיינו כל טעם שהיו רוצים היו טועמים בו. ר' יהודה אמר, לשד השמן פירושו יניקה של שמן.
תב) ר' יצחק אמר וכו': רי"א, איש לפי אכלו לקטו. שואל, וכי מי שאוכל מעט לקט מעט ומי יותר לקט יותר, והרי כתוב, לא העדיף המרבה והממעט לא החסיר. ומשיב, אלא לפי האוכלים לקטו. זה משמע משכתוב, (דפו"י דף ס"ג ע"א)

תד) אמר ר' ר' ייסא, כתיב, א ערב וידעתם כי יי' הוציא אתכם מארץ מצרים ובקר וראיתם את כבוד יי'. ערב וידעתם, ב במאי ינדעון. אלא הכי תאנא, בכל יומא ויומא אשתכחו נימוסי קב"ה, ת בצפרא, אתער חסד בעלמא. בההוא זמנא דאקרי ערב, תליא דינא בעלמא, והא אוקמוה, דבגיני כה, יצחק תקן תפלת המנחה. א ועל דא, ערב וידעתם, כד אתער דינא בעלמא, תנדעון, דבההוא דינא אפיק יי' יתכון ממצרים. ובקר וראיתם את כבוד יי', דהא בההוא זמנא אתער חסד ב בעלמא ויתן לכו למיכל.

תה) ר' חייא אמר איפכא, מה כתיב לעילא, בשבתנו על סיר הבשר וגו'. ביה שעתא, אתער ערב, דההוא זמנא דאתער דינא, אתער ג נמי חסד בעלמא. הה"ד, וידעתם כי יי' הוציא אתכם מארץ מצרים. תנדעון ההוא חסד דעבד עמכון, ד בזמנא דדינא ה ואפיק יתכון ו מארעא דמצרים. ובקר וראיתם את כבוד יי' כבוד יי' ה הא ידיע, וכ"כ למה. בשמוע יי' את תלונותיכם וגו'.

תו) אמר ר' ייסא, לא שני קב"ה נימוסוי, בר דאינון חייבי עלמא שניין לון, ומהפכי רחמי לדינא, כמה דאתמר.

תז) תאני ר' אלעזר, מהאי מנא זמינין צדיקייא למיכל לעלמא דאתי, ואי תימא בהאי גוונא. לא. אלא יתיר, דלא הוה כן לעלמין. ב מאי איהו. כמה דאוקימנא דכתיב א לחזות בנעם יי' ולבקר בהיכלו. וכתיב ד עין לא ראתה אלהים זולתך וגו'.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ב) ח"ג ריט: ז"ח מ"ח ט"ג שט"ו. ג) (תהלים כ"ז) ר' חייא. ש במאן ידעין. ת ובצפרא. א מאי קא מיידי תולדות גיח צ"ב ז"ח ס"ב ט"א ש"ל, פ"ה ט"א ול"ג וע"ד. ב מוסיף בעלמא תנדעון דבההוא דינא אפיק ה' יתכון ממצרים ובקר וראיתם את כבוד ה' של"ה. ד) (ישעיה ס"ד) הקסה"ז ס' צ"א. דהא בההוא זמנא אתער חסד. ג ל"ג נמי. ד ל"ג בזמנא דדינא. ה דאפיק. ו ממצרים ול"ג מארעא. ז ל"ג כבוד ה'. ח הוא. ט ומאי.

פרשת המן

הסולם

מאמר

ז"ש, וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים תדעו את החסד ההוא שעשה עמכם בזמן הדין, והוציא אתכם מארץ מצרים. ובוקר וראיתם את כבוד ה'. כבוד ה' הרי ידוע, שהיא המלכות. וכל כך למה. בשמוע ה' את תלונותיכם.

תו) אמר ר' ייסא לא וכו': אר"י לא שינה הקב"ה מנהגיו, שיאיר החסד בערב, כמו שאמר ר' חייא, חוץ, שאלו רשעי עולם משנים אותו, ומהפכים הרחמים לדין. כמו שלמדנו.

תז) תאני ר' אלעזר וכו': תאני ר' אלעזר, ממן ההוא, עתידיים הצדיקים לאכול לעולם הבא. ואם תאמר, באפן ההוא שאכלו ישראל במדבר. לא כן, אלא יותר מהם. שלא היה בשלמות ההוא לעולם, מה הוא. הוא כמו שהעמדנו, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו. וכתוב, עין לא ראתה אלקים זולתך.

ראו

תד) אמר ר' ייסא וכו': אר"י, כתוב, ערב וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים ובקר וראיתם את כבוד ה'. שואל, ערב וידעתם, כמה ידעו ומשיב, אלא כך למדנו. בכל יום ויום נמצאו, מנהגי הקב"ה, בבוקר נעור החסד בעולם, ובזמן ההוא שנקרא ערב, תלוי הדין בעולם, וכן העמדנוהו, שיצחק תיקן תפלת המנחה. ויצחק הוא גבורה. ועל כן ערב וידעתם, כשיתעורר הדין בעולם, תדעו, שבדין הזה הוציא ה' אתכם ממצרים. ובוקר וראיתם את כבוד ה', כי בזמן ההוא החסד נעור בעולם, ויתן לכם לאכול.

תה) ר' חייא אמר וכו': רח"א להיפך. מה כתוב למעלה בשבתנו על סיר הבשר וגו'. בו בשעה נתעורר הערב, דהיינו הדין, ובזמן ההוא שנתעורר הדין נתעורר גם החסד בעולם.

(דפו"י דף ס"ג ע"א)

תח) (ה) ראו כי יי' נתן לכם השבת. ר' חזקיה פתח (ו) שיר המעלות ממעמקים קראתיך יי'. שיר המעלות סתם, ולא פריש מאן אמרו. אלא שיר המעלות, דזמינין (י) כל בני עלמא למימר, דזמין האי שיר למימריה לדרי עלמא.

תט) ומאי הוא ממעמקים קראתיך. הכי תאנא, כל מאן דמצלי צלותא קמי מלכא קדישא, בעי למבעי בעותיה, ולצלאה מעמקא דלבא, בגין דישתכח לביה שלים בקב"ה, ויכוין לבא ורעותא. ומי אמר דוד הכי, והא כתיב, (ז) בכל לבי דרשתיך. ודא קרא סגי, מאי בעי ממעמקים.

תי) אלא הכי תאנא, כל בר נש דבעי בעותיה קמי מלכא, בעי לכוונא דעתא ורעותא, כ מעיקרא דכל עקרין, לאמשכא ברכאן מעמקא ג דבירא, בגין דינגיד ברכאן ממבועא דכלא. ומאי הוא. ההוא אתר דנפיק מניה, ואשתכח מניה, ההוא נהר, דכתיב (ח) ונהר יוצא מעדן. וכתיב (ט) נהר פלגיו ישמחו עיר אלהים. ודא אקרי ממעמקים. עמקא דכלא, עמקא דבירא, דמבועין נפקין ונגדין לברכא כלא. ודא הוא שרותא לאמשכא ברכאן מעילא לתתא.

תיא) א"ר חזקיה, כד עתיקא סתימאה דכל סתימין, בעי לזמנא ברכאן לעלמין, אשרי כלא, ואכליל כלא, בהאי עמיקא עלאה, ומהכא שאיב ואתנגיד (י) נהרא דנחלין ומבועין אתנגידו מניה, ומתשקיין מניה ג כלהו. ומאן דמצלי

חלופי גרסאות

י לבא. כ מעומקא דכל עומקין. ז דכלא. ח בירא. נ ל"ג כלהו.

מסרת הזהר

ה) ח"ב סג: טו. ר"ו. ח"ג קי: (ז) (תהלים ק"ל) ויחי ע"ג צ"ה. (ז) (תהלים קי"ט). (ח) (בראשית ב') ב"א ר"א צ"א. ט) (תהלים מ"ו) ח"ב צח:

פרשת המן

מקום ההוא שיוצא ממנו ונמצא ממנו אותו הנהר, שהוא חכמה סתימאה, שכתוב ונהר יוצא מעדן. שעדן הוא חכמה, ונהר היא בינה, והיינו בינה שיצאה לחוץ מראש א"א. שהוא חכמה סתימאה. (ע"י לעיל בהקס"ה דף ז' ד"ה ותמן) וכתוב, נהר פלגיו ישמחו עיר האלקים וזהו נקרא ממעמקים. עומק כל, עומק הבור שמעיינות יוצאים ונמשכים ממנו לברך כל. וזה הוא ההתחלה להמשיך ברכות מלמעלה למטה.

תיא) אמר ר' חזקיה וכו': ר"ח מפרש דבריה, ואמר, כשעתיקא סתימאה מכל סתומים רוצה לזמן ברכות לעולם, השרה הכל והכליל הכל בעומק העליון ההוא, שהוא חכמה סתימאה דא"א מבחינת מה שהבינה יוצאת ממנו לחוץ, ומכאן שואב ונמשך נהר, שהוא בינה, שנחלים ומעיינות יוצאים ממנו, שהם המוחין, ונשקים הכל ממנו. שכל המוחין של ז' ז' ובי"ע נמשכים משם. ומי שמתפלל תפלתו, צריך לכוון לבו ורצונו

הסולם

תח) ראו כי ה' נתן לכם השבת: ר' חזקיה פתח. שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה'. שואל, שיר המעלות סתם, ואינו מפרש מי אמרו. ואומר. אלא שיר המעלות, פירוש, שעתידים כל בני העולם לומר זה, כי שיר הזה עתיד לאמרו לדורות עולם.

תט) ומאי הוא ממעמקים וכו': שואל, ומה פירוש של ממעמקים קראתיך. ומשיב, כך למדנו. כל מי שמתפלל תפלתו לפני המלך הקדוש, צריך לבקש בקשותיו ולהתפלל מעומק הלב, כדי שימצא לבו שלם בהקב"ה ויכוין לבו ורצונו. וז"ש ממעמקים קראתיך. שואל, וכי אמר דוד כך, והרי כתוב, בכל לבי דרשתיך. ומקרא זה די, להתפלל בכל לב, ולמה צריך ממעמקים.

תי) אלא הכי תאנא וכו': ומשיב. אלא כך למדנו, כל אדם שמבקש בקשתו לפני המלך, צריך שיכוון דעתו ורצונו לשורש השרשים, להמשיך ברכות מעומק הבור, כדי שיולו ברכות ממעין של כל. ומה הוא, הוא (דפו"י דף ס"ג ע"א * דף ס"ג ע"ב)

צלותיה, בעי לכוונא לבא ורעותא, לאמשכא ברכאן מההוא עמיקא דכלא, בגין דיתקבל צלותיה, ויתעביד רעותיה.

תיב) ויאמר משה אליהם איש אל יותר ממנו עד בקר. א"ר יהודה, ם בכל יומא ויומא, מתברך עלמא מההוא יומא עלאה, דהא כל שיתא יומין מתברכאן מיומא שביעאה. וכל יומא, יהיב מההוא ברכה דקביל בההוא יומא ן דיליה.

תיג) וע"ד משה אמר, איש אל יותר ממנו עד בקר. מ"ט. בגין דלא יהיב, ולא ם יוזיף יומא דא לחבריה, אלא כל חד וחד שליט בלחודוי, בההוא יומא דיליה. דהא לא שליט יומא ביומא דחבריה.

תיד) בגיני כך, כל אינון ך חמשא יומין שליטין ביומיהו, ואשתכח ביה, מה דקבילו, ויומא שתיטאה אשתכח ביה יתיר. ואזלא הא, כהא דאמר ך רבי אלעזר, מאי דכתיב יום הששי, ולא אתמר הכי בכל שאר יומין. אלא הכי אוקמוה, ם הששי. ת דאזדוגא ביה מטרוניתא. לאתקנא פתורא למלכא, ובג"כ, אשתכחו ביה תרין חולקין, חד ליומיה, וחד לתקונא, ם בחדוותא דמלכא במטרוניתא.

טו) וההוא ליליא, ב חדוותא דמטרוניתא במלכא, ג וזוגא דלהון, ומתברכאן כל שיתא יומין, כל חד וחד בלחודוי. בגין כך, בעי בר נש לסדרא פתוריה בליליא דשבתא, בגין דשארי עליה ברכאן מלעילא, וברכתא לא אשתכח על פתורא ד ריקניא, בג"כ, ת"ח דידיעין רזא דא, וזוגא דלהון מע"ש לע"ש.

חלופי גרסאות

ס ל"ג מן ויאמר עד א"ר. ם כל יומא ויומא מתברך מההוא יומא עלאה יומא שביעאה ומתברכאן כל שיתא יומין כל חד וחד בלחודוי וכל יומא יהיב ביומא דיליה מההוא ברכה דקביל מההוא יומא עלאה וע"ד משה אמר איש אל יותר ממנו עד בקר דהא לא שליט יומא ביומא דלא דיליה וכל אינון ול"ג מן בכל עד חמשא שבאות תי"ד. פ דביה. צ יוסף. ך שיתא. ך דרבי ול"ג דאמר. ם מוסף אבל הששי. ת דאזדוגא. א דמלכא בחדוותא המטרוניתא. ב וזוגא. ג ל"ג וזוגא דלהון. ד מוסף ריקניא וההוא ליליא חדוותא דמטרוניתא במלכא וזוגא דלהון.

מאמר

הסולם

פרשת המן

ורצונו להמשיך ברכות מעומק של הכל הזה, כדי שתתקבל תפלתו ויעשה רצונו.

תיב) ויאמר משה אליהם וגו': א"ר יהודה בכל יום ויום מתברך העולם מיום ההוא העליון, כי כל ששה ימים מתברכים מיום השביעי, וכל יום נותן מברכה ההיא שקבל ביום ההוא שלו.

תיג) ועל דא משה אמר וכו': וע"כ אמר משה, איש אל יותר ממנו עד בוקר. מהו הטעם. משום שאינו נותן ואינו שואל יום זה לחבירו, אלא כל אחד ואחד שולט בלבדו ביום ההוא שלו, כי יום אינו שולט ביום של חבירו.

תיד) בגיני כך כל וכו': משום זה, כל אלו חמשה הימים שולטים ביומם, ונמצא בהם מה שקבלו, ויום הששי נמצא בו יותר.

(דפו"י דף ס"ג ע"ב)

תטז) ראו כי יי נתן לכם השבת, מאי שבת. יומא דביה ניחין שאר יומין, והוא כללא ה דכל אינון שיתא אחרנין, ו ומניה מתברכין. רבי ייסא אמר, וכן נמי כנסת ישראל אקרי שבת, בגין דאיהי בת זוגו, ודא היא כלה. דכתיב ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם. לכם ולא לשאר עמין, הה"ד ו בני ובין בני ישראל. ודא היא אחסנת ירותת עלמין לישראל. וע"ד, כתיב ו אם תשיב משבת רגלך וגוי ובאתריה אוקימנא מלי.

תיז) ו כתיב אל יצא איש ממקומו ביום השביעי. ממקומו. תנינן, מההוא מקום דאתחזי למהך. ורזא דמלה דכתיב, ו ברוך כבוד יי ממקומו, ודא איהו מקום. ודא איהו רזא דכתיב, ו כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא. אתר ידיעא קרינן ליה מקום דאשתמודעא יקרא עלאה.

תיח) ובגין כך, אזהרותא לבר נש, דקא מתעטרא בעטורא קדישא דלעילא, דלא יפוק מניה ה בפומיה מלולא דחול, בגין דאי יפוק מניה, קא * מחלל יומא דשבתא, בידיה בעובדתא. ברגלוי, למהך לבר מתרין אלפין אמין. כל אלין חלולא דשבתא אינון.

תיט) אל יצא איש ממקומו, דא איהו אתר יקירא דקדושה, דהא לבר מניה, אלהים אחרים נינהו. ו ברוך כבוד יי, דא כבוד דלעילא. ממקומו, דא כבוד

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(י) שמות (לא) הקסה"ז ע"ג צ"א. ז"ח י"ז ט"ב ש"ן. (כ) (שם) ב"א ר"ס צ"א ז"ח פ"ד ט"ד של"ב תק"ח קי"א ט"א ש"י. (ל) (ישעיה נ"ח) הקסה"ז ס"ח צ"ל. (מ) (יחזקאל ג') ב"א קצ"ד צ"ב. (ו) (שמות ג') ח"ב רז. רכב. ח"ג קו : קמה. קפ. רסא : רפד : ת"ז תכ"ז עב. בהשמטות ז"ח ג"ט ט"ב של"ג.

פרשת המן

הסולם

מאמר

מקום ידוע שקוראים לו מקום, שנודע בכבוד העליון. דהיינו מלכות.

תיח) ובגין כך אזהרותא וכו' : ומשום זה, אזהרה הוא לאדם, המתעטר בעטור הקדוש שלמעלה, ביום השבת, שלא יצא מפיו דבור של חול, משום שאם יצא ממנו, דבור של חול, הוא מחלל יום השבת. חילול שבת בידיה, הוא בעשית מלאכה. ברגליו, הוא ללכת חוץ מאלפים אמה. כל אלו הם חלול שבת.

תיט) אל יצא איש ממקומו : זה הוא מקום יקר של הקדושה, כי לחוץ ממנו, אלהים אחרים הם. ברוך כבוד ה', זה הוא כבוד שלמעלה, דהיינו מלכות שמחזה ולמעלה. ממקומו, זהו כבוד שלמטה, דהיינו מלכות שמחזה ולמטה, זה היא סוד של העטרה של שבת שנקי מקום, משום זה אל יצא איש ממקומו

תטז) ראו כי ה' נתן לכם השבת : שואל מהו שבת. ואומר, הוא יום שבו נחים שאר הימים, והוא כלל של כל אלו ששה ימים האחרים, וממנו הם מתברכים. ר' ייסא אמר, וכן גם כנסת ישראל, נקראת שבת, שהיא בת זוגו של שבת. וזו היא כלה. שכתוב, ושמרתם את השבת כי קדוש היא לכם. לכם ולא לשאר העמים. ז"ש, ביני ובין בני ישראל. וזה הוא נחלת ירושת עולמים לישראל. וע"כ כתוב, אם תשיב משבת רגלך וגוי. ובמקומו העמדנו הדברים.

תיז) אל יצא איש ממקומו וגו' : למדנו, שפירושנו, ממקום שהוא שראוי ללכת, דהיינו מחוץ לכל העיר. וסוד הדבר, שכתוב, ברוך כבוד ה' ממקומו. שהוא המלכות. וזה הוא מקום. וזה הוא סוד שכתוב, כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש היא. הוא (דפו"י דף ס"ג ע"ב *) דף ס"ד ע"א

דלתתא. דא איהו רזא דעטרא דשבת, בגין כך אל יצא איש ממקומו. זכאה חולקיה מאן דזכי ליקרא דשבתא זכאה איהו בעלמא דין ובעלמא דאתי. (תכ) ויאמר יי אל משה עבור לפני העם וגו'. רבי חייא פתח, ו חונה מלאך יי סביב ליראיו ויחלצם. זכאין אינון צדיקייא, דקב"ה אתרעי ביקריהון, יתיר על דיליה. תא חזי, כמה אינון בני עלמא, דמחרפי ומגדפי לעילא, כגון סנחריב חרף וגדף, ואמר (ג) מי בכל אלהי הארצות וגו'. וקב"ה מחיל, כ ולא תבע מניה. כיון דאשיט ידיה על חזקיה, מה כתיב (ד) ויצא מלאך יי ויך במחנה אשור וגו'. (תכא) ירבעם בן נבט הוה פלח לע"ז, ומקטר לה, ז ומזבח לה, וקב"ה לא תבע מניה. וכד אתא עדו נביאה, ואתנבי עליה, ואשיט ירבעם ידא לקבליה, מה כתיב (ה) ותיבש ידו וגו' ולא יכל להשיבה אליו מ. (תכב) פרעה חרף וגדף, ואמר (ו) מי יי וגו'. וקב"ה לא תבע מניה, עד דסריב בהו בישראל, דכתיב (ז) עודך מסתולל בעמי. (ח) הנה יד יי הויה במקנך וגו', וכן בכל אתר, קב"ה תבע עלבונא דצדיקייא יתיר על דיליה. (תכג) הכא משה, אמר עוד מעט וסקלוני, אמר ליה קב"ה, משה לאו עידן הוא למתבע ז עלבונך, אלא עבור לפני העם, ואחמי מאן יושיט ידוי לקבלך, וכי ברשותייהו את קאים, או ברשותי. (תכד) ומטך אשר הכית בו את היאור קח בידך [ו] והלכת. מ"ט. משום דמחקק

חלופי גרסאות

י ל"ג מחיל. כ לא. ז ומשבת. ח מוסיף ועל [ועוד] דפליח לע"ז לא תבע ליה קב"ה. נ עלבונא. (שם) וישלח ב' צ"ג. (פ) (מלכים ב' י"ח). (צ) (שם י"ט) מקץ ל"ו צ"ב. (ק) (שם א' י"ג) ח"ג רפ"ח. (ר) (שמות ה') מקץ י"ג צ"א. (ש) (שם ט'). (ת) (שם) יארא סי צ"ל.

מסרת הזהר

ו ה"ב יב. ח"ג קעז: ז"ח ל' ט"ב ש"ג ט"ד שניא תק"ח צ"ה ט"ד שכי"ב. (ע) (תהלים ל"ד) וישלח ב' צ"ג. (פ) (מלכים ב' י"ח). (צ) (שם י"ט) מקץ ל"ו צ"ב. (ק) (שם א' י"ג) ח"ג רפ"ח. (ר) (שמות ה') מקץ י"ג צ"א. (ש) (שם ט'). (ת) (שם) יארא סי צ"ל.

דרך אמת [ו] כאן חסר ועיין בזוהר חדש דף נח וז"ל תניא א"ר יוסי וכו' עד דף נ"ט רשימא ביה ושמונו איתו בסוף הספר סימן ו'.

קב"ה תבע עלבונא דצדיקאי

הסולם

מיאמר

מקומו. כי לחוץ ממנו אלהים אחרים הוא. אשרי חלקו מי שזכה ליקר השבת. אשרי הוא בעולם הזה ובעולם הבא. (תכ) ויאמר ה' אל משה עבור וגו'! ר' חייא פתח, חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם. אשרי הם הצדיקים, שהקב"ה רוצה בכבודם יותר מעל שלו. בוא וראה, כמה הם בני העולם, שמחרפים ומגדפים למעלה, דהיינו סנחריב חרף וגדף ואמר, מי בכל אלהי הארצות וגו', והקב"ה מחל ולא נשה ממנו. כיון שהושיט ידו על חזקיה, מה כתוב. ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור וגו'. (תכא) ירבעם בן נבט וכו'! ירבעם בן נבט, היה עובד עבודה זרה ומקטר לה, ומזבח לה, והקב"ה לא נשה ממנו. וכשבא עדו הנביא והתנבא עליו, וירבעם הושיט ידו כנגדו, מה (דפויי דף ס"ד ע"א)

כתוב, ותיבש ידו וגו', ולא יכול להשיבה אליו. (תכב) פרעה חרף וכו'! פרעה חרף וגדף ואמר, מי ה'. והקב"ה לא נשה ממנו, עד שמיאן לשלח את ישראל, שכתוב, עודך מסתולל בעמי. אם מאן אתה לשלח וגו'. הנה יד ה' הויה במקנך. וכן בכל מקום, הקב"ה נושה בעד פגיעה בכבוד הצדיקים יותר מעל שלו. (תכג) הכא משה אמר וכו'! כאן אמר משה, עוד מעט וסקלוני. אמר לו הקב"ה, משה, אין עתה הזמן לנשות פגיעה בכבודך. אלא עבור לפני העם, ונראה מי יושיט ידו כנגדך. וכי ברשותם אתה עומד או ברשותי. (תכד) ומטך אשר וגו' קח בידך והלכת! מהו הטעם. משום שחקוק בנסיים היה

בנסין הוה, ושמא קדישא עלאה רשימא ביה. בקדמיתא נחש, כמה דאתמר, (א) דרך נחש עלי צור. נחש, הא אתידע (ב) דאתער צור. באן אתר אתגלי, הכא אתגלי, דכתיב הנני עומד לפניך שם על הצור. ומאן צור. כד"א (ג) הצור תמים פעלו, ותמן ידע משה היך קאים נחש עלי צור. והא אוקימנא מלי.

תכה) א"ר יהודה, אי לישתיק קרא יאות (ד) שאילתא. אלא (ה) הא כתיב, והכית בצור ויצאו ממנו מים. אמר ליה, ודאי הכי הוא, דלית לך כל שמא ושמא, מאינון שמהן קדישין דקב"ה, דלא עבד נסין וגבוראן, ואפיק כלא דאצטריך לעלמא, כ"ש לאפקא (ו) הכא מיא.

תכו) א"ל, אי הכי, הא כתיב, (ז) הן הכה צור ויזובו מים. מאן מחי לשמיה. א"ל, (ח) פטישא חריפא, בקטרוי ידיע, ואת שאיל דא. אלא תא חזי, בכל אתר צור גבורה, וכד בעי קב"ה למחאה, או לאלקאה, אתער גבורה דא וההוא גבורה מחי ולקי, ודא הוא דכתיב, הן הכה צור ויזובו מים. ואי לאו דאתער (ט) צור, ולקי באתר דאצטריך, לא נביעין מיא.

תכו) א"ל, אי הכי, הא כתיב (י) צור ילדך תשי. ותנינן מאי תשי, כלומר חלשת ליה. א"ל ודאי הכי הוא, דאלמלי ינדעון חייביא, דהאי צור זמינא לאתערא לקבלייהו, ולא לקאה לון, ימנעון מלמיחב קמיה, אלא חלשא (יא) איהי ת בעינייהו, הואיל ולא מסתכלי (יב) בה, ולא מסתכלי ב בארחייהו, ועל דא צור ילדך תשי.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(א) (משלי ל') ב"ב נ"ג צ"א. ב) (דברים ל"ב) תולדות ל"ז צ"ה. ג) (תהלים ע"ח). ד) (דברים ל"ב) ח"ב סד : קנה : ח"ג רצט.

ס ל"ג דאתער ; ל"ג דאתער צור ; ואתמר צור. ע ל"ג שאילתא. פ הכי. צ ל"ג הכא. ק פשיטא. ר מוסיף האי צור. ש ל"ג איהי. ת בגינייהו. א ביה. ב בכרסייהו.

מאמר

הסולם

צור וסלע

א"ל, פטיש מחודד ניכר בהכאותיו, כלומר איש חריף יודע להקשות, ואתה שואל זה. אלא בוא וראה, בכל מקום צור הוא גבורה, כלומר מלכות כשהיא בבחינת גבורה, וכשרוצה הקב"ה, שהוא ז"א, להכות או להעניש מתעורר גבורה זו וגבורה היא מכה ומעניש. וזהו שכתוב, הן הכה צור וגו' שפירושו שהצור הכה, ואם לא שנתעורר הצור והכה במקום שצריך, לא היו נובעים מים.

תכו) א"ל אי הכי וכו' : אמר לו אם כן, הרי כתוב צור ילדך תשי. ולמדנו, מהו תשי, החלשת אותו. שלא יתכן זה אצל שט. א"ל, ודאי שכן הוא. כי אם היו יודעים הרשעים, כי הצור עתיד להתעורר כנגדם ולהענישם, היו מונעים מלחטא לפניו. אלא חלשה היא בעיניהם, משום שאינם מסתכלים בה, והיא אינה מסתכלת בדרכיהם להענישם תיכף. ועל זה נאמר צור ילדך תשי.

היה, ושם הקדוש העליון היה רשום בו. בתחילה נהפך המטה לנחש. שה"ס יסוד דז"א דקטנות. כמו שלמדנו, דרך נחש עלי צור. נחש, הרי נודע שמעורר הצור, שהוא מלכות באיזה מקום נגלה הקב"ה. כאן נגלה, שכתוב, הנני עומד לפניך על הצור. ומי צור. הוא כמש"א, הצור תמים פעלו, שהוא מלכות, ושם ידע משה איך עומד הנחש עלי צור. וכבר העמדנו הדברים.

תכה) א"ר יהודה וכו' : אר"י, אם היה שותק הכתוב ולא אמר יותר היה יפה. השאלה הוא, אלא הרי כתוב, והכית בצור ויצאו ממנו מים. וכי זה נוהג אצל שם הקדוש. אמר ליה ודאי כך הוא. כי אין לך כל שם ושם מהשמות הקדושים של הקב"ה, שלא יעשה נסים וגבורות, ומוציא כל מה שצריך לעולם, כל שכן כאן להוציא מים.

תכו) א"ל אי הכי וכו' : אמר לו, אם כן, הרי כתוב, הכה צור ויזובו מים, מי מכה לשמו. (דפו"י דף ס"ד ע"א)

תכח) ר' אבא אמר, אית צור, ואית צור, מסטרא דצור עלאה, נפק צור אחרא. ומאי צור עלאה. צור דכל צורים. ומאי איהו, ההוא דאולידת לישראל, דכתיב צור ילדך תשי. דהא מסטרא דצור עלאה ג' דלעילא, נפקא צור אחרא. מסטרא ד דאימא, נפקא גבורה.

תכט) ואולא הא כהא דא"ר אלעזר, כתיב ה) מי ימלל גבורות יי. מאי גבורות יי. לאכללא אימא עלאה דכלא, דאע"ג דלאו איהי דינא, מסטרהא אשתכח, דהא מסטרהא * גבורה אשתכח, ובגיני כך צור עלאה אקרי. ו) ותשכח אל מחוללך, דא נהירו דאבא. ה) מאי ניהו. חסד עלאה, דאיהו נהירו דאבא.

תל) תו אמר רבי אבא, מים בכל מקום, הא ידיעא, וקב"ה בהאי צור אתער לארקא מיא, דהא לא ו אתחזי, ז ודא הוא את וניסא דקב"ה. ועל דא שבח דוד ואמר, ה) ההפכי הצור אגם מים וגו'. ומשמע ההפכי, דהא לאו ארחוי דצור בכך. תלא) ועל דא, ה) בצור עלאה, אפיק מיא מאתר דלתתא. ומה שמיה ה) דההוא דלתתא. סלע. דכתיב ה) והוצאת להם מים מן הסלע. ובמה אפיק האי סלע מיא. בחילא דצור דלעילא.

תלב) ר"ש אמר, ה) הצור תמים פעלו. מאי משמע הצור תמים פעלו. דאתהפך צור, למעבד פעלו ו) דתמים. ומאי איהו. אברהם. דכתיב ו) ביה ה) התהלך

חלופי גרסאות

ג לעילא. ד מוסיף דאימא אחרא. ה ומאי ו מוסיף אתחזי אלא מגדולה; אלא מגבורה. ז ידא. ח מצור. ט ל"ג דההוא. י ל"ג מן מאי עד דאתהפך. כ תמים, פעולה דתמים (ד"א). ל ל"ג ביה.

מסרת הזהר

ה) (תהלים ק"ו) ב"ב מ' צ"א. ו) (דברים ל"ב) לעיל אות תכ"ז צ"ד. ז) (תהלים ק"ד). ח) (במדבר כ') ב"א רל"ז צ"ו תק"ח צ"ח ט"ב ש"ח. ט) (דברים ל"ב) לעיל אות תכ"ד צ"ב. י) (בראשית י"ז) תקס"ז קנ"ג צ"ד ז"ח מ"ד ט"א שני"ט.

צור וסלע

תל) תו אמר ר' אבא וכו': עוד אר"א. מים, בכל מקום שכתוב, הוא נודע, שרומז על אור חסד. והקב"ה נתעורר בצור הזה, שהוא דין, להשפיע מים, שהוא חסד, שהרי אין זה ראוי לצאת אלא מחסד. וזה הוא אות ונס של הקב"ה, שצור שהוא דין השפיע חסדים. ועל זה שבח דוד ואמר, ההפכי הצור אגם מים וגו'. ומשמע ההפכי, שהפך אותו מדין לחסד. כי אין דרך צור בזה להשפיע חסד.

הסולם

תלא) ועל דא בצור וכו': ועל זה, בצור העליון, שהוא בינה, הוציא מים ממקום שלמטה, ממלכות ומה שמו של ההוא של מטה. סלע. שכתוב, והוצאת להם מים מן הסלע. ובמה הוציא סלע הזה מים, הוא בכח של צור העליון, שהוא בינה.

תלב) ר"ש אמר הצור וכו': רש"א. הצור תמים פעלו. מהו הפירוש של צור תמים פעלו. הוא, שנהפך הצור לעשות פעלו דתמים.

ומי

מאמר

תכח) ר' אבא אמר וכו': רא"א, יש צור ויש צור, מצד צור העליון יוצא צור אחר. ומהו צור העליון. הוא צור של כל הצורים, ומי הוא, היא שהולידה את ישראל, שהוא ז"א. שכתוב צור ילדך תשי. דהיינו בינה שהולידה את ישראל. כי מצד צור העליון של מעלה, יוצא צור אחר, מצד אמא שהיא בינה, יוצאת גבורה, שהיא המלכות.

תכט) ואולא הא כהא דאמר וכו': וזה הולך כמו שאמר ר' אלעזר. דא"ר אלעזר כתוב, מי ימלל גבורות ה'. מהו גבורות ה'. הוא לכלול את אמא עלאה דכלא, שהיא בינה, שאע"פ, שהיא עצמה אינה דין, מצדה נמצא הדין, כי מצדה נמצא גבורה, שהיא מלכות הממותקת בבינה, ומשום זה נקראת צור העליון, ותשכח אל מחוללך, זהו אור אבא. מה הוא. הוא חסד עליון שהוא אור אבא.

(דפו"י דף ס"ד ע"א * דף ס"ד ע"ב)

לפני והיה תמים. ודא הוא ההפכי הצור אגם מים, ומשמע תמים פעלו, ודא אברהם.

תלג) בשעתא מ דא, אתהדר נ הצור, תמים. בשעתא אחרא תנינא, ס כד בעא משה לאפקא מיא בהאי צור, ע בחובייהו דישראל, לא אתהדר פ תמים, כקדמיתא. ביה זמנא, אתרעם משה ואמר, צור ילדך תשי. כלומר, חלשת ליה ממה דהוה בקדמיתא, ז דבגינך לא אשתכח תמים השתא, ואתעביד ר דינא, מה דלא הוה ר ביומי ילדך, כלומר עולימך.

תלד) א"ר אבא, מאי דכתיב היש יי בקרבנו אם אין. וכי טפשין הוו ישראל דלא ידעי מלה דא, והא חמו שכינתא קמייהו, וענני כבוד עלייהו דסחרון לון, ואינון אמרו היש יי בקרבנו אם אין, גוברין דחמו זיו יקרא דמלכיהון על ימא, ותנינן, ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל, אינון ט אשתכחו טפשין, ואמרו היש יי בקרבנו אם אין.

תלה) אלא הכי קאמר ר"ש, בעו למנדע, בין עתיקא סתימאה דכל סתימין, דאקרי אין. ובין זעיר אפין ת דאקרי יי. ועל דא, לא כתיב היש יי בקרבנו אם לא, א כמה דכתיב הילך בתורתי אם לא. אלא היש יי בקרבנו אם אין.

תלו) אי הכי אמאי אתענשו. אלא על דעבידו פרודא, ועבידו ב בנסינא, דכתיב ועל נסותם את יי. אמרו ישראל, אי האי נשאל בגוונא חד. ואי האי נשאל בגוונא אחרא. ג וע"ד מיד ויבא עמלק.

חלופי גרסאות

מ דאתהדר תמים. נ צור. ס כד אתענש משה ובעא. ע בחובייהו; ישראל ול"ג בחובייהו. פ המים. ז דבגינך; דבגינך כך. ק מוסיף ביה דינא. ר ביומי; מוסיף ביומי לכך כתיב הלא הוא אביך קנין. ש מוסיף אשתכחו כלבד. ת ל"ג דאקרי היי. א ל"ג מן כמה עד אלא. ב נסינא. ג ל"ג וע"ד.

מאמר

הסילם

היש הי בקרבנו

השכינה לפנייהם, וענני כבוד עליהם שסובבים אותם, והם אמרו, היש הי בקרבנו אם אין. אנשים שראו זיו יקר מלכם על הים. ולמדנו, ראתה שפחה על הים, מה שלא ראה יחזקאל. הם נמצאו שוטים, ואמרו, היש הי בקרבנו אם אין.

תלה) אלא הכי קאמר וכו': ומשיב, אלא כך אמר ר' שמעון, רצו לדעת בין עתיקא הסתום מכל סתומים, שהוא כתר, שנקרא אין, ובין ז"א, שנקרא הויה. ועל כן לא כתוב, אם יש הי בקרבנו אם לא, כמ"ש, אם ילך בתורתי אם לא אלא היש הי בקרבנו אם אין.

תלו) אי הכי אמאי וכו': שואל, איכ למה נענשו. ומשיב, אלא על שעשו פירוד בין עתיקא לז"א, ועשו בנסינו, שכתוב ועל נסותם את הי, אמרו ישראל אם זה בקרבנו נשאל באפן אחד, ואם זה, נשאל באפן אחר. וע"כ מיד ויבא עמלק.

ומי הוא, אברהם, שהוא חסד, שכתוב בו, התהלך לפני והיה תמים. וזה הוא ההפכי הצור אגם מים, שנהפך ממעשה הדין למעשה החסד. ומשמע שתמים פעלו, דהיינו חסד, וזה אברהם. שהוא חסד.

תלג) בשעתא דא אתהדר וכו': בשעה זו חזר הצור להיות תמים. בשעה אחרת, שניה, כשרצה משה להוציא מים מצור הוה, בענותיהם של ישראל לא חזר לתמים כבתחילה. בו בזמן התרעם משה, ואמר, צור ילדך תשי. כלומר החלשת אותו ממה שהיה בתחילה. שבשכילך לא נמצא תמים עתה, ונעשה דין, מה שלא היה כן בימי ילדך, כלומר, בימי נעורייך.

תלד) א"ר אבא וכו': אר"א, מה שכתוב, היש הי בקרבנו אם אין. וכי שוטים היו ישראל, שלא ידעו דבר זה. והרי ראו (דפו"י דף ס"ד ע"ב)

תלז) ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים. רבי יוסי פתח, אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור. אשריכם זורעי על כל מים, תמן תנינן, כמה מים וכמה מים משתכחין. זכאין אינון ישראל, דלית זרעא ד להו, אלא על המים, דכתיב ויחנו שם על המים, אינון ה דהוו תחות ענפי אילנא דקב"ה.

תלח) דתניא, אילנא אית לקב"ה, והוא אילנא רברבא ותקיפא, וביה אשתכח מזונא לכלא. והוא אתחם בתריסר תחומין, במתקלא, ואתתקף בארבע רוחי עלמא. ועי' ז ענפין אחידן ביה וישראל ה משתכחי בגופא דההוא אילנא. ואינון שבעין ט ענפין סחרנא דלהון.

תלט) והיינו דכתיב, ויבאו אלימה ושם שתיים עשרה עינות מים ושבעים תמרים, והא אוקמוה, ואתמר בכמה אתר. מאי ויחנו שם על המים. אלא בההוא זמנא, שליטו על אינון מיא, דאינון כ תחות ענפין דאילנא, דאקרון ה המים הזידונים. ועי' אשריכם זורעי על כל מים.

תמ) משלחי רגל השור והחמור, אינון תרין כתרי שמאלא, דאחידן בהו עמין עכו"ם, דאקרון שור וחמור. והיינו דכתיב ויהי לי שור וחמור. בגין דלבן חכים הוה בחרשין ובאינון כתרי תתאין, ובאינון בעא לאובדא ליעקב, כמה

חלופי גרסאות

ד דלהו. ה הו ענפי ול"ג תחות. ו מתקלא דאתקפו. ז אנפין. ח משתכח. ט אנפין. י שלימו. כ ל"ג תחות.

מסרת הזהר

כ ח"ב סה. ג (ישעיה ל"ב) ח"ב ה: ו': סד: תק"ח קב"א ט"ד שי"ד. מ (תהלים קכ"ד) גח ל"ה ז"א. נ (בראשית ל"ב) ח"ב ו. לט: מא: ת"ו בהקדמה י"ב. בהשמטות ת"י קמ"ז:

ויבא עמלק

וישראל נמצאים בגוף של האילן הזה, ועי' ענפין הם מסביב להם, מסביב לישראל האחוזים בגוף האילן.

תלט) והיינו דכתיב ויבאו ויגו': והיינו שכתוב, ויבאו אלימה ושם שתי עשרה עינות מים ושבעים תמרים, וכבר בארנו, ולמדנו בכמה מקומות. מהו ויחנו שם על המים. אלא באותו זמן שלטו ישראל על אלו המים, שהם תחת ענפי האילן, הנקראים המים הזידונים. ועל זה כתוב, אשריכם זורעי על כל מים. דהיינו להכניע כל מיני מים דס"א.

תמ) משלחי רגל השור והחמור: הם ב' כתרים של השמאל, שנאחזים בהם העמים עכו"ם, הנקראים שור וחמור. והיינו שכתוב, ויהי לי שור וחמור. משום שלבן חכם היה בכשפים ובאלו כתרים התחתונים, ובאלו שור וחמור, רצה לאבד את יעקב, כמ"ש ארמי אובד אבי. וכבר למדנו. וכשישראל זוכים משלחים

מאמר

תלז) ויבא עמלק וילחם וגו': ר' יוסי פתח, אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור וחמור. אשריכם זורעי על כל מים. שם למדנו. כמה מים וכמה מים נמצאים, שיש כמה מיני אורות, דהיינו מים מתוקים דקדושה ויש מים המרים ומים הזדונים אשרי הם ישראל, שאין זרע להם אלא על המים, דהיינו להכניע כל מיני מים דס"א, שכתוב ויחנו שם על המים. היינו על אלו המים שהיו תחת ענפי האילן של הקב"ה. שהם מים זדונים, כמ"ש לפנינו.

תלח) דתניא אילנא אית וכו': שלמדנו, שיש אילן להקב"ה, שהיא בינה, והוא אילן גדול וחזק, שהוא ז"א, ובו נמצא מזונות לכל. והוא מוגבל ב"ב גבולים, דהיינו ג' קוין לכל אחד מחוג תו"מ, שהם י"ב. ומתחזק בד' רוחות העולם, שהם חוג תו"מ. ועי' ענפים אחוזים בו. שהם עי' השרים של עי' האומות.

(דפו"י דף ס"ד ע"ב)

דכתיב ^ט ארמי אובד אבי, והא אתמר. וכשישראל זכאין, משלחי להו, ולא יכלי לשלטה עלייהו, הה"ד משלחי רגל השור והחמור דלא שלטי בהו. (תמא) א"ר אבא, כד מזדווגי כחדא, לא יכלי בני עלמא למיקם בהו, ועל דא (* כתיב ^ו) לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו. יחדיו דייקא. ותנינן, לא יהיב איניש דוכתא לזינין בישין, דהא בעובדא ^ז דב"נ, אתער מה דלא אצטריך. וכד מזדווגי כחדא, ^ח לא יכלין למיקם בהו. מבין סטרא דלהון ^ט נפיק מתקיפותא דלהון דאקרי כלב, ודא חציפא מכלהו, הה"ד ^י ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו. אמר קב"ה, אתון אמרתון, היש יי בקרבנו אם אין, הרי אני מוסר אתכם לכלב. מיד ויבא עמלק.

תמב) ר' יהודה אמר, ^{יא} ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד. וכי ראשית גוים עמלק, והלא כמה לישנין ועמין ואומין הוו בעלמא, עד לא אתא עמלק. (תמג) אלא, כד נפקו ישראל ממצרים, דחילו ואימתא ^{יב} נפלה על כל עמין דעלמא מישראל, הה"ד ^{יג} שמעו עמים ירגזון חיל אחז יושבי פלשת. ולא הוה עמא, דלא הוה דחיל מגבוראן עלאין דקב"ה, ועמלק לא הוה דחיל, הה"ד, ולא ירא אלהים. לא דחיל למקרב לגבך. ועל דא ראשית ^{יד} גוים.

תמד) ^{טו} קדמאה דאתו לאגחא קרבא בישראל עמלק הוה. ובגיני כך ואחריתו עדי אובד, דכתיב כי מחה אמחה את זכר עמלק, ^{טז} וכתיב, ^{יז} תמחה את זכר עמלק, הה"ד ואחריתו עדי אובד. עדי אבדו מבעי ליה. אלא עד דיתיי קב"ה ויאבד ^{יח} ליה,

מסרת הזהר

(דברים כ"ו) ויצא קמ"ו צ"א. (ו) (דברים כ"ב) וישלח ז' צ"ה ז"ח מ"ו ט"ג שמי"א ע"ח ט"ג ש"י. שמי"ח תק"ח צ"ט ט"ב שמי"ג. (פ) (שמות י"א) ח"ג מח. (צ) (במדבר כ"ד) ח"ב רלה: (ק) (שמות ט"ו) ח"ב ס"ח. (ר) (דברים כ"ה) כ"א קצ"ו צ"ו.

חלופי גרסאות

ל יכיל; יכלין. מ ל"ג דב"נ; מוסיף דב"נ לתא. נ ל"ג מן לא עד מתקיפותא. ס מתקיפותא דלהון נפיק ההוא דאקרי. ע נפל. פ מוסיף גוים עמלק הוה. צ ל"ג קדמאה. ק ל"ג וכתיב. ר מוסיף ליה כלומר עד דקב"ה יהא אובד ליה.

מאמר

הסולם

וכי ראשית גוים עמלק, והלא כמה לשונות ועמים ואומות היו בעולם מטרם שבא עמלק.

משלחים אותם, ואינם יכולים לשלוט עליהם. ז"ש משלחי רגל השור והחמור. שאינם שולטים בהם.

תמג) אלא כד נפקי וכו': ומשיב. אלא, כשיצאו ישראל ממצרים, פחד ואימה של ישראל נפל על כל עמי העולם, ז"ש, שמעו עמים ירגזון וגו'. ולא היה עם שלא היה ירא מגבורות עליונות של הקב"ה, ועמלק לא היה ירא. ז"ש ולא ירא אלקים. לא ירא לקרב אליך, ועל כן הוא ראשית גוים.

תמא) א"ר אבא וכו': אמר ר' אבא, כשמזדווגים יחד, לא יכלו בני העולם לעמוד בהם. ועל זה כתוב, לא תחרוש בשור והמור יחדיו. יחדיו הוא בדיוק, ולמדנו, לא יתן אדם מקום למינים הרעים. כי במעשה האדם מתעורר מה שלא צריך. וכשמזדווגים יחד, לא היה אפשר לעמוד בהם. מבין הצד שלהם, יוצא מעצמותם קליפה אחת שנקרא כלב. וזה עז פנים יותר מכולם. ז"ש ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו. אמר הקב"ה אתם אמרתם, היש ה' בקרבנו אם אין, הרי אני מוסר אתכם לכלב. מיד, ויבא עמלק.

תמד) קדמאה דאתו לאגחא וכו': הראשון שבא לעשות מלחמה בישראל היה עמלק, ומשום זה, ואחריתו עדי אובד. שכתוב, כי מחה אמחה את זכר עמלק. וכתוב, תמחה את זכר עמלק. ז"ש ואחריתו עדי אובד. שואל, עדי אבדו, היה צריך לומר, ומשיב, אלא עד שיבא הקב"ה ויאבד אותו. שכתוב, כי מחה אמחה

תמב) ר' יהודה אמר וכו': ר"א, ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד, שואל, (דפו"י דף ס"ד ע"ב *) דף ס"ה ע"א)

דכתיב כי מחה אמחה וגו'. אמר ר' אלעזר, ת"ח, אע"ג דהצור תמים פעלו, ועבד עמהון חסד לאפקא לון מיא, לא שבק דידיה, דהא כתיב ויבא עמלק.

תמה) ר' אבא פתח ואמר, (ט) יש רעה חולה ראיתי תחת השמש. כמה בני נשא אטימין לבא, בגין דלא משתדלי באורייתא. יש רעה חולה, וכי יש רעה דהיא חולה, ויש רעה דלאו היא חולה. אלא ודאי יש רעה חולה, דתנינו, מסטרא דשמאלא, נפקי כמה גרדיני נימוסין, (ז) דבקען באוירא.

תמו) וכד בעיין למיפק, אזלין ואשתאבין בנוקבא דתהומא רבה, לבתר נפקין ומתחברן כחדא, ובקעין אוירין, ושאטין בעלמא, ומתקרבין לגבייהו דבני נשא, וכל חד אקרי רעה, כד"א (ח) לא תאונה אליך רעה. ת מאי לא תאונה. בגין דאתיא בתסקופא על בני נשא.

תמו) חולה אמאי היא חולה. כד שריא האי על בני נשא, עביד לון קמצנין מממוניהון, אתיין גבאי צדקה גביה, היא מחאת בידיה. א"ל לא תיפוק מדידך. אתיין מסכני, (א) היא מחאת בידיה. אתי הוא למיכל מממוניה, מחאת בידיה, בגין

חלופי גרסאות

ש ומתבקען. ת ל"ג מאי לא תאונה ; לא תענה. א ל"ג היא.

מסרת הזהר

(ש) (קהלת ה') חיי שרה ט"ו צ"א. ת) (תהלים צ"א) וישלח כ"ב ח"ב רס"ה. ח"ג ע"ז : ע"ז. ק"ז. רס"ה. ז"ח מ"ח ט"ד של"ד פ"א ט"ב של"ג פ"א ט"ג שי"ח.

ויבא עמלק

הסולם

מאמר

הממותקת בבינה, ע"כ הם נבלעים תחילה ונשאבים בתהומא רבא.

ח"ש וכד בעיין למיפק, כשרוצים לצאת ולהזיק, אזלין ואשתאבין בנוקבא דתהומא רבא, כדי שיכלו להזיק הנשמות הבאים ממלכות הממותקת, ובקעין אוירין ושאטין בעלמא, היינו שמכניסים " באור של הנשמות ונעשה מן אור אויר (כנ"ל ב"ב דף צ"ח ד"ה פירוש ע"ש) ומדרגת הנשמה נבקעת, שבינה ותו"מ שלה נופלים ממנו כמ"ש שם. ח"ש, וכל חד אקרי רעה וגו' בגין דאתיין בתסקופא על בני נשא. כי מצד שורת הדין אינם יכולים להזיק רק הנשמות הנמשכות ממלכות דמדת הדין, אלא מחמת שנשאבו בנוקבא דתהומא רבא, מזיקים גם לנשמות דמלכות הממותקת שזהו עלילה בעלמא.

תמו) חולה, אמאי היא וכי? שואל, רעה חולה, למה היא חולה, ומשיב, כשהיא שורה על בני אדם עושה אותם קמצנים מכספם. באים גבאי צדקה אליו, היא מוחה בידו, אומרת לו, אל תוציא כלום משלך. באים עניים, היא מוחה בידו, בא לאכול מכספו, היא מוחה בידו, כדי לשמור הכסף לאחר. ומיום שהיא שורה

על

אמחה וגו'. אר"א, בוא וראה, אע"פ שהצור תמים פעלו, ועשה עמהם חסד להוציא להם מים, לא עזב את שלו. שהרי כתוב, ויבא עמלק.

תמה) ר' אבא פתח וכו' : רא"פ, ואמר יש רעה חולה ראיתי תחת השמש. כמה בני אדם הם אטומי הלב, משום שאינם עוסקים בתורה. יש רעה חולה, שואל וכי יש רעה שהיא חולה ויש רעה שאינו חולה. ואומר, אלא ודאי יש רעה חולה, שלמדנו, מצד שמאל יוצאים כמה בעלי הדין הבוקעים באויר.

תמו) וכד בעיין למיפק וכי? וכשרוצים לצאת, הולכים ונבלעים בנקב תהום הגדול, ואח"כ יוצאים ומתחברים יחד ובוקעים אוירים, ומשוטטים בעולם, ומתקרבים אל בני אדם, וכל אחד נקרא רעה, כמ"ש, לא תאונה אליך רעה. משום שבאים בעלילה על בני אדם.

פירוש. יש תהומא זוטא, והיא נאחזת במלכות דמדת הדין, ויש תהומא רבא, והיא נאחזת במלכות דמדת הרחמים הממותקת בבינה. והנה בעלי הדין הנ"ל נמשכים ממלכות דמדת הדין, ומקורם בתהומא זוטא, אלא שרוצים להאחזו בנשמות הבאים ממלכות

(דפו"י דף ס"ה ע"א)

לנטרא ליה לאחרא. ומן יומא דשריא עליה דבר נש, היא חולה, כהאי שכיב מרע דלא אכיל ולא שתי. ועל דא היא רעה חולה.

תמח) ושלמה מלכא צווח בחכמתא ואמר, א) איש אשר יתן לו האלהים עושר ונכסים וכבוד וגו'. ב) האי קרא, לאו רישיה סיפיה, ולא סיפיה רישיה, ג) כתיב איש אשר יתן לו האלהים עושר ונכסים וכבוד וגו', מאי ולא ישליטנו האלהים לאכול ממנו. אי הכי, לאו ברשותיה הוא דב"נ.

תמט) אלא, אי כתיב ולא יעזבנו האלהים לאכול ממנו, הוינא אמר הכי. אלא ולא ישליטנו, ד) דבגין דהוא הימניה לההיא רעה, ה) ואחיד בה. קב"ה ו) לא שלטיה ז) עליה, ח) לאתבראה תחותיה, ט) על דהוא אתרעי בה, ואחיד בה.

תנ) וכל ארחוי כשכיב מרע, דלא כ) אכיל ולא שתי, ולא קריב לממוניה, ולא ל) אפיק מיניה, ונטיר ליה עד דהוא יפוק מעלמא, וייתי אחרא, ט) ויטול ליה, דהוא בעליו.

תנא) ושלמה מלכא צווח ואמר, ב) עשר שמור לבעליו לרעתו. מאן בעליו. דא אחרא דירית ליה. ג) ולמה זכה ט) האי אחרא למהוי בעליו דההוא עתרא. בגין דהאי הימין לההיא רעה, ואתרעי ע) בה פ) ואתדבק בה. בג"כ, האי אחרא דלא אתדבק בההיא רעה, זכה ז) למהוי בעליו דההוא עתרא ק) הה"ד לרעתו, כלומר בגין רעתו דהוה מתדבק בה, רווח ליה האי.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

א) (קהלת ו') ויצא די ח"ג קנ"ה : ב) (שם ה') לעיל א) חולה מאי ול"ג מן האי עד מאי. ג) מוסיף אי כתיב. א) חולה מאי ול"ג מן האי עד מאי. ג) מוסיף אי כתיב.

ד) בגין. ה) מוסיף דא ואחיד ; דא דאחיד. ו) דלא. ז) עלה

ח) ל"ג מן לאתבראה עד וכל ; לתברא. ט) עד. י) דשכיב. כ) ל"ג אכיל ולא שתי ולא. ל) גפיק. מ) ויפיק. נ) ובמה. ס) ל"ג האי אחרא. ע) מוסיף בה הה"ד לרעתו בשביל ההוא רעה. פ) דאתדבק בה אחרא זכה האי למהוי ול"ג מן ואתדבק עד זכה. צ) מוסיף האי למהוי. ק) ל"ג הה"ד לרעתו.

מאמר

הסולם

זיבא עמלק

על האדם, היא חולה כמו שוכב מחמת חליו, שאינו אוכל ואינו שותה. וע"כ היא רעה חולה.

על האדם, היא חולה כמו שוכב מחמת חליו, שאינו אוכל ואינו שותה. וע"כ היא רעה חולה.

תמח) ושלמה מלכא צווח וכו' ; ושלמה המלך, צעק בחכמה, ואמר, איש אשר יתן לו האלקים עושר ונכסים וכבוד וגו'. מקרא זה, אין ראשו סופו ואין סופו ראשו, שכתוב איש אשר יתן לו האלקים עושר וגו', א"כ מהו ולא ישליטנו האלקים לאכול ממנו. א"כ אינו ברשותו של אדם ולא נתן לו האלקים כלום.

תמח) ושלמה מלכא צווח וכו' ; ושלמה המלך, צעק בחכמה, ואמר, איש אשר יתן לו האלקים עושר ונכסים וכבוד וגו'. מקרא זה, אין ראשו סופו ואין סופו ראשו, שכתוב איש אשר יתן לו האלקים עושר וגו', א"כ מהו ולא ישליטנו האלקים לאכול ממנו. א"כ אינו ברשותו של אדם ולא נתן לו האלקים כלום.

תמט) ושלמה מלכא צווח וכו' ; ושלמה המלך, צעק ואמר, עשר שמור לבעליו לרעתו. מי הוא בעליו. הוא האחר שירש אותו. ולמה זכה האחר להיות בעליו של אותו עושר. הוא משום שזה האמין לרעה הוה ורצה בה, והתדבק בה. משום זה האחר שלא התדבק ברעה הוה, זכה להיות בעליו של אותו עושר. ז"ש, לרעתו, כלומר, משום רעתו שהתדבק בה, הרויח אותו האחר.

תמט) ושלמה מלכא צווח וכו' ; ושלמה המלך, צעק ואמר, עשר שמור לבעליו לרעתו. מי הוא בעליו. הוא האחר שירש אותו. ולמה זכה האחר להיות בעליו של אותו עושר. הוא משום שזה האמין לרעה הוה ורצה בה, והתדבק בה. משום זה האחר שלא התדבק ברעה הוה, זכה להיות בעליו של אותו עושר. ז"ש, לרעתו, כלומר, משום רעתו שהתדבק בה, הרויח אותו האחר.

ב ש ל ח

קכה

תנב) ד"א יש רעה חולה, האי מאן דיתיב בחולקא טבא, בבית אבוי, והוא אזיל לקבל אבוי, * [u] בתסקופי מלין, הא אתדבק בההוא רעה חולה, ר כבר נש שכיב מרע דכל ארחוי בתסקופא, דא בעינא, ודא לא בעינא, ו ובגין האי עותרא אתדבק בר נש ברעה חולה, ואתענש בהאי עלמא, ובעלמא דאתי, ודא הוא עושר שמור לבעליו לרעתו.

תנג) כך ישראל, קב"ה נטיל לון על גדפי נשרין, אסחר לון בענני יקרא, שכינתיה נטיל קמייהו, נחת לון מנא למיכל, אפיק לון מייא מתוקין, ואינון הוו אזלין עמיה בתסקופין. מיד ויבא עמלק.

תנד) a) ויבא עמלק, א"ר שמעון, רזא דחכמתא ת הכא, מגזרת דינא קשיא, קא אתיא א קרבא דא. וקרבא ב דא אשתכח לעילא ותתא. ולית לך מלה באורייתא, דלא אית בה רזין עלאין דחכמתא, דמתקשרין בשמא קדישא. כביכול, אמר קב"ה, כד ישראל אינון זכאין לתתא, אתגבר חילא דילי על כלא. וכד לא אשתכחו זכאין, כביכול, מתישין חילא דלעילא, ואתגבר חילא דדינא קשיא.

תנה) ת"ח, בשעתא דחבו ישראל לתתא, מה כתיב, ויבא עמלק וילחם עם ישראל, אתא לקטרגא דינא ברחמי. ג דכלא אשתכח לעילא ותתא. ברפידים: ברפוי ידים, דרפו ידיהון מאורייתא דקב"ה, כמה דאוקימנא. אמר ר' יהודה, תרי זמני אגח קרבא עמלק בישראל, חד הכא. וחד דכתיב, ד וירד העמלקי והכנעני וגו'.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ג) ז"ח לי ט"א ש"ח מ"ג ט"ג ש"ג. ד) (במדבר י"ד). ר מוסיף או כ"ג. ש ל"ג מן ובגין עד כן. ת ל"ג הכא. א ל"ג קרבא דא. ב תדא. ג וכלא.

דרך אמת [u] בעלילות.

מאמר

הסולם

ויבא עמלק

דבר בתורה, שלא יהיה בו סודות עליונים של החכמה, שמתקשרים בשם הקדוש. כביכול, אמר הקב"ה, כשישראל הם צדיקים למטה, מתגבר כחי על כל, וכשאינם נמצאים צדיקים, כביכול, מתישים כח שלמעלה, ומתגבר הכח של דין הקשה.

תנה) ת"ח בשעתא וכו': בוא וראה, בשעה שחטאו ישראל למטה, מה כתוב, ויבא עמלק וילחם עם ישראל. בא לקטרג דין על רחמים. שהוא המלחמה שלו למעלה. כי הכל נמצא למעלה ולמטה, ברפידים, פירושו ברפיון ידים, שרפו ידיהם מתורת הקב"ה, כמו שהעמדנו א"ר יהודה בשתי פעמים עשה עמלק מלחמה בישראל, אחד כאן, ואחד, שכתוב, וירד העמלקי והכנעני וגו'.

אמר

תנב) ד"א יש רעה חולה וכו': הוא, מי שיושב בחלק טוב בבית אביו, והוא הולך כנגד אביו בעלילות דברים, הוא מתדבק ברעה חולה הזו, כאדם השוכב מחמת חליו, שכל דרכיו בעלילה, שאומר זה אני רוצה וזה איני רוצה. ומשום עושר הזה, התדבק האדם ברעה חולה, ונענש בעולם הזה, ובעולם הבא. וזהו עושר שמור לבעליו לרעתו.

תנג) כך ישראל וכו': כך ישראל, הקב"ה לקחם על כנפי נשרים והקיף אותם בענני כבוד, השכינה נסעה לפניהם, הוריד להם את המן לאכול, הוציא להם מים מתוקים, והם הלכו עמו בעלילה. מיד ויבא עמלק.

תנד) ויבא עמלק וכו': אמר ר' שמעון סוד החכמה כאן. מגזרת דין הקשה באה מלחמה זו, ומלחמה זו נמצא למעלה ולמטה, ואין לך (דפו"י דף ס"ה ע"א *) דף ס"ה ע"ב)

תנו) אמר ר' שמעון, לעילא ותתא. קטרוגא דקודשא בריך הוא הוה, לעילא, כמה דאתמר. לתתא בקב"ה הוה, דהוּו נסבי לגברי, וגזרי לון ד ערלתא דרשימא קדישא, ונטלי להו וארמו לון לעילא, ואמרי טול לך מה דאתרעית. ועכ"פ דקב"ה הוה ה כלא.

תנו) (ה) ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא [9] הלחם בעמלק. וכי מה חמא משה, דסליק גרמיה, מהאי קרבא קדמאה דקב"ה ו פקיד. אלא משה זכאה חולקיה, דאסתכל וידע עקרא דמלה. אמר משה, אנא אומין גרמי לההוא קרבא דלעילא, ואנת יהושע זמין גרמך לקרבא דלתתא.

תנח) והיינו דכתיב, והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל: ישראל דלעילא. ובגין כך סליק משה ז גרמיה מקרבא דלתתא, בגין לאזדרזא בקרבא דלעילא, ויתנצח על ידוי.

תנט) אמר ר' שמעון, ח וכי קלה היא בעיניך, קרבא דא דעמלק. תא חזי, מן יומא דאתברי עלמא, עד ההוא זמנא, ומההוא זמנא, עד דייתי מלכא משיחא, ואפילו ביומי דגוג ומגוג, לא ישתכח כוותיה. לאו בגין חיילין תקיפין וסגיין, אלא בגין דבכל סטרין דקב"ה הוה.

תס) ויאמר משה אל יהושע, אמאי ליהושע, ולא לאחרא, והא בההוא זמנא רביא הוה, דכתיב (י) ויהושע בן נון נער, וכמה ט הוּו בישראל תקיפין מניה. אלא

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ה) ב"א רכ"ג צ"ה. (ו) (שמות ל"ג) ב"ב ק"פ צ"א ד אתא; על אתא. ה כל קובלנא; קובלא; קבלא. ו מוסיף פקיד אמאי סליק גרמיה. ז ל"ג גרמיה. ח מוסיף דא קרבא קטרוגא דקב"ה הוה לעילא כמה

דאתמר לתתא דקב"ה הוה דהוּו נסבי גברי וגזרי ואמריין טול לך מה דאת בעי ועכ"פ דקב"ה הוה קובלא וכי. ט מוסיף הוּו נערי. דרך אמת [9] ריש ויקהל.

מאמר

הסולם

ייבא עמלק

תנו) אמר ר' שמעון וכו': אמר ר"ש למעלה ולמטה, היתה מלחמת עמלק. למעלה, היה הקטרוג על הקב"ה, כמו שלמדנו. למטה, ג"כ היה בהקב"ה, שהיו לוקחים אנשים וחותכים להם הערלה של הרושם הקדוש, ולקחו אותם וזרקו למעלה, ואמרו, קח לך מה שרצית ועל כל פנים כלפי הקב"ה היתה כל המלחמה. תנו) ויאמר משה אל יהושע וגו': ושא"ל, וכי מה ראה משה, שסילק את עצמו ממלחמה הראשונה הזו של הקב"ה, ומשיב אלא. משה, אשרי חלקו, שהסתכל וידע שורש הדבר. אמר משה, אני אומין את עצמי למלחמה זו שלמעלה, ואתה יהושע, זמן אותך למלחמה שלמטה.

תנח) והיינו דכתיב וכו': והיינו שכתוב, והיה כאשר ירים משה ידו וגבר (דפו"י דף ס"ה ע"ב)

משה בחכמתא אסתכל וידע. מאי חמא. חמא לסמאל דהוה נחית מסטרא דלעילא,
 לסייעא לעמלק לתתא. אמר משה, ודאי קרבא . הכא כ תקיפא אתחזי.
 תסא) יהושע בהווא זמנא בדרגא עלאה יתיר אשתכח. אי תימא דבשכינתא
 אשתכח בהווא זמנא לאו הכי, דהא במשה אתנסיבת ואתאחדת, אשתכח יהושע
 דאתאחד לתא נ מינה. ובמה. אמר ר' שמעון, בהווא אתר, דאתקרי נער.
 תסב) והיינו דא"ר יהודה, מאי דכתיב ז עיניך תראינה ירושלם נוה שאנן
 אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצח. ירושלם: ירושלם דלעילא, דאקרי אהל בל
 יצען, דלא ס ישתכח יתיר למהך בגלותא, ו דא הוא רזא דכתיב, ויהושע בן נון
 נער. נער ודאי לא ימיש מתוך האהל, ההוא דאקרי אהל בל יצען. מלמד דבכל
 יומא ויומא, הוה יניק משכינתא, כמה פ דהווא נער דלעילא, לא ימיש מתוך
 האהל, צ ויניק ק מניה תדירא. כך האי נער * דלתתא לא ימיש מתוך האהל, ויניק
 ה מנה תדירא.

תסג) בגין כך, ש כד חמא משה, לסמאל, נחית לסייעא לעמלק, אמר משה,
 ודאי האי נער ת יקום לקבליה, א וישלוט עליה, לנצחא ליה. מיד ויאמר משה אל
 יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק, ב דילך האי קרבא דלתתא, ואנא
 אודרו לקרבא דלעילא. בחר לנו אנשים, זכאין בני זכאין, דיתחזון למהך עמך.
 תסד) אר"ש, בשעתא דנפיק יהושע נער. אתער נער דלעילא, ואתתקן בכמה
 תיקונין בכמה זיינין, דאתקינת ליה אמיה, לקרבא דא, לנקמא נוקמא דברית.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

י הכי כ ל"ג תקיפא. ל ואשתכח. מ לתתא מינה
 דאתאחד. נ מניה. ס אשתכח. ע ודאי. פ דאיהו. צ ל"ג
 ויניק מניה תדירא. ק מינה. ר מניה. ש ל"ג כד. ת ל"ג יקום. א דישלט; וישלט. ב מוסיף דילך היא.

ויבא עמלק

הסולם

מאמר

שהווא השכינה, מלמד, שבכל יום ויום, היה
 יונק מן השכינה, כמו שנער ההוא העליון, לא
 ימיש מתוך האהל, ויונק ממנה תמיד. כך ההוא
 נער שלמטה, שהוא יהושע, לא ימיש מתוך
 האהל ויונק ממנו תמיד.
 תסג) בגין כך, כד וכו': משום זה
 כאשר ראה משה את סמאל, שיורד לעזור
 לעמלק, אמר משה, ודאי נער הזה יקום כנגדו,
 וישלוט עליו לנצח אותו. מיד ויאמר משה אל
 יהושע בחר לנו וגו'. שלך הוא מלחמה הוה
 שלמטה, ואני אודרו למלחמה שלמעלה. בחר
 לנו אנשים. היינו צדיקים בני צדיקים, שיהיו
 ראויים ללכת עמך.
 תסד) אר"ש בשעתא וכו': א"ר
 שמעון, בשעה שיצא יהושע נער, התעורר נער
 העליון, מטטרון, והתתקן בכמה תקונים בכמה
 כלי זיין, שהתקינה לו אמה, שהיא השכינה,
 למלחמה זו, לנקום נקם ברית. והיינו שכתוב,
 חרב

סמאל שהיה יורד בצד של מעלה לעזור את
 עמלק למטה, אמר משה, ודאי מלחמה חזקה,
 נראה כאן.
 תסא) יהושע בהווא זמנא וכו':
 יהושע בזמן ההוא, היה נמצא במדרגה עליונה
 ביותר. אם תאמר שנמצא בהשכינה בזמן ההוא,
 אינו כן, כי במשה נלקחה והתאחדה, נמצא
 שיהושע התאחד למטה מן השכינה. ובמה א"ר
 שמעון, במקום ההוא שנקרא נער. שהוא
 מטטרון.
 תסב) והיינו דא"ר יהודה וכו':
 והיינו שאמר ר"י, מה שכתוב, עיניך תראינה
 ירושלים נוה שאנן אהל בל יצען וגו'. ירושלים,
 היינו ירושלים של מעלה, שנקרא אהל בל יצען,
 שפירושו, שלא תמצא יותר ללכת בגלות. וזה
 הוא סוד, ויהושע בן נון נער, נער ודאי, להיותו
 דבוק בנער העליון, מטטרון, לא ימיש מתוך
 האהל, היינו מההוא שנקרא אהל בל יצען
 (דמו"י דף ס"ה ע"ב *) דף ס"ו ע"א)

והיינו ג דכתיב, ח) חרב נוקמת נקם ברית, ודא הוא רוז דכתיב, ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב. לפי חרב ודאי, ולא לפום רומחין וזיינן, אלא בחרב ד ודאי היא, האי דאקרי חרב נוקמת נקם ברית.

תסה) ומשה אתתקן לקרבא דלעילא, וידי משה כבדים: כבדים ממש, יקירין, קדישין, לא אסתאבן לעלמין. יקירין דאתחזון לאגחא בהו קרבא דלעילא. ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה, בגין דישראל שריין בצערא, ויהא עמהון בצעריהון.

תסו) ואהרן וחור תמכו בידי מזה אחד ומזה אחד ויהי ידיו אמונה וגו', ה מאי תמכו בידי. אמונה. וכי על דאהרן וחור ו תמיכו לידוי, הווי ידוי אמונה. אלא, משה כלא בחכמתא עביד ז מה דעביד. אהרן וחור, דא מסטרא דיליה, ודא מסטרא דיליה, וידוי באמצעיתא, וע"ד ויהי ידיו אמונה, ה מהימנותא. אהרן בגין דיתער סטרא דיליה, וחור בגין דיתער סטרא דיליה, והווי אחידן בידי מכאן ומכאן, דאשתכחא סיועא דלעילא.

תסז) והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל. כאשר ירים: דזקיף ימינא על שמאלא, ואתכוון בפרישו דידוי. וגבר ישראל: ישראל דלעילא. וכאשר יניח ידו וגבר עמלק, בשעתא דישראל לתתא, משתככי מצלותא, לא יכלין ידי משה למיקם בזקיפו, וגבר עמלק. מכאן אוליפנא, אע"ג דכהנא ט פריש ידוי, בקרבנא, לתקנא גרמיה בכלא, ישראל בעיין לאשתכחא בצלותהון, עמיה.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ח) (ויקרא כ"ו) נח ג"ס צ"ג. ט) ויחי ר"ל צ"ד. ג ל"ג דכתיב. ד האי היא ולי"ג ודאי. ה אמונה מהימנותא ודאי ול"ג מאי תמכו בידי אמונה. ו סמיכו; דתמיכו. ז ל"ג מה דעביד. ח ל"ג מהימנותא. ט בעי; פריס.

מאמר

הסולם

ויבא עמלק

חרב נוקמת נקם ברית. וזהו סוד שכתוב, ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב. לפי חרב ודאי, ולא לפי רמחים וכלי זין, אלא בחרב, ודאי היא, זו שנקרא, חרב נוקמת נקם ברית.

תסה) ומשה אתתקן לקרבא וכו'; ומשה התתקן למלחמה של מעלה. וידי משה כבדים. כבדים ממש, מכובדים קדושים לא נטמאו לעולם. מכובדים, שראויים לעשות בהם מלחמה שלמעלה. ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה. היינו משום שישאל שרונים בצער ויהיה עמהם בצער שלהם.

תסז) והיה כאשר ירים משה וגו'; כאשר ירים, פירושו שהרים ימין על שמאל, והיה מתכוון בזה כשפרש את ידיו, ואז וגבר ישראל. ישראל של מעלה, שהוא ז"א, וכאשר יניח ידו וגבר עמלק, היינו בשעה שישאל שלמטה משתככים מתפלה, לא יכלו ידי משה לקום ולהיות זקופים, וגבר עמלק. מכאן למדנו, אע"פ שהכהן פורש ידיו בקרבן לתקן עצמו בכל, צריכים ישראל להמצא עמו בתפלתו.

תסו) ואהרן וחור תמכו בידי וגו'; ושאל. מהו תמכו בידי, אמונה, וכי בשביל שאהרן וחור תמכו בידי, היו ידיו אמונה. ומשיב, אלא הכל בחכמה עשה משה מה שעשה.

תסח) תאנא, בקרבא דא דעמלק, אשתכחו עלאין ותתאין, ועל דא, ויהי ידיו אמונה, בהימנותא כדקא חזי. ויהי ידיו אמונה. ויהיו ידיו מבעי ליה. אלא, בגין דתליא כלא בימינא, כתיב ויהי. וכתבי ידיו, בגין דהוא עקרא דכלא. וכתבי, ימינך יי נאדרי בכח ימינך יי תרעץ אויב.

תסט) ויאמר יי אל משה כתב זאת זכרון בספר וגו'. תא חזי, מה כתיב לעילא, ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב. ויחלוש, ויהרוג מבעי ליה. אלא, ויחלוש, כמה דאתמר, חולש על גוים. יהושע ח הוה חולש עלייהו, וההוא חרב נוקמת נקם ברית קטיל לון, דכתיב לפי חרב כמה דאתמר. תע) כתב זאת זכרון, זאת דיקא. ושים באזני יהושע, דהא הוא זמין לקטלא מלכין אחרנין. כי מחה אמחה, מחה : לעילא. אמחה : לתתא. זכר, דוכרנא דלעילא ותתא.

תעא) אמר רבי יצחק, כתיב כי מחה אמחה, וכתבי מ) תמחה את זכר עמלק. אלא, אמר קב"ה, אתון מחון דוכרניה לתתא, ואנא אמחה דוכרניה לעילא. תעב) אמר רבי יוסי, עמלק עמין אחרנין אייתין עמיה, וכלהו דחילו לקרבא בהו בישראל, בר איהו. ובגין כך, יהושע ח הוה חולש עלייהו. רבי ייסא אמר, ויחלוש יהושע, דתבר חילא דלהון מ) מלעילא. תעג) ויבן משה מזבח ויקרא נ שמו יי נסי. ויבן משה מזבח, לקבל ההוא

חלופי גרסאות

י) והימנותא. כ) הוא. ל) הוא. מ) לעילא. נ) מוסף שמו דההוא מזבח.

מסרת הזהר

י) (שמות ט"ו) לך פ"א צ"ה ז"ח ע"ד ט"ד ש"ב.
כ) ח"ב מ'. ס"ה. ל) (ישעיה י"ד) ח"ג רטו. ת"ז
בהקדמה טז : תס"ג צ"ה. מ) (דברים כ"ה) לעיל אות
תמ"ד צ"ה. נ) ח"ב ס"ו : ח"ג י"ה. ל) :

ויבא עמלק

כי הוא עתיד להרוג מלכים אחרים. דהיינו ל"א מלכים. כי מחה אמחה. מחה, הוא למעלה. אמחה למטה. זכר, היינו זכר שלמעלה ושלמטה.

תעא) אמר ר' יצחק וכו'! אר"י, כתוב, כי מחה אמחה, שמשמע שהקב"ה ימחה, וכתוב תמחה את זכר עמלק, שמשמע שאנו צריכים למחות אותו. ומשיב, אלא אמר הקב"ה, אתם תמחו את זכר עמלק שלמטה, ואני אמחה את זכר עמלק שלמעלה.

תעב) אמר ר' יוסי וכו' : אר"י עמלק, עמים אחרים באו עמו, וכולם היו מתיראים לקרב אל ישראל חוץ ממנו. ומשום זה, היה חולש עליהם יהושע. ר' ייסא אמר, ויחלוש יהושע, ששבר כחם מלמעלה.

תעג) ויבן משה מזבח וגו' ה' נסי : ויבן משה מזבח, כנגד מבח העליון. ויקרא שמו של מזבח ההוא העליון, ה' נסי. מהו ה' נסי

הסולם

תסח) תאנא בקרבא דא וכו' : למדנו, במלחמה זו של עמלק, נמצאו עליונים ותחתונים, וע"כ ויהי ידיו אמונה, דהיינו באמונה כראוי. שואל, ויהי ידיו אמונה, ויהיו ידיו היה צריך לומר. ומשיב, משום שהכל תלוי ביד ימין, ע"כ כתוב ויהי, וכתוב ידיו, ללמד שהימין הוא עיקר הכל. וכתוב, מינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב.

תסט) ויאמר וגו' כתוב זאת זכרון וגו' : בוא וראה, מה כתוב למעלה, ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב. שואל, ויחלוש ויהרוג היה צריך לומר. ומשיב, אלא ויחלוש, הוא כמו שלמדנו, חולש על גוים. יהושע היה חולש עליהם, וההיא חרב נוקמת נקם ברית הרג אותם, שכתוב, לפי חרב. כמו שלמדנו.

תע) כתוב זאת זכרון : זאת היא בדיוק, שהוא שם המלכות, ושים באזני יהושע.

(דפו"י דף ס"ו ע"א)

דלעילא. ויקרא [צ] שמו ם ההוא משה יי נסי. מאי יי נסי. בגין דאנקים נקמתא דההוא רשימא * (קדישא דישראל, ן ומההוא זמנא אתקרי, ן חרב נוקמת נקם ברית.

תעד) רבי יוסי אמר, ויבן משה מזבח, מזבח לכפרא עלייהו. ויקרא שמו. צ שמו דמאן. אמר רבי חייא שמיה דמדבחא ההוא. יי נסי: כד"א, ושם נסהו. וכלא מלה חד, על דאתפרעו ישראל, ואתגלייא ההוא את קיימא, רשימא קדישא. מכאן אולפינא, דכיון דאתגזר בריה דבר נש, ואתגלייא ביה את קדישא קיימא. ההוא אקרי מזבח לכפרא עליה. ומה שמיה. יי נסי.

תעה) כגוונא ר דא ן יעקב, בנה מדבחא, דכתיב, ן ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל. למאן. לההוא אתר דאקרי מזבח. ומאן שמיה. אל אלהי ישראל.

תעו) אמר רבי יוסי, מאי דכתיב, ן ויראו את אלהי ישראל וגו'. וכי מאן יכיל למחמי ליה לקב"ה, והא כתיב ן כי לא יראני האדם וחי. והכא אמר ויראו ת אלא דאתגליא קשת עלייהו בגוונין נהירין, והכי תנינן, כל מאן דאסתכל בקשת, כמאן דמסתכל בשכינה, ולאסתכלא בשכינתא אסיר.

תעז) ועל דא, אסיר ליה לאיניש, לאסתכלא באצבעייהו דכהני, בשעתא דפרסי ידייהו. אסור לאסתכלא בקשת. מאן קשת. אמר רבי אבא, בקשת סתם. א אמר ליה מאי בקשת סתם. א"ל בקשת דלעילא, ובקשת דלתתא.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ס (בראשית ל"ג) תולדות ט"ו צ"ה. ט (שמות כ"ד) ב"א ע"ה צ"ב ת"ז בהקדמה ו'. י"ג: ט (שם ל"ג) וירא י"א צ"א ז"ח יוד ט"א ש"ה כ"ה ט"ד שכי"ט.

ס ל"ג ההוא משה; ההוא מזבח. ן הוא מההוא. ן ל"ג חרב. צ ל"ג שמו. ק ל"ג רשימא קדישא. ר דבנה. ש ל"ג מן יעקב עד ויצב. ת אלא הכי ול"ג מן דאתגליא עד והכי תנינן. א ל"ג אמר ליה.

דרך אמת [צ] ע' בפ"י מאמרי הזהר פרשת בשלח.

מאמר

הסולם

ויראו את אלקי ישראל

מקום שנקרא מזבח, דהיינו המלכות. ומה שמו. אל אלקי ישראל.

תעו) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, מה שכתוב, ויראו את אלקי ישראל וגו'. שואל, מי יכול לראות את הקב"ה, והרי כתוב, כי לא יראני האדם וחי, וכאן אמר ויראו. ומשיב, אלא שנגלה עליהם הקשת בצבעים מאירים, שהיא השכינה המקבלת מג' גוונין לבן אדום ירוק. וכך למדנו, כל מי שמסתכל בקשת, כמו שמסתכל בשכינה, ואסור להסתכל בשכינה.

תעז) ועל דא אסיר וכו': וע"כ, אסור לו לאדם להסתכל באצבעותיהם של הכהנים בשעה שפורשים כפיהם. אסור להסתכל בקשת. שואל, מהו קשת. א"ר אבא בקשת סתם. אמר לו, מהו בקשת סתם. א"ל הן בקשת של מעלה, והן בקשת שלמטה.

בקשת

נסי. היינו משום שנקם נקמת רושם הקדוש ההוא של ישראל. ובזמן ההוא היה נקרא חרב נוקמת נקם ברית ומשה קרא לו ה' נסי.

תעד) ר' יוסי אמר וכו': ר"א, ויבן משה מזבח, היינו מזבח לכפר על ישראל. ויקרא שמו, שמו של מי, אמר ר' חייא שמו של מזבח ההוא. ה' נסי הוא כש"א ושם נסהו שפירושו התעלות, והכל דבר אחד, שנתעלו על שנתפרעו ישראל, ונגלה בהם אות ברית ההוא, רושם הקדוש. (כנ"ל אות שמ"ט) נכאן למדנו, כיון שנמול בנו של אדם ונגלה בו אות ברית רושם הקדוש, בן ההוא נקרא מזבח לכפר עליו. ומה שמו ה' נסי.

תעה) כגוונא דא יעקב וכו': כעין זה יעקב בנה מזבח. שכתוב, ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלקי ישראל. למי קרא. לאותו (דפו"י דף ט"ו ע"א *) דף ט"ו ע"ב)

תעח) בקשת דלעילא, בגוונוי. דכל מאן דיסתכל בגוונוי, כאילו אסתכל באתר דלעילא, ואסיר לאסתכלא ביה, ולא יעביד קלא בשכינתא. קשת דלתתא מאי היא. ההוא את קיימא, דאתרשים ביה בבר נש, דכל מאן דיסתכל ביה, עביד קלא לעילא.

תעט) אמר רבי יצחק, אי הכי והכתיב (ז) שים נא ידך תחת ירכי, דהוה אומי ליה בהאי את. א"ל, אנח להו לאבהן דעלמא, דלית אינון כשאר בני עלמא. ועוד, שים נא ידך תחת ירכי כתיב, ולא כתיב ראה תחת ירכי, בג"כ אסיר לאסתכלא בקשת סתם, כמה דתנינן.

תפ) תאנא, ויראו את אלהי ישראל, דאתגליא קשת עליהו, בגוונוי נ שפירין נהירין, ד מלהטן לכל עיבר, משמע דכתיב, את אלהי ישראל ולא כתיב ויראו אלהי ישראל. אמר רבי יוסי, נהורא דבוצינא דשכינתא. ומאי ניהו. ההוא ה דאקרי נער, דמשמש לשכינתא, במקדשא. ובגין כך, את דייקא.

תפא) ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר, דאתרשים ביה תחות דוכתיה, חד לבינתא ר מאינון לבנין דהו בנין במצרים, דתנינן, אתתא חדא אולידת, במצרים. והוה אתיין סרכי פרעה, ועאלת ליה בחד לבינתא, ואתא ז פס ידא ואחיד ליה, ואתרשים תחות רגלוי דשכינתא, וקיימא קמיה, עד דאתוקד בי מקדשא דלתתא, דכתיב, (ח) ולא זכר הדום רגליו.

חלופי גרסאות

ב דאסתכל. ג ספירין. ד קלדיטי דנהרין. ה דמשמש לשכינתא דאקרי נער. ו מוסיף במצרים במדברא. ז פסידא.

מסרת הזהר

ז (בראשית כ"ד) חיי שרה מ"צ"א. (ק) (איכה ב') ב"א ר"י צ"ג.

דרך אמת [ק] מאותן שנאמר בהם ויעבידו וגו' בחומר ובלבנים מאותן לבנים נרשם תחת כסא הכבוד ממעשה שהיה באשה אחת שילדה במצרים כמבואר.

ויראו את אלקי ישראל

הסולם

מאמר

יפים, מאירים, לוחטים לכל צד. שהיא השכינה. זה משמע, שכתוב את אלקי ישראל ולא כתוב, ויראו אלקי ישראל והשכינה נקראת את. אמר ר' יוסי, היינו האור של מאור השכינה, ומי הוא, ההוא שנקרא נער, דהיינו מטטרון, המשמש את השכינה בבית המקדש. ומשום זה, את הוא מדויק. כי הוא שם השכינה, הכוללת מטטרון משמשה.

תפא) ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר; כי נרשם בו תחת מקומו, לבנה אחת, מאלו הלבנים שהיו בונים במצרים. שלמדנו, אשה אחת הולידה במצרים, והיו באים שרי פרעה, להשליכו לנהר, והכניסה אותו במקום לבנה אחת שבבנין. ובאה פיסת יד ואחו בו, ונרשם תחת רגליו של השכינה. ועמדה לפניו, עד שנשרף בית המקדש שלמטה. שכתוב, ולא זכר הדום רגליו. שהיא לבנת הספיר הנ"ל.

תעח) בקשת דלעילא בגוונוי וכו'; ומפרש דבריו. בקשת שלמעלה שאסור להסתכל היינו בצבעיו. לבן אדום וירוק, שה"ס ג' קוין המאירים בהשכינה. שכל מי שמסתכל בצבעיו, כאלו מסתכל במקום עליון, ואסור להסתכל בו, שלא ינהג בזיון בהשכינה. קשת שלמטה מהו. הוא, אות ברית ההוא, שנרשם בו באדם, שכל מי שמסתכל בו, נוהג בזיון למעלה.

תעט) אמר ר' יצחק וכו'; אר"י, אם כן, והרי כתוב, שים נא ידך תחת ירכי, שהשביע אותו באות הזה. אמר לו הנח להם לאבות העולם, שהם אינם כשאר בני העולם. ועוד, שים נא ידך תחת ירכי, כתוב, ולא כתוב, ראה תחת ירכי. משום זה, אסור להסתכל בקשת סתם, כמו שלמדנו.

תפ) תאנא ויראו וכו'; למדנו ויראו את אלקי ישראל, שנגלה עליהם הקשת בצבעים (דפו"י דף ס"ו ע"ב)

תפב) ר' חייא אמר, לבנת הספיר: נהירותא דספיר, ה קלדיטי ה בקנדיטי גליפין. עלאין דלעילא, דמתלהטא לשבעין ותריין עברי, הה"ד ה ויסדתין בספירים. ו) וכעצם השמים. מאי עצם השמים. א"ר אבא, מה עצם השמים, גליפא בשבעין ותריין ענפין, פרחין מלהטן בכל עיבר. אוף הכא, חיזו דהווא עצם השמים כחיזו שמיא ממש. רבי יהודה אמר, כלא אתרשים בהווא נהירו, דחיזו דמתגלפא מסטרא דשכינתא.

תפג) אמר רבי חזקיה, אי הכי, והא שתין אינון, בסחרניה דשכינתא, דכתיב ששים גבורים סביב לה. א"ל הכי הוא ודאי. אלא אינון שתין, אתנהירו בתריסר תחומין, ולא אעדיאו מסחרנותהא לעלמין. דתנינן, ה תריסר תחומין, גליפין עלאין, במתקלא סליקו, באילנא קדישא רבא ותקיף. וכלהו נהירין במטרוניתא, כד אתחברת במלכא. ודא הוא עצם השמים, ו) עצם השמים ממש. וכל אינון נהירין שבילין, מנהרין ביה, בנהירו דמטרוניתא.

תפד) ותאנא, נהירו דאלין שתין, דסחרנהא, רשימין ביה בהווא נע"ר, וקרין ג' להו ה) שתין פולסי דנורא, דאתלבש בהו ה) מסטר דשכינתא, מתלהטן בדינא, הה"ד * ששים גבורים סביב לה.

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

ה) (ישעיה נ"ד) ח"ב קכ"ו ר"מ. : ש) (שמות כ"ד) גלעיל את תע"ו צ"ע. ת) (שיר ג') ויחי ק"ה צ"א. ח בקר דינוי ול"ג קלדיטי בקנדיטי. ט בקנדיטי ול"ג גליפין. י מוסף לאו עלאין; עלאה; דלעילא ול"ג עלאין; עלאין ול"ג דלעילא. כ ל"ג עצם השמים. ל ליה; ביה. מ בסטר.

דרך אמר ה) בארות חקוקים הלוהטים בע"ב צדדים מסוד ע"ב שמותיו יתברך ויתעלה. ט) י"ב גבולי אלכסון מ"ב צרופי השם יוד"ד כמ"ש. ת) ששים ענפים המתפשטים מהגבור"ה כשבט הזה שמתפשט לכל צד הם של אש מדין החזק שבגבורה.

מאמר

הסולם

וירא את אלקי ישראל

א"כ, הרי ששים הם מסביב השכינה, שכתוב, ששים גבורים סביב לה, א"ל כן הוא ודאי, אלא אלו הששים האירו מן י"ב הגבולים שבז"א, ולא סרו מסביב השכינה לעולם. שלמדנו י"ב גבולים חקוקים עליונים עלו במשקל באילן הגדול והחזק, שה"ס ג' קוין המאיריס בדי רוחות חו"ג תו"מ, שהס י"ב, וכולם מאירים במטרוניתא, שהיא השכינה, כאשר מתחברת בהמלך שהוא ז"א. עצם השמים ממש, שמקבלת כל מה שיש בשמים, שהוא ז"א, וכל אלו האורות והשבילים מאירים בו באור השכינה.

תפד) ותאנא, נהירו דאלין וכ"ו; ולמדנו האור של אלו ששים גבורים שמסביב השכינה רשומים בו בנער ההוא מטטרון. ואנו קורים אותם ששים הכאות של אש, שהתלבש בהם מצד השכינה לוחטים בדין. ז"ש ששים גבורים סביב לה.

תאנא

תפב) ר' חייא אמר וכ"ו; רח"א, לבנת הספיר, פירושו אור של ספיר, מפתחות יין הרקח, דהיינו המסך הממותק בבינה המכונה מפתחא לעיל (בהקס"ז אות מ"ב) שהוא פותח המוחין הנקראים יין הרקח. חקיקות עליונות שלמעלה הלוהטים לע"ב צדדים, כי ממסך דמפתחא מתגלה השם ע"ב, ז"ש ויסדתין בספירים. וכעצם השמים. מהו עצם השמים. אר"א, מה עצם השמים, שהוא ז"א, חקוק בע"ב ענפים פורחים לכל צד, דהיינו שם ע"ב המאיר הן בחכמה והן בחסדים. אף כאן המראה של עצם השמים ההוא, הוא כמראה השמים ממש, שהוא ז"א. רבי יהודה אמר הכל נרשם באור ההוא של המראה הנחקק מצד השכינה. קלדיטי פירושו מפתחות כמו אקלידי (חולין צ"ד): קנדיטי פירושו יין הרקח כמו קנדיטון (פסיקתא בחדש).

תפג) אמר רבי חזקיה וכ"ו; אר"ח. (דפו"י דף ס"ו ע"ב *) דף ס"ז ע"א)

ב ש ל ח

קלג

תפה) תאנא, ויבן משה מזבח כמה דאמינא. ויקרא שמו ה' נסי. ה' נסי ממש. אמאי בגין דעמלק נטל כל אינון דהוו גזירין, ולא אתפרעו, וגזר לון ושדי להו לעילא, ואמר טול מה דאתרעית נ ביה. ביה שעתא מה כתיב. ויאמר כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק מדר דר. מדר דר חסרין, ם מדירין דלעילא, ומדירין דלתתא.

תפו) א"ר יהודה, בכל דרא ודרא, בכל דרין דאתיין לעלמא, לית לך ם דר דלית בהו מההוא זרעא בישא, וקב"ה אגח בהו ם קרבא. ועלייהו כתיב (א) יתמו חטאים מן הארץ וגו'. מן הארץ: בעלמא דין, ובעלמא דאתי. ביה זמנא כתיב, ברכי נפשי את ה' הללויה.

מסרת הזוהר

חלופי גרסאות

(א) (תהלים ק"ד) ב"ב רי"א צ"א.

נ ל"ג ביה. ם ל"ג מדירין דלעילא ומדירין דלתתא.
ע ל"ג דר. ם מוסיף קרבא ר' יצחק אמר מדירא
דלתתא לדירא דלעילא.

מאמר

הסולם

ויבן משה מזבח

שאיין השם שלם ואין הכסא שלם, וחסריים מדירים שלמטה, שאיין שלמות לתחתונים. תפו) א"ר יהודה וכו': אר"י, בכל דור ודור, בכל הדורות הבאים לעולם, אין לך דור שאין בהם מזרע הרע ההוא של עמלק, והקב"ה עושה בהם מלחמה. ועליהם כתיב, יתמו חטאים מן הארץ וגו'. מן הארץ, היינו בעולם הזה ובעולם הבא. בו בזמן כתיב, ברכי נפשי את ה' הללויה.

תפה) תאנא ויבן משה וכו': למדנו, ויבן משה מזבח כמו שבארנו. ויקרא שמו ה' נסי. ה' נסי ממש. שלהו היה הנס. למה. משום שעמלק לקח כל אלו שהיו נמולים ולא פרעו, וחתך אותם וזרק אותם כלפי מעלה, ואמר קח מה שרצית בו. בה בשעה מה כתוב, ויאמר כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק מדר דר. מדר דר חסריים ו', ללמד שדורות אלו שיש בהם מלחמה בעמלק, חסריים מדירים שלמעלה.

(דמו"י דף ס"ז צ"א)